Prof. Dr. M. Es'ad COŞAN

HAZİNEDEN PIRILTILAR 1

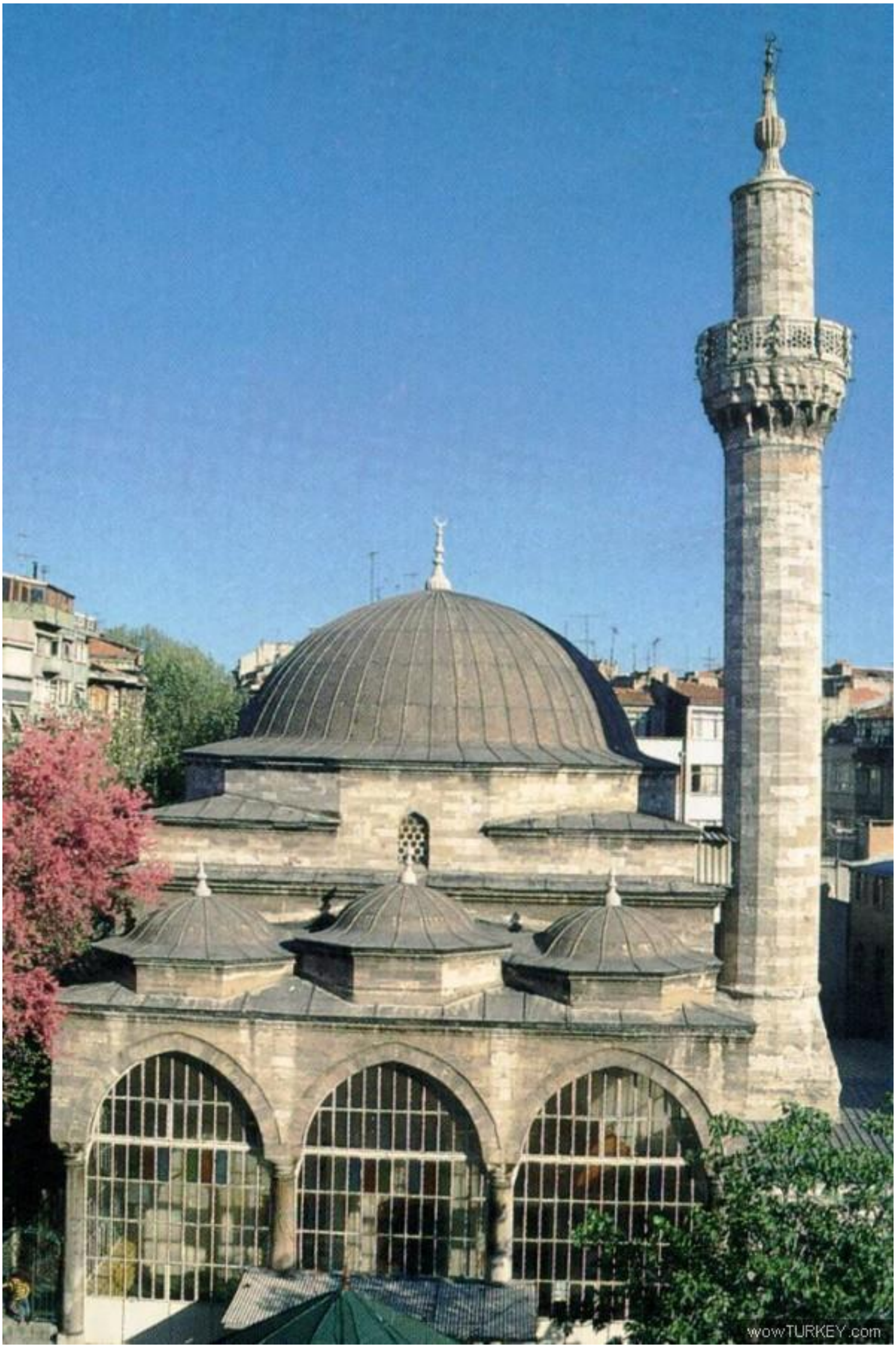
CUMA SOHBETLERİ
31. 03. 1993 - 07. 04. 1995

Hazırlayan:

Dr. Metin ERKAYA


بسم الله الرحمن الرحيم

İÇİNDEKİLER


wowTURKEY.com


©H. Ali Erkaya - sonuy

ÖNSÖZ

“Dînî eğitimimiz biraz mektepte, biraz camide, biraz evde yapılıyor; ama tahsil çağı dışında olan veya bazı sebeplerle camiye gelemeyen ve evinde de kendisine dinini öğretecek kimsesi bulunmayanlar ne yapacak? İşte bu gibiler için radyo mükemmel bir araç... Bu emsalsiz fırsat kaçırılmamalı, çok iyi, çok verimli değerlendirilmeli!

Radyo konuşmaları teybe alınabilir, böylece zaman zaman, gereken yerlerde, gereken kişilere tekrar tekrar dinlettirilebilir. Ama daha iyi istifade edilmeleri için basılmaları, kitap haline getirilmeleri münasiptir. Tabii, hem bant, hem kitap halinde olursa aliyyü’l-a’lâ olacaktır.” (M.E.C)

İşte elinizdeki kitap, bu yoldaki bir çalışmanın ürünü... Merhum Prof. Dr. Mahmud Es’ad Coşan Hocaefendi’nin, Ak-Radyo’da cuma günleri yapmış oldukları sohbetlerin yazıya geçirilmesiyle oluştu. 31 Mart 1993’te başlayıp, vefatından önceki son cuma günü olan, 2 Şubat 2001’e kadar devam eden bu sohbetlerde, Hocaefendi çok zaman *Râmûzül-Ehàdis*’ten, bazen de *Muhtârü’l-Ehàdis*’ten veya *Riyâzu’s-Sàlihîn*’den bir miktar hadis-i şerif okuyup, izah ediyor. İçinde bulunulan zamanın, ayın, günlerin ihyâ edilmesiyle ilgili bilgiler veriyor ve hatırlatmalarda bulunuyor. Ayrıca ülkemizi ve insanımızı ilgilendiren güncel konulara temas ediyor. Genellikle yurtdışında seyahatte olduğu için, bulunduğu yerden de bahsediyor. Bu da konuşmayı ayrıca ilginç kılıyor.

Merhum Prof. Dr. Mahmud Es’ad Coşan Hocaefendi’nin teşvikleri ve manevî ilgileriyle tamamladığımız bu çalışma, 9 ciltten oluşuyor. Elinizdeki I. cilt, 31 Mart 1993’ten 7 Nisan 1995’e kadar yapılan 39 sohbetten oluşuyor. Ayrıca Ankara’da yaptığı bir sahur sohbetini ilâve etmiş bulunuyoruz.

Konuşma dilini muhafaza ederek hazırladığımız bu çalışmamızın, okuyucuya pek çok şeyler kazandıracağını; Rasûlüllah Efendimiz'in sünnetini öğrenip, Allah'ın sevdiği ve razı olduğu kul olma yolunda ışık tutacağını ümid ediyoruz.

Kaset çözümünde yardım eden M. Zahid Erkaya'ya, M. Es'ad Erkaya'ya; fotoğraflarda ve teknik konularda yardımcı olan H. Ali Erkaya'ya ve Abdüllatif Erkaya'ya teşekkür ediyoruz.

Dr. Metin ERKAYA
Sincan, Eylül 2003



KISALTMALAR

SAS	: *Salla'llàhu aleyhi ve sellem.*
AS	: *Aleyhi's-selâm.*
RA	: *Radıya'llàhu anh/ anhâ/anhümâ.*
Rh.A	: *Rahmetu'llàhi aleyh.*
KS	: *Kaddesa'llàhu sirrahû.*
RE.	: *Râmûzü'l-Ehàdîs*
ME.	: *Muhtâru'l-Ehàdîs*
RS.	: *Riyàzu's-Sàlihîn*
a.g.e.	: Adı geçen eser.
v.	: Vefatı.
vs.	: ve sâire
s.	: sayfa
(خ)	: Buhàrî, *Sahîh*
(م)	: Müslim, *Sahîh*
(د)	: Ebû Dâvud, *Sünen*
(ت)	: Tirmizî, *Sünen*
(ن)	: Neseî, *Sünen*
(ه)	: İbn-i Mâce, *Sünen*
(حم)	: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*
(عب)	: Abdü'r-Rezzâk, *Musannef*
(ط)	: Tayâlisî, *Müsned*
(ش)	: İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*
(ع)	: Ebû Ya'lâ, *Müsned*
(طب)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*
(طس)	: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*
(قط)	: Dâra Kutnî, *Sünen*
(حل)	: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*

(ق) : Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*

(هب) : Beyhakî, *Şuabü'l-İman*

(عق) : Ukaylî, *Duafâ*

(عد) : İbn-i Adiyy, *Kâmil fi'd-Duafâ*

(خط) : Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*

(كر) : İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*

(حب) : İbn-i Hibbân, *Sahîh*

(ك) : Hâkim, *Müstedrek*

(ض) : Ziyâ el-Makdisî, *el-Ehâdîsü'l-Muhtare*

(در) : Dârimî, *Sünen*

(خز) : İbn-i Huzeyme, *Sahîh*

(بر) : İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstiâb*

(غ) : Begavî, *Şerhü's-Sünneh*

(طح) : Tahâvî, *Şerhü Maâni'l-Âsâr*

PROF. DR. MAHMUD ES'AD COŞAN

(14 Nisan 1938 - 4 Şubat 2001)

14 Nisan 1938 (13 Safer 1357) tarihinde, Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde doğdu. Babası Halil Necâti Efendi, annesi Şâdiye Hanım'dır. Anne ve baba tarafından soyu, Buhàra'dan Çanakkale'ye göç etmiş seyyidlere dayanır.

Küçük yaşta iken ailesi İstanbul'a taşındı. 1950'de İstanbul Vezneciler İlkokulu'nu, 1956'da Vefa Lisesi'ni bitirdi. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi Bölümü'ne girdi. Arap Dili ve Edebiyatı, İran Dili ve Edebiyatı, Ortaçağ Tarihi ile Türk-İslâm Sanatı sertifikalarını alarak, 1960 yılında Edebiyat Fakültesi'nden mezun oldu.



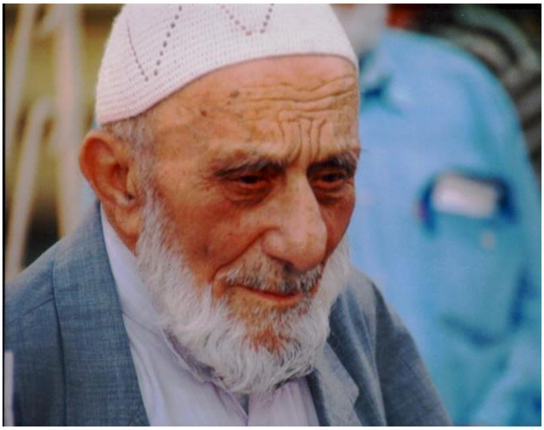
Aynı yıl, Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde açılan asistanlık imtihanını kazanarak, Klasik-Dinî Türkçe Metinler Kürsüsü'ne asistan olarak girdi. Fakülte yayın komisyonunda iki yıl sekreterlik yaptı. 1965 yılında, XV. Yüzyıl şairlerinden olan Hatiboğlu Muhammed ve Eserleri konusunda doktora tezi vererek ilâhiyat doktoru ünvanını aldı. 1967-1968 yıllarında Ankara Yükseliş Mühendislik ve Mimarlık Özel Yüksek Okulu'nda Türkçe ve Hümaniter Bilgiler derslerini verdi.

Askerlik görevine Tuzla Piyade Okulunda başladı (15 Ekim 1971). Ağrı Patnos'ta yedeksubay olarak tamamladı (31 Aralık 1972).

1973 yılında, Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât adlı doçentlik tezi ile doçent ünvanını aldı ve Ankara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı Kürsüsü'ne öğretim üyesi olarak tayin edildi. 1977-1980 yıllarında Sakarya Devlet Mimarlık ve Mühendislik Akademisi'nde Türk Dili ve Edebiyatı dersleri verdi.

Yurtdışında çeşitli üniversitelerde misafir öğretim üyeliklerinde bulundu.

1982 yılında, "İbrâhim-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiyye" isimli takdim teziyle ilâhiyat profesörü oldu. Sosyal ve kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırabilmek düşüncesiyle, 1987 yılında emekliliğini isteyerek üniversiteden ayrıldı.



İlk dînî eğitimini ailesinde gördü. Dedesi Molla Mehmed Efendi, İstanbul'da medreselerde ilim tahsil etmiş ve Gümüşhaneli Ahmed Ziyâüddin Hazretleri'ne intisab etmiş bir kimseydi. Çanakkale Savaşında şehid olmuştur.

Babası Halil Necâti Efendi, küçük yaşta köyünde hafızlığını tamamladı. Gençliğinde Gümüşhaneli dergâhına mensub Çırpılarlı Hacı Ali Efendi'nin medresesine devam etti. İlk tasavvuf dersini de ondan aldı. Medreseler kapandıktan sonra tekrar köyüne döndü. Şadiye Hanım'la evlendi (1928). Şâdiye Hanım da aynı sülâleden zikir ehli, bilgili bir hanımdı. Bu evlilikten beşi erkek, ikisi kız, yedi çocukları oldu. Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, ailenin dördüncü çocuğudur.

Halil Necâti Efendi, çocuklarını okutmak amacıyla 1942 yılında İstanbul'a taşındı. Bir süre ticaretle meşgul oldu. O sırada, Şehzâdebaşı Damat İbrahim Paşa Camii'nde Serezli Hasîb Efendi'nin sohbetlerine devam etti. Onun vefatından sonra, Kazanlı Abdül'aziz Efendi'ye intisab etti. Onun Ümmügülsüm Camii'ndeki sohbetlerine katıldı. Abdül'aziz Efendi'nin tavsiyesi ile girdiği müezzinlik imtihanını kazanarak, Fatih Müftülüğü'nde göreve başladı. Abdül'aziz Efendi'nin vefatından sonra (1952), irşad görevini sürdüren Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin sohbetlerine devam etti. Onun yakın dostlarından oldu.

Bu münasebetle, Prof. Dr. M. Es'ad Coşan Hocaefendi, küçük yaşta hocaefendilerin meclislerinde bulundu, onların maddî ve manevî ilgilerine mazhar oldu.

Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, 1960 yazında Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'nin kızı Muhterem Hanım'la evlendi. Aynı yılın sonbaharında, Ankara İlâhiyat Fakültesi'ndeki asistanlık görevi dolayısıyla Ankara'ya taşındılar.



İlâhiyat Fakültesi'ndeki öğretim üyeliği yıllarında, Hocaefendi'nin kapısı herkese açıktı. Öğrencilerin çok sevdiği ve saygı gösterdiği bir kimseydi. Talebe gelir, kapıyı çalar, derdini anlatır, cevabını alır, müsterih bir çehre ile ayrılırdı. Olaylı ve kavgalı zamanlarda öğrencilerin arasına girer, onları akl-ı selime davet eder, kavgaları önlemeye çalışırdı.

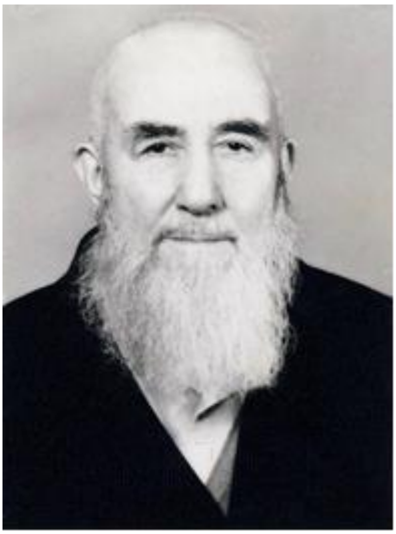
1960'lı yıllarda fakültede resmî ders olarak Kur'an-ı Kerim dersi yoktu. Öğrenciler kendi gayretleriyle, Arapçadan, Farsçadan faydalanarak Kur'an-ı Kerim öğrenmeğe çalışıyordu. Bunu gören Hocaefendi, müsait zamanlarında hasbî olarak, isteyenlere Kur'an-ı Kerim ve Osmanlıca dersleri veriyordu. Öğrencilerini bilimsel araştırmalara, master ve doktora yapmaya teşvik ederdi.

Öğretim üyeleri arasında saygınlığı vardı. Sahasında söz sahibi idi. Özellikle Türk-İslâm edebiyatında, ilk müracaat edilen kimseydi. Kendisinden önce profesör olmuş hocalar bile, ağır bir parça, çetin bir şiir oldu mu, "Es'ad Bey, şuna beraber bakabilir miyiz?" diye kendisine gelirlerdi. Herkese yardımcı olmaya çalışırdı.

İlk yıllar Kurtuluş'ta oturuyorlardı. Daha sonra Kalaba'ya taşındılar (1963). Evlerinin yakınında cami yoktu. Bir mescid açılması için önderlik etti. Daha sonra onun gayretleriyle bir dernek kurulup, cami yeri alındı. Üstte Kur'an Kur'an Kursu,

altta cami olmak üzere cami inşaatının yapılmasına gayret etti. Buralarda zaman zaman hadis ve tefsir sohbetleri yaptı.

Komşuluk ilişkileri çok mükemmeldi. Bütün yorgunluklarına ve yoğunluklarına rağmen, komşularına da vakit ayırırdı. Karşılıklı ziyaretleşmeler olurdu. Ziyaretlerde tebessümü eksik etmezdi. Ziyaret sırasında, kütüphaneden uygun bir kitap alır, orada bulunanlardan birisine bir yer açtırırdı. Sonra oradan bir miktar okuyarak sohbet ederdi.



Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri, hemen her yıl Ankara'ya gelir, evlerinde bir süre misafir kalırdı. Ankara'nın çeşitli semtlerinde, çevre ilçelerde sohbetler, ziyaretler olurdu. Bazen de M. Es'ad Hocaefendi'yi de yanına alır, Anadolu'nun muhtelif şehirlerine beraber seyahat ederlerdi.

1977 Yılında, Mehmed Zâhid Kotku Efendi'nin bizzat elinden tutarak kürsüye oturtması ile İskenderpaşa Camii'nde *Râmûzü'l-Ehàdîs* derslerine başladı. Hafta sonlarında İstanbul'a gidiyor, pazar günü hadis dersini yapıp Ankara'ya dönüyordu.

Mehmed Zâhid Efendi'nin hastalığında, ameliyatında hep yakın hizmetinde bulundu. Son demlerinde de yanıbaşındaydı. Onun arzusu üzerine, 13 Kasım 1980 (5 Muharrem 1401) günü vefatından sonra, cemaatin eğitimiyle ve her türlü meselesiyle ilgilenme, tebliğ ve irşad görevini üstlendi.

Tasavvufî nisbeti; hocası Mehmed Zâhid Efendi vasıtasıyla Nakşibendî Tarikatı'nın, Hàlidiyye kolunun, Gümüşhâneviyye şubesidir. Ayrıca Kàdiriyye, Sühreverdiyye, Kübreviyye, Çeştiyye, Mevleviyye, Halvetiyye ve Bayrâmiyye tarikatlarından da irşada me'zundur.

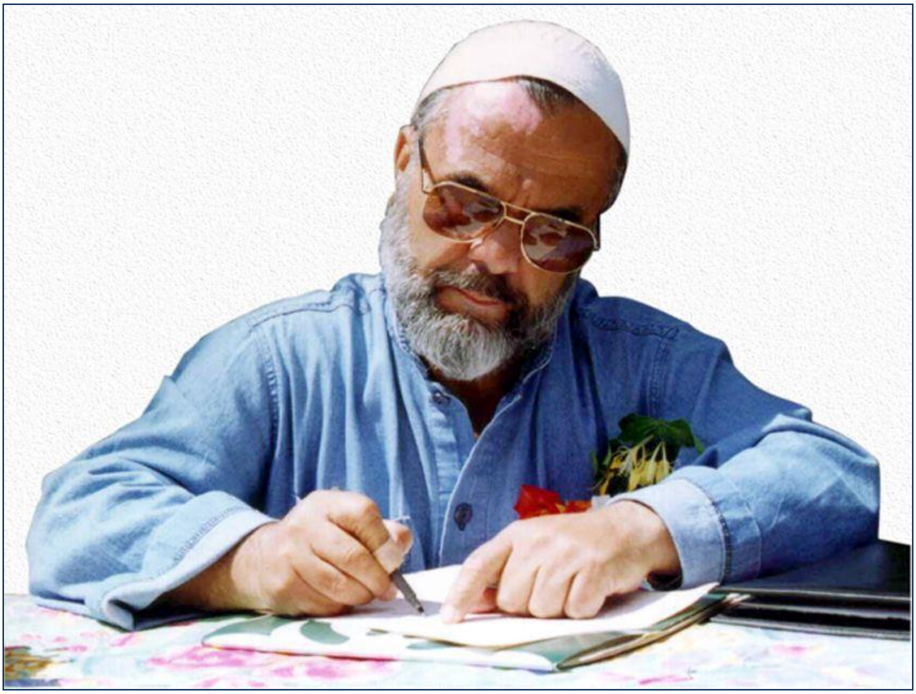
Onun döneminde hadis derslerine ilgi daha da arttı. Cemaat yer bulamadığı için camiye ilâveler yapıldı, ders dinlenilecek yerler beş-altı kat genişletildi. Caminin yanındaki eski binalar alınarak camiye katıldı. Ayrıca Ankara, İzmir, Bursa, Sapanca, İzmit ve Eskişehir'de mutad hadis dersleri başlatıldı.

Mehmed Zahid Kotku Efendi'nin emri üzerine kurduğu "Hakyol Vakfı"nın çalışmalarıyla bizzat ilgilendi, muhtelif yerlerde şubeler açtırdı. Eğitim ve yardımlaşma faaliyetini yaygınlaştırmak için çalışmalar yaptı. Sanat ve kültürle ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Kültür ve Sanat Vakfı"nı, sağlık hizmetleri için "Sağlık Vakfı"nı kurdurdu. Hanımların eğitimiyle ilgili olarak "Hanım Dernekleri"nin; çevre ile ilgili çalışmalar yapmak üzere "İlim, Ahlâk, Kültür ve Çevre Dernekleri"nin kurulmasını ve yaygınlaştırılmasını teşvik etti. Bu çalışmalarla toplumun güzel amaçlar için bir araya gelmesini, organize olmasını sağlamaya çalıştı.

Vakıflara ait, harabe haline gelmiş birtakım ecdad yadigârı eserlerin tamir ve tecdidiyle ilgilendi. Onların gayesine uygun olarak tekrar faaliyete geçmesini temin etti. (Ahmed Kâmil Tekkesi, Selâmi Mustafa Efendi Tekkesi, Şeyh Murad Efendi Dergâhı, Şadiye Hatun Şifâ Külliyesi...)

Eğitimin yaygınlaştırılması için basın ve yayın çalışmalarıyla ilgilendi. 1983 Eylülünde İslâm dergisi, 1985 Nisanında Kadın ve Aile ve İlim ve Sanat dergisi yayınlanmaya başladı. Daha sonra, Gülçocuk dergisi çıkartıldı. Sağlık ve bilimle ilgili konularda isePanzehir dergisi yayınlandı. Vefa Yayıncılık adına yayınlanan bu dergilerle yakından ilgilendi ve makaleler yazdı.

Bu dergiler ilgilendikleri sahalarda kamuoyuna önderlik ettiler. Yayınladıkları yazılarla, araştırma dosyalarıyla ve İslâm dünyasından haberlerle halkımızın bilgilenmesine ve bilinçlenmesine katkıda bulundular. İyimser, ümit verici, yol gösterici yazılarla pek çok hayırlı gelişmelere sebep oldular. Haklarında sempozyumlar, doktora tezleri yapıldı. Bir ara İslâm dergisinin tirajı yüz bini aştı. *İslâm* ve *Kadın ve Aile* dergileri, 1998 Haziranına kadar aksamadan yayınlarını sürdürdüler.



Kitap yayıncılığı için Sehâ Neşriyat'ı kurdu; çeşitli dinî, edebî, tarihî, kültürel eserler neşredildi. Yayıncılığın geliştirilmesi, haftalık ve günlük yayınlara geçilebilmesi için çalışmalar başlattı. Onun gayretleriyle bir matbaa tesis edildi (Ahsen), dizgi tesisleri kuruldu (Dehâ).

Sesli ve görüntülü yayıncılık alanında hizmet etmek, millî ve mânevî değerlerimize uygun yayınlar yapmak üzere, *Ak-Radyo* (AKRA) adı altında bir müessesenin kurulmasına öncülük etti (1992). Halen İstanbul'dan radyo yayınları yapılmakta; bu yayınlar uydu vasıtasıyla Türkiye'nin her yerinden, Orta Asya'dan ve Avrupa'dan dinlenebilmektedir.

Onun teşviki ile Ak-Televizyon adı altında Marmara Bölgesine yönelik bölgesel televizyon yayını başlatıldı (1997). Basın-yayın alanında *Sağduyu* isimli günlük bir gazete yayınlandı (3 Mayıs 1998 - 11 Temmuz 1999).

Kaliteli bir eğitimi temin etmek amacıyla, özel eğitim kurumlarının kurulmasını teşvik etti. Çeşitli illerde ilkokul

öncesi, ilkokul ve orta öğrenime yönelik eğitim tesisleri, okullar ve dersaneler kurdurdu. (Asfa)

Halka güvenilir bir sağlık hizmeti verilmesi için poliklinikler ve hastaneler açılmasını teşvik etti. Başta İstanbul olmak üzere bir çok ilde sağlık kuruluşları hizmete açıldı. (Hayrunnisâ Hastanesi, Esmâ Hatun Hastanesi, Afiyet Hastanesi…)

Yurtdışındaki müslümanlarla diyaloğu sağlamak, ziyaretleri kolaylaştırmak amacıyla İskenderpaşa Turizm (İSPA) adı altında bir seyahat acentası kurulmasına öncülük etti. Bu şirket vasıtasıyla hac ve umre programları, çeşitli yurt içi ve yurt dışı geziler; aile ve eğitim toplantıları düzenlendi.

İlmî seviyesi yüksek hocalar yetiştirmek amacıyla İstanbul'da, Ankara'da, Konya'da ve Bursa'da hadis ve fıkıh enstitüleri açtırdı. Buralarda ilâhiyat fakültelerinde okuyan veya mezun olan kimselere, özel hocalardan Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh dersleri verdirilmesini temin etti.



Sohbet ve vaazlarına yurt içinde ve yurt dışında büyük ilgi gösterilmesi ve çeşitli yerlere davet edilmesi, onun çok seyahat etmesine neden oldu. Avrupa'da, Kuzey Amerika'da, Afrika'da, Orta Asya'da ve Avustralya'da pek çok ziyaretler, vaazlar, sohbetler yaptı; eğitim programlarına katıldı.

Her yıl hac ve umre dolayısıyla değişik ülkelerden gelen müslümanlarla görüştü, diyalog kurdu. Hakkı ve hayrı, iyiyi ve güzeli tebliğ etme yönünde şumüllü ve verimli çalışmalar yapmaktan bir an bile geri kalmadı. Çevresini de daima bu tür çalışmalara teşvik etti.

1997 Mayıs'ından itibaren hizmetlerini yurtdışında sürdürdü. 1998 yılında Avustralya'nın Brisbane şehrine yerleşti. Tebliğ ve irşad çalışmalarını Avustralya'nın her tarafına yaygınlaştırdı. Pek çok yerde camiler, kültür merkezleri açıldı. Brisban'daki camide, her gün sabah ve yatsı namazlarından sonra, hadis sohbeti yapıyordu.

Radyo sohbetleri yine devam etti. Cuma günleri Ak-Radyo'da yapmakta olduğu hadis sohbetlerine ilâve olarak, salı günleri tefsir sohbetleri yapmaya başladı (29 Eylül 1998). Fâtiha Sûresi'nden başladı. Her sohbette birkaç ayet-i kerime okuyup, izah ediyordu. Vefat etmeden önce yaptıkları son tefsir sohbetinde, Bakara Sûresi 224. ayetine kadar gelmişlerdi.

4 Şubat 2001 (10 Zilkade 1421) Pazar günü, bir cami açılışı yapmak için Grifit şehrine giderlerken, Avustralya yerel saatiyle 12'de (Türkiye saatiyle 04'te) Sydney civarında, Dubbo kasabası yakınlarında geçirdikleri elim bir trafik kazası sonucu, yanında bulunan damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel'le birlikte ahirete irtihal eylediler. Ani ölümleri ailesi, yakınları, sevenleri ve bütün müslümanlar tarafından derin bir üzüntüyle karşılandı.

Mübarek naaşları, Sydney'de Auburn Gelibolu Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra Türkiye'ye getirildi (8 Şubat Perşembe). 9 Şubat Cuma günü, Fatih Camii'nde yüzbinlerin iştirak ettiği muhteşem bir cenaze namazından sonra, tekbirlerle, salevatlarla, dualarla, gözyaşlarıyla, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri'nin kabri civarında, Eyüp Mezarlığında toprağa verildi.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad Coşan Rh.A, doğu dillerinden Arapça ve Farsça'yı, batı dillerinden Almanca ve İngilizce'yi bilmekteydi. Yurt içinde ve yurt dışında çok yönlü sosyal faaliyetlerini, tebliğ ve irşad çalışmalarını vefat edinceye kadar devam ettirdi.

Rûhu şâd, mekânı cennetî a'lâ olsun...

Yayınlanmış Eserleri:

01. Matbaacı İbrâhîm-i Müteferrika ve Risâle-i İslâmiye (1982)
02. Hacı Bektâş-ı Velî, Makàlât
03. Gayemiz (1987)
04. İslâm Çağrısı (1990)
05. Yeni Ufuklar (1992)
06. Çocuklarla Başbaşa
07. Başarının Prensipleri
08. Türk Dili ve Kültürü
09. İslâm'da Nefis Terbiyesi ve Tasavvufa Giriş (1992)
10. Avustralya Sohbetleri-1 (1992)
11. Avustralya Sohbetleri-2 (1994)
12. Avustralya Sohbetleri-3 (1995)
13. Avustralya Sohbetleri-4 (1996)
14. Yeni Dönemde Yeni Görevler (1993)
15. Haccın Fazîletleri ve İncelikleri (1994)
16. Zaferin Yolu ve Şartları (1994)
17. İslâm, Sevgi ve Tasavvuf (1994)
18. Sosyal Çalışmalarda Organizasyon ve Başarı (1994)
19. Güncel Meseleler-1 (1994)
20. Güncel Meseleler-2 (1995)
21. Hazret-i Ali Efendimiz'den Vecîzeler (1995)
22. Hacı Bektâş-ı Velî (1995)
23. Yunus Emre ve Tasavvuf (1995)
24. Başarı Yolunda Sevginin Gücü (1995)
25. İslâmî Çalışma ve Hizmetlerde Metod (1995)
26. Sosyal Hizmetlerde Hanımlar (1995)
27. Ramazan ve Takvâ Eğitimi (1996)
28. Tebliğ ve İrşad Çalışmaları (1996)
29. İslâm, Tasavvuf ve Hayat (1996)
30. Haydi Hizmete!.. (1997)

31. İslâm'da Eğitimin İncelikleri (1997)
32. Tasavvuf Yolu Nedir? (1997)
33. İmanın ve İslâm'ın Korunması-1 (1997)
34. İmanın ve İslâm'ın Korunması-2 (1998)
35. Allah'ın Gazabı ve Rızası (1997)
36. Mi'rac Gecesi (1998)
37. Doğru İnanç ve Güzel Kulluk (1998)
38. Ramazan ve Güzel Ameller (1998)



1. İYİLİĞİ EMRETME, KÖTÜLÜĞÜ ENGELLEME GÖREVİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizi sevdiklerinizle beraber, iki cihanın her türlü hayırlarına sahip ve mazhar eylesin...

a. Kötülüğe İzin Vermenin Cezası

Peygamber SAS Efendimiz'in bir veya iki hadis-i şerifini okumak istiyorum. Peygamber SAS Efendimiz, Cerîr RA'ın rivayet ettiği ve İbn-i Ebi'd-Dünyâ'nın kaydettiği bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[1]

أَيُّمَا قَوْمٍ عُمِلَ فِيهِمْ بِالْمَعَاصِي ، هُمْ أَعَزُّ وَأَكْثَرُ ، لَمْ يُغَيِّرُوا ،

إِلاَّ عَمَّهُمُ اللّٰهُ بِعِقَابِهِ (ابن أبي الدنيا عن جرير)

RE. 178/1 (*Eyyümâ kavmin umile fîhim bi'l-meàsî, hüm eazzü ve ekser, lem yugayyirû, illâ ammehümü'llàhu bi-ikàbihî.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

---

[1] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Ukùbat*, c.I, s.290, no:259; Cerîr ibn-i Abdullah RA'dan.

Lafız farkıyla: İbn-i Mâce, c.II, s.1329, no:4009; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.363, no:19236; s.364, no:19250 ve s.366, no:19273; İbn-i Hibban, *Sahîh*, c.I, s.536, no:300 ve s.537, no:302; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.92, no:663; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.331, 332, no:2379-2385; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.91, no:19979; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.379; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIX, s.17; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.247; . İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd,* c.XXIV, s.312; Cerîr ibn-i Abdullah RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.525, no:4338; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.91, no:19978; Huşeym Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.78, no:5577, 5535; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.433, no:9974, 20662.

Sosyal bir konuyu, cemiyetle ilgili bir meseleyi anlatan bir hadis-i şerif. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Herhangi bir kavim ki, içinde kötülükler, günahlar, isyanlar icrâ olunuyor da, onlar daha çok olduğu halde, daha izzetli, kuvvetli oldukları halde, o isyanları durdurmuyorlar, o kötülükleri, günahları engellemiyorlarsa; muhakkak Allah-u Teàlâ Hazretleri azabını hepsine birden şâmil eder." Yâni, sadece isyanı yapan, günahı işleyenleri değil, isyana sessiz kalanları, aldırmayanları da ikàbına mâruz bırakır. Cezasını onlara da şâmil kılar, hepsini birden cezalandırır.

(*Sadaka rasûlü'llàh*) "Rasûlü'llàh doğru söylemiştir." Ne kadar güzel söylemiştir! İslâm, ferdin kendi hayatına önem verdiği kadar, topluluk hayatına da çok büyük önem veriyor, değer veriyor ve o konuda da nizam getiriyor, ölçü getiriyor, kàide getiriyor, esasları ve usülleri koyuyor.

Şimdi insanlar şahsen günah işlemeyecekler. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yapma dediği, yasak ettiği kötülükleri yapmayacaklar. İslâm'ın emirleri ana ölçü olarak beş esası ihtiva ediyor, beş ana hedefe yönelmiş bulunuyor. Bu ana hedeflerden birisi de toplumun ıslahıdır. Yâni İslâm dini, acaba sadece ferdin dini midir?.. Sadece fertle mi ilgilidir. Hani,

Din bir duygu, ona kimse ilişmez;
Lâikliği ben böylece bileyim.

diye şiirler okuturlardı okullarda...[2]

Din ferdî bir duygu mudur? Sadece fertle, ferdin rûhî hayatıyla mı ilgileniyor?.. Hayır! Bizim dinimiz öyle değil... Bizim dinimiz fertle de ilgileniyor, onun ruhuyla da, kalbiyle de ilgileniyor,

---

[2] Bu mısralar, Hasan Ali Yücel'in *Altı Ok* isimli şiirinde geçmektedir:

Dinle devlet ayrı şeydir, birleşmez;
Din, bir duygu; ona kimse ilişmez.
Devlet dine, din devlete karışmaz;
Laikliği ben böylece bileyim!

imanıyla da ilgileniyor, hareketleriyle de ilgileniyor; toplumla da ilgileniyor. Hatta, toplumun devamı için nesille ilgileniyor. Hatta, insanların malları ve mülkleriyle ilgileniyor. Malın mülkün telef edilmemesini, zarara uğratılmamasını da esaslar koyarak gösteriyor.

İslâm'ın ana hedeflerinden birisi toplumdur. Emirlerindeki ve yasaklarındaki amaçlardan bir tanesi, toplumun menfaatlerini gözetmek, korumak ve kollamaktır. O halde İslâm, aynı zamanda sosyal yönü çok çok kuvvetli bir din olarak karşımızdadır.

Bugünkü toplumlarda, hattâ sosyal toplum denilen, batılıların, "Biz halkı, toplumu düşünüyoruz, toplumun menfaatlerine önem veriyoruz." diye kendi kendilerine koydukları usüllerle yönetilen toplumlarda veya ferdi ve hürriyetleri toplum için feda etmiş komünist toplumlarda bile, insanların şahsî durumlarıyla ilgilenilmez, onların işledikleri kusurlar ve günahlarla ilgili bir şey söylenmez.

"—Evinde insan ne yaparsa yapar; isterse herkes için hoş olmayan bir şeyi de yapsa, kimse karışamaz. Çünkü kendisinin evidir." denilir.

İslâm öyle değil... İslâm insanın kendisiyle, toplumuyla, eviyle, rûhî hayatıyla, aklıyla, kalbiyle, her şeyiyle uğraşıyor. İslâm'da bir insan,

"—Bu benim malımdır. İstediğim gibi kırarım, dökerim, yakarım, yıkarım!" da diyemez.

Kendi malı olduğu halde, kendi malına telef vermeğe hakkı yoktur. Verdiği takdirde, kadı onu da cezalandırabilir.

İslâm'ın bu ana yapısı çok güzel bir yapı, çok muhteşem bir yapı... Bütün beşerî nizamlarla mukayese edilemeyecek kadar onlardan üstün olan bir karakteri dinimizin. El-hamdü lillâh ki, Allah bizi müslüman yaratmış.

Şimdi insan şahsen günah işlemeyecek, günahlardan, haramlardan sakınacak... Ferdî olarak, öz hayatında, hiç kimsenin olmadığı bir yerde, dağın başında veya bir odanın içinde, veya karanlık bir gecede, kimsenin görmesi ve ilgilenmesi mümkün olmayan bir yerde bile, Allah'a karşı, Allah'ın kendisini gördüğünü bilerek hareket edecek.

Allah'ın kendisini gördüğünü bilmesi, o edebe riayet etmesi çok yüksek bir makamdır İslâm'da. Buna *makàm-ı ihsân* diyoruz, yâni ibadeti en güzel derecede yapmak makàmıdır. Çok güzel…

İnsan ferden, yalnız başına, en karanlık yerde, en tenha yerde bile olsa, günah işlemeyecek. Şahsen Allah'ın emrini tutacak, sevaplı işleri yapmağa çalışacak, Allah'ın emrine uymağa çalışacak.

Ama bu yetmiyor. Toplulukta başkalarının günah etmesi karşısında da, müslümanın bir tavrının olması lâzım! Başkalarının Allah'ın rızasına uygun olmayan işler yapması halinde de, onlara karşı bir sorumluluğu var. Bu çok yüksek bir sorumluluktur, çok yüksek bir fazilettir. Ne yapması lâzım?.. O kötülüğü yaptırmamağa çalışması lâzım!

Bugün modern ülkelerde, işte vatandaşlık şuuru deniliyor. Nizamları korumak için onların bazı şeyleri akledip yapmaları gerektiği, vatandaşlığının gereği olan birtakım müdahaleleri yapması; polis olmadan polis gibi bir suç işleyen, kötü bir şey yapan kimseye müdahale etmesini söylüyorlar.

Ama İslâm, bu konuda çok daha ileri... Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Bir kavim, bir topluluk, bir insan grubu, belde, kasaba, şehir, köy halkı veya bir grup insan... Bunların içinde bazıları günah işliyor. Sen işlemiyorsun, ama sen de o gruptasın; bazıları günah işliyor.

Günah işleyenler eğer azınlıkta ise, günah işlemeyenler daha aziz, miktar bakımından fazla ise, daha çoksa ve güç yetirebilecek durumdaysa, günah işleyenleri engelleyecek, o yapılmaması gereken şeyi yaptırmayacak güçteyse; (*lem yugayyirû*) o kötülüğü engellemiyorlarsa..." Demek ki ne yapacaklar?.. Elleriyle fiilen müdahale edecekler, derhal tavır alacaklar ve yaptırmamak için fiilî tedbirler nelerse, onları yapacaklar.

Çünkü kötülüktür, zarardır, yanlıştır, doğru değildir. Onu yaptırmamak için elinden geleni yapması, bütün gayretini göstermesi gerekiyor.

Onu yapmadılar, o isyan pozisyonunu, o şartları değiştirmediler. Yapılan işe müdahale etmediler.

"—Yapsın, bana ne, ben yapmıyorum ki... Allah ona cezasını verir. İşte ben namaza gidiyorum, camiye gidiyorum." diyemez.

Böyle derse ne olur?..

(*İllâ ammehümü'llàhu bi-ikàbihî*) "Allah o zalimlere, o günahkârlara vereceği cezayı, sadece günahkârda bırakmaz; bütün o topluma, o duygusuz topluma, o kötülüğü engellemeye çalışmayan topluma; o günahkârı günahından vazgeçirmeğe fiilen müdahale etmeyen, sözle nasihat etmeyen, engellemeye çalışmayan, tavır koymayan topluma ikàbını, yâni cezasını, azabını umûmî olarak indirir. Yâni, hepsini cezalandırır."

O halde burada İslâm'ın, başka bütün toplumlardan çok daha farklı bir yönünü görmüş oluyoruz. Bütün modern hukuk sistemlerinden daha üstün bir tarafını görüyoruz. Hiç bir sistemde olmayan bir güzel tarafını görüyoruz: Kendisi günah işlemeyecek, faziletli insan olacak, —şimdikilerin hoşuna gidecek sözle söyleyelim— iyi bir vatandaş olacak ama, yeterli değil. Ne yapacak?.. İyi olmayan insanları, günah işleyen insanları, kötü vatandaşları, o kötülükleri yapmalarını engelleyecek şekilde hedef alacak ve faaliyette bulunacak ve çalışmalar yapacak... Bütün gayretini gösterecek.

Bu gayretini göstermediği zaman, ceza kendisine de gelecek. İslâm'da sadece bir suçu işlemekten dolayı ceza gelmiyor, suçu işlemediği halde suça müsamaha etmekten de ceza geliyor. Göz yummaktan da ceza geliyor, aldırmamaktan, vurdum duymazlıktan da ceza geliyor. Vazifeyi yapmamaktan dolayı da ceza geliyor.

Bu, çok yüksek bir vasıftır. Dinimizin bizlere yüklediği ödev, son derece modern, modernlerin moderni, ilerilerin ilerisi, çağlar üstü güzel bir sistemdir.

b. İslâm'ı Güzel Öğrenelim!

O halde nasıl yaşayacağız?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini öğreneceğiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nereden biliyoruz?.. Peygamber Efendimiz'e indirmiş olduğu vahiylerin toplamı olan, mesajların toplandığı yer olan Kur'an-ı Kerim... Onu öğreneceğiz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri melek vasıtasıyla ve başka usüllerle, şekillerle Peygamber Efendimiz'e kendi mesajını vahyetmiştir, ulaştırmıştır, bildirmiştir. Peygamber Efendimiz de,

"—Allah bana şu mesajı gönderdi, şu vahiy geldi, Kur'an nâzil oldu." diyerek etrafındakilere bunu açıklamıştır. Etrafındaki vahiy kâtipleri de Peygamber Efendimiz'e gelen vahiyleri kaydetmişlerdir.

Biliyorsunuz, vahiy kâtipleri arasında kimler var?.. Meselâ, Ebû Eyyûb el-Ensàrî Efendimiz de vahiy kâtiplerinden biriymiş. İstanbul'un medar-ı iftiharı büyüğümüz, Haliç'te camisi olan, Eyüp Sultan semtine ismini vermiş olan sahabi... İşte böyle vahiy kâtipleri Allah'ın emirlerini yazmışlar.

Allah'ın emirlerini almış olan Peygamber Efendimiz'in davranışı nedir?.. En güzel şekilde Allah'ın emirlerini uygulamaktır. Kur'an-ı Kerim'i en iyi anlayan kimdir?.. Peygamber Efendimiz... Kur'an-ı Kerim'i en iyi anlatan insan kimdir?.. Peygamber Efendimiz... Kur'an-ı Kerim'i en iyi yaşayan insan kimdir?.. Yine Peygamber Efendimiz...

Allah-u Teàlâ Hazretleri hangi emri indirmişse, ilk uygulayan ve en mükemmel tarzda, en güzel, en tam şekilde uygulayan Peygamber SAS Efendimiz'dir. O halde onun hayatı, onun davranışları, sözleri, yatışı kalkışı, harekâtı sekenâtı, hepsi, aslında Kur'an-ı Kerim'in bir çeşit açıklamasıdır. Çünkü, Allah'ın vahyi ona geliyor. O da Allah'ın vahyine göre hayatını düzenliyor. Onun hayatı, Kur'an-ı Kerim'in uygulanışının modeli olarak, tablosu olarak, manzarası olarak karşımızda bulunuyor.

Binâen aleyh, bu açıklamalardan sonra, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şerifleri de Kur'an-ı Kerim'in en güzel açıklaması durumundadır. O halde Kur'an-ı Kerim'in iyi anlaşılması için, Peygamber Efendimiz'in iyi anlaşılması için, Allah'ın mesajının tam anlaşılması, Allah'a en güzel kulluk edilebilmesi için, bizim Kur'an-ı Kerim'i bilmemiz gerekiyor, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini bilmemiz gerekiyor.

Tabii, aynı pozisyonda olan insanlar sadece biz değiliz ki, biz bin dört yüz küsur yıl sonra dünyaya gelmişiz. Bizim gibi ne kadar insan var aynı durumda... Bizden ne kadar ihlâslı, bizden ne

kadar Arapça'yı daha iyi bilen, takvâsı ileri, güzel ahlâklı, alim, fâzıl, kâmil insanlar gelmiş geçmiş... Onlar da bu emirlerin karşısında, sorumluluk duygusuyla, iyi müslüman olalım diye çalışmışlar, ömürlerini geçirmişler. Bir kısmı eserler yazmışlar, çok güzel eserler...

Misâl, nümûne: İmâm-ı Gazâlî Hazretleri'nin[3] *İhyâu Ulûm*'u... Muhteşem bir eser. Bunun gibi çeşitli eserler yazılmış. Büyük tecrübeler geçirilmiş, birçok dînî meseleler detaylı bir şekilde münakaşa edilmiş, müzakere edilmiş, herkes o konudaki fikrini

---

[3] Ebû Hâmid Muhammed el-Gazâlî: Hicri 450 (Miladi 1058) yılında Horasan'ın Tus şehrinde doğdu. İlköğrenimini Tus'ta Ahmed bin Muhammed er-Razikânî'den aldı. Daha sonra Cürcan şehrine giderek Ebû Nasr el-İsmailî'den eğitim gördü. Daha sonra 28 yaşına kadar Nişabur Nizamiye Medresesi'nde öğrenim gördü. İtikadi düşünce olarak Ebu Hasan Eş'ari'den ve ameli görüş olarak ise Şafiî'den etkilenmiştir.

Hocası İmam-ı Harameyn lakaplı Abdülmelik el-Cüveynî 1085 yılında ölünce Nişabur'dan Büyük Selçuklu Devleti'nin veziri Nizamülmülk'ün yanına gitti. 1091 yılında Bağdat'taki Nizamiye Medresesi'nin baş müderrisliği'ne tayin edildi. Burada kısa sürede ün ve saygınlık kazandı. İçine girdiği ruhsal bunalımın da etkisiyle tasavvufa yöneldi. Ebu Ali Farmedi'ye intisab etti. Medresedeki görevini bırakarak 1095 yılında Bağdat'tan ayrıldı ve Şam'a gitti. Şam'da iki yıl kaldıktan sonra, 1097 yılında hacca gitti.

Hac sonrası Şam'a döndü ve buradan Bağdat yoluyla Tus'a geçti. Şam ve Tus'ta bulunduğu sürede uzlet yaşamı sürdü ve tasavvuf alanında ilerledi. Bağdat'tan ayrılışından on bir yıl sonra 1106 yılında Nizamülmülk'ün oğlu Fahrülmülk'ün ricası üzerine Nişabur Nizamiye Medresesi'nde tekrar eğitim vermeye başladı. Kısa süre sonra buradan Tus'a dönerek yaptırdığı tekkede müritleriyle birlikte sûfi yaşamı sürdü. Gazali 1111 (Hicri 505) yılında doğum yeri olan İran'ın Tus şehrinde vefat etti.

Gazalî, risale ve reddiyeleri ile birlikte 500'e yakın kitap yazmıştır. Ancak günümüze kadar ulaşan eserlerinin sayısı 75 tanedir. Eserlerinden bazıları:

1. *İhyau Ulumi'd-Din*: Gazali'nin en çok bilinen ve en büyük eseridir. Bu kitapta fıkıh ve tasavvuf konuları ele alınmıştır. İslam dünyasında çok okunan kitaplar arasındadır. Kitaba dair çeşitli şerhler de yazılmıştır.
2. *El-Münkızu mine'd-Dalal*: Bu kitabında, hakikate nasıl eriştiğini anlatmakta ve bazı fırkaları inceleyerek tenkit etmektedir.
3. *Makasidü'l-Felasife*: Felsefeyi tenkit etmeden önceki incelemesidir.
4. *Tehafütü'l Felasife*: Aristo felsefesine tenkit amacıyla yazılmıştır.
5. *El-İktisad fi'l-İ'tikad*: Kitap, itikad konuları içerir.
6. *Kimyâ-i Saadet*: *İhyau Ulumi'd-Dîn* kitabının kısaltılarak Farsça'ya çevrisi niteliğini taşır.

söylemiş; İslâmî ilimler gelişmiş ve incelikler çok güzel öğrenilmiş ve açıklanmış.

Bunları şu bakımdan söylüyorum: O büyüklerimizin, o alimlerimizin, müctehidlerimizin, o kâmil evliyâ insanların, sàlih insanların da tecrübeleri; bizim dini daha iyi anlamamız için, kafamıza takılan problemlerin cevabını daha iyi bulmamız için mutlaka gerekli...

O halde, alim ve fâzıl selef-i sàlihînimizi de öğreneceğiz, takip edeceğiz. Onlar bizim dînî kültürümüzdür. Oradan da İslâm'ın neresinin daha mühim olduğunu, hayata nasıl tatbik edileceğini bileceğiz.

Tamam, bunları bildik. Kur'an-ı Kerim, hadis-i şerif, icmâ-ı ümmet, kıyâs-ı fukahâ, sàlihlerin yaşayışı; tamam, İslâm belli... İslâm meçhul değildir. İslâm bellidir, âşikârdır, pırıl pırıldır, hedefi gün gibi göstermiştir, hiç tereddüt yoktur. Ulemanın arasındaki ihtilaflar detaydadır. Hiç kimse kalkıp da içki helâldir dememiştir. Aklı korumayı hedef alıyor çünkü dinimiz. Hiç bir kimse kalkıp da haksız bir kazancı savunmamıştır. Alın terini ve hakkàniyeti esas alıyor dinimiz.

Onun için, bunlara bakarak İslâm'ı yaşamağa çalışacağız. Kâfî mi?.. Değil! İslâm'ı yaşatmağa da çalışacağız. Bu yaşatmak iki şekilde oluyor: İslâm'ı çoluk çocuğumuza öğretmek şeklinde oluyor. Hanımımıza/beyimize öğretmek şeklinde oluyor; çevremize öğretmek şeklinde oluyor.

Şimdi ben şu anda seyahat halindeyim, muhtelif kimselerle de görüşüyorum. Doğuda görev yapmış bir arkadaşım dün anlattı:

"—Hocam, biz doğuyu dînî bakımdan çok kuvvetli biliriz. Doğrudur, hakîkaten büyük alimler yetişiyor ve onlar da hoca oluyorlar, müftü oluyorlar. Ama halk öyle değil... Halka aşağı indiğiniz zaman, çok cahil oldukları görülüyor. Onların eğitilmesi, öğretilmesi çok önemli..." diyor.

Kendi hizmet gördüğü bir mahrumiyet bölgesinden böyle bilgiler verdi.

Doğu da öyle, batı da öyle, İstanbul'da da öyle... Birçok kimse İslâm'ı seviyor, ben müslümanın diyor, bildiği kadarıyla da uygulamağa çalışıyor. Ramazan'da orucunu tutuyor. Kandil simitlerinden, minarelerdeki ışıklardan Kadir Gecesi'ni bildiği

için, Kadir Gecesi'ni ihyâ etmeğe çalışıyor. İyi niyeti var ama, bilgisi yok ve hayatında uygulaması yok...

Bunu öğretmemiz lâzım! Halka da öğretmemiz lâzım, kendi yakınlarımızdan başlayarak herkese öğretmemiz lâzım, tebliğ etmemiz lâzım! Hattâ İslâm'a karşı olan insanlar var:

"—Ben ateistim, Allah'ı da tanımıyorum!" diyor.

Ona da bunun haksızlığını, yanlışlığını, mantıksızlığını güzelce anlatmamız lâzım! Bilmeyene de öğretmemiz lâzım! Hiç kimse bu dairenin dışında, mahrum kalmasın... Herkes İslâm'ı öğrenecek.

c. Emr-i Ma'ruf, Nehy-i Münker

İslâm'ı öğretme çalışması, bu da bir teorik çalışma... İslâm'ı öğrenmemiz de teorik, öğretmemiz de teorik... Öğrenmek ve öğretmek... Ne yapacağız?.. Kendimiz de yaşayacağız, öğrettiklerimiz de yaşayacak. Bu da işin uygulama kısmı....

Bir de İslâm'ı yaşamayanların topluma zarar vermesini engellememiz lâzım!.. Biz buna *nehy-i münker* farzı diyoruz. Emr-i ma'ruf, nehy-i münker...

Emr-i ma'ruf; "Şu güzel şeyi yap!" demek, yapılması için destek vermek, hatta icabında zorlamak... Meselâ:

"—Kalk bakayım oğlum, bu vakitte uyunmaz! Abdestini al bakayım, sabah namazını kıl!"

Bu bir emr-i ma'ruftur. Çocuk kendi haline kalsa, —veya hanımı, veya bir başkası— namazı kılmayacak. Onun için, ona bir zorlama yapıyoruz. Hatta;

"—İstemiyorum, sonra kılarım!" filân dese;

"—Hayır, olmaz! Sabah namazının vakti geçmek üzeredir, şimdi kılacaksın!" diyoruz.

Bir de nehy-i münker var. Bazen;

"—Yok, onu öyle yapma bakayım, çekil oradan; ayıptır!" demek gerekiyor.

Meselâ, komşunun camını kırmağa kalkıyor. Komşunun duvarına tırmanmış, sen de camiye gidiyorsun. Çocuk senin gözüne bakıyor. Sen de:

"—İn bakayım oradan! Başkasının meyvası alınır mı, ayıp değil mi?.. Haydi bakayım, babana söylerim sonra..." diyorsun.

Bu nedir?.. Bu da bir nehy-i münkerdir. Yoksa çocuk oradan elma, erik çalacak. Küçük bir şey ama alışması doğru değil... Yaptığı iş prensip itibariyle doğru değil. Engellememiz lâzım!

Onun için, bizim eski toplumumuzda mahallelerinde herhangi bir kötülüğü yaptırmazmış mahalleli... Hatta, delikanlılar adetâ nöbet tutarmış sokaklarında ki,

"—Herhangi bir gayr-i meşru iş olmasın, bir kötü insan oralara gelmesin!" diye gayret ederlermiş.

İşte başkalarına kötülüğü yaptırmamak, iyiliği yaptırmak hususunda da bir fonksiyon icra etmek, bir gayret göstermek; bu da İslâm'ın çok önemli bir emridir. İnsan bunu yapacak, sevap kazanacak. Nasıl sevap kazanacak?..

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[4]

اَلدَّالُّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ (حم. طب. خط. عد. عن أبي مسعود الأنصاري ؛ ت . ع . وابن أبي الدنيا عن أنس ؛ حم . عد. عن سليمان بن بريدة عن أبيه ؛ هب. عد. عن ابن عباس)

---

[4] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.274, no:22414; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVII, s.226, no:628; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.85, no:86; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.217; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.383; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.342; Ebû Mes'ud el-Ensârî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.41, no:2670; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.275, no:4296, İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadài'l-Havâic*, c.I, s.39, no:27; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.357, no:23077; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.298; Süleyman ibn-i Büreyde babasından.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.116, no:7657; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.90; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, Mu'cemü'l-Evsat, c.III, s.34, no:2384; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.351, no:1031; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.306, no:1317; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.150, no:1742; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI,s.266; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.555; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.418; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.193; Hz. Aişe RA'dan. RE, 207/5.

(*Ed-dâllü ale'l-hayri kefâilihî*) “Hayra delâlet eden, hayrı yapmış gibi ecir alır.”

Bir insan bir kimsenin iyi bir şey yapmasına sebep olursa, onun kazandığı sevabın bir misli, ondan hiç eksiltilmeden kendisinin defterine de yazılır.

O halde, biz iyiliklerin yaptırımından çok kâr ediyoruz. Kendi amellerimiz var, a'mâl-i sàlihamız, hayrât ü hasenâtımız var, defterimize iyiliklerimiz yazılıyor. Ama bir de başka insanları da iyiliğe çekmişsek, onların yapmış olduğu iyiliklerin de sevaplarının kopyaları bizim hesabımıza geçiyor boyna... Onun kazandığı sevap kadar sevap, bizim defterimize de yazılıyor. Böylece biz, sanki bir insanın sevabı kadar sevap kazanmıyoruz, ne kadar insanı etkilemişsek onlar kadar, bin insan kadar, on bin insan kadar, yüz bin insan kadar... sevap kazanıyoruz. Muhteşem bir şey!..

“—Bu kadar büyük sevap kazananlar var mı?..”

Var... Meselâ, İmam-ı Gazâlî'nin ben hayranıyım şahsen... İmam-ı Gazâlî'nin kitapları herkesin kütüphanesinde vardır. Düşünün, sizin kütüphanenizde de mutlaka üç beş tane İmam Gazâlî'nin kitabı vardır. Okumuşsunuzdur, sevmişsinizdir. *Eyyühe'l-Veled*'i vardır, *İhyâ-u Ulûm*'u vardır, *Kimyâ-yı Saadet*'i vardır, diğer eserleri vardır; okumuşsunuzdur.

Şimdi onları okuyunca siz, şunu da yapayım, bunu da yapayım diyorsunuz. İlminiz artıyor, güzel bir şeyleri yapmağa karar veriyorsunuz, kötü bir şeyleri yapmaktan vaz geçiyorsunuz. İlminizi uygulamaktan bir sevap kazanıyorsunuz. İmam-ı Gazâlî de 1111 yılında, bundan ne kadar asır önce vefat etmiş; ama siz o iyiliği yapınca, o da sevabı hemen alıyor.

Türkiye var, Pakistan var, Arabistan var, Afrika var, Avrupa var, Amerika var... Dünyanın her yerinde onu okuyan insanlar var. O halde düşünün, ne kadar muazzam sevaplar geliyor.

Buradan da anlıyoruz ki, bir alim, bir mürşid, insanları doğru yola çeken, insanlara iyiliği öğreten bir insan, çok muazzam sevaplar kazanıyor. Hakîkaten de,

رُتْبَةُ الْعِلْمِ أَعْلَى الرُّتَبِ .



(*Rütbetü'l-ilmi a'le'r-ruteb*) "İlmin rütbesi İslâm'da en yüksek rütbedir." denilmiş o bakımdan.

Onun için, biz ne yapacağız?.. İslâm'ı yaşayacağız, İslâm'ı öğreteceğiz, İslâm'ı uygulayacağız, İslâm'ı uygulattıracağız... Günahı da yaptırtmamak için aktif olacağız. İşte en ileri vatandaş çehresi... Hani modern ülkelerde yazılmış iyi vatandaş, iyi insan diye kitaplar filân da hatırlıyorum ben, bilmiyorum onların içinde bu kadar güzel, bu kadar aktif bir prensip var mı?.. Bu kadar insana sorumluluk yükleyen bir anlayış var mı?

Bizim dinimiz böyle... Biz başkasının yaptığı günahtan dahi elem duyuyoruz, onun yapılmaması için elimizden gelen tedbiri almakla vazifeli olduğumuzu hissediyoruz ve o hususta gayret gösteriyoruz, göstereceğiz, göstermemiz lâzım!

Birinci hadis-i şerif bu.

d. Hayra veya Şerre Çağırmak

İkinci hadis-i şerife gelelim. Bu da yine ictimâî, yâni sosyal önemi olan bir konuyu bize hatırlatıyor. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[5]

أَيُّمَا دَاعٍ دَعَا إِلٰى ضَلاَلَةٍ ، فَاتُّبِعَ ، فَإِنَّ عَلَيْهِ مِثْلَ أَوْزَارِ مَنِ اتَّبَعَهُ ، وَلاَ يَنْقُصُ مِنْ أَوْزَارِهِمْ شَيْئًا ؛ وَأَيُّمَا دَاعٍ دَعَا إِلٰى هُدًى فَاتُّبِعَ ، فَإِنَّ لَهُ مِثْلَ أُجُورِ مَنِ اتَّبَعَهُ ، وَلاَ يَنْقُصُ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْئًا (ه. عن أنس)

RE. 178/3 (*Eyyümâ dâin deà ilâ dalâletin, fe'ttübia, feinne aleyhi misle evzâri meni'ttebeahû, ve lâ yenkusu min evzârihim şey'à; ve eyyümâ dâin deà ilâ hüden, fe'ttübia, feinne lehû mislü ücûri meni'ttebeahû, ve lâ yenkusu min ücûrihim şey'â.*)

Büyük hadis alimi İbn-i Mâce, bu hadis-i şerifi Enes RA'dan rivayet eylemiş. Mânâsı şöyle:

(*Eyyümâ dâin*) "Herhangi bir davetçi, çağırıcı, kılavuz, önder ki, (*deà ilâ dalâletin*) bir dalâlete, sapıklığa etrafını çağırmış. Ortaya çıkmış, çığırtkanlık yapıyor, çağırıcılık yapıyor, dâvetçilik yapıyor, kendisini dinleyenleri sevk etmeğe çalışıyor. Ama nereye?.. Dalâlete, sapıklığa, şaşkın bir işe, günah olan bir şeye... (*Fe'ttübia*) Bazıları da onu duyuyorlar, 'Aaa, tamam, güzel, ben de geleyim, ben de yapayım!' diye ona tâbî oluyorlar, dâvetine icabet

[5] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.75, no:205; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Lafız farkıyla: Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2060, no:2674; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.612, no:4609; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.43, no: 2674; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.75, no:206; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.397, no:9149; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.141, no:513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.318, no:112; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.373, no:6489; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.428, no:8338; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.103; Ebû Avâne, *Müsned*, c.III, s.495, no:5823; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.410, no:773; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1190, no:43076, 43077; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.X, s.403, no:9903 ve c.XX, s.302, no:22165.

ediyorlar, günahı işlemeğe yöneliyorlar.” O davet etti, ötekiler de yöneliyor.

(*Feinne aleyhi misle evzâri meni’ttebeahû*) “O davet eden kimseye, kendisine tâbî olanların işlediği günahlar kadar günah da yüklenir. Davet ettiği için... (*Ve lâ yenkusu min evzârihim şey’à*) Ama o günahı işleyenlerin de günahlarında bir azalma olmadan, eksilme olmadan...” Oradan alınarak değil yâni. O günahı işleyene o günahlar veriliyor, cezalar defterine yazılıyor; mahvolacak, cezasını çekecek, perişan olacak... Ama davet eden kimse de, yola durup da insanları o yanlış yola çağıran kimse de aynı miktarda günahı yüklenecek ve defterine o günahlar yazılacak.

Çağırmasaydı, öyle bir şeyin çığırtkanlığını yapmasaydı...

Aksi de var: (*Ve eyyümâ dâin deà ilâ hüden*) “Herhangi bir çağırıcı ki, hidâyete dâvet ediyor, yâni Allah’ın sevdiği güzel bir yola, sevaplı bir işe, hidayet damgası taşıyan, hani (*İhdina’s-sıràta’l-müstakîm*) ‘Bizi doğru yola hidâyet eyle, sevk eyle...’ diyoruz ya; böyle bir güzel, doğru yol üzerine yapılan güzel bir fiil, bir hareket, herhangi bir işlem, eylem, tavır, güzel bir şeye çağırdı, davet etti.

(*Fe'ttübia*) Ona da bazı insanlar, ‘Evet ne kadar güzel bir şeye davet etti bizi, tamam biz de böyle yapalım!’ dediler, tâbî oldular. (*Feinne lehû mislü ücûri meni’ttebeahû*) İşte kendisinin sözünü dinleyip, o güzel işleri yapmaya kalkan insanların sevaplarının misli, aynen buna da verilir. (*Ve lâ yenkusu min ücûrihim şey’â.*) O sevaplı işleri işleyenlerin sevaplarından hiç bir şey eksilmeden... Onlar o sevapları alırlar; onların aldığı sevaplar kadar, o çağıran insana da sevap verilir.”

Misallendirelim: Meselâ, bir adam diyor ki:

“—Gelin bu akşam, lise günlerini anmak için bir âlem yapalım, bir toplantı yapalım, eğlenelim! Yiyelim içelim, kâm alalım dünyadan...” diye çağırıyor.

Dinleyenler de:

“—Tamam, okulda beraberdik, şimdi iş adamı olduk ama, işte okulumuzun kutlama günü, gidelim şuraya...” diyorlar.

Gidiyorlar, hepsi birden bir şeyler içiyorlar, günahlar işliyorlar. Tamam, işte o ilk çağıran adam, telefonu açıp da ötekisini çağıran adam, kendi günahının üstüne, çağırdığı kimselerin günahları kadar da ayrıca günah alır.

Diyelim ki bir vaiz, bir hocaefendi çıkıyor kürsüye diyor ki:

"—Bakın, sabah namazından sonra camide oturmayı Peygamber Efendimiz severdi. İşte işrak vaktine kadar Kur'an okuyarak, zikrederek vakit geçirirdi. Böyle vakit geçirenin sevabı çoktur.

Tirmizî'nin Enes ibn-i Mâlik RA'dan rivayet ettiğine göre, SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[6]

مَنْ صَلَّى الْفَجْرَ في جَمَاعَةٍ ، ثُمَّ قَعَدَ يَذْكُرُ اللهَ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ ، ثُمَّ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ ، كَانَتْ لَهُ كَأَجْرِ حَجَّةٍ وَعُمْرَةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ تَامَّةٍ (ت. حسن عن انس)

RE. 426/14 (*Men salle'l-fecre fî cemâatin*) 'Kim sabah namazını cemaatle camide kılarsa, (*sümme kaade yezküru'llàhe hattâ tatlua'ş-şems*) sonra Allah'ı zikrederek zamanını değerlendirmek sûretiyle, güneş doğup kerahat vakti çıkıncaya kadar oturursa... (*Sümme sallâ rek'ateyn*) Kerahat vakti geçtikten sonra, kalkıp iki rekat namaz kılarsa; (*kânet lehû keecri hàccetin ve umretin tâmmetin, tâmmetin, tâmmeh*) böyle oturmak, bu ibadeti yapmak, ona o gün tam bir hac ve umre yapmış gibi sevap kazandırır; tam bir hac ve umre yapmış gibi, tam bir hac ve umre yapmış gibi...' buyurmuşlar.

---

[6] Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:586; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.9; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.808, no:21508; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.496, no:22727.

O gün bir hac ve umre yapmış kadar sevap alır; rızkı bol olur, ölürse imanla göçer, şöyle olur, böyle olur...” diye, ballandırıyor anlatıyor.

Dinleyen şahıs da diyor ki:

“—Ben de yarın sabah namazından sonra oturayım, camide böyle yapayım, sevabı alayım! Bir hac ve umre sevabı az değil.” diyor.

Tamam; ertesi gün kalkıyor ve sabah namazını kıldıktan sonra camide öyle oturuyor rahat bir şekilde... Kur’an-ı Kerim’ini okuyor, Yâsin’ini okuyor, dualarını ediyor, tesbihlerini çekiyor. Sonra güneşin doğmasından yarım saat kadar vakit geçtikten sonra kalkıyor, işrak namazını kılıyor. Oh, kalkıyor gidiyor.

Şimdi bu kimse ne yaptı?.. Bir hac ve umre sevabı aldı, rızkı bol oldu, bir takım büyük mükâfatlara nail oldu, büyük sevaplar kazandı. Bu sevapları alacak, onun defterine yazılacak ama o hoca efendi ona söylemişti ya, vaazda kürsüden hatırlatmıştı, bu ondan öğrenmişti. O hoca efendinin defterine de, melekler onun kazandığı sevap kadar sevap yazarlar. Niçin?.. O anlattı, bu dinledi. Onun anlattığını uyguladığı için.

İslâm’ın toplumsal yönü bu... İyi bir şeye çağırdığınız zaman, çağırdığınız kimselerin işledikleri iyiliklerin sevabının bir mislini siz alacaksınız. Kötü bir yere çağırdığınız zaman, işlenen günahların vebalinin bir misli de sizin omuzunuza yüklenecek. Başkaları işlemiş, sizin omuzunuza yüklenecek. Çünkü onları siz o işe çağırdınız.

O halde ne yapacağız: Hiç bir kimseyi hiç bir kötü yola çağırmayacağız, herkesi iyi yola çağırmaya gayret edeceğiz.

Bu iki hadis-i şeriften karşımıza beliren tablo nedir, toplu yaşamda, topluluk hayatında, içtimai hayatımızda nasıl davranmamız gerekiyor?.. Kendimiz iyi insan olacağız, başka insanları iyi işe çağıracağız; kötü işe çağırmayacağız. Kendimiz a’mâl-i sàliha işleyeceğiz; başkalarının da iyi işler işlemesi için aktif propaganda, reklam, tanıtma, öğretme işleri yapacağız. Bunun aksine kötü şeylerin yapılmamasına da gayret göstereceğiz ve kötülükleri yapmak isteyene mânî olacağız.

Bazıları,

"—Benim hürriyetim var, istediğimi yaparım. Sana ne, karışma bana!" filan diyorlar.

Öyle değil. Mehmed Akif rahmetlinin dediği gibi:[7]

Adam aldırma demem, aldırırım;
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım![8]

---

[7] Mehmet Âkif Ersoy: 20 Aralık 1873'te İstanbul'da doğdu. Türkiye Cumhuriyeti'nin millî marşı olan İstiklâl Marşı'nın yazarıdır. *Çanakkale Destanı, Bülbül, Safahat* en önemli eserlerindendir. II. Meşrutiyet döneminden itibaren Sırat-ı Müstakim (daha sonraki adıyla *Sebil'ür-Reşad*) dergisinin başyazarlığını yapmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Burdur milletvekili olarak 1. TBMM'de yer almıştır.

Abbâs Halîm Paşanın dâveti üzerine 1923'te Mısır'a gitti. 1923'te Mısır'a gitti. Mısır yıllarında Kuran çevirisinin yanı sıra Türkçe dersleri vermekle meşgul oldu. Son yıllarında siroza yakalandı. 17 Haziran 1936'da tedavi için İstanbul'a döndü. 27 Aralık 1936 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti. Kabri Edirnekapı Şehitliği'ndedir.

Mehmed Âkif yaşadığı devri bütün genişlik ve derinliği ile şiirlerinde yansıtmaya çalışmıştır. Şiirlerinde bâzan düşünce, bâzan duygu ön plandadır. Aruzu en güzel şekilde kullanan şâirlerdendir. Şiirlerinde bir taraftan hürriyet, doğruluk, samimiyet, vatanseverlik, adâlet, istiklâl gibi ahlâkî kıymetleri telkin ederken, diğer taraftan cemiyetlerin çökme sebebi olan riyakârlık, münâfıklık, korkaklık, dalkavukluk, tembellik, zulüm gibi fenalıklara şiddetle hücûm eder.

[8] *Şiirin tamamı şöyle:*

Zulmü alkışlayamam, zalimi asla sevemem;
Gelenin keyfi için geçmişe kalkıp sövemem.

Biri ecdadıma saldırdı mı,hatta boğarım!..
Boğamazsın ki! Hiç olmazsa yanımdan kovarım.

Üç buçuk soysuzun ardından zağarlık yapamam;
Hele hak namına haksızlığa ölsem tapamam.

Doğduğumdan beridir, aşığım istiklale;
Bana hiç tasmalık etmiş değil altın lale!

Yumuşak başlı isem, kim dedi uysal koyunum
Kesilir belki, fakat çekmeye gelmez boyunum!

Kanayan bir yara gördüm mü yanar ta ciğerim,
Onu dindirmek için kamçı yerim, çifte yerim!

Allah kabrini nur doldursun, cümle geçmişlerimize rahmet eylesin... Onun dediği gibi, biz sorumluluk duygusu taşıyoruz. Bir takım zararlar, sıkıntılar, üzüntüler, başı ağrıtacak, gönlü kıracak bir takım olaylarla karşı karşıya gelme durumu olsa bile, biz böyle davranacağız.

Tabii düşünün, böyle insanlardan müteşekkil bir toplumu... Diyorlar ki, Kızılcahamam'a gelirken:

"—*Azaphane Deresi...*"

Diyorum ki:

"—Bir kere o Azaphane değil, *A'zeb Deresi. A'zeb* de azab demek değil, bekâr demek."

A'zeb Deresi ne demek?.. Bekârların deresi.

Birçok yerde bekâr deresi vardır. Bu ne demek?.. Eski devirde şehrin içinde, beldenin içinde kimse günah işleyemiyormuş. Neden?.. Aklı başında, ayetleri, hadisleri bilen, ciddî, müslüman, mütedeyyin, sàlih, àbid, zâhid insanlar yaptırmıyorlar. Şehrin içinde, beldenin içinde, köyün içinde, bir günahı, göz göre göre işlettirmiyorlar.

Ne yapıyor o zaman bekârlar?.. Gidiyorlar, sazını alıyor, çalgısını alıyor, derenin içinde dımbırdatıyor. Veya saklı saklı, gizli gizli içkisini alıyor, derenin kenarında içiyor veya bir kadın götürüyor, oynatıyor... filân. Allah saklasın, Allah böyle durumlara düşürmesin... Yâni nerede yapıyor? Bekârların eğlendiği bekâr deresinde, yâni kaçak yerde, gizli günahların işlendiği yerde... Tabii ötekiler fırsat bulsa, ona da müdahale ederler ama, beldeden oraya gelinceye kadar onların nöbetçileri vardır, "Geliyorlar!" bilmem ne filan derler, kaçarlar.

Günahı yaptırmazlar. İşte toplumda o zaman iyilik oluyor, kötülük yapılmıyor. Çok saklı şekillerde, çok gizli yollarla birisi

---

Adam aldırmada geç git, diyemem aldırırım.
Çiğnerim, çiğnenirim, hakkı tutar kaldırırım!

Zalimin hasmıyım amma severim mazlumu...
İrticanın şu sizin lehçede mânâsı bu mu?

yapıyorsa; o zaman, Allah onun cezasını veriyor. Ama hiç olmazsa toplumdan sorumlu olan insanlar, yöneticiler günaha girmiyor.

Bir de o günahları gören insanlar müdahale ettikleri için, kimse de kalkıp herkesin gözü önünde böyle bir şey yapamıyor. Yaparsa takibata uğruyor, protestoya uğruyor; yapamıyor. O zaman toplum iyi bir toplum oluyor, iyilikler yapılıyor, ileri gidiyor, günahlar olmuyor, haramlar işlenmiyor, haksızlıklar yapılmıyor, zulümler olmuyor.

İslâm toplumları tarih boyunca, İslâm'ın hâkim olduğu zamanlarda işte böyle mutlu yaşamışlardır, pırıl pırıl yaşamışlardır, tertemiz yaşamışlardır. Dün akşam da hadis dersinde söyledim. Bu tabii kendimiz müslüman olduğumuz için, kendimizi reklam etmemiz gibi düşünülebilir. Öyle diyebilirler bazı insanlar ama, bizim dışımızda olup, müslüman olmayıp, bizim ülkemize misafir olarak gelmiş insanların hatıraları var, yazıları var.

Meselâ: Baron de Büsbek[9] diye bir Hollandalı, Belçikalı bir seyyah gelmiş Kanunî devrinde… Kanunî devrini anlatıyor. İstanbul'un manzarasını, halkın halini, ahlâkını, alışverişini kitabında, hatıralarında anlatıyor. Müslümanların çok dürüst olduğunu, temiz olduğunu, sözlerine sadık olduğunu, güvenilir olduğunu söylüyor ve diyor ki:

"—Eğer siz Osmanlı ülkesine ziyarete giderseniz, bir müslümana misafir olabilirsiniz. Çünkü yatakları temizdir, yorganı temizdir, yemekleri temizdir, evi temizdir..." diyor. "Sakın, benim dindaşım diye bir gayrimüslime misafir inmeyin!" diye böyle ikaz ediyor.

Sonra devam ediyor:

---

[9] Baron de Busbek, Osmanlı Devleti'nin en kudretli ve Avrupalılar tarafından da en çok merak edilen Kanunî döneminde Avusturya sefiri olarak Türkiye'ye gelmiştir. 1554-1562 yılları arasında sekiz yıl süren büyükelçiliği sırasındaki bilgi ve gözlemlerini dört mektup halinde arkadaşı Nicholas Michault'ya yazmıştır. Baron de Busbek'in mektupları, Latince aslından *Türk Mektupları* adıyla Hüseyin Cahit Yalçın tarafından Türkçe olarak yayımlanmıştır. Bu mektuplar, daha sonra *Kanuni Devrinde Bir Sefirin Hatıratı* adıyla 1953'te neşredilmiştir.

“—Bir müslüman size şunu şöyle yapacağım diye söz vermişse, tamam demişse; sözü sözdür. Yâni yazılı bir senet olmasa bile, dediğini yapar; çünkü sözüne sadıktır onlar... Ama bir gayrimüslimle anlaşma da yapsan, yine seni aldatır, hile yapar, ona itimad edilmez.” diye söylüyor.

Bu neyi gösteriyor? Düşmanın, yabancı bir insanın, ülkemize gelmiş bir misafirin sözleri bunlar. Bizden olan bir kimsenin sözü değil... Osmanlı toplumunun İslâm’dan mutlu olduğunu, halkın tertemiz olduğunu ve İslâm’dan mahrum olan kesimlerin de, o seviyeye çıkamadığını gösteriyor.

“—Efendim, toplum ileridir.”

Hayır, toplum ileri değil! Toplumun içinde İslâmî hayatı benimsemiş mü’minler ileri; İslâmî hayattan mahrum kalmışlar o ahlâka sahip değil... Nereden kaynaklanıyor fazîlet?.. İslâm’ın kendisinden, müslümanlıktan kaynaklanıyor. Bu çok önemli...

Seyyahların hatıraları, bu bakımdan bizim için güzel birer misâl oluyor. Temenni ederiz ki, İslâm’ı ailemizde yaşayalım, kendi nefsimizde, içimizde yaşayalım, ruhumuzda yaşayalım; mahallemizde yaşayalım, köyümüzde, kasabamızda yaşayalım!.. Her şey Allah’ın rızasına uygun olsun... Allah’ın rızasına uygun olmayan şeyleri de temizlemek için elbirliğiyle bir çalışma yapalım!..

Çevre temizliği diyoruz, Çevre Bakanlığı kuruldu. Bir de böyle ahlâkın temizlenmesi meselesi var... Ahlakî çevrenin de güzelleşmesi, temizlenmesi, günahlardan arınması meselesi var... Biz her yönden çevreciyiz.

Çevre-kültür derneklerimizi kuran arkadaşlarımızdan Allah razı olsun... Biz çevreyi ağaçlandırmak istiyoruz, çevreyi temizlemek istiyoruz, çevreyi güzelleştirmek istiyoruz. Tarihî çevreyi, sosyal çevreyi güzelleştirmek istiyoruz. Toplumda yetişen bir insanın, sıhhatli bir ruhla yetişmesini sağlayacak tedbirleri almak istiyoruz.

Mânevî çevreyi temizlemek istiyoruz. Günahlardan insanların çevresini temizlemek istiyoruz. Günahların göz önünde, örnek olacak, başkalarını şaşırtacak bir şekilde misal olarak görünmesini dahi arzu etmiyoruz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri İslâm'ın güzelliklerini anlayıp, onu böyle şahsî hayatımızda, aile hayatımızda, toplum hayatımızda, her yönde, her yerde güzelce uygulamayı nasîb etsin...

Böylece ne olacak?.. Dünya saadeti olacak... Sonra ne olacak?.. Ahirette de, Allah'ın emirlerini tuttuğumuz için ahiret saadeti olacak. Sonsuz, ebedî, çok güzel, nimetlere gark olmuş durumda bir cennet hayatı... Gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin hayaline sığmayan güzelliklere, nimetlere müslümanlar sahip olacak.

Allah-u Teàlâ Hazretleri iki cihanda cümlenizi bu saadetlere nâil eylesin, bahtiyar eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

31. 03. 1993 - AKRA

2. CUMA GÜNÜNÜN ÖNEMİ

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

Bize bahşettiği sonsuz nimetlerinden dolayı Allah'a hamd ü senâlar olsun...

Tabii, bu nimetlerin en büyüklerinden birisi de, bizim Allah'ın sevdiği, razı olduğu, kabul ettiği doğru ve düzgün, sağlam ve dürüst dinine bağlı olmamız, müslüman olmamız, mü'min olmamız... Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi bu güzel dinden, bu nurlu yoldan, bu imandan ayırmasın... Huzuruna mü'min olarak, mü'min-i kâmiller olarak, sàlih kullar olarak, tam müslümanlar olarak varmamızı nasîb eylesin...

Salât ve selâm, önderimiz ve rehberimiz, onun bize gönderdiği, alemlere rahmet olan peygamberi Muhammed-i Mustafa SAS üzerine olsun...

Peygamber Efendimiz, Seyyidü'l-evvelîn ve'l-âhirîn'dir; gelmişlerin ve daha sonraki asırlarda geleceklerin en hayırlısıdır. Eşrefü'l-verâ'dır ve alemlerin Rabbi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin habîbidir, Habîbullah'tır. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, onun nurlu yolundan ayırmasın... Ahirette ona komşu olmayı cümlemize nasîb eylesin...

Değerli Akra dinleyenlerine konuşma yapmamı isteyen, bana bu şerefli fırsatı vermiş olan Akra, Ak-Radyo yöneticilerine içten teşekkürlerimi arz ederim. Her cuma günü bu mikrofonlardan sohbet etmeyi düşünüyorum. Allah nasib eylesin...

a. Cuma Gününün Şerefi

Cuma gününün önemini hatırlatmak istiyorum. Bizim çok kıymetli, alfabetik hadis kitabımız *Râmûzü'l-Ehàdîs*'imizi açalım, oradan cuma günüyle ilgili hadis-i şeriflere bir göz gezdirelim!

SAS Efendimiz, kendisinden bize rivayet edilen birçok hadis-i şerifte cuma gününün en hayırlı gün olduğunu bildiriyor. Bunlardan bir tanesini, mübarek kelimelerini de okuyarak sevgili

dinleyenlere arz etmek istiyorum. Peygamber SAS Hazretleri buyurdu ki:[10]

.

إِنَّ يَوْمَ الْجُمُعَةِ سَيِّدُ الْأَيَّامِ ، وَأَعْظَمُهَا عِنْدَ اللهِ ؛ وَهُوَ أَعْظَمُ عِنْدَ

اللَّهِ مِنْ يَوْمِ الْأَضْحٰى ، وَيَوْمِ الْفِطْرِ (حم. ه. عن أبي لبابة)

(*İnne yevme'l-cumuati seyyidü'l-eyyâm, ve a'zamühâ inda'llàh, ve hüve a'zamü inda'llàhi min yevmi'l-adhà, ve yevmi'l-fıtr.*)

Mânâsı şöyle:

(*İnne yevme'l-cumuati seyyidü'l-eyyâm*) "Hiç şüphe yok cuma günü günlerin seyyididir, efendisidir, en asilidir, en soylusudur. (*Ve a'zamühâ inda'llàh*) Allah katında günlerin en büyüğü, en ulusudur. (*Ve hüve a'zamü inda'llàhi min yevmi'l-adhà ve yevmi'l-fıtr*) O, Allah katında Kurban Bayramı'ndan ve Ramazan Bayramı'ndan daha büyük değere sahiptir."

Tabii, bu değerli oluşun çok derin sebepleri var. İnsanlığın tarihiyle ilgili, hattâ insanlıktan önceki dünyanın, kâinâtın yaratılışıyla ilgili hatıraları ihtiva ediyor cuma günü... Adem AS Atamız'dan başlayan bir özel gün. Ehemmiyeti oralardan kaynaklanıyor.

Fakat düşünecek olursak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bu güne neden önem verdiğinin tahlilini yapacak olursak, İslâm'ın birlik ve beraberliğe çok önem vermesi dolayısıyla bugünün öne çıktığını da fikren buluyoruz.

Senelerce önce okumuş olduğum bir eserinde, müslüman olmuş bir Kanadalı diplomat ve yazar Thomas Irving, niçin müslüman olduğunu şöyle anlatıyordu:

---

[10] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.344, no:1084; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.430, no:15587; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.33, no:4511; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.477, no:5516; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.90, no:2973; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.366; Beyhakî, *Fadàilü'l-Evkàt*, c.I, s.461, no:250; Ebû Lübâbe ibn-i Abdü'l-Münzir RA'dan.

Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.IV, s.44, no:1911; Sa'd ibn-i Ubâde RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1225, no:21061; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2253, no:3251; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.411, no:8698; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.281, no:1038.

“—Ben Güneydoğu Asya’da bulundum...” Güneydoğu Asya dinler bakımından, inançlar bakımından zengin bir bölge. Budizm var, Brahmanizm var... Hindistan’ın çeşitli mezhepleri ve o tarafa tesir etmiş olan inançları var... Ve oraları fethetmiş olan ve oralarda hüküm sürmüş olan müslümanlar var. Tabii, kendisi Kanadalı olduğu için hristiyanlığı tanımış. Diyor ki:

“—Ben oradaki diplomatik görevim esnasında, bütün dinleri inceleme fırsatı buldum. Bu incelemelerim sonunda, İslâm’ın insanlara emrettiği ibadetler bakımından son derece hikmetli, mâkul, akıllı emirler veren; mantıklı, mantığa dayalı ve insanlara faydalı hükümler ihtiva eden bir din olduğunu gördüm. Öteki dinlerden üstünlüğünü, ibadetlerinin hikmetlerle dolu olduğunu gördüğüm için müslüman oldum.” diyordu.

Bu yönden dinimizin emirlerine ve ibadetlerine baktığımız zaman, Thomas Irving’in çok haklı olduğunu biz de derhal anlarız.

Bakın dünyada, senede bir defa müslümanlar hac ve umre dolayısıyla dünyanın her yerinden toplanarak mukaddes belde Mekke-i Mükerreme’ye gidiyorlar ve orada toplanıyorlar. En sıhhatli, en zengin, en üstün zümreden olan insanlar, senede bir Mekke-i Mükerreme’de toplanıyor. Çünkü Allah CC, haccetmeyi müslümanların üzerine farz kılmış. Bu hikmetli ibadet dolayısıyla dünya üzerindeki bütün insanların kardeşliği ve işbirliğini sağlayan bir ortam, İslâm tarafından hazırlanmış oluyor.

Bunun gibi, bir beldenin insanları da, her gün kendileri şahsen Rableri ile kendi aralarında olan ibadetlerini yapacaklardır. İbadet ehli bir insan olması lâzımdır her mü’minin... Namazlarını kılması, zikrini yapması, Kur’an-ı Kerim’i okuması, hayır ve hasenâtını yapması, sadaka vermesi gerekir. Ama, her cuma günü müslümanlar bir araya gelmek zorunda... Cuma namazını kılmak müslümanların erkek olanları için bir vecibe; yâni bir farz, bir mecburiyet...

Böylece senede bir defa dünya üzerindeki müslümanların Mekke’de toplandığı gibi, bir belde içindeki müslümanlar da cuma namazı dolayısıyla camilerde toplanmış oluyorlar. Bu da Thomas Erving’in haklı tercihini gösteriyor. Yâni, İslâm insanları bir araya getiren, onları birlik ve beraberliğini sağlayan, onları birbirleriyle kaynaştıran hükümleri ihtiva eder. Böylece toplumun

mutluluğunu hazırlayan, işbirliğini hazırlayan çok güzel hükümler ihtiva ediyor.

Abdullah ibn-i Abbas RA'ya sormuşlar... Biliyoruz, Abdullah ibn-i Abbas Peygamber Efendimiz'in yeğeni; sevdiği büyük amcalarından Hazret-i Abbas'ın oğlu. Genç ve çok zekî, alim bir müslüman… Peygamber Efendimiz'in hayatını ve hadis-i şeriflerini genç zekâsıyla yaşamak, görmek, duymak ve anlamak fırsatına ermiş olan, güzel yüzlü, alim bir sahabi... Ona soruyorlar:

"—Günlerin en hayırlısı hangisidir? Ayların en hayırlısı hangisidir? İbadetlerin en hayırlısı hangisidir?" diye.

O da tabii, hadis-i şerifleri bilen, Peygamber Efendimiz'in hayatını bilen, İslâm'ı iyi bilen bir alim olarak, günlerin en hayırlısının cuma günü olduğunu; ayların en hayırlısının Ramazan ayı olduğunu, ibadetlerin en hayırlısının da vaktinde kılınan beş vakit namaz olduğunu bildiriyor.

Demin okuduğumuz hadis-i şerifi anlatmaya devam edelim:

"—Allah indinde cuma günü, Ramazan Bayramı'ndan ve Kurban Bayramı'ndan dahi daha kıymetli, sevabı daha büyük, hürmeti daha ulu..."

Tabii, hemen hafızamızı ve hatıralarımızı göz önüne getirelim: Ramazan Bayramı'nda nasıl güzel bir telâş içine gireriz. En güzel elbiseler giyilir, çocuklar süslenir, evler hazırlanır, tatlılar pişer... Müslümanlar sabah namazından sonra bayram namazını kılarlar, birbirlerini ziyarete giderler. Büyükler ziyaret edilir, kabirler ziya-ret edilir. Müslümanlar birbirlerine hediyeler verirler.

Kurban Bayramı da tabii, Mekke'de hacıların hac vazifelerini yaptığı günler. Ama Mekke'nin dışında, bütün müslümanlar yine bayramın neşesini yaşarlar. Senede iki defa, Allah tarafından müslümanlara ikram edilmiş bir bayram...

Fakat Allah'a ne kadar hamd ü senâlar etsek azdır ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize iki bayramdan ayrı, onlardan sevabı daha da büyük olan, her hafta bir cuma günü ihsan etmiştir, ikram etmiştir. O halde bu cumanın da ne kadar büyük bir gün olduğunu, bayram olduğunu hatırlamanın şuuru içinde olmasını, bütün müslümanlar için temenni ediyorum.



Cuma namazı, müslümanların erkekleri için bir mecburiyet... Cuma günü olup da cuma saati geldiği zaman, işlerini bırakacaklar; minarelerden "*Hayye ale's-salâh!*" diye camilere nidâ edildiği zaman, sa'yederek, koşarak camilere gidecekler. Hatiplerimizin okumuş olduğu hutbeleri dinleyecekler, cuma namazını kılacaklar.

Tabii, İslâm'ın haftada bir, böyle müslümanlar için bayram olarak bildirdiği günü ortaya koyması ve o günde müslümanların toplanarak ibadet etmesi ve hocalarının, alimlerinin minberlerden söylediği sözleri, bilgileri dinlemesi, eğitim bakımdan, sosyal hayatın düzene girmesi bakımından ve müslümanların bilinçlenmesi bakımından ne kadar önemli olduğunu derhal takdir edersiniz.

Dinleyicilerimizin arasında muhakkak ki erkekler var... Belki otomobilinin içinde, radyosunu açmış bizi dinleyen kardeşlerimiz var... Belki evinde iş yaparken, radyoyu açıp bu bilgileri dinleyen kardeşlerimiz var...

Cuma namazı erkeklere farz… Erkeklerin işlerini ona göre ayarlayarak, cuma namazı vakti geldiği zaman camiye gitmeleri ve bu vazifeleri yapmaları boyunlarının borcudur. Fakat cuma gününün fazileti sadece erkeklere mahsus değildir. Kadınlar ve erkekler için cuma günü ve gecesi en kıymetli gündür ve en hayırlı gecedir. O günün ve gecenin güzel bir şekilde istifade edilen, faydalanılan bir şekilde geçirilmesi, o günün feyzinden, bereketinden istifade edilmesi gerekiyor.

Müslüman erkeklerin işlerini bırakarak cuma günü cuma namazına koşmaları lâzım! Tabii, cuma namazına ne kadar erken giderse, erken gidenin daha sonra giden müslümandan daha çok sevap alacağını, Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şeriflerinde bildiriyor.

b. Cuma Günü Gusletmenin Sevabı

Bizim İstanbul'umuzun… Ak-Radyomuz İstanbul merkezli yayın yaptığı için söylüyorum; bizim İstanbul'umuzun medâr-ı iftiharı Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri var. Eyüp Sultan semtinde camisi, türbesi olan; Peygamber Efendimiz'i, Medine-i Münevvere'ye hicret ettiği zaman evinde aylarca misafir etmiş olan Ebû Eyyûb Hàlid ibn-i Zeyd el-Ensàrî Hazretleri...

Bu şahsı hepimiz seviyoruz, tanıyoruz. Çünkü o mübarek nurlu zâtın bayrağı arkasında, inşâallah ahirette cennete onun önderliğinde gideceğiz. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz, ashabı nerede vefat ederse, o belde ahalisinin onun izinden cennete gireceğini hadis-i şeriflerinde bildirmiş.

Ebû Eyyûb el-Ensàrî Hazretleri, yâni şu türbesini bildiğimiz, ziyaret ettiğimiz, sevdiğimiz büyüğümüz buyuruyor ki:[11]

---

[11] Muhtelif lafızlarla: Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.308, no:868; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.435, no:1541; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.14, no:2776; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.64, no:477 ve s.91, no:659; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.271, no:6189; Bezzâr, *Müsned*, c.VI, s.472, no:2504; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.464, no:4222 ve c.III, s.232, no:5684, 5749; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.463; Selman-ı Fârisî RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:343; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.81, no:11785; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.130, no:1762; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.16, no:2778; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.419, no:1046; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.96, no:2987; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.192, no:5474 ve s.243,

سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ، وَمَسَّ مِنْ طِيبٍ إِنْ كَانَ عِنْدَهُ، وَلَبِسَ مِنْ أَحْسَنِ ثِيَابِهِ، ثُمَّ خَرَجَ حَتَّى يَأْتِيَ الْمَسْجِدَ، فَيَرْكَعَ إِنْ بَدَا لَهُ، وَلَمْ يُؤْذِ أَحَدًا، ثُمَّ أَنْصَتَ حَتَّى يُصَلِّيَ، كَانَتْ كَفَّارَةً لِمَا بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْجُمُعَةِ الْأُخْرَى

(حم. طب. ابن خزيمة عن أبي أيوب الأنصاري)

(*Semi'tü rasûla'llàhi salla'llàhu aleyhi ve sellem, yekùl*) Rasûlüllah SAS'den işittim, söyle söylüyordu:

---

no:5751; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.247; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.I, s.368, no:2004; Ebû Hüreyre ve Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.149, no:347; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.156, no:1810; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.231, no:5679; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.I, s.368, no:2006; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.349, no:1097; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.180, no:21609; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.131, no:1763 ve s.157, no:1812; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.428, no:1074; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.267, no:5589; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVI, s.265; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.350; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.198, no:21777; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.420, no:23618; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.138, no:1775; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.161, no:4007; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.101, no:227; İbn-i Hibban, *Sahîh*, c.V, s.17, no:2778; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.312, no:2364; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.426, no:6549; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.436, no:8457; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.62, no:265; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.231, no:5680; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.349; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.250; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LII, s.348, no:6258; Ebû Hüreyre RA'dan.

İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.102, no:231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VII, s.245, no:7399; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.190, no:1666; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.750, no:21227, 21230; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XX, s.26, no:21397-21400.

(*Meni'ğtesele yevme'l-cumuati, ve messe min tıybin in kâne indehû, ve lebise min ahseni siyâbihî, sümme harace hattâ ye'tiye'l-mescid, feyerkea mâ bedâlehû ve lem yü'zi ehaden, sümme ensate hattâ yusalliye; kânet keffâreten limâ beynehâ ve beyne'l-cumuati'l uhrâ.*)

Mânâsı şu:

(*Meni'ğtesele yevme'l-cumuati*) "Kim cuma günü yıkanırsa..." Demek ki, müslümanlar cuma günü camide dînî bir toplantı yapacakları için, Peygamber Efendimiz o müslümanın tepeden tırnağa güzelce yıkanmasını tavsiye buyuruyor. *İğtisâl*; yukarıdan aşağıya, bir iğne ucu kadar su değmemiş kısım kalmadan, güzelce yıkanmak. Türkçe'de buna gusül abdesti almak diyoruz.

"—Kim cuma günü gusül abdesti alırsa, yâni hamamda yukarıdan aşağıya tertemiz yıkanırsa..." Tabii kiri kalmayacak, teri kalmayacak, pis kokusu kalmayacak, pırıl pırıl olacak maddeten... Mânevî bakımdan ruhu temizlenecek, bir ibadet yapmış olduğu için rûhî bakımdan da pırıl pırıl, tertemiz, nurlu bir kimse olacak...

(*Ve messe min tıybin in kâne indehû*) "Eğer evinde varsa, bir de güzel koku sürünürse..." Peygamber SAS Efendimiz'in bu dünya eşyası içinde sevdiğini bildirdiği şeylerden birisi de güzel kokuydu. Peygamber Efendimiz çok güzel kokular sürerek gezerdi ve gezdiği sokaklarda kokusu kalırdı. SAS Efendimiz'in oradan geçtiği o kokudan anlaşılırdı. Uzaktan geldiği kokusundan anlaşılırdı.

Peygamber SAS Efendimiz kendisi kokuyu sevdiği gibi, bize de çeşitli vesilelerle, o güzel kokuları sürmemizi tavsiye eylemiştir. Cuma namazına giderken de, müslümanlar güzel kokuları sürünecekler. Eğer evlerinde güzel koku varsa, üzerlerine sürecekler.

Yâni, hem tertemiz olacaklar, hem de başka insanları da mest eden, hoşuna giden güzel kokuları sürmüş olacaklar. Bu da İslâm'ın temizlikle beraber estetiğe, güzelliğe, başkalarını hoşnut ve memnun edecek işlere ne kadar değer verdiğini bir bakıma gösteriyor.

(*Ve lebise min ahseni siyâbihî*) "Cuma namazına giderken en güzel elbisesini de giyerse..." Çünkü cuma bayram günüdür. Nasıl Ramazan bayramında, Kurban bayramında terziye yeni elbise yaptırıyorsak, nasıl çarşıdan yeni elbiseler alıyorsak, nasıl en güzel tarzda giyiniyorsak, cuma günü de öyle giyineceğiz.

Demek ki Peygamber SAS Efendimiz tavsiye ediyor, cuma günü yıkanacağız, en güzel kokuları süreceğiz, en güzel elbiselerimizi giyeceğiz, tertemiz camiye gideceğiz. Bizim yanımızda oturan bir kimse memnun olacak.

Bizden çirkin koku çıkmıyor, giyimimiz tertemiz, üzerimizde güzel kokular var, saçlarımız tertemiz, tırnaklarımız kesilmiş, her bakımdan güzel bir durum üzereyiz. Tabii, kendimiz için rûhî bakımdan bir rahatlık ve çevremizdeki insanlar için de, bu güzel durum memnuniyet verici bir hal...

(*Sümme harace hattâ ye'tiye'l-mescid*) "Sonra camiye gitmek üzere evinden çıkarsa..." diyor Peygamber Efendimiz. Güzel kokuları süründü, yıkanmış olarak tertemiz giyindi, sonra camiye giderse...

Başka hadis-i şeriflerden biliyoruz, camiye yaya gitmeyi tavsiye etmiş Peygamber Efendimiz. Uzaktan bineğe binmesi, deveye binmesi, ata binmesi ve camiye öyle gelmesi mümkün olan kimseye dahi, mümkünse yürümesini tavsiye etmiş. Bunun bir sebebi vardır. Çünkü cumaya giden bir erkeğin attığı her adımın, kendisine faydası vardır. Her adımda günahı bağışlanır, sevabı artar, derecesi yükselir. Her attığı adımdan dolayı bir sevap kazanır. Onun için yürüyerek gitmesi efdal.

Fakat bugün, ben şimdi İstanbul'umuzun on milyona yaklaşan nüfusunu düşünüyorum, mahallelerini düşünüyorum, kalabalığını, izdihamını ve insanların zamanlarının değerini düşünüyorum; tabii, özel şartlar özel hareket etmeye müsaade eder. İnsan yapabilirse yürüyerek, ağır ağır, dualar ederek, zikir yaparak camiye gitmeli!.. Ama bu imkânı yoksa, tabii bir taksi çevirip, o taksiyle de hızlı bir şekilde gitmek istediği camiye gidebilir.

"Böyle güzel bir hazırlıkla, böyle bir ibadet şuur ve duygusuyla, tatlı hisler içinde, derûnî hazlar içinde bir müslüman

cuma namazına giderse; (*feyerkea mâ bedâlehû*) kılabildiği kadar namaz kılarsa; (*ve lem yü'zi ehaden, sümme ensate hattâ yusalliye*) kimseyi incitmezse ve sonra namaz kılıncaya kadar sessiz durursa; (*kânet keffâreten beynehâ ve beyne cumuati'l-uhrâ*) bu öteki cuma ile aradaki günahlarının affolmasına; istemeyerek, hata ederek veya kendisini tutamayarak yaptığı kusurların, dinî bakımdan günah dediğimiz hataların affına sebep olur."

Peygamber SAS bizi müjdelemiştir:[12]

اَلصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ ، وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ ، وَرَمَضَانُ إِلَى رَمَضَانَ مُكَفِّرَاتٌ مَا بَيْنَهُنَّ ، إِذَا اجْتَنَبَ الْكَبَائِرَ (م . حم . هب . ق. عن أبي هريرة)

(*Es-salevâtü'l-hams*) [Beş vakit namaz, (*ve'l-cumuatü ile'l-cumuati*) cuma namazı bir önceki cumaya kadar, (*ve ramedànü ilâ ramedàn*) Ramazan bir önceki Ramazan'a kadar, (*mükeffirâtün mâ beynehünne*) aralarındaki günahlara kefarettir; (*ize'ctenibe'l-kebâir*) büyük günahlardan sakınıldığı müddetçe…]

Günde kıldığımız beş vakit namaz, bir önceki namaz ile aradaki hataların, günahların silinmesine, bağışlanmasına sebeptir. Cuma namazları, bir önceki cuma ile aradaki hataların, günahların Allah tarafından affedilmesine, bağışlanmasına sebeptir. Ramazan da bir önceki Ramazan'la arada yapılmış olan hataların, günahların affedilmesine sebeptir.

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyrulmuş:[13]

---

[12] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.23, no:344; Ahmed ibn-i Hanbel, Müsned, c.II, s.400, no:9186; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.308, no:3619; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.187, no:20548; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.168, no:2695; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VI, s.140, no:1956; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.273, no:4202; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.284, no:18894; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.79, no:13827; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.277, no:1026.

[13] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.629, no:1683; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.983, no:1349; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.272, no:933; Neseî, *Sünen*, c.V, s.112, no:2622; İbn-i Mâce,

الْعُمْرَةُ إِلَى الْعُمْرَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُمَا ، وَالْحَجُّ الْمَبْرُورُ لَيْسَ لَهُ

جَزَاءٌ إِلاَّ الْجَنَّةُ (م. حم. عن أبي هريرة)

(*El-umretü ile'l-umreti keffâratün limâ beynehümâ*) "Umre, bir önceki umre ile arasında yapılan hataların, günahların affına sebeptir. (*Ve'l-haccü'l-mebrûru leyse lehû cezâün ille'l-cenneh*) Mebrur bir haccın karşılığı da, cennetten başka bir şey değildir."

Demek ki, ibadetler bizi hatalardan, günahlardan temizliyor. Bizi, Allah'ın sevdiği bir kul haline getiriyor. Üzerimizde birikmiş olan kusurların silinerek, mânevî lekelerin temizlenmesine sebep oluyor.

c. Hutbeyi Dikkatli Dinlemek

Onun için, aziz ve değerli ve sevgili dinleyicilerim, eğer dinleyicimiz erkek ise ve sorumluluk yaşına gelmişse, yâni büluğa ermiş, dînî vazifeleri yapması kendisine bir mükellefiyet olmuş, àkil ve bâliğ bir müslüman ise, seve seve bu kıymetli ibadeti yapmağa gidecek.

Cumada, cuma namazının kılınmasından önce, yarım saat kadar devam eden bir hutbe var. Din görevlisi minber dediğimiz yere çıkıyor. Bütün camide toplanmış olan o muazzam kalabalığa, bir konuşma irad ediyor. Herkesin bunu dinlemesi gerekiyor.

Sünen, c.II, s.964, no:2888; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ) c.I, s.346, no:767; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.246, no:7348; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.IV, s.131, no:2513; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.9, no:3696; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.278, no:905; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.11, no:6657; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.120, no:12639; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.477, no:8956; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.471, no:4091; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.343, no:8506; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.320, no:3601; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.318, no:2423; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.439, no:1002; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.309, no:630; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.317; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.223; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXIII, s.384; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, no:1645; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.114, no:12294; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.351, no:1114; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.369, no:14515.

Tabii, düşünün; her cuma günü bir konferans demektir bu modern anlayışla... Her cuma günü bir konferans dinleyerek, dininin inceliklerini veyahut o anda, o günde, o ayda, o bölgede, o şehirde, o mahallede onların yapması gereken görevleri hatırlatan, dînî hayatlarını tanzim eden bir konuşma, konferans dinliyor. Düşünün böyle bir sosyal düzen, böyle bir sosyal bir tedbir, böyle bir eğitim çalışması, insanların, toplumun nasıl intizama girmesine sebep olur.

Hutbe okumak için minbere çıkmış olan din görevlisinin konuşmasını, müslümanların büyük bir dikkatle dinlemesi tavsiye edilmiştir. Peygamber SAS Hazretleri bir hadis-i şerifinde diyor ki:[14]

مَنْ قَالَ لِصَاحِبِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالإِمَامُ يَخْطُبُ: أَنْصِتْ ! فَقَدْ لَغَا ؛

وَمَنْ لَغَا ، فَلَيْسَ لَهُ مِنْ جُمُعَتِهِ شَيْءٌ (د. ق. عن علي)

(*Men kàle li-sàhibihî yevme'l-cumuati ve'l-imâmü yahtubü: Ensıt!*) [Kim cuma günü imam hutbe okurken, arkadaşına 'Dinle!' derse, (*fekad leğà*) o da boş konuşmuş olur. (*Ve men leğà*) Kim de boş konuşursa, (*feleyse lehû min cumuatihî şey'ün*) cumasından hiçbir sevap alamamış olur.]

Müslüman cuma namazına camiye gidecek ama, lağv ile meşgul olmayacak. *Lağv* etmek demek, lüzumsuz, faydasız bir şeylerle meşgul olmak.

Eskiden camilerde halı yoktu. Meselâ, Efendimiz'in cuma namazını emrettiği zamanda, belki caminin zemini, oturulan yer kumluktu veya küçük taşlar vardı.[15]

---

[14] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.III, s.245, no:887; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.346, no:470; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.220, no:5625; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.379, no:23343; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.III, s.489, no:2631.

[15] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.587, no:857; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.343, no:1050; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.371, no:498; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.346, no:1090; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.424, no:9480; İbn-i Huzeyme, *Müsned*, c.III, s.128, no:1756; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.18, no:2779; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*,

مَنْ مَسَّ الْحَصٰى ، فَقَدْ لَغَا (م. د. ت. ه. حم. خز. حب. هب.

ق. عن أبي هريرة)

(*Men messe'l-hasà, fekad lağà*) [Kim taşlara dokunursa, onlarla meşgul olursa, lağvetmiş olur.] "Bu taşları eliyle sürtmek, bunlarla meşgul olmak, ileriye geriye itmek; veya dizine yapışmıştır, eline yapışmıştır, onları silkelemek, onlarla meşgul olmak da lağvdır." diye, buna benzer hareketlerin örneği olsun diye, Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Böyle bir hareket dahi olursa, cumanın sevabı kaçacaktır.

Peygamber Efendimiz bizden ne istiyor?.. Cuma namazına gitmemizi istiyor. En güzel şekilde giyinerek, kokular sürünerek, temizlenerek gitmemizi istiyor ve pür dikkat cuma hutbesini okuyan din görevlisinin sözlerini dinlememizi istiyor. Elimizi toprağa bile, çakıllara bile sürtmemizi istemiyor. Hatta yanımızdaki birisi, birisiyle konuşsa da, biz, "Konuşmayın, susun! Bakın işte cuma hutbesi okunuyor, konuşmak günahtır!" desek, biz bile bu lağv denilen işi yapmış oluyoruz, sevap kaçmış oluyor.

Bu hususta, başka bir rivayette:[16]

---

c.II, s.97, no:5065; *Şuabü'l-İman*, c.II, s.223, no:5640; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.223, no:5640; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.259; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.713, no:21059; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XX, s.206, no:21905; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.277, no:1025.

[16] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.316, no:892; Müslim, sahîh, c.II, s.583, no:851; Ebû Dâvud, Sünen, c.I, s.359, no:1112; Neseî, *Sünen*, c.III, s.104, no:1402; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.352, no:1110; *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.103, no:232; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.244, no:7328; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.437, no:1548; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.153, no:1805; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.75, no:9167; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.223, no:5846; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.222, no:5414; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.458, no:5295; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.100, no:2998; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.218, no:5615; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.534, no:1727; Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.I, s.367, no:1997; Hamîdî, *Müsned*, c.II, s.428, no:966; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.285, no:3310; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIV, s.276; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.310, no:1462; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VII, s.266, no;1340; Ebû Hüreyre RA'dan.

إِذَا قُلْتَ لِصَاحِبِكَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَالْإِمَامُ يَخْطُبُ: أَنْصِتْ ! فَقَدْ لَغَوْتَ

(خ. م. د. ن. ه . حم. عن أبي هريرة)

(*İzâ kulte li-sàhibike yevme'l-cumuati ve'l-imâmü yahtubü: Ensıt!*) "Cuma günü, imam hutbe okurken arkadaşına, 'Dinle!' dersen, (*fekad legavtü*) sen de boş konuşmuş olursun." buyruluyor.

Demek ki, kimse kimse ile meşgul olmayacak, başka bir iş yapmayacak, konsantre olarak pür dikkat konuşmacıyı dinleyecek.

Düşünün, böyle bir disiplin içinde din görevlisi Allah'ın emirlerini, Peygamber Efendimiz'in tavsiyelerini cemaate anlatıyor. Cemaat de, çıt çıkartmadan dinliyor.

Bu anlatım, bana bir sahneyi hatırlattı. Peygamber SAS Efendimiz'in zamanını hatırlattı. Peygamber SAS Efendimiz konuştuğu zaman, sahabe-i kirâm (*Rıdvânu'llàhi teàlâ aleyhim ecmaîn*) Peygamber Efendimiz'i nasıl dinlermiş?..

Peygamber Efendimiz'in asr-ı saadetinde müslüman olmuş, onu tanımış, onun çevresinde olan etrafındaki müslümanlara sahabe diyoruz. Sahabe-i kiram Peygamber SAS Efendimiz'i nasıl dinlermiş?.. Tasvir, anlatım, ta'rif şöyle:

"—Sanki başlarının üzerine ürkek bir kuş konmuş gibi... Sanki kıpırdandıkları zaman, bu kuş ürküp kaçacakmış gibi... O kuş kaçmasın diye, hiç kıpırdamadan, nefesini bile dikkatle alıp vererek, Peygamber Efendimiz'i öyle dinlerlerdi."

Bakıyorum, bir sahabî, yâni Peygamber Efendimiz'in ashabından bir mübarek kişi, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini bize naklediyor. Başka bir kimse de bir başka hadis-i şerif naklediyor. Daha başka bir kimse de... Bakıyoruz, kelimeleri dahi aynı. Rivâyetler sapasağlam birbirleriyle uygun, tetâbuk ediyor. Birbirlerinden farkı olmuyor.

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.97, no:253; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.III, s.430, no:2519; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.291, no:1075.

Neden?.. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz konuşurken tane tane konuşurdu. Ağzından sözler inci gibi dökülürdü, bütün sözleri anlaşılırdı. Son derece fesâhatli konuşurdu Peygamber Efendimiz. Fesahatli, yâni doğru konuşurdu, güzel konuşurdu. Telâffuzu da çok güzeldi. Peygamber SAS Efendimiz Arab'ın efsahı idi, yâni en fesâhatli konuşan, en güzel, en beliğ konuşan kişisiydi. Sözleri anlaşılırdı.

Üstelik Peygamber Efendimiz, sözlerinin hatırda kalması için bazen, eğer önemli ise, üç defa aynı sözü tekrar ederdi.

Böylece dinleyen kimse de, başının üstünde sanki bir kuş konmuş, "Aman ürkmesin, kaçmasın!" diye, hiç kıpırdamadan durup dinliyor gibi, konsantre olmuş bir şekilde dinlediği için, bakıyoruz sahabe-i kiram Peygamber Efendimiz'in bir çok hadis-i şerifini kelimesi kelimesine, —bizim tabirlerimizle— noktasıyla, virgülüyle bize nakletmiş. Neden?.. Konsantre olarak dinlediği için.

İşte aynı konsantrasyonu, yâni bütün dikkatini toplayarak dinlemeyi, Peygamber SAS Efendimiz bu cuma günü hutbesini dinlemede de bize tavsiye ediyor.

Tabii, günümüzdeki cuma namazlarında, şöyle göz ucuyla, yine tabii konsantrasyonumuzu bozmadan, etrafa bakacak olursanız, bazı üzücü veya komik durumlarla da karşılaşabiliyorsunuz. Meselâ, cuma namazında hatip minberdeyken, hutbe okurken uyuyor dinleyen şahıs... Hatta horladığı için, uyansın diye yanındaki dirseğiyle onu dürtmek zorunda kalıyor. Bu nedendir?..

Peygamber Efendimiz bunu da bildiriyor:[17]

اَلنَّوْمُ أَوِ النُّعَاسُ فِي الْجُمُعَةِ مِنَ الشَّيْطَانِ ، فَإِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ

فَلْيَتَحَوَّلْ (ش. عن الحسن مرسلاً)

---

[17] İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.119, no:5295; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1270, no:21188; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.313, no:24982; RE.238/8.

(*En-nevmü evi'n-nüasü fi'l-cumuati mine'ş-şeytàn*) "Cumada, cuma hutbesi sırasında uyumak veya uyuklamak şeytandandır. (*Feizâ nease ehadüküm felyetehavvel*) Sizden birisi uyuklarsa, oturuşunu, yerini değiştirsin!"

Demek ki, uyumamaya da dikkat edecek. Eğer çok rahat oturmaktan dolayı kendisine bir rehâvet geliyorsa, o halde daha dikkatli bir şekilde otursun. Yâni, diz çökerek, çok rahat olmayan bir şekilde otursun. Aman kendisine uyku gelmesin ve bu sevabı kaçırmasın! Çünkü lağvettiği zaman, yâni boş bir şeyle meşgul olduğu zaman, cumanın sevabın da kaçırmış oluyor.

d. Camiye Erken Gitmek

Cuma namazına erken gidecek. Hadis-i şeriflerde sıralama yapılmış. Melekler cuma günü caminin kapısında, ellerinde defterlerle gelenleri beklerler. İlk gelenlere, yâni cuma namazının kılınmasından çok önceden camiye gelenlere, sanki bir deve kurban etmiş gibi sevap verileceğini Peygamber Efendimiz bildiriyor:[18]

مَنِ اغْتَسَلَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ غُسْلَ الْجَنَابَةِ ثُمَّ رَاحَ ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَدَنَةً ؛ وَ مَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَقَرَةً ؛ وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الثَّالِثَةِ ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ كَبْشًا أَقْرَنَ ؛ وَ مَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ ،

---

[18] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.301, no:841; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.582, no:850; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.150, no:351; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.372, no:499; Neseî, *Sünen*, c.III, s.99, no:1388; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.101, no:227; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.460, no:9928; İbn-i Hibbân, Sahîh, c.VII, s.13, no:2775; İmam Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.62, no:265; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.98, no:2993; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.226, no:5655; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.526, no:1696; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.94, no:2178; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1295, no:21228; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XX, s.22, no:21390; *Tergîb ve Terhîb*, c.I, s.287, no:1059.

فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ دَجَاجَةً ؛ وَمَنْ رَاحَ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ ، فَكَأَنَّمَا قَرَّبَ بَيْضَةً ؛ فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ ، حَضَرَتِ الْمَلَائِكَةُ يَسْتَمِعُونَ الذِّكْرَ (خ. م. د. ن. ت. ه. حم. عن أبي هريرة)

(*Meni'ğtesele yevme'l-cumuati gusle'l-cenâbeti sümme râha*) "Kim cuma günü cünüblükten gusleder gibi gusleder de, camiye en erken gelirse, (*fekennemâ karrabe bedeneten*) sanki bir deve kurban etmiş gibi sevap alır."

Biliyorsunuz, deve yedi kurban yerine geçer. Yâni, eğer Kurban Bayramı'nda kendisine kurban kesmek gerekli olmuş olan, vâcib olan yedi tane insan tek bir deve alsalar, niyetleri aynı olmak üzere o deveyi kurban etseler, yedi kurban kesmek sevabını almış olurlar. İşte cuma günü de erken giden kimse, böylece yedi kurban kesmiş gibi, bir deve kurban etmiş gibi sevap alır.

(*Ve men râha fi's-sâati's-sâniyeti, fekeennemâ karrabe bakaraten*) "Cumaya ikinci olarak gelen, bir sığır kesmiş gibi sevap alır."

(*Ve men râha fi's-sâati's-sâliseti, fekeennemâ karrabe kebşen akrane*) "Cumaya üçüncü olarak gelen de, bir boynuzlu koç kurban etmiş gibi sevap alır."

(*Ve men râha fi's-sâati'r-râbiati, fekeennemâ karrabe decâceten*) "Cumaya dördüncü olarak gelen de, bir tavuk kesmiş de bunu fakirlere dağıtmış gibi sevap alır."

(*Ve men râha fi's-sâati'l-hàmiseti, fekeennemâ karrabe beydaten*) "Cumaya beşinci olarak gelen de, fakirlere bir yumurta sadaka vermiş gibi sevap alır." diyor Peygamber Efendimiz.

Sonra da buyuruyor ki, hadis-i şerifin son cümlesini okuyayım:

(*Feizâ harace'l-imâmü hadarati'l-melâiketi yestemiüne'z-zikr*) "Artık imam minbere çıktığı zaman, hutbe okumaya başladığı, başlayacağı zaman, melekler o zaman defteri kapatırlar ve o hatibi dinlemek üzere vaziyetlerini değiştirirler." Demek ki, hatip hutbeye çıktıktan sonra artık sevabı kalmıyor.

Başka bir rivayet de Ebû Ümâme RA'dan:[19]

تَقْعُدُ الْمَلاَئِكَةُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ عَلٰى أَبْوَابِ الْمَسْجِدِ ، مَعَهُمُ الصُّحُفُ ، يَكْتُبُونَ النَّاسَ ؛ فَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ طُوِيَتِ الصُّحُفُ . قُلْتُ: يَا أَبَا أُمَامَةَ ، لَيْسَ لِمَنْ جَاءَ بَعْدَ خُرُوجِ الْإِمَامِ جُمُعَةٌ ؟ قَالَ : بَلٰى ، وَ لٰكِنْ لَيْسَ مِمَّنْ يُكْتَبُ فِي الصُّحُفِ (حم. طب. عن أبي أمامة)

(*Tak'udü'l-melâiketü yevme'l-cumuati alâ ebvâbi'l-mescid*) "Cuma günü melekler cami kapılarına otururlar, (*meahümü's-suhuf, yektübüne'n-nâs*) yanlarındaki sayfalara camiye gelen kimseleri yazarlar. (*Feizâ harace'l-imâmü tùviyetü's-suhùf*) İmam minbere çıktığı zaman, sayfalar dürülür, kapatılır.

Râvî [Mübârek ibn-i Fadale] diyor ki: (*Kultü*) Dedim ki:

(*Yâ ebâ ümâmeh*) "Ey Ebû Ümâme! (*Leyse li-men câe ba'de hurûci'l-imâmi cumuatün?*) İmam minbere çıktıktan sonra camiye gelen bir kimse, cuma yetişmiş sayılmaz mı?"

(*Belâ, ve lâkin leyse mimmen yektübü fi's-suhuf*) "Evet, cumaya yetişmiştir ama, sayfalara yazılmaz, faziletini kaçırmış olur."

Yâni, daha önceden gelseydi, büyük sevaplar alacaktı. Sevabı kaçırmış oluyor. Burada da görüyoruz ki, müslümanın cuma gününde camiye erken gitmesi lâzım!

Tabii, erken camiye gidildiği zaman ne olabilir? Eğer bir vaiz, dinimizi anlatan bir güzel konuşma yapıyorsa o dinlenir. Eğer vaizden önce gidilmişse, Kur'an-ı Kerim okunur. Meselâ, cuma günü Yâsin-i Şerif okuruz, geçmişlerimizin ruhları için. Kehf Sûresi'ni okumak, on günlük günahın affına sebep olur. Kehf Sûresi'ni okuruz veya tesbih çekeriz, ya da salât ü selâm getiririz.

---

[19] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.263, no:22322; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.283, no:8085; Ebû Ümâme RA'dan.

e. Cuma Gününde Salât ü Selâmı Çoğaltmak

Salât ü selâm getiririz deyince, bu noktada, bu hususta da size bir açıklama yapmak istiyorum sevgili dinleyiciler! Cuma günü salât ü selâm getirmeyi, Peygamber Efendimiz bizlere kendisi tavsiye buyuruyor:[20]

إِنَّ مِنْ أَفْضَلِ أَيَّامِكُمْ يومَ الْجُمُعَةِ ، فَأَكْثِرُوا عَلَيَّ مِنَ الصَّلَاةِ فِيهِ ، فَإِنَّ صَلَاتَكُمْ مَعْرُوضَةٌ عَلَيَّ. فَقَالُوا : يَا رَسُولَ اللهِ ، وَكَيْفَ تُعْرَضُ صَلَاتُنَا عَلَيْكَ وَقَدْ أَرِمْتَ ؟ قَالَ: إِنَّ اللهَ حَرَّمَ عَلَى الْأَرْضِ أَجْسَادَ الْأَنْبِيَاءِ (د. عن أوس بن أوس)

(*İnne min efdali eyyâmiküm yevme'l-cumuati*) "Cuma günü günlerinizin en faziletlisidir. (*Feeksirû aleyye mine's-salâti fîhi*) O gün bana salât ü selâmı çok getirin!" diye tavsiye buyuruyor.

Onun için, cuma gününün özelliklerinden birisi de, müslümanın Peygamber Efendimiz'e salât ü selâmı çok getirmesidir. Size de tavsiye ediyorum: Fırsatı değerlendirin, cuma gününde Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı çok söyleyin! Sâir günlerde de söylemeniz sevaptır, ama cuma gününde özellikle büyük sevabı vardır. Peygamber SAS Efendimiz bunu tavsiye etmiş.

---

[20] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.342, no:1047; Neseî, *Sünen*, c.III, s.91, no:1374; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.345, no:1085; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.8, no:16207; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.445, no:1572; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.118, no:1733; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.190, no:910; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.413, no:1029; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.216, no:589; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.253, no:8697; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.17; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.109, no:3029; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.248, no:5789; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ,* c.I, s.519, no:1666; Şeybânî, *el-Ehad ve'l-Mesânî*, c.III, s.217, no:1577; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IX, s.402; Evs ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.499, no:2202; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.188, no:501; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.IX, s.289, no:8441.

“—Pekiyi, ben Peygamber Efendimiz’e: ‘*Es-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ rasûla’llàh*’ dediğim zaman, yahut da ‘*Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammedin ve alâ âli seyyidinâ muhammed*’ dediğim zaman, ya da bir başka salât ü selâm ile salevat getirdiğim zaman ne olur?”

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*Feinne salâteküm ma’rudatün aleyye*) “Muhakkak ki sizin salât ü selâmınız bana arz edilir, bana tebliğ olunur, bana bildirilir.” Yâni, “Sizin salât ü selâm ettiğiniz melekler tarafından bana bildirilir.” buyuruyor.

(*Fekàlû*) Dediler ki: (*Yâ rasûla’llàh, ve keyfe tu’radu salâtünâ aleyke ve kad erimte?*) “Yâ Rasûlallah! Hayattayken sana bildirileceğini anlıyoruz. Sen vefat ettikten sonra, kabrinde toprak olduktan sonra nasıl arz edilecek?”

(*Kàle*) Peygamber Efendimiz o zaman buyurmuş ki: (*İnna’llàhe harrame ale’l-ardı ecsâde’l-enbiyâi*) “Allah-u Teàlâ Hazretleri yeryüzüne, peygamberlerin vücutlarını toprak etmeyi haram kıldı.”

Yâni, bir peygamberin mübarek vücudu toprak olmaz, öyle kalır aynen. Bunu bazen sizler de veya içinizdeki büyükler de anlatmışlardır, görmüşsünüzdür, duymuşsunuzdur. Evliyâullahın kabirleri herhangi bir vesileyle açılmışsa, görülüyor ki aynen vefat ettiği gibi bozulmadan duruyor. Tabii, evliyânın en büyüğü olan peygamberler de kabirlerinde öylece dururlar.

Sonra, Peygamber SAS Efendimiz, manevî hayat ile ber hayattır, hayattadır. Salât ü selâm getirilince, o da salât ü selâmı alıyor. Kendisine salevat getirene, o tebliğ edilen salât ü selâmın karşılığını veriyor.

f. Hans’ın Rasûlüllah’a Selâmı

Burada bir hatıramı size anlatmadan geçemeyeceğim. Çünkü beni çok duygulandırıyor bu hatıra. Gerçek bir olay... Sizi de sanıyorum memnun edecek, duyduğunuz zaman siz de duygulanacaksınız. Bana Almanya’da çalışan bir işçi kardeşim anlatmıştı, kendisinin başından geçen bir olayı, salât ü selâm ile ilgili bir olayı:

Bu işçi kardeşimiz Almanya'da bir fabrikada çalışıyor ve çok çalışkan bir kimse... Mesleğinde ilerlemiş, fabrikanın müdürü kendisini seviyor. Para da kazanmış. Para kazanınca bu işçi kardeşimiz, "Benim hacca gitmem lâzım!" diye düşünüyor. Hac zamanını tesbit ediyor.

"—Şu aylarda hacca gideceğim!" diye, patronu olan Hans'a çıkıyor:

"—Ben şu aylarda, bir ay izin almak istiyorum!" diyor.

"—Olmaz!" diyor Hans. "O günlerde çok sıkışık durumdayız. Fabrikamızda mutlaka senin bulunman lâzım! Sen çok önemli bir elemansın. Sana o aylarda müsaade edemem, başka zaman müsaade edeyim, kışın git."

Diyor ki:

"—Hayır! Kışın gidemem izne, bu ayda gitmek zorundayım."

"—O zaman, sana müsaade etmem!" diyor.

"—Müsaade etmezsen, ayrılıp gitmek zorundayım."

"—Ayrılırsan işinden olursun, tazminatından olursun, mahrum kalırsın..."

"—Mahrum kalsam da gitmek zorundayım."

"—Pekiyi, bu kadar ısrar etmenin sebebi ne?.." diyor.

Söylemek istemiyor tabii... Karşısındaki Hans olduğu için, Alman olduğu için, gayrimüslim olduğu için söylemek istemiyor bu arkadaşım, kardeşim. Fakat ötekisi ısrar edince diyor ki:

"—Benim dinî görevim var, ben müslümanım. Müslüman olduğum için bu aylarda —belli bir zamandadır hac— hacca gitmem lâzım! Onun için izin almak zorundayım."

"—Olur. Mâdem öyle, o halde dinî bir görev olduğundan sana izin vereyim. Artık fabrikanın işlerini de ayarlarız, başka birisini çalıştırırız. Sen git!" diyor.

Bizim işçi kardeşimiz hazırlıkları yapmış, kendisinin bana anlattığına göre... Ve vedalaşmak üzere müdürü Hans'ın yanına, patronun yanına girmiş, demiş ki:

"—Ben o söylediğim seyahate çıkıyorum, Allah'a ısmarladık!.."

"—Pekiyi, güle güle... Muhammed'e benden selâm söyle!.." demiş.



Hans, Alman... Bizim kardeşimiz Mekke'ye, Medine'ye gidecek. Mekke'de haccını yapacak, Medine-i Münevvere'de de Peygamber SAS Efendimiz'i ziyaret edecek. "Muhammed'e selâm söyle!" deyince afallamış.

Tabii haccı yapmış. Medine-i Münevvere'ye geldiği zaman, Efendimiz'in türbe-i saadetini ziyaret ederken, hatırına gelmiş patronu ve selâmı... Gözü kapalı, Peygamber Efendimiz'in türbesinin parmaklıkları karşısında hürmetkâr bir şekilde dururken, içinden demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah! Ben Almanya'dan gelirken müdürüm Hans sana selâm söyledi. Gayrimüslimdir ama, selâm bir emanettir, bu emaneti tebliğ etmem lâzım diye düşünüyorum. Bilmiyorum hata mı ediyorum, edebe aykırı mı, doğru mu, yanlış mı?.. Yâ Rasûlallah, Hans'ın sana selâmı var!" demiş.

Tabii ziyaretini tamamlıyor, sonra Türkiye'ye geliyor. Ve Türkiye'ye geldiği zaman, daha Almanya'ya gitmeden, —memleketine uğrayacak, akrabasını görecek, ondan sonra

Almanya'ya gidecek— Almanya'dan bir telefon geliyor, "Hans müslüman oldu!" diyorlar.

Tabii bu beni çok duygulandırdı, onu da duygulandırmış. Anlatırken o da duygulu olarak anlatmıştı. Ben düşünüyorum, Hans niçin o anda müslüman oldu?.. Kendi kendime şöyle karar veriyorum ki: Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm gönderdiği için, Peygamber Efendimiz de manevî bakımdan onun selâmını aldığından, "Sana da selâm olsun" diye Hans'a selâm edildiğinden Peygamber Efendimiz tarafından, o da selâmete eriyor, İslâm'a giriyor; böylece ebedî saadetin yolu kendisine açılmış oluyor.

O bakımdan sevgili dinleyiciler, cuma günü hakkında söylenecek o kadar güzel müjdeler, o kadar güzel sözler var ki, ama hepsini birden söylemek de mümkün değil.

Kısaca, cuma günü bir bayram gündür. Kadın dinleyicilerim, erkek dinleyicilerim, hepsi cuma gününün önemini hiç unutmasınlar! Cuma gününün feyzinden, bereketinden istifade etsinler!



Cuma gününün gündüzünü ve gecesini, yâni perşembe akşamından cuma gününe kadarki geceyi güzel geçirmeye dikkat etsinler! Kur'an-ı Kerim okusunlar, zikirle, salât ü selâmla meşgul olsunlar! Geçmişlerinin ruhlarına Yâsin'ler okusunlar, Fâtiha'lar göndersinler!..

Erkekler mutlaka en güzel şekilde hazırlanarak, müslümanların çok önemli bir ibadeti olan cuma namazına mutlaka gitsinler. Hatta erken gitsinler büyük sevap kazanmak için ve pür dikkat, bütün konsantrasyonlarıyla hatibin sözlerini iyice dinlesinler ve onlardan istifade etsinler. Tabii, cuma namazı bittikten sonra da yeryüzüne dağılıp, yine Allah'ı düşünerek, Allah'ı zikrederek hayırlı faaliyetlerine devam edebilirler.

Değerli Ak-Radyo dinleyicilerim!

Bu cuma gününüzün sizler için hayırlı ve feyizli olmasını dilerim... Nice böyle mübarek günlere, mânevî bayramlara mutlu ve bahtiyar olarak, sevdiğiniz kimselerle, sıhhat ve afiyet ile ulaşmanızı dilerim...

Allah'ın mü'min kullarına, sevgili kullarına, iyi ve sàlih kullarına bahşettiği, vaad ettiği nimetlere, ikramlara, sevaplara hepinizin nâil olmasını dilerim... Dünya ve ahiretiniz ma'mur olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri sizleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin, sevgili dinleyenlerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!..

12. 11. 1993 - İstanbul

3. İLMİN VE ALİMLERİN ÖNEMİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..
Sevgili Ak-Radyo dinleyenleri!
Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun...

a. Yaratılışımızın Gàyesi

Yaradanımız, yeri göğü yaratan, bizi türlü nimetlerine mazhar eden Allah-u Teàlâ Hazretleri, Kur'an-ı Kerim'inde:

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلاَّ لِيَعْبُدُونِ (الذاريات:٥٦)

(*Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ li-ya'budûn.*) buyurmuş. Bunun mânâsı da: "Ben Azîmü'ş-şân Allah-u Teàlâ, cinleri ve insanları başka bir şey için yaratmadım; ancak ve sadece bana ibadet etsinler diye yarattım." (Zâriyat, 51/56)

Tebâreke Sûresi'nin başında bir başka ayet-i kerime var. O da hayatın gàyesini, Allah'ın bizleri niçin yarattığını gösteren bir ifade ihtiva ediyor. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلاً (الملك:٢)

(*Ellezî haleka'l-mevte ve'l-hayâte li-yeblüveküm eyyüküm ahsenü amelâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri, hangimiz daha güzel işler yapacak, ömrünü a'mâl-i sàliha ile değerlendirip güzel geçirecek, bunu imtihan etmek, görmek ve denemek için ölümü ve hayatı yarattı. İnsanları yeryüzüne gönderdi, insanları yeryüzüne çıkardı." (Mülk, 67/2) mânâsına geliyor bu ayet-i kerimeler.

Birinci ayet-i kerimedeki *cin* sözü, insanların gözünden gizli olan, gözle görülemeyen varlıklar; *ins* sözü de, insanlar mânâsına geliyor. Biz insanlara ve bizim göremediğimiz cin denilen diğer çeşitli görünmez varlıkları, Allah-u Teàlâ Hazretleri sadece kendisine ibadet etmeleri için yaratmış.

İbadet deyince, bizim hatırımıza hemen namaz geliyor, Ramazan orucu geliyor, haccetmek geliyor... Halbuki bu ayet-i kerimede de, "Yaratılışın gàyesi ancak ibadettir." diye bildiriliyor. Biz hep namazla, oruçla, ibadet diye düşündüğümüz zaman ilk hatırımıza gelen şeylerle mi meşgul olacağız?.. Hayır! İbadetin mânâsı bizim Türkçe'de düşündüğümüzden, hemen aklımıza ilk gelen şekillerden çok daha geniş.

İbadet; Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne güzel kulluk yaparak yaşamak demektir. Hayatın her anı Allah'a itaatle geçiyorsa, ibadettir. Allah'a bağlı olarak, Allah'ı hatırlayarak, Allah'ın rızasını kazanmak yolunda hareket ederek geçiyorsa; bu ibadettir. Eğer Allah'a itaat etmeden, asi olarak, sözünü dinlemeden geçiyorsa; bu da ibadet etmemektir.

O bakımdan ibadeti, "Allah'ı bilerek, Allah'ı severek, Allah'ın rızasını düşünerek yaptığımız her hareket" olarak tarif edebiliriz. O halde insanın yemesi, içmesi, hatta uyuması, uyanması, dükkânında çalışması, niyetine göre ibadet sevabı kazanmasına sebep olabilir.

Demek ki, biz yeryüzüne Allah'a itaat etmek ve bu imtihan olan hayatımızı Allah'ın rızasına uygun geçirmek üzere denenmek için indirilmiş varlıklarız.

Tabii ibadeti güzel yapmak, hayatı Allah'ın rızasına uygun geçirmek için de, hemen görülüyor ki bilgi lâzım! İnsan acaba ne yaparsa Allah'ın rızasına uygun olur, ne yaparsa Allah'ın rızasına aykırı olur?.. Nasıl hareket ederse Allah sever, nasıl hareket ederse Allah'ın gazabına uğrayabilir?.. Bunları bilmesi lâzım!

O halde hemen karşımıza ilim meselesi çıkıyor. Arapça'sı ilim, Türkçe'si bilgi... Bilmek meselesi karşımıza çıkıyor.

b. İlim İslâm'ın Hayatıdır

Peygamber SAS Efendimiz'in çok sevdiğim ve zihnimde çok derin iz bırakmış olan bir hadis-i şerifini size nakletmek istiyorum, sevgili dinleyenlerim!

Peygamber Efendimiz, bir hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:[21]

اَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلاَمِ ، وَعِمَادُ الْإِيمَانِ (أبو الشيخ عن ابن عباس)

(*El-ilmü hayâtü'l-islâm, ve imâdü'l-îmân.*) Çok hoşuma gidiyor bu ifadeler:

(*El-ilmü*) "İlim, bilgi, bilmek, öğrenmek, (*hayâtü'l-islâm*) İslâm'ın hayatıdır, canıdır." Yâni ilim varsa, İslâm canlıdır; ilim yoksa, İslâm canını kaybetmiştir, ölüdür, yoktur. (*Ve imâdü'l-îmân*) "İlim aynı zamanda, imanın da direğidir."

Demek ki, ilim olduğu zaman iyi müslüman olmak mümkün olabilir, ilim olduğu zaman doğru bir inanca sahip olunabilir. İlim olmadığı zaman, insanın müslümanlığı ölmüş demektir. Çünkü, neyi nasıl yapacağını bilmediği için, İslâmiyet bahis konusu olamaz. İmanı da, ilim olmadan hatalara sürüklenebilir, bâtıl inançlara, yanlış inançlara insanlar saplanabilir.

Sizler de, biz de, hayatta her zaman görüyoruz; gerçekten ilim olmayan bölgelerde, cahillerin olduğu yerlerde ve tahsilsiz, görgüsüz insanların arasında iman konusunda da bâtıl inançların, hurafelerin yayıldığını görüyoruz.

Tabii, Kur'an-ı Kerim'de yine çok kesin olarak bildirilmiş bir husus var: Allah-u Teàlâ Hazretleri Erhamü'r-râhimîn'dir, yâni çok merhametlidir, merhametlilerin en merhametlisidir. Kul hatasını anladığı zaman, tevbe ve istiğfar eylediği zaman, Allah kulu affeder. Fakat bir şeyi affetmeyeceğini Kur'an-ı Kerim'de kesin olarak bildiriyor: İnanç bozuksa, şirk varsa, müşriklik varsa, kâfirlik varsa; o zaman Allah-u Teàlâ Hazretleri o insanı affetmiyor.

O halde en çok dikkat etmemiz gereken husus, inancımızın şirkten, küfürden, yâni müşriklikten, kâfirlikten uzak olması, pâk olması, temiz olması, sağlam olması...

---

[21] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.324, no:28944; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.361, no:14492; RE. 223/20.

O halde, ilim İslâm'ın hayatıdır, canıdır ve imanın da direğidir. İslâm'ın canlanması için ilme sarılmamız gerekiyor. İmanın sağlam olması için, ayakta kalması için, ilme sarılmamız gerekiyor.

c. İlmin Kıymeti

İlim hakkında Peygamber SAS Efendimiz'in bize rivayet edilen pek çok hadis-i şerifleri var. Bunlardan bir kısmını size nakletmek istiyorum bu vesileyle...

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[22]

اَلْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْعَمَلِ (ابو الشيخ عن عبادة)

(*El-ilmü hayrun mine'l-amel*) "İlim iş yapmaktan, ibadet etmekten, amel eylemekten daha hayırlıdır."

Başka bir ifadede:[23]

.

اَلْعِلْمُ أَفْضَلُ مِنَ الْعِبَادَةِ (الخطيب عن ابن عباس)

(*El-ilmü efdalü mine'l-ibâdeti*) "İlim ibadetten daha üstündür."

---

[22] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.68, no:4913; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.112, no:350; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.304; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.402, no:3888; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.209; Mutraf ibn-i Abdullah ibn-i Şuhayr RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.402, no:3887; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1305; Ma'bed el-Cühenî Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.325, no:28945; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.746, no:1755; RE. 223/5; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.362, no:14495.

[23] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.38, no:10969; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.249, no:1292; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.436, no:2338; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, 455; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.88, no:34405; Amr ibn-i Kays RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.229, no:28657; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.746; no:1755; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.359, no:14488; RE. 223/6

İlim öğrenmek hem ibadettir, ibadetlerin en sevaplısıdır; hem de doğrudan doğruya ibadetin kendisinden daha üstündür. Çünkü her şey ilme dayanıyor.

İlim hakkında yine Peygamber SAS buyurmuş ki:[24]

اَلْعِلْمُ مِيرَاثِي ، وَمِيرَاثُ الأَنْبِيَاءِ قَبْلِي (أبو نعيم عن أم هاني)

(*El-ilmü mîrâsî, ve mîrâsü'l-enbiyâi kablî*) "İlim benim mirasımdır ve benden önceki peygamberlerin mirasıdır."

Kim ilim öğrenirse, Peygamber Efendimiz'in sahip olduğu hazinelere, zenginliklere sahip oluyor demektir. Peygamber Efendimiz'den önce, insanların doğru yolu görmeleri için, Allah tarafından her beldeye gönderilmiş, sayısını bilemediğimiz kadar çok peygamberler, mürseller var... Onların varisi olmuş olur. Bu da alim için çok büyük bir şeref...

O halde, Peygamber Efendimiz'in ve diğer bütün peygamberlerin mirası olarak ilme sımsıkı sarılmak gerekiyor. İbadetten önce ve ibadetin, kulluğun, hayatın güzel tanzim edilmesi için, ilme sarılmamız gerekiyor.

Bir başka hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[25]

---

[24] Ebû Nuaym, *Müsned-i Ebî Hanîfe*, c.I, s.57; Ümm-ü Hânî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.232, no:28668; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.365, no:14502; RE. 223/11.

[25] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.69, no:4195; Ebü'd-Derdâ ve Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.122, no:152; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.311, no:539; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.122, no:153; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.V, s.342, no:1131; Ebû Hüreyre RA'dan

Beyhakî, *Şuabü'l*-İman, c.IV, s.160, no:4659; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe,* c.I, s.993; İbn-i Hacer, el-İsâbe, c.VI, s.37, no:7816; Yefûdân ibn-i Yefzeydeveyh el-Herevî RA'dan.

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXI, s.148; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIII, s.388; Vehb ibn-i Münebbih Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.231, no:28663 ve s.254, no:28732, 28790; RE. 223/9.

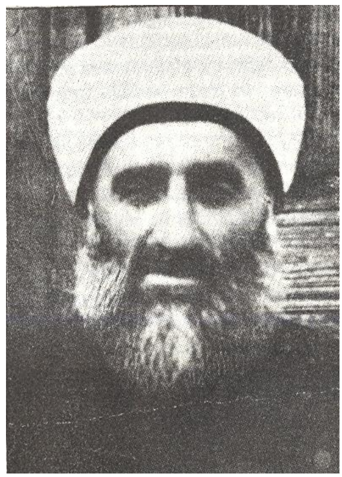
اَلْعِلْمُ خَلِيلُ الْمُؤْمِنِ (أبو نعيم ، والديلمي عن أنس)

(*El-ilmü halîlü'l-mü'mini*) "İlim mü'minin halîlidir."

Halîl, çok samîmî dost demek. Sırdaş, birbirinin sırrına âşinâ olan, birbirini çok seven, çok samîmî insanlara *halîl* derler.

İlim mü'minin halîlidir; yâni onun sırdaşı, onunla haşir neşir olan, onunla çok samîmî olan, çok yakın arkadaşı demektir. Bu da çok güzel bir vasıf...

Bu bakımdan, ilmi bilen bir kimsenin, ilmi öğrenmek isteyen bir kimseye mutlaka vermesi lâzım! Bir talebe bir hocadan bir şey öğrenmek istediği zaman, memnuniyetle ilmini ona öğretmesi lâzım!



Bizim alimlerimizden bu konuda rivayet edilenler, çok ibret vericidir. Meselâ geçtiğimiz otuz-kırk yıl önce, İslâmî ilimleri öğreten insanların azaldığı zamanlarda yaşayan bazı alimleri hatırlıyorum. Kendisinden ders görmüş meşhur kimseler de var... Bu şahıslar sabah akşam cami köşesinde veyahut buldukları herhangi bir mekânda, istekli talebelere İslâm'ı zevkle, hevesle, aşk ile, yorulmadan öğretmişler.

Hatta anlatmışlardı, Hüsrev Hoca[26] denilen bir alim var... Tabii, insan

---

[26] Muhammed Hüsrev Aydınlar (1884–1953): 1884 yılında bugünkü Makedonya'nın Struga iline bağlı Labunişta köyünde doğdu. Aslen Arnavuttur. Babası Numan Efendi dini tahsil için onu köy hocalarına teslim etti. Daha sonra Ohri'de ve Tiran'da bir buçuk yıl kadar ders okudu. 1910 yılında İstanbul'a gelerek Karagümrük'teki Üçbaş Medresesi'ne yerleşti. Burada Kastamonulu Ahmed Efendi, Tavaslı Hasan Efendi, İzmirli İsmail Hakkı ve Rebii Molla gibi hocalardan dersler gördü. Ardından Süleymaniye Medresesi'ne kaydoldu. 1919 yılında bu medresenin tefsir ve hadis şubesinden mezun oldu. Ardından Ruus imtihanını kazanarak hem dersiamlığa, hem de ibtidâî hâriç medreseleri Arapça hocalığına tayin edildi.

Hüsrev Hoca, medreselerin kapatılmasından sonra Fatih Camii'nde minber arkasında derslerine devam etti. Ancak yapılan baskılar üzerine 1936 yılında

sabahtan akşama kadar çalıştıktan sonra evine yorgun argın döner, biraz da istirahat etmek isteyebilir. Bazı kızlar ona gelmişler:

"—Hocam, biz camiye gelemi-yoruz, çalışmalarımız var. Acaba biz de geceleyin veya sabahleyin şu vakitte grup halinde gelsek, ders verebilir misiniz?.."

Onların en müsait olmayan zamandaki isteklerini dahi, o alim reddetmemiş ve onlara ilim öğretmiş. Hakîkaten de çok kıymetli talebeler yetiştirdiğini ve başlı başına bir ilmî hareket meydana getirdiğini, onu tanıyan kimselerden öğreniyoruz.

Allah bu alimlerin sayısını arttırsın... Ahirete göçmüş olanların da kabirlerine nurlar indirsin, ruhlarını şâd eylesin... Makamlarını a'lâ eylesin...

İlmin tabii çok büyük sevabı var, fevkalâde büyük ecir kazanmaya vesiledir. Peygamber SAS buyuruyor ki:[27]

اَلْعَالِمُ وَالْعِلْمُ وَالْعَمَلُ فِي الْجَنَّةِ (أبو نعيم عن أبي هريرة)

(*El-àlimü ve'l-ilmü ve'l-amelü fi'l-cenneh*) "Bilen adam da cennettedir, ilmin kendisi de cennete sokulacaktır, ilimle yapılan ibadet de cennete girecektir."

Başka bir hadis-i şerifte:[28]

Medine'ye gitti. Fakat ailesinin sağlık durumu sebebiyle bir yıl sonra İstanbul'a döndü. Bütün yıldırma ve baskılara rağmen ders vermeyi sürdürdü. İstanbul İmam-Hatip Okulu açılınca, iki yıl kadar burada meslek dersleri okuttu. Sağlık durumunun ağırlaşması üzerine istemeyerek derslere ara verdi. 23 Nisan 1953'de İstanbul'da dar-ı bekàya irtihal eyledi. Kabri Edirnekapı Sakızağacı Kabristanı'ndadır.

[27] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.70, no:4198; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.380, no:29110 ve s.234, no:28674; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.341, no:14432; RE. 221/11.

[28] Dârimî, *Sünen*, c.I, s.107, no:327; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.284, no:26121; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.213; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.263, no:2218; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.188, no:279; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.192, no:543; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.136, 137; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.115, no:264; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.386, no:640; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.132, 145, 146; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.73, no:4205; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

اَلْعَالِمُ وَالْمُتَعَلِّمُ شَرِيكَانِ فِي الْخَيْرِ (در. ش. حل. عن أبي الدرداء ؛ ه. طب. خط. عد. كر. عن أبي أمامة)

(*El-àlimü ve'l-müteallimü şerîkâni fi'l-hayr*) "İlmi öğreten ve ilmi öğrenen sevapta ortaktır, ikisi de aynı miktarda sevap alır." Birisi ilim verdiği için sevap alır. Ötekisi de ilim öğrenmesinden dolayı Allah tarafından sevap alır.

İlim insanı cennete götürür. İlim yolu cennet yoludur. İlim yoluna giren insan, cennet yolunu tutturmuş bir kimse olur.

d. Alimler Peygamberlerin Varisleridir

Alimler hakkında da çok hadis-i şerifler var:[29]

اَلْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ (د. ت. ه. حم. در. حب. هب. كر. عن أبي الدرداء ؛ والديلمي عن البراء)

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.83, no:228; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr,* c.VIII, s.220, no:7875; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad,* c.II, s.212, no:645; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.165; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.211; Temmâ-mü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.63, no:1150; İbn-i Tolun, *el-Ehàdîsü'l-Mieh*, c.I, s.12, no:2; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.328, no:493; *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.234, no:28672; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.326, no:2846; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.341, no:14433; RE. 221/8.

[29] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.341, no:3641; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.48, no:2682; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.81, no:223; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.196, no:21763; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.110, no:342; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.289, no:88; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.262, no:1696, 1697, 1699; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.224, no:1231; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.103, no:975; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.VIII, s.337, no:3229; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.203, no:297; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.247 ve c.L, s.44-50, Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.335, no:616; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.75, no:4209; Berâ ibn-i Àzib RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.335, no:523; *Kenzü'l-Ummâl*, c.X,s.258, no:28746, 28823, 28858; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.736, no:1745; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.367, no:14509; RE. 222/17.

(*El-ulemâü vereseti'l-enbiyâ*) "Alimler peygamberlerin varisleridir." Peygamberler arkalarında mal mülk bırakmazlar, bu mânevî ilimleri, ledünnî ilimleri bırakırlar. Allah'ın rızasını gösteren ahkâmı öğretirler. Alimler, onları bilen kimseler, böylece peygamberlerin varisleridir.

Yâni, peygamberlerin makamlarının, vazifelerinin devamı bunlardadır ve aynı hizmeti peygamberlerden sonra alimler götürürler.

Alimlerle ilgili başka bir ifade var:[30]

اَلْعُلَمَاءُ أُمَنَاءُ الرُّسُلِ (الديلمي ، وأبونعيم ، والرافعي عن أنس)

(*El-ulemâü ümenâü'r-rusül*) "Alimler rasullerin emin kimseleridir." buyrulmuş. Bir başka hadis-i şerifte de:[31]

اَلْعُلَمَاءُ أُمَنَاءُ أُمَّتِي (الديلمي عن عثمان بن عفان)

(*El-ulemâü ümenâü ümmetî*) "Alimler ümmetimin emin kişileridir." buyrulmuş.

Buradaki eminden maksat, kendisine bir şeylerin verilip, emanet edildiği kimselerdir. Yâni, ümmetin emanet edildiği, peygamberlerin ümmetlerini emanet ettikleri kimseler demektir alimler... O halde onların makamının ne kadar üstün olduğu bu hadis-i şeriflerden görülüyor.

Bir başka hadis-i şerifte de:[32]

---

[30] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.75, no:4210; Ebû Nuaym, *Fazîletü'l-Àdilîn*, c.I, s.185, no:57; Enes ibn-i Mâlik ve Huzeyfe RA'dan.

İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.II, s.137, no:1906; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.327, no:28952 ve s.371, no:29083; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.739, no:1748; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.366, no:14504; RE. 222/16.

[31] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.76, no:4211; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.235, no:28676; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.741, no:1750; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.365, no:14503.

[32] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.235, no:28677; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.742, no:1751; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.367, no:14508; RE. 222/15.

اَلْعُلَمَاءُ مَصَابِيحُ الْأَرْضِ (أبو نعيم عن علي)

(*El-ulemâü mesàbîhu'l-ard*) "Alimler yeryüzünün ışıklarıdır, ışık tutan kandilleridir, karanlıkları aydınlatan nurlarıdır." buyrulmuş.

O halde, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanmak için, ömrümüzü Allah yolunda, Kur'an-ı Kerim yolunda, hadis-i şerif yolunda, dinimizin ahkâmı yolunda, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevgisini kazanma yolunda geçirmeğe gayret edeceğiz, amacımız bu olacak.

Çünkü dünyaya bir imtihan için gönderildiğimizi biliyoruz. Bu dâr-ı dünyâ, bir dâr-ı imtihandır. Bu imtihanı gördükten sonra, ahirette bu imtihanın sonuçlarını alacağız. Allah'ın sevdiği bir kul olarak yaşamış olan, Allah'ın sevdiği işleri yapmış olan, ahirette çok büyük mükâfâtlarla taltif olacak; sonsuz, ebedî, nimetlere nâil olacak, cennette büyük nimetler içinde sonsuz olarak kalacak.

Kötü insanlar, Allah'ın rızasına uygun olmayan işleri yapanlar, zulmedenler, kâfir olanlar ve müşrikler de ebedî olarak cehennemde kalacaklar. Ettiklerinin cezası, sonsuz olarak ahirette devam edecek.

O halde, Allah'ın rızasına uygun hareket etmek amacımız olmalı!

Onun için, bizim büyüklerimiz, bize şöyle bir formül ile bu gerçeği bildirmişler:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî ve rıdàke matlûbî*) diyoruz. Bu cümlenin mânâsı:

(*İlâhî ente maksùdî*) "Yâ Rabbi, benim muradım, gàyem, arzum isteğim sensin! (*Ve rıdàke matlûbî*) Ben senin rızanı taleb ediyorum, rızanı istiyorum; her işte rızanı arıyorum. Yâni rızan varsa, ben o işi yapacağım; razı değilsen, memnun olmayacaksan, o işi yapmayacağım. Gàyem budur." demiş oluyoruz.

O halde, Allah'ın rızasına uygun yaşamak gayemiz. Bunu bu sözlerle de ifade etmiş oluyoruz. Fakat bunu sağlamak için aracımız, vasıtamız, kaynağımız ilim... Eğer ilmi bilirsek, bizim müslümanlığımız canlıdır ve Allah'ın rızasına uygun olanı, Allah'ın rızasına uygun olmayandan ayırmak mümkün olur. Güzel şeyleri yapmamız mümkün olur. Ömrümüzü sevaplı, başka insanlara faydalı, güzel şeylerle geçirmemiz mümkün olur.

İmanımız sağlam olur, hurafelerden, batıl inançlardan kendimizi rahatlıkla korumuş oluruz. Sağlam bir yolda, akıl ve mantık yolunda yürümüş, hem dünyamızı, hem ahiretimizi mâmur etmiş oluruz.

Onun için, din büyüklerimizden birisi diyor ki:

"—Dünyada izzet ve itibar isteyen, ilme sarılsın! Yâni, birisi dünyada bir mevkî, makam sahibi olmak istiyorsa, yükselmek istiyorsa; devlet kademelerinde veya insanların yanında yüksek bir mertebe kazanmak istiyorsa, ilim öğrensin! Dünyada yükselmek isteyen, izzet isteyen, ilim öğrensin! Ahirette yükselmek isteyen, ahiretin yüce makamlarını isteyen, o da ilim öğrensin!"

Demek ki, hem dünyanın hem ahiretin izzet ve itibarı ilim ile olacaktır. O halde, ilme sımsıkı sarılmamız gerekiyor.

Tabii, ilme sarıldığımız zaman, devamlı ilimle meşgul oldukça, ilmi öğrenmeğe çalıştıkça, ibadet yapmanın sevabını alacağız. Bunun dışında yapacağımız ibadetlerimiz ilmin ışığında yapıldığı için, Allah'ın rızasına uygun olacak. Sevabımız böylece çok olacak.

Çünkü, alimin uykusu bile ibadettir. Onun namazı, àlimâne huşû ile, hudù ile kılınan namaz, câhilin namazından, orucundan, haccından çok daha fazla sevaplıdır. O büyük sevapları olacak demektir.

e. İlmin Şartı

Fakat ilmin de bir şartı vardır; ilmin şartı, ilmiyle insanın amel etmesidir, ilmini uygulamasıdır. Yâni, sadece bilmek insana sevap kazandırmıyor, bildiğini uygulamak sevap kazandırıyor. Şöyle söyleyelim:

Meselâ, bir insan gıybet etmenin günah olduğunu dînî kitaplardan okumuş, öğrenmiş olabilir. *Gıybet*; bir müslüman kardeşinin olmadığı bir yerde, onun arkasından, onun mevcut olan bir kusurunu söylemek gıybet oluyor. Bu günahtır, söylenmemesi lâzım! Onu çekiştirmemek lâzım! O toplulukta o yok iken, onun aleyhinde konuşmamak lâzım!

Bunun günah olduğunu biliyor bir kimse... Tamam, bu ilimdir, bilgidir; fakat kâfî değil. Bu bilgiyi insanın uygulaması lâzım! Yâni, fiilen bir başkasının aleyhinde konuşmaması lâzım, konuşmayan bir insan olması lâzım! Gıybetin günah olduğunu bilen bir insan, bu günahı işlememesi lâzım! Günah olduğunu biliyor da, yine işliyorsa, bu sefer bundan dolayı ayrıca cezası olacak.

"—Hem biliyorsun, hem de bildiğin halde yapıyorsun!" diye, bundan dolayı da cezası olacaktır.

O halde ilmin şartı, —bu misalde anlatmağa çalıştığımız gibi— bildiğini uygulamasıdır. Onun için, Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadis-i şerifi vardır bu konuda:[33]

اَلْعَالِمُ مَنْ يَعْمَلُ بِالْعِلْمِ وَإِنْ كَانَ قَلِيلاً (أبو الشيخ عن عبادة)

(*El-àlimü men ya'melü bi'l-ilmi ve in kâne kalîlen.*) "Alim, bildiği az bile olsa, bildiğiyle amel eyleyendir."

Yâni, bildiğini yapıyorsa, uyguluyorsa, onunla mûcebince amel ediyorsa; tamam alimdir. Ama mûcebince amel etmiyorsa, o alim sayılmaz; yüzlerce kitabı ezbere bilse, kütüphaneden çekip önüne almadan, gözlüğünü takmadan içindekileri bilen bir kimse bile olsa, ilmini uygulamadığı için, alim vasfına sahip olmuyor.

Güzel kulluk, iyi kulluk yapmak için, Allah'ın rızasını kazanmak için ilim öğreneceğiz. Böylece İslâm'ımızı ve imanımızı sağlamlaştıracağız, güzel yapacağız; bildiğimizi uygulayacağız.

f. Faydalı İlim

---

[33] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.325, no:28945; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.362, no:14495.

Bir başka hadis-i şerifinde Peygamber SAS buyuruyor ki:[34]

اَلْعِلْمُ عِلْمَانِ: فَعِلْمٌ ثَابِتٌ فِي الْقَلْبِ ، فَذَاكَ الْعِلْمُ النَّافِعُ ؛ وَعِلْمٌ فِي الِّسَانِ ، فَذَاكَ حُجَّةُ اللهِ عَلٰى عِبَادِهِ (أبو نعيم عن أنس)

RE. 223/2 (*El-ilmü ilmân*) "İlim iki tiptir, iki çeşittir: (*Feilmün sâbitün fi'l-kalb*) Bunlardan birisi insanın gönlüne yerleşmiş ve orada sebat bulmuş, sabit olmuş, yer tutmuş olan ilimdir. (*Fezâke el-ilmü'n-nâfi'*) İşte bu faydalı ilimdir. İstenen, arzu edilen ilim budur."

(*Ve ilmün fi'l-lisân*) "Birisi de gönle girmemiş, sadece insanın dilinde kalmış. (*Fezâke huccetu'llàhi alâ ibâdihî*) Bu ilim de, Allah'ın kulları aleyhinde ahirette, mahkeme-i kübrâda kullanacağı bir delildir."

"—Bak, sen dilinle bunu söylemişsin ama, bunun mûcebince amel etmemişsin!" diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin onun aleyhinde delil olarak göstereceğini bildiriyor.

Yâni, eğer ilim sadece dilindeyse, gönlüne yerleşmemişse, içine tesir etmemişse, kendisine hàkim olmamışsa, sadece dilde kalması kıymetli değil.

g. Alimler Üç Kısımdır

Bir başka hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz alimleri üçe ayırıyor:[35]

---

[34] İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.101, no:566; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IV, s.346, no:2179; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.114, no:364; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.82, no:34361; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I,s.407, no:1161; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.294, no:1825; Fudayl ibn-i İyad Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.68, no:4194; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.232, no:28667 ve s.325, no:28946, 28947; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.364, no:14499.

الْعُلَمَاءُ ثَلاَثَةٌ: رَجُلٌ عَاشَ بِهِ النَّاسُ ، وَعَاشَ بِعِلْمِهِ ؛ وَرَجُلٌ عَاشَ بِهِ النَّاسُ ، وَأَهْلَكَ نَفْسَهُ ؛ وَ رَجُلٌ عَاشَ بِعِلْمِهِ ، وَ لَمْ يَعِشْ بِهِ غَيْرُهُ

(الديلمي عن أنس)

RE. 222/20 (*El-ulemâü selâsetün*) "Alimler üç çeşittir:

1. (*Racülün àşe bihi'n-nâsü, ve àşe bi-ilmihî*) "Bir alim ki insanlar onun ilminden istifade ediyor, kendisi de ilmini uyguluyor, ilmiyle amel ediyor, büyük sevaplar kazanıyor." İdeal alim tipi bu...

2. (*Ve racülün àşe bihi'n-nâsü, ve ehleke nefsehû*) İkinci tip alim: "İnsanlar bu alimin ilminden faydalanıyorlar. Çünkü bilgi veriyor, ders veriyor, okutuyor, üniversitede hocalık yapıyor, yazılar yazıyor... İnsanlar istifade ediyorlar; fakat (*ehleke nefsehû*) kendisini helâk ediyor. Çünkü bilgisini uygulamıyor, Allah yolunda yürümüyor ve Allah'ın emirlerini tutmuyor."

Demek ki başkasına faydalı oluyor, ama kendisini helâk ediyor. Hani büyüklerimizin söylediği gibi, mum gibi; kendisi yanıyor, eriyor, yok oluyor, başkalarını aydınlatıyor. Bu ikinci tip alim...

3. (*Ve racülün àşe bi-ilmihî, ve lem yaiş bihî gayruhû*) Üçüncü tip de: "Alim, biliyor Allah'ın neleri sevdiğini, uyguluyor; fakat başkasına bir faydası yok... Kendi halinde, içine kapanık yaşıyor ve böylece sevap kazanıyor."

Tabii, bu üç tipten en faydalısı; ilminden kendisi de faydalanan, başkalarını da faydalandıran alim tipidir. O halde bizler, böyle olmaya gayret etmeliyiz.

---

[35] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.76, no:4212; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.114, no:361; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.242, no:35698; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.121; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVII, s.226; Ebû Müslim el-Havlânî Rh.A'ten.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.254, no:20472; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.306; Ebû Kılâbe Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.181, no:28941; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.367, no:14506.

h. İlmi Öğrenelim ve Öğretelim!

Özetlememiz gerekirse bu cuma sohbetimizi, sevgili Ak-Radyo dinleyenlerim:

Allah'a güzel ibadet etmekle vazifeliyiz. İbadetlerimiz hayat tarzımız demektir. Niyetimiz halis olduğu zaman, hayatımızdaki her hareketimiz, davranışımız ibadet sayılabilir. Davranışlarımızı, hayatımızı ilmin ışığında düzenlemeli ve seçeneklerimizi ilme göre seçmeliyiz. Tercihlerimizi ona göre yapmalıyız. Bunun için de, İslâmî ilimleri öğrenmemiz gerekiyor.

Peygamber SAS, ilmin kaynakları olarak buyurmuş ki:

"—İlim ana olarak üç tanedir: Birisi Allah-u Teàlâ'nın Kur'an-ı Kerim'deki muhkem ayetleri... İkincisi, Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesi... Üçüncüsü bunlardan çıkartılmış olan hükümler... Bundan sonrası artık ilâvedir."

Demek ki, ana kaynaklarımız Kur'an-ı Kerim, hadis-i şerif ve bunlardan çıkartılmış dinî hükümler olmuş oluyor. Bunları bileceğiz ve bunları hayatımıza uygulayacağız. Yâni ilmimizle amel edeceğiz.

Eğer sadece kendimiz hayatımıza tatbik edersek, bunun sevabını alırız. Fakat, daha sevaplı olan ve benim herkese, bütün dinleyenlere tavsiye ettiğim nokta, tercih ettiğim husus: Hem bileceğiz, hem de bildiğimizi başkasına öğreteceğiz. Bir tek bilgi bile bilsek, bunu çocuğumuza söyleyebiliriz, hanımımıza söyleyebiliriz, komşumuza söyleyebiliriz, yolda arkadaşımıza söyleyebiliriz...

Peygamber SAS bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[36]

مَا قَعَدَ قَوْمٌ مَقْعَداً ، لاَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ ، وَيُصَلُّونَ عَلَى

النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، إِلاَّ كَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ ،

---

[36] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.463, no:9966; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.148, no:25454; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.75, no:20226; *Tergîb ve Terhîb*, c.II, s.263, no:2331.

وَإِنْ دَخَلُوا الْجَنَّةَ لِلثَّوَابِ (حم. عن أبي هريرة)

(*Mâ kaade kavmün mak'aden*) "Herhangi bir topluluk bir yere oturur da, (*lâ yezkürûna'llàhe azze ve celle*) orada Allah'ı zikretmezlerse (*ve yusallûne ale'n-nebiyyi salla'llàhu aleyhi ve selem*) ve Peygamber SAS'e salevat getirmezlerse, (*illâ kâne aleyhim hasreten yevme'l-kıyâmeh*) mutlaka bu onlar için kıyamet gününde bir pişmanlık olur; (*ve in dehalü'l-cennete li's-sevâb*) başka sevaplarından dolayı cennete girseler bile..."

مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُومُونَ مِنْ مَجْلِسٍ، لاَ يَذْكُرُونَ اللهَ فِيهِ، إِلاَّ قَامُوا عَنْ مِثْلِ جِيفَةِ حِمَارٍ، وَكَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (د. حم. حب. ك. عن أبي هريرة)

(*Mâ min kavmin yekùmûne min meclisin*) "Herhangi bir topluluk ki bir toplantıda bulunurlar da, (*lâ yezkürûna'llàhe fîh*) orada Allah'ı zikretmeden, Allah'ın emirlerinden bahsetmeden kalkarlarsa, (*illâ kàmû an misli cîfeti hımârin*) sanki bir eşek leşinin etrafında toplanıp da kalkan varlıklar, hayvanlar gibi olurlar. (*Ve kâne aleyhim hasretün yevme'l-kıyâmeh*) Mutlaka bu onlar için kıyamet gününde bir pişmanlık olur." buyuruyor.[37]

Demek ki, özel sohbetlerimizi bile ilimle zînetlendirmeliyiz, Allah'ın emirlerini herkese anlatmağa çalışmalıyız.

---

[37] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.680, no:4855; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.515, no:10691 ve s.527, no:10837; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.351, no:590, 591, 592; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.668, no:1808, 1810; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.403, no:541; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX,s.388, no:4976; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.27; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.539, no:1928; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.83, no:16786; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.286, no:25454, 25458, 25459; *Tergîb ve Terhîb*, c.II, s.263, no:2332.

Hiç şüphesiz, Peygamber Efendimiz'in sahabesi çok kıymetli insanlardı ve ümmetin Peygamber Efendimiz'den sonra sıralamada ikinci tabakada gelen en üstün tabakasıydı. Bunların hepsi, bizim bugünkü ilim seviyemizi düşünecek olursak, bu seviyeye muhakkak sahip değillerdi. Bizim onlardan, bazı konularda daha fazla şeyler bildiğimiz muhakkaktır.

Fakat onların üstünlüğü; Peygamber Efendimiz'in sohbetine nâil olmuşlar ve dini en sağlam kaynağından, en yakından, en güzel tarzda öğrenmiş idiler. Bir bu idi üstünlükleri... İkincisi; bildiklerini kendileri uyguladıkları gibi, başkalarına da anlatıyorlardı. Hatta doğdukları yerde durmadılar, dünyanın her yerine yayılarak İslâm'ı yaymağa gayret ettiler. Allah'ın emirlerini başkalarına öğretmeğe çalıştılar.

O halde bizler de, aynen sahabe-i kiram zihniyetiyle hareket etmeliyiz. Onların yaptığı gibi yapmağa çalışmalıyız. Dini öğrenmeliyiz, kendimiz uygulamalıyız; az da olsa bu bildiğimizi başkalarına anlatmağa ve İslâm'ın güzelliklerini insanlara öğretmeğe gayret etmeliyiz.

Bu insanlar, en yakınlarımızdan başlayarak hayatta karşılaştığımız, çeşitli münasebetlerde bulunduğumuz halka halka insanlar olabilir. Önce, çoluk çocuğumuzu İslâm'a göre yetiştirmek, hanımımızı yönlendirmek vazifemiz oluyor. Bu birinci vazifemiz...

Ondan sonra akrabalarımıza, yakınlarımıza, dostlarımıza İslâm'ı anlatmalıyız. Her fırsatta İslâm'ı başkalarına bir parça daha öğretmeye gayret etmeliyiz.

Hukuk Fakültesi'ni birincilikle bitirmiş bir kardeşim vardı. Çok başarılı bir öğrenciydi, hayatında da çok başarılı oldu. Allah selâmet versin... O üniversitedeyken sohbet ettiğimizde demişti ki:

"—Ben her fırsatta, fırsatı ganimet bilirim, İslâm'la ilgili birkaç söz söyleyerek etrafıma faydalı olmağa çalışırım." demişti.

Misâl de vermişti: Birisi gelmiş yanına demiş ki:

"—Sana hayranım! Çok çalışıyorsun ve Hukuk Fakültesi gibi zor bir fakültede birinci olmuşsun. Nasıl sağladın bunu?.." diye sormuş.

Tabii bir insanın yüzüne karşı öğülmesi onu şımartabilir. Kardeşimiz düşünmüş, "*Estağfiru'llàh...*" demiş. Tevâzù

duygularına kendisini çekmeğe çalışmış ama, hemen karşısındakine demiş ki:

"—Kardeşim, benim bu çalışmamın kaynağı imanımdır. Ben müslüman olduğum için, mü'min olduğum için, bu başarıyı imanıma ve müslümanlığıma borçluyum!" demiş.

Bu fırsattan dahi istifade ederek, karşısındakinin kendisine olan hayranlığını İslâm'a olan hayranlığa döndürmeğe gayret etmiş.

Biz de hayatımızda böyle yaparsak, sahabe-i kirâmın —*rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn*— davranışı gibi davranmış oluruz. Böylece İslâm'ın yayılmasına karınca kararınca hizmet etmiş oluruz.

Sevgili dinleyenlerim, cumanız mübarek olsun... Allah size ömrünüzü rızasına uygun geçirmeyi nasîb eylesin... Çok hayırlı ilimler öğrenmeyi, faydasız ilimlerden uzak durmayı; ömrünüzün her anını, her saniyesini güzel değerlendirmeyi nasîb eylesin...

Gönlünüzce, temenni ettiğiniz gibi, hoş, mutlu ve bahtiyar bir ömür sürmenizi ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varmayı; ahiretin her türlü nimetlerine, mutluluklarına cennette nâil olmayı nasîb ve müyesser eylesin...

Hepinize dünya ve ahiretin hayırlarını dilerim, aziz ve sevgili dinleyenlerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

02. 12. 1993 - AKRA

4. ÇOK HAMD ETMEK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!..

Değerli ve sevgili Ak-Radyo, Akra dinleyenleri!

Cumanız mübarek olsun... Hepinize Allah'ın selâmını, rahmetini dilerim. Akra yayıncılarına teşekkür ediyorum, bana sizinle konuşma şerefini, fırsatını verdikleri için... Allah'a hamd ü senâlar olsun...

Bu sohbetimde sizlere, sevgili Peygamberimiz, başımızın tâcı, efendimiz, sultanlar sultânı Muhammed-i Mustafâ SAS Hazretleri'nin, mübarek sözlerinden bazılarının hem Arapça metnini okuyarak, hem açıklamasını yaparak, dinimizle ilgili bazı bilgileri sunmak istiyorum.

a. Çok Hamd Etmenin Karşılığı

Birinci hadis-i şerif: İmran ibn-i Husayn RA'ın bize rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Hazretleri buyurmuş ki:[38]

إِنَّ أَفْضَلَ عِبَادِ اللَّهِ يَومَ الْقِيَامَةِ الْحَمَّادُونَ (طب. عن عمران بن حصين)

RE. 116/6 (*İnne efdale ibâdi'llâhi yevme'l-kıyâmeti el-hammâdûn.)* "Kıyamet gününde; bu dünya bitip, ahiret alemi başladığı zaman, Allah'ın yanında, huzurunda insanların, kulların en faziletlisi, en üstünü, en yükseği, çok hamd eden kullar olacak."

Hamd etmek; Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize verdiği nimetleri, imkânları, lütufları, ihsanları düşünerek, ona şükür

---

[38] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.434, no:19909; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.124, no:254; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.125, no:34692; İmran ibn-i Husayn RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.114, no:16884, 16885; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.458, no:6414 ve c.XIV, s.29, no:37882; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.196, no:6110.

duygusu dolu olarak, onu övmek, ona medh ü senâda bulunmak demek olduğu için, hepimizin vazifesi... El-hamdü lillâh, Kur'an-ı Kerimimiz de hamd ile başlıyor:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (الفاتحة:١)

(*El-hamdü li'llâhi rabbi'l-àlemîn*) [Hamd alemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.] (Fâtiha, 1/1) diye başlıyor.

Onun için, Osmanlı şairlerinden birisi, Namık Kemal[39] olsa gerek, şöyle bir söz söylemiş:

Yok iştikâ-yı cevr-i felekten nisâbımız;
Ser-levhasında hamd ile başlar Kitâbımız.

"Biz feleğin bize karşı çıkardığı çeşitli üzüntülerden, cevr ü cefâdan, hayatta karşılaştığımız sıkıntılardan şikâyet etmeyiz. Çünkü, bizim kitabımız hamd ile başlıyor." diyor. Güzel bir şey...

Tabii, biz müslümanlar sadece nimetlere karşı değil, hayatımızın her anında, sonsuz minnet duyduğumuz yaradanımız Rabbimize karşı hamd duygusu içindeyiz. Zengin de olsak, fakir de olsak, karnımız aç da olsa, tok da olsa... Her halde:[40]

---

[39] Namık Kemal (1840-1888): Şair, romancı, tiyatro yazarı, gazeteci ve idare adamı. 1840 yılında Tekirdağ'da doğdu. Dedesinin terbiyesi altında özel eğitimle yetişti. Tercüme Odası'nda çalışırken Şinasi ile tanıştı. Küçük yaşta şiire başlamıştı. Şinasi'nin Tasvîr-i Efkâr adıyla çıkardığı gazetede yazarlığa başladı. Yeni Osmanlılar Cemiyeti ne girdi. 1867'de Paris'e, oradan da Londra'ya kaçtı. 1870'ten sonra İstanbul'a dönerek Gelibolu Mutasarrıfı oldu. 1888 yılında Sakız Mutasarrıfı iken öldü.

[40] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.726, no:5033; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.578, no:3599; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.92, no:251 ve c.II, s.1250, no:3804, 3833; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VI, s.50, no:29393; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.91, no:4376 ve c.VII, s.27, no:9334; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.157; Abdi ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.415, no:1419; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.335; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II,s.734, no:5058; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.81, no:2738; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.117, no:5983; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.349, no:5538; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.295, no:7691; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.29, no:5698; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.X, s.131, no:5758; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.24, no:9327; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.402, no:7694 ve

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰى كُلِّ حَالٍ

(*El-hamdü li'llâhi alâ külli hàl*) "Her halimizde Allah'a hamd olsun!" diyoruz.

Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetlerini saymakla bitiremeyiz, tüketemeyiz. Tabii, iyi bir kul olarak, Allah'ı seven ve Allah'ın sevdiği bir kul olarak, onun kaderine rızamız vardır. Takdirine bağlılığımız vardır, teslimiyetimiz vardır. Zâten İslâm, teslim olmak demek oluyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri ne takdir etmişse, hikmeti vardır, sebebi vardır, faydası vardır.

---

c.VI, s.199, no:10634; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.797, no:807; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.186, no:323; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VI, s.553, no:1380; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.28, no:4077; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.83, no:2741; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.419, no:23603 ve s.422, no:23635; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.368, no:2659; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.295, no:7692; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.81, no:591; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.161, no:4009; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.27, no:9336; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.61, no:10041; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.163; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.113, no:678; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.187; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.1250, no:3803; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.677, no:1840; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.375, no:6663 ve c.VII, s.109, no:6999; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.91, no:4375; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.360; Hz. Aişe RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.120, no:973 ve s.122, no:995; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.296, no:7693 ve s.459, no:8273; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.166, no:533; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.61, no:10040; Dâra Kutnî, *İlel*, c.III, s.276, no:403; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXIV, s.13; Hz. Ali RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.7, no:23904; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.361, no:599; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.297, no:7696; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.167, no:1203; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.58, no:6368, 6369; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.29, no:9343; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.III, s.14, no:1300; Sâlim ibn-i Ubeyd RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.292, no:3441; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.442, no:1664; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.301, no:1009; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.131, no:1151; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.352, no:1155; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.255; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.445, no:1813; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Müslüman iki çeşit kazanç ile devamlı sevap kazanma durumundadır: Birisi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kendisine verdiği nimetleri düşünür, şükreder, hamd eder; hem nimeti artar, hem sevap kazanır.

Birisi de, dünya hayatında Allah'ın kendisine imtihan olarak yazmış olduğu, kaderin cilvesi olarak yazmış olduğu çeşitli durumlar karşısında da yine Allah'a olan bağlılığını, sevgisini, saygısını hiç zelzeleye uğratmaz, hiç fütur getirmez, yine hamd eder. Her halde, her durumda Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne hamd eder.

Eğer bu duygularla dolabilmişse içimiz, bu kadar güzel duygularla, tam teslimiyet ve her halde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne vefâ ve onu sevmek, ona bağlılığını hissetmek, neylerse güzel eylediğini anlayabilmek duygusuyla doluysak; yâni çok hamd edici bir kul durumuna gelmişsek, bu çok güzel bir şey. Güzel bir gösterge, güzel bir işaret...

Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin indinde, kıyamet gününde insanların en faziletlisi, derecesi en yüksek olanları çok hamd edici kullar olacak. Hamd etmeyi âdetâ kendisine iş edinmiş, meslek edinmiş kullar olacak. Çünkü Arapça'da *hàmid* kelimesi de var, normal hamd eden demek. Ama *hammâd;* hamd etmeyi çok yapan, yâni mübalağa-i ism-i fâil sîgasıyla mübalağalı bir şekilde, dâimâ hamd ü senâlar eden demek oluyor.

O bakımdan, biz de kendimizi Allah'ın en faziletli kulu olmaya doğru gitmek için, her hâl ü kârda, hayatımızın her anında Allah'a hamd etmeye alıştırmalıyız. O güzel duygunun içine kendimizi sokmaya çalışmalıyız. Dünyanın bize, hayatın cilveleri olarak sergilediği her hadisenin karşısında, aynı ihlâslı, Allah'a bağlı, mert ve vefalı kullar olarak hamd duygusunu taşımalıyız.

Eğer hakikaten Allah'ın nimetlerini saymaya çalışsak, bitiremeyiz. Çok hamd borcumuz vardır. Ayet-i kerime de bunu bildiriyor. *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا ، إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ (النحل:١٨)

(*Ve in teuddû ni'meta'llàhi lâ tühsùhâ, inna'llàhe legafûrun rahîm.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nimetlerini saymaya çalışsanız, bitiremezsiniz, mümkün değil. Allah-u Teàlâ Hazretleri çok mağfiret edicidir, çok rahmet sahibidir, kullarına çok lütuflarda bulunuyor." (Nahl, 16/18)

Yâni, bütün dünya hayatı boyunca işlediğimiz ibadetleri terazinin bir kefesine koysalar, şu görme nimetimizi karşılamaz. Bu kadar kıldığımız namazlar veya yaptığımız hayırlar, verdiğimiz sadakalar, haclar vs. ancak bir göz nimetini bile karşılayamaz. Daha bunun yanında nice nice nimetler var... Tabii en büyük nimet de müslüman olmamız, hidayet üzere olmamız, Allah'ın sevdiği yolda olmamız, sevdiği bir kul olma pozisyonunda bulunmamız...

Allah bizi bu güzel pozisyondan, bu güzel durumdan ayırmasın...

Ne mutlu bizlere ki, müslüman ecdadımızdan, anne babamızdan bir asaletli iman geleneğiyle gelmişiz. Şu anda müslümanız. İnşâallah bundan sonra da, İslâm hem ülkemizde, hem de dünyanın her yerinde hâkim olsun, yayılsın... İnsanların hepsi bu güzel duyguları tanısınlar. Hepsi yaratanlarına karşı hamd duygusunda olsunlar. Ancak o zaman, dünya üzerindeki arzu ettiğimiz hakîki sulh u salâh ve felâh tahakkuk edecektir. Tabii bunu candan temenni ediyoruz.

Kendimiz de her halde, her durumda; yâni bize göre, başkalarına göre ölçüldüğü zaman, uzaktan bakıldığı zaman kötü bile görünen durumlarda bile, Allah'a hamd etme duygusu içinde bulunmaya, buna kendimizi alıştırmaya çalışacağız. O güzel, büyük şairin, İbrâhim Hakkı Erzurumî Hazretleri'nin[41] dediği gibi biz de etrafımıza baktığımız zaman:

---

[41] İbrâhim Hakkı Erzurumî (1703-1780): Hasankale'de doğmuştur. Çocuk luğu, gençliği burada geçer. Devrinin hocalarından kuvvetli dersler alır. Hicri 1171'de Hasankale'yi terk ile Siirt Vilayetine gider. Orada Tillo köyünün ünlü şeyhi İsmail Fakirullah Hazretleri'ne intisap eder. Hayatının sonuna kadar orada kalır. 1780 yılında vefat eder. Mübarek kabirleri de oradadır.

Kırka yakın eseri vardır. Eserlerinin çoğu tasavvufi konuları içine alır. En önemli eseri *Ma'rifetnâme'* dir, 1756'da yazılmıştır. Eser hem manzum hem de mensurdur. Bir nevi ansiklopedi şeklindedir. Astronomi alanındaki kıymetli

Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler.

duygusu içine gireceğiz. Bu bir irfan işaretidir. İrfanın, arifliğin ma'rifetullàhın yüksek bir derecesidir.

Allah bizi kendisine çok hamd edici kullarından eylesin... Ahirette mertebesi en yüksek olanlardan eylesin...

b. İmanın En Üstün Derecesi

Aziz ve sevgili dinleyenlerim, ikinci hadis-i şerife geçiyorum.

Peygamber SAS Efendimiz, diğer bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[42]

إِنَّ أَفْضَلَ إِيمَانِ الْعَبْدِ أَنْ يَعْلَمَ اللهَ مَعَهُ حَيْثُ مَا كَانَ

(الحكيم عن عبادة بن الصامت)

RE. 116/4 (*İnne efdale imâni'l-abdi en ya'lema'llàhe meahû haysü mâ kân.*)

---

bilgiler yanında, sofiyane bir edayla kaleme alınmış, didaktik, lirik türden şiirleri de ihtiva eder. Söz konusu mısralar *Tefviznâme* isimli uzun şiirinde geçer. Şiirin ilk kıtası:

Hak şerleri hayr eyler,
Zannetme ki gayr eyler,
Ârif anı seyr eyler,
Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler.

[42] Beyhakî, *el-Erbaùne's-Suğra*, c.I, s.62, no:24; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdîrü'l-Usûl,* c.II, s.305; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.467, no:1339, 1340; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.192, no:6101.

Lafız farkıyla: Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.338, no:8796; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.124; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.305, no:535 ve c.II, s.318, no:1416; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.225, no:204; *Kenzü'l-Ummâl,* c.I, s.28, no:66; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.194, no:3971.

Bu, çeşitli rivayetleri olan bir hadis-i şerif. Ben size sohbet edeceğim zaman, sayfaları kur'a ile çekiyorum. Hangi konu gelirse onu severek anlatıyorum. Bu sayfada, hadis kitabında bu rivayet karşımıza geldi. Peygamber Efendimiz SAS buyuruyor ki bu hadis-i şerifinde... Bu da Ubâdetü'bnü Sâmit RA tarafından rivayet edilmiş.

Kulun mü'min olması güzel bir şey. Ama, imanın en üstün derecesi hangisi?.. "İmanın en üstün derecesi, kulun imanının en faziletli olduğu nokta, seviye; (*en ya'lema'llàhe meahû haysü mâ kâne*) kendisi nerede olursa olsun Allah'ın dâimâ onu yanında olduğunu bilmesi, ona inanması..." En kuvvetli iman bu...

Ben neredeyim?.. Dağın başındayım, hiç kimse beni görmüyor. Yolda yürüyorum; elma ağacından güzel, kırmızı elmalar üstüme sarkmış... Kimse görmüyor ama, Allah benimle... Ben o elmaya nasıl elimi uzatırım? Nasıl başkasına ait olan bir ağaçtan kopartıp alabilirim?.. Kimse görmese bile, polis görmese bile, yapamam. Çünkü, Allah benimle beraber.

Yalnız da olsam, kalabalıkta da olsam, karanlıkta da olsam, kimsenin görmediği bir yerde de olsam, kimsenin anlaması mümkün olmayan bir işi yapabilmek imkânını elde etmiş bile olsam; yapamam... Neden? Ben mü'minim ve biliyorum ki, Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri bizzat kendisi bildirmiş:

وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ (الحديد : ٤)

(*Ve hüve meaküm, eyne mâ küntüm*) buyurmuş. "Nerede olursak olalım, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi görüyor, bizimle beraber." (Hadîd, 57/4) Biz onun kontrolü altındayız. Bizim yaptığımız hiç bir iş, gizli kalmıyor. Hiç bir iş araya, —şimdiki tâbirle— karambola gitmiyor; dâimâ biliniyor, görülüyor, Allah tarafından görülüyor. Melekler tarafından yazılıyor, kayda geçiriliyor.

Eskiden tabii, "Melekler nasıl bunu kayda geçiriyor?" diye, eski insanlar belki tereddüt edebilirlerdi. Biz ne kadar rahat ve sade bir şekilde şimdi inanıyoruz. Evet melekler geçiriyordur kayda, tabii. Yâni, teypler nasıl kayda geçiriyor konuşmalarımızı.

Videokasetleri nasıl görüntülerimizi, seslerimizi kayda geçiriyor. Her şeyi bilen, Allâmu'l-guyûb olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, her şeye kàdir olan Allah-u Teàlâ Hazretleri, bizim ve bütün insanların ve bütün mahlûkàtın evvelini, ahirini kaydediyor tabii.

Ahirette herkes bunu görecek. Ve önüne kitabı konulduğu zaman;

"—İşte senin dünyada yaptığın işlerin yazıldığı defter! İşte kayıt..." diye önüne bu kayıtlar getirildiği zaman, mücrimler fevkalâde dehşete düşecekler.

"—Hiç bir şey ihmâle uğramamış, her şey yazılmış!" diye.

Tabii, biz her şeyin yazıldığını bildiğimiz için ve Allah'ın dâimâ bizimle olduğunu bildiğimiz için, kötülükler yapmayız. Kötülükler yapmaktan öteye —onu yapmayacağız, o çizginin zaten beri tarafındayız, mü'miniz, müslümanız el-hamdü lillâh— her şeyin en güzelini yapmağa çalışacağız.

O halde, kendimizi Allah'ın seveceği ve beğeneceği işleri yapmaya yönelteceğiz. Tembel de duramayız, boş da duramayız. Kötü işler de yapamayız, boş da oturamayız. İyi şeyler yapmağa, en güzel şeyleri yapmağa, Allah'ın rızasına en uygun, en çok sevaplar kazanmamıza sebep olacak işleri yapmağa çalışacağız.

Ne iyi olurdu, keşke bütün mü'minlerin imanı bu kadar kuvvetli olsaydı... Allah'ın onu gördüğünü, Allah'ın onun yanında olduğunu bilseydi insanlar; hiç bu dehşetler, terörler, katiller, hırsızlıklar, arsızlıklar, sahtekârlıklar, rüşvetler olur muydu?.. Her şey yerli yerince, yolunca yürürdü, insanlar dünyada da mutlu ve bahtiyar olurlardı.

Onun için temenni ediyoruz, Allah-u Teàlâ Hazretleri bu güzel imanı kalbimize ihsan eylesin... Gözümüzden o maddiyatın perdelerini kaldırsın... Maneviyat gözüyle gönlümüzün pasını silsin... O gönül gözüyle etrafı görmeye muktedir olalım!

Bir şairden yine, bir beyit aklıma geldi. Arapça bu beyit ama, güzel! Arapça bilenler de hatırlarında tutsun diye, onları da söyleyebiliriz her halde. Diyor ki şair:

تَأَمَّلْ سُطُورَ الْكَائِنَاتِ فَإِنَّهَا

مِنَ الْمَلأِ الأَعْلٰى إِلَيْكَ رَسَائِلِ

Teemmel sutûra'l-kâinâti feinnehâ,
Mine'l-melei'l-a'lâ ileyke resâili.

"Kâinâtın sayfalarına, yâni etrafındaki manzaralara, olaylara bak ve bunları incele ve zihninden bunların üzerinde tefekkür eyle! Çünkü bunlar Mele-i A'lâ'dan, Allah'ın huzurundan sana gönderilmiş mektuplar demektir."

Demek ki, biz etrafımıza böyle güzel gözle baktığımız zaman, irfan gözüyle baktığımız zaman, gözümüzden perdeler kaldırılıp baktığımız zaman, gönlümüz aydın olarak, nurlu olarak baktığımız zaman, her şeyi Allah'ın yarattığını, her şeyde Allah'ın tecellisi olduğunu göreceğiz. Her yerde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hàzır ve nâzır olduğunu göreceğiz.

Tabii bu görmek dediğimiz şey, sadece gözle olan bir şey değil, bunun mânevî yönü de var. O mânevî görüşle göreceğiz. O zaman kötülüklerden sıyrılmak, iyilikleri güzel yapmak, kâmil bir müslüman olmak mümkün olacak.

Bu imanı, önce kendimiz için temennî ediyoruz; "Yâ Rabbî sen bize bu irfanı, bu imanı ihsan eyle..." diye. Bütün insanlar için de temenni ediyoruz. Onlar da yaratanlarını bilsinler ve kendilerine her anda sonsuz nimetler bahşeden, o mün'im-i hakîkî Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni tanıyıp, ona güzel kulluk etsinler. Ona güzel kulluk edince, hepimiz onun güzel kulu olunca, bütün problemler o zaman çözülecek.

c. Salât ü Selâm Getirmenin Faydası

Üçüncü hadis-i şerife gelince, sevgili Akra dinleyenlerim, değerli kardeşlerim! Bu hadis-i şerif, bugün cuma günü ya, cuma günüyle ilgili oluyor. O bakımdan sizin bunu da yine dikkatle dinleyeceğinizi tahmin ediyorum. Adeta sizi görüyor gibi oluyorum. Belki direksiyonun başında bir şoförsünüz... Belki mutfakta öğle yemeğini hazırlayan bir hanımefendisiniz, kardeşimizsiniz...

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[43]

إِنَّ أَقْرَبَكُمْ مِنِّي يومَ الْقِيَامَةِ فِي كُلِّ موطِنٍ ، أَكْثَرُكُم عَلَيَّ صَلاةً فِي الدُّنيَا . مَنْ صَلَّى عَلَيَّ فِي يومِ الْجُمُعَةِ ولَيْلَةِ الْجُمُعَةِ ، قَضَى اللهُ لَهُ مِائَةَ حَاجَةٍ ؛ سَبْعِينَ مِنْ حوائِجِ الْآخِرَةِ ، و ثلاثِينَ مِنْ حوَائِجِ الدُّنيَا . ثُمَّ يوكِّلُ اللهُ بِذٰلِكَ مَلَكًا ، يُدْخِلُهُ فِي قَبْرِي كَمَا تُدْخَلُ علَيْكُمُ الْهَدَايا ، يُخْبِرُنِي مَنْ صَلَّى عَلَيَّ بِاسْمِهِ و نسَبِهِ إِلَى عَشِيرَتِهِ ، فَأُثْبِتُهُ عِنْدِي فِي صَحِيفَةٍ بَيْضَاء (هب . وابن عساكر عن أنس)

RE. 116/9 (*İnne akrabeküm minnî yevme'l-kıyâmeti fî külli mevtının, ekserukûm aleyye salâten fi'd-dünyâ. Men sallâ aleyye fî yevmi'l-cumuati ve leyleti'l-cumuati, kada'llàhu lehû mîete hâcetin, seb'îne min havâici'l-âhireh, ve selâsîne min havâici'd-dünyâ. Sümme yüvekkilu'llàhu bi-zâlike meleken yüdhiluhû fî kabrî kemâ tüdhalu aleykümü'l-hedâyâ, ve yuhbirunî men sallâ aleyye bi'smihî ve nesebihî ilâ aşîretihî, feüsebbitühû indî fî sahîfetin beydà'.*)

Uzunca bir Arapça ifade oldu ama, Peygamber Efendimiz'in sözleri bu güzel sözler. Enes RA'dan, İbn-i Asâkir rivâyet eylemiş. Ama mânâsı çok güzel, müjdeli; hepinizin hoşuna gidecek, bu müjdelerden, bu hediyelerden memnun olacaksınız. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*İnne akrabeküm minnî yevme'l-kıyâmeti fî külli mevtının*) "Kıyâmet gününde, bu dünya hayatı bitip de ahiret alemi

---

[43] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.111, no:3035; Beyhakî, *Fadàilü'l-Evkàt*, c.I, s.498, no:276; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.301; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.780, no:2237; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.199, no:6120.

başladığı zaman, ahiretin her yerinde, her safhasında, her noktada bana sizin en yakın olanınız, benim yanımda olanınız...”

Çünkü ahirette ne var?.. Kabirden kalktık, mahşer yerine gittik. Mahşer yeri çok sıkıntılı, izdihamlı, korkulu, herkesin terlediği bir yer... O zaman Rasûlüllah’ın Livâü’l-Hamd’i altında olursak, ne kadar güzel olacak! İnsanlar korkuda, biz emniyette olacağız. Arş’ın gölgesinde nurdan minberlere oturursak, ne kadar güzel olacak! İnsanlar hesap telaşı için korkarken, titrerken, biz o nurdan minberlerde huzur içinde oturuyor olacağız.

Peygamber SAS Efendimiz cennetin kapısına vardığı zaman, biz de onun arkasında, yanında olursak ne kadar güzel olacak! Cennete ilk girenlerden olacağız. Peygamber SAS Efendimiz Havz-ı Kevser’i başına vardığı zaman, biz de o Havz-ı Kevser’in başına vardığımız zaman, o kardan ak, baldan tatlı Kevser şarâbından sunduğunda; biz de onlardan doya doya nûş ettiğimiz zaman, ne güzel olacak! Cennete onun yanında olmak, onun köşküne komşu olmak ne kadar güzel!

Demek ki, ahirette her noktada, her yerde Peygamber Efendimiz’e en yakın olan kimseler kimlermiş? Şimdi merakla bekliyorsunuz, hissediyorum. Onu okuyalım:

(*Ekserüküm aleyye salâten fi’d-dünyâ*) “Dünyadayken bana en çok salât ü selâm getirenler, bana en yakın olacak ahirette...” buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Demek ki, “*Allàhümme salli alâ seyyidinâ muhammed*” veyahut, “*Es-salâtü ve’s-selâmü aleyke yâ rasûla’llàh*” veyahut bildiğiniz başka ne kadar güzel salât ü selâmlar var... Herhangi biriyle Peygamber Efendimiz’e sevginizi, saygınızı, bağlılığınızı, selâmınızı söylemeniz, arz etmeniz. Salât ü selâm getirmek bu.

Allah-u Teàlâ da Peygamber Efendimiz’e salât ü selâm getirdiğini, meleklerinin de salât ü selâm getirdiğini Kur’an-ı Kerim’de bildiriyor. *Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm*:

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ (الأحزاب:٥٦)

(*İnna’llàhe*) “Hiç şüphe yok ki Allah-u Teàlâ Hazretleri, (*ve melâiketehû*) ve melekleri, (*yusallûne ale’n-nebiyy*) Peygamber

Efendimiz'e salât ederler. Hazret-i Muhammed-i Mustafâ'ya Allah da, melekleri de salât ü selâm ederler." (Ahzab, 33/56) diye bildiriyor.

Tabii Allah'ın salât ü selâmı, onu rahmetine gark etmesi, sarması, bürümesidir. Meleklerin salât ü selâmı, duâsıdır. Bizim de salât ü selâmımız, ona sevgimizin, saygımızın, içten bağlılığımızın bir ifadesidir. Biz de Rasûlallah SAS Efendimiz'i canımızdan da çok seviyoruz. Annemizden, babamızdan da, bütün insanlardan da çok seviyoruz. Zâten Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[44]

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ، لاَ يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ ، وَوَلَدِهِ ، وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ (حم . خ . م . ن. ه. و عبد بن حميد ، والدارمي ، حب. عن أنس ؛ حم. خ. ن. عن أبي هريرة)

(*Ve'llezî nefsî bi-yedihî*) "Şu canımın kudreti elinde olduğu Allah'a yemin olsun ki: (*Lâ yü'minü ehadüküm hattâ ekûnü ehabbe ileyhi min vâlidihî, ve veledihî, ve'n-nâsi ecmaîn.*) Sizden biriniz, ben kendisine babasından da, evlâdından da, bütün diğer

---

[44] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.14, *İman* 2/7, no:15; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.67, *İman* 1/16, no:44; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.114, no:5013; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.26, no:67; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III s.177, no:12837; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.397, no:2741; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.405, no:179; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.23, no:3258; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.129, no:1374; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.355, no:1175; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.534, no:11745; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.23; Enes RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.14, *İman* 2/7, no:14; Neseî, *Sünen*, c.VIII, s.115, no:5015; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.534, no:11746; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.132, no:1383; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.29, no:70, 71; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.344, no:2955; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.490, no:17360; c.XXII, s.395, no:25156.

insanlardan da daha sevgili bir kimse durumuna gelmedikçe, gerçek mü'min olamaz."

Tabii herkes annesini, babasını sever ama, birisine sevgisini göstermek için ne ifade kullanması lâzım, nasıl anlatması lâzım bu sevgisini?.. Onun için, Peygamber Efendimiz'in sahabesi derlerdi ki Peygamber Efendimiz'e:[45]

فِدَاكَ أَبِي وَ أُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ !

(*Fidâke ebî ve ümmî yâ rasûla'llàh!*) "Ey Allah'ın Rasûlü, ey Allah'ın bize gönderdiği elçisi, habibi olan Muhammed-i Mustafâ! Sana anam, babam fedâ olsun!" diye hitap ederlerdi. Söze böyle başlıyorlar, ne soracaklarsa soruyorlar. Ama ilk başlangıcı: (*Fidâke ebî ve ümmî yâ rasûla'llàh!*) idi.

Tabii bu bir sevgi, bir bağlılık... Neden?.. Allah sevmiş, çok güzel huylu bir kimse. Çok güzel bir kimse... Yüzü gün gibi, güneş gibi parlıyor. Huyu huyların en güzeli... Kendisi peygamberlerin serveri. İçi merhamet dolu, sevgi dolu, ümmetine şefkat dolu, bir Peygamber-i Zîşan! Nasıl sevmeyiz?.. Yâni onu rüyada gören, yürüyüşünü şaşırıyor gündüz. Gece rüyasında gören, gündüz mest ü hayran oluyor.

Tabii seviyoruz, ona salât ü selâm getireceğiz ve dünyada ona en çok salât ü selâm getirenler, ahirette de ona en yakın olanlar olacak.

---

[45] Buhàrî, *Sahîh*, c.IV, s.1541, no:3968; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.184, no:2836; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.686, no:990; Neseî, *Sünen*, c.V, s.10, no:2440; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.152, no:21389; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.85, no:34386; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.12, no:617; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.27, no:19597; Ebû Zer RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.VI, s.185, no:3496; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.335, no:8407; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.VII, s.158, no:12611 ve 12612; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.49, no:1932; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.186, no:12961; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.260; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.]

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.I, s.421,no:556; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.281; Hz. Ali RA'dan.



Sonra o salât ü selâmın, Allah büyük mükâfatlarla karşılığını veriyor:

(*Men sallâ aleyye fî yevmi'l-cumuati ve leyletü'l-cumuah*) "Kim cuma gününde ve cuma gecesinde..." Şu anda cuma günündesiniz bakın, el-hamdü lillâh fırsat elinizde, tam zamanındasınız. Cuma gecesi geçti. Perşembeyi cumaya bağlayan geceydi.

"Kim cuma günde ve cuma gecesinde Peygamber Efendimiz'e (yüz) salât ü selâm getirirse..." Burada yüz demiyor ama başka bir yerden hatırlıyorum orada öyle geçmişti. "Allah-u Teàlâ Hazretleri onun yüz hacetini görür. Yâni yüz ihtiyacı olan hususta ona ihsanda, ikramda bulunur, dileğini kabul eder." mânâsına.

(*Seb'ine min havâici'l-âhireh*) "Görülecek ihtiyaçların yetmiş tanesi ahiretten, (*ve selâsîne min havâici'd-dünyâ*) ve otuz tanesi de dünyadan." Yâni, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm getiren insan, daha büyük çoğunlukla ahirette çok büyük kâr etmek üzere, dünyadan da, dünyalıktan da nasibini alıyor. Yetmişi ahiretten, otuzu dünyadan, işleri görülüyor. İhtiyaçları, hacetleri, duaları, dilekleri karşılanıyor, Allah tarafından... Ne kadar güzel!

Sonra buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

(*Sümme yüvekkilu'llàhu bi-zâlike meleken*) "Sonra Allah, o salât ü selâm getiren kula, bu salât ü selâmı dolayısıyla bir melek tâyin eder. (*Yudhiluhû fî kabrî*) O salât ü selâmları bu melek getirir, benim kabrime sokar. (*Kemâ yudhalü aleykümü'l-hedâyâ*) Size hani birilerinin, tepsiler içinde hediyeler getirdiği gibi dünyada."

Hani gelin oluyor; güveyi tarafından tepsilerle, ışıklar altında, ışıl ışıl güveyi evinden geline hediyeler geliyor, tepsi tepsi... Veyahut padişahtan, sevdiği bir kimseye tepsiler içinde hizmetçiler hediyeler getiriyor. Ne kadar güzel!.. Yâni bir tane küçük bir paket değil, kocaman kocaman hediyeler. Işıl ışıl hediyelerden, insan ne kadar memnun olur. "Onun gibi, sizin üzerinize böyle birileri hediyeler getirip takdim ettiği gibi; sizin salât ü selâmınızı da o melek benim kabrime getirir, sunar." diyor Peygamber Efendimiz.

(*Ve yuhbirunî men sallâ aleyye bi'smihî ve nesebihî ilâ aşiretihî*) "Ve o melek, bana kim salât ü selâm etmişse, onu ismiyle, nesebiyle, hatta kabilesiyle, 'Filancalardan, falanca kabileden, filanca kavimden, falancanın oğlu, kızı, filanca sana salât ü selâm gönderdi yâ Rasûlallah!' diye bildirir." diyor.

(*Feüsebbituhû indî fî sahîfetin beydà'*) Peygamber Efendimiz buyuruyor: "Ben dahi onu, yanımdaki bembeyaz nurdan bir sayfaya, o ümmetimden bana salât ü selâm getiren şahsın ismini, nesebini şöyle kaydederim. Bana salât ü selâm getirenlerin defterinin arasına, o kaydedilmiş olur." diyor.

O halde bu hadis-i şeriflerden muhterem kardeşlerim, üç tane şey öğrenmiş olduk. Hatırda kalsın diye özetliyorum. Belki konuşmanın başını dinleyememiş olanlar olabilir. Tabii, onun için de özetlemenin faydası var:

1. Her halde, her durumda; iyi veya kötü, sağlıklı veya hastalıklı, zengin veya fakir, aç veya tok, nimetlere mazhar olmuş veya nimetlerden mahrum... her durumda Allah'a hamd etmek, Allah'a hamd edici kul olmak, ahirette derecemizin en yüksek olmasına sebep olacak. Birinci hadis-i şeriften bunu anlamıştık.

O halde çok hamd edici bir kul olalım! İçinde bulunduğumuz durumun güzelliklerini anlayalım, onun da bir nimet olduğunu sezelim! Bizden daha kötü olanların durumuyla kendi durumumuzu mukayese edersek, bu daha iyi ortaya çıkar. Hamd edici bir kul olalım!..

2. İmanımız en makbul iman olsun diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin daima bizimle olduğunu, her yerde bizi gördüğünü şuurumuzdan hiç eksik etmeyelim!

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri mü'minin de yanındadır, kâfirin de yanındadır. Hepsinin ne yaptığını görüyor, biliyor. Ama, sevdiği bir kimse olarak yanında olması ne kadar güzel...

Onun için, biz müslümanlar olarak Allah'ın bizim yanımızda, bizi seviyor bir durumda olmasını düşünerek, Allah'ın sevdiği işler işleyerek, ömrümüzü hayırlı işler yaparak, mü'minler için hayırlı, ahiret için faydalı, dünya için faydalı, Ümmet-i Muhammed'e faydalı, kendimiz için, ailemiz için, sevdiklerimiz için faydalı işler yapmakla geçirmeliyiz. Daima Allah'ın bizi gördüğünü, onun nazarı altında olduğumuzu, onun bizim yanımızda olduğunu düşünelim!

O zaman korku da olmaz değil mi?.. Allah bizim yanımızda, elhamdü lillâh. Allah beni seviyor ve benim yanımda... Ben o zaman ne kadar emniyet içinde olurum, ne kadar huzur içinde olurum. Bu duyguyu da taşıyalım, Allah'a hamd duygusunu da taşıyalım!..

Ve madem bugün cuma gündür, madem Peygamber Efendimiz salât ü selâm getirmenin faziletini hadis-i şerifte böyle bildirmiş. Kur'an-ı Kerim'de de Allah-u Teàlâ Hazretleri:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (الأحزاب:٥٦)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslimâ*) "Ey iman edenler! Mâdem Allah salât ü selâm ediyor, melekleri salât ü selâm ediyor o mübarek Peygamber'e; siz de o salât ü selâmı çok edin!" (Ahzâb, 33/56) diye buyurmuş.

O halde, Peygamber Efendimiz'e salât ü selâm ile şu cuma gününüzün, şu çok değerli dakikalarını salât ü selâmla

değerlendirin ki, ahirette Peygamber SAS Efendimiz'in yakınlığı, komşuluğu, onunla beraber olmak nasib olsun...

Hepinize Allah'tan dünyanın ve ahiretin her türlü güzelliklerini dilerim. Gönlünüzün muratlarını Allah-u Teàlâ Hazretleri sizlere ihsan eylesin... Sizi kuvvetli imana sahip mü'min-i kâmiller eylesin... Ahirette de en sevgili kulları zümresinden eylesin... Peygamber Efendimiz SAS'e komşu eylesin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Aziz ve sevgili Akra Radyosu, Ak-Radyo dinleyenleri, kıymetli kardeşlerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

09. 12. 1993 - AKRA

5. RAMAZANINIZ MÜBAREK OLSUN!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Çok çok uzaklardan, Avustralya'dan sizlere sevgi ve hasret dolu selâmlarımı sunarım sevgili Akra dinleyenleri!..

Allah'ın rahmeti, bereketi, ihsânı, ikrâmı üzerinize olsun... Ramazan geliyor, Ramazan'ınız mübarek olsun... Allah bu on bir ayın sultanını cümle Ümmet-i Muhammed için, alem-i İslâm için hayırlı etsin... Bu güzel ayın bereketinden istifade etmeyi cümlenize, cümle müslüman kardeşlerimize nasib eylesin... Mutlu ve hayırlı ve uğurlu bir Ramazan olsun...

a. Sabır Ayı

Aziz ve muhterem dinleyicilerim! Ramazan, İslâm alemi için, müslümanlar için çok önemli bir aydır. Allah-u Teàlâ Hazretleri, Kur'an-ı Kerim'inde emrediyor bize Ramazan orucunu... *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (البقرة:١٨٣)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman eden kullarım! (*Kütibe aleykümü's-sıyâmü*) Sizin boynunuza bir farz olarak, mecburiyet olarak oruç ibadeti yazıldı. (*Kemâ kütibe ale'llezîne min kabliküm*) Sizden önceki ümmetlere farz olduğu gibi size de farz kılındı. (*Leallekûm tettekùn*) Tâ ki, takvâ ehli insanlar olasınız diye." (Bakara, 2/183) tarzında emrediliyor Ramazan orucu...

Ramazan ayı boyunca müslümanların sıhhatli olanlarının, durumu müsait olanların, seyahatte olmayanların, hasta olmayanların, yaşlı olmayanların hepsinin bu orucu tutması boyunlarına borç... Allah'ın büyük emri, dinimizin direklerinden, çok önemli ibadetlerinden biri...



İnsanoğlu için de son derece önemli bir ibadet oruç ibadeti... İnsanoğlunun nefsinin, kendisinin, egosunun, iradesinin eğitimi için çok muazzam bir ibadet... Bir ay boyunca devam eden bir nefis terbiyesi, irade eğitimi, bir tasavvufî çalışma... Tasavvufun dinimizin direği olduğunu gösteren bir ibadettir oruç ibadeti...

Bu ibadetle, Allah'ın bize meşrû kıldığı, helâl kılmış olduğu bir takım şeyleri, kendi kendimize yapmama eğitimi, egzersizi yapıyoruz. Su, Allah'ın helâl bir maddesi ve bizim hayatımızın direği, çok önemli, onu içmemiz lâzım ve Allah buna müsaade etmiş. Ama oruçlu olduğumuz zaman, ne kadar susasak, su içmiyoruz.

Yemek yemek, bizim yaşamımız için gerekli bir çalışma. Helâl bir gıda ile doymamız lâzım ki, ibadet yapabilelim, çeşitli faaliyetlerimizi devam ettirebilelim. Ama onu da yapmıyoruz.

Evlilik insanoğlu için çok önemli. Neslin bekàsı için, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizlere gül gibi çocuklar vermesi için, Allah'ın emri olan bir iş nikâhlanmak, evlenmek, çoluk çocuk sahibi olmak... Ama oruçta bu faaliyetler de engelleniyor.

Yâni insanın içinin, nefsinin, kendisinin çok şiddetle arzu ettiği birtakım şeyleri, Allah-u Teàlâ Hazretleri:

“—Ey benim sevgili kullarım! Hadi bakalım, bir müddet, benim hatırım için bunları yapmamayı deneyin!” diye, bize onlara karşı kendimizi tutmayı; istesek bile, canımız istese bile yapmamayı emrediyor.

Biz de bu egzersizi bir ay boyunca yapıyoruz. Niçin?.. Takvâ ehli olalım diye.

b. Takvâyı Öğrenme Ayı

Takvâ sözünü bilirsiniz. “Takvâ ehli bir müslüman” deyince, saygı duyarsınız bir müslümana; “Demek ki çok ihlâslı bir kimseymiş, demek ki Allah’tan korkan bir kimseymiş; demek ki hiç bir işini yanlış yapmamaya çalışıyormuş, haram yemiyormuş, ibadetlerine düşkünmüş...” diye düşünürsünüz. Takvâ ehli olmak çok güzel bir şey.

İşte oruç, insanı takvâ ehli bir müslüman yapıyor. Neden?.. Çünkü insanoğlunun yapısında olan nefsi, insanın arzularını temsil eder, insanın arzularını kamçılar. Çeşitli arzular uyandırır, birçok şeyleri yaptırmak ister. Birçok insan da nefsin arzularını yerine getirir. Hatta bütün faaliyetlerini, nefsin arzularını yerine getirmek için sürdürür. Parayı onun için kazanır. Parayı nefsin arzularını yerine getirmek için harcar. Harman savurur gibi harcar. Bir yılbaşı gecesinde, bir gazinoda, bir pavyonda nasıl paralar harcar... Nefsi için, keyfi için, yâni zevk ü sefâsı için yapar bunları...

Ama işte nefsin bu arzuları; yâni hevâ-i nefs dediğimiz nefsin bu bitmez, tükenmez, tatsız, tuzsuz, zararlı, muzır, ısrarlı arzuları insanları çeşitli günahlara da sürüklüyor. Haramlara sürüklüyor, hırsızlık yaptırıyor, başkalarını kandırtıyor. Namuslara lekeler, gölgeler düşürtebiliyor. İnsanlara içki içirtiyor, kumar oynatıyor. Heyecan duyuyorum diye, çeşitli gayr-i meşrû eğlencelere saptırıyor.

Bu nefse dur demek lâzım! Bu nefsi ıslâh etmek lâzım! Kur’an-ı Kerim’de Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad efleha men zekkâhâ*) "Kim nefsini ıslah ederse o felâh bulmuştur, o kurtulacaktır. O dünyada da başı dinç bir insan olacaktır, başı dik bir insan olacaktır; ahirette de sevap alacak, mükâfat alacak, cennete girecektir, felâh bulacaktır. (*Ve kad hàbe men dessâhâ*) Nefsinin esiri olan, arzularının peşinde sürüklenen, haram helâl demeden yasak, meşrû, gayr-i meşrû ayırımı yapmadan keyfince ömür sürenler de, günahlara daldığı için hem dünyası perişan olacaktır, aile yuvası perişan olacaktır, işi perişan olacaktır. Tahsil görüyorsa, tahsili yarım kalabilir. Hem de ahirette, günahları işlediği için cezasını çekecektir, felâketlere uğrayacaktır, hüsrana uğrayacaktır." (Şems, 91/9-10) diyor Kur'an-ı Kerim, bunu bildiriyor.

O halde insanoğlunun iç terbiyesi, irade terbiyesi görmesi, kendi kendini kontrol eden bir insan olması lâzım! Zâten dinimizin ana gayelerinden birisi bu... Hepimiz kâmil insan olacağız, olgun bir müslüman olacağız. Kâmil, yetişmiş, bilge, hakîm, ne yaptığını bilen, ne söylediğini bilen, sabırlı, şükürlü, düşüne taşına iş yapan ve doğru iş yapan insanlar olmalıyız. İşte bu gàyeyi insana bir eğitim ile ulaştırmak mümkün, getirmek mümkün. Bu gàyeyi tahakkuk ettirmek için, bu nefsin terbiye edilmesi lâzım!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri, "Nefsinizi terbiye edin!" dediği gibi, nefsi terbiye edecek ibadetleri de bize emretmiş ve dinimizin ibadetleri yine bizim faydamıza, toplumun faydasına, insan ruhunun sıhhatine olarak emrolunmuş Kur'an-ı Kerim'de... İnsan 20. Yüzyıl'ın ilimlerini bilince, İslam'ı o ilimlerle incelediği zaman, ne kadar muazzam bir sistem ile karşı karşıya olduğunu daha güzel görüyor. İslâm'a aşkı, bağlılığı, hayranlığı kat kat daha artıyor. Ne kadar güzel ibadetlerimiz var! El-hamdü lillâh, Allah bizi müslüman eylemiş. Bu güzel ibadetlere akıllı, mantıklı, şuurlu, ciddi, bilimsel, mantıklı ibadetlere sahibiz.

Şu namaz ibadetimiz ne kadar güzel bir ibadettir, günde beş defa... Bu oruç ibadetimiz ne kadar güzel bir ibadettir, ne kadar faydaları var! Hem vücudumuza, hem ruhumuza, hem ailemize,

hem dünyamıza, hem ahiretimize, hem irademize faydası var... Şu zekât ibadeti ne kadar güzel bir ibadettir; fakirler o sayede nasıl bellerini doğrultuyorlar, zenginler nasıl iyi insan olmanın tadını tadıyorlar... O hac ibadeti ne kadar güzel bir ibadettir. Nasıl dünyanın her yerinden müslümanlar bir yerde toplanıp aynı günlerde ne güzel ibadetler ediyorlar, birbirleriyle tanışmış oluyorlar, İslâm kardeşliğinin zevkini çıkartıyorlar.

Hâsılı İslâm'ın her şeyi güzel, her hükmü güzel!..

Mevlâ görelim neyler
Neylerse güzel eyler!

dediği gibi şâirin[46], her şeyi aşık olunacak kadar güzel! Bu arada da oruç ibadeti çok güzel bir ibadet...

c. Orucun Faydası

Orucun ilk faydası, insanın bedenine, sıhhatine geliyor. İnsan oruç tuttuğu zaman sıhhatli bir insan oluyor. Midesi bir ay tatil yapmış oluyor. Ağır bir çalışma temposundan çok hafif bir çalışma temposuna geçmiş oluyor, dinleniyor. Karaciğeri dinleniyor, pankreası dinleniyor, salgı bezleri dinleniyor, barsakları dinleniyor... Şişmanlığı varsa, şişmanlığı azalıyor, kilosunu atıyor... Tabii, usûlüne uygun bir ciddî, istikrarlı yol takip ederse, Ramazan orucu sıhhat kazanmasına sebep oluyor. Ondan sonra ruhu dinleniyor, başı dinleniyor ve kalbi nurlanıyor.

Büyüklerimiz diyorlar ki:

"—Kalp ile mide yakın, birbirlerinin altında, üstünde olan iki tane uzuv. Birisi dolduğu zaman ötekisi boşalır."

---

[46] Söz konusu mısralar İbrâhim Hakkı Erzurumî (1703-1780) Hz.nin *Tefviznâme* isimli uzun şiirinde geçer. Şiirin ilk kıtası:

Hak şerleri hayr eyler,
Zannetme ki gayr eyler,
Ârif anı seyr eyler,
Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler.

İnsanın midesi tıklım tıklım dolu olduğu zaman, kalbi, gönlü iyi çalışmıyor, uyku bastırıyor, gözleri mahmurlaşıyor... Midesi dolu insanın duyguları zayıflıyor, gaddarlaşıyor, şehevî arzuları artıyor filân... Midesi boş olduğu zaman da kalbi nurlanıyor. Kalbi nur doluyor, güzel duygular doluyor, gözleri yaşarıyor, hassaslaşıyor, rikkatli bir insan oluyor, *lirik* bir insan oluyor —batılıların tabiriyle— şiir dolu, duygu dolu hassas bir insan oluyor.

Oruç o halde, insanın ruhunu da nurlandıran, ruhunu güçlendiren, gönlünü pırıl pırıl yapan, gönlünü çalıştıran, duygularını harekete geçiren bir ibadet oluyor, pompalama ibadeti oluyor. Öyle faydası var.

Fakirlerin hâlini anlamış oluyor insan, açların neler çektiğini anlamış oluyor ve Allah-u Teàlâ Hazretleri için, Allah için, Allah rızası için fedakârlık yapmayı, Allah'ın rızasını kazanmak için sabretmeyi öğreniyor. Bu da çok önemli...

Dinimizin yarısı şükür duygusuna dayanır, yarısı sabır duygusuna dayanır:[47]

اَلْإِيمَانُ نِصْفَانِ: فَنِصْفٌ فِي الصَّبْرِ ، وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ

(هب. والديلمي عن أنس)

RE. 193/8 (*El-îmânü nısfâni*) "İman iki kısımdır, iki yarımdan meydana gelir, iki yarımdır: (*Nısfun fi's-sabr*) Yarısı sabırdadır. (*Ve nısfun fi'ş-şükür*) Yarısı da şükürdedir." buyrulmuştur.

Şükür duygusuna dayanır; "Yâ Rabbi, çok şükür, bak bu nimetleri bana verdin!" diye insan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı çok güzel minnet duygularıyla dolar, taşar. Çok önemli...

---

[47] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.123, no:9715; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.127, no:159; Harâitî, *Fadîletü'ş-Şükr*, c.I, s.39, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.410, no:712; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.111, no:378; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.26, no:61; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.64, no:10261; RE. 193/8.

Hamd eder, tesbih eder Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni ve Allah'ın en sevdiği işi yapmış olur.

Sabır duygusu da çok kıymetlidir. Çünkü, cenneti kazanmak için, insanın biraz meşakkat çekmesi lâzım geliyor. İbadetler insanı biraz meşakkat bakımından imtihan eden çalışmalar oluyor. Tabii onlara çalışan bir insan da, sabrını göstermiş oluyor ve sabrın mükâfatı çok büyük. Sabrın sonu selâmet ve büyük mükâfat... Allah-u Teàlâ Hazretleri, orucun mükâfatını başka ibadetlerle tarif edilmeyecek şekilde, kıyaslanmayacak şekilde bi-gayri hisâb veriyor.

Bi-gayri hisâb denmesi,

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر: ١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sàbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) "Ancak sabredenlere, Allah ecrini çok çok, hesaba gelmez şekilde, bi-gayri hisâb veriyor." (Zümer, 39/10) Bu nedendir?.. Çünkü sabrın dereceleri vardır. Ne kadar çok sabrediyorsa, o kadar büyük mükâfat verecek.

Oruçta da tabii insan, hele yaz günlerinde epeyce susar, epeyce acıkır. Adetlerini, itiyatlarını bıraktığı için epeyce sabır durumu oluyor ama bunun büyük faydaları oluyor. Onun için, bu oruç ibadetinin hikmetleri üzerine saatlerce konuşsak yeridir. Bu güzel orucu, Allah bize farz kıldığı için, Allah'a hamd ü senâlar olsun... Bize Ramazan orucunu nasib ettiği için, dinimize karşı bağlılığımız, Allah'a karşı şükran duygularımız artıyor. Orucu tutacağız.

d. Orucun İncelikleri

Oruç nasıl başlar?.. Oruç Ramazan hilâlini görmekle başlar ve bayram hilâlini görmeye kadar, bir kamerî ay boyunca devam eder. Böylece insan akşamüstü, güneşin battığı yerde ilk nev hilâli, yeni hilâli gördüğü zaman, "Tamam, yarın Ramazan'ın birinci günüymüş." der. O akşam teravih kılınır ve sahura kalkılır.

نَوَيْتُ أَنْ أَصُومَ لِلّٰهِ تَعَالٰى نِيَّةَ رَمَضَانَ

(*Neveytü en esùme li'llâhi teàlâ niyyete ramadàn*) "Ramazan niyetine oruçlanmaya niyet ettim yâ Rabbi!" diyerek imsak vaktinden itibaren, imsak kesildikten sonra yemek, içmek ve diğer şeylerini frenler. Yemez, içmez, akşama kadar bekler Allah rızası için... Orucunu tamamlar. Sonra, iftar eder akşam ezanından sonra...

Tabii, bu aç ve susuz kalmak midenin orucudur. Bu yeterli değil. Orucun tamam olması için, sevgili Peygamber SAS Hazretleri, ahlâkî şeylere de riayet etmemiz gerektiğini emrediyor. Yâni, insanın gözüne de sahip olması lâzım oruçta, haramlara bakmaması lâzım! Nasıl midemizi helâl şeylerden bile mahrum bırakıyorsak, gözümüzü de kollamamız lâzım, tutmamız lâzım, harama, nâmahreme bakmamamız lâzım! Günahlı şeylere bakmamamız lâzım!..

Kulağımıza da hâkim olmamız lâzım! Gıybet, dedikodu, yalan dolan dinlemememiz lâzım!.. Bunları söyleyenlere yüz vermememiz, fırsat vermememiz lâzım!

Elimize sahip olmamız lâzım, kimseyi incitmemeliyiz. Dilimize oruç tutturmalıyız, kötü sözler söylememeliyiz. Yalan dolan, yalan yere yemin etmek, yalan yere şahitlik etmek, birisini kıracak sözler söylemek olmamalı...

Oruçlu olduğu zaman, bunlar olursa ne olur? Orucun sevabı kaçar.

Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[48]

خَمْسٌ يُفْطِرْنَ الصَّائِمَ ، وَيَنْقُضْنَ الْوُضُوءَ : الْكَذِبُ ، وَالنَّمِيمَةُ ، وَالْغِيبَةُ ،

وَالنَّظَرُ بِالشَّهْوَةِ ، وَالْيَمِينُ الْكَاذِبَةُ (الديلمي عن أنس)

---

[48] İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.86, no:347; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.197, no:2979; İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.I, s.258, no:766; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.752, no:23813 ve s.795, no:23820; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XII, s.318, no:11993; RE. 279/7.

(*Hamsün yuftırne's-sàim, ve yenkudne'l-vudù'*) [Beş şey vardır ki oruç ve abdestte hayır bırakmaz, sevabını kaçırtır: (*El-kezibü*) Yalan, (*ve'n-nemîmetü*) söz taşıma, (*ve'l-gıybetü*) gıybet, (*ve'n-nazaru bi'ş-şehveti*) şehvet nazarı ile harama bakmak, (*ve'l-yemînü'l-kâzibetü*) yalan yere yemin etmek.]

Ravisi Hz. Enes RA…

Yâni, akşama insanın eline ne geçer?.. Sadece aç ve susuz kalmış olur. Aç ve susuz kalmanın durumu neyse, işte öyle bir durumda kalır.

Bu hususta da buyruluyor ki:[49]

رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلاَّ الْجُوعُ وَالْعَطَشُ ، وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلاَّ السَّهَرُ (حم . خز. ع . هب. ق. كر. عن أبي هريرة ؛ طب. عد. عن ابن عمر)

(*Rubbe sàimin leyse lehû min siyâmihî ille'l-cûu ve'l-ataş*) "Nice oruç tutan insan var ki, oruçları kabul olmuyor da, eline geçen sadece boş boşa aç kalmak, susuz durmaktan ibarettir." Yâni ziyanda, sevap yok.

---

[49] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.539, no:1690; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.373, no:8843; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.257, no:3481; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.596, no:1571; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.242, no:1997; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.429, no:6551; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.316, no:3642; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.270, no:8097; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.239, no:3249; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.309, no:1425; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.78, no:77; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.346; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.268, no:3248; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.250; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.382, no:13413; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.309, no:1424; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.401; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.853, no:7491; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.348, no:1365; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.101, no:12658, 12661; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.94, no:1646.

(*Ve rubbe kàimin leyse lehû min kıyâmihî ille's-seher.*) "Nice kıyâm-ı leyle, yâni gece ibadetine, teravihlere, teheccüdlere kalkışan ama, bundan eline bir fayda geçmeyip de, sadece uykusuz kalmış olması elinde kalan insanlar vardır."

Bütün âzâlarına insan dikkat edecek. Günahın her çeşidinden kaçınacak. Sàlih kulların, has kulların orucu budur. Havâsın orucu, bütün âzâlarına dikkat etmek, ahlâkî davranışlarına dikkat etmek sûretiyle olur.

Tabii, orucun bu güzel mânâsını, benim sevgili dinleyicilerim anlarlar. O şekilde oruç tutmayı Allah onlara ve diğer bütün müslümanlara nasib eylesin...

Tabii oruç ayı, Ramazan ayı bizim yıllık hayatımızda ibadete doğru kademe kademe yükselişimizin, derece derece yükselişimizin merhaleleridir. Onları şöyle anlatayım:

Üç Aylar girdiği zaman, bir kademe daha yükseliyoruz, ibadet bakımından kendimize bir gayret veriyoruz. Çünkü:

"—Aman Receb ayı, tevbe ayı geldi; ben tevbe edeyim, Allah yoluna gireyim, Üç Aylar geldi." diyoruz.

Bu hem ibadet bakımından yoğunlaşma oluyor, hem derece bakımından yükselmemize sebep oluyor. Regàib Kandili'yle başlıyor bu güzel şey, Şa'ban ayıyla devam ediyor.

Ramazan geldiği zaman, tabii biz bir kere daha yoğunlaşıyoruz, daha da çok ibadet eden bir insan hâline geliyoruz. İkinci bir merhale, daha yükseklere yükselmiş oluyoruz mânevî bakımdan. Ramazan'ın gündüzü oruçla geçecek. Gecesi de namazla, niyazla geçecek. Gecesi kıyâm, gündüzü sıyâm... *Kıyam* ne demek? Kalkıp Allah rızası için namaz kılmak, tazarru ve niyaz eylemek.

Ramazan'ın özel gece namazı nedir?.. *Terâvih* namazıdır. Bunun da şen ve tatlı bir şekilde cemaatle kılınması görülüyor, an'anevî olarak, Hazret-i Ömer zamanından beri... Onun için, terâvih namazı kılmaya da dikkat edeceğiz. Geceleri böylece ihyâ edeceğiz.

Sevgili dinleyicilerim, sahura kalktığınız zaman sadece yemeği düşünmeyin! Gidin, güzelce bir abdest alın, gece namazı da kılın! Gece namazı, teheccüd namazı çok kıymetli bir namazdır. Göğün

kapılarının açık olduğu bir zamanda, Ramazan'ın o mübarek gece saatlerinde, iki rekât da olsa teheccüd namazı kılarak, elinizi açıp Allah'a dua edin! Sahur vaktinde, seher vaktinde yapılan dualar reddedilmez. O sevapları kaçırmayın! Sadece yemek için kalkmayın. İbadet için de, teheccüd namazı için de kalkmayı düşünün!

"—Akşamdan ben biraz fazlaca yerim, uykum bölünmez." demeyin!

Kalkın, o sahur vaktinde, o ibadeti de yapın!..

e. Kur'an-ı Kerim Ayı

Ramazanın bir özelliği daha var: Ramazan Kur'an-ı Kerim ayıdır. Peygamber SAS Efendimiz, Ramazan geldiği zaman, Cebrâil AS'la beraber mukabele ederdi Kur'an-ı Kerim'i... Yâni inmiş olan ayetleri okurdu, Cebrâil dinlerdi. Böylece bir kontrolden geçmiş olur, hafızası tazelenmiş olurdu. Biz bu an'aneyi devam ettiriyoruz. Hafızlar mihrabda Kur'an-ı Kerim okuyorlar. Cemaat Kur'an-ı Kerimleri alıp, karşıda oturup takib ediyorlar, dinliyorlar. İkisi aynı sevabı alıyor. Kur'an-ı Kerim tekrar edilmiş oluyor.

Onun için, Ramazan'da Kur'an-ı Kerim çalışmanızı da çok güzelce yapın! Kur'an-ı Kerim'i ezberlemeye çalışın, hatminizi tamamlamaya çalışın! Bir hatim tamam olsun.

Zamanınızı boş geçirmeyin! Dilin ibadetlerinden birisi de zikirdir. Onun için gününüzün her saatinde, işe de gitseniz, yolda da yürüseniz, evde de olsanız, otursanız da, yatsanız da, kalksanız da zikir yapabilirsiniz ve zikir çok sevaplı bir ibadettir. Hele oruçluyken yapılan zikrin sevabı çok daha fazladır.

Onun için, zamanınızı boş geçirmeyin, Allah'ı zikredin, çokça zikredin! Bunu Kur'an-ı Kerim emrediyor. Tasavvufî bir çalışma bu... Kur'an-ı Kerim buyuruyor ki:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا. وَسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً

(الأحزاب:٤١-٤٢)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikren kesîrâ. Ve sebbihûhu bükreten ve esîlâ.*) "Ey iman edenler, Allah'ı çok zikredin! Sabah akşam ona tesbih eyleyin!" (Ahzâb: 41-42)

Demek ki, müslüman àşık-ı sàdık bir kul olacak, gözü yaşlı bir derviş olacak, Allah'ı hatırından çıkarmayacak, dilinden düşürmeyecek... Severek, àşık bir kul olarak, àşık-ı sàdık bir kul olarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni hep anacak... Bunu da unutmayın, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni çok anın! Çünkü bir insan;

Bir kez Allah dise aşk ile lisân,
Dökülür cümle günah misl-i hazân.

dediği gibi Süleyman Çelebi cennetmekân'ın, bir defa Allah demekten bile çok sevap kazanıyor. Bire yetmiş bindir zikrin sevabı... Hele o zikri insan gönlüne indirirse... Yâni, diliyle söylemeyip de, kimse anlamayacak bir şekilde, kalbinden "Allah, Allah..." diyecek bir ileri derviş durumuna gelirse, o zaman dört milyon dokuz yüz bindir, bir "Allah" demenin karşılığı. Onun için gönlünüzden, dilinizden Allah'ı çok zikredin!

Yunus'un ilâhileri çok hoşuma gidiyor. Bir ilâhisi var, o da çok hoşuma giden bir ilâhi. Diyor ki:

Yunus, sen bu dünyaya niye geldin?
Gece gündüz Hakk'ı zikretsin dilin!
Evliyâya uğramaz ise yolun,
Göçtü kervan, kaldın dağlar başında!..

Kervan göçüp de, dağlar başında yapayalnız, bîçâre kalmamak için, bu fâni dünyada o Rabbimizi, bize çeşitli nimetleri ihsan eden Rabbimizi, tabii çok zikredeceğiz. Ramazan Kur'an ayıdır, zikir ayıdır. Dilimizi Kur'an'la, zikirle değerlendireceğiz, şereflendireceğiz.

f. İ'tikâf ve Kadir Gecesi

Bir hususu daha hatırlatmak istiyorum. Tabii, Ramazan'da insan bir kere, ibadette daha yoğunlaşıyor. Başka zamandan daha

kuvvetli bir şekilde ibadet edici bir kul oluyor. Üç Aylar'ın başında bir yoğunlaşma, Ramazan'da daha büyük bir yoğunlaşma...

Bir yoğunlaşma daha var, o da Ramazan'ın son on gününde *i'tikâf*'tır. İ'tikâf yapmak sünnettir ve bir beldede hiç kimse i'tikâf yapmazsa, bütün o beldenin müslümanları, "Neden Peygamber Efendimiz'in i'tikâf sünnetine uymadılar?" diye hesaba maruz tutulurlar, mes'ul ve sorumlu olurlar. Onun için, Ramazan'ın son on gününde i'tikâfa da alışın ve girişin ve şimdiden niyet edin! Ben de niyet ediyorum:

"—İnşâallah Ramazan'ın son on gününde camide i'tikâf edeceğiz, gece gündüz ibadet edeceğiz... İnşâallah, Allah-u Teàlâ Hazretleri muvaffak etsin, o ibadetleri hepimiz yapmaya gayret edelim!"

Sonuncu bir yoğunlaşma daha var: İ'tikâfın içinde de Kadir Gecesi var. Yâni, Ramazan'ın en mühim özelliklerinden bazılarını sayarken Peygamber Efendimiz diyor ki:[50]

فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (خز. هب. عن سلمان)

(*Fîhi leyletün hayrun min elfi şehrin*) "Ramazan'ın içinde bir gece vardır ki, bin aydan daha hayırlıdır."

Zâten, Kadir Sûresi'nden de biliyoruz:

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (القدر:٣)

(*Leyletü'l-kadri hayrun min elfi şehrin*) [Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır.] (Kadir, 97/3) diye. İşte o Kadir Gecesi de

---

50 Neseî, *Sünen*, c.IV, s.129, no:2106; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.230, no:7148; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.301, no:3600; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.66, no:2416; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.73, no:1; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.44, no:2687; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.418, no:1429; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.526, no:1644; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.412, no:321; Selman RA'dan.

Ramazan'ın son on günündedir. Onun için, Kadir Gecesi'nde de yoğunlaşmak lâzım ibadet bakımından... Tam melekleşmek, sâfîleşmek lâzım! İ'tikâfa girin, Kadir Gecesi'ni arayın! Kadir Gecesi'ni de ihyâya daha fazla yoğunlaşarak gayret edin!..

Kendiniz için dua edin, insanın kendisine dua etmesi hakkıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri emrediyor, tavsiye ediyor. Efendimiz SAS emrediyor, tavsiye ediyor. Amma sevdiklerinizi de duadan unutmayın! Hele anne babanızı duadan unutmayın, geçmişlerinizi duadan unutmayın! Size iyilik yapanları duadan unutmayın!.. Hocalarınızı, mürşidlerinizi duadan unutmayın!.. Hem dünyanız, hem ahiretiniz için, çoluk çocuğunuz için, bütün müslüman kardeşleriniz için duayı eksik etmeyin!..

Düşünün ki, dünyanın birçok yerinde çok mazlum, çok mağdur, çok perişan, aç, çaresiz, tehlike altında, hâin zalim insanların hücûmuna mâruz müslüman kardeşlerimiz var... Onlara yardım yapamıyoruz. Her tarafı muhasara edilmiş durumda... Kurtarıcı bir çalışma yapamıyoruz, maalesef çeşitli dünyevî fitneler ile engellenmiş durumdayız. Bir tek çâremiz var: Dua etmek... Çok dua edelim, Allah-u Teàlâ Hazretleri onları da mutlu, bahtiyar eylesin... O sıkıntılardan kurtarsın... Ümmet-i Muhammed'e, alem-i İslâm'a mutluluklar yağsın, gelsin diye. Bu da çok önemli...

Bir sonuncu noktayı daha hatırlatacağım: Ekseriyetle hayır ve ibadetler Ramazan'da kat kat fazla mükâfatlandırıldığı için, zekâtları da Ramazan'da vermek iyidir. Mecburiyet yok, başka zaman da verilir. Zâten ele geçen zenginliğin üzerinden bir yıl geçtikten sonra, zekât farz oluyor. *Havelân-ı havl* deniliyor buna. Bir yıl geçtikten sonra o zenginlik üzerine, zekât o zaman farz oluyor. Olsun. Zekâtınızı Ramazan'da vermeyi adet edinirseniz, iyi bir şey yapmış olursunuz. Çünkü Ramazan'daki ibadetler kat kat katlandırılıyor, mükâfatı çok veriliyor.

Zekâtlarınızı unutmayın! Beldenizdeki yakın akrabanızdan başlayarak mutsuz, fakir, yoksul, perişan, hasta müslüman kardeşlerinize yardım elini uzatın! Zekât verin, onları mutlu edecek bağışlarda bulunun!.. Beldenizin dışındaki, Alem-i İslâm'daki, dünyanın her yerinde çeşitli perişan müslümanlar var aç, sefil; onlara emin yollarla, emin bir şekilde zekâtlarınızı

göndererek, onlara hayırlar yapmaya gayret edin!.. Bu da çok büyük sevaplar kazanmanıza sebep olacaktır.

Aziz ve sevgili dinleyicilerim! Allah-u Teàlâ Hazretleri bu güzel ayın, bu bereket dolu, sevap dolu ayın hayrından, bereketinden, sevabından, ilâhî ikramlarından cümlenizi a'zâmî derecede istifâde edenlerden eylesin... Ve nice nice müstakbel yıllarda, mutlu Ramazan'lara sıhhat ve afiyetle, sevdiklerinizle beraber, etrafınızda sevdiğiniz kimseleri de görerek, onlarla beraber mutluluk içinde, nice nice Ramazan'lara Allah-u Teàlâ Hazretleri sizleri ulaştırsın.. Mutlu günlere, aylara ulaştırsın ve hakiki bayramlara ulaştırsın...

Asıl en büyük bayram olan ahirette cennete girmek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına ermek sonucuna da, cümlenizi erdirsin... Yâni, dünyada ve ahirette bahtiyar olun…

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rıdvân-ı ekberine nâil olun... Firdevs-i A'lâ'sında Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'ne komşu olmanızı, çok uzaklardan sevgilerle, sizler için temenni ve niyaz ediyorum... Allah-u Teàlâ Hazretleri dualarınızı kabul eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun... Şen ve esen olarak yaşayın...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

11. 02. 1994 - AVUSTRALYA

6. DÜNYANIN VE AHİRETİN HAYRI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyenleri!

Mübarek Ramazan geldi, geçti; Allah sıhhat afiyetle nicelerine eriştirsin... Ve mutlu Ramazan Bayramı'nı yaşadınız. O bayram günlerinin mutluluğu, tatlılığı ömrünüz boyu devam etsin...

Cuma gününüz mübarek olsun... Çünkü, cuma günü de mü'minlerin haftada bir karşısına gelen bir bayramdır. Allah cumanın içinde öyle bir saat yaratmıştır ki, öyle bir anı vardır ki, o anda yapılan dualar da makbuldür. Gecesi de, gündüzü de çok değerli ve kıymetlidir.

a. Dört Güzel Şey

Bu cuma günü de size, iki hadis-i şeriften bahsetmek istiyorum. Birisi Peygamber SAS Efendimiz'in amcasının, sevgili amcası Abbas'ın oğlu, alim ve müfessir sahabi olarak tanınan Abdullah'tan, Abdullah ibn-i Abbas'tan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[51]

أَرْبَعٌ مَنْ أُعْطِيَهُنَّ ، فَقَدْ أُعْطِيَ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ : لِسَانٌ ذَاكِرٌ ، وَقَلْبٌ شَاكِرٌ ، وَبَدَنٌ عَلَى الْبَلاَءِ صَابِرٌ ، وَزَوْجَةٌ لاَ تَبْغِيهِ خَوْفًا فِي نَفْسِهَا وَلاَ مَالِهِ ، صَالِحَةً ، تُعِينُ أَحَدُكُمْ عَلَى دِينِهِ (طب . هب . عن ابن عباس)

---

[51] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.134, no:11275; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.VII, s.179, no:7212; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.104, no:4429; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Şükür*, c.I, s.16, no:34; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.370, no:1495; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.
Mecmaü'z-Zevâid, c.IV, s.502, no:7437; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1306, no:43416.

RE. 68/11 (*Erbaun men u'tiyehünne, fekad u'tiye hayre'd-dünyâ ve'l-ahireh.*) "Dört şey vardır ki, kime bu dört şey Allah tarafından ihsan olunmuşsa, verilmişse; ona dünyanın, ahiretin hayırları verilmiş demektir. Bu dört şeye sahip olan kimse hem dünyanın, hem ahiretin hayırlarına mazhar olmuş demektir:

1. (*Lisânün zâkirun*) "Zikredici bir dili olması kişinin."

2. (*Ve kalbün şâkirun*) "Şükredici bir gönlü, kalbi olması."

3. (*Ve bedenün ale'l-belâi sàbirun*) "Çeşitli belâlara, musibetlere karşı sabırlı, dayanıklı bir vücut."

4. Dördüncüsü de evliler için: (*Ve zevcetün lâ tebğîhi havfen fî nefsihâ ve lâ mâlihî*) "Kendisi ve erkeğin malı konusunda kocasına itaatli ve sadık, herhangi bir haksızlık, onun gıyabında bir yanlış iş yapmayan bir zevce, (*sàlihaten*) sàliha bir hatun. (*Tuînu ehadeküm alâ dînihî*) Kocasının dindarlığını yaşamasında ona yardımcı bir sàliha zevce..."

Bunlar eğer bir kimseye verilmişse, hem dünyanın, hem ahiretin hayırlarını Allah ona vermiş demektir." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Bu hadis-i şeriften biraz bahsetmek istiyorum, açıklamak istiyorum, özet olarak verdiğim bu konuyu:

1. (*Lisânün zâkirun*) "İnsanın zikredici bir dile sahip olması..." Bu büyük bir mazhariyettir, büyük bir hayırdır. Dili zikredici olacak bir insanın...

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sıfatları, başkalarıyla kıyas edilemeyecek kadar çok güzel olduğu için, el-*Esmâü'l-Hüsnâ* denmiş. Yâni, en güzel olan sıfatlar, isimler...

Allah'ın bu güzel isimlerinden bir tanesini zikretmek... Meselâ: "*Yâ Latîf*" demek, veyahut "*Yâ Allah"* demek, veyahut "*Yâ Hayyü yâ Kayyum*" demek, veyahut işte 99 tane esmâ-i hüsnâsı bir hadis-i şerifte zikredilmiş, onlardan biriyle zikretmek...

Veyahut;

وَالْبَاقِيَاتُ الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ (الكهف:٤٦)

(*Ve'l-bâkıyâtü's-sàlihàtü hayrun inde rabbike*) [Bâkî kalacak olan sàlih ameller ise, Rabbinin katında daha hayırlıdır.] (Kehf,

18/46) diye ayet-i kerimede bildirildiği gibi, birtakım güzel cümleler var ki mü'minin imanını ifade ediyor: *"Lâ ilâhe illa'llàh"* gibi, *"Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh"* gibi, *"Sübhàna'llàh, El-hamdü li'llâh, Allàhu ekber"* gibi...

Tabii bunların mânâları çok derin, bunları ayrı ayrı açıklamak lâzım! Mü'minin Allah hakkındaki inancının ne kadar sağlam olduğunu gösteren kelimeler. Bunları insanın dilinin tekrar etmesi lâzım! "*Allah, Allah...*" demesi lâzım, veyahut bu söylediğim güzel kelimeleri tekrar etmesi lâzım!.. Neden?.. Çünkü, bunların tekrarında da, Allah'ın verdiği sevap tekerrür ediyor. Tekrar ettikçe Allah sevabını çok çok veriyor. Çok kolay bir sevap kazanma yolu ve çok yüksek bir sevap kazanma yolu...

İnsan, düşünelim ki çalışan bir insandır. Meselâ, şofördür; meselâ, tezgâhın başında bir ustabaşıdır, bir sanatkârdır... Veyahut bir tezgâhtardır, kumaş ölçecek, biçecek... Yâni, çeşitli işlerde bir insan olabilir. Eli meşgul, ayağı meşgul, yolda yürüyor olabilir bir insan ama dili serbest... İşte, diliyle Allah'ı zikretmek; bu çok büyük bir nimettir. Hem de çok şereflidir. Çünkü, kul Allah'ı zikredince, Allah da kulunu zikrediyor. Ve Allah'ın da kulunu zikretmesinde sayısız büyük şerefler, hayırlar, sevaplar hasıl oluyor.

Onun için, dili zikirden gâfil ve uzak tutmamak lâzım! Boş şeylerle meşgul etmemek lâzım!.. Susmak da ibadettir. Boş şeyleri konuşmaktansa susmak, tefekkür etmek için susmak çok kıymetlidir. Ama boş durmayıp da, zikretmeye devam ederse, çok büyük sevaplar alır. Hepimiz İslâmî edebiyat tarihimizden biliyoruz. *Mevlid-i Şerîf*'in yazarı Süleyman Çelebi ne güzel söylemiş:

Bir kez Allah dese aşk ile lîsan,
Dökülür cümle günah misl-i hazan.

İnsan bir defa bile severek, aşk ile, àşıkàne, sàdıkàne bir şekilde Allah dese, günahları dökülüyor. Çünkü bakıyor ki, kulu kendisini seviyor; kendisine bağlılığından, hasretinden, şevkinden, aşkından *Allah* diyor. Allah onu mükâfatlandırıyor. Tabii bu tekerrür ettikçe, sevabı da tekerrür ediyor.

Onun için, bu hadis-i şerifi seçmemdeki gaye, sizin bu güzel sevap imkânlarını kaçırmamanız, bilmeniz. Ramazan geçti ama hayat devamlıdır, kulun imtihanı sürüyor, imtihan içinde devam etmektedir. Kulun Ramazan'daki güzel halini sürdürmesi lâzım, Ramazan'daki melekleşmiş olan ruhunu tekrar karartmadan, o haliyle yürütmesi, hayatını ondan sonra daha kaliteli olarak sürmesi lâzım!..

Bu hadis-i şerifteki bu birinci maddeyi, hatırında tutsun sevgili Akra dinleyicilerim diye, onu hatırlatmış oluyorum:

"—Sevgili dinleyiciler! Vaktinizi boş konuşmalarla harcamayın, dilinizi Allah'ın zikriyle meşgul edin!" demiş oluyorum.

Bir aracı olarak, bir nasihatçi olarak, bir kardeş olarak, bu mânevî sevap imkânını hatırlatmış oluyorum. Bu bir...

2. (*Kalbün şâkir*) "İnsanın gönlünün şükredici olması lâzım!" *Kalb* kelimesi, tabii Türkçe'de yürek mânâsına geliyor. Arapça'da da o mânâya geldiği vardır. Ama ikinci mânâsı gönüldür. Yâni elle tutulmayan, gözle görülmeyen, insanın iç varlığı, iç alemi.

"—Gönlüm kırıldı." diyoruz, iç alemini kasdediyoruz.

İşte bu insanın iç aleminin, kalbinin, iç duygularının Allah'a şükredici olması lâzım!

Hakîkaten, hangi halde olursak olalım, mutlaka Allah'ın üzerimizde sonsuz nimetleri var... O nimetlerle yaşıyoruz. Allah'ın sayısız nimetlerinin topluca bize teveccüh etmesinden dolayı ayaktayız, konuşuyoruz, sıhhatliyiz, aklımız başımızda... Kazanıyoruz, çalışıyoruz, yiyoruz, istirahat ediyoruz... Her faaliyetimizde üzerimizde Allah'ın sayısız nimetleri var. Yediğimiz, giydiğimiz, içtiğimiz, çevremizde istifade ettiğimiz sayılamayacak kadar çok nimetler var... Yâni, Güneş olmasa ne yaparız?.. Gece gündüz olmasa, hep gece devam etse ne yaparız?.. Işık olmasa ne yaparız, hava olmasa ne yaparız?.. Soğuklar devam etse çatır çatır, ne yaparız?..

Hatırımızda olan, olmayan nice nice Allah'ın nimetleri var. Onun için bizim de, bu nimetleri Allah bize verdi diye hiç unutmadan, Allah'a karşı şükredici bir kul olmamız lâzım!.. Allah verilen nimetinin farkında olunmasını, kadrinin kıymetinin

bilinmesini ve ona şükredilmesini seviyor. Tabii, böyle olması lâzım bir insanın...

Onun için, nezaket kuralları olarak da, kendi aramızda birbirimize bir jest yapsak, bir güzel davranışta bulunsak, karşımızdaki şahıs hemen:

"—Çok teşekkür ederim!" diyor.

Yâni, kendi kendimize bile, birbirimize yaptığımız küçük jestlerden, hareketlerden dolayı teşekkür ediyoruz. Tabii, Allah'ın bize bahşettiği büyük büyük ihsanlar dolayısıyla, ona karşı da içimiz şükran dolu olması lâzım! Tepeden tırnağa böyle Allah'a karşı, verdiği nimetleri düşünerek teşekkür duyguları içinde olmamız lâzım! Bu duyguların gönlümüzü doldurması lâzım!..

Bu böyle oldu mu, bu da çok güzel!.. Hem böyle bir halet-i ruhiye, insanı aynı zamanda mutlu da ediyor. Yâni, insan çevresindeki olayların acı olanlarını düşünüp, bunca mutluluk sebebi varken kendi hayatını zehir edebilir. Ben öyle insanlar tanıyorum ki; zengin, evi var, barkı var, işi var, çoluğu var, çocuğu var, ama mutlu değil. Neden?.. Gönlü sakat, kalbi sakat, kalbi şükredici bir kalb değil. Küçücük bir meseleyi almış büyütmüş, hayatını kendi kendine zindan ediyor. Başkası değil, kendisi yanlış düşüncelerden dolayı, hayatını kendisine zindan ediyor. Tabii, müslüman öyle olmaz.

Müslüman; etrafında Allah'ın kendisini daldırdığı, gark ettiği çeşitli nimetleri görür, anlar ve o nimetleri veren Rabbine karşı sonsuz şükür duygularıyla dolu olur. Sevgi, saygı ve teşekkür dolu olur. O zaman tabii, Allah onu seviyor. Böyle olunca da, çok büyük sevaplar kazanıyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de, bizden önceki ümmetlere de, bizlere de vaad etmiş:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ (إبراهيم:٧)

(*Lein şekertüm leezîdenneküm*) "Siz eğer şükredici olursanız, verdiğim nimetlerin şükrünü yapacak bir duyguda olursanız, şükürle hareket eden kullar olursanız; ben mutlaka ve mutlaka, o nimetlerinizi arttırırım. (*Ve lein kefertüm inne azâbî leşedîd*) Eğer

küfrân-ı nimette bulunursanız, yâni nimetin kıymetini bilmezseniz, değerlendirmezseniz, küçümserseniz; o zaman da azabım şiddetli olur.” (İbrâhim, 14/7) diye ayet-i kerimeler var.

O halde, dilimiz Allah’ı zikredici olacak sevgili dinleyenlerim; gönlümüzde de şükür duyguları olacak. Yâni, bir insan hasta olabilir ama beterin beteri vardır. Hastalığın arkasından şifa gelebilir. Hastalığın içinde dahi nice nimetleri olabilir. İşinde sıkıntıları olabilir, borcu olabilir ama etrafında başka nice nice nimetler vardır.

Onun için, kalbini şükredici bir kalb, içini Allah’a karşı şükran dolu bir kalb haline getirmiş; Allah’ın etrafındaki nimetlerini anlayıp, değerlendirip, bunları kendisine veren Allah’a karşı sevgi ve teşekkür dolu bir insan haline gelmeliyiz. Zikredici bir dil ile, şükredici bir gönül sahibi olmak, bu da çok kıymetli bir şey...

3. (*Ve bedenün ale’l-belâi sàbir*) “Gelen bir musibete, belâya, sıkıntıya karşı da sabredici bir bedeni olması.”

Biliyoruz, hayatın cilveleri diyoruz, çeşitli sıkıntılı şeyler olabilir. İnsana hastalık gelebilir. Tabii bu hastalıklar, aslında insanın sevap kazanmasına da sebep oluyor. İnsan hastalandığı zaman, Allah günahlarını siliyor; yapmadığı ibadetleri yapmış gibi defterine melekler yazsın diye emrediyor. Uykusu ibadet oluyor, iniltisi tesbih oluyor. Hastalığın da kendisine kazandırdığı çok şeyler var.

Ama bazı insanlar, böyle sabra sebep olacak sıkıntılı birtakım şeylerle karşılaşınca, hemen bozulurlar. Ağızlarını da bozarlar, kafalarını da bozarlar, kendileri de bozulurlar, olmadık laflar, jestler, hareketler yaparlar. Bu doğru değil...

Müslümanın bir vasfı da sabredici olacak. Tabii Allah’ın imtihanlarını kazanmak kolay değil. Hayat her zaman tatlı olmayabiliyor. Çeşitli sıkıntılar olabiliyor. Hatta daha daha kötüye giderek, harb hali olabiliyor, harpte düşmanla mücadele oluyor, yaralanmak oluyor, esir düşmek oluyor... Hayatın cilveleri, çeşit çeşit sıkıntılar olabiliyor. Böyle sıkıntılı bir durum, o da bir hayatın imtihanı olduğu için, bu durumlarda da insan sabrı ele almalı, sabredici olmalı!..

Tabii sizin de hayatınızda üzülecek şeyler olabilir. Evet, bugün bayram arkasıdır, biz size daima her gününüzün bayram olmasını, mutlu olmasını temenni ediyoruz. Kendimiz için de, elimizi açtığımız zaman, Rabbimizden mutluluklar diliyoruz ama hayatın içinde olayların hepsi tatlı değildir, bazen acı olaylar olur. Meselâ, insanın yakınlarına bir felâket gelebilir. Falanca akrabası vefat etti, üzülür insan.

"—Arabada şöyle bir arıza oldu, kaza oldu." gibi şeyler her zaman insanın başına geliyor.

İş hayatında çeşitli zorluklar oluyor. Bunlar da bir imtihandır diyecek müslüman ve kendisinin bedenine gelen veya çevresinde kendisiyle ilgili oluşan menfi durumların karşısında da, yine sabredici bir kul olarak sapasağlam durabilecek.

Sabır da bir sevap kazanma yoludur. Şükür de sevap kazanma yoludur. Sabır da çok büyük sevap kazanma yoludur. Allah-u Teàlâ Hazretleri sabredenlerin sevabını çok fazla verir:

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر:١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sàbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb.*) buyrulmuş Kur'an-ı Kerim'de. "Başkalarının yaptığı ibadetlere sevaplar ölçülü verilir ama, sabredenlerin mükâfatlarını Allah-u Teàlâ Hazretleri hesaba sığmayacak kadar çok verir." (Zümer, 39/10) diye müjde vardır.

O halde müslüman, Allah'ın bir nimetini tattığı zaman şükredecek, hamd edecek. Ama Allah'ın bir imtihanı olarak, başına sabır gerektiren bir acı veya zor durum geldiği zaman da, yine kendisini tutacak, sapasağlam duracak. Metîn olacak yâni, yıkılmayacak, sarsılmayacak, ağzını, kafasını bozmayacak, gönlünü bozmayacak. Ve Allah'a karşı veya çevresindeki insanlara karşı tutumunda, İslâmî tutumunda, ahlâkının yüksek görünümünde bir değişme olmayacak. Bu da çok önemli...

Tabii, daimâ her günümüzün mutlu olmasını diliyoruz ama ihtar da ediyoruz, ikaz da ediyoruz, daha doğrusu hadis-i şerîf ikaz etmiş oluyor bizi ki, başımıza çeşitli üzücü olaylar gelebilirse hayatımızda, ona karşı da sabrı kalkan edinelim! Sabra sarılalım,

uygulayalım ve buradan da büyük sevaplar alalım! Bedende olabilir bu, daha başka konularda olabilir sabır konuları… Sabretmeye de kendinizi alıştırın!..

Zaten Ramazan ayı, geçtiğimiz bu mübarek ay, sabır ayıydı bir bakıma... Ramazan'ın çok sıfatları var, bir sıfatı da sabır ayı olmasıydı. Birçok şeye sabrettik. Gündüz yemek yemedik, su içmedik... Daha başka şeylerden, helâl olan haklarımızdan kendimizi tuttuk ve sabrettik, sabrı öğrendik. Yâni, şimdi biz bir ay sabır egzersizi yapmış, idmanlı müslümanlarız, kuvvetli müslümanlarız. Sabretmiş oluyoruz. Bu da çok güzel!

4. Dördüncüsü de, yetişkin bir kimse için Peygamber Efendimiz söylemiş oluyor: (*Ve zevcetün lâ tebğîhi havfen fî nefsihâ ve lâ mâlihî sàlihaten*) "Kendisi ve erkeğin malı konusunda kocasına itaatli ve sadık, herhangi bir haksızlık yapmayan, onun gıyabında bir yanlış iş yapmayan sàliha bir zevce, iyi bir hanım..." diyor. Bu iyi hanımın vasıflarını şöyle sıralıyor:

Birincisi, sàliha olacak; yâni namazlı, niyazlı, iyi niyetli, kocasına bağlı olacak. Kocasına bağlılığından, kendi nefsini kocasının şerefine aykırı bir tarzda günahlara arz etmeyecek. Kocası tabii sabahleyin evden çıkıyor, işe gidiyor. Malı, evi, barkı hanımın elinde...

İkincisi, malını da koruyacak, boş yere harcamayacak, sarf etmeyecek; iyi bir bekçilik yapacak, iyi bir nezaretçilik yapacak. Bey gitti ama arkasında hanımı var... Onun malını korur, namusunu da korur bir hanım olacak.

Üçüncüsü de: (*Tuînü ehadüküm alâ dînihî.*) "Dini yaşamakta birbirlerine yardımcı olacaklar." diyor. Yâni, hanım kocasına yardımcı olacak, koca da hanımına yardımcı olacak. Meselâ, nasıl: Gece yatmışlar, gecenin teheccüd vaktinde hanım kalkmış. Kocasına diyecek ki:

"—Efendi, bak Ramazan'da sahura kalkıyorduk, şimdi sahur değil, oruç yok ama bak gecenin bu güzel vaktinde Allah beni uyandırdı. Haydi sen de kalk, hiç olmazsa iki rekat bir teheccüd namazı kılalım! Geceleyin kılınan namazın sevabı çok fazla, haydi gel, bu namazı kaçırmayalım!" derse ne olmuş oluyor? Teheccüd namazına hanımı onu kaldırmış oluyor.

İşte gündüz meselâ, kocasını uğurlarken:

"—Haydi selâmetle, güle güle git! Aman, biz senden çok para istemiyoruz; helâl, hayırlı para istiyoruz. Sakın harama tevessül etme; bizi düşün, çoluk çocuğu düşün, eve haram lokma getirme!.. Helâlinden kazan! Haydi bakalım Allah ecrini, sevabını, kazancını hayırlı tarafından versin, çok olsun." diye, böyle çeşitli konularda onun günaha bulaşmaması, harama sapmaması konusunda yardımcı olması. Tabii böyle bir eş çok önemli...

Peygamber SAS buyuruyor ki:

"—Bir insan evlendiği zaman dininin yarısını kurtarır."

Hakikaten de öyle oluyor. Gerçekten iyi bir eşe sahip olan bir koca veya bir kadın, hayatı değişiyor ve güzel İslâmî bir hayatın içine girebiliyor. Aksine yanlış bir evlilik yapmış ve kötü bir eşle evlenmişse, o zaman da çeşitli sıkıntılar çekebiliyor. O bakımdan evlilik çok önemli ve seçilen eş çok önemli... Ve seçilen eşin de kocasına veya kocaysa karısına karşı dinini uygulama konusunda yardımcı olması çok önemli...

Tabii evlenmemiş dinleyicilerime, bu arada ben, Allah'ın böyle hayırlı eşler nasib etmesini, dua olarak temenni ediyorum. Evli olan kardeşlerimin de —eğer beni beyler dinliyorsa şu anda— hanımlarına karşı böyle hayırlı bir eş olmalarını, koca olmalarını; —eğer hanımlar dinliyorsa mutfakta, evde bu sohbeti— kocalarına karşı Peygamber SAS Efendimiz'in işaret buyurduğu bu sıfatlarla güzel zevcelik vazifesi yapmalarını temenni ediyorum. Yuvalarının mutluluk dolmasını, bereket dolmasını, rahmet dolmasını, çok örnek bir yuva olmasını temenni ediyorum.

b. Dört Nimet

İkinci hadis-i şerif vaad etmiştim. Aynı sayfada, benim açtığım hadis kitabında o da olduğu için, onu da çabucak söyleyeyim bu cuma sohbetimde... Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki, bu ikinci hadis-i şerifte:[52]

---

[52] İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İhvân*, c.I, s.105, no:53; Abdullah ibn-i Hasan Rh.A'ten. İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.178, no:6717; Abdullah ibn-i Hasan babasından, o da dedesinden.

أَرْبَعٌ خصال مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ : أَنْ تَكُونَ زوجَتُهُ صالحَةً ، وأَوْلادُه أَبْرارًا ، وخُلَطاؤُه صَالِحِينَ ، ومَعِيشَتُهُ فِي بَلَدِه (ابن عساكر ، و الرافعي عن علي ؛ وابن أبي الدنيا في كتاب الإخوان ، ك . في تارخه عن عبد الله بن أبي الحسن عن أبيه عن جده)

RE. 68/13 (*Erbau hısâlin min saàdeti'l-mer'*) "Dört vasıf vardır, kişinin mutluluğunun göstergesidir, alâmetidir bunlar. Kişi bunlara sahipse mutlu bir kimsedir, mes'ud bir kimsedir."

Birincisi, burada yine geldi: (*En tekùne zevcetühû sàlihaten, ve evlâdühû ebrâren, ve huletàuhû sàlihîn, ve maîşetehû fî beledihî.*) Hadisin tamamı bu.

1. (*En tekùne zevcetehû sàlihaten*) "Hanımının sàliha bir hatun olması, bu kişinin mutluluğundandır, çok güzel bir vasıftır." Bunu geçtiğimiz hadis-i şerifte de konu olarak karşımıza geldiği için, biraz açıkladığımız için hatırda tutarak geçiyoruz. Birincisi bu.

2. (*Ve evlâdühû ebrâren*) "Ve yavrularının, çocuklarının —kız olsun, erkek olsun— kendilerine itaatli, iyi evlatlar olması..." (*Berren bi-vâlideyhi*) diye Kur'an-ı Kerim'de geçen bir sıfat bu. Yâni, anne ve babasına karşı evlatlık vazifesini güzel yapan çocuğun vasfıdır bu. İyi evlatlık yapıyor ve dindar, müslümanca evlatlık yapıyor ve itaat ediyor, âsi olmuyor, karşı gelmiyor. Karşı gelmeyen, âsî olmayan iyi, dindar evlatları olması; bu da mutluluğun ikinci sebepleridir. Hanımı sàliha, evlatları da dindar, itaatli ve güzel evlatlar.

3. (*Ve huletàuhû sàlihîn.*) "Konuşup görüştüğü, sohbet ettiği, münasebetlerini sürdürdüğü çevresinin, arkadaşlarının sàlih kimseler olması."

Muhterem dinleyicilerim! Bunu kendimiz seçebiliriz, hazırlayabiliriz, kendi çevremizi kendimiz kurabiliriz. İyi

---

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.139, no:30756 ve c.XV, s.1305, no:43417; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.161, no:310.

insanları seçeriz, onların yanına yanaşırız, onların dostluğunu kazanırız. Böylece çevremiz sàlih insanlarla dolu olur. Kötülerden uzaklaşırız. Çünkü kötü arkadaş insanı çeker, kötülüğe, günaha, kumara, zinaya, felâkete götürür. Onun için, kötü tanıdıklar varsa onlardan kesilmek lâzım, iyi dostlar edinmek lâzım! Çevremizi kendi kendimizi koruyacak şekilde, destekleyecek şekilde sàlih insanlarla kurmak lâzım!..

Meselâ, etrafınıza bakarsınız; beğendiğiniz, ahlâkını hoş gördüğünüz, duyduğunuz bir kimseyle tanışırsınız. Arkadaşınız birisinden bahsediyorsa, "Beni de onunla tanıştır!" dersiniz. Her gün iyi bir sàlih arkadaş edinerek, kendi kendinize sàlih insanlarla kurulu bir çevre tesis edebilirsiniz, etmelisiniz. Böyle hareket etmemiz lâzım hepimizin...

Hem de, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde müjde vardır ki:

"—Bir insan yeni bir dost edinse hayatında, o gününde; o yeni dosttan dolayı, Allah ona çok büyük bir mükâfat verir, cennette derecesini yükseltir. Başka hiç bir sebeple o dereceye çıkamayacağı, yeni bir dereceye yükseltir."

O bakımdan, sevgili dinleyicilerime, her gün yeni bir dost edinmek için etraflarına dikkatle bakmalarını ve sàlih insanlardan oluşan çevrelerini genişletmelerini bu vesileyle tavsiye etmiş oluyoruz. Çünkü, sàlih insanlar insana samîmî hareket ederler, davranırlar; hakkı söylerler, kusuru varsa tatlı tatlı ikaz ederler. Unuttuğu güzel şeyler varsa, yapmasını hatırlatırlar. Yapmakta olduğu güzel şeylere destek olurlar, yardımcı olurlar.

"—Pekiyi ben de sana yardımcı olayım!" derler, yanına gelirler.

Böylece, insanın toplum içinde yeri kuvvetlenmiş olur. O bakımdan sàlih bir çevre kurmağa, sàlih insanlarla arkadaşlık köprüleri tesis etmeğe, kurmağa çalışın; bunun büyük sevabı olduğunu unutmayın!

4. (*Ve maîşetehû fî beledihî.*) "İşinin gücünün beldesinde, yakın yerde olması."

Bu da güzel! Çünkü, bazı insanlar var; evinden bir çıkıyor, dört ay, beş ay sonra geliyor, altı ay sonra geliyor. Çocuğu ona hasret, kendisi çoluk çocuğuna hasret, hanımından ayrı, beyinden ayrı...

Bunlar tabii, pek uygun şeyler değil. Çeşitli yönlerden uygun olmuyor. Onun için, Peygamber Efendimiz, insanın işinin de böyle yakın yerde olmasını işaret etmiş oluyor.

İşimizi kurarken buna dikkate etmemiz, mümkün olduğu kadar böyle yapmaya çalışmamız lâzım! Eğer uzak bir yerde işimiz varsa, hanımımızı da, çocuğumuzu da götürmenin çaresine bakmalıyız.

Ben kendim hatırlıyorum, üniversite tarafından Almanya'ya altı aylığına gönderildiğim zaman, kendi kendime yalnız giderim diye düşünüyordum. Almanya'da çalışır gelirim diye düşünüyordum. Üniversite görevli gönderiyordu. Değerli Hocamız, rahmetli Mehmed Zâhid Efendi Hazretleri dedi ki:

"—Hayır, beraber gideceksiniz! Çoluk çocuğunu da yanına al!"

Çok memnunum. Tabii o tavsiyesi, nasihati hadis-i şerife, dinin aslına, esasına uygun olduğundan, çok da bereketli oldu, hayırlı oldu diye düşünüyorum. Tabii, insan böyle uzak bir yere gittiği zaman da, eşini yanından ayırmamalı, onunla beraber gitmeli diye düşünüyorum.

Aziz ve sevgili dinleyicilerim, cumanız mübarek olsun. Ramazan'da kazandığınız güzel hasletler devam etsin... Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi, sevdiği kulları zümresine dâhil eylesin... Sevdiği, güzel işleri yapmaya muvaffak eylesin...

Ömrümüz mutlu geçsin... Çevreniz mutlu olsun... Evlatlarınız hayırlı olsun... Zevceniz, eşiniz hayırlı kimse olsun... Şu hadis-i şeriflerde duyduğumuz güzel hususları yapmayı nasib etsin... Diliniz zikirle meşgul olsun... Gönlünüz şükür dolu olsun... Herhangi bir sabredilecek durum olursa, sabrederek sevap kazanın...

Allah-u Teàlâ Hazretleri dünya ve ahiretinizi mâmur eylesin... Sonunda da cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... Habîb-i Edîbi, Muhammed-i Mustafâ'sı SAS'e sizleri ve bizleri komşu eylesin, değerli, sevgili dinleyicilerim!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

17. 03. 1994 - AKRA

7. İLMÎ ÇALIŞMALARIN ÖNEMİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Çok aziz ve çok sevgili Akra dinleyicileri!

Yine bir cuma vakti sizinle karşı karşıyayız. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin lütfu, keremi, selâmı, ihsânı üzerinize olsun... Allah iki cihanda cümlenizi bahtiyar eylesin...

a. Evinizde Mutlaka Kitap Okuyun!

Ben, hepimiz için müşterek olan bir zevkten ve güzel şeyden bahsederek sözüme gireceğim. Hepimiz, şu baharın gelmeye başladığı günlerde, ağaçlar çiçek açarken, çayırları, çimenleri, çiçekleri çok severiz, seviyoruz. Edebiyatımıza girmiş çiçekler ve bahar ve çayır ve çimen güzellikleri, kuşların ötüşü, güllerin açışı...

Ben bunun gibi bir şey daha seviyorum. Meselâ bir kent pazarına gittiğim zaman, orada o kadar güzel çeşitli gıdalar var ki... Çeşitli meyvalar, renk renk sebzeler, yeşillikler, tatlı, güzel yiyecekler, Allah'ın nimetleri... Onlardan da bir gül bahçesine, gülistana girmiş gibi zevk alıyorum.

Üçüncü zevk aldığım bir şey ki, asıl konuşmamda bahis konusu etmek istiyorum onu; o da kitaplar...

Ben bir eve misafir gittiğim zaman… Tabii umûmiyetle bizim örfümüzde, geleneğimizde, kitaplar misafir odasında, büyük dolapta sıralanmış oluyor. Cilt cilt, renkli, sırtları yaldızlı, nakışlı güzel kitaplar... Hemen ben onların yanına gidiyorum, isimlerine bakıyorum. Bakalım ev sahibi hangi cins kitapları almış filan diye.

Sonsuz bir zevk, son derece güzel... Adetâ bir mânevî bahçeye girmiş gibi oluyor insan. Tabii, o kitapların içine girse, o kitapların içindeki konulara dalsa, o zaman çok daha güzel hususlar var. Kitap sevgisi ve kitaplarla ilgilenmek, kitapları okumak bizim için son derece önemli...

Tabii hepiniz duymuşsunuzdur ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri ilme çok büyük sevaplar bahşediyor ve dinimiz ilmi çok teşvik

etmiş. Mertebesi, dînî bakımdan derecesi en yüksek olan insanlar âlimler. Hatta, hakîkî âlimlerin, mürşid-i kâmillerin, arif zâtların derecesi şehidlerden bile üstün...

İlim öğrenmek, talebe için de son derece önemli. İnsan ilim öğrenme yoluna girdiği zaman, yaşı ne olursa olsun, cennetin yoluna ayağını koymuş, orada yürümeye başlamış oluyor.

Alim ve ilim... Tabii insana, ilmi öğrendikten sonra öğrendiklerini uygulama mecburiyeti de var. Bunların hepsi insanı cennete götüren, çok büyük sevaplar kazandıran konular, hususlar...

Onun için, aziz ve sevgili dinleyicilerim, Ak Radyo, Akra dinleyicileri! Ben hepinize bir üniversite profesörü olarak, dînî konularla ilgilenen bir kişi olarak, sizi seven bir kardeşiniz olarak, ilimle çok yakından hepinizin ilgisi olmasını tavsiye ediyorum.

Evet, mesleğiniz değişik olabilir, bir başka meslek tutturmuşsunuz, geçiminizi, hayatınızı onunla sağlıyorsunuz. Bu da çok muhterem bir davranış... Çünkü hiç kimseye yük olmuyorsunuz, kendiniz kazanıyorsunuz, ortaya bir emek koyuyorsunuz. Ya da bir üretim... Bu üretim bazen bir mal şeklinde olabilir, bazen bir hizmet şeklinde olabilir. Bunların hepsi güzel... Allah'ın sevdiği ve mükâfat verdiği, sevap verdiği hususlar.

Ama hangi yaşta olursanız olun, hangi meslekten olursanız olun, hangi ihtiyaçlar içinde bulunursanız bulunun, vazgeçilmez olan bir konu var; o da hepinizin din ilmi hususunda çalışma yapmanız. Bir şeyler öğrenmeye çalışmanız...

Tabii, bu bir şeyler öğrenmenin sınırı yok. İnsan okyanusun kenarında durduğu zaman... Tabii bizde okyanus yok ama, Türkiye'nin güneyinde Akdeniz var. Meselâ, Avrupa'nın batısında Atlas Okyanusu var, Asya'nın doğusunda Pasifik Okyanusu var; uçsuz bucaksız... İlim de böyle okyanuslar gibi, ummanlar, deryalar gibi uçsuz bucaksızdır.

Tabii, bundan bir kısmını öğrenmek hepimiz için bir borç, yâni farz... İlim talep etmek bütün müslümanlar için farz, fakat bir kısmını... Yâni mutlaka gerekli olan bazı bilgileri öğrenmek, bütün insanlar için farz, istisnası yok, herkesin öğrenmesi lâzım!..

Ev hanımı olsun, şoför olsun, bakkal olsun, tezgâhtar olsun, herkesin ibadet yapacak, Allah'ın varlığını bilmesine yardımcı olacak, Allah'ın emirlerini bilecek kadar, ilim konularına mutlaka girmesi gerekiyor.

Tabii, bu Akra'yı kuranlara ve çalıştıranlara ve bunun gibi güzel çalışma yapan kardeşlerimize, okul açanlara, öğretim işlerinin her çeşidiyle uğraşan, mecmua yayınlayan, çeşitli kitaplar yayınlayan kimselere gönül dolusu selâmlar, teşekkürler... Bunların hepsi güzel, öğretime yardımcı olan hususlar...

Galiba en kolayı da, sizinle bizim şu anda yaptığımız gibi kulaktan kulağa, böyle radyo yayını yapmak. Fakat tabii, bu ilmî çalışmaların mutlaka yapılması lâzım! Ama ne kadar kulaktan kulağa da olsa, metodlu olarak etrafıyla bir konuyu bilmesi için, insanın önüne kitabı açması, sayfaları karıştırması ve muntazam bir şekilde okuması gerekiyor.

Ben şimdi bugün burada Münih'teyim. Bir arkadaşımızın evine geldim, hemen kütüphanesinde baktım, çok güzel kitaplar var. Bir cildini çektim. Niyetim, İstanbul'a döner dönmez hemen o kitaptan almak ve okuyup, birinci sayfasından itibaren o ciltlerini bitirmek.

Şimdi mutlaka ve mutlaka, metodlu öğrenmek için kitap lâzım! Hatta kitabın da bazen, bazı konularına insan takılır, anlayamaz diye bir hoca lâzım! Bir hocanın okuttuğu kitap daha güzel... Ama bir hocanın okuttuğu kitap deyince, mektep bahis konusu olduğundan; mektep bahis konusu olunca, devam bahis konusu olduğundan, herkes bunu yapamıyor.

Yalnız herkesin evi var. Herkes akşam olduğu zaman yuvasına dönüyor. Evli evine, köylü köyüne, kuşlar yuvasına dönüyorlar. İnsan çoluk çocuğu varsa, onlarla baş başa kalıyor. Nihayet istirahat edeceği saate kadar, önünde saatler oluyor. İşte bizim kitaplarla meşgul olup dinimizi öğreneceğimiz zaman...

Onun için, hangi pozisyonda ve şartlar altında olursanız olun, hiç olmazsa akşamın mesaiden sonraki zamanını veyahut sabahın mesaiye gitmeden önceki zamanını, ya da gecenin, uzun gecelerin bazı saatlerini, mutlaka bir kitapla arkadaşlığa ayırmamız lâzım!

En iyi dostlardan birisi de kitaptır. İnsanın çevresinde mutlaka samimi arkadaşları vardır, sırdaşları vardır, sevdiği çocukluk arkadaşları vardır. Ama en güzeli kitaptır. Kitapların en güzeli Kur'an-ı Kerim'dir, Peygamber Efendimiz SAS'in hadis-i şerifleridir.

Nasıl olur da biz Allah'ın bize gönderdiği, bize hitabı olan, bize mektubu sayabileceğimiz, mele-i âlâdan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize gönderilmiş mektubu olan Kur'an-ı Kerim'i bilmeyelim? Nasıl olabilir?.. Nasıl okumayız bunu?.. Mutlaka Kur'an-ı Kerim'i öğrenmemiz lâzım!..

Nasıl olur da, Allah bir elçi olarak Peygamber Efendimiz SAS'i gönderir de, biz onun hadis-i şeriflerini takip etmeyiz, dinlemeyiz, araştırmayız, okumayız?.. Bu mümkün mü?.. Bir müslüman olarak, Allah'ı seven, Allah yoluna canını vermeye razı olan insan olarak, Rasûlüllah için göz yaşı döken, “Ah ne olur rüyama girse de, nur cemâlini görsem!” dediğimiz, Peygamber-i Zîşânımız'ın hadis-i şeriflerini öğrenmemek nasıl mümkün olur?..

Onun için, mutlaka gününüzün size uygun olan bir saatinde kitap okuyun! Evet, bizim Akra'mızı dinleyin! Gerçekten çok güzel yayınlar yapıyor ve ben çok takdir ediyorum. Allah râzı olsun diye dua ediyorum, dünyanın her yerinden... Evet, buna benzer daha başka eğitim imkânları var. Fakat sizin de evinizde açıp, her akşam bir kaç sayfasını, bir konuyu detaylı olarak okuyup öğrenebileceğiniz ve çoluk çocuğunuzla her akşam takip ettiğiniz, hatta müzakere edeceğiniz bir kitap olması lâzım! O bittiği zaman bir başka kitaba geçmelisiniz.

Kennedy diye bir Amerikan reisicumhuru vardı. Onun hayatıyla ilgili yazıları okumuştum gazetelerde, mecmualarda. Kennedy kardeşler hepsi senatör filan oldular, yâni bazı yüksek mevkilere geldiler. Birisi de Amerika'nın reisicumhuru olmuştu. “Nasıl oldu? Nasıl bir aile?” diye dergiler yazdılar.

Her akşam, otoriter olan babalarının huzurunda, akşam yemeğinde masanın etrafında hazır olurlarmış. Yâni, bu aksamazmış. Çok güzel konular akademik bir üslup içinde, ciddi bir şekilde, böyle masada müzakere edilirmiş.

Demek ki, yemek yerken bir taraftan bir eğitim oluyor. Bu eğitim tabii, hem bir meseleyi müzakere eğitimi oluyor; hem de bazı bilgilerin kazanılması gibi oluyor. O bakımdan bizim de yemekte ve yemekten sonra, gece veya gündüz, tek başımıza, veya daha güzeli çoluk çocuğumuzla, ailemizle böyle kitaplardan bir şeyler okuyarak bilgimizi tamamlamamız lâzım!

Bir kitabın bittiğini düşünün! Meselâ, anlaşılır bir Türkçe ile yazılmış ilmihal kitabını okuduk, bitirdik. Ondan sonra tekrar başına geçeriz. İkinci okuyuşumuzda daha geniş ufuklarla okuruz, düşünürüz ve daha derin anlarız ve unuttuğumuz şeyleri hatırlarız. Üçüncü defa okuduğumuz zaman; bir kitabı böyle döne döne okumaya hatmetmek deniliyor. En güzeli Kur'an-ı Kerim'i tekrar tekrar hatmetmek... Bu hatmin sebebi, faydası nedir? Tekrar olduğu zaman, insanın hafızasına yerleşiyor.

Onun için, bu kitap okumayı sizlere bu cuma gününde, devamlı bir sevap kaynağı olarak tavsiye ediyorum.

b. Allah İçin Yola Çıkmak

Çünkü Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki... İki hadis-i şerifi birbiriyle mukayese ederek size anlatayım:[53]

---

[53] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.1028, no:2639; Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1499, no:1880; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.181, no:1651; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.132, no:12372; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.461, no:4602; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.411, no:3775; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.26, no:4256; Abdullah ibn-i Mübârek, *Cihad*, c.I, s.39, no;23; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.146, no:166; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2358, no:6052; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.180, no:1648; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.252, no:2746; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.433, no:15607; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.267, no:2398; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.156, no:5835; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.447, no:7534; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.486; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımaşk*, c.LIV, s.131; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.III, s.1500, no:1883; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.15, no:3119; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.422, no:23634; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IV, s.181, no:4078; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.291, no:8667; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.201, no:19305; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.11, no:4327; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I., s.104, no:225; Abdullah ibn-i Mübârek, *Cihad*, c.I, s.168, no:224; Ebû Eyyûb el-Ensàrî RA'dan.

غَدْوَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ، أَوْ رَوْحَةٌ ، خَيْرٌ مِنْ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا (خ. م. ه. حم. حب. عن أنس ؛ م. ت. ن. ه. ق. عن سهل بن سعد ؛ م. ه. عن أبي هريرة ؛ ت. عن ابن عباس)

ME. 793 (*Gadvetün fî sebili'llâh, ev ravhatün*) "Allah yolunda insanın sabahleyin şöyle yola çıkması veya akşamleyin Allah yolunda yürümesi, sefere çıkması..." Yâni, bir askeri sefer olabilir, daha başka bir çalışma olabilir. (*Hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ.*) "Dünyadan da, içindeki her türlü nimet ve zenginliklere sahip olmaktan da daha hayırlıdır." İmam Buhàrî ve Müslim rivayet etmiş.

Demek ki, bu hadis-i şerifi duyunca, *fî sebili'llâh* Allah yolunda hareketli bir müslüman olmamız gerektiğini anlıyoruz. Bunun çok sevaplı olduğunu anlıyoruz. Yâni dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha kıymetli olmak ne güzel bir şey!

Bunu öğrendikten sonra, derhal bir başka hadis-i şerif. İmam Deylemî, Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş. Tam buna paralel bir hadis-i şerif ve bunun arkasından, bize çok güzel ufuklar açan bir hadis-i şerif.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VIII, s.251, no:2745; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.532, no:10896; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IV, s.220, no:19472; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXI, s.483; Ebû Hüreyre RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.180, no:1649; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.352, no:2699; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.388, no:12081; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.218, no:264; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVIII, s.92; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.401, no:27296; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XIX, s.431, no:1046; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.1025; Muaviye ibn-i Hadîc RA'dan.

Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.199, no:987; Zübeyr ibn-i Avâm RA'dan.

Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.V, s.259, no:9543; Hasan RA'dan.

Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.187, no:5445; Hz. Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.505, no:10593, 10693; *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.518, no:9470, 9473; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.795, no:1803; RE. 320/13.

Bu ikinci hadis-i şerifte de, Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[54]

اَلْغُدُوُّ والرَّوَاحُ فِي تَعَلُّمِ الْعِلْمِ ، أَفْضَلُ عِنْدَ اللهِ مِنَ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللهِ (الديلمي عن ابن عباس)

ME. 800 (*El-guduvvü ve'r-ravâhu fî teallümi'l-ilm*) "İlim öğrenmek konusunda sabahleyin gitmek, akşamleyin gelmek, şöyle bir gidiş geliş, bir seyahat; hocanın huzuruna, dersin olduğu medreseye, mektebe, üniversiteye, dâru'l-fünûna bir gidiş geliş, (*efdalü inda'llàhi mine'l-cihâdi fî sebili'llâh.*) Allah indinde, Allah katında, Allah nazarında Allah yolunda cihad etmekten bile daha faziletlidir, daha üstündür." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

O halde, bu hepimiz için bir kaçırılmaz fırsat... Allah yolunda cihad etmek; Bosna'da, Hersek'te, Kafkasya'da, dünyanın savaşların olduğu daha başka yerlerinde; yâni belki aç, belki susuz, belki korkular içinde, belki yaralanarak, belki kolunu bacağını kaybederek, belki düşmanın eline esir düşerek savaşmak... Allah yardımcıları olsun, ne kadar meşakkatli işler... İlim öğrenmek bunlardan daha faydalı.

Hakikaten de, ben şimdi uçağa binip de böyle dün Münih'e gelince böyle uçağa baktım, Münih şehrine baktım, havaalanına baktım. Biz el-hamdü lillâh müslümanız. Allah'ın büyük nimetine mazharız, Allah'ın sevdiği dine, doğru inanca sahip insanlarız. Allah'ı doğru tanıyoruz. Yanlış bir inancımız yok ve müşriklerin, kâfirlerin düşmüş olduğu yanlışlıklar içinde değiliz, yanlış değil inancımız, güzel bir inancımız var. Ona hamd ettim.

Ama biz bu kâfir ve müşrik, sapıtmış ve şaşırmış, yanlış inançlara sahip insanların yanında, onlardan düzen bakımından,

---

[54] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.109, no:4303; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.933, no:20240; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.406, no:14600.

maddi imkânlar bakımından, teknik imkânlar bakımından, temizlik bakımından geri olmamız akıl almaz bir olay... Olmaması lâzım!

Yâni, intizamın en güzeli İslâm ülkelerinde olmalı!.. Tekniğin en ilerisi İslâm ülkelerinde olmalı!.. Çünkü Allah ilmin her çeşidine büyük sevaplar veriyor. Allah temizliği emrediyor. Allah işleri dürüst yapmayı emrediyor. Herkesin başkasına faydalı olacak hayırlı çalışmalar yapmasını, merhametli olmasını, hakkından fazlasına el uzatmamasını, kimsenin hakkını yememesini emrediyor. Zulüm yapmamayı emrediyor.

O halde teorik olarak, yâni kitapta, sözde, düşüncede, aklen en ileri ülkelerin İslâm ülkeleri olması lâzım gelirken, böyle olmaması nedir, nedendir?.. Tabii tarihî çok derin sebepler var. "Bütün cihan devletleri üstümüze saldırdı. Biz mağlub düştük, yeni toparlanıyoruz, İstiklâl Harbi'nden çıktık..." diye çeşitli sebepler, haklı sebepler söylemek mümkün ama; yâni düşmanlar nasıl birleştiler, düşmanlar nasıl bizi yenebildiler, düşmanlar nasıl bizim ülkelerimizi istila edebildiler?.. Tabii bunu daha geriye doğru düşündüğümüz zaman, demek ki ilmî çalışmalarda onlar daha ileriye gittiği sırada, biz o kadar çalışmalar yapamamışız. Neticede onlar bizden üstün olmuş.

İlmî çalışmaların hepsi aynı değil... Meselâ, ilmî çalışma deyince ille insanın uçak yapması, top, tüfek yapması diye anlamıyorum ben. Öyle de anlaşılmaması lâzım zâten... İlmî çalışma aynı zamanda, müslümanların arasını bulmak, müslümanları birleştirmek, onları işbirliğine sevk etmek için gerekli. Müslümanların kardeş gibi olması lâzım, bir vücud gibi olması lâzım! Bunu nasıl sağlayacağız?..

Amerika'da kırk küsur devlet ayrı ayrı birbiriyle, kuzeyli güneyli diye yıllarca çarpıştıktan sonra, yolunu bulmuşlar, Amerika Birleşik Devletleri'ni kurmuşlar. Birleştirmişler, bir federal devlet kurmuşlar, bir federal polis var; bir mahalli devlet var, mahalli polis var, mahalli mahkemeler var, federal mahkeme var. Demek ki, herkesin gönlünü de memnun ederek, hatırını da hoş ederek birlik ve beraberliği sağlamışlar.

Avrupa... Düşünebiliyor musunuz, kendi aralarındaki İkinci Dünya Harbi'nde... Ben o zaman mecmualardan resimleri hatırlıyorum, Alman tankları böyle Fransız şehirlerine girmiş, evlerin üstüne tankı sürmüş, duvarı delmiş bir ucundan bir ucuna... Tanka bir şey olmuyor, ev yıkılıp göçüp gidiyor... Gökten bombalar yağıyor... Tabii onun karşılığında, neticede müttefikler Amerikan desteğiyle, Alman şehirlerine bombalar yağdırmışlar, her taraf harabe olmuş... Bunların ben hep resimlerini hatırlıyorum. Haftalık mecmualar gelirdi dayıma, o resimlerini hatırlıyorum.

O kadar kavgadan gürültüden sonra, kalktılar, birleştiler. Birleşik Avrupa'yı meydana getirdiler. Bu bir bilimsel çalışma, güzel bir çalışma... Bu da bir başarı... Yâni, bir uçağın havada uçması kadar, teknolojik bir başarı bu da... Yâni, bu kadar düşman olan insanlar, birbirlerine hıncı, kini olan insanlar, nasıl oluyor da birbirleriyle ittifak yapıyorlar diye sormak lâzım! Bu bir başarı...

Biz, Osmanlı Devlet-i Aliyyesi olarak kırk düvele hàkim olmuşuz, nice nice memleketleri adaletle yüzyıllarca idare etmişiz, nice nice ırktan insanları kardeş olarak bayrağımızın altında, gönül birliği içinde yaşatmışız. Bu bir başarı tabii, Osmanlı'nın başarısı... Şimdi niye birbirimize düşman oluyoruz?.. Politik düşmanlık, siyasî emellerin farklılığı, Türkiye'nin bölünmesini istemeye kadar varan farklı düşünceler ve sâireler... Tabii bu da üzerinde durulması gereken, sebepleri araştırılması gereken önemli konulardan biri ve bunu çözümlemek de bir ilim başarısı, bilimsel bir başarı bu da...

Onun için, biz de tabii bu eksikliklerimizi, bilimsel çalışmalardaki, sosyal bilimlerde, teknik bilimlerde ve diğer bilimlerdeki çalışmalarımızın onlardan geri kalmasına bağlayabiliriz rahatlıkla…

Coğrafî keşifleri onlar yaptılar. 1800'lü yıllarda Avustralya ve Okyanus adalarını onlar bulurken, biz Tanzimat'la ve sâireyle meşgul, birbirimizle mücadele, çeşitli çatışmalar içinde dünyaya kapalı yaşamışız meselâ... Tabii, o mücadele edenlerin hepsinin tarihte veballeri var. Artık Allah ahirette onların hesabını soracak. Ama biz şimdi kendimiz her konuda çalışmalar

yapmalıyız, başta dinî konular olmak üzere... Çünkü, ilimlerin en iyisi dinî konulardır. Dinî konuların en yükseği de, Allah'ı bilmektir. Allah'ı bilen, yâni àrif olan, ma'rifetullaha eren, yâni evliyâ olan bir insanın derecesi en yüksektir. Tabii bunu hepimiz biliyoruz.

En yüksek ilim evliyâ olma ilmi, Allah'ı bilme ilmi... Ondan sonra tabii, namazı nasıl kılacağız, orucu nasıl tutacağız, zekâtı nasıl vereceğiz, müslümanları nasıl seveceğiz?.. Görünen günahlar hangileri, görünmeyen günahlar hangileri, görünen ibadetler hangileri?.. Görünen ibadet deyince meselâ, namaz ve oruç hepimizin hatırına geliyor da, tefekkürün bir ibadet olduğunu bazı kimseler bilmiyor. O da bir ibadet... Sükût, tefekküre dayalı bir sükût ise, o da ibadet... İşte ilim bir ibadet oluyor.

c. Her Gün İlminizi Artırın!

Onun için sevgili dinleyiciler, şu mübarek cuma gününde böyle çeşitli ülkeleri gören bir kardeşiniz olarak, Evliyâ Çelebi gibi diyâr diyâr gezip de, size oralardan cuma konuşmaları yapan bir kardeşiniz olarak söylüyorum, çok önemli olduğu için söylüyorum. Çünkü uzaklardan telefonla, sıradan konuları konuşmak israf olur. Çok önemli olduğu için söylüyorum, rica ediyorum ve sevabının çok büyük olduğunu müjdeliyorum. Her gün ilminizi arttıracak bir çalışma yapın!.. Mutlaka ilme iki saat, üç saat ayırın!..

Bazen bir küçük kolej öğrencisi, koca bir alimin bulamadığı bir şeyi bulabiliyor. Yâni öğrencileri de teşvik ediyorum. Onların da şöyle bir bahçesinin köşesinde, evinin köşesinde özel çalışması olsun, harıl harıl çalışsınlar; bir şeyler bulsunlar, icatlar yapsınlar, bir konuda ileriye gitsinler... Kimisi olimpiyatlara, matematik olimpiyatlarına seçiliyor, kimisi yurt dışına gidiyor. Onlarla iftihar ediyoruz. Yâni, dünyadaki öteki kardeşlerden, yaşıtlarından eksik değiller.

Onun için, ilme mutlaka zaman ayıralım ve her konuda bir şeyler öğrenmeye ve her gün ilmimizi arttırmaya gayret edelim! Bu bir ibadet... Bunun son derece büyük faydaları var, sevabı var.

Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadis-i şerifi gözümün önünde ve çok seviyorum. Hatta onu inşâallah bir hattata güzelce

yazdırarak, dergilerimizde hediye olarak sizlere ulaştıralım! Siz de çerçeveletin, duvara asın!

Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[55]

اَلْعِلْمُ حَيَاةُ الْإِسْلَامِ ، وَعِمَادُ الْإِيمَانِ (أبو الشيخ عن ابن عباس)

RE. 223/10 (*El-ilmü hayâtü'l-islâm*) "İlim İslâm'ın canıdır, hayatıdır." Yâni, "İlim varsa, İslâm canlıdır, vardır; ilim gitmişse, cahillik gelmişse, İslâm ölmüştür, cansızdır." demek.

Bir de: (*Ve imâdü'l-îmân*) "İmanın da direğidir." Ne kadar güzel buyurmuş Peygamber-i Zîşânımız SAS Hazretleri. Yâni imanın da direği... İman olmazsa, insanın hiç bir şeyinin kıymeti yok. Ahirette çok büyük felâketlere uğrayacak. İmanın direği de ilim…

İlim olmayınca da, demek ki doğru inanç olmuyor. Hintlilerin öküze taptıkları gibi veya elleriyle yaptıkları putlara tapan insanlar gibi, Japonların güneşe taptığı gibi... Veyahut da daha başka, işte "Allah oğul edindi, oğul Allah, baba Allah..." diye yalan, yanlış, Allah'a iftira olan sözleri söyleyenler neden söylüyorlar?.. Tabii imanları sakatlanmış oluyor, çok büyük günahlara giriyorlar, cehenneme girmeye müstehak oluyorlar. Neden?.. Çünkü ilim imanın da direği...

Biz mü'min miyiz?.. El-hamdü lillâh mü'miniz. O halde, imanımızın sapasağlam ayakta durması için ilme sarılmalıyız!.. Biz müslüman mıyız?.. El-hamdü lillâh müslümanız. O halde müslümanlığımızın canlı olması için ilme sarılmalıyız.

Yâni, canlı bir müslümanlık nerede, ölü bir müslümanlık, cansız bir müslümanlık nerede?.. Bir ağacın bile yaprakları pırıl pırıl canlı olunca, bize neşe veriyor. Sararmış, solmuş, böyle kökünde bir hastalık olup da yaprakları buruşmuş olunca, bize hüzün veriyor. İslâm da ilimle olduğu zaman canlanıyor.

O halde muhterem, sevgili ve aziz Akra dinleyicilerim, ilme sımsıkı sarılacağız!

---

[55] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.324, no:28944; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.361, no:14492; RE. 223/20.

d. Şevval Orucunu Unutmayın!

Tabii, ben size bir şeyi de hatırlatmak istiyorum: Ramazan geçti, bayram geçti, Şevval ayının ortalarındayız. Aman kendinizi kontrol edin; Ramazan'daki güzel vasıflarınız, nurlu iç hayatınız, aleminiz devam ediyor mu?.. Bunu kendi kendinize sorun ve kendinizi kontrol edin!..

Ramazan'daki halin gerilememesi lâzım! Ramazan'daki haliniz gerilerse, çok büyük tehlikedir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, Ramazan'daki ibadetlerinizi kabul etmediğine alâmettir. Ramazan'daki gibi olacaksınız, Ramazan'dakinden daha güzel olacaksınız. Günden güne terakkî edeceksiniz, seviyenizi yükselteceksiniz, insan-ı kâmil olacaksınız. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği derecelere çıkacaksınız.

Onun için, kendinizi kontrol edin ve bu Şevval ayı içinde —artık yarısına yaklaşıyoruz, 13'ü, 14'ü oldu— altı gün orucunu da tutarsanız. Onun da, Ramazan orucuna eklenince, bütün sene oruç tutmak gibi bir faydası olduğunu da, hadis-i şeriflerde Peygamber Efendimiz buyurduğu için, ben de size bu cuma sohbetimin sonunda, onu da hatırlatayım!

Altı günlük Şevval oruçlarınızı tutun! İlme sımsıkı sarılın! Hem dinî konuları öğrenin, hem de dünyevî konuları çok güzel öğrenelim! Hiç kimseden bir eksiğimiz kalmasın... Dünyadaki bütün milletlerle yarışacak, onları geçecek bir durumumuz olsun...

Allah-u Teàlâ Hazretleri, dilerim ki gönüllerinizin muratlarını versin... Önce hepinizin vücutlarına sıhhat versin... İçinize huzur versin... Gönüllerinizin dileklerini; dünyaya ait, ahirete ait, kendinize ait, sevdiğiniz kimselere ait dileklerinizi ihsan eylesin, lütfeylesin, bahşeylesin... Cümle geçmişlerimize şu mübarek cuma gününde rahmet eylesin... Onların da kabirleri nur dolsun... Ruhları rahatlansın... Kabirleri cennet bahçesi olsun...

Allah bize nurlu hayatlar, güzel istikballer nasib eylesin... Mutlu olarak yaşayıp huzuruna sevdiği, râzı olduğu, mutlu, yüzü ak, alnı açık kullar olarak varalım, sevgili kardeşlerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

25. 03. 1994 – Münih/ALMANYA

8. MÜ'MİNLERE TAVSİYELER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Radyo ve Televizyon dinleyicileri!

Hepinize dünyanın, ahiretin her türlü hayırlarını dilerim. Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizi iki cihanda mes'ud eylesin...

Size bu mübarek cuma gününde, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden birkaç tanesini okumak ve izah etmek istiyorum. Müjdeli hadis-i şeriflerden...

a. Mü'minin Her İşi Hayırdır

Mezheb imamı, aynı zamanda büyük hadis âlimi Ahmed ibn-i Hanbel rivâyet ediyor ki, Peygamber SAS Hazretleri bir hadis-i şerîfinde mü'minin halini, imanlı bir kulun halini beyân etmiş ve şöyle buyurmuş:[56]

عَجَباً لأَمْرِ الْمُؤْمِنِ ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ لَهُ خَيْرٌ ، وَ لَيْسَ ذٰلِكَ لأَحَدٍ إِلاَّ لِلْمُؤْمِنِ: إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَّاءُ شَكَرَ وَكَانَ خَيْراً لَهُ ؛ وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَّاءُ صَبَرَ ، فَكَانَ خَيْراً لَهُ (حم . م . حب. و الدارمي عن صهيب)

ME. 758 (*Aceben li-emri'l-mü'min*) "Mü'minin işine hayran olmamak, hayret etmemek mümkün değil." Acaba neden hayret

---

[56] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2295, no:2999; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.156, no:2896; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.153, no:3849; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.116, no:4487; Suheyb ibn-i Sinan RA'dan.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.39, no:4094; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.332. no:18954, 18959; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VIII, s.40, no:7316; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.409, no:2777; Suheyb ibn-i Sinan RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.250, no:710; RE.314/12.

edilecek?.. (*İnne emrehû küllehû lehû hayr*) "Çünkü mü'minin her işi onun için hayırdır. Başka türlü bir şey değildir, tamamen hayırdır."

Açıklaması devam ediyor: (*Ve leyse zâlike li-ehadin*) "Mü'min olmayan kimseye bu avantaj, bu imtiyaz yoktur. Sadece mü'minin her işi hayırlıdır. (*İllâ li'l-mü'min*) Bu ancak mü'mine verilmiş imtiyazdır."

Yine devam ediliyor izahında: (*İn esabethü serrâü şekera, ve kâne hayran lehû*) "Eğer kendisine sevindirici olaylar nasib olursa, Allah'ın mukadderâtından, takdirlerinden başına sevindirici haller gelirse, memnun olacağı durumlarla karşılaşırsa; tabii, bunu Allah'tan bilir ve şükreder mü'min kul. O zaman bu onun için hayır olur." Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri, şükre çok büyük sevaplar veriyor. Bir de vaadi var:

لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ (إبراهيم:٧)

(*Lein şekertüm leezîdennekûm*) "Siz eğer şükredici olursanız, nimetlerin Allah'tan olduğunu anlayıp, bilip, Allah'a şükrederseniz, mutlaka ve mutlaka ben o nimetlerimi arttırırım." (İbrâhim, 14/7) buyuruyor.

Demek ki, mü'minin başına sevindirici olaylar geldiği zaman, hayatında iyi şeylerle karşılaştığı zaman, şükretmek onun için hayırlı oluyor. Hem elindeki nimet daha da artıyor, Allah tarafından arttırılıyor, bereketlendiriliyor, çoğaltılıyor; hem de sevap kazanıyor. Böylece puanları müsbet olarak gelişiyor, hayra varmış oluyor.

(*Ve in esàbethü darrâü sabera*) Ama hayatın acı ve tatlı günleri vardır, hepimiz karşılaşıyoruz. Yaz oluyor, kış oluyor, sıcak oluyor, soğuk oluyor, sevinç oluyor, üzüntü oluyor, sıhhat oluyor, hastalık oluyor... Tabii bunları hepsi hayatın cilvesi diyoruz; Allah'ın imtihanıdır, mukadderâtıdır. Ama müslüman, başına böyle bir sıkıntılı, zararlı durum geldiği zaman sabreder. Çünkü bilir ki, bunların hepsi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin takdiriyle oluyor. O zaman sabreder.

Tabii, sabrettiği zaman da müslüman çok büyük sevap alıyor. Ve hatta ayet-i kerimeyle sabit ki, sabredenlerin ecri *bi-gayri hisâb* veriliyor:

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر: ١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sàbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb.*) "Sabredenlerin mükâfatlarını Allah-u Teàlâ Hazretleri hesaba sığmayacak kadar çok verir." (Zümer, 39/10) diye müjde vardır Kur'an-ı Kerim'de...

Yâni, belli bir rakamla tayin ve tavsif edilemeyecek kadar çok veriliyor. Demek ki, bu da onun için hayır oluyor. Gerçi başına bir üzücü, sıkıntılı, acı olay gelmiştir ama sabrettiği için Allah-u Teàlâ Hazretleri ona büyük mükâfat veriyor. Sabrın sonunda yine büyük sevaplara nail olmuş oluyor.

O bakımdan buyrulur ki: "Mü'min hayatında daima kâr eder. Yâni iyi şeylerle karşılaşırsa, şükrettiği için sevabı artar ve ömrü hayırlı bir şekilde geçmiş olur, ahiretine faydası olur. Azmaz, şaşırmaz, sapıtmaz, nimetleri görünce şımarmaz, günaha sapmaz, onları haram yerlere harcamaz. Kazancını ve imkânlarını, kudretini ve yapabileceği, elinin altında olacak şeyleri hayra kullanır, hayrı çoğalır."

Onun için, Peygamber Efendimiz bir başka hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[57]

---

[57] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.6, no:3210; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhàrî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.18, no:22628; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.186; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.316, no:1061; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.268, no:5284; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, el-İsâbe, c.IV, s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.143, no:100019; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.257, no:6757; Beyhakî, *el-Âdâb*, c.III, s.86, no:791; Amr ibnü'l-As RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.348, no:26199.

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ ، لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ (حم. حب. ك. طس. ش. ع. هب. كر. عن عمرو بن العاص)

(*Ni'me'l-mâlü's-sàlih, li'r-racüli's-sàlih*) [Sàlih bir mal, sàlih bir adam için ne güzeldir.] "Helâlinden kazanılmış bir zenginlik, mal ve mülk mü'min kula ne kadar çok yakışır."

Çünkü, mü'min kul onu hayra kullanır, hayır hasenât yapar. Çevremizde görüyoruz nice eserler var; câmiler, medreseler, şifâhâneler, hastaneler, su tesisleri, su yolları, havuzlar, bentler... Hepsi bir sultanın veya bir zenginin veya bir hacının, ecdadımızdan imanlı bir zâtın imanından doğan bir aksiyonu ve bir ameli oluyor, bir sadaka-i câriyesi oluyor.

O bakımdan aziz ve muhterem kardeşlerim, bizim sırtımızı hiç kimse yere getiremez ve bizi mağlub edemez! Çünkü biz Allah'a inanmış olduğumuz için, hayatımız daima kazançlı geçiyor. Üzüntülü şey olduğu zaman da kazanıyoruz, çünkü sabrediyoruz, Allah sabredenleri çok seviyor. Hani hep dilimizden düşürmediğimiz, bazen de bazılarının yanlış telaffuz ettiği bir söz var:

"—*İnna'llàhe maa's-sàbirîn.*"

"— *Allàhu maa's-sàbirîn."* tarzında da, söylenilir.

Bazıları da yanlış söylüyorlar. Onu söylemeyelim ki, kulakta yanlış kalmasın. Ama doğrusu bu:

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (البقرة:١٥٣)

(*İnna'llàhe mea's-sàbirîn*) "Muhakkak ki Allah sabredenlerle beraberdir, sabredenin yanındadır." (Bakara, 2/153) Elbette, Allah'ın yanında olduğu insanlar da, sonunda büyük hayırlara ererler.

O halde sevgili dinleyicilerim, bu tür durumların dışında değiliz. Bütün karşılaştığımız olaylar, güncel olaylar, ailevî olaylar, sosyal olaylar hiç bunların dışında değil... Eğer sevinçli durum varsa şükrederiz, hamd ederiz; Allah sevincimizin

konusunu arttırır. Üzücü durumlar varsa sabrederiz, dua ederiz; Allah yine bize sevap verir. Ne mutlu mü'min olanlara! Ne kadar güzel bir durum...

b. Takvânın Önemi

Sonra bir başka hadis-i şerifte Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki... Burada da çok güzel tavsiyeleri var Peygamber SAS Efendimiz'in. Bu da hatırda kalırsa, insanın bir sohbette epeyce hatırında dinî bakımdan prensip edinebileceği güzel şeyler kalmış olur. Hayatına ışık tutan birtakım güzel esasları öğrenmiş olacak.

Bunu da, Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri rivayet eylemiş. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki, bu ikinci hadis-i şerifinde:[58]

عَلَيْكَ بِتَقْوَى اللهِ ، فَإِنَّهُ جِمَاعُ كُلِّ خَيْرٍ ؛ وَعَلَيْكَ بِالْجِهَادِ ، فَإِنَّهُ رَهْبَانِيَّةُ الْمُسْلِمِينَ ، وَعَلَيْكَ بِذِكْرِ اللهِ وَتِلاَوَةِ كِتَابِ اللهِ ، فَإِنَّهُ نُورٌ لَكَ فِي الْأَرْضِ ، وَذِكْرٌ لَكَ فِي السَّمَاءِ ؛ وَاخْزِنْ لِسَانَكَ إِلاَّ مِنْ خَيْرٍ ، فَإِنَّكَ بِذٰلِكَ تَغْلِبُ الشَّيْطَانَ (ن. ع. خط. عق. صف. بر. طح. غ. قش. خز. عن أبي سعيد)

---

[58] Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.156, no:949; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.283, no:1000; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.392, no:3929; Taberânî, *Dua*, c.I, s.521, no:1858; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.289, no:840; Beyhakî, *Âdâb*, c.III, s.138, no:135; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Lafız farkıyla: Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.82, no:11791; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XX, s.391; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.431, no:740; Ebû Zerr-i Gıfârî RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.542, no:18171; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1313, no:43437; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.262, no:14247.

RE. 317/8 (*Aleyke bi-takva'llàh, feinnehâ cimâu külli hayr*) *Aleyke* demek, "Senin boynuna borç olsun, senin vazifen olsun, sana bunu tavsiye ederim!" demek. Arapça bir deyimdir, tabirdir bu, İngilizce'de *idiom* dedikleri cinsten. (*Aleyke bi-takva'llàh*) demek, "Sana takvâlı olmanı, Allah'tan korkmanı tavsiye ederim!" demek. Peygamber Efendimiz tavsiye ediyor tabii muhatabına, bizlere yâni... Biz hepimiz onun ümmeti olduğumuz için, onun muhatabıyız, nasihatler bizedir.

"—Size Allah'tan korkmayı, takvâyı tavsiye ederim! Çünkü bütün hayırların kaynağı, hepsini içinde toplayan bir vasıftır takvâ..."

Biraz sonra onu açıklayacağız. Önce takvâyı tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz SAS.

Sonra, (*Ve aleyke bi'l-cihâd*) buyurmuş. Yâni: "Sana ey muhatabım..." Belki hadisi rivâyet eden Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'ne böyle söyledi, belki bir başka şahsa söyledi de, Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri onu duyduğu için nakletmiş olabilir. İkinci olarak, (*Ve aleyke bi'l-cihâd*) "Sana cihadı da tavsiye ederim!" buyuruyor.

Önce takvâyı tavsiye ediyor, sonra cihadı tavsiye ediyor. Çünkü, takvâ her şeyden önce geliyor. Takvâ olmayınca, cihadın da kıymeti kalmıyor. Takvâ cihadda da lâzım! Cihadın güzel olmasını sağlayan takvâdır. Onun için, önce takvâyı tavsiye ediyor, sonra cihadı tavsiye ediyor.

Efendimiz SAS şöyle bir açıklama yapmış:

(*Feinnehû rahbâniyyetü'l-müslimîn.*) "Çünkü müslümanların ruhbanlığı cihaddır." Yâni, bizden önceki dinlerin mensublarının, rahiblerinin tarzı var; dünyadan kaçıp, manastırlara çekilip, böyle ibadet ederek Allah'ın rızasını kazanma çalışmaları olabiliyor onların. Ama biz müslümanların, Ümmet-i Muhammed'in ruhbanlığı böyle cemiyetten çekilerek, hizmetlerden kaçınarak tek başına durmaktan ziyade, böyle cihad etmek suretiyle oluyor. Cihadı da açıklayacağım, takvâyı da açıklayacağım. Birinci olarak takvâyı tavsiye ediyor Efendimiz sizlere ve bizlere, ikinci olarak cihadı tavsiye ediyor. Çünkü biz Ümmet-i Muhammed'in ruhbanlığı budur, cihaddır.

(*Ve aleyke bi-zikri'llâhi ve tilâveti kitabi'llâh*) Ve yine Efendimiz muhatabına: "Sana Allah'ı zikretmeyi ve Allah'ın kitabını okumayı tavsiye ederim. (*Feinnehû nûrun leke fi'l-arz*) Çünkü zikrullah yaparsan ve Kur'an'ı okursan, bu yeryüzünde senin için nur olur. (*Ve zikrun leke fi's-semâ'*) Gökte de senin için nâm olur." Yâni, sen de gökte anılırsın. Kim tarafından anılırsın?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri tarafından anılırsın, meleklerine methedilirsin.

Yeryüzünde nur olması nedir?.. Yâni, bütün a'zâların aydınlanır, yaptığın işleri basîretle görürsün, ferasetle görürsün. Her yaptığın işi, Allah'ın rızasına uygun yaparsın demek.

Bu hadis-i şerifin içindeki sonuncu nasihatı:

وَاخْزِنْ لِسَانَكَ إِلاَّ مِنْ خَيْرٍ ، فَإِنَّكَ بِذٰلِكَ تَغْلِبُ الشَّيْطَانَ .

(*Va'hzin lisâneke illâ min hayrin*) "Dilini kapat, ağzının içinde tut, yâni mahzene bir şey saklar gibi sakla..." İnsanın ağzı mahzen gibidir, dil de onun içindedir. (*Va'hzin lisâneke*) "Dilini ağzının içinde mahzende tutar gibi sakla. (*İllâ min hayrin*) Tabii hayırdan konuşabilirsin. Hayır söylemek için dilini kullanabilirsin, konuşabilirsin. Ama aksi takdirde ağzında dilini sakla! Dilini de güzel bir şekilde sakla, (*feinne bi-zâlike tağlibü'ş-şeytàn*) çünkü ancak böyle yaparsan şeytanı yenebilirsin." diyor Peygamber Efendimiz.

Evet, birinci hadis-i şeriften öğrendik ki, bizler için bir umumî nasihat. Beni dinleyenler için, dinleyicilerim için, bütün müslümanlar için her zaman geçerli bir nasihat: Nimete erersek Allah'a şükredeceğiz, dilimizden hamdi, şükrü eksik etmeyeceğiz, Allah'a karşı minnetdârlığımızı her an ve her şekilde ifade edeceğiz ve içinde olduğumuz nimetleri göreceğiz. Sıkıntılı an gelirse, moralimiz bozulmuşsa, çünkü biz müslümanız, Allah'a inanıyoruz, ahirete inanıyoruz, ahiretteki mükâfatlara inanıyoruz, ona sabredeceğiz, ecir alacağız.

Peygamber Efendimiz'in bu okuduğum ikinci hadis-i şerifteki ilk tavsiyesi takvâ ehli olmak, Allah'tan korkmak. Bu da çok umûmî bir prensibidir müslümanların. Bizlerin çok önemli bir

prensibidir. Kur'an-ı Kerîm'de çok ayet-i kerîmelerde tavsiye edilmiştir takvâ... Takvâ bizim ahiret yolculuğumuzda en kıymetli malzememizdir.

Ayet-i kerimede şöyle buyruluyor:

فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوٰى (البقرة:١٩٧)

(*Feinne hayra'z-zâdi't-takvâ*) "Ahiret yolculuğunun en güzel, en kıymetli azığı takvâdır." (Bakara, 2/197) Yâni, insana ahirette en çok fayda sağlayacak, yüzünü güldürecek, cennete girmesine sebep olacak, hesaptan yüz akıyla çıkmasına sebep olacak şey takvâdır.

Takvâ ne demek sevgili dinleyicilerim?.. *Takvâ*, Allah'tan sakınmak demek. Allah'ın gazabından ve azâbından, cehennemden, kötülük yapana ceza vermesinden, kötü bir duruma düşmekten; ya da Allah seviyorken Allah'ın sevmediği bir insan duruma gelmekten, gözden düşmekten, rahmet-i ilâhiyyeden mahrum kalmaktan sakınmak demektir. İnsanın kendisini koruması lâzım! Bütün müslümanların sakına sakına, çekine çekine, düşüne düşüne attığı adımı atması lâzım! Asla günahlara yanaşmaması lâzım! Ana prensibimiz bu... Hiç bir zaman bu ana prensibe sekte vermemek gerekiyor.

Bütün yaptığımız işleri düşüneceğiz ve kendi kendimize soracağız ki:

"—Bu yaptığım işler Rabbimin rızasına uygun mu?.. Ben bunu yaparsam Allah beni sever mi?.. Allah beni görüyor, yanımda hâzır ve nâzır!.. Bunu yaptığım zaman sevap mı alırım, yoksa Allah beni sevmez mi?" diye düşüneceğiz ve takvâyı kendimize dâimâ prensip edineceğiz, şiâr edineceğiz, her işimizde en önemli ana prensibimiz takvâ olacak.

Bütün hayırlar buradan çıkıyor. İnsan Allah'tan korkunca, cezaya düşmemeye çalışınca, cenneti elden kaçırmamaya çalışınca, cehennemde yanmamayı düşününce; o zaman tabii günahlardan, haramlardan, yasaklardan, çirkin işlerden, zararlı işlerden elbette geri duracak... Polis görmese bile, hiç bir kimsenin

gözüne takılmasa bile, gizli yerde olsa bile, Allah'ın rızasına uygun hareket edecek, çok güzel bir prensip.

Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de hepimize, (*Ve'tteku'llàh*) buyuruyor. Her zaman, her ayette, her Kur'an dinleyişimizde, aşr-ı şerifler okunduğu zaman karşılaşabildiğimiz çok büyük bir tavsiye. Onun için, bu mübarek cuma gününde, şu güzel konuşmamda takvâyı kendinize şiâr edinmeyi, aklınıza iyice yerleştirin sevgili dinleyicilerim!

c. Müslümanların Ruhbanlığı Cihad

İkincisi, cihadı tavsiye etmişti Peygamber Efendimiz. (*Ve aleyke bi'l-cihâd*) "Sana cihadı da tavsiye ederim." buyurmuştu. *Cihad* sözünü açıklamamız lâzım! Cihad sadece savaş demek değildir, savaştan daha geniş bir çalışmadır cihâd... Savaş olmadığı zaman da cihad yapılır. Hatta insan kendi kendine olduğu zaman bile, cihad halinde olur. Çünkü kendisinin içinde de düşmanları vardır.

İnsanın kendisinin içindeki düşmanlar başlıca iki tane: Birisi; Kur'an-ı Kerim'de varlığından haberdâr olduğumuz, bilgi yönünden, bizden ayrı bir varlık olan şeytan...

Bu şeytan ateşten yaratılmıştır, deniliyor Kur'an-ı Kerim'de... İnsanoğlunu şaşırtmak için, günaha sokmak için devamlı çalışan bir yaratık, bir varlık. O bizim düşmanımızdır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri:

إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا (فاطر:٦)

(*İnne'ş-şeytàne leküm adüvvün fe'ttehızûhü adüvvâ.*) "Şeytan sizin düşmanınızdır. Siz onun düşman olduğunu bilin; aklınızı başınıza toplayıp, tedbirinizi alın!" (Fâtır, 35/6) buyuruyor. Bu da çok önemli bir husus…

Bileceğiz ki bizim içimizde, dışımızda, çevremizde, hani kuzuların etrafında aç kurtların dolaştığı gibi, bir şeytan denilen görünmeyen mahlûk var. Tabii peygamberler görüyor, sàlih kullar görüyor da, sıradan müslümanlar, mü'minler görmeyebilir. Yâni, normal insanların gözüne görünmeyen bir şey... Zaten biz

havadaki pek çok şeyi de göremiyoruz, değil mi?.. İşte şeytan var bir.

İkincisi: Bir de nefsimiz var... O da kendimiz, egomuz. İnsanın nefsi de tabii, yaratılışı itibariyle insana rahatlığı, eğlenceyi, keyfi, dinlenmeyi, zevki, safâyı telkin eder. Onu ister. Yemek ister, uyumak ister, yatmak ister, eğlenmek ister, rahat ister... Ama sevap kazanmak da, aksine bunları terk etmekle olur. Gayret etmekle olur, çalışmakla olur, uğraşmakla olur, hizmet etmekle olur, uykusuz kalmakla olur. O bakımdan insanın aklının emrinde hareket etmesi lâzım! Vicdanının gösterdiği derecede hareket etmesi lâzım! İcabında yorgunluğa kollarını sıvaması lâzım, girişmesi lâzım! İcabında tehlikeli işlere koşması lâzım!..

Onun için, cihad insanın kendi kendine, yalnız kaldığı zaman da oluyor. Yâni, kime karşı oluyor? Şeytana karşı oluyor. Kendi nefsine karşı cihadı da oluyor. O halde demek ki, cihad savaştan daha geniş bir kavram. Yâni, her şeyle uğraşarak, mücadele vererek, insanın iyi şeyleri yapmaya koşturması demek oluyor.

Demek ki, bu içimizdeki düşmanlara ve dışımızdaki çeşitli tehlikelere ve düşmanlara karşı çalışmalar yapmak, hazırlıklar yapmak; icabında düşmanlarla karşılaşılırsa muharebe de yapmak, mücadele de etmek tabii cihad oluyor.

Şimdi Peygamber Efendimiz, çok önemli bir noktaya işaret ediyor bu sözün arkasından: (*Ve innehû rahbâniyyetü'l-müslimîn*) "Çünkü, bu ümmetin ruhbanlığı budur."

Biliyoruz, belki filmlerde görmüşsünüzdür, romanlarda okumuşsunuzdur, tarihte geçmiştir, sizin de kulağınıza gelmiştir; *rahib* denilen insanlar var. Bunlardan bir kısmı Avrupa'da, bir kısmı meselâ Hindistan'da, *budist rahibleri* filan diyoruz, Japonya'da olabiliyor.

Kelime olarak *rahib* ne demek?.. Allah'tan korkup da, davranışlarını Allah'ın kendisini sevmesini sağlayacak halde tanzim etmeye çalışan insanlar demek. Tabii, İslâm gelmeden önceki dinlerin rahibleri, meselâ hristiyanların rahibleri, tabii onlar da dindar insanlardı, sevap kazanmak istiyorlardı. Ama sevap kazanmayı böyle bir kenara çekilmekle, bir mağaraya girmekle, sakin bir yerde tek başına kalarak, insanlardan uzak

yaşayarak, ibadet ederek, kötülüklerden korunmak sûretiyle kavramaya çalışıyorlardı.

Efendimiz buyuruyor ki: (*Feinnehû rahbâniyyetü'l-müslimîn.*) "Bizim ümmetimiz böyle değildir. Bizim ümmetimiz dağlara çekilerek, cemiyetten kaçarak, öteki ümmetlerin rahiblerinin yaptıkları gibi yapmasınlar. Benim ümmetimin ruhbanlığı cihaddır."

Yâni, gerekirse düşmana karşı savaşarak müslümanları korumak, vatanı korumak, İslâm ülkelerini korumak; icabında kendi nefsiyle mücadele etmek ve yahut da sosyal problemlerin çözülmesinde İslâm'a yardımcı olmak için, malını ortaya koymak, gayretini ortaya koymak sûretiyle her çeşit çalışmaları yapmak... Bu da bir cihaddır.

Hatta Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifi şu anda hatırıma geldi:

"—Fakir bir adam, çoluk çocuğu çok, dışarıya gidiyor, namusuyla kıt kanaat bir şeyler kazanıyor, geliyor, evde çoluk çocuğunu helâl lokmayla besliyor. Bu da cihaddır. Bir kadın çocuğunu dünyaya getirmiş, ona bakıyor, onun için zahmet çekiyor, süt veriyor, emziriyor, temizliyor, büyütmeye gayret ediyor... Bu da cihaddır."

Bunlara dair hadis-i şerifler var.

Demek ki, kadın da mücâhid olabiliyor, cihad etmiş insan olabiliyor. Fakir de olabiliyor. Sulh içinde de cihad olabiliyor insanın kendi ülkesinde... Harb esnasında da düşmana karşı, öbür ülkelere karşı savaş olabiliyor. Yalnız başına olduğu zaman da, içindeki şeytanla ve menfî duygularla, nefsiyle çarpışması, onları yenmeğe çalışması da cihad oluyor, cehd sarf etmek oluyor. Bizim ruhbanlığımız da bu... Biz böyle yapalım ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını böyle kazanalım!

d. Zikrullah ve Kur'an Tilâveti

Sonra üçüncü tavsiyesi çok önemli: (*Ve aleyke bi-zikri'llâh*) "Sana Allah'ı zikretmeyi tavsiye ederim." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Neden Allah-u Teàlâ Hazretlerini bir defa zikretmiyoruz da, çok zikrediyoruz?.. Niçin Kur'an-ı Kerim'de de Allah-u Teàlâ Hazretleri bize:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (الأحزاب:٤١)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'zküru'llàhe zikren kesîrâ.*) [Ey iman edenler, Allah'ı çok çok zikredin!] (Ahzâb, 33/41) buyurmuş?..

Bunun psikolojik bir tesiri vardır. Eğitim böyle olur. İnsan bir şeyi öğrenmek için, kalbine nakşetmek için, içine nakşetmek için, ruhunun derinliklerine sindirmek için çok tekrar eder. Ezberlemeler böyle olur. Çocukların derslerini çalışmaları böyle olur.

İşte müslüman da Allah'ı dâimâ zikrederek, *Allah Allah* diyerek, veya esmâ-i hüsnâsını zikrederek, veya kelimât-ı tayyibât dediğimiz, *Lâ ilâhe illa'llàh, Estağfiru'llàh* vs. gibi şeyleri söyleyerek, kendisine daima bir güzel husus telkin etmiş oluyor, nakşetmiş oluyor. Yâni taşa, mermere bir kitabe yazar gibi, içine güzel bilgileri, Allah'ın sevgisini, Allah'ın ismini, aşkını, şevkini, ma'rifetullahı nakşetmiş olacak. Tekrar tekrar olunca sağlanacak bu... Nasıl demir döğüle döğüle bir forma giriyorsa, nasıl bütün çalışmalar tekrar tekrar yapılarak sonuca ulaşılıyorsa... Onun için, Allah'ı çok zikretmek de tavsiye edilmiş.

Onun için, biz dâimâ yakınlarımıza, sizlere söylüyoruz. Yâni önünüzde imkân var. Meselâ araba sürüyorsunuz, başka bir şey yapamazsınız, araba dikkatinizi alır; direksiyon var, ayaklarınız meşgul, elleriniz meşgul... Gözleriniz etrafa dikkatli bakıyor, ışıkları takip ediyorsunuz... Ama gönlünüz ve diliniz serbest... O zaman, Allah'ı zikredersiniz. Tarladasınız veya bürodasınız, veya ticarethànedesiniz, veya çarşı pazardasınız; diliniz serbest, Allah dersiniz. Kalbiniz serbest, gönlünüzden Allah'ın zikrini geçirirsiniz.

Yunus'un bir ilâhisi var. Hem bestesi hoşuma gider, hem de mânâsı hoşuma gider. Diyor ki, Yunus kendi kendine:

Yunus sen bu dünyaya niye geldin?
Gece gündüz hakkı zikretsin dilin!

Yâni, dünyaya gelmenin mânâsı içinde, zikretmenin önemli bir mevkii olduğunu anlamış Yunus Emre... Onun için size kolay ve yüksek sevaplı bir husus olan zikri de, ben de tabii Peygamber Efendimiz'in nasihatını söylemek sûretiyle tavsiye ediyorum. Aziz ömrünüzü dâimâ sevaplarla doldurup, Allah'ı zikrederek zamanınızı dâimâ sevaplı geçirmeye, değerlendirmeye gayret edin!

(*Ve tilâveti kitâbi'llâh*) diyor. Bu da bizim pek çok ihmâl ettiğimiz bir şey. Biz kardeş olduğumuz için, sohbet ve vaaz ederken aynı zamanda dertleşme durumundayız, sevgili dinleyicilerim! Bakın biz, Allah'ın kitabını bazen okusak bile, Allah'ın kitabının okunması ve anlaşılması konusunda, üzerimize düşen vazifeleri kâfi miktarda yapıyor sayılmayız. Çünkü Arapça bilmiyoruz, tefsir bilmiyoruz, Kur'an-ı Kerîm'i çok okumuyoruz, okusak mânâsını anlamıyoruz. Halbuki, Peygamber Efendimiz hemen zikrullahla beraber, Allah'ın kitabını okumayı tavsiye ediyor.

Demek ki, elimizden Allah'ın kitabı düşmeyecek. Mânâsını anlamak için gerekli tedbirleri alacağız. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kitabının içindekini düşünerek, emirleri tutacağız, yasaklardan kaçınacağız ki, Allah'ın sevdiği bir kul olabilelim...

Allah'ı zikredip de Allah'ın kitabını okuduğumuz zaman, o bizim yeryüzünde nurumuz olacak. Allah'ın kitabı nurdur, önümüzü aydınlatıyor. Zikrullah nurdur, içimizi, dışımızı aydınlatıyor.

(*Ve zikrun leke fi's-semâ*) "Gökte de nâmımız anılacak." Ayet-i kerîmede de var:

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلاَ تَكْفُرُونِ (البقرة:١٥٢)

(*Fe'zkürûnî ezkürküm ve'şkürû lî ve lâ tekfurûn.*) [Öyle ise siz beni zikredin, anın ki, ben de sizi zikredeyim, anayım! Bana şükredin; sakın bana nankörlük etmeyin!] (Bakara, 2/152) ayet-i kerimesi vardır. Buradan kesin olarak biliniyor ki, benim söylediğim her şey ayet-i celîleye, Kur'an-ı Hakîm'e, hadis-i şeriflere dayanıyor. Çok sağlam şeyler söylemeye gayret ediyorum.

Allah bizi zikrediyor, biz Allah'ı zikredersek... Bu çok büyük bir şeref, çok kıymetli bir şeref... O bakımdan gökte nâmımızın yürümesi, Allah'ın bizi zikretmesi şerefine ermemiz için, zikrullahla, Kur'an-ı Kerîm'le çok meşgul olmalıyız.

Ondan sonra da, bir güzel şey daha tavsiye ediyor Peygamber SAS Efendimiz:

(*Va'hzin lisâneke illâ min hayrin*) "Dilini ağzının içinde sakla, dilini tut; yâni olur olmaz konuşma, yalan yanlış konuşma! Yalan yere yemin etmek veya laubâli konuşmak, yahut gıybet etmek, yahut dedikodu yapmak, yahut üzücü sözler söylemek başkasına... Böyle çok çok günahlar işlenebilir. Dilini tutarsan bunlardan kurtulabilirsin. Onun için, (*feinne bi-zâlike tağlibü'ş-şeytàn*) "Böyle yaparsanız, şeytandan kendinizi koruyabilir ve onu yenebilirsiniz." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

O halde aziz ve sevgili dinleyicilerim, şu mübarek cuma gününde okuduğum bu güzel hadis-i şerifleri aklınızda güzel tutun! Ya hayır söyleyin, ya da susun! Sükûtunuz da tabii boş geçmeyecek, tefekkür edeceksiniz, Allah'ı zikredeceksiniz yine. Tefekkürün de yine çok büyük sevabı olduğunu, daha önceki konuşmalarımda söylemiştim. Tefekkür de çok kıymetli bir ibadet...

Onun için, sükûtunuz tefekkür olsun. Diliniz konuştuğu zaman hayır söylesin veya zikrullahla, Kur'an-ı Kerîm'le meşgul olsun... Her işinizde ana temel takvâ olsun... Ve daima cihad şuuru içinde nefsinizle mücadele ederek, çevrenizle mücadele ederek, cennete götürmekten sizi alıkoyabilecek ne gibi engeller varsa, onları yenmeye çalışın! Ömrünüzü böyle güzel geçirin!

Başınıza üzücü şeyler gelirse de sabredin, oradan sevap alın... Nimetler gelirse şükredin, oradan sevap alın... Aziz ve bahtiyar olun...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

15. 04. 1994 - AKRA

9. İYİ ŞEYLERİ YAPMAĞA NİYET EDİN!

Merhaba, sevgili ve değerli Akradaşlarım!..

Telâffuzumu yanlış duymadınız: Akradaşlarım! Yâni, Ak-Radyo'da gönüllerimizin beraber olduğu sevgili dinleyenlerim, Akra dinleyenleri... Cumanız mübarek olsun!..

Yine bir mübarek cuma gününde, sizinle karşı karşıya olmaktan mutluluk duyuyorum. Hepinizin bu güzel günün, bereketli günün, hayırlı, mübarek, kutlu günün hayrından ve bereketinden âzamî istifade etmenizi, Cenâb-ı Hak'tan dilerim.

a. İyiliğin Karşılığı

Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[59]

إِنَّ اللهَ كَتَبَ الْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ، ثُمَّ بَيَّنَ ذٰلِكَ: فَمَنْ هَمَّ بِحَسَنَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كَتَبَهَا اللّٰهُ لَهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً؛ وَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللهُ عِنْدَهُ عَشْرَ حَسَنَاتٍ إِلٰى سَبْعِمِائَةِ ضِعْفٍ إِلٰى أَضْعَافٍ كَثِيرَةٍ. وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا، كَتَبَهَا اللّٰهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً؛ وَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا، كَتَبَهَا اللّٰهُ عَلَيْهِ سَيِّئَةً وَاحِدَةً (خ. م. عن ابن عباس)

---

[59] Buhàrî, *Sahîh*, c.V, s.2380, no:6126; Müslim, *Sahîh*, c.I, s.118, no:131; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.310, no:2828 ve s.360, no:3402; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.299, no:334; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.381, no:10240.

(*İnna'llàhe ketebe'l-hasenâti ve's-seyyiât, sümme beyyene zâlike: Femen hemme bi-hasenetin felem ya'melhâ, ketebeha'llàhu lehû indehû haseneten kâmileh*; ve *in hüve hemme bihâ feamilehâ, ketebeha'llàhu indehû aşra hasenâtin ilâ seb'imieti dı'fin ilâ ed'àfin kesîrah*; *ve men hemme bi-seyyietin felem ya'melhâ, ketebeha'llàhu indehù haseneten kâmileh*; ve *in hüve hemme bihâ feamilehâ, ketebeha'llàhu aleyhi seyyieten vâhideh*.)

Buhàrî ve Müslim'in Abdullah ibn-i Abbas RA'dan rivayet ettiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:

(*İnna'llàhe ketebe'l-hasenâti ve's-seyyiât*) [Allah iyilikleri ve kötülükleri yazdı, takdir etti; (*sümme beyyene zâlike*) sonra bunu açıkladı:]

(*Femen hemme bi-hasenetin felem ya'melhâ*) "Eğer bir kul bir iyi işi, bir haseneyi yapmaya gayret ederse, kalkışırsa, himmet ederse, yâni şöyle bir davranırsa; onu yapamamış bile olsa..."

Çünkü insanoğlu her istediğini yapamıyor. Birçok istediğimizi yapamıyoruz. Etrafımız birçok olaylarla çevrili ve bizim dışımızda birçok faktörler ve tesirler var. Biz, düşündüklerimizin, gönlümüzden geçen şeylerin kim bilir ne kadar azını yapabiliyoruz.

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[60]

نِيَّةُ الْمُؤْمِنِ خَيْرٌ مِنْ عَمَلِهِ (طب. خط. ض. عن سهل بن سعد)

---

[60] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.185, no:5942; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.255; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.237, no:4811; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.285, no:6842; Sehl ibn-i Sa'd es-Sa'dî RA'dan.

Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.119, no:148; Nüvâs ibn-i Sema'n el-Kilâbî RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.343, no:6860; İbnü'l-A'rabî Rh.A'ten.

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.286, no:6843; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *Temhîd*, c.XII, s.265; Hz. Ali RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.228, no:212; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.754, no:7237; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1834, no:2836; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.288, no:24903-24905.

RE. 453/11 (*Niyyetü'l-mü'mini hayrun min amelihî*) "Mü'minin niyeti amelinden daha hayırlıdır." Çünkü niyeti çok geniştir, çok şeyleri yapmak ister. Ama fiiliyatta ameli, o kadar düşündüğü, hayal ettiği, temenni ettiği şeylerin hepsini yapmaya yetmez. Tabii yetmeyecek, bazı şeyleri yapamaz.

"Bir mü'min, bir iyiliği yapmağa himmet etse, kalkışsa, şöyle bir davransa, (*felem ya'melhâ*) ama bir mânî dolayısıyla onu yapamasa; (*ketebeha'llàhu lehû indehû haseneten kâmileh*) Allah bu kuluna, onun bu davranışını, bu niyetiyle bu kalkışmasını, tam bir hasene olarak yazar. Yâni işlemiş de, muvaffak olmuş da o iyiliği ortaya koymuş gibi, Allah-u Teàlâ Hazretleri fazl u kereminden, yapmadığı halde niyetinden dolayı, o kula tam bir hasene-i kâmile ihsan eder. Defter-i a'mâline böylece yazılır."

Ne kadar güzel! Ne büyük bir ikram! El-hamdü lillâh, çok şükür Rabbimize ki, biz bir şey yapmadan dahi bize, niyetimizden dolayı, davranışımızdan dolayı, kalkışmamızdan dolayı, yapmak istememizden dolayı sevap veriyor.

(*Ve in hüve hemme bihâ feamilehâ, ketebeha'llàhu indehû aşra hasenâtin ilâ seb'imieti dı'fin ilâ ed'àfin kesîreh*) Bakın bu cümle de ne kadar müjdeli biz mü'minler için, şu mübarek cuma gününde... Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifinde:

"—Eğer kul o iyiliği, niyet ettiği iyiliği yapmağa kalkışır, himmetini sarf eder, davranır da (*feamilehâ*) yapabilirse, icrâ etmeye yd muvaffak olursa, fiiliyâta da geçirebilirse, yaparsa; (*ketebeha'llàhu indehû*) Allah bu onun yaptığı iyiliği kendi indinde (*aşra hasenâtin*) on iyilik olarak yazar. Yâni, bire bir yazmaz; yaptığı iyiliği on misli yapmış gibi, on tane yapmış gibi, on misli büyük yapmış gibi yazar."

Hatta bu kadarla da yetinmeyebilir, (*İlâ seb'imîeti dı'fin*) "Yedi yüz misline kadar fazla yazar." Yâni, bazen on misli, bazen yetmiş misli, bazen daha fazla... Yedi yüz misline kadar yazar. "Hatta bu kadarla da yetinmez, (*ilâ ad'âfin kesîrah*) yâni, artık sayıya vurulmayacak, yedi yüzden de fazla, çok çok miktarlarda o sevabı yazabilir."

Acaba Allah-u Teàlâ Hazretleri, Ekremü'l-ekremîn olan Rabbimiz, neden bazı amellere bu kadar çok sevap veriyor?.. Tabii, başka hadis-i şeriflerden ve dinimizin ahkâmını incelemekten anladığımıza göre; bir iyiliğin tesiri ne kadar yaygınsa, o iyilik ne kadar çok insana ulaşıyorsa, ne kadar uzun devam ediyorsa; elbette o tesirine göre sevabı fazla olur. Bir de kulun o işi yaparken gönlü ne kadar temizse, takvâsı ne kadar çoksa, huşûu ne kadar fazlaysa, edebi ne kadar yerindeyse; tabii sevabı ona göre sevabı çok olur.

Onun için, hadis-i şeriflerde okumuştuk, biliyoruz ki; aynı namazı kılmak için camiye gelen bir insanın, bir tanesi bir sevap alır, bir tanesi bin sevap alır... Bu, namaz aynı olduğuna göre, aynı imamın arkasında kılındığına göre, kişinin içindeki kalbî, derûnî meziyetlerle ilgilidir. Duyguluysa, şuurluysa, takvâlıysa, hassas bir kulsa; Allah ona mükâfâtını çok veriyor. Duygusuzsa, dağınıksa, derbederse, gönlünü başka yerlere kaydırıyorsa; tabii mükâfâtı az olur.

Demek ki, bazen kişinin kendi içindeki evsafıyla ilgilidir bu kat kat fazla vermek. Bazen bir oluyor, bazen bin oluyor. Bazen de yapılan işin muazzamlığıyla ilgilidir ve o işten meydana gelen hayrın ve iyiliğin çokluğu dolayısıyladır.

Onun için meselâ, hudut kalelerinde bekleyen mücâhid bekçiler vardır. Bunlara *murâbıt* deniyor. Ribatlarda oturan kimse demek. Tabii henüz savaş yok, bekliyor. Elinde silah, düşman gelmesin diye, geceleyin nöbet tutuyor. Bu sınırlarda bekleyen, hudutta nöbet tutan kimsenin sevabı ne kadardır?.. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[61]

مَنْ رَابَطَ لَيْلَةً حَارِسًا مِنْ وَرَاءِ الْمُسْلِمِينَ ، كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِ مَنْ

---

[61] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.90, no:8059; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.223, no:199; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.V, s.527, no:9499; *Kenzü'l-Ummâl*, c.IV, s.548, no:10720 ve s.771, no:11337; Münzirî, *Tergîb ve Terhîb*, c.II, s.155, no:1904.

خَلْفَهُ مِمَّنْ صَامَ وَصَلَّى (طس. عن أنس)

(*Men râbeta leyleten hàrisen min verâi'l-müslimîn*) "Kim müslümanları korumak için, sınırda bir gece nöbet tutarsa; (*kâne lehû misle ecri men halfehû mimmen sàme ve sallâ*) geride onun beklediği ülkede, o gece kalkıp da huzur içinde ibadet eden, namaz kılan, oruç tutan insanların sevabının bir misli ona verilir". Yâni, o kadar sevap alır.

Onun için, hudutlarda bekleyen, kalelerde bekleyen veya kışlalarda, tel örgülerin arkasında bekleyen kardeşlerimize de bu müjdeyi eriştirin ki, nöbeti bir angarya olarak tutmasınlar. Onlar nöbet tuttuğu zaman, arkada huzur içinde ibadet eden veya uyuyan veya istirahat eden veya çalışan insanların sevapları, onlardan bir şey eksilmeden o şahsa veriliyor.

Demek ki, birçok insanın huzur içinde yaşamasına ve ibadet etmesine sebep olduğu için, huduttaki muràbıtların sevabı çok fazla oluyor. Mücahidlerin sevabı çok daha fazla oluyor çünkü düşmanı yeniyor, düşman o ülkeyi istilâ edemiyor, müslümanlar huzur içinde yıllarca, asırlarca yaşıyorlar. O zaman mücâhidin sevabı çok daha fazla oluyor.

Demek ki, tekrar hadis-i şerifimize dönecek olursak, bu müjdeli hadis-i şerife:

"—Bir kul, bir iyi işi yapmaya niyet eder de, yapmaya da muvaffak olursa, Allah onu kendi indinde lütfuyla keremiyle on misli yazar, yedi yüz misline kadar fazla yazar, hatta yedi yüz mislinden de kat kat fazla sevap yazar."

Ne kadar güzel!.. Yapamazsa bile sevap alıyor, yaptığı zaman ise kat kat sevap alıyor müslüman...

b. Kötülükten Vazgeçmenin Mükâfâtı

وَمَنْ هَمَّ بِسَيِّئَةٍ فَلَمْ يَعْمَلْهَا ، كَتَبَهَا اللّٰهُ عِنْدَهُ حَسَنَةً كَامِلَةً ؛

(*Ve men hemme bi-seyyietin*) "Ama bir kul. bir kötülüğü yapmaya niyet etmişse..." Yâni, kafası bozuldu, şeytan

damarlarına girdi, nefsi kabardı, bir kötü iş yapmağa niyetlendi, kalkıştı. (*Felem ya'melhâ*) "Sonra Allah'tan korktu, düşündü, günah olduğunu anladı, kendisine hâkim oldu, nefsini tuttu, irâdesine hâkim oldu, yapmadı. (*Ketebeha'llàhu indehù haseneten kâmileh*) Allah-u Teàlâ Hazretleri, bunun bu kötülükten vaz geçmesini de değerlendirir, ona tam bir iyilik yapmış gibi sevap verir."

Gerçekten, onun kötülükten dönmesi de bir iyiliktir, o da artı bir puandır. Kötülüğü yapsaydı ortada bir çirkin şey meydana gelmiş olacaktı, bir zarar meydana gelmiş olacaktı. Ondan dönmek de, —hani, "Yanlıştan dönmek fazilettir." denilir, bizim atasözlerimiz arasında var— kötülüğü yapmamak da bir fazilet oluyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri ona, tam bir iyilik yapmış gibi hasene-i kâmile ihsan eder. Ne kadar güzel! Bu da çok güzel...

Demek ki, burada bir teşvik daha var bize... Daha önceki cümlelerde iyilik yapmaya teşvik vardı; burada iyiliği yapamasak bile teselli mükâfatı olduğu bildiriliyor. Gene bir sevap alıyoruz, yaparsak kat kat sevap alıyoruz. Burada kötülüğü yapmamaya, kötülükten dönmeye teşvik var.

Bazan bunu bana sorarlar, vaazların arkasından kâğıt gönderirler:

"—Hocam ben yemin etmiştim kötü bir şeyi yapmağa... Şimdi yeminimi bozayım mı?.."

Evet... Kötü bir şeye insan yemin etmişse, günahı işlemeye yemin etmişse, dînen yasak olan bir şeyi yapmağa yemin etmişse; onu yapmayacak.

"—Ama yemin etmişti..."

İşte onu yapmamak fazilet... Yemin kefaretini ödeyecek, ama onu yapmayacak. Yâni, söz verdim diye onu yapmak doğru bir şey değil. Bu da hatırınızda iyice kalsın. Bir kötülükten dönmek de, Allah'ın mükâfat verdiği güzel bir davranış oluyor, iyi bir ahlâk alâmeti oluyor, güzel bir ışık oluyor.

c. Kötülüğün Karşılığı

وَإِنْ هُوَ هَمَّ بِهَا فَعَمِلَهَا ، كَتَبَهَا اللَّهُ عَلَيْهِ سَيِّئَةً وَاحِدَةً .

(*Ve in hüve hemme bihâ feamilehâ*) Bazan insan iradesine hâkim olamıyor da, kendi şahsıyla ilgili veya çevresiyle ilgili, toplumda veya özel hayatında kusurlar günahlar işleyebiliyor. “Bir günahı yapmağa kalkıştı da, sonunda da onu yaptı, tamamladıysa; (*ketebeha'llàhu aleyhi seyyieten vâhideten*) tabii o zaman, Allah onun aleyhine onu yazacak, o bir günah olacak.” Ama bir günah olarak yazıyor.

Hani geriye dönerek düşünecek olursak; bir iyiliği yaptığı zaman bire on, bire yedi yüz veya daha fazla miktarda veriyordu. Bir kötülük yaptığı zaman, sadece bir kötülük olarak yazılır. Yâni reel olarak, hakîkî olarak şu kötülüğü yaptı diye, o miktarda yazılır. On misli, yüz misli, yedi yüz misli ve daha fazla miktarda olmuyor.

Bu da Rabbimizin rahmetinin genişliğini gösteriyor ve günah işleyen insanlara çok büyük ceza vermediğini gösteriyor.

Buradan şunu sezinliyoruz ki, bir insan sonunda cehenneme gidiyorsa, ahirette azaba müstehak oluyorsa, hakîkaten azaba müstehak bir insandır, Kötülükleri böyle bir bir yazıldığı halde ne kadar birikmiş; iyilikleri on on, yüz yüz, yedi yüz yedi yüz daha fazla yazıldığı halde, iyilik yapmamış; kötülükleri bir bir birikmiş de iyiliklerini geçmiş. Sonunda mahkeme-i kübrâda, terazide amelleri tartıldığı zaman, kötü bir insan olarak durum ortaya çıkmış ve cehenneme atılmış. Demek ki, ne kadar hak etmiş cezayı... Günahları o kadar çok ki, bu kadar avantajlı duruma rağmen, kendisini ahirette kurtaramamış oluyor.

Tabii, bizim bu durumdan, bu hadis-i şeriften çok istifade etmeğe çalışmamız gerekiyor muhterem kardeşlerim! Bir kere kalbimiz iyilik dolu olmalı... İçimizde niyet olarak, iyi şeyler yapmağa niyet etmeliyiz ve bunu metod haline getirmeliyiz.

d. Bugün Allah İçin Ne Yapacaksın?

Onun için biz, senelerce önceden beri kardeşlerimize rica ediyorduk, diyorduk ki:

“—Evinizden çıkarken gözünüze ilişecek bir yere, meselâ sokak kapısının arka tarafına, ayakkabılarınızı giydiğiniz yere, çok büyük harflerle yazın:

‘—Dışarıya çıkıyorsun ama, bugün Allah için ne yapacaksın?’

Yâni, henüz daha dışarıya çıkmadın, adımını atmak istiyorsun, evden dışarı gideceksin, ama ne yapacaksın?” diye bir soru yazın oraya...

Tabii bu soru insanın gözüne takılınca, insan gayr-i ihtiyârî düşünecek. Diyecek ki meselâ:

“—Tamam, bugün cuma; ben bugün cuma namazına gideceğim!.. Cuma namazına erken gideceğim ki, kocaman yedi tane kurban kesmiş gibi sevap alayım!.. Vaazı dinleyeceğim, inşâallah vaazda söylenenleri de tutmağa gayret edeceğim, oradan da sevap alacağım.”

“—Elimde tesbih; tesbih çekeceğim, tesbihlerden de sevap alacağım... Biraz daha erken çıkıp, hocamın kabrini ziyaret edeceğim; annemin, babamın, dedemin kabrini ziyaret edeceğim, onlara dua edeceğim...”

“—Cuma günü böyle kabir ziyaret etmek, cuma namazı kılmak sevap... Ayrıca hasta ziyaret etmek sevap; cumadan sonra da inşâallah gideceğim, bir hasta ziyaret edeceğim... Ayrıca sadaka vermek sevap; fakir kimseleri arayıp bulacağım, gerçek yoksulları evinde tesbit edeceğim, onlara sadaka vereceğim.”

“—İşte bir arkadaşıma gideceğim, şu iyiliği yapacağım... Falanca dula gideceğim, filânca yetime gideceğim, şu hayrı yapacağım... Akşam şöyle yapacağım...”

Tamam, insan böyle şeyleri kafasından geçirince, niyet edince yapamazsa bile sevap alacak.

O halde, sabahleyin insanın kapıdan çıkmadan önce, o gün ne yapacağını şöyle hızlı olarak hafızasından bir geçirmesi, niyetini tazelemesi ne kadar güzel bir şey... Tabii biz bunu yazdığımız kitaplarda, biraz daha metodlu olsun diye, muhterem kardeşlerim diyoruz ki:

“—Bir iş adamı veya bir öğrenci, veya bir hanım, veya bir işçi, akşamdan yarın ne yapacağını düşünmeli, hatta yazmalı!”

İnsanın şöyle göğüs cebinde bir küçük defter olmalı, o deftere o gün neler yapacağını yazmalı! Çünkü yapılacak işler çok olunca, yazılmadığı zaman unutuluyor. Ben şahsen hatırlıyorum, akşam eve geliyorum, soruyorlar:

“—Şunu yaptın mı, bunu yaptın mı?..”

“—Ah, unuttum!..” denilebiliyor.

Onun için yazmak lâzım! Tabii yazmak da akşamdan olursa, sâlim kafayla düşüne düşüne yazıldığı için, birçok şey iyice hatırlanır ve öylece yazılmış olur.

Şuranızda [sol göğüs cebinizde] bir defter olacak, bu deftere ertesi gün yapacağınız iyi şeyleri, mümkünse bir önceki akşamdan yazacaksınız.

Tabii, biz bir de diyoruz ki: Akşam eve geldiğiniz zaman, yine gözünüzün önünde bir levha olsun kocaman harflerle. Bir arkadaş:

“—Pabuç gibi harflerle...” diyor.

Gazeteler son günlerdeki mühim olayları anlatırken, büyük başlıklar atıyorlar. Onun için pabuç gibi harfler demiş. Siz de pabuç gibi harflerle yazarsınız:

“—Bu gün Allah için ne yaptın?”

Bu da güzel bir soru. Yâni kapıdan içeri giren kimsenin yakasına, o levha yapışıyor:

“—Söyle bakalım bu gününü nasıl geçirdin? Hayır mı işledin, yoksa gafil mi geçirdin, yoksa günah mı işledin?..” diye bir muhasebe.

Tabii biliyorsunuz, insanın ömrünün bir muhasebesi var. Biliyoruz ki mahkeme-i kübrâ var... Biliyoruz ki mîzan var, yâni terazi var. Amellerin, günahların, sevapların tartılması var. Bunlar haktır, (*El-mîzânu hakkun*) diyoruz. (*El-cennetü hakkun, ve’n-nâru hakkun, ve’s-sırâtu hakkun*) “Cennet haktır, cehennem haktır, sırat haktır.” Hadis-i şeriflerde, ayet-i kerimelerde belirtilmiş bunlar. “Amellerin yazılması haktır ve tartılması, ölçülmesi, hesaplanması haktır.” diyoruz.

Tabii bu büyük muhasebe, yâni ömrün muhasebesi; ömrü kazançlı mı bitirdik, yoksa zararla mı bitirdik?.. Bu büyük muhasebe ne zaman belli olur? Küçük muhasebelerin bir araya gelmesiyle belli olur, belli olabilir. Yâni sen gününü nasıl geçirdiğini, akşamdan eğer güzelce tesbit edersen, o gününün kârını, zararını düşünürsen; günah işlemişsen, zarar etmişsen, pişmanlık duyarsın; “Aman bugün ziyan etmişim, ama yarın bunu

kâra döndüreyim!” diye bir karar vermen, azmetmen ve ona göre çalışman mümkün olur.

Ama bu muhasebeyi yapmadığı zaman insan, tabii yine bizim atasözlerimizin arasında vardır:

Hesabını bilmeyen kasap,
Ne bıçak bırakır, ne masat…

derler. Yâni hepsini satar, dükkânında bir şey kalmaz mânâsına geliyor. Hesapsız giderse insan, her günü zarar olur. Zararlar eklenir, sonunda iflas olur. Ahirette de bir iflâsın olduğunu Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor.

O halde müslüman, ömründe bir hesap şuuru içinde, muhasebe şuuru içinde, mahkeme-i kübrâyı unutmadan, ahirette hesaba çekileceğini asla hatırından çıkarmadan yaşayacak.

Bu okuduğum hadis-i şerif, konusu itibariyle önemli bir hadis-i şeriftir. Hadis-i şeriflerin hepsi önemlidir. Küçük veya büyük konuları anlatabilir. Hepsi bize dinimizin bir köşesini, bir noktasını aydınlatıp öğrettiği için, hepsi kıymetlidir. Ama bu hadis-i şerif önemli bir hakikati bize bildiriyor:

İnsan iyiliğe niyet ettiği zaman, yapmasa bile sevap alıyor; yaptığı zaman, çok sevap alıyor. Kötülüğe niyet edip döndüğü zaman, yine sevap alıyor. O halde kötülüklerden dönmeye kendimizi alıştırmalıyız. İrademizi kuvvetlendirmeliyiz, kendi kendimizi kritik edebilmeliyiz, tenkit edebilmeliyiz. Haksız bir şey yaptığımız zaman;

“—Ben haksızlık yaptım, benim bu yaptığım doğru değil, bu düşündüğüm doğru değil, bu niyetim doğru değil, ben bundan vazgeçeyim!” diyebilmeliyiz ve o gücü gösterebilmeliyiz.

“—Ey nefsim, sen bunu çok istiyorsun ama senin bu istediğin şey günah olduğu için, ben sana bunu yaptırmıyorum!” diyerek nefs-i emmâresine müslümanın hàkim olması lâzım! Nefsini yenebilmesi lâzım!..

e. Nefisle Cihad En Büyük Cihad

Onun için, biliyorsunuz, *cihad* dediğimiz zaman hepinizin hatırına tabii savaş geliyor. Eline silah alıp düşmanla cephede karşılaşmak, vuruşmak, harp etmek hatıra geliyor. Halbuki, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde, insanın nefsiyle mücadele etmesi de bir cihad olarak anlatılıyor ve buna "en büyük cihad" veyahut "daha büyük cihad" deniyor. Yâni düşmanla olan harpten daha önemli, daha büyük olduğu için, veyahut da hayatın temeli insanın bu nefsine hakim olması ve yenmesine dayandığı için, en büyük mânâsına da gelebilir.

Biliyorsunuz Arapça'daki ism-i tafdil sîgaları hem komperatif olur, hem süperlatif olur. Yâni "*cihad-ı ekber*" dediğimiz zaman, nisbeten "öteki cihada göre daha büyük olan cihad" mânâsına gelir. Bu mukayese, yâni komperatif mânâsıdır. Veyahut da "en büyük cihad" mânâsına gelir. Bu da süperlatif, yâni en üstünlük sıfatı, sıfatların mukayesesinde en üstün derece demektir. Yâni cihad-ı ekber, en büyük cihad mânâsına da gelebilir.

Nefis'le yapılan cihadın düşmanla yapılan cihaddan daha büyük olduğunu düşünmemiz bile çok güzel! O bile bize yeter. Düşmanla yapılan cihad, savaş, çok zor bir şey... Hem para istiyor, hem cesaret istiyor, hem kuvvet istiyor, hem birçok meziyetleri istiyor...

Birçok meşakkatler getiriyor insana... Yaralanmak var, acı çekmek var, uzuvlarını kaybetmek olabilir... Ve sonunda şehid olmak da olabilir. Çok ciddî bir şey...

İnsanın nefsiyle uğraşması, bu kadar ciddî, bu kadar sevaplı, sonucu kesin olarak cennet olan bir faaliyetten bile daha büyük olursa, ekber olursa; bu bile nefisle uğraşmanın ne kadar önemli olduğunu bize göstermeğe yetiyor, muhterem kardeşlerim!

Onun için, uzun zamandır unutulmuş olan... Eskiler tabii bu cihad-ı ekberi biliyorlardı. Nefisle cihad etmeyi önemli bir dava olarak, önemli bir mesele olarak zihinlerinde canlı tutuyorlardı. Bu zamanın insanı bunu unutmuştur. Bu zamanın insanı nefsi de bilmiyor, dini de bilmiyor... Namazı da bilmiyor, Kur'an'ı da bilmiyor, caminin yolunu da bilmiyor, orucu da bilmiyor... Kur'an-ı Kerim'in ihtivâ ettiği muazzam güzellikteki emirleri, hakîkatleri de bilmiyor. Bilmediği için de düşman oluyor.

Kendi keyfinin önüne din geliyor diye düşünüyor. “Ben eğlenecektim, din yasaklıyor... Ben içki içecektim, din yasaklıyor... Ben keyfimi sürecektim, din yasaklıyor.” diye bazıları sırf nefsinin tarafından olduğu için dine düşman oluyor. Dini nefsinin arzularının önünde bir engel olarak gördüğü için düşman oluyor. O arzularının engellenmesi umûmî değil İslâm’da... Onu da bilmiyor.

İslâm arzuların hepsini engellemiyor. İslâm arzuları nizama sokuyor. İslâm, nefsin meşrû arzularını yerine getirmeyi de sevap olarak bildiriyor. Tabii, kimse bunları karşısına geçip söylemediği için, veyahut söylese de onların duyma imkânı olmadığı için, İslâm’ı böyle karanlık görüyor, höcü gibi görüyor. Müslümanlığı tahammül edilmez bir hayat tarzı gibi görüyor.

Ama öyle değil... İslâm’da nefsinin arzularını meşrû sınırlar içinde ona vermek var. Hattâ Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

نَفْسُكَ مَطِيَّتُكَ ، فَارْفَقْ بِهَا !

(*Nefsüke matıyyetüke, fe’rfak bihâ*) “Nefsin senin bineğindir, ona yumuşak davran! Sert davranma, bakımını güzel yap!.. Çünkü ömrünün sonuna kadar sen nefsinle beraber, bu vücudunu sürükleyeceksin, yaşayacaksın. Onunla ömrünün sonuna ulaşacaksın.” mânâsına geliyor tabii bu.

Onun için, muhterem kardeşlerim, bir müslümanın nefsine karşı davranışı iki türlüdür. Bir taraftan nefsin meşrû arzularını, hattâ zevklerini, isteklerini vermek;

“—Al bakalım, senin şu anda hakkındır.” diye nefsin bazı isteklerini vermek.

Meselâ, iftar vaktinin zevki ne kadar güzeldir. Yemekler hazırlanır, meşrubat hazırlanır, meyvalar önümüzdedir. Ramazan’da bir iftar keyfi ve zevki vardır. Sofranın bir neşesi vardır. Hepimiz özlüyoruz. Demek ki, yeri gelince;

“—Oruç tut, yeme!”diyor.

Yeri geldiği zaman da;

“—Buyur, en güzel yemeklerle iftar et!” diyor İslâm.



Evlenmek de bunun gibi. Evlenmek var, ama gayr-i meşrû işler yok... Flört bile yok, hattâ bakmak bile yok... Bazıları bunları bilmiyorlar tabii. "Bir bakış gözüne takıldı, neyse ne ama, ikinci bakış günahtır, şeytandandır." buyuruyor Peygamber Efendimiz SAS. Bakmak bile yok...

"—Pekiyi, ne var?.."

Evlenmek var, mutlu bir yuva kurmak var! İnsanın iyi bir eşle, çoluk çocuğunun yetişeceği sıcak bir yuva kurması var!.. Gayet güzel... Kazanç var... Helâl kazançlarıyla meşrû dinlenme ve diğer arzularını yerine getirme var... Nefsi karşı bir işimiz bu.

Ama ikinci bir işimiz daha var; o da nefsin arzuları taşıyorsa, azıyorsa, çoksa, haksızsa, haddini aşmış durumdaysa; o zaman ona karşı durmak ve onu engellemek, onu hizaya getirmek, normal çizgiye getirmek...

Bu hayatta her zaman yaptığımız bir şey muhterem kardeşlerim! Çocuklarımızı da böyle terbiye ediyoruz. Nefsimizi de çocuk

gibi düşünebiliriz. İmam Busîrî Hazretleri'nin[62] dediği gibi, çocuk gibidir hakîkaten:

وَالنَّفْسُ كَالطِّفْلِ، إِنْ تُهْمِلْهُ شَبَّ عَلٰى

حُبِّ الرَّضَاعِ، وَإِنْ تَفْطِمْهُ يَنْفَطِمِ

Ve'n-nefsü ke't-tıfli, in tühmilhu şebbe alâ
Hubbi'r-radài, ve in teftımhü yenfatımi.

"Nefis süt emen çocuk gibidir. Eğer çocuğu sütten kesmez de öyle bırakırsan, delikanlı da olsa süt emmek ister. Ama vakti gelince sütten kesersen, o da artık bu alışkanlığı bırakır."

Duygusal yönden de çocuk gibidir. İnat eder, ayağını teper, tepinir durur, ille bir şeyi ister. Tabii ona da her istediği verilmez.

"—Benim canım taşı alıp şuraya atmak istiyor, şu camı kırmak istiyor."

"—Olmaz, komşunun camı kırılmaz. Yanlış işi yapma!" deriz tabii çocuğa.

Ama kendisini alırız, öperiz, koklarız, parka da, salıncakta sallanmağa da götürürüz.

Nefis de böyledir. Meşru arzularını yerine getirmek var. Ama azgın ve taşkın olduğu zaman, kabardığı zaman, gayr-i meşru arzularının karşısında da insanın durması lâzım! Çünkü bir kötülüğe niyet ettiği zaman, ondan vazgeçmek bile büyük sevap oluyor.

O bakımdan, bu hadis-i şerif hatırınızda devamlı kalsın, sevgili Akra dinleyicilerim! Bu hadis-i şerifi hiç unutmayın, hatırınızdan hiç çıkartmayın! Dâimâ iyi şeyleri yapmağa niyet edin!.. Sabahtan niyet edin, bir gün önceden, geceden niyet edin ve ertesi gün

---

[62] Muhammed ibn-i Saîd el-Busîrî; Hicrî, 608-692 (Mîlâdî, 1212-1296) yılları arasında Mısır'da yaşamıştır. Vezirlik yapmıştır. Şairdir, muhtelif kasîdeleri vardır. Peygamber SAS Efendimiz'i metheden *Kasîde-i Bür'e*'si meşhurdur. Tamamı 161 beyittir. Aşağıdaki beyit, *Kasîde-i Bür'e*'nin 18. beytidir.

onları, yazdığınız şu göğüs defterinizde, göğüs cebinizdeki akıl defterinizde bulunan madde madde iyilikleri yapmağa çalışın!

Yaparsanız, bire on, bire yetmiş, bire yedi yüz ve yedi yüzden fazla sevap alacaksınız. Yapamazsanız bile, niyet ettiğiniz için yine sevap alacaksınız. Eğer nefsiniz kabardı, etrafınızdaki olaylar sizi tahrik etti de bir takım kötülükleri yapmaya az kaldıysa; kendinizi tutmayı da öğrenin! Tuttuğunuz zaman da sevap alacaksınız.

Bilin ki, insanın nefsiyle mücadele etmesi cihad-ı ekberdir. Yâni, düşmanla savaştan da daha büyüktür, veyahut en büyük savaştır. Çünkü toplumlar, insanların nefislerini yendiği zaman bir şeyler yapmalarıyla ileri gidiyor. Bugünkü gazeteleri şöyle, bu gözle bir inceleyin, göreceksiniz ki, insanların yaptığı kötülüklerin çoğunun arkasında nefis vardır.

Evet, şeytan da vardır ama, şeytan nefsi kandırarak insanlara kötülükleri yaptırıyor. Esas itibariyle nefsin sağlam olması halinde;



إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلٰى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

(النحل:٩٩)

(*İnnehû leyse lehû sultànün ale'llezîne âmenû ve alâ rabbihim yetevekkelûn.*) [Gerçek şu ki, iman edip de Rablerine tevekkül edenler üzerinde onun (şeytanın) bir hakimiyeti yoktur.] (Nahl, 16/99) buyrulduğu gibi ayet-i kerimede, şeytanın insana doğrudan doğruya yaptırım gücü yok... Sadece telkin gücü var. Yapan nefistir. Binaen aleyh, nefsin de karşısına çıkmağa dikkat edelim!..

Tabii, nefsin karşısına çıkmak ayrı bir iş, uzun bir iş... Nefsin karşısına çıkmak, nefis terbiyesi dediğimiz bir eğitim istiyor. Yâni Yunus Emre gibi, Mevlânâ gibi —Allah onlara rahmet eylesin, o evliyâullah büyüklerimizin şefaatine bizleri erdirsin— eğitim görmeyi gerektiriyor. Öyle bir mübarek zâtın dizinin dibinde insanın yetişip, nefsini yenmeyi öğrenmesi lâzım! Onun metodlarını öğrenmesi lâzım ve nefsi yenmesi lâzım! Çünkü nefsi yendiği zaman da, insan büyük sevaplar alıyor.

Evet, bu güzel mübarek cuma gününde, bu güzel hadis-i şerifin izahının bittiği şu sıralarda, sizlere sevgili Akra dinleyicilerim, nice niye iyi şeyleri yapmağa muvaffak olmanızı diliyorum. Allah'tan hayırlı işleri yapmanızı ve çok sevaplar kazanmanızı, büyük mükâfatlara ermenizi diliyorum. Günahlardan kendinizi tutabilecek güçte olmanızı diliyorum.

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizlere ve bizlere tevfîkini refîk eylesin... Hayırları işlemeğe muvaffak eylesin... Şerlerden korunmanızı nasîb eylesin...

Ömrümüzü hem kendimize, hem ailemize, hem milletimize, hem de Ümmet-i Muhammed'e en faydalı, en hayırlı tarzda, bir saniyesini dahi ziyan etmeden, zâyî etmeden, boşa geçirmeden, verimli, hayırlı, olumlu, dolgun, olgun bir şekilde geçirmemizi nasîb eylesin...

Tabii bir gün, bize "Gel!" emri gelecek, ahirete biz de göçeceğiz. Allah'ın sevdiği bir kul olarak göçmemizi Rabbimiz nasîb eylesin...

Huzuruna sevdiği, razı olduğu bir kul olarak varalım... Yüzümüz ak, alnımız açık olarak, kalbimiz müsterih olarak varalım...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi cennetiyle, cemâliyle taltif eylesin... Sevdiklerimizle, dostlarımızla, evlâtlarımızla, yakınlarımızla beraber...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

29. 04. 1994 - AKRA

10. ALLAH'IN AZABINI KALDIRAN AMELLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili dinleyiciler!

Cumanız mübarek olsun!.. Allah bu güzel günün içinde saklı olan mükâfatlardan, ikramlardan cümlenizi istifade ettirsin. Cuma gününün hayrına, bereketine cümlenizi nâil eylesin... Nice cumalara sıhhat ve afiyetle ulaşmanızı nasib eylesin...

a. Sabır da, Şükür de Sevap Kazandırır

Biliyorsunuz, bu dünya bir dâr-ı imtihandır. Dünya hayatı bir imtihan hâlidir. Biz burada, bu dünyada ömrümüz boyunca yaşıyoruz ama, bu yaşamın oturması, kalkması, uyuması, uyanması, kazanması, harcaması, sevinmesi, gülmesi, ağlaması, üzülmesi, hepsi bir imtihandır. Hayatın olayları karşısında bizim takınacağımız tavır ile, biz Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanırız; ya da cezaya müstehak bir duruma düşebilir bir kul... Bu durumdan Allah'a sığınırız.

Bir insanın ömrü boyunca, bu ana hakikati daima göz önünde tutması ve bütün işlerini bu ana düşüncenin, ana büyük hakîkatin ışığında tanzim etmesi, davranışlarını ona göre düzenlemesi uygun olur.

Şimdi biz dünya hayatında çeşitli olaylarla karşılaşıyoruz. Bu olayların bir kısmı, büyük kısmı hattâ, istatistik yapılsa, aslında sevindirici olaylardır. Ömrümüz mutlulukla geçer büyük ölçüde... İnsanların çoğunluğunun, sayı olarak büyük bir kısmının ve bir insanın kendi ömründe de zamanın büyük kısmının mutlu geçtiğini kabul etmemiz lâzım! Allah'ın nimetiyle geçiyor.

Sıhhat ömrümüz boyunca umûmî bir durumdur, hastalık ârızî bir durumdur. Sıhhatli olarak, sağlıklı olarak uzun yıllar yaşıyoruz da, bazı zamanlarda hastalanıyoruz. Ama hastalık

bizim gözümüzde büyüyor; sanki bütün ömrümüz hastalıkla geçmiş gibi, böyle bir duyguya kapılıyoruz.

Ama doğru olarak düşünecek olursak, istatistik noktasından, zamanlama bakımında teraziye koyup tartacak olursak, mutluluklar çok fazladır, Allah'ın nimetleri çok fazladır, sıkıntılar azdır.

Tabii, kullarının her birinin imtihanının başka başka geldiği de muhakkak. Biz genel ölçüler içinde söylüyoruz. Esas itibariyle nimetlere mazharız. Nimetlere mazhar olduğunuz zaman ne yapmamız lâzım?.. Bu nimetin bizim yaratan Rabbimiz'den geldiğini bilmemiz lazım. Meyvaları biz mi olduruyoruz?.. Sıhhati biz mi kendi vücudumuza sağlıyoruz?.. Aklımızın, yüzümüzün kulağımızın, konuşmamızın mükemmelliği, sıhhatimizin tamlığı bizden değil... Bizim dışımızda bir olay. Allah'ın bize verdiği bir şey.

Çevremizdeki hava, su, manzara, meyveler, yiyecekler... Bunlar hepsi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ikramı.

Tabii bu biz bu ikramlara bir imtihan olarak aslında muhatap oluyoruz, mazhar oluyoruz. Allah bize nimet veriyor. Niçin?.. "Bakalım şükredecek mi kulum?" diye. İşin aslı bu... İmtihan dünyasında nimetlerle karşılaştığımız zaman, bunu bize Allah'ın gönderdiğini bilmeliyiz, Mün'im-i Hakîkî'yi bilmeliyiz ve ona şükretmeliyiz, hamd etmeliyiz.

Biliyorsunuz dünyada centilmen insanlar, kibar insanlar, birbirlerinden küçük bir jest gördükleri zaman dahi, hemen:

"—Teşekkür ederim!" diyorlar.

Biz de çocuklarımızı öyle yetiştirmeğe çalışıyoruz.

"—Teşekkür ederim!.. Teşekkür ederim!" diyen şekilde yetiştirmeğe çalışıyoruz.

Tabii bu teşekkür, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı her nimetinde olması lâzım! Elhamdü lillâh, çok şükür yâ Rabbi ki, bana sıhhat verdin, afiyet verdin, huzur verdin, sağlık verdin, hayırlı evlât verdin, güzel iş verdin, temiz kazanç verdin... El-hamdü lillâh dünyanın güzel bir yerinde yaşıyorum... El-hamdü lillâh sulh ve sükûn içindeyim... gibi binlerce, milyonlarca, milyarlarca nimetin içindeyiz. Bunlara hamd etmemiz,

şükretmemiz, bunların nimet olduğunu bilmemiz ve gönderenine teşekkür etmemiz gerektiğini bilmemiz lâzım! Bu bir...

İkincisi: Bazen de sıkıcı olaylar başımıza geliyor. Meselâ, hastalık gibi... Ama hastalık sıkıcı bir olay olmakla beraber, sonuç itibarıyla insana büyük sevap kazandırdığı için, aslında o da bir sevap kaynağı, mükâfât kaynağı... Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde onun için buyurmuş ki:

"—İnsanlar, hasta olan insanların ne kadar büyük mükâfatlara nail olduğunu, ne kadar büyük dereceler kazandığını, ahirette ne kadar yüksek mertebeler bulacağını bilselerdi, doğrusu sıhhatli olmak değil de hasta olmayı temenni bile ederlerdi."

Tabii, hasta olmayı temenni etmek yok. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri nimetleri, sağlıklı iken de insana verebilir, cennetin nimetlerini sağlıklı iken de bir insan kazanabilir. Biz hem sağlığı isteriz, hem de cenneti isteriz.

Fakat bazen insanın başına hastalık geliyor, o zaman ne yapması lâzım?.. Sabretmesi lâzım, şikâyet etmemesi lâzım, dikkat etmesi lâzım, konuşmasına, duygularına hakim olması lâzım! O zaman sabrederek sevap kazanması lâzım!

Demek ki mü'minin iki tane büyük sevap kaynağı var: Nimetler geldiği zaman, nimetleri düşündüğü zaman, nimetlere erdiği zaman şükrederek sevap kazanmak... İkincisi de; belâlara, musibetlere, hastalıklara, sıkıntılara uğradığı zaman sabretmek...

Eyyûb AS'ın sabrını Kur'an-ı Kerim methediyor. Peygamber Efendimiz'in nasıl sıkıntılara uğradığını, sabrettiğini, sebat ettiğini, çalıştığını, gayret ettiğini biliyoruz. Müşriklerin onu ne kadar üzdüklerini biliyoruz. Hattâ öldürmeğe kasdettiklerini biliyoruz. Hattâ, kendi doğduğu sevgili beldesini terk etmek zorunda bırak-tıklarını biliyoruz.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, hicret ettiği yerde de onu cezalandırmak veya onun başlattığı nurlu hareketi söndürmek, Allah'ın nurunu söndürmek için, nasıl ordu toplayıp da Medine'ye gittiklerini biliyoruz.

Bütün bunlara da Peygamber Efendimiz'in ömrü boyunca nasıl sabrettiğini, nasıl mütevâzi bir hayat sürdüğünü, hattâ bugünkü insanlarımızla mukayese edecek olursak; hani şu köydeki veya gecekondudaki fakir dediğimiz vatandaşlarımızın halleriyle mukayese edelim! Doğrusu Peygamber Efendimiz'in bizzat, Allah'ın en sevgili kulu olmasına rağmen ve etrafındaki sahabe-i kirâmının *—rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn—* Allah'ın en sevgili, mübarek, sàlih, evliyâ kulları olmalarına rağmen, ne kadar sıkıntılar çektiğini okuyunca, hayretler içinde kalıyoruz.

Giyecekleri yok, yiyecekleri yok, aç kalıyorlar, sabrediyorlar... Ama Allah'a karşı ibadetlerinde, kulluklarında mükemmel bir çizgiyi aslâ bozmuyorlar. Bizim için örnek insanlar, parmakla gösterilecek, peşlerinden gidilecek, yollarına uyulacak insanlar oluyorlar. Ümmetin en yüksek tabakasını teşkil ediyorlar.

Demek ki, sabretmekle de insan sevap kazanır ve hattâ sabırla insan daha çabuk olgunlaşır. Tasavvufta da öyledir. Sabırla olan gelişme, nimetler içinde olan gelişmeden çok daha fazladır, çok daha hızlıdır, çok daha kesindir. O bakımdan, sabır da insanın bir derece kazanma sebebidir.

Şimdi çevremizdeki olayları, bir mü'min gözüyle inceleyecek olursak, bu olayların esas itibariyle Allah'ın bir imtihanı olduğunu biliyoruz da, yalnız bazen de bu olayların bir ceza olarak geldiği de kesin, şeksiz şüphesiz bir hakîkat... Meselâ, Firavun'un başına gelen olay, sonunda uğradığı ceza, onun tanrılık davasına kalkmasından kaynaklandığı kesin...

Nuh kavminin başına gelen tufan belâsı, cezası, Nuh AS'a o kavmin àsi olması, söz dinlememesi; hattâ Nuh AS'a kötü gözle bakması, onunla alay etmesi, ciddîye almamasının sonucunda Allah-u Teàlâ Hazretleri tufanla cezalandırmış.

Ad kavminin, Semud kavminin cezalarını biliyoruz. Fert olarak bazen, Allah'ın bazı insanlara, kâfirliği dolayısıyla, kâfir olduğu için nasıl yıldırımlar yağdırdığını, tepelediğini, kahrettiğini, mahvettiğini biliyoruz.

Peygamber SAS Efendimiz'e ezâ, cefâ eden müşriklerin, sonunda nasıl cezalarını ve belâlarını bulduklarını biliyoruz.

b. Günahlar Rızkı Azaltır

Demek ki, dünyadaki olayların bir kısmı da Allah'ın belâsı ve cezâsı olarak, kulun işledikleri çirkinliklerin karşılığında, kendi başına ördüğü çorap olarak geldiği de muhakkak...

Onun için, Peygamber SAS Hazretleri bir hadis-i şeriflerinde buyuruyor ki:[63]

إِنَّ الرَّجُلَ لَيُحْرَمُ الرِّزْقَ بِالذَّنْبِ يُصِيبُهُ (حم. ن. ه. ع. حب. طب. ك. ض. عن ثوبان)

RE. 98/7 (*İnne'r-racüle leyuhramü'r-rizka bi'z-zenbi yusîbuhû*) "Kişi bazen işlediği bir günahtan dolayı, bulaştığı bir günahtan dolayı rızkından mahrum kılınır."

Rızkından mahrum olur. Neden?

"—Günah işledin de ey kulum, onun için ben senin rızkını şimdi ceza olarak kesiyorum; mahrum ol da, anla bakalım o günahı işlemenin ne kadar fenâ olduğunu!.." der gibi bir ilâhî cezaya uğrayabiliyor.

Hayatımızdaki olayları da biz şöyle bir ibret gözüyle, hikmetli bir insan bakışıyla, bilge bir insan bakışıyla inceleyecek olursak, çevremizdeki insanların başına gelen olayları dâimâ görürüz. Falanca adamın başına bir şey geldiği zaman, komşumuzdan veya gazetelerde okuduğumuz bir olaydan, deriz ki meselâ:

"—Haa, bak ettiğini buldu işte, gördün mü?.. 'Çalma kapısını, çalarlar kapını!' derler. İşte bak belâsını, cezasını çekti. İlâhî

---

[63] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1334, no:4022; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.277, no:22440; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.153, no:872; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.670, no:1814; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.100, no:1442; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.258, no:10233; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.115, no:1001; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Ukùbât*, c.I, s.56, no:64; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.29, no:86; Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.491, no:1009; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIV, s.366; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.15, no:251; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.256; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.93, no:2606; Rûyânî, *Müsned*, c.II, s.223, no:608; Sevban RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.744, no:16611; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.263, no:700; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VII, s.288.

adalet tecellî etti, sonunda o haksızlığı yapan belâsını buldu.” filân diyoruz.

Demek ki bazen olaylar da, insanın kendisinin Allah’a karşı kulluğundaki kusurdan kaynaklanıyor.

O halde bizim ne yapmamız gerekiyor?.. Tabii, eğer kusurlu bir halimiz varsa, kendimizin kendimizi kontrol etmesi gerekiyor. Buna *oto-kontrol* deniliyor veya kendi kendisini kritik etmesi, oto kritik deniliyor. İnsanın kendi haline bakması ve kendisinin halini değerlendirmesi...

Bu tabii çok normal olmayabilir. İnsanlar kendisi hakkında objektif düşünmeyebilirler. Onun için, genel olarak rûhî terbiyede bir mürşid-i kâmile teslim olunuyor ki, o nefsinin ayıplarını ona göstersin ve onlardan dönmesini sağlasın.

Çünkü dışarıdan bakan, hele bu konuda uzman olan, derin uzman olan bir insan, tabii bu olayları daha iyi bildiği için; nefsin oyunlarını, hilelerini, şeytanın hilelerini bildiği için daha güzel tavsiyelerde bulunur. En iyisi tabii, böyle bir mürebbîye, bir büyük muallime, bir mürşid-i kâmile teslim olmak diye söylemiştir kitaplarımız.

Bir üniversite profesörü, Teknik Üniversite’de okumuş olan bir profesör tanıdığımız [Osman Çataklı] diyor ki... Tasavvufa nasıl intisab etmiş?.. İlkönce Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri’nin (KS), Maarif Klasikleri arasında çıkan *Mesnevî* tercümesini okumağa başlamış. Orada bir noktaya gelmiş ki, Mevlânâ Hazretleri orada, kitabının içinde, *Mesnevî*’de diyor ki:

“—Azizim, ey müslüman! Eğer aklın varsa, bir mürşid-i kâmilin eteğine yapış!”

Onun üzerine, o, bunu kendisine de bir nasihat olarak kabul etmiş; o zaman etrafındaki insanlara soruşturmuş, bir mürşid-i kâmil aramış, araştırmış ve sonunda selefimiz, Abdül’aziz (Bekkine) Kazânî Hocamız’a intisab etmiş. Kendisinin ağzından dinlemiştim.

Tabii, insanın kendi kusurlarını görmesi de çok büyük bir fazilettir. Kişi noksanını görmek gibi irfan olmaz. İrfanın yüksek bir derecesidir ama, bu dereceye herkes eremiyor. Çocuk kendi kusurunu göremez, hatada ısrar eder. Basit bir insan da

kusurunu göremez, inat eder. O halde onlara yukarıdan, biraz daha otoriter bir kaynaktan, hatalarını, kusurlarını göstermek lâzım geliyor.

c. Peygamber Efendimiz'in İstiğfarı

Tamam, insan hatasını görecek, ne yapacak?.. Hatâsını görünce tevbe edecek, istiğfar edecek.

Peygamber SAS hadis-i şeriflerinde buyuruyor ki:[64]

وَاللهِ إِنِّي لأَسْتَغْفِرُ اللهَ وَأَتُوبُ إِلَيْهِ فِي الْيَوْمِ أَكْثَرَ مِنْ سَبْعِينَ مَرَّةً

(خ. عن أبي هريرة)

(*Va'llàhi innî leestağfiru'llàhe ve etûbü ileyhi fi'l-yevmi eksera min seb'îne merreten*) "Ben peygamberken, Allah beni çok yüksek mevkiye çıkartmışken, gelmiş gelecek günahlarım olsa bile, olacak olsa bile onları affettiğini Fetih Sûresi'nde bildirmişken, Allah'a yemin olsun ki, ben de günde yetmişten fazla tevbe ve istiğfar ediyorum; Allah'tan affımı, mağfiretimi diliyorum." diyor.

Peygamberler günah işler mi?.. İşlemez. Peygamberliğin vasıflarından birisidir, peygamberler günah işlemekten korunmuşlardır. Allah'ın sevgili kullarıdır, günah işlemezler. Ama Peygamberimiz niye tevbe ve istiğfar ediyor?..

Tabii, her yüksek makamın da, o makamın yüksekliğiyle mütenâsib âdâbı vardır. Allah'a en yakın kul olan Peygamber-i Zîşan SAS Efendimiz'in de, (*Kàbe kavseyni ev ednâ*) makamının da tabii bir edebi var, riayet ettiği yüksek edebler var. Kur'an-ı Kerim'de Mi'rac olayı anlatılırken;

---

[64] Buhàrî, *Sahîh*, c.XIX, s.365, no:5832; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.341, no:8474; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.329, no:8770; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.438, no:639; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.115, no:10270; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.356, no:7024; Tahàvî, *Şerhü Maànî*, c.IV, s.288, no:6445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIII, s.205; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.188; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.476, no:2070; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2906; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.425, no:25225.

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغٰى (النجم:١٧)

(*Mâ zâğa'l-basaru ve mâ tağà*) [Gözü kaymadı ve sınırı aşmadı.] (Necm, 53/17) buyruluyor. Peygamber Efendimiz'in Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzur-u izzetine vâsıl olduğu, kabul olunduğu zaman, ne kadar güzel bir edeble hareket ettiğini, Allah'ın nasıl sevgisini kazandığını bu ayet-i kerime bildiriyor.

Demek ki, her yüksek makamın edebi olduğu için, tabii o kendi edebine göre düşünüyor. Çok mütevâzi olduğundan ve haklı olarak, aynı zamanda bir gerçektir, şek ve şüphe yoktur:

سُبْحَانَكَ مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ يَا مَعْبُودَ !

(*Sübhàneke mâ abednâke hakka ibâdetike yâ ma'bûd!*) "Yâ Rabbi, seni tesbih ederim, sana hakkıyla ibadet edemedim!" buyurduğu da rivayet ediliyor.

Hiç bir kul Allah'a hakkıyla ibadet edemez. Çünkü, her şeyimiz Allah'tan olduğu için, her an ibadet halinde olmamız lâzım! Her an ibadet ve tâatte bulunmak da kolay değil... Bir de ibadeti kaliteli yapmak kolay değil... Ne kadar kaliteli yapılsa da beşer olduğu için, en yüksek kaliteye göre, ufak tefek yine bir takım eksiklikler olabileceğinden, Peygamber Efendimiz dahi günde yetmiş defa, yüz defa istiğfar ettiğini bildiriyor.

Bu ne demek?..

"—Ben peygamberken böyle yapıyorum, siz de bu edebe riayet eyleyin! Kendinizi kontrol edin, Allah'tan af dileyin!" demek.

İnsan tevbe ve istiğfar edince, Allah'tan af dileyince, sevgili Akra dinleyicileri, Allah affediyor. Hattâ bir müjdeli hadis-i şerif var: [65]

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْباً فَأَوْجَعَهُ قَلْبُهُ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ ذٰلِكَ الذَّنْبِ وَإِنْ لَمْ يَسْتَغْفِرْ

[65] İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.241, no:1596; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

(كر. عن عبد الله بن عمرو)

(*Men eznebe zenben feevci'hu kalbehû*) [Kim bir günah işler de, kalbine bir yanma, içine bir pişmanlık düşerse; (*gafera'llàhu zâlike'z-zenbi ve in lem yestağfir*) daha istiğfar etmeden Allah o günahı affeder.]

Yâni, "Bir kul hatasını anlasa, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı yaptığı işin doğru olmadığını sezse, içine pişmanlık düşse, kalbine bir yanma düşse; 'Ah, ben niye bu işi yaptım?.. Allah'ın hoşuna gitmeyecek, hatalı olan, günah olan bir işi yaptım..." diye içine pişmanlığın ateşi düştüğü zaman, acısını gönlünde hissetmeğe başladığı zaman, daha diline getirip de, 'Affet beni Allahım!.. *Estağfiru'llàh el-azîm*...' diye diliyle söylemeden, Allah onu affeder." buyruluyor.

Biliyoruz ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri insanların gönüllerine bakıyor. Gönüllerinden geçen duyguları da biliyor ve onlara göre, niyetlere göre insanı değerlendiriyor.

Demek ki, ilkönce hatalı olup olmadığımızı devamlı kontrol altında tutmalı ve uyanık bir müslüman olmalıyız. Hatamız varsa, derhal dönmeliyiz. Dönmeye tevbe deniliyor Arapça'da... Affımızı, mağfiretimizi istemeliyiz. Ona da istiğfar deniliyor. Tabii, ondan sonra kendimizi düzeltip, iyi bir kul olmağa gayret etmeliyiz.

d. Allah'ın Sevdiği Kimseler

Bir başka hadis-i şerif var, tevbenin ne kadar güzel olduğunu, ne kadar tesirli olduğunu gösteren; İmam Beyhakî'nin Enes RA'dan rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerif karşımda... Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:[66]

إِنَّ اللهَ تَعَالَى يَقُولُ: إِنِّي لأَهُمُّ بِأَهْلِ الأَرْضِ عَذَاباً ، فَإِذَا نَظَرْتُ

[66] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.82, no:2946 ve c.VI, s.500, no:9051; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.61; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.165, no:4436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.968, no:20343; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.284, no:7308.

إِلَى عُمَّارِ بُيُوتِي ، وَ الْمُتَحَابِّينَ فِيَّ ، وَ الْمُسْتَغْفِرِينَ بِالأَسْحَارِ ،

صَرَفْتُ عَذَابِي عَنْهُمْ (أبو الشيخ ، هب. وابن النجار عن أنس)

RE. 94/3 (*İnna'llàhe teàlâ yekùl*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

(*İnnî leehümmü bi-ehli'l-ardı azâben*) Ben yeryüzündeki ahaliye, insanoğluna, yaptıkları kusurlardan dolayı azab etmeye davranıyorum, himmet ediyorum, yâni öyle bir şeyi düşünüyorum. (*Feizâ nazartü ummâri büyûtî*) Benim mescidlerimin müdâvimlerini, onları mânevî bakımdan imar eden àbidleri, ibadet ehli halis muhlis müslümanları gördüğüm zaman; (*ve'l-mütehàbbîne fiyye*) benim için birbirleriyle samîmî dostluk kuran mü'minleri, o sıcak kardeşlik duygusu içinde gördüğüm zaman; (*ve'l-müstağfirîne bi'l-eshàr*) gecenin sonlarında, seher vakitlerinde, herkes uykuda iken, uykusunu bölüp kalkıp, abdest alıp da, 'Aman yâ Rabbi!' deyip gözyaşı döküp, tevbe ve istiğfar edenleri gördüğüm zaman; (*saraftü azâbî anhüm*) o düşündüğüm azabı onlardan kaldırıyorum. Yâni, onlara azab etmeyi düşündüğüm halde, bu iyi insanları görünce vaz geçiyorum." buyuruyor.

Demek ki aslında, sevgili dinleyiciler; hani gericilik diyorlar, müslümanları bazı şekillerde kötü göstermeğe çalışıyorlar, karalıyorlar, aleyhinde yazıyorlar, çiziyorlar ama; işin aslında, dünyada insanların azab görmemesinin, huzur içinde yaşamasının mânevî sebebi, o mescidlerdeki ibadet eden mübarek insanlar, o samîmî birbirlerini seven müslümanlar; o geceleri kalkıp da seccadesinde gözyaşı döküp, tesbih çekip, Allah diyen aşık-ı sàdıklar... Yâni, onların yüzü suyu hürmetine insanlar sağlık ve afiyet içinde yaşıyor da, yine de dindarlara kızıyorlar, dine kızıyorlar. Çeşitli ileri geri sözler söyleyenler olabiliyor.

1. Mescidleri İmar Edenler

Şimdi bu ikinci hadis-i şerife çok dikkatle bir daha eğilelim: Allah-u Teàlâ Hazretleri azab edecekken azabını kaldırıyor,

yapmıyor. Azab edecekken azab etmiyor, kullarını bağışlıyor. Kimler hürmetine?..

(*Ummâri büyûtî*) "Benim evlerimi imar eden insanlar hürmetine..." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Allah'ın (*büyûtî*) "benim evlerim" dediği nerelerdir?.. Mescidlerdir. Mescidler Allah'ın evleridir. Ne güzel!.. Yâni biz mescide gittiğimiz zaman, sevgili dinleyiciler, ne güzel bir şey oluyor. Ne yapmış oluyoruz?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni evinde ziyaret etmiş oluyoruz. Ne kadar hoş bir şey!..

Hani insan, sevdiği yüksek bir şahsiyetin konağının kapısına gitse, sarayına gitse, kapıdan kabul olsa, huzura alınsa, ne kadar memnun olur!.. Biz de Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni, el-hamdü lillâh istediğimiz zaman ve en aşağı günde beş defa ziyaret ediyoruz. Ezanlar okunup da bir de bize davet oluyor. "*Hayye ale's-salâh!.. Hayye ale'l-felâh!..*" diye minarelerden müezzinlerle, hoparlörlerle Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi evine kendisi davet ediyor. Ne kadar büyük bir şeref!..



O davet kaçırılır mı?.. Allah kullarını evine davet ediyor: “Gelin bakın benim evime!” diye kapılarını açıyor. Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin evleri ne kadar güzel ki, kapılarında bekçiler yok, engellemeler yok, hüviyet kontrolleri yok, aramalar taramalar yok, protokol yok... İnsan samîmî olarak Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin evine gidiyor. Orada cân ü gönülden Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne ibadet ediyor.

Hadis-i şerifte ibadet edenler demiyor da, (*ummâr*) diyor, yâni mescidleri imar eden kişiler demiş oluyor. Buradan anlıyoruz ki, mescidlerin mâmur olması, imarlı olması, şen olması, içinde cemaatin olmasından dolayıdır.

Düşünelim ki, çok basit yapılmış bir çadır veya baraka, veya çardak bir mescid... Öyle düşünelim! Hani köylü çok fakir olduğundan, kendisine bir çardak yapmış, mescid olarak orayı kullanıyor diyelim. Çok basit... Ama içinde cemaati çoksa, o zaman orası mâmur oluyor; yâni bakımlı, imarlı, süslü, zînetli oluyor. Neden?.. Cemaat var, cemaat onu zînetlendiriyor, mâmûre haline getiriyor.

Bu çok önemli bir şey... Allah’ın mescidlerine gidilmediği zaman da, mescidler harab olmuş oluyor; isterse betondan yapılmış olsun, isterse duvarları nakışlarla, altın yaldızlarla süslenmiş olsun...

İyi güzel ama kapısı gayet güzel, kıymetli tahtadan oyulmuş, çok kıymetli ceviz bir kapısı, minberi çok kıymetli ama, içinde hiç insan yok... Demek ki, bu cami maddeten ne kadar mâmur gibi görünse, aslında harabedir. Neden?.. İçinde cemaat yok...

O halde, semtimizdeki camileri harabe haline getirmek vebalini de yüklenmeyelim! Değil mi sevgili dinleyiciler?.. Sen evde namaz kıldığın zaman, camiye gitmediğin zaman, o camiyi adetâ harab etmiş oluyorsun, yerle bir etmiş oluyorsun. Çünkü içinde namaz kılan insan olmuyor.

Sen ona gittiğin zaman, sen o camiyi imar etmiş, bakımlı hale getirmiş, süslü, zînetli hale getirmiş oluyorsun. Tabii bu, bizim içimizde ibadethane sevgisi olmasına bağlı... Ve bir insanın gönlünde ibadethane sevgisi varsa, ibadetini gidip camide yapma

aşkı ve şevki varsa, onun hakkında çok müjdeli hadis-i şerifler var.

Allah-u Teàlâ Hazretleri öyle mescid aşıklarına, ibadet aşıklarına, kıyamet gününde Arş-ı A'lâsının gölgesinde nurdan minberler verecek, orada oturtacak, mahşer gününün sıkıntılarına onlar uğramayacaklar.

O halde, öyle insanlar olmağa gayret edelim! Çevremizdeki mescidleri mâmur tutalım, cemaatsiz bırakmak sûretiyle harabe haline getirmeyelim!..

2. Allah İçin Birbirlerini Sevenler

Allah'ın sevdiği kimselerin ikincisi kimlermiş ki, onların hürmetine azabı çekiyor, kaldırıyor, yapmıyor: (*El-mütehàbbîne fiyye*) "Benim için birbirleriyle muhabbet eden, birbirleriyle arkadaş ve dost olan kişileri gördüğüm zaman, azabdan vazgeçerim." buyuruyor ikinci olarak.

Bu nedir?.. Bu da o kadar önemli bir şey ki, muhterem kardeşlerim! Yâni biz müslümanlar, o kadar kolaydan Allah'ın rızasını kazanabiliriz ki, o kadar büyük sevapları kolaylıkla alabiliriz ki, o kadar yüksek makamlara kolaylıkla çıkabiliriz ki... Ama ah dinimizin inceliklerini bilsek, İslâm'ı doğru tanısak...

Bakın İslâm'ı biz de doğru tanımıyoruz. İslâm'ı biz doğru tanımayınca, çevremizde İslâm'dan uzak yaşayan insanlar da tanımadığından, İslâm'a düşman gözüyle bakıyor, İslâm'ı kötü görüyor.

Aslında Avrupalıların içinde bile İslâm'ı inceleyen kimseler... Yâni sadece Avrupalı değil, Amerikalı, Asyalı, Kanadalı, Hintli, Japon; dünyanın her yerindeki gayrimüslim olan, İslâm'la henüz müşerref olmamış insanlar, İslâm'ı inceledikleri zaman İslâm'a hayran kalıyorlar. Bir takım kitaplarda böyle Avrupalı filozofların İslâm'ı nasıl methettiğini ve bazılarının da, yaşayanlarının dahi nasıl sonunda inceleyip müslüman olduklarını biliyoruz.

Ah şu İslâm'ın güzelliklerini biz de bilsek... Yâni babadan, dededen, ecdâttan, böyle soyca hep müslüman olarak gelmiş bir sülâlenin evladı olan, şu zamanda yaşayan, şu müslümanlar ah elindeki cevherin kıymetini bilse... İslâm'ın ne kadar kıymetli

olduğunu bilse, içindeki güzel hükümleri bilse, başkalarına anlatsa da, kimse İslâm'a düşman olmasa...

Ben gazetecilere bakıyorum, bazı yazarlara bakıyorum; İslâm'ın bir iki meselesini öne getirip İslâm'ı karalamağa, kötülemeğe çalışıyorlar. Halbuki bu yanlış.

"—İşte cihad var!"

"—Pekiyi, Sırplara karşı cihad etmeyelim mi şimdi?.. Saldırıyor, evimizi yıkıyor, köyümüzü yıkıyor. Biz huzur içinde yaşayalım derken, saldırıyor."

Buyur, cihadın gereği ortaya çıkıyor.

"—İslâm'da cihad olması fenâ..."

"—İyi ama cihad olmaması, yeryüzünün fesada uğramasına sebep olur. Cihad elbette gerekli..."

Böyle yanlış şeylerle insan, çok güzel şeyleri de kötü gösterebilir. Meselâ tıbbı ele alalım. Geçen gün düşündüm, aklıma geldi. Ben şimdi elime kalemi alsam, güzelim tıbbı kötülemeğe kalksam, desem ki:

"—Aman efendim, bu doktorlar ne kadar fenâ insanlar!"

"—Niye?"

"—İğneleri alıyorlar, insanın eline, butlarına, kollarına hart batırıyorlar, kanlar çıkıyor. Ellerine keskin neşterleri alıyorlar, cart karnını yırtıyorlar. Kesiyorlar uzuvlarını... Aman bu doktorların yanına hiç yanaşmamak lâzım! Hele insanlara bir takım haplar veriyorlar, şuruplar veriyorlar. İçiyorsun zehir gibi, ağzın berbat oluyor... Aman bu doktorlar ne fenâ!" desem, herkes gülmez mi?..

Güler. Niye?.. Çünkü:

"—Kardeşim, evet bunlar böyle ama, bunların hepsinin faydası var. Bunlar olmasa, vaziyet daha kötüye gidecek. Onun için tıbbın bu gibi tedbirlerini hoş gör, sen genel yapısıyla tıbba bak!" der.

İşte bunun gibi, insanların da müslümanlığa böyle bakması lâzım. Bu parantez içindeki konuyu nereden açtık?.. Bakın İslâm'da Allah, (*el-mütehabbîne fiyye*) buyuruyor. Müslümanların birbirlerini Allah için sevmesi ne kadar kıymetli ki, Allah azab edecekken, onlar hürmetine azabdan vazgeçiyor.

Onun için, muhterem kardeşlerim! İslâm sevgi dinidir diye, bastıra bastıra söyleyebilirsiniz. Ve birbirinizi sevmek için biraz

da adım atın lütfen! Birbirinize doğru adım atın, kucaklaşın, birbirinizi sevin!

Ben şu Türkiye'nin haline bakıyorum da, ne kadar üzülüyorum bilseniz: İlerici-gerici diye bir ayrım, sünnî-alevî diye bir başka ayrım, Türk-Kürt diye bir başka ayrım, şöyle diye böyle diye bir başka ayrım... Ne lüzumu var? Allah'ın birbirini seven insanlara bu kadar mükâfatları verdiği dinimizde aşikâr iken, birbirimizi sevmek, birbirimizle dost olmak, birbirimize iyilik yapmak varken, bu düşmanlık niye?..

Yâni dostluk varken, düşmanlık niye?.. Saadet varken, mutsuzluk niye?.. Huzur içinde yaşamak varken, kavga niye?.. Sıhhatli yaşamak varken, birbirimizi yaralayıp, öldürüp, hapse girmek, kabre girmek niye?.. Yâni insanların bunları anlaması lâzım!..

Tabii biraz da ben haklıyım gàlibâ; kendimizi kusurlu görüyorum. Anlatamamışız İslâm'ın bu kadar güzel olduğunu. Bakın, siz duyuyorsunuz, bunları anlatın! (*El-mütehâbbîne fiyye*) "Benim için birbirlerini sevenler." diye Allah, o insanları da çok sevdiğini bildiriyor.

3. Seher Vakti İstiğfar Edenler

Hadis-i şerifte üçüncü olarak zikredilen: (*Ve'l-müstağfirîne bi'l-eshàr*) "Seher vakitlerinde istiğfar eden insanlar." Onu zaten sohbetimin arasında biraz anlatmıştım. Tevbe ve istiğfâr etmek her zaman olur tabii; gece de olur, gündüz de olur ama, seher vaktinde istiğfâr etmek diyor bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz. Seher vaktinde istiğfâr etmek...

Muhterem kardeşlerim! Seher vakti, yâni sahur vakti, yâni gecenin sonu, henüz daha sabahın vakti girmeden, imsak kesilmeden önceki zaman, kimlerin zamanıdır biliyor musunuz?.. Àşık-ı sàdıkların zamanıdır. Çünkü o zaman herkes uykudadır, hiç kimsenin kimseden haberi yoktur. Riyâ yoktur, gösteriş yoktur, şöhret âfetine bulaşmak yoktur. O zaman àşık-ı sàdıklar, Allah'ı seven o muhibb-i sàdıklar...

Muhibb-i sàdık olmak, yâni âşık-ı sâdık olmak İslâm'ın en yüksek mertebesidir. Mutasavvıflar böyle söylüyor. Tasavvufta en

yüksek mertebe aşk makamıdır. O âşık-ı sâdıklar uykudan kalkıyorlar, seccadelerine oturuyorlar, tesbihleri ellerine alıyorlar; Kur'an-ı Kerim'i okuyorlar, *Allah* diyorlar, *Lâ ilâhe illa'llàh* diyorlar, göz yaşları döküyorlar, yalvarıyorlar, dua ediyorlar... Ne kadar güzel! Yâni àşık-ı sàdıkların Mevlâ'sıyla, mahbûb-u hakîkî olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'yle baş başa olduğu zaman...

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri, o mübarek vakitte göğün kapılarını açıyor, kendisi kullarına tâlib oluyor:

"—Ey kullarım! Haydi bakalım, içinizde àşık-ı sàdık varsa, uykusunu terk etsin, kalksın; benim divanıma gelsin, dursun, benden dilesin. İstediğini ben de ona vereyim!" diye, kendisinin tâlib olduğu zaman.

İşte bunu da hiç unutmayın sevgili dinleyiciler!..Evet gündüz de ibadet olur. Günde beş vakit ibadetin zamanları var. Ama gecenin ibadetinin hali ve tadı başkadır. Tatmayan bilmez. Tadan da o zevkten dolayı, herhalde bir daha onu bırakmak istemez. Size, gecelerinizi de böyle Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni zikrederek ibadet etmeyi tavsiye de ediyor hadis-i şerif.

Ben de tabii nakleden bir kimse olarak Efendimiz'in hadis-i şerifini, ben de size tavsiye ediyorum ki, böyle yapalım!.. Yâni birbirimizi Allah için sevelim! Geceleri Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne àşıkàne niyaz edelim, yalvaralım, dualar edelim! Allah'ın evlerini ibadetlerle şenlendirelim, mâmur hale getirelim, camilerini dolduralım!.. Allah'ın yolunda yürüyelim, dinimizi öğrenelim ve hayatımızda yaşayalım ki, Allah bizi belâlardan korusun, sıkıntılardan korusun...

Bakın, Türkiye'nin başında bir sürü belâlâr var... Kendimiz şahsen mutlu olsak bile, Türkiye nâmına üzülüyoruz. "Nereden geldi bu belâlar?" diyoruz, bunların kalkması için çareler düşünüyoruz.

İşte bunun mânevî çâresi bu... Yâni sen iyi müslüman olursan, Allah'a güzel ibadet edersen, sen mü'min kardeşlerini seversen, Allah-u Teàlâ Hazretleri belâları, azabları kaldıracak; Bosna'dan, Hersek'ten, Kafkasya'dan, Keşmir'den, Filistin'den, Afrika'dan, dünyanın her yerindeki zâlimlerin zulmü kalkacak; Allah-u Teàlâ

Hazretleri yeryüzüne güzellikleri hàkim kılacak... O halde, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunda yürümeye gayret edelim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri, cümlemize tevfikini refik eylesin... Hakkı hak olarak görüp ona uymayı nasib eylesin... Duyduklarımızdan ibret alıp, anlayıp, dinleyip, onları uygulamayı nasib eylesin...

Tabii, nasihatten murad, nasihati tutmaktır. Hadislerin, ayetlerin inmesinden, peygamber gönderilmesinden murad da, insanların tebliğ edilen hakikatleri öğrenip onları uygulamasıdır. İslâm insana dünya ve ahiret saadetini, uyguladığı takdirde sağlayacak. O bakımdan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ahkâmını, dinimizin, şeriatimizin ahkâmını en güzel tarzda hayatımızda, evimizde, iş hayatımızda, toplum hayatımızda uygulayalım da, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi hem dünyada bahtiyar eylesin, güçlü kuvvetli eylesin, mutlu eylesin... Hem de ahirette sevdiği kullar olarak cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra, Ak Radyo dinleyicileri! Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

06. 05. 1994 - İstanbul

11. MEDİNE'DEN TAVSİYELER

Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun, sevgili Akra dinleyicileri!

Size Peygamber-i Zîşânımız'ın mübarek şehri Medine-i Münevvere'den hitap etmekten çok mutluyum ve Akra yöneticilerine gerçekten içten teşekkür ediyorum ki, beni bu kadar uzaklarda dahi bulup, sizinle konuşma yapmama vesile oldular. Teşekkür ederim...

Hac münasebetiyle Hicaz'da bulunuyoruz. Bu sene hac, çok mutlu bir şekilde, bizi sevince gark edici bir şekilde hacc-ı ekber oldu. *Hacc-ı ekber*, büyük hac demektir.

"—Eğer hacıların Arafat'a vakfeye çıktıkları gün cumaya rastlarsa zaten Arafe günü, Arafat'a çıkma günü mübarek bir gün; bir de cumaya rastlarsa, o zaman hacıların sevabı yetmiş kat olur. Yâni, yetmiş hac yapmış gibi sevap alırlar." diye bir hadis-i şerif var.

Tabii, biz bunu Türkiye'deyken bilmiyorduk. Ama buraya gelince, burada ilân ediyorlar. Kamerî ayın hangi gün başladığını hükümet ilân ediyor. Zilhicce'nin dokuzunun ne zamana rastlayacağı, o zaman belli oluyor. Burada ilân ettiler, Zilhicce'nin dokuzu cumaya rastlayacak diye. Biz de tabii çok büyük sevince gark olduk, hacc-ı ekber oldu diye. El-hamdü lillâh Arafat'ta, hac vazifelerinde, bu sevinç içinde bu vazifeleri yaptık. Allah cümle ibadetlerimizi kabul eylesin...

Hac tabii, çok büyük bir ibadet... Sosyal ve politik yönü de olan muazzam bir hareket. Çok önemli bir ibadet... İslâm'ın ibadetlerinin ne kadar hikmetli, ne kadar önemli, ne kadar yerli yerinde olduğunu gösteren, elle tutulan, çok somut, müşahhas bir misal.

Hakikaten insan burada, dünyanın her yerinden gelen ve nisbeten geldiği yeri en güzel temsil eden; güçlü, zengin, kültürlü, seçkin müslüman kardeşlerini görme imkânını bulabiliyor. 2-3 milyona yakın, bir büyük kalabalık ile karşılaşıyorsunuz.

Tabii, Türkiye'de de yaz ama sevgili dinleyiciler, buranın sıcağı çok farklı, çok yakıcı, çok kavurucu bir sıcak. İşte o sıcağın altında, şemsiyelerle muazzam bir ibadet îfâ ediliyor. Allah kabul eylesin... Allah haccetmemiş sevgili dinleyicilerime kısa zamanda haccetmelerini nasib eylesin... Çünkü, İslâm'ın beş önemli emrinden, şartından, mühim ibadetlerinden birisi hac ibadeti. Hem de onu Allah'ın rızasına uygun, çok şuurlu bir şekilde yapmayı nasib eylesin Allah...

Tabii hac, Mekke-i Mükerreme'de cereyan eden bir ibadet. Kâbe-i Müşerrefe tavaf ediliyor, Arafat'ta vakfe yapılıyor. Mina'da vazîfeler var. Kurban kesme durumunda olan kimseler oluyor. Şeytan taşlama vazîfeleri var. Bütün bu ibadetler yapıldı, geldi, geçti. Siz de bayramı yaşadınız oralarda... Nice nice bayramlara sıhhat ve âfiyetle ve sevdiklerinizle beraber ulaşmanızı, hepinize ayrı ayrı, şu gün elime fırsat geçmişken temennî ediyorum. Ama daha önceden de dergilerimizdeki yazılarımda, bayram gelmeden önce de bayramlarınızı zaten tebrik etmiştim.

Ayrıca muhterem dinleyicilerim, sevgili Akra dinleyicilerim; biliyorsunuz, Kurban Bayramı senede bir defa geliyor, Ramazan Bayramı senede bir defa geliyor ama, Allah CC lütf u keremiyle bizlere öyle bir imkân bahşetmiş ki, haftada bir cuma günleri bir bayrama sahip oluyoruz. Cuma günü mü'minin bayramıdır. Gerçekten mânevî bakımdan çok kârlara da erdiği, mutlu olduğu bir gün. Onun için, her cuma da ayrıca bir bayramdır. Sizin bu cumanızı da o bakımdan bir bayram olarak hatırlatırım, o bakımdan da tebrik ederim.

Allah cumanın içindeki, mü'min kullara vermeyi vaad ettiği feyizlerden, bereketlerden, nimetlerden, ihsânlardan sizleri de hissedâr eylesin, sizleri de nasibdâr eylesin, sizler de âzâmî derecede faydalanmış olun...

a. Medine-i Münevvere'nin Fazîleti

Tabii, Akra yöneticileri benden cuma konuşması isteyince, elbette bu Hicaz'ın güzel durumunu anlatmam lâzım!..

Mekke'deki vazifeler görüldü. Şimdi biz Medine-i Münevvere'ye geldik. 430 km kadar daha kuzeyde Mekke-i

Mükerreme’den, Kâbe’nin olduğu, Arafât’ın olduğu şehirden... Peygamber Efendimiz SAS’in vefat ederek kabrinin yer almış olduğu, defnedildiği ve ismi Yesrib iken değişip *Medînetü’r-Rasûl,* veyahut *el-Medînetü’l-Münevvere*; Rasûlüllah’ın o mübarek nûruyla pürnûr olmuş olan, nurlanmış olan o şehir mânâsına ismi değişmiş. *El-medîne*, şehir demek Arapça’da. El-medîne ama, Peygamber Efendimiz’in şehri olduğu için, ulemânın ittifakıyla dünyanın en mübarek yeri... Hatta Peygamber Efendimiz’in hadis-i şeriflerini geçen gün Mekke-i Mükerreme’de, tam biz Medîne’ye gelecekken âdetâ bize müjde gibi, camide imamlar böyle sayfayı açıp okuyorlar hadis-i şerifleri. Bize o hadis-i şerif geldi ki:

“—Ey hac yolcuları! Siz burayı, Mekke-i Mükerreme’yi bırakıp kalkıp gidiyorsunuz ama, Medine-i Münevvere’nin de kıymetini bilin!” gibilerden hadis-i şerifler çıktı camide karşımıza. İmam efendi okudu.

Medine-i Münevvere’ye Peygamber Efendimiz özel dua eylemiş. Diyor ki:[67]

اَللَّهُمَّ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ عَبْدُكَ ، وَخَلِيلُكَ ، وَنَبِيُّكَ ؛ وَ إِنِّي عَبْدُكَ ، وَنَبِيُّكَ . وَإِنَّهُ دَعَاكَ لِمَكَّةَ ، وَإِنِّي أَدْعُوكَ لِلْمَدِينَةِ بِمِثْلِ مَا دَعَاكَ لِمَكَّةَ ، وَ مِثْلِهِ مَعَهُ (م. عن أبي هريرة)

(*Allàhümme inne ibrâhime abdüke ve halîlüke ve nebiyyüke*) “Yâ Rabbî, İbrâhim AS senin kulun idi, halîlin idi ve senin peygamberin idi. (*Ve innî abdüke ve nebiyyüke*) Ben de senin kulunum ve peygamberinim yâ Rabbi! (*Ve innehû deàke li-mekkeh*) O Mekke için dua etmişti. Yâni, ‘Mekke’yi emniyetli bir

---

[67] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.1000, no:1373; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.506, no:3454; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.183, no:1593; İmam Mâlik, *Muvatta’* (Rivâyet-i Yahyâ), c.II, s.885, no:1568; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IX, s.62, no:3747; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.171, no:7513; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VI, s.83, no:10134; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.III, s.440; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.438; Tahàvî, *Müşkilü’l-Âsâr*, c.III, s.255, no:1061; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XII, s.446, no:34882; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.VI, s.227, no:5071, 5072.

yer kıl ve meyvalarını bereketlendir!' diye dua etmişti. (*Ve innî ed'ùke li-medîneh*) Ben de bu Medine-i Münevvere için dua ediyorum yâ Rabbi!.. (*Bi-misli mâ deake li-mekkeh, ve mislehû meahû*) Mekke için İbrâhim AS nasıl dua etmişse öyle dua ediyorum, bir de o kadar daha fazlasıyla...”

Yâni, “Yâ Rabbî! Sen İbrâhim Halîlullah'a, sevgili kulun Hazret-i İbrâhim'e vaad edip, onun oğlu İsmâil'e Mekke'yi o Zemzem'iyle, Kâbe-i Müşerrefe'siyle mübarek kıldığın gibi, bereketli kıldığın gibi, çeşit çeşit nimetini oraya yağdırdığın gibi, Medine'yi de bereketli kıl, iki kat bereketli kıl yâ Rabbî!..” diye dua etmiş. Yâni, Mekke-i Mükerreme'ye nisbetle bereketini, kendisi için Allah tarafından istemiş. İki misli daha bereketli olmasını niyâz eylemiş.

Şerefinin aynı şekilde büyük olmasını, Mekke-i Mükerreme'nin bir haremi olduğu gibi, Medine-i Münevvere'nin de bir haremi olmasını duasında isteyince; Allah'ın sevgili kulu ve elçisi olması dolayısıyla, muhakkak ki Allah-u Teàlâ Hazretleri de o şeyi ihsân etmiştir.



Onun için, bizim Osmanlı şairlerinden bir zarif zât-ı muhterem diyor ki:[68]

Bende medfundur deyu, eflâke fahreyler zemîn.

“Rasûlüllah bende defnedilmiş diye, yeryüzü göklere övünür. Bende medfun Rasûlüllah, benim bağrımda diye, yeryüzü göklere iftihar eder.” diyor.

Tabii, Medine-i Münevvere de öteki şehirlere iftihar eder:

“—Allah’ın en sevgili elçisi, en mübarek kulu, en yüce kulu, Makàm-ı Mahmud’un sahibi Rasûlüllah SAS bende medfundur.” diye övünür. Ve hakîkaten de o şerefe sahip.

Tabii, Peygamber SAS Efendimiz’i de ziyaretin çok büyük sevabı var. Haccedip Rasûlüllah’ı ziyaret etmemek olmaz. Ve Rasûlüllah’ı ziyaret etmeyi kendisi temennî eylemiş, işaret buyurmuş. Hacıların hacca geldikleri esnada, ya da hacdan dönerken, Rasûlüllah SAS Efendimiz’i ziyaret etmesi, mescidini ziyaret etmesi, mescidinde namaz kılması, onun o yaşadığı yeri görmesi tabii çok güzel bir şey. Peygamber Efendimiz’in türbesini ziyaret etmesi çok çok güzel bir şey!

Düşünün, Peygamber Efendimiz’in çevresindeki çok mübarek insanları... O *Zevcât-ı Tâhirât*, *Ümmehât-ı Mü’minîn*, yâni müslümanların anneleri olan vâlidelerimiz buralarda... Peygamber Efendimiz’in mübarek cennetle müjdelenmiş sahabilerinin bir kısmı bu Medine-i Münevvere’de. Bakî Kabristanı denilen *el-Bakîu’l-Garkad* veya *el-Bakî'* denilen meşhur kabristanı var. Peygamber Efendimiz’in hemen türbesinin kapısından öbür tarafa, şarka doğru bakıldığı zaman görünen muazzam bir kabristan. Tabii orada o mübarek insanlar medfun.

---

[68] Şiirin tamamı:

Ol Rasûl-i Müctebâ, hem Rahmeten li’l-àlemîn,
Bende medfundur deyu, eflâke fahreyler zemîn.
Ravzasın idüb ziyaret, didi Cibrîl-i Emîn:
Hâzihî cennâti adnin, fe’dhulühâ hàlidîn.



Onları ziyaret etmek, o Peygamber Efendimiz'in mübarek kızı Fâtımatü'z-Zehrâ Validemiz'i ziyaret etmek ne kadar, ne kadar güzel tabii.

İşte böyle bir yerde bulunmanın mutluluğu içindeyiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri sizlere de nasîb eylesin... Ve Peygamber Efendimiz'in rızasını, sevgisini kazanmayı Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenize nasip ve müyesser eylesin aziz ve sevgili dinleyiciler...

b. Alimin Abide Üstünlüğü

Tabii ibadetler çok önemli ama, benim önümde açmış olduğum hadis-i şerîf kitabında, Muaz RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif... Hemen karşımda, her zaman olduğu gibi yine bir ilim konusuna temas etmeden geçilmeyecek demek ki bugünkü sohbetimde de... Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:[69]

---

[69] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.341, no:3641; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.341, no:3641; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.81, no:223; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V,

فَضْلُ العَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ ، كَفَضْلِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ عَلٰى سَائِرِ

الْكَوَاكِبِ (حل. عن معاذ)

RE. 323/4 (*Fadlü'l-àlimi ale'l-àbidi kefadli'l-kameri leylete'l-bedri alâ sâiri'l-kevâkib.*) "Alimin àbid üzerine üstünlüğü, dolunayın olduğu gecede, gökyüzünde dolunay ne kadar büyükse, öbür yıldızlar hatta görülmez bile, ne kadar sönük kalırsa âlimin kıymeti o kadar daha fazladır, o kadar daha kıymetlidir." buyurmuş.

Onun için tabii, ilim fevkalâde önemli ve ilim de cenneti kazanmak için fevkalâde gerekli bir çalışma. Onun için sevgili dinleyicilerim, aman kendiniz ve çoluk çocuğunuz mutlaka Kur'an-ı Kerim'i ve Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini, daha doğrusu sünnet-i seniyye-i nebeviyyesini çok iyi öğrenin! Dinde bilgili olun, dinde fakih olun!..

Allah bir insanın dünya ve ahirette hayrını isterse, o hayrın anahtarı olan dinde bilgili olmak, görgülü olmak, sezgisinin doğru olması, sağlam olması, kalbinin nurlu olması, anlayışının tam olması nimetini verir ona... Yâni insanın zihninin, gönlünün, kafasının dinî duygularla, bilgilerle dolması lâzım! Aman bunu ihmâl etmeyin!..

Dünya bilgileri tabii önemli, onları önemsememek olmaz. Çünkü onların hepsi insanoğlunun mutluluğu için, ilerlemesini sağlamak için ve hayatının tatlı ve güzel olması için gerekli

---

s.196, no:21763; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.110, no:342; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.289, no:88; Beyhakî, *Şuabü'l-İmân*, c.II, s.262, no:1696, 1697; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.224, no:1231; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.398, no:368; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.247; İbn-i Ebî Şeybe, *Müsned*, c.I, s.51, no:47; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IX, s.45; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.129, no:4347; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.258, no:28746 ve s.275, no:28795; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.841, no:1848; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.442, no:14686 ve c.XX, s.403, no:22469.

olduğundan, bizim dinimiz ilmin her çeşidine çok büyük önem veriyor ama; ilimlerin en üstünü ma'rifetullahtır, yâni Allah'ı bilme ilmidir. Allah'a güzel kulluk etmeyi mutlaka çok iyi bilmeliyiz. Àrif, edîb, zarif, kâmil, tatlı, itaatli, hoş halli, güzel ahlâklı, çok kaliteli müslümanlar olmalıyız, olmalısınız. Çoluk çocuğunuz öyle olmalı, hanımefendiler öyle olmalı, hanım kızlar öyle olmalı!.. O bakımdan, ilme çok önem vermemiz gerekir.

Evinde misafir olduğumuz kimsenin oğlu hafız, çok nefis Kur'an-ı Kerîm okuyor. Onunla Kur'an-ı Kerîm okuyor ve dinliyordum ben. Geçen gün bir alimin kitabını getirdi, orada çok güzel bir tavsiye var. Büyük bir alim diyor ki:

"—Mutlaka ve mutlaka günde bir cüz Kur'an-ı Kerîm okuyun!"

Tabii, o hıza erişmek için biraz çalışmak lâzım! En aşağı günde bir cüz okuyun ki, ayda bir hatim indirmek mümkün olsun...

Tabii daha fazla da okuyan kimseler olabilir. Yedi günde bitirmek mümkün. Kur'an-ı Kerim'i Pakistanlı kardeşlerimiz yedi bölüme bölmüşlerdir, *menzil* diyorlar. Yedi günde hatim indirirler. Üç günde de hatim etmek mümkün. Daha fazlasını tavsiye etmemiş Peygamber Efendimiz. Daha sık olduğu zaman, hızlı olduğu zaman, mânâsını düşünme imkânı azaldığından tavsiye etmemiş.[70]

Sevgili dinleyicilerim, diyor ki o alim:

"—Günde bir kere bir cüz Kur'an-ı Kerim okuyun; bir... İkincisi; her gün mutlaka birkaç ayet-i kerime ezberleyin!"

İnsan birkaç ayet-i kerimeyi ezberleyebilir. Allah'ın kelâmından bir şeyler ezberlemiş olacak. Uygulamak üzere zihnine yerleştirmiş olacak. Çok güzel bir faaliyet... İşte ilmin yaşı yoktur, mesleği yoktur, cinsiyeti yoktur. Yaşlı olan da, genç olan da, hanım olan da, bey olan da, çocuk olan da, herkes günde birkaç ayet-i kerime ezberlemeli! Kur'an-ı Kerim'i bilmeli, sonra ezberlemeli; yâni hafızasında kalsın. Çünkü, namaz Kur'an-ı Kerîm'le oluyor. O bilgiler lâzım bize...

Üçüncü tavsiyesi de:

"—Her gün birkaç ayet-i kerimenin tefsirini geniş bir şekilde tetebbû edin, araştırın, düşünün, tefekkür edin!" diyor.

---

[70] *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.293, no:4162; RE:78/11.

Çok önemli… Çünkü Kur'an-ı Kerim Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kelâmıdır. Ve orada eskilerin ve yenilerin, geçmişin ve geleceğin ilmi vardır. Bütün ilimler oradadır. Ve bütün ilimlerin kaynağı olan, insanın şahsiyetinin en güzel tarzda gelişmesine sebep olan bilgiler oradadır. İman bilgisi oradadır. İslâm'ın ruhu onun içindedir.

Kur'an'a sımsıkı yapışan kurtulur. Fitneli devreler var, din düşmanları var, münafıklar var, kâfirler var, itirazcılar var, şeytan var, nefis var, kötü huylar var... Görüyorsunuz, müslümanlar nerelerde... Mazlum müslümanları düşünün, onlara zulmeden, hiç yoktan İslâm'a düşman olan insanları düşünün!.. Düşmanlar var. Tabii, bunların karşısında İslâm'ı çok iyi bilmek lâzım! Kur'an-ı Kerîm'i çok iyi bilmek lâzım! Onun için, iki-üç ayet ezberleyin diyor, birkaç ayetin tefsirini de geniş bir şekilde öğrenin diyor.

Hazret-i Ömer, Kur'an-ı Kerim üzerinde üç çeşit çalışma yaparmış. Bir, hızlı Kur'an-ı Kerîm okurmuş; bir orta hızlı okurmuş; bir de böyle her ayet üzerinde enine boyuna, derin derin düşünerek okurmuş.

"—Daha Kur'an-ı Kerim'in başlarında kaldım, henüz daha şu sûreden öteye gidemedim." buyurmuş.

Onun için sevgili dinleyiciler, Kur'an-ı Kerim'le ilgili çalışmanızı en öndeki çalışmanız haline getireceksiniz. Biliyorum her birinizin mesleği var, işi var, çalışmaları var... Tamam talebesiniz, memursunuz, esnafsınız, tüccarsınız, sanayicisiniz, fabrikatörsünüz; ama en başta gelen işiniz Kur'an-ı Kerim'i bilmek olacak. Günde bir cüz okuma seviyesine getirin kendinizi... Günde birkaç ayet-i kerime mutlaka okuyun! Ve birkaç ayetin geniş açıklaması üzerinde derin derin tefekkür ederek, bilginizi, görgünüzü yaygınlaştırmaya gayret edin. Bu çok çok önemli bir husus olmuş oluyor ve alimin ibadetinin kıymeti ilmi olmadan ibadet eden, kuru kuruya ibadet eden insandan çok fazla oluyor.

Benim burada gördüğüm hususlardan birisi, sevgili dinleyicilerim: Biz, Türkiye'den gelmiş hacı kardeşlerimize bakıyorum; çok sevimli insanlar, çok uyanık insanlar, çok tatlı insanlar. Yâni böyle bakarken gözlerinin içi gülüyor, çok hoşuma gidiyor onların halleri ama, İslâm'ı çok iyi bilmemiz lâzım!.. Giyim

hususunda, ibadeti yapış tarzımızda, davranışlarımızda ve sâirede İslâm'ı çok iyi bilmemiz lâzım! Onlardan yana kendimizi takviye etmeliyiz. Kimsenin yanında, daha geride kalmamalıyız.

Düşünün ki, mübarek ecdadımız öyle İslâmî eserler yazmışlar ki, Araplar bugün o eserleri kaynak eser olarak okuyorlar. İmam Buhàrî, Buhàra'da yetişmiş. İmâm Tirmizî, Buhàra'ya yakın, aynı memlekette Tirmiz'de yetişmiş. İmâm Serahsî büyük fakih... Böyle her ilim dalında çok büyük âlimler yetiştirmiş bizim milletimiz. Ve onlar tabii İslâm'ı hem kendiler çok iyi bilmişler, hem de başkalarının bilmelerine vesile olacak muazzam eserler yazmışlar. Şimdi biz onların torunlarıyız. Bize de yakışan Kur'an-ı Kerim'i, İslâm dinini çok iyi bilmektir.

c. Cuma Günü Gusletmek

Aziz ve sevgili dinleyicilerim size en son yine, her zaman olduğu gibi, açtığım sayfada da karşımda olduğu için, bir hadis-i şerif daha okuyarak sözümü tamamlamak istiyorum.

Peygamber Efendimiz, Ebû Saîd el-Hudrî Hazretleri'nden İmâm Buhàrî ve Müslim'in rivâyet ettiklerine göre buyurmuş ki:[71]

اَلْغُسْلُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلٰى كُلِّ مُحْتَلِمٍ ، وَأَنْ يَسْتَنَّ ، وَأَنْ يَمَسَّ طِيبًا إِنْ وَجَدَ (ط. حم . ش. خ . م . د. ابن خزيمة عن أبي سعيد)

---

[71] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.300, no:840; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.581, no:846; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.148, no:344; Neseî, *Sünen*, c.III, s.92, no:1375,1383; İbn-i Mâce, Sünen, c.I, s.346, no:1089; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.30, no:11268, 11676; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.123, no:1743, 1745; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.IV, s.34, no:1233; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.294, no:2216; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.167, no:2820; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.434, no:1537; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.242, no:5748; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.519, no:1667, 1688; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.273; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.257; Tahàvî, *Şerhü Maànî*, c.I, s.116, no:662; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1293, no:21250; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.412, no:14618.

RE. 225/9 (*El-guslü yevme'l-cumuati vâcibün alâ külli muhtelimin.*) "Bulûğa ermiş olan her müslümana cuma günü yıkanmak gereklidir, şarttır, yıkanmalı müslüman." Neden?.. Cuma namazı var, camiye tertemiz gidecek. Tepeden tırnağa bir gusül abdesti almalı..

(*Ve en yestenne*) "Bir de dişlerini misvaklayacak." Yâni fırçalayacak, yâni dişleri de pırıl pırıl tertemiz olacak, ağzı kokmayacak. Dişleri nur saçacak, tebessüm ettiği zaman etrafı aydınlatacak. (*Ve en yemesse tîben in veced*) "Bulursa, bir de güzel koku sürünecek." diyor Peygamber Efendimiz.

Düşünün... İnsan güzelce dişlerini fırçalamış, tertemiz, güzelce yıkanmış. Tabii, camiler Allah'ın evi... Oralara giden insan en güzel tarzda giyinecek. Giyindi, güzel kokuları süründü; camiye öyle girecek.

Böyle olursa, herkes yanında bulunduğu insanın temizliğinden, güzel kokusundan memnun olur. Aksine bir şey olsa, ondan da üzülür; pis kokusundan, pisliğinden, kirliliğinden, üstü kömür, is, pas, yağ filan olsa, "Aman üstüme sürünmesin!" diye sakınır. Onun için, cuma günü yıkanmanızı da tavsiye ederim.

Cuma namazınızı hiç ihmal etmemenizi tavsiye ederim. Aman sevgili dinleyicilerim, eğer üzerinize cuma farzsa; yâni hanımlara farz değil de, biliyorsunuz erkeklere farz... Cuma üstünüze farzsa ve şu anda beni dinliyorsanız; hemen abdestinizi alın ve cumaya gidin! Çünkü, üç *cumaya* mazeretsiz gitmeyen insanın, Allah gönlünü mühürler, yâni kapatır:[72]

---

[72] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.300, no:22611; İmâm Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.111, no:246. Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.530, no:3811; Ebû Katâde RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.357, no:1126; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.332, no:14599; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.430, no:1081; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.175, no:1856; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.91, no:273; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.247, no:5781; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.102, no:3004; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.516, no:1657; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.194, no:2689; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, Sünen, c.II, s.327, no:460; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.440, no:1115; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.26, no:2786; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.176, no:1857; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.175, no:1600; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*,

مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ مُتَوَالِيَاتٍ ، مِنْ غَيْرِ ضَرُورَةٍ ، طَبَعَ اللهُ عَلٰى قَلْبِهِ (حم . ك. ض. عن أبي قتادة ؛ حم . ن. ه. ع. ك. ق. ض. عن جابر)

RE. 412/12 (*Men tereke'l-cumuate selâse merrâtin mütevâli-yâtin*) "Kim cuma namazını peş peşe, arka arkaya üç defa terk ederse..." Yâni bu cuma kılmamış, hemen onun arkasındaki cuma yine kılmamış, onun arkasındaki cuma yine kılmamış... (*Min gayri darûretin*) "Zarûret, mecburiyet, elinde olmayan sebepler, mânîler filân yok iken, eğer üç cumayı terk ederse..." Ne olur? (*Tabaa'llàhu alâ kalbihî*) "Allah onun kalbini mühürler, kapatır." Kalbi, gönlü çalışmaz, işlemez hale gelir. İnsanın iç âlemi kararır, mânevî bakımdan mühürlenir, kapatılır, çalışmaz hale gelir. Yâni, Allah tarafından kendisine hayırlar gelmemeye başlar, çok kötü duruma düşer.

Dükkânın zabıta memuru tarafından gelinip, kepenkleri kapatılıp, kırmızı mühürle kapatıldığını düşünün. Bir ay ticaret yapamayacak, faaliyet gösteremeyecek. O gözünüzün önüne gelsin...

Allah insanın kalbini mühürleyince o zaman gönlü çalışmıyor. Gönülsüz, tatsız, tuzsuz bir hayat başlamış oluyor. Onun için aman cumanın bayram olduğunu bilin ve cumaya göre hazırlanın ve cumanın bütün mükâfatlarından Allah sizi istifade ettirsin...

Hacca gelmiş olan kardeşlerimizin haclarının kabul olmasını dilerim. Tabii hacda hayatını kaybeden, hasta gelip de burada

---

c.II, s.176, no:975; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.366, no:917; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.172, no:5356; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.193, no:2688; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.154, no:5576; Ebü'l-Ca'd ed-Damrî RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.154, no:5579; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.102, no:2712; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.413, no:464; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1251, no:21136; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.141, no:21729.

hastalığı dolayısıyla vefat eden kimseler var çeşitli şekillerde... Onlara rahmet dilerim. Tabii hacda vefat etmiş insanlar, çok büyük makamlara ermiş oluyorlar. Onların şefaatlerini dileriz. Kalanlara sağlık, âfiyet dileriz.

Ve siz, Türkiye'den Akra'yı dinleyen sevgili Akra dinleyicilerim! Size de dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarını, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden dilerim. Allah gönlünüzce size, neler istiyorsanız dünya ve ahiret için, onları ihsan eylesin... Gönlünüz mutlu olsun... İçiniz aydın olsun, tatlı olsun, şen olsun... İşlerinizi Allah rast getirsin... Kesenize Halil İbrâhim AS'ın bereketini ihsân eylesin, bereket saçsın... Onun gibi cömert olun; sağa sola hayrınız, hasenâtınız olsun... Çoluk çocuğunuzla, sevdiklerinizle Allah sizleri mutlu ve bahtiyar eylesin...

Eğer evvelce hacca gelmişseniz, tekrar tekrar gelmeyi nasib etsin... Eğer hiç gelmemişseniz, tabii hac biraz da mâli bir ibadet, o mâli kuvvete sahip olup zengin olmayı ve nice nice defalar böyle hacca gelmeyi nasib eylesin... Bize şu anda nasib olduğu gibi, Peygamber SAS Efendimiz'in Medine-i Münevvere'sini de ziyaret etmek nasib eylesin... Ve hepimiz Peygamber Efendimiz'in sevgisine nail olalım... Allah Peygamber Efendimiz'in sevgisine, teveccühüne, iltifatına, şefaatine cümlemizi nail eylesin... Cennette bizi onlara komşu eylesin...

Sevgili Akra dinleyicilerim, Allah'ın selâmı rahmeti bereketi üzerinize olsun!..

27. 05. 1994 - Medine

12. GERÇEK TEVBE

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Medine-i Münevvere'den kucak dolusu selâmlar, dualar... Allah-u Teàlâ Hazretleri, dünya ve ahiretinizi mâmur eylesin... Sizi iki cihanda mes'ud ve bahtiyar eylesin...

Peygamber-i Zîşân Efendimiz Hazretleri'nin Medine-i Münevvere'si, tabii yeryüzünün en güzel beldesi durumunda... Bizim Osmanlı şairlerinden birisinin söylediği gibi:

Ol Rasûl-i Müctebâ, hem Rahmeten li'l-àlemîn,
Bende medfundur deyu, eflâke fahreyler zemîn;[73]

Yâni, "Bağrında yattığı için, Peygamber Efendimiz bende diye, yeryüzü göklere karşı öğünüyor." dediği gibi;

Sakın terk-i edebden kûy-i Mahbûb-u Hüdâ'dır bu!
Nazargâh-ı ilâhîdir, makàm-ı Mustafâ'dır bu!

dediği gibi Nâbi[74] isimli büyük şairimizin. Allah'ın habîbi, Habîbullah, sevgili kulu Muhammed-i Mustafâ'nın mescidinde olmak, şehrinde, beldesinde olmak çok büyük bir şeref...

---

[73] Şiirin tamamı:

Ol Rasûl-i müctebâ, hem rahmetenli'l-àlemîn,
Bende medfundur deyu eflâke fahreyler zemîn.
Ravzasın idüb ziyâret, dîdi Cibrîl-i Emîn:
Hâzihî Cennât-i Adnin, fedhulûhâ hàlidîn.

[74] Yusuf Nâbî (1642-1712): Osmanlı şâiri. 1642 (H.1052) yılında Urfa'da doğdu. Çocukluğunda Arapça ve Farsça'yı öğrendi. Daha sonra Yâkûb Halîfe isimli bir Kâdirî şeyhine talebe oldu. Şeyhinin tavsiyesiyle İstanbul'a gitti. O sıralarda vezir Musâhip Mustafa Paşa, onu Dîvân kâtipliğine tâyin etti. Yûsuf Nâbî, 1671 senesinde yapılan Lehistan seferinde bulundu. Kameniçe'nin zaptı dolayısı ile yazdığı bir şiir, Sultan IV. Mehmet tarafından beğenilerek, şehrin kapısına işlendi. Sultânın takdir ve iltifâtına mazhar oldu.

Siz sevgili dinleyicilerimize de temennî ediyorum; bu güzel, mübarek, muhteşem, nurlu mahalleri hac yaparak, Peygamber Efendimiz'i ziyaret ederek, inşâallah sizler de görürsünüz, bu güzel günleri yaşarsınız.

Mescid-i Nebevî, Peygamber Efendimiz'den sonra müteaddit defalar sağına, arkasına doğru genişledi, genişledi, genişledi... Bugün çok muazzam bir boyuta ulaştı. Eskiden Medine-i Münevvere'nin etrafına emniyet için surlar yapılmış; adeta o eski surların hudutlarına, kapılarına kadar dayandı. Yâni, eski Medine şehri —tabii kıble tarafı hariç— sanki Mescid-i Nebevî olmuş gibi.

Burada şu anda, çok miktarda Türk hacıları var. Onların özel renkli, yeşilimsi yazlık kıyafetlerinden Türk oldukları hemen

---

Mustafa Paşa'nın vefâtına kadar yanında kaldı. Sonra Baltacı Mehmed Paşa'nın yanında Haleb'e gitti. Baltacı Mehmed Paşa sadrâzam olunca, İstanbul'a dönerken Nâbî'yi de berâberinde getirdi. Muhtelif görevlerde bulundu. 1712 (H.1124) yılında İstanbul'da vefat etti. Üsküdar'daki Karacaahmet mezarlığına defnedildi.

Nâbî, şiirlerinde iyiyi ve doğruyu vermeye çalışmıştır. O, bir düşünce ve hikmet şâiridir. Dili sâde, söyleyişi düzgün, rahat ve çekicidir.

Eserlerinden bazıları: 1) Türkçe *Dîvân*. 2) Farsça *Dîvânçe*, 3) *Tercüme-i Hadîs-i Erba'în,* 4) *Hayriye*, 5) *Hayrâbâd*, 6) *Sûrnâme*, 7) *Fetihnâme-i Kameniçe*, 8) *Münşeât*, 9) *Tuhfetü'l-Haremeyn*.

Nâbî, 1678 senesinde hacca gitti. Hac kafilesi Osmanlı devlet ricâlinden meydana geliyordu. Nâbî, Medîne'ye yaklaştıkları gece heyecandan uyuyamadı. Kafiledeki bir yetkilinin ayaklarını Medine'ye doğru uzattığını gördü. Onu uyandıracak bir sesle şu nâtı söyledi:

Sakın terk-i edebden, kûy-i mahbûb-i Hudâ'dır bu!
Nazargâh-i ilâhîdir, makam-ı Mustafâ'dır bu.

Habîb-i Kibriyâ'nın hâb-gâhıdır fazîletde,
Tefevvuk-kerde-i arş-ı Cenâb-ı Kibriyâ'dır bu.

Bu hâkin pertevinden oldu deycûr-i âdem zâil,
İmâdın açdı mevcûdât dü çeşmin tûtiyâdır bu.

Felekde mâh-ı nev Bâbü's-Selâm'ın sîne-çâkidir,
Bunun kandîli cevzâ matla-ı nûr-i ziyâdır bu.

Mürâât-ı edeb şartıyla gir Nâbî bu dergâha,
Metâf-ı kudsiyâdır bûse-gâh-ı enbiyâdır bu.

anlaşılıyor. Samimî, ibadet aşkıyla dolu davranışlarından hemen herkes biliyor. Hatta satıcılar rakamları söylerken, karşıdan gelenin Türk olduğunu anlayınca, Türkçe rakamlarla söylüyorlar. Kendisi Türkçe bilmese bile, rakamlar Türkçe... Esnaf öğrenmiş ve ona göre konuşuyor. Çok tatlı günler...

Tabii, hacılar da yavaş yavaş haccı yapmış oldular. Hacc-ı ekber yaptılar. Yâni, normal bir haccın sevabının yetmiş kat fazlası olan bir hac oldu bu sene. Çünkü, Peygamber Efendimiz SAS hadis-i şerifinde buyurmuş:

"—Eğer hacıların Arafat'a çıktığı gün cuma günü olursa, o zaman hacc-ı ekber olur."

Hacılar bu hacc-ı ekberi yaptılar.

Daha önceden Medine-i Münevvere'yi ziyaret etmiş olanlar olabilir. Onlar Cidde'ye geçip Türkiye'ye döndüler. Tabii siz Türkiye'de zaman zaman, tanıdığınız hacıları karşılıyorsunuzdur. Onların getirdiği zemzem sularından, dualar ederek içiyorsunuzdur; hurmalardan yiyorsunuzdur, tesbihler elinizdedir. Ama halen buralarda, Medine-i Münevvere'yi de ziyaret eden hacı kardeşlerimiz var. Onlar da artık, uçaklarının sırası geldikçe, yavaş yavaş dönüyorlar.



a. İnsan Hayatında Bir Dönüm Noktası

Akşamları, burada bir evde sohbetler ediyoruz. Toplayabildiğimiz kadar hacı kardeşlerimizden veyahut Medine-i Münevvere'de görevli, burada çalışan kardeşlerden güzel, muhabbetli toplantılar oluyor.

Elimizdeki kitap *Kitâbü't-Tevvâbîn*, yâni Allah'a dönen, tevbe eden kulların kitabı. Çok güzel konular var içinde ve çok da güzel hazırlanmış bir kitap... Dipnotlarıyla, çok ilmî usûllere riayet edilerek hazırlanmış. Hakikaten istifade de ediliyor. Ben de şahsen okurken duygulanıyorum. Dinleyenler de duygulanıyor.

Bu cuma sohbetimde, hatırıma şu geldi ki muhterem dinleyiciler: Biz tevbe deyince, elimizi açıp, "Tevbe yâ Rabbi!" demek diye düşünüyoruz. Ama bu büyük alim zâtın yazmış olduğu, bu *Tevbekârların Kitabı*'ndan anlıyoruz ki, bu tevbe bu kadar basit bir olay değil. İnsanın hayatında bir dönüm noktası... Yâni, hayatı değişiyor.

Bakıyoruz, Peygamber SAS Efendimiz'e en büyük düşmanlığı yapmış, düşmanlığı yıllarca sürdürmüş, en büyük mücadeleyi vermiş, en azılı hasım durumunda olan insan, hidayet geliyor, gönlüne hidayet güneşi doğuyor; bir dönüş yapıyor ki, ondan sonra en iyi müslümanlardan birisi oluyor. Hayatını ve malını evvelce İslâm aleyhinde harcarken, kat kat fazlasıyla İslâm için harcamaya başlıyor. Yâni, hayatında muazzam bir değişme oluyor.

Bu tevbe olayındaki, Türkiye'deki ve buradaki anlayış farkından hatırıma geldi ki, siz sevgili dinleyicilerime bir noktayı kuvvetli bir şekilde vurgulayarak açıklamam lâzım: Bu tevbe sadece söz ile yapılan, "Tevbe yâ Rabbi!" denilen bir olay değil. Sakın biz bunu böyle anlamayalım!..

Tabii, iyi bir müslümanın da, her gün yaptığı hareketlerden, söylediği sözlerden, insanlarla münasebetlerinden, beşerî münasebetlerinden dolayı hatalı davranışları olabilir. Biz kitaplarımızda büyüklerimizin nasihatlerini okuyoruz, sizlere de naklediyoruz. İnsan sabahleyin:

"—Bugün Allah için ne yapabilirim?" diye, o gün ne yapacağını planlamalı!..

Tamam.

"—Bir de akşamleyin, o günün muhasebesini yapmalı!" diyoruz.

Yâni:

"—Bugün Allah için neler yapabildim?.. Allah'ın rızasını kazanacak şeyler yapabildim mi, yoksa Allah'ın razı olmayacağı hatalı şeylerim oldu mu?" diye düşünecek tabii. Hatalarına pişmanlık duyacak, tevbe ve istiğfar edecek.

Bu tamam. Fakat, asıl tevbe sevgili dinleyiciler, insanın hayatında bir dönüm noktası oluyor. Yâni, azılı bir İslâm düşmanıyken bir insan, bakıyorsunuz birden değişmiş, mübarek bir mücahid olmuş ve çok büyük başarılar sağlayan bir insan haline gelmiş.

Hepinizin duyduğu bir isim olduğu için söyleyebilirim. Dün akşam da okuduk. Biliyor musunuz ki, Peygamber Efendimiz'le en büyük acı ve en çok ezâ verici mücadeleler yapmış olan ve öldürülmüş olan Ebû Cehil'in oğlu, hepimizin bildiği Ebû Cehil'in oğlu [İkrime] müslüman oluyor. Düşünebiliyor musunuz, yâni en azılı hasımlar müslüman oluyorlar

Bir olayı naklediyor dünkü kitap: Hazret-i Ömer RA emîrü'l-mü'minîn olmuş, İslâm orduları Azerbaycan'a dayanmış, Afrika'ya geçmiş, İran tarafları fethediliyor... Mekke'nin eski İslâm düşmanları, Medine-i Münevvere'ye ordu tertip etmiş, getirmiş olan Ebû Süfyan'lar ve Mekke'nin diğer eşrafı, çok itibarlı, soylu, hasepli, nesepli insanlar Hazret-i Ömer'i ziyarete geliyorlar. Hepsi müslüman olmuş, hepsi değişmiş, hepsi hayatında öyle bir tevbeyle tevbe etmiş ki, iyi müslüman olmuş. Emîrü'l-mü'minîn Hazret-i Ömer'e geliyorlar, izin istiyorlar, huzuruna gelecekler, ziyaret edecekler.

Ama Hazret-i Ömer, Bilâl-i Habeşî gibi Habeşistan'dan gelmiş ve Mekkelilerin kölesi olduğu bilinen, köleyken Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in parasını verip, ödeyip, satın alıp da azad ettiği bir işçi yâni. Bilâl-i Habeşî, Suheyb-i Rûmî gibi insanlara öncelik tanıyıp, onları huzuruna almış.

Kureyşliler şaşırmışlar, demişler ki:

“—Yâhu, biz Kureyş’in ensâbı çok güzel olan, soylu kişileriyiz, eşrafındanız. Şu Emîrü’l-mü’minîn’in yaptığı işe bak! Ben ömrümde böyle gün görmedim, ne biçim iş ki, en soylu insanları kapıda bekletiyorlar, ama onların köleleri, Emîrü'l-mü’minîn’in huzuruna alınıyor. Ne acaib iş!..” deyince, içlerinden birisi kalkıyor, diyor ki:

“—Bakın arkadaşlar, biz eğer birisini azarlayacak ve birisinde kusur bulacaksak, kendimizde kusur bulalım! Allah’ın emri ve daveti hepimize eşit olarak geldi. Allah’ın tebliği, İslâm dini hepimize eşit olarak geldi. Onlar davete icabet ettiler, biz icabet etmedik. Onlar süratle Rasûlüllah’ın yanına koştular, biz çok geç kaldık. Eşit şartlarla önümüze imkân geldi ama, fırsatı değerlendirmeyen biziz. O halde kusur bizde... Biz kendimizde kusur bulalım!” diyor.

Tabii haklı bir itiraf bu... Sonra da diyor ki:

“—Köle de olsalar, biz bu şahısların artık kâ’bına erişemeyiz, derecesini yakalayamayız. Onlar bizden İslâm’da kat kat önce... İslâm’da bizden kıdemleri var, dereceleri yüksek... Bunun çaresi ancak, eğer cihada yönelebilirsek, Allah’ın dinini yaymak için malımızla, canımızla, var gücümüzle gayrete yönelebilirsek, belki dünyada fırsatı kaçırdık, onlardan geriye kaldık ama, inşâallah ahirette yanlarında oluruz, onlar gibi güzel dereceler yakalarız.” diyorlar.

Mekke-i Mükerreme’yi bırakıyorlar, evlerini, köşklerini, kasırlarını, bahçelerini, imkânlarını bırakıyorlar, ailece hepsi kalkıp, o zaman cihadın yapıldığı bölgelere hicret ediyorlar.

Hakikaten tarihe geçen çok güzel cihadlar, mücadeleler de yapmışlar. Hepsi bir ara İslâm’la çarpışmış olan insanlar, İslâm’ı yaymak için güzel mücadeleler vermişler. Onlardan birisi, işte Hàlid ibn-i Velid RA... Uhud Harbi’nde müslümanların dağılmasına sebep olan hücumları yapan büyük komutan. Ondan sonra, İslâm’ın yayılması için, ne kadar büyük mücadeleler vermiş.

Tabii tarihî olaylar... Tarih ne içindir? Kıssadan hisse almak içindir, ibret almak içindir. Tarih ilminin büyük faydalarından birisi budur. Tarihî olayların incelenmesinde çeşitli faydalar var. Birisi de, hele İslâm tarihi bahis konusu olunca, oradaki

olaylardan ibretler çıkartıp günümüze taşıyacağız. O halde, bu olaylardan ibret alarak günümüze taşıyacak olursak sevgili dinleyiciler, ne diyebiliriz?..

Diyebiliriz ki: "İslâm bizim için de aynı durumda... İslâm bize de arz olunmuş. Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarını cennetine davet ediyor. Cehennemden korumak için peygamber göndermiş. Kur'an-ı Kerim indirmiş o peygamberine, kendi Kelâm-ı Kadîmini indirmiş. Biz buna muhatabız, davetliyiz. Binâen aleyh, Kureyş'in eşrafı gibi, daveti geriye bırakıp da, Kureyş eşrafının evlerinde kölelik yapan insanların, onlardan mânevî bakımdan öne geçtiği gibi bir duruma biz düşmeyelim! Biz de Allah'ın dinine hizmet edelim, canla başla çalışalım! Maddî ve mânevî bakımdan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin dinine var gücümüzle hizmet ederek, cihad ederek, Allah'ın rızasını kazanmaya çalışalım!" diye, biz de buradan kendimize bir pay çıkartabiliriz.

b. İslâm İçin Çalışalım!

Biliyorsunuz, *cihad* deyince, tabii hemen herkes savaşı düşünür. Ama cihad savaştan çok daha geniş bir kavramdır. Yâni, İslâm için yapılan her türlü gayret ve çalışmaya biz cihad diyoruz. Hatta insanın kendi nefsinin içinden gelen kötü arzuların karşısına çıkmasına, kendi nefsiyle mücadele etmesine de cihad diyoruz. Hatta hadis-i şeriflerde insanın nefsiyle mücadelesine *cihad-ı ekber* denmiş. Bunları unutmayalım!

Bugün hem cihad var, düşmanlarla savaş var. Kafkasya'da savaş tehlikesi var. Fiilen Ermenilerle Azerî kardeşlerimiz çarpışıyor. Bosna-Hersek'te fiilen sıcak savaş var... Dünyanın her yerinde müslümanların dertleri var, sıkıntıları var. Ve müslümanların birbirlerine yardımcı olması lâzım.

Bizim sevgili, mübarek alimlerimizden Mehmed Emin Er Hoca[75], Nevşehir'de Dedeman Oteli'nde, sohbette ne güzel söylemişti:

---

[75] Mehmed Emin Er (1914-2013): 1914 (h.1332) yılında, Diyarbakır'ın Çermik ilçesinin Külüyan köyünde doğdu. Babası Hacı Zülfikâr, annesi Havva Hanım'dır. Henüz dört-beş yaşlarındayken annesi vefât etti.

Babası zengin bir kimseydi. Çocuklarını okutması için bir hoca tuttu. Fakat daha Elifbâ bitmeden babası vefât etti. Üvey annesinin, sonra da ağabeyinin



"—Eğer müslümanlardan tek bir kadın düşmanların eline esir düşse, bütün İslâm Alemi'nin o kadını kurtarmak için maddî, mânevî her türlü imkânını harekete geçirmesi, onların boynuna bir borç olur, bir farz olur." diye söylemişti.

Salondan alkışlar kopmuştu. Yâni, bir müslüman kadının bile şerefi, esir olmaması, düşmanın elinde olmaması o kadar önem kazanıyor ve dünyanın her yerindeki müslümanların, elinden geldiği şekilde, nasıl yapabilecekse, onun yardımına koşması gerekiyor." diye, fıkıh, İslâm hukuku, Allah'ın ahkâmı bunu gösterir bize…

O halde biz de, Allah'ın rızasını kazanmaya çalışalım! Allah'ın rızasını kazanmak için plan yapalım. Zihnimizi o tarafa sevk edelim, tefekkür edelim. Çünkü tefekkür de çok büyük ibadet. Biz de elimize gelen fırsatları kaçırmayalım! Sevap kazanma fırsatlarını kaçırmayalım! Ömrümüzü yanlış yollarda geçirmeyelim!..

---

yanında yetim olarak kaldı. Bu esnada ailesinin keçilerine çobanlık yaptı. Okumayı kendi kendine öğrendi. Bilen kimselere sora sora mektup yazabilecek ve Osmanlıca kitapları okuyabilecek hale geldi.

O sıralar İslamî harfler yürürlükten kaldırıldı. Kur'ân ve İslamî ilimleri öğrenmek yasaklandı. Bu nedenle İslamî ilimleri öğrenmek için Suriye'ye gitti. Suriye'de üç yıl ilim tahsilinde bulunduktan sonra, tahsiline Türkiye'de devam etti. Muhtelif hocalardan medresede okutulan Sarf, Nahiv, Mantık, Beyan, Kelâm gibi ilimleri tahsil etti. Fıkıh, Tefsir, Ferâiz, Tecvid gibi diğer ilimleri de öğrendi. 1950 yılında Şeyh Muhammed Ma'şûk'tan bu ilimlerin hepsinden icazet aldı. Ayrıca, Tasavvufta muhtelif mürşidlerin terbiyesinden geçti. Muhammed Saîd Seydâ el-Cezerî'den hilafet ve icazet aldı.

İlim tahsilinden sonra hayatı boyunca ders verme, imamlık, vâizlik, tebliğ ve İslam'a davet gibi hizmetlerle meşgul oldu. Hocasının işareti üzerine, Nizip'in Kıratlı (Kertüşe) köyüne gitti (1961). Orada18 yıl imamlık yaptı, talebe okuttu. Daha sonra Gaziantep'e gitti (1980). Orada Diyanet'in tesislerinde imamlara, öğretmenlere ilm-i aletten ve feraizden dersler verdi. 1989'da Prof. Dr. M. Es'ad Coşan'ın daveti üzerine Ankara'ya, Özelif Sitesine taşındı. Orada Hakyol Vakfı Fıkıh Enstitüsünde ilâhiyat öğrencilerine dersler verdi.

Mehmed Emin Er, 28.06.2013 günü Ankara'da vefat etti. Hacı Bayram Camii'nde kılınan cenaze namazından sonra, Gaziantep Mehmet Nuri Paşa Camii haziresine defnedildi.

Tabii insan Türkiye'deyken, Türkiye'nin hele yaz mevsimi, deniz mevsimi başladı. Herkes açık saçık, serinlemek için denizlere filan gidiyordur plajı olan şehirlerde, kıyı şehirlerinde... Türkiye'deki insanların havası başka... Türkiye'deki insanların dinî halet-i ruhiyesi buradakiler gibi değil. Buraya gelen, hac yapan, Peygamber SAS Efendimiz'i ziyaret eden insanlar, biraz daha hayatın mânâsını anlayabiliyor, ölümü ve ölümden sonrasını düşünebiliyor ve ona göre çalışma yapması gerektiğini anlayabiliyor.

Türkiye'deki o zevk ve sefalar, insanlara bunları düşünmeyi unutturabilir, onların zihinlerini de geriye itebilir. Ama ben hatırlatıyorum bu cuma sohbetimde: Muhterem kardeşlerim, kendi hayatınıza dikkat edin! Nasıl bir insan olarak yaşadığınıza dikkat edin! Ve bu yaşantınızı Allah'ın sevip sevmediğini kendinize sorun! "Allah bu yaşantınızdan memnun mudur?.. Ve Allah'ın huzuruna çıktığınız zaman, Allah-u Teàlâ Hazretleri size itâb mı edecek?.. Allah saklasın, böyle bir duruma düşürmesin... Yoksa, sizi taltif mi edecek?" diye düşünün.

Allah'ın huzurunda yüzünüzün ak olacağı, Allah'ın rızasını kazanmanıza sebep olacak işler yapmaya yönelin! Hayatınızın temelinde, yapısında bir yanlışlık varsa, bu temel yanlışlığı değiştirin! Bir büyük tevbe ile, hani bir Mekkeli müşrikin dönüp de, imana gelip de, en ileri safta bir mücahid komutan olması gibi, siz de hayatınızı değiştirin!.. Ne var?.. Yâni, Amerikalıya benzeyip, Avrupalıya benzeyip, Fransız'a benzeyip, alaturka, alafranga ayrımlarıyla, dünyevî şeylerle, bâtıl felsefelerle ömrünüzü hebâ etmenin ne lüzumu var?..

Hayatta aslolan, gün gibi âşikâr olmuş olan, bilimsel çalışmalarla ortaya çıkmış olan bir gerçek var... Nedir? İslâm'ın hak din olduğu... İslâm'ın ahkâmının beşeriyetin beklediği ahkâm olduğu... İnsanlar arasındaki hakîkî kardeşliği, samîmiyeti, istismarın önlenmesini, emperyalizmi yok edecek olan hükümleri ihtiva eden dinin; insanları hem ruhen, hem bedenen, hem maddeten, hem mânen, her yönden faydaya yöneltecek ahkâma, her çeşit konudaki ihtiyâçlarını karşılayacak ahkâma sahip yegâne dinin İslâm olduğunu artık Avrupalılar da, Japonlar da

Hintlilerin müdekkikleri de, dünyanın her yerindeki araştırmacılar itiraf ediyorlar ve müslüman oluyorlar.

Biz ecdaddan bu büyük nimete mazhar olmuşuz, hazinenin içindeyiz. Bu hazine bize miras olarak, zenginlik olarak intikal etmiş. O halde İslâm'ın kıymetini bilelim! Bir Avrupalı müslüman kadar, bir Amerikalı müslüman kadar, bir Fransız profesör kadar, bir Fransız müslüman filozof kadar, yok mu bizim elimizde bu meseleleri kavrayacak imkânımız?..

El-hamdü lillâh, Allah bize zekâ vermiş, tefekkür kabiliyeti vermiş. Hayatımızdaki yanlışlıkları döndürmemiz gerekiyor. Büyük bir değişiklik, hayatımızda büyük bir inkılap yapmamız gerekiyor ve Allah'ın rızası yoluna girmemiz gerekiyor.

Bir tek şeyi düşünmemiz gerekiyor sevgili dinleyicilerim: Yaptığımız her işi Allah rızası için yapmak... Onun için Peygamber Efendimiz SAS bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

"—Kim Allah için alır, Allah için verirse, Allah için sever, Allah için kızarsa..."

Böyle zıt fiilleri söylüyor. Neden? Yâni her şeyi Allah için yaparsa demek. Bir insan birisini seviyor. Neden seviyor?.. İyi bir insan, faziletli bir insan, Allah için seviyorum. Esmer renkli, kıvırcık, Afrika'dan gelmiş, zenci olabilir ama, faziletli; seviyoruz. Ama falanca adam da büyük bir artist, çok zengin, milyarları var, köşkleri var ama pespâye bir hayat sürüyor... Allah için sevmiyoruz. Çok da yakışıklı... Olsun, sevmiyoruz.

Allah için sevmemek, Allah için sevmek, Allah için almak, Allah için vermek... Yâni, her yaptığımız işi Allah için yapmak... Ölçü budur.

Allah'ın varlığına, birliğine iman ettikten sonra, Rasûlüllah Muhammed-i Mustafâ SAS'in onun gönderdiği gerçek bir elçi olduğuna, Rasûlüllah olduğuna, Allah'ın hak Rasûlü olduğuna inandıktan sonra, Kur'an-ı Kerim'e sarıldıktan sonra, hayatınızda iyi bir müslüman olmak için tek bir prensip var: Her yaptığınız işi Allah rızası için yapacaksınız.

Allah'ın rızasını bulmak için de, bizim bütün konuşmalarımızda değindiğimiz bir nokta var: İlim gerekli... İlim olmadan insan doğruyu eğriden ayırt edemez. İnsan aklı çok yanlış şeylere,

hatta öküze, buzağıya bile tapmış. Tarih boyunca Mısırlılar tapmış, Hintliler hâlâ tapıyorlar. Yâni öküze tapılır mı, boynuzlu, mööö diyen, derisinden pabuç yaptığımız bir mahlûka tapılır mı sevgili dinleyiciler?.. Ama insan aklı, bunu tanrı diye karşısına alıp da tapınmayı insana mâkul gösterebiliyor. Hâlâ bu inancın peşinden giden insanlar var.

Demek ki, aklın vahiy ile takviye edilmesi lâzım, vahiy ile irşad edilmesi lâzım! İnsan aklını kullanacak ama, Kur'an-ı Kerim'in ışığında, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerîflerinin, sünnet-i seniyyesinin yolunda kullanacak aklını... Doğru yolu bulacak, doğru yolda yürüyecek. Her yaptığı işi Allah rızası için yapacak.

O zaman ne oluyor?.. O zaman kişi rûhen mutlu oluyor, ailece mutlu oluyor, bedenen sıhhatli oluyor. Bir müslüman iyi müslümansa, bakıyorsunuz ak sakallı, yüz yaşını geçmiş, yüz on yaşında; hâlâ evinde kılmadan, sabah namazına tıpış tıpış camiye gidip geliyor. Neden?.. İman kuvveti. Müslüman olarak yaşamanın verdiği dinçlik... Ciğeri temiz, kalbi temiz, midesi temiz, vücudu sıhhatli, kendisini yıpratmamış. O kadar yaş yaşıyor.

Beden de sıhhatli oluyor, toplum da mutlu oluyor. Hırsızlık olmuyor, rüşvet olmuyor, aldatmaca olmuyor, istismar olmuyor. Beynelmilel münasebetler de intizama giriyor. Milletler birbirlerine şu fâni dünya için yemeğe, yemek için birbirlerine saldırmaya girişmiyorlar. İslâm olduğu zaman her şey, toplum da düzene giriyor. İnsanın dünyası ve ahireti mutlu oluyor.

O halde sevgili dinleyiciler özet olarak sözümün sonunda hepinize en iyi dileklerimi sunarak şunu hatırlatıyorum: Hayatınızın Allah'ın rızasına uygunluğunu lütfen bir kontrol edin! Allah'ın huzurunda hesap verecekmişsiniz gibi düşünün:

"—Bu hayat tarzını Allah sever mi, sevmez mi?" deyin!

Eğer sevmeyeceği bir durumdaysanız, bir sağlam dönüşle dönüş yapın!..

Dün akşam, bir sarhoş zâtın böyle tevbesini de okumuştuk. Ne büyük kahramanlıklar yapıyor. Keşke vakit geniş olsa da, onları da uzun uzun anlatsak... Nasıl tevbe ediyor içkiye... Her gün içermiş. Sopasını yermiş, hapse atılırmış ama, fırsat buldu mu,

gene içermiş. Ama nasıl tevbe ediyor, nasıl cihad ediyor, nasıl büyük başarılar kazanıyor.

İşte, hayatınızın büyük tevbesini, tevbe-i nasûhunu gerçekleştirmemiş iseniz, gerçekleştirin! Eğer o gerçek tevbeyi yapmış, Allah yoluna yönelmişseniz, o yolda yürümekteyseniz; o yolda sebat edin ve kalitenizi, İslâmî kalitenizi yükseltmeye gayret edin!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi hem rûhen, hem bedenen, hem ailece, hem tüm toplum olarak, hem bütün dünyadaki insan nesli ve insanlık olarak hepimizi, hepinizi mutlu ve bahtiyâr eylesin... Allah-u Teàlâ Hazretleri size gönlünüzce, gönlünüzün muratlarını ihsân eylesin... Dünyada, ahirette dileklerinizi ihsân eylesin... Kimsenin önünde hor ve zelil duruma düşürmesin... Ahirette de hesap gününde, mahşer gününde mahcup duruma düşürmesin...

Hepinize Allah'ın selâmını, rahmetini, bereketini dilerim... Şen ve esen kalın... Nice nice cumalara, bayramlara, mübarek günlere erişin... Böyle güzel haclar, umreler yapmak sizlere de nasib olsun, sevgili Akra dinleyicilerim!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

03. 06. 1994 - Medine

13. KURTARICI VE HELÂK EDİCİ ÜÇ ŞEY!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun sevgili Akra dinleyicilerim! Cumanız da mübarek olsun...

Böyle mübarek bir günde, sizlerle bizi karşı karşıya getirmek şerefiyle müşerref eden Akra radyosuna ve kadrosuna ve muhiblerine kucak dolusu teşekkürler...

Sevgili dinleyiciler! Sahih hadis-i şeriflerden, içinde çok çeşitli nasihatleri ihtiva eden bir hadis-i şerifi, size bu cuma nakletmek istiyorum. Ebû Hüreyre RA rivayet etmiş. Çok hadis rivayet eden, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerine çok rağbeti olup, onları çok iyi takip edip, ezberleyip toplayan o mübarek sahabenin şefaatine, Allah bizleri erdirsin...

Tabii, beldemizin medâr-ı iftihârı Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz de gözümüzün önünde... Onun da şefaatine erdirsin ve onun izinden cennete giden gruptan olmayı Allah cümlemize nasib eylesin... Çünkü her beldenin içindeki sahabî, o beldenin önderi olarak, o beldenin müslümanlarını cennete götürecekmiş.

Ebû Hüreyre RA'ın naklettiği sahih hadis-i şerife göre, Peygamber SAS Hazretleri buyurmuşlar ki:[76]

ثَلاثٌ مُنْجِياتٌ ، وثَلاثٌ مُهْلِكاتٌ ، وثَلاثٌ درجاتٌ ، وثَلاثٌ كَفَّاراتٌ:

---

[76] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.452, no:7252; İbn-i Hacer el-Askalânî, *Münebbihat*, Üçlü Sözler bölümü; Ebû Hüreyre RA'dan.]

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.47, no:5754; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.328, no:5452; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6491; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.471, no:745; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.268; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.214, no:325; Ukaylî, *Duafâ*, c.VII, s.189, no:1646; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.269, no:313, 314; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1369, no:43594 ve s.1374, no:43608; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1659, no:2662; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.460, no:11208, 11209; RE. 260/11.

(*Selâsün münciyâtün, ve selâsün mühlikâtün, ve selâsün derecâtün, ve selâsün keffârât*)

Selâs, üç demek. (*Selâsün münciyâtün*) "Üç iş vardır, eylem, amel, fiil vardır, ibadet vardır ki, bunlar insanı kurtarır." Nereden kurtarır?.. Azabdan kurtarır, cehenneme düşmekten kurtarır. Yâni, insanı cennete götürür.

(*Ve selâsün mühlikâtün*) "Buna mukàbil üç tane başka iş vardır ki, düşünce ve huy vardır ki, onlar da insanı helâk eder, helâke götürür, mahveder." Yâni hem dünyada başı dara gelir, sıkışır, kötü olur; hem de ahirette cezâ görür, ikàba maruz kalır, cehenneme düşer.

(*Ve selâsün derecâtün*) "Bunların dışında bir üçüncü gurup üç tane husus vardır ki, bunlar mü'minin derecesini artırır. Zâten mü'min olmak dolayısıyla, elbette bir üstünlüğü vardır başka insanlardan ama, öteki mü'minler arasında da mevkiini, puanını yükseltir.

(*Ve selâsün keffârât*) Üç şey de vardır ki, bunlar da insanın bilerek bilmeyerek işlemiş olduğu hatalara kefaret olur, onların silinmesine vesile olur, sebep olur."

Görüyorsunuz, demek ki, on iki tane konuyu zihninizde tutmanız lâzım sevgili Akra dinleyicileri! O bakımdan bir hafıza imtihanı aynı zamanda. Can kulağıyla dikkatli bir şekilde dinleyin, çünkü hepsi bizim için çok önemli şeyler.

a. Kurtarıcı Üç Şey

وأَمَّا الْمُنْجِياتُ: فَخَشْيَةُ اللهِ تَعَالٰى فِي السِّرِّ وَالْعَلاَنِيَةِ ، وَالْقَصْدُ فِي الْفَقْرِ وَالْغِنٰى ، وَالْعَدْلُ فِي الْغَضَبِ وَالرِّضَا ؛

(*Emme'l-münciyâtü*)[77] "İnsanı kurtaran üç şeyin sayılmasına gelince..." diyor Peygamber Efendimiz SAS Hazretleri. Allah bizi

[77] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.328, no:5452; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.471, no:745; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.343; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.214, no:325, 326, 327; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.II,

onun şefaatine erdirsin, onun sevgisi gönlümüzü doldursun, Allah bizi cennette ona komşu eylesin...

1. (*Fehaşyetu'llàhi teàlâ fi's-sirri ve'l-alâniyeh*) "Bu insanı kurtarıcı olan, cehenneme düşmekten kurtaracak, cennete girmesine sebep olacak şeylerin birincisi, tenhada ve kalabalıkta, gizlide ve aşikârede, sırda ve alâniyede Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden korkmak."

Tabii, insan eğer başka insanların yanında kötü şeyleri yapmak-tan korkuyor da, yalnız kaldığı zaman yapıyorsa, bu olmaz. Çünkü yalnız kaldığı zaman, insan yalnız kalmıyor ki! Allah-u Teàlâ Haz-retleri her yerde onunla, hâzır ve nâzır. Onun her yaptığını görüyor.

إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ (المؤمن:٤٤)

(*İnna'llàhe basîrun bi'l-ibâd*) "Allah kulların yaptıklarını görüyor, biliyor." (Mü'min, 40/44) Yapacağını da biliyor, yapmışını da, gelmişini de, geleceğini de biliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri olduğuna göre, yalnız değil. Üstelik, gövdesinde, vücudunda vazifeli nice nice melekler var. Etrafında melekler var. Binâen aleyh, Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifini hatırdım, yâni insan arkadaşından utandığı gibi yanında devamlı bulunmakla vazifeli olan meleğinden de utansın, ondan da haya üzere bulunsun. Yâni açılmasın, saçılmasın ve dikkat etsin demiş oluyor Efendimiz.

Demek ki, insanı kurtaracak duygulardan birisi, sevgili dinleyiciler, Allah'tan korkmak... Ama ne zaman?.. Her zaman. Yâni, herkesin yanında da, yalnız olduğu zaman da, gizlide de, aşikârede de Allah'tan korkacak. Hiç kimse olmadığı zaman günah işlememek de, imanın gereğidir. Hiç kimse olmadığı yerde Allah var, Allah görüyor. Binâen aleyh, önünüzde bir para dursa, sahibi olmasa, elinizi uzattınız zaman onu cebinize indirmeniz imkânı olsa bile, müslüman olarak siz elinizi uzatmazsınız.

---

s.60; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.437, no:1337; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.263, no:266; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.447, no:1497; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.452, no:7252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Neden? Çünkü “Bu para benim değil. Dursun yerinde. Kim bırakmışsa gelir alır.” dersiniz. Küçük bir dünya menfaati için ahiretinizi tehlikeye sokmazsınız. Bir müslüman sokmaz. Siz de sokmazsınız, sokmamalısınız. Birisi, böylece Allah’tan korkmak...

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[78]

إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ ، يُحِبُّ الْجَمَالَ (م. حم. حب. ك. هب. عن عبد الله بن مسعود)

(*İnna’llàhe cemîlün, yuhibbü’l-cemâl.*) “Allah güzeldir, güzelliği sever.”

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin ma’rifetine ermek, onu tanımak yüksek bir derece. Herkes onu tanıyamıyor, herkes onu düşünemiyor, herkes onun esmâ-i hüsnâsını, evsâf-ı ulyâsını anlayamıyor. O bakımdan, tanımadığından dolayı bir yabancılık sezebilir. Ama ma’rifetullah ehli, arif kullar, Allah’ı bilen kullar, tanıyan kullar, Allah’ın aynı zamanda aşıkları olurlar, muhipleri olurlar. Her şeyden çok Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni severler.

“—Pekiyi, sevgi varken bu korku ne oluyor? Yâni haşyetullah ne oluyor, bunun izahı nedir?..”

Bunun izahı şudur: Seven bir insan, sevdiğinin teveccühünden mahrum kalmaktan korkar. “Ben Allah’ı seviyorum ama, ya Allah

---

[78] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, *İman* 1/39, no:91; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.201, no:7365; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.VI, s.367; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.39, no:85; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:70, Abdullah ibn-i Amr RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.203, no:7822, Ebû Ümâme RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VII, s.78, no:6906, Câbir RA’dan.

Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.II, s.320, no:1055; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.V, s.163, no:6201; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.143, no:1067; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.299, no:2322; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.330, no:2420; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.528, no:7748, 7763, 7769; c.VI, s.642, no:17188-17190; *Câmiu’l-Ehàdîs*, c.VIII, s.12, no:6775-6781; RE. 87/11.

beni sevmezse?.. Yâ ben Allah'ın sevgisinden mahrum düşersem?.. Ya huzurundan kovulursam?.. Ya Allah'ın beni sevmemesine sebep olacak bir şey işlersem; elimden, ayağımdan böyle bir günah çıkarsa?.. Aman yapar mıyım onu? Yapmamalıyım!" diye, insan sevgisi elinden kaçmasın diye, sevdiği kendisine darılmasın diye, sevdiğini kırmamak için de korkar.

İşte bu haşyetullah, böyle bir şeydir sevgili dinleyiciler! Bunu böyle anlayıp, böylece titiz olmamız lâzım! Yâni Allah'ın rızasını ve sevgisini kaçırmamak için bir dikkat ve korku içinde olmamız gerekiyor. Bunu hatırımızda tutalım, bir bu.

2. İkincisi: (*Ve'l-kasdu fi'l-fakri ve'l-gınâ*) "Fakirlikte ve zenginlikte orta yolda olmak, dikkatli olmak, aşırı olmamak."

Kasd, orta yol demek. Demek ki insan, ne zengin olduğu zaman taşkınlık yapacak, ne de çok miskinlik yapacak. Fakirlik de, zenginlik de onun İslâmî güzel evsâfını etkileyemeyecek. O ölçülü doğru yolda, Allah'ın sevdiği, aşırılıklardan uzak olan yolda, cadde-i kübrâ-yı rızâ-yı Bârî'de sağlam bir şekilde yürüyecek.

Bu dengelilik demektir. Yâni etraftan esen hafif rüzgârlardan, sağlam müslümanın sallanmaması demektir. Tabii eğer sallanıyorsa, fakir olduğu zaman tuğyan ediyorsa, isyan ediyorsa; zengin olduğu zaman günaha dalıyorsa, kibre düşüyorsa o zaman zayıf demektir. Müslüman, bu gibi durumlarda durumu değişmeyecek kadar imanı sağlamdır, Allah'a bağlılığı sağlamdır. Fakirliğin kendisine Allah'tan geldiğini, bir gün gelip onun da gidebileceğini, verenin alanın Allah olduğunu bilir ve ölçülü olur. Zengin olduğu zaman da, bu zenginliğiyle kendisine birtakım görevler geldiğini, binâen aleyh fakirleri kollaması gerektiğini, hayır, hasenât yapması gerektiğini; zenginliği şatafat ve tantana ve debdebe için harcamaması gerektiğini, israf yapmaması gerektiğini düşünür.

Demek ki, insanı kurtaracak duygulardan birisi, gizlide, aşikârede Allah'tan korkmak. İkincisi de zenginlikte, fakirlikte orta yolu, denge yolunu terk etmemek. Aşırı uçlara, aşırı duygulara kaymamaktır.

3. Üçüncüsü: (*Ve'l-adlü fi'l-gadabi ve'r-rıdà*) "Kızdığı zaman da, memnun ve hoşnud olduğu zaman da, karşısındakine adaletle muamele etmekten ayrılmamak."

Müslüman nasıl bir kimsedir? Müslüman başkalarının anlayamayacağı kadar asil ve garip bir kimsedir. Meselâ, eğer babası bile haksız olsa, onun aleyhinde karar verebilir.

وَلَوْ عَلٰى أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ (النساء:١٣٥)

(*Ve lev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) [Kendiniz, ana-babanız ve akrabanız aleyhinde de olsa (Allah için şahitlik eden kimseler olun!)] (Nisâ, 4/135) buyruluyor.

Kendisinin aleyhinde bile olsa, "Adalet şunu icab ettiriyor, ben şöyleyim, ben suçluyum!" diyebilir. Böyle bir terbiyeye sahiptir müslüman. Adaleti hiç bir zaman bırakmaz. Karşısındaki insandan hoşnut, razı, akrabası, o kendisine iyilik etmiş bir kimse, evvelce iyi bir kimseydi... Ama şu anda suç işlemiş. O halde adalet neyse, o cezayı yer. Yâni, onu seviyor, onunla arası iyi, ona karşı hoşnut, rızası var diye adaletten ayrılmaz. Aksine, sevmediği bir insan, kızdığı bir insan veya kendisiyle onun arasında ihtilâf, problem olan bir insan ama haklı... O zaman ona da haklısın diyebilir.

İşte bu duygu, bu üç duygu hatırınızda kalsın sevgili Akra dinleyicileri!

Birisi: Allah'tan korkmak, Allah'ın rızasını kaybederim diye titiz olmak, titremek...

İkincisi: Her halde, zenginlikte, fakirlikte denge yolundan, orta yoldan, itidalli, vakarlı yoldan ayrılmamak; aşırı duygulara kaymamak, şımarmamak veya küsüp darılmamak...

Üçüncüsü de: Kendisinden adalet bekleyen karşısındaki insan kim olursa olsun, "O benim yakınım!" diye, veya "Ben ona kızıyorum!" diye adaletten sapmamak. İcabında sevmediği insana doğru hüküm verebilmek, haklısın diyebilmek; icabında eğer sevdiği insan haksızsa, "Sen haksızsın!" diyebilmek.

İşte müslüman böyledir ve İslâm hâkimleri böyle yaşamışlar. Bunun misallerini doldurmuşlardır İslâm tarihinin sayfalarına.

Temenni ederim ki bu muhteşem davranışları, hukuk fakültelerinde yeni gençlere de bir ders olarak okutsunlar. Yâni, adalet tarihinde böyle muhteşem kararlar vermiş olan hâkimlerin böyle enteresan kararlarını öğretsinler.

Evet, ilk üç tanesi sanıyorum hatırında kalır. Belki de benim haberim yokken cebinizden kalemi çıkartıp on iki taneyi kaydetmeye bile başladınız. Bunu da tahmin edebiliyorum sevgili dinleyiciler.

b. Helâk Edici Üç Şey

Gelelim ikinci, insanı helâk eden üç tane duyguya:[79]

فَأَمَّا الْمُهْلِكَاتُ: فَشُحٌّ شَدِيدٌ ، وَهَوًى مُتَّبَعٌ ، وَإِعْجَابُ الْمَرْءِ بِنَفْسِهِ ؛

(*Feemme'l-mühlikâtü*) "İnsanı helâk eden üç şey de şudur:"

1. Birincisi: (*Feşuhhun şedîd*) *Şuh* demek Arapça'da noktasız ha ile, cimrilik demek. "Şiddetli bir cimrilik..."

Cimrilik kötü bir huydur İslâm'a göre ve müslüman cimri olamaz. Cimrilik huyu müslümana yakışmaz. Müslüman cömerttir. Parası varsa, parasıyla cömerttir; parası yoksa hizmetiyle cömerttir. Hizmet cömertliğine ten cömertliği derler. Yâni mal cömertliği vardır, ten cömertliği vardır.

Hiç parası yoktur bir insanın ama, pervane gibi hizmete koşar, koşturur, hizmet yapar, karşısındakine hizmet eder, memnun eder, sevap kazanır. Sevaplı işlere koşturur; camiye, hayıra, hasenâta, çeşitli dinî hizmetlere... Bakarsınız koşturuyor. Tabii oradan sevap kazanır. İşte o da ten cömertliğidir.

---

[79] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.328, no:5452; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.471, no:745; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.343; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.214, no:325, 326, 327; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.II, s.60; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.IV, s.437, no:1337; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.263, no:266; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.447, no:1497; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.452, no:7252; Ebû Hüreyre RA'dan.

Bir de can cömertliği vardır. Can cömertliği cömertliğin en asil ve en yüksek derecesidir. İcabında İslâm yolunda, Allah yolunda canını verir. Çünkü insanın en kıymetli varlığı candır. Onu da verebiliyorsa, o insan en asil insan demektir. Ve biliyoruz, ecdâdımız Allah yolunda canlarını veren kimseler, şehid olmuşlar. Şehid olmayı arzu ederek, vatanlarından helâlleşerek hizmet diyarlarına, cihad yerlerine gitmişler. Allah onların şefaatlerine bizleri erdirsin...

Biz de mal ve ten ve can cömertliğine sahip olalım. Yâni paramız varsa paramızla fakirleri, yoksulları sevindirelim. Hizmetlere paraları harcayalım. Paramız yoksa, hizmete koşturalım, bedenimizle cömertlik yapalım. En sonuncusu da tabii canı vermek... Allah harbe, darbe uğratmasın ama, yâni müslümanlarla harp edecek olan insanların vay hâline!.. Çünkü biz, Allah yolunda şehid olmayı en yüksek mertebe kabul ediyoruz, canımızı da seve seve veririz.

İnsanı helâk eden duygulardan birincisi: Şiddetli cimrilik... Bu olmamalı. Helâk eder insanı. Çünkü cimrilik yapar, zekâtını vermez. Cimrilik yapar, sadakasını vermez. Cimrilik yapar, çalar çırpar, rüşvet alır, tamahkârlık eder, gayr-ı meşrû işler yapar, haksız kazançlarla kesesini doldurmaya çalışır. Doldurur kesesini ama ahiretini mahveder. Onun için, müslüman cimrilik duygusundan uzak olacak, ganî gönüllü, cömert, engin ve zengin gönüllü bir kimse olacak. Bir bu.

2. İkincisi: (*Ve heven mütteba'*) "Kendisine tâbi olunan hevâ-yı nefs." Bu da insanı helâk eder.

Biliyorsunuz *hevâ-yı nefs*, yâni insanın nefs-i emmâresinin istekleri... İnsan nefs-i emmâresinin isteklerine, zevke, sefâya, keyfe uyarsa; haksızlıklara, günahlara dalar. Ona uymamak lâzım!

Zâten biz koca Ramazan ayında, neyin eğitimini yapıyoruz sevgili dinleyiciler?... Nefse uymamanın, nefsin hevâsını yenebilmenin eğitimi yapıyoruz. Bir ay askerlik yapar gibi... Nefsimiz yemek istiyor, vermiyoruz; içmek istiyor, vermiyoruz. Evlenmişiz, çoluk çocuğumuz var etrafımızda, evliliğin bize sağladığı haklar var. O hakları kullanmıyoruz... Ki, insanın bu

duyguları en kuvvetli duygulardır. Onların karşısına çıkıyoruz. İşte hevâ-yı nefsin karşısına çıkmayı böyle bir ay yapan bir müslüman, ondan sonra hevâsına tâbi olur mu?.. Hevâ-ı nefsine uyar da rüzgarın önündeki yaprak misâli nefsi onu nereye götürürse gider mi, günahlara gider mi?.. Müslüman gitmez, gitmemelidir. İşte giderse ne olur? O da helâke götürür, helâke götürücü bir durumdur.

Onun için, hem cimri olmayacak bir müslüman, hem de nefsine karşı müteyakkız olacak. İçinden gelen arzuları frenleyecek, tutacak, ölçecek. "Doğru mu, değil mi içimden gelen istek? Yapmalı mıyım, yapmamalıyım?.." diyecek.

Çok güzel bir hadis-i şerif! Çok güzel konuları ihtivâ ediyor. Bu da hatırınızda iyice kalsın!.. Size siz fayda verirsiniz sevgili dinleyiciler, içinizden gelen kötü duyguları siz frenlersiniz. Kendinizi iyi yola siz sevk edersiniz. İçinizde böyle bir kuvvetli vicdan duygusu, kendi kendine hâkim olma duygusu gelişmiş olmalı, o gerekiyor. Eğer hevâ-yı nefsinize uyarsanız, onun sonu cezâdır, felâkettir, günahlara girip cehennemde yanmaktır.

3. Kötü şeylerin, insanı helâk edecek şeylerin üçüncüsü: (*Ve i'câbü'l-mer'i bi-nefsihî*) "Kişinin kendisini beğenmesidir. Kendisine hayran olmasıdır, kendini beğenmiş bir insan olmasıdır."

Bu da çok fena... Çünkü kendini beğenmiş, kibirli, ücublu bir insan, tahammül edilmez bir insandır. Başkaları şöyle uzaktan bakar. O kendisini beğeniyor ama, başkaları yak silkerler, hiç istemezler onunla ahbaplığı, dostluğu... Kat'iyyen böyle olmamak lâzım! Zâten insanın çok mükemmel olması çok zor bir şey. İnsan kusurlarını bilmeli... Kusurları yoksa, meziyetleri çoksa bile, bunu böyle düşünüp de karşısındakilere tepeden bakmamalı... Çünkü Allah'ın kimi daha çok sevdiğini biz bilemeyiz, Allah bilir. Belli olmaz, belki o bizden başka bakımlardan Allah indinde daha sevgilidir.

Binâen aleyh, kimseye tepeden bakmamalı, hor görmemeliyiz ve kendimizi beğenmek gibi bir bönlüğe, yanlış duyguya asla saplan-mamalıyız. Nefsimizin oyunlarını bilmeliyiz. Kendi kusurlarımız takip etmeliyiz, onları düzeltmeye çalışmalıyız. Kendimizi devamlı geliştirmeye çalışmalıyız.

Ne kadar güzel, değil mi sevgili dinleyiciler! İnsanı kurtaracak üç şeyi öğrendik: Allah'tan korkmak gizlide, aşikârede... Zenginlikte, fakirlikte orta yolu tutturmak, aşırılığa sapmamak... Sevdiği zaman, kızdığı zaman bile adaletten ayrılmamak. Adalet, Allah korkusu, orta yolda dengeli yürümek… İnsanı kurtaracak üç duygu.

İnsanı helâk edecek üç duygu: Şiddetli cimrilik, hevâ-yı nefse uymak, bir de kişinin kendisini beğenmiş, mütekebbir bir insan olması. Tahammül edilmez bir insan olması. Böyle bir şey varsa, veya kırıntısı veya izi, emâresi varsa üzerimizde, bunlardan kurtulmak için de çalışmamız lâzım!..

c. İnsanın Derecesini Yükselten Üç Şey

İnsanın müslümanken derecesini yükseltecek üç şey:[80]

وأما الدَّرَجاتُ: فَإِفْشَاءُ السَّلاَمِ ، وَإِطْعَامُ الطَّعَامِ ، وَالصَّلاَةُ بِاللَّيْلِ وَالنَّاسُ نِيَامٌ ؛

(*Ve emme'd-derecâtü*) "Derecesini yükselten güzel şeylere gelince:

1. (*Feifşâü's-selâm*) "Herkese selâmı âşikâre vermek."

Müslümanın başkalarının anlayamadığı bir hâli vardır, müslüman herkese selâm verir. Biz yolda gidiyoruz. Karşıdan bakıyoruz ki bir nur yüzlü kimse geliyor, sevimli. Anlıyoruz ki o

---

[80] Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.366, no:3233; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.368, no:3484; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.228, no:682; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1414; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVII, s.204; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1416; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.151, no:4253; Ebû Ubeyde ibn-i Cerrah RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.537;

Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIV, s.157; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

da bizim gibi mü'min bir kimse, "*Es-selâmü aleykûm!*" diyoruz. Hiç tanışmadığımız halde, "*Ve aleykûm selâm!*" diyor. Bazen musafaha ediyoruz,

"—Muhterem, siz kimsiniz?.." diyor.

Tanışıyoruz yâni.

"—Nerede oturuyorsunuz?.."

Biz de onu tanıyoruz, "Eh ziyaretleşelim" filân... Birden bir muhabbet oluyor. Müslümanın hâli böyledir. Bildiğine, bilmediğine selâm verir. Selâm ne demek? Kuru bir lâftan ibâret değil. O kişinin hem dünyasının, hem ahiretinin selâmette olmasını istemek; dârü's-selâm olan cennete girmesini istemek.

Müslümanın selâmı *good morning*'e benzemez, günaydın'a benzemez, *çüs*'e, merhaba'ya benzemez, *good bye'*a benzemez. Müslümanın selâmının çok derin mânâsı vardır. Ahirete kadar uzanan, cennete kadar uzanan derin bir mânâsı vardır. Avrupa'da ilk defa duyduğum zaman şaşırmıştım. Onlar birbirlerine "Çüs" diyorlar. O da merhaba filân gibi bir şey ama, bizim hani "Çüş" dediğimiz kelimeye benziyor. Çok garipsemiştim. Böyle şeyler yerine biz, (*Es-selâmü aleykûm!*) "Allah'ın selâmı üzerinize olsun!" diyoruz ve bunu karşımızdaki herkese, iyi duygular taşıdığımız için herkese yaymak güzel bir derece kazandırıyor insana.

Nasıl kazandırıyor, biliyor musunuz sevgili dinleyiciler?.. "*Es-selâmü aleykûm!*" dediğiniz zaman karşınızdaki bir kimseye, on hasene kazanıyorsunuz. "*Es-selâmü aleykûm ve rahmetu'llàh!*" dediğiniz zaman yirmi hasene kazanıyorsunuz. "*Es-selâmü aleykûm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!*" dediğiniz zaman otuz hasene kazanıyorsunuz. İkinci bir şahsa böyle selâm verdiğiniz zaman, o kadar daha kazanıyorsunuz. Üçüncüde o kadar daha, dördüncüde o kadar daha... Demek ki ne kadar çok insanla selâmlaşırsanız, o gün sevabınız o kadar çok oluyor. Tabii çevreniz sizi seviyor, siz çevrenizi seviyorsunuz. Müslümanlar arasında yakınlaşma, tanışma ve muhabbet oluyor. Onun için herhalde, Allah buna derece veriyor. Böyle yapan kimsenin mertebesi yüksek oluyor.

2. İkincisi: (*Ve it'àmü't-taàm*) "Yemek yedirmek, ziyafet vermek." Müslüman cömerttir ve tabii bu cömertliğin çeşitleri vardır. Cebinizden, cüzdanınızdan para çıkartırsınız, köşedeki

fakire veya komşunuz olan fakir komşuya bir şeyler verirsiniz... vs. Ama yemek yedirmek, evine davet etmek veya bir başka yere davet etmek, böyle bir yemek yedirmek, muhabbeti arttıran en güzel vesilelerden birisi oluyor sevgili dinleyiciler!..

Onun için, Peygamber Efendimiz çok methetmiş bu yemek yedirmek hususunu. Hem bu arada fakirler doyuyor, bir ihtiyaç karşılanmış oluyor. İnsanoğlu midesine bir şeyler almak zorunda, yemeden oluyor. Ama ikincisi, muhabbet oluyor. Müslümanlar arasında kardeşlik ve samimiyet gelişiyor ve yakın dostluk temelleri atılmış oluyor. O bakımdan yemek yedirmek, ziyafet vermek çok önemli... Bir kişiye olabilir, iki kişiye olabilir. Sadece bir çorbaya olabilir. Hani "Bu akşam çorbayı bizde içelim, buyurun!" diyoruz. Tabii çorba değil, arkasından neler geliyor, ne çeşit yemekler geliyor ama, çorba bile olsa, basit tuz ve ekmek bile olsa, tuz ve ekmeğin dahi bir hakkı vardır.

Bir keresinde bir fakırcağız, Peygamber SAS Efendimiz'i çağırmış, sirke ikram etmiş. Yâni sirke ekşi bir madde, biz ancak salataya koyuyoruz. Peygamber Efendimiz'e sirke ikram etmiş. O da ekmeği banıp, "Sirke ne güzel katıktır." diye yemiş. Ona dahi güleç yüzle, iltifatla muamelede bulunmuş. Tabii bu bile olsa olur. Yâni az veya çok önemli değil. Mühim olan insanın birisin çağırıp ona ziyafet vermesi, yemek yedirmesi, aradaki muhabbetin kuvvetlenmesi.

3. İnsanın derecesini artıran faaliyetlerden üçüncüsü: (*Ve's-salâtü bi'l-leyli ve'n-nâsü niyâm*) "Herkes uykudayken geceleyin insanın kalkıp teheccüd namazı kılması." Teheccüd namazı ne zaman kılınır?.. Sahurdan önce kılınır. Yâni imsak kesilmeden önce kılınır. Niye imsak kesilmeden önce kılınır?.. Çünkü imsak kesilince sabahın vakti girer, artık teheccüd vakti bitmiş olur. İkindi vakti girince, öğlenin vakti bittiği gibi bir şey bu. Gecenin içinde imsak kesildiği zaman, artık teheccüdün zamanı geçmiş oluyor. Ondan önce gece namazı kılmak lâzım! Uykudan kalkıp, abdest alıp gece namazını kılmak lâzım!..

Bu dereceleri çok yükselten bir ibadettir. Bunun üzerinde ayrıca bir konuşma yapmaya değer ama, şimdi sadece bu üçünü kısaca söyleyerek geçmiş olalım.

Mü'minin derecesini arttıran üç güzel faaliyet nedir? Selâm vermek, selâmı herkese yaymak, herkese ifşâ ederek, yâni âşikâre "*Es-selâmü aleykûm!*" diyerek selâmlamak... İkincisi, ziyafet vermek, yemek yedirmek... Üçüncüsü de, geceleyin kalkıp Mevlâsıyla baş başa, münâcaat ederek, dua ederek gece namazı kılmak.

d. Keffaret Olan Üç Şey

Üçüncü üçlüyü de böylece söyledikten sonra, nihayet hadis-i şerifin dördüncü bölümüne geliyoruz:[81]

وأَمَّا الكَفَّارَاتُ: فَإِسْبَاغُ الوُضُوءِ فِي السَّبَرَاتِ، ونَقْلُ الأَقْدَامِ

إلى الجماعاتِ، وَانْتِظَارُ الصَّلاَةِ بَعْدَ الصَّلاَةِ،

(*Ve emme'l-keffârâtü*) İnsanın işlemiş olduğu küçüklü büyüklü hatalar birikiminin keffâretine, yâni silinmesine, günahların silinmesine, insanın günahlardan arınmasına, paklanmasına sebep olan üç şeyi sayacak bu grupta.

1. Birincisi: (*Feisbâu'l-vudùi fi's-seberât*) "Soğuk günlerde abdestini güzelce almak."

Biliyorsunuz, şimdi tabii yaz gününde anlamak biraz zor ama, kışın çok soğuk olduğu zaman, hele uzun seneler Ankara'da kalmıştık. Ne kadar zor o soğuk suyla abdest almak... İnsanın derisi jiletle parça parça çizilip kesiliyor gibi oluyor ama, abdest almak lâzım! Namaz kılmanın ilk adımı abdest almak... Kalkıyorsunuz, soğuk suyla abdest alıyorsunuz. Sabah namazına gideceksiniz veya gece namazı kılacaksınız veya yatsı namazına

---

[81] Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1414; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVII, s.204; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Taberânî, *Dua*, c.I, s.418, no:1416; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VIII, s.151, no:4253; Ebû Ubeyde ibn-i Cerrah RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.537; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIV, s.157; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.268; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

gelmişsiniz, evde kılacaksınız filân... Tabii bu işte soğuk gecelerde, ayazlarda o soğuğa bakmadan kalkıp abdest almak... Bu nedir? İşte insanın günahlarını döker.

Zaten başka hadis-i şeriflerden biliyoruz: "Abdestin suları insanın âzâlarından damlarken, o âzâlarla işlenen günahlar gidiyor." Yâni yüzünüze suyu vuruyorsunuz, yüzünüzü yıkıyorsunuz, çenenizden sular damlarken, gözünüzle, yüzünüzle işlediğiniz günahlar temizleniyor. Elinizi yıkadığınız zaman, elinizden akan sularla elinizle işlediğiniz günahlar gidiyor. Ayağınızı yıkadığınız zaman, ayağınızla işlenen günahlar gidiyor. Abdestin hem maddî faydası, temizliği var; hem de insanı günahlardan temizleyen mânevî faydası var.

Burada da işte, insana keffâret olan şeylerin birincisi olarak abdest almak zikredilmiş ama, abdestin en zor durumu zikredilmiş. Yâni soğukta abdest almak. Herkes yapamıyor. Soğuk olduğunu düşünerek, "Hadi ben şimdi abdest almayayım, yatıvereyim, sıcakta duruvereyim!" der insan. O duygusunu yenip de abdest aldığı zaman, işte o kefâret...

2. İkincisi: (*Ve naklü'l-akdâmi ile'l-cemâat*) "Ayaklarını cemaatlere doğru nakletmek, kullanmak, yâni yürüyüp gitmek."

Cemaat nedir? Cemaatle kılınan namaz, yâni camiye gitmek. Bir müslüman evinden kalkacak, namaza camiye gidecek.

Bazıları da diyorlar ki:

"—Hocam ben evde namaz kılıyorum!"

Güzel, Allah kabul etsin...

"—Evde namaz kılıyorum, çocuklara da imamlık yapıyorum..."

Ne kadar çırpınsan, ağzınla kuş tutsan diyelim şaka olsun diye, evinde kıldığı namazla camiye gittiğin zamanki namaz arasındaki sevabın arasında, muazzam fark vardır. Çünkü camiye attığın her adımda bir günahın affoluyor, bir derece yükseliyorsun, bir derece kazanıyorsun. Öyle o camiye gitmenin büyük faydaları var, sosyal faydaları var. Her namaz vaktinde, semtin müslümanları camilerinde toplanmış oluyorlar. Günde beş vakit birbirleriyle irtibatlı olan toplumdur gerçek İslâm toplumu. Camiler toplantı yerleridir. Ne kadar önemli!..



Onun için, bu ayakların o cemaatlere lütfedip gitmesi lâzım! Tembellik etmemesi lâzım insanın! “Evimde kılıveririm, evde kılsam da olur.” dememek lâzım!

Hatta, bir hadis-i şerif var. O da kulağımıza küpe olmalı:[82]

لاَ صَلاَةَ لِجَارِ الْمَسْجِدِ ، إِلاَّ فِي الْمَسْجِدِ (قط. عن جابر وعن أبي هريرة)

---

[82] Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4721; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.345, no:3488; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.497, no:1915; Hz. Ali RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.373, no:898; Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.420, no:2; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.57, no:4724; Tahàvî, *Şerhu Maànî*, c.I, s.394, no:2140; Ebû Hüreyre RA'dan.

Dâra Kutnî, *Sünen*, c.I, s.419, no:1; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.V, s.181, no:628; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.94; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.650, no:20737; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.415, no:17141.

(*Lâ salâte li-câri'l-mescid, illâ fi'l-mescid*) “Cami komşusunun namazı, ancak camide caiz olur; evinde caiz olmaz!” diye tehdidi de var Peygamber Efendimiz'in.

Bir keresinde de:[83]

وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ هَمَمْتُ أَنْ آمُرَ بِحَطَبٍ فَيُحْطَبَ ، ثُمَّ آمُرَ بِالصَّلاَةِ فَيُؤَذَّنَ لَهَا ، ثُمَّ آمُرَ رَجُلاً فَيَؤُمَّ النَّاسَ ، ثُمَّ أُخَالِفَ إِلَى رِجَالٍ فَأُحَرِّقَ عَلَيْهِمْ بُيُوتَهُمْ (مالك ، خ. ن. عن أبي هريرة)

(*Ve'llezî nefsî biyedihî*) [Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki, (*en âmüre bi-hatabin feyuhtabe*) ateş yakılması için odun toplanmasını emretmeyi, (*sümme âmüre bi's-salâti feyüezzene lehâ*) sonra da namaz için ezan okunmasını, (*sümme âmüre racülen feyeümme'n-nâse*) daha sonra bir kimseye emredip insanlara imam olmasını, (*sümme ühàlife ilâ ricâlin feüharrika aleyhim büyûtehüm*) sonra da cemaatle namaza gelmeyenlere gidip evlerini yakmayı düşündüm.] buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Demek ki, kızıyor. Demek ki, bir müslümanın tembellik etmesini, evinde namaz kılmasını istemiyor. Müslüman aile reisi erkek gelecek, camide cemaate katılacak ve orada namazı kılacak.

“—Evde kılsa olmaz mı?..”

Evde sünnet namazları kılsın, başka namazları kılsın. Koca bir gün evde duruyor da, tam namaz vaktinde mi coştu arzusu, evde namaz kılmak duygusu?.. Namazı camide kılacak. Öteki nafile

---

[83] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.231, no:618; Neseî, *Sünen*, c.II, s.107, no:848; İmam Mâlik, *Muvatta'* (*Rivayet-i Yahyâ*), c.I, s.129, no:290; İmâm Şâfiî, *Müsned*, c.I, s.52, no:213; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.451, no:2096; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.2854; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.297, no:921; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.55, no:5127; Tahàvî, *Şerhü'l-Meànî*, c.I, s.168, no:916; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.81, no:5129; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.352, no:1260; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.582, no:20357; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.409, no:25188.

namazları, sevaplı namazları buyursun gene evinde kılsın! Evine pay ayırsın, ama cemaati terk etmesin! Cemaati terk etmek iyi değil.

....

3. Üçüncüsü: (*Ve intizâru's-salâti ba'de's-salâh*) "Namazdan sonra ikinci namazı beklemek." Öğleyi kıldı, ikindiyi bekliyor... İkindiyi kıldı, akşamı bekliyor... Camide oturmak değil de, kulağı ezanda olmak, namaza hazır olmak.

....

Cumanız tekrar mübarek olsun... Cuma namazına gidecek erkekler gusül abdesti alarak, boy abdesti alarak gitmeyi unutmasınlar! Camiye erken gitmeye gayret etsinler!.. Hutbeyi hiç konuşmadan, can kulağıyla dinlesinler ve cumanın vaad edilen mükâfatlarına ersinler.

Allah nice cumalara sıhhat ve afiyetle erdirsin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

10. 06. 1994 - AKRA

14. YAZ KAMPLARI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..
Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!
Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi dâimâ üzerinize olsun, dünyada ve ahirette...

a. Tatil Nedir?

Bu cuma, çocukların, tahsil çağındaki evlâtlarımızın okullarının kapanmağa başladığı, imtihanlarının bittiği ve yaz devresine geçildiği bir zaman olduğu için, bu konular üzerinde biraz konuşmak istiyorum sizlerle...
"—İslâm'da tatil var mı?.."
Tatil ne demek?.. *Tatil* bir şeyi durdurmak, muattal hale getirmek demek... Yâni, bir alet çalışıyorsa, çalışamaz duruma geldi mi, bir otomobil, bir iş makinesi... Diyoruz ki:
"—Bu muattal, çalışmıyor."
O mânâya geliyor. İslâm'da bu mânâda bir tatil, yâni muattal olmak yok... Çocukların da yaz devresini böyle bir muattallık, iş yapmamak, işsizlik, rehavet, tembellik mânâsına alamayız. İslâm böyle bir şeyi asla kabul etmez.
İslâm her anda uyanık olmayı bize emrediyor ve hayatımızın her ânını Allah'ın rızasına uygun bir şekilde değerlendirmeyi emrediyor. Hatta bizim tasavvufî neşvemizde, yolumuzda *hûş der dem* kàidesi var. Farsça bir tabir bu... Ne demek?.. Yâni, her nefes alışta bile şuurlu olacak. Değil öyle koca birkaç ayın muattal geçmesi, bir nefesini bile müslüman boş geçirmemeye çalışacak.

Şimdi o halde, muattal olan çocukların zamanı değildir; okul muattal oluyor, okul çalışmaları bitiyor. Bir çeşit çalışmalar bitiyor. Bilgi edinme çalışması devam ettiği okulda, o sona ediyor. Ne başlıyor?.. Bir başka çeşit yaz çalışması başlıyor diye düşünmeliyiz.

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ . وَإِلَى رَبِّكَ فَارْغَبْ (الإنشراح:٧-٨)

(*Feizâ ferağte fe'nsab. Ve ilâ rabbüke fe'rğab*) [Öyleyse, bir işi bitirince diğerine giriş. Ve ümid edeceğini yalnız Rabbinden iste!] (İnşirah, 94/7-8)

Bir müslüman bir işi bitirince, onun sonuna erip, eli boşalınca, yeni bir imkâna derhal atılması lâzım ve müslüman devamlı bir atılım içinde olmalı!.. Küçük de olsa, büyük de olsa hiç bir zaman durmak yok. İhtiyar için de, genç için de durmak yok. Devamlı bir hayır çalışması içinde olmalı bütün müslümanlar. İslâm dinamizm demektir, devamlı hareket demektir.

"—Pekiyi hocam, çocuklar bütün sene çalıştılar, yoruldular. Bunların dinlenmeye hakkı yok mu?.."

Hakkı var, herkesin her zaman dinlemeye hakkı var. Zâten bu oluyor. Dinlenmenin bir şekli, çalışmanın türünü değiştirmektir. O da insanı dinlendirir. Yâni bir insan, masanın başında sabahtan akşama çalıştıktan sonra, yorulsa; ikindi namazından sonra bahçeye inse, bahçeyi bellese, çalışıyor ama dinlenir. Neden? Çalışmanın şeklini değiştirdiği için. Bedenen çalışmaya başladı, kafası dinlenir. Temiz havada harekette, jimnastikte vücut istifade eder.

O halde, meselâ kalp devamlı çalışıyor mu? İnsan kalbi ömür boyu devamlı çalışıyor mu?.. Hayır, bir çalışıyor, bir dinleniyor, bir çalışıyor, bir dinleniyor... Yâni, iki kalp atışı arasındaki kısa fâsılada dinleniyor. Ama gene çalışma devam ediyor. Bu bizim için bir örnek.

Tabii biz de gece dinleniyoruz. Günümüzün muhtelif saatlerinde dinlenme var. Hatta bizim abdest almamız, namaz kılmamız muazzam bir dinlenme faaliyetidir. Hem de masajlı, kan deverânını hızlandırıcı birtakım faaliyetler de yapmış oluyoruz. Elimizi, kolumuzu soğuk suyla yıkamak ne demek? Yüzümüz kıpkırmızı oluyor, kollarımız kıpkırmızı oluyor abdest aldıktan sonra. Yâni, soğuk bir şeyle masaj yaptığımız için cildimize, içimizdeki kanın deverânı bile hızlanıyor. Tabii temizleniyoruz. Derimizin üstüne birikmiş terler atılıyor. Tertemiz oluyoruz, ayaklarımızdan kokular gidiyor. Ondan sonra da, o eğilmeler,

rükûlar, secdeler, kalkmalar, kıyamlar... Onlar da bizi ayrıca bir dinlendiriyor ve dinçleştiriyor.

İşte İslâm'da, çalışmanın şeklini değiştirerek ve çalışmanın içinde dinlenme vardır. Geceleri dinlenme vardır, gündüzün belli zamanlarında dinlenme vardır. Yılın da muhtelif zamanlarında, çalışmanın şeklini değiştirerek vücudumuzu dinlendireceğiz.

Tabii çocuğumuz ve bizler, sene içinde apartmanların arasında yaşadık. İsli, paslı kış günlerini geçirdik soba, kalorifer dumanları arasında... Gerçi, hava kirliliği engellensin diye uğraşıyoruz, bizim de çevre derneklerimiz var. Çalışan kardeşlerimizden Allah razı olsun... Türkiye'de ilk özel vakıf olarak, çevre dernekleri kurma teşebbüsüne geçen grup olmaktan mutluluk duyuyoruz. Çevreyi güzelleştirmek, havanın temizliğine katkıda bulunmak istiyoruz. Ormanlar ve sâireler meydana getirmeye gayret ediyoruz.

Tabii kışın böyle şehir hayatını sıkıntısı, egzoz dumanları, otomobil gürültüleri, kalorifer dumanları, kapalı hava, sıkı bir çalışma, acele, okula gitme gelme... Tabii yazın bol güneşte, temiz havada, kırda, köyde, böyle batılıların "pastoral hayat" dedikleri bir hayat, elbette çocuklarımızın sıhhati için çok önemli...

Zâten insanın tebdil-i hava etmesi, tebdil-i havaya gitmesi, vücudu ve sıhhati için güzel! Yâni, askerde hastalanan bir hastayı, komutanları muayene ettirdikten sonra tebdil-i havaya gönderiyor. Yâni, oradaki hava değişiyor, köyündeki havaya geçiyor. Bu hava değişikliği onda bir hareket, vücudunda bir dinçlik meydana getiriyor. Elbette bizim de kırlara, yazlıklara gitmemiz olabilir. Ama işte burada, benim sizlere üstüne bastıra, bastıra söylemek istediğim ve bu böyle yazın tatilinin başında, yaz devresinin başındaki cumada, mühim bir saatte size dinî bakımdan işaret etmek istediğim nokta, bu yaz tatilini Allah'ın rızasına uygun bir şekilde değerlendirmek...

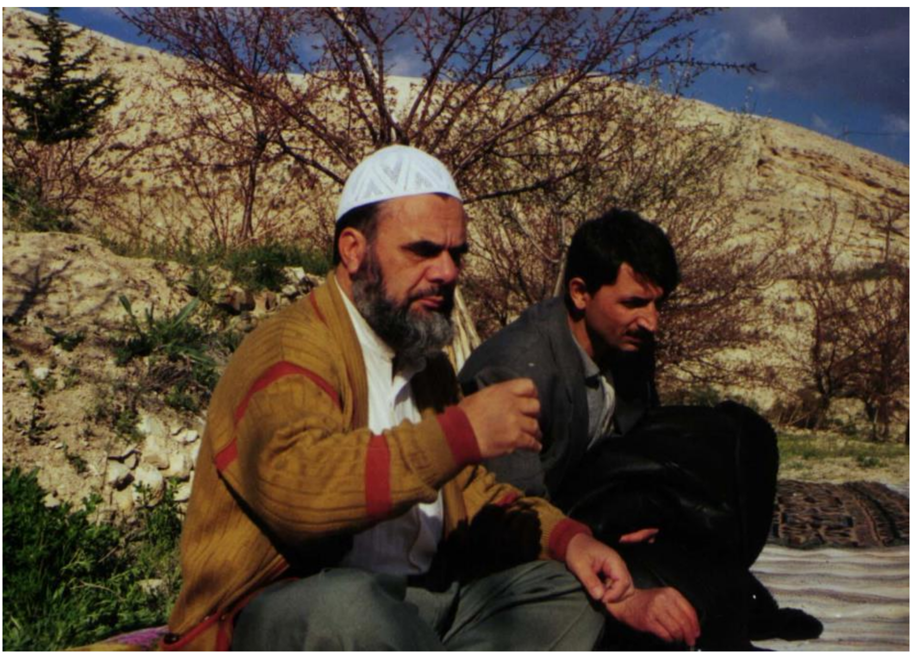
b. Eğitim ve Öğretim

Batıda duydum... Biliyorsunuz haftanın içinde de bir tatil günü var. Hatta bizde iki gün var. Batıda bazı ülkelerde de öyle, cumartesi ve pazar günleri tatil oluyor. Tatil yapıyorlar. Ama Amerika'da duydum ki, pazar okulları var kiliselerin... Pazar

okulu, yâni çocuk cumartesi-pazar okula gitmiyor, resmî okuluna gitmiyor. Amma kilisenin pazar okulu var. Pazar okuluna gidiyor, dinî bilgisini alıyor. Yâni çocuk bütün sene, dinî bilgiyle ilişkisini pazar okuluna devam ederek sürdürmüş oluyor. Yâni, dindarlık muvakkat zamanlarda yaşanan bir hayat değil ki... Dindarlık, ömür boyu insanın devam ettirmesi gereken, hayatı dinî bir tarzda, Allah'ın rızasına uygun tarzda götürme, sürdürme çalışması... Onun için pazar okulu olması, tabii bir bakıma çocuğun dinle ilişkisini devam ettirdiği için, galiba onlar pazar okulu koymuşlar.

Yâni pedagogların, eğitimcilerin dedikleri gibi: "Hafta içinde çalıştı, pazar günü çocuk dinlensin." Dinlenmiyor ki! Zâten çocuğu serbest bıraktığınız zaman çocuk dinleniyor mu? Hayır. Televizyonun karşısına geçiyor, programdan programa televizyon seyrediyor veya oyun oynuyor, yine bir yorgunluk oluyor. Kendine göre başka şeyler yapıyor, yine yoruluyor.

Demek ki faaliyet durmuyor, faaliyetlerin çeşidi değişiyor. Biz bu çeşitlerin İslâmî yönden, dinî bakımdan sevaplı olmasına dikkat etmek zorundayız.



Bu hususta, tabii çocuğun kendisinin düşünmesinden ziyade ebeveyninin, annesinin, babasının, hocasının, mürşidinin düşünmesi lâzım ilkönce bu konuyu... Ve tatilin de, dinî bilgiler alma bakımından değerlendirilmesi lâzım yaz devresinin.

Yaz devresinde, bu değerlendirme için, Diyanet İşleri Başkanlığı da üzerine düşen görevi yapıyor. Okullar tatil olur olmaz, camilerde Kur'an kursları açılıyor. Çocuklar elifbeyi, Kur'an okumayı öğreniyorlar. Tabii bunu öğrenmeleri lâzım, eski harfleri, yâni İslâmî harfleri, Kur'ânî harfleri öğrenmeleri lâzım!

Ama dinî duygu, Kur'an-ı Kerim'in harflerini öğrenmekle elde edilmez. O mekanik bir çalışmadır. Dinî yaşantının öğrencinin, çocuğun, gencin içine sinmesi daha başka bir çalışma gerektirir. O Kur'an kursuyla olmaz. Kur'an kursu insana Kur'an'ı öğretme bilgisi verir.

Onun için biz vakıflarımız olarak, yazın yaz kampları yapıyoruz. Yâni güzel havalı, temiz, deniz kenarında bir yerde veya bir dağda, bir yaylada kamplar yapıyoruz. Türkiye'nin her yerinde, yüzlerce kamp yapıyoruz. Yakın bölgedeki dostlarımızın, kardeşlerimizin çocukları ve kendileri buralara geliyorlar ve bu kampta gece gündüz beraber kalarak, bir taraftan dinleniyorlar, bir taraftan dinî bilgileri salâhiyetli kimselerden alıyorlar. Böylece tatil aynı zamanda bir eğitim devresi oluyor, hem de tatlı ve güzel bir eğitim... Eğitimin yeri değişmiş oluyor. Şehir yerine kır ve yayla veya sahil, deniz kenarı. Dünyevî bilgiler yerine dinî bilgiler...

Ama tabii, kamp tarzında olduğu için, de aynı zamanda sosyal bir terbiye bahis konusu oluyor burada. Kişilerin birbirleriyle münasebetleri, kardeşlikleri, dostlukları pekişiyor. Aynı zamanda tabiî hayata, pastoral hayata, kır hayatına alışkanlık oluyor. Yâni insan, evindeki konfor olmadığı zaman dışarıda hayatını nasıl sürdürecek; nasıl elini, yüzünü yıkayacak, suyu nasıl temin edecek, tabiî ihtiyaçlarını nasıl giderecek, karşılayacak?.. Tabii bunlar da önemli. Bu da bir çeşit eğitim.

Bunlar için, okullarda izcilik teşkilâtları gibi bazı teşkilâtlar da kurulmuş ve böylece bazı bilgiler verilmeye çalışıyor. Biz o bilgileri de, gençlerimize yaz kamplarında veriyoruz. O bilgiler

tabii beyne'l-milel bir birikim, bir tecrübe. Çocukların kır hayatını öğrenmesi lâzım. Ateş yakmasını, kendisini korumasını, ip kullanmasını, düğüm atmasını, bir yere çıkmasını, bir yerden inmesini, çeşitli faaliyetleri öğrenmesi lâzım! Hakikaten çok salâhiyetli bir oymak başkanı getirip de, ona konuşmalar yaptırdığınız zaman zevkle dinleniyor, ilgi uyandırıyor. Çocuklarımız böylece, öğretimin yanında eğitim de görüyorlar.

Bizim her zaman vurguladığımız bir gerçek var sevgili Akra dinleyicileri! Bir öğretim var; yâni bilgi kazanmak, bilgi öğretmek, bilginin öğretenden öğrenene, öğrenciye iletilmesi çalışması, öğretme çalışması... Bu bilgi çalışmasıdır. Bir de eğitim var; yâni insanın bu bilgilere göre hareket etmesi ve kendisine çeki düzen vermesi, hareketlerine çeki düzen vermesi. Eğitim, öğretimden başka ama çok önemli bir olay.

Onun için, öğretim verirse bir müessese çocuklara, ama eğitim vermezse; bilgili ama eğitimsiz insanlar elde etmiş olur. Bizim bir hocamız vardı, emekli oldu, ilâhiyat fakültesinde. Onunla sohbet ederdik. Sonra tabii Necip Fazıl[84] merhumun da *Büyük Doğu* dergisinde bir sözü vardır, onu önce söyleyeyim, diyordu ki Necip Fazıl:

"—Okuma yazma bilmeyen cahil bir millete okuma yazmayı öğretirseniz ne elde edersiniz, ne olur? Okuma yazma bilen bir cahil millet elde edersiniz."

Okuma yazmayı bilmek bir şeyi değiştirmez. Üniversiteyi bitirmek de bir şeyi değiştirmez. Eğitim alması lâzım! Öğretimle beraber ahlâkı, âdâb-ı muaşereti, beşerî davranışları öğrenmesi lâzım, bir takım bilgileri kazanması lâzım! Hayatında faziletli bir insan olması lâzım!

Bu eğitimi, en güzel tarzda İslâm veriyor insanlara... Batı eğitimi, İslâm'ın geniş eğitim anlayışı kadar insanlara faydalı

---

[84] Ahmet Necip Fāzıl Kısakürek, (d. 26 Mayıs 1904 - ö. 25 Mayıs 1983, İstanbul) Türk ve İslâmcı şâir, yazar ve düşünür.

Necip Fazıl, 24 yaşındayken yayımladığı ikinci şiir kitabı Kaldırımlar ile tanınmıştır. 1934 yılına kadar sadece şair olarak tanınmış ve o devirde Türk basınının merkezi olan Bâb-ı Âli'nin önde gelen isimleri arasında yer almıştır. 1934 yılında Abdülhakîm Arvâsî ile tanıştıktan sonra büyük bir değişim yaşayan Kısakürek, 1943-1978 arasında 512 sayı yayımlanan Büyük Doğu Dergisi yoluyla İslamcı görüşlerini kamuoyuna duyuran ve Büyük Doğu Hareketi'ne önderlik eden bir siyasi eylemcidir.

olamıyor. İslâm'da hem beden eğitimi var, hem ruh eğitimi var, nefis terbiyesi var ve aile terbiyesi var, beşerî münasebetler var, ahlâkî davranışlar var, âdâb, ahlâk kuralları var... Bunların hepsi bir eğitimle kazandırılıyor müslümanlara. Böylece müslüman, Yunus Emre gibi, Mevlânâ gibi, Eşrefoğlu Rûmî gibi —cennet mekânları olsun, Allah o mübareklerin şefaatlerine bizleri erdirsin— asırlarca sevgisi gönüllere yerleşmiş olan, son derece faziletli insanlar yetişiyor. Yâni, gayr-i müslimlerin de, dünyanın başka kültürlerine bağlı insanların da okuduğu zaman sevdiği, hayran kaldığı insanlar yetiştirmiş İslâm bu eğitimle... Yâni, nefis terbiyesiyle, iç terbiyesiyle, ahlâk terbiyesiyle, fikir terbiyesiyle, beden terbiyesiyle...

Beden terbiyesi de, ecdâdımızda hiç başkalarından geri değil. Hatta yakın zamanda *Kitâbü't-Tevvâbîn*[85] diye bir kitapta, Tuleyhâ ibn-i Rüveylid isimli Hazret-i Ömer devrinde, yaşamış olan bir büyüğümüzün maceralarını okudum. Tek başına bir düşman gemisine sallanarak dalıyor ve düşman gemisini, insanları darmadağın dağıtıp, kimisini denize atıp, kimisi yenerek, yine gàlip dönüyor. Demek ki, bizim bilgi yanında beden eğitimi, ruh eğitimi, cesaret eğitimi, ahlâk eğitimi gibi her bakımdan eğitimlere de ihtiyaçlarımız var.

İşte bunlar, en güzel şekilde toplu yaşanılan kamplarda sağlanıyor. Ve biz bunları geçtiğimiz yıllarda muhtelif illerde, güzel havalı yerlerde, kardeşlerimiz böyle kamplar tertip ettiler, gördük. Ben bazılarını ziyaret ettim. Fevkalâde memnun oldum. Sonra bu kardeşlerimiz bu kamplarda sürdürdükleri faaliyetleri ve edindikleri dostlukları, sene içinde de devam ettirmek için cumartesi, pazar günlerinin birinde de, yine o ilde böyle bir toplantı yapıyorlar. Yaz kurslarında, kamplarında bir araya gelmiş olan insanların alâkaları kışın kopmasın diye, eğitimleri kopukluğa, kesintiye uğramasın diye, o eğitimleri haftada bir gün toplanarak da yine devam ettiriyorlar. Bu da eğitim çalışmasında bütünlük sağlıyor. Güzel bir şey...

---

[85] *Kitâbu't-Tevvâbîn*, Hanbelî fakihi Muvaffakuddin ibn-i Kudâme el-Makdisî'nin (ö. 620/1223) eseridir. Yazar Abdulkàdir-i Geylânî'ye mensubdur.

c. Tatilde Dînî Bilgiler Öğrenelim!

İşte tatile girilecek zamanda, sevgili dinleyicilerim, siz velilere ve öğrencilere bu hususları hatırlatıyorum. Tatil sırtüstü, yan gelip yatmak değildir. Çalışmanın şeklini değiştirmektir. Yaz devresinde de kazanacağımız çok bilgiler var. Hele kazanmamız gerektiği halde, okul dolayısıyla kazanmadığımız dinî bilgileri mutlaka kazanmamız lâzım!

Dinî bilgiler (*lâ büdde minhu*)'dur; yâni kaçınılmaz, mutlaka herkesin bilmesi gereken bilgilerdir. Kur'an'ı bileceğiz, namaz kılmayı bileceğiz, sûreleri bileceğiz... İlmihal mâlûmâtına sahip olacağız, itikadımız sağlam olacak. Allah'a karşı kulluğumuzun nasıl olması gerektiğine dair bilgileri elde edeceğiz. Bunlar aslında bizim okulda öğrendiğimiz bilgilerden çok daha üstün, çok daha kıymetli konular. Aslında her şeyden önce bunları öğrenmemiz lâzımdı ama; ilkokula gidiyoruz, ortaokula gidiyoruz, liseye gidiyoruz, üniversiteye gidiyoruz... Bir telâş içinde çeşitli bilgiler alıyoruz; fizikçi, kimyacı oluyoruz, mühendis, doktor oluyoruz, eczacı oluyoruz... Ama bu taraf olmadığı zaman, eksik kalıyor.

O halde yaz ayları bizim için bir büyük nimettir, bir büyük ganimettir, fırsattır. Biz bu yaz aylarında çocuklarımıza ve kendimize, hanımlarımıza ve aile fertlerimize dinî bilgileri kazandırmak için mutlaka çok güzel plânlar yaparak eğitim yapmalıyız, değerlendirmeliyiz. Ve bunların aynı zamanda güzel olması için, tatlı olması için, hoş olması için, tatlı hatıralar hâlinde yıllarca hafızamızda yaşayacak çalışmalar olması için, tabii yaz kamplarının güzel yerlerde, güzel şekilde tertiplenmesini, bütün Türkiye üzerindeki kardeşlerime, müslüman kardeşlerime hatırlatırım. Bu kampları birer okul olarak düşünsünler ve bunları mutlaka güzel tanzim edip hazırlasınlar. Aynı zamanda Kur'an da öğretsinler. Bu yaz kampları, bir de Kur'an kursu mahiyetinde olsun.

Başkaları nasıl yapıyor, yaz aylarını nasıl değerlendiriyor? Ben Ankara'da bulunduğum için bilirim, gözlerimle gördüm. Ankara tabii bir İç Anadolu şehri ve kışı sert geçen bir şehir, memur şehri. Ankara yazın boşalır. Herkes bir yere gider. Nereye gider?..

Manavgat'a gider, Antalya'ya gider, Mersin'e gider, Ege'ye gider, Kuşadası'na, Bodrum'a, Marmaris'e gider, Ayvalık'a gider... Herkes bir yerde bir yazlık edinmiştir veya bir yazlıkla anlaşmıştır. Kalkarlar giderler.

Gidiyorlar ama bu gidiş gelişigüzel bir gidiş olursa... İstanbul'dan Tekirdağ'a kadar yol boyunca arabamızı sürüyoruz, bütün sahiller sahil siteleriyle, denizkentlerle, yazlık evlerle dolu. Yâni, o evlerin her birisine bir insan yerleşse, Türkiye'nin nüfusu iki misli, üç misli olsa, hepsini barındıracak kadar binalar var, yaz zevki ve keyfi için... Buraları nasıl değerlendiriyor halkımız, yâni dinî endişe taşımayan halkımız? Mayolarla geziyorlar, güneşte güneşleniyorlar, esmerleşiyorlar, yüzüyorlar. Akşamları bir eğlence başlıyor. Toplu eğlenceler, kız erkek danslar, keyifler, zevkler, içkiler, biralar...

Tabii ne oluyor o zaman? Yaz mevsimi bir mânevî yıkım mevsimi oluyor. Deniz kenarları günah kazanma yerleri oluyor ve insan nurlu olarak yaz tatiline gitse böyle yerlere; nursuz, kapkara, içi dışı kararmış ve çok maneviyâtını kaybetmiş olarak dönüyor. Hatta bazı velilerden, annelerden ben şikâyetler işitiyorum sevgili dinleyiciler, kızını kaybettiğini söylüyor, oğlunu kaybettiğini söylüyor... Nasıl kaybetmiş?.. Yâni kızının ahlâkı bozulmuş, oğlunun ahlâkı bozul-muş, kendisine itaat etmez hâle gelmiş, gönül maceraları geçirmiş... Gazetelerde hikâyeler var, işte yaz aşkları ve sâireler, ve sâireler diye... Flörtler olmuş, tanışmalar olmuş, kumara alışmış, içkiye alışmış... Bunlar nedir? Bunlar birer felâkettir dinî bakımdan.

O halde, hem bizzat bu işlere katılan öğrencilerin, hem de onların sorumlusu olan velilerin bu konulara son derece dikkat etmesi ve bu durumlara kendilerini ve çocuklarını düşürmemeleri lâzım! Allah-u Teàlâ Hazretleri, aile reislerine sorumluluk vermiştir. Hanımlarını ve çocuklarını koruma sorumluluğu vermiştir,

قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا (التحريم:٦)

(*Kù enfüseküm ve ehlîküm nâran*) "Kendinizi ve çoluk çocuğunuzu cehennem ateşinden koruyun!" (Tahrîm, 66/6) buyurmuştur.

İşte benim bu cuma sohbetimde bir de önemli olarak, ısrarla üzerine basmak istediğim acı nokta da budur. Yaz tatillerini, cehenneme düşmeye sebep olacak kötü faaliyetlere bulaşmadan geçirmeye, son derece dikkat etmek gerekiyor. Yaz tatillerini, cenneti kazanmak için çalışmakla geçireceğiz; cehenneme düşmemize, düşmenize sebep olacak işlerden kaçınmaya son derece dikkat edeceğiz. Müteyakkız olacağız. Kendimiz için de, çoluk çocuğumuz için de...

"—Efendim, bizim delikanlı istiyor. Bizim kız arkadaşlarıyla anlaşmış..."

Hayır! Sorumluluk sana geliyor. Onun yaptığı bütün hataların sorumluluğu ebeveynine, sana yâni ey ebeveyn, ey anne baba, sana gelir. Allah senden sorar. Hatta biraz şaşıracaksınız belki, hadis-i şeriflerde Peygamber Efendimiz bildiriyor:

Ahirette evlât, anne babasından davacı olur:

"—Yâ Rabbi ben bilmiyordum, annem babam bana dinî bilgiyi vermedi. Ben bilmiyordum, annem babam beni ikaz etmedi. Ben çocuktum, annem babam beni korumadı!" diye, o kendisi sizi şikâyet eder Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ve bunun cevabını veremezsiniz.

Bir tanıdığım vardı. Allah rahmet eylesin, namazlı bir insandı, iyi bir insandı. Çocuğuyla kalkmış, Bodrum, Marmaris... o taraflarda bir yere, yaz tatiline gitmiş. Çocuğuyla döndüler. Ondan sonra oradan bir hastalık kaptı, Akdeniz hummâsıymış galiba, çocuğu öldü. Çocuğunun acısına kendisi dayanamadı, perişan oldu. O perişanlığı gittikçe arttı, vücutça yıkıldı, aklen yıkıldı; kısa bir zaman sonra o da vefat etti. Buyurun tatilin acı sonucu...

Yâni, tatilde sıhhatimize dikkat edeceğiz, kalbimize dikkat edeceğiz, imanımıza dikkat edeceğiz, çocuklarımıza dikkat edeceğiz ve yaz devresi aylarının, o güzel ayların, o güneşli aydınlık, nurlu ayların manevî bakımdan da nurlu geçmesine gayret edeceğiz. Yaz kampları yapacağız, yapalım! Yapmak için hepinize tavsiye ediyorum. Bizlere de çok faydalı olduğunu

gördük. Bu yaz kamplarında dinî bilgileri, Kur'an kursu mâlumâtını, Kur'an öğretimini ekleyerek bunu güzelleştirelim. Topluca namazlar kılınsın, topluca ibadetler yapılsın, Allah'ın emirlerine uyulsun, günahlara dalınmasın, günahların her çeşidinden titiz bir şekilde kaçınılsın.

Evet, denize de girilebilir. Müslüman da denize girebilir ama, bunun bir ölçüsü vardır, İslâmî ölçüsü vardır. Kazancın İslâmî şekli vardır, müslüman her kazanç yolunu kullanmıyor. Yemenin bir takım şartları vardır, müslüman her yiyeceği yemiyor, domuz eti yemiyor, içki içmiyor, haram olunca herhangi bir şeye elini uzatmıyor. Tabii, yaşantımızda da bunlara çok dikkat etmemiz gerekiyor.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Tatiliniz başlıyor, dikkat, müjdeli, güzel, çocukların heves ettiği, sevindiği, hoşlandığı, meraklandığı, yerinde duramaz hâle geldiği günler geldi. Evet, okullar kapanacak ve insanlar kendi imkânlarına yazlıklara gidecek. Aman gittiğiniz yere dikkat edin, gideceğiniz yere dikkat edin! Yazın yapacağınız faaliyetlere dikkat edin! Ölçünüz Allah'ın rızası olsun!..

Gittiğiniz yerde Allah'ın rızasını kazanabilecek misiniz? Allah'ın rızasına uygun hareket edebilecek misiniz?.. Yoksa, Allah'ın rızasını kaybederek günaha mı gireceksiniz?.. Günaha gideceğiniz yere gitmeyin! Sevaba gireceğiniz bir programa dönüştürün yaz programlarınızı... Kendinizi, ailenizi, çevrenizi ve özellikle kuzucuklarınız olan sevgili yavrularınızı, cehennem ateşinden koruyun!..

Onlarla beraber, Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizi azabına uğratmadan, sevdiği kul olarak cennetine dâhil eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümlenizi müşerref eylesin... Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi dünyada, ahirette üzerinize olsun, sevgili Akra dinleyicileri!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

17. 06. 1994 - AKRA

15. HİDAYETE ERDİREN AMELLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah bu mübarek sevaplı, nurlu günün hayrından, bereketinden en güzel tarzda hissemend olmayı cümlenize nasîb eylesin...

Bugünkü sohbetimde hadis-i şeriflerin içinden, umûmî esasları anlatan üç tanesini size açıklamak istiyorum.

a. Dört Güzel Davranış

Büyük alim İmam Beyhakî'nin rivayet ettiğine göre Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri buyurmuşlar ki:[86]

مَنِ ابْتُلِيَ فَصَبَرَ ، وَأُعْطِيَ فَشَكَرَ ، وَظُلِمَ فَغَفَرَ ، وَظَلَمَ فَاسْتَغْفَرَ ؛

أُولٰئِكَ لَهُمُ الأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ (طب. هب عن سخبرة)

ME. 1110 (*Menü'btiliye fesabera, ve u'tıye feşekera, ve zulime fegafera, ve zaleme fe'stağfera; ülâike lehümü'l-emnü ve hüm mühtedûn.*) *Sadaka rasûlü'llàh.*

Bakın, Peygamber SAS Efendimiz'in sözleri ne kadar güzel! Aynı zamanda müzikalitesi var, secîleri var, şiir gibi. Ama en güzeli, kelâmının, kelimelerinin güzelliğinin altında yatan derin mânâlar hiç şüphesiz...

Peygamber SAS Efendimiz, bu kadar küçük satırın içine, bu kadar az kelimelerle ne kadar büyük mânâlar sığdırmış Allah'ın

---

[86]Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.138, no:6613; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.104, no:4431; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Şükür*, c.I, s.57, no:167; Harâitî, *Fazîletü'ş-Şükür*, c.I, s.44, no:36; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.206; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.420; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.III, s.35, no:3100; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.X, s.210; Hakîm-i Tirmizî, *Nevâdirü'l-Usûl*, c.IV, s.209; Sahbere RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.507, no:18048; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.494, no:6516; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.421, no:45595.

lütfuyla... Ki, hadis-i şeriflerden biliyoruz, Peygamber Efendimiz'e az sözle çok mânâ ifade etme kabiliyeti, Allah tarafından, özel bir bağış olarak ikram olunmuş. Çok güzel bir hal...

Ve bunların bizim için güzelliği, kolayca hatırımızda tutabiliriz, ezberleyebiliriz; mânâsına riayet etmemiz o zaman daha kolay olur.

Şimdi ne buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz, açıklamaya başlayalım. Buyuruyor ki:

(*Menü'btiliye fesabera*) Hani insanlar bazen hastalanırlar, başlarına sıkıntılar gelir, belâlar gelir, çeşitli üzücü durumlara düşebilirler. İnsanlık hali, dünya hayatı diyoruz buna... Tabii, bunların hepsini gönderen, alnımıza, kaderimize yazan Allah-u Teàlâ Hazretleri... Allah imtihan için kulları çeşitli durumlara düşürüyor ve davranışlarına göre onları mükâfâtlandırıyor.

"Kim böyle bir hastalığa tutulur, bir belâya mâruz kalır, üzücü bir duruma düşerse ve sabrederse..." Dinimizin çok önemli bir yönü, müslümanın sabredince sevap almasıdır. Onun için;

اَلْإِيمَانُ نِصْفَانِ: فَنِصْفٌ فِي الصَّبْرِ ، وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ

(هب. والديلمي عن أنس)

RE. 193/8 (*El-îmânü nısfâni*) "İman iki kısımdır, iki yarımdan meydana gelir, iki yarımdır: (*Nısfun fi's-sabr*) Yarısı sabırdadır. (*Ve nısfun fi'ş-şükür*) Yarısı da şükürdedir." buyrulmuştur.[87]

Demek ki hasta olabiliriz; amanlı hastalık, amansız hastalık... Öldürücü hastalık, geçici hastalık... Büyük, küçük... Veya sıkıntı, üzüntü, üzücü olaylar, haksız muameleler, mâlî bir takım

---

[87] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.123, no:9715; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.127, no:159; Harâitî, *Fadîletü'ş-Şükr*, c.I, s.39, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.410, no:712; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.111, no:378; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.26, no:61; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.64, no:10261; RE. 193/8.

sıkıntılar... Bunların hepsine ibtilâ deniliyor Arapça'da, Allah tarafından insan onlara mübtelâ kılınmış oluyor. Bu bir imtihan...

Bunların karşısında müslüman sabrederse... Dört tane şey söyleyecek Efendimiz. Sonunda buyuruyor ki:

(*Ülâike lehümü'l-emn*) "İşte böyle yapan insanlar, emniyet içinde olacaklar." Nerede?.. Ahirette emniyet içinde olacaklar. Allah'ın kahrından, gazabından, cehennemden uzak olacaklar, cennetine girmiş olacaklar. Huzur ve emniyet içinde olacaklar. (*Ve hüm mühtedûn*) "Ve onlar hidayet üzere yürümek kendilerine nasîb olmuş kimselerdir ve cennete, Allah'ın ahiretteki büyük ikramlarına ulaşması kolaylaştırılmış kimselerdir." denilmiş oluyor.

1. (*Menü'btiliye fesabera*) "Kim ki bir şeye mübtelâ kılınırsa, hayatında bir üzücü olayla karşılaştırılırsa Allah tarafından ve sabrederse..."

2. (*Ve u'tıye feşekera*) "Eğer kendisine bir nimet verilmişse, bir mevki, bir makam, bir para, bir evlât, güzel bir durum, sevindirici bir durum; maddî mânevî, görünür görünmez, dünyevî uhrevî bir ikram, bir nimet, bir güzel şey verilmişse; (*feşekera*) o zaman da ona şükrederse..."

Evet, işte müslümanın davranışlarının önemli bir bölümü de budur. Mübtelâ olursa, sabredecek; nimete mazhar olursa, şükredecek... Bir şeye mübtelâ olursa sabrederse, kendisine Allah tarafından bir şey ikram olunup verilirse, ona da çok şükür yâ Rabbi diye şükredebilirse...

3. (*Ve zulime fegafera*) "Kendisine zulmedilir, haksız muamele yapılır da, affederse..."

Zulüm çeşitli şekillerde olabilir. Çok geniş bir kavramdır. Nâhak yere, haksız yere bir insana ters bir muamele yapmak demek... Bu işte yaralamaya, öldürmeye kadar gider. Malını almağa ait bir haksızlık olabilir, sözle bir haksızlık olabilir, üzücü bir muamele yapmak olabilir. Derece derece, renk renk, merdiven merdiven, kademe kademe bir haksızlık...

Yâni bir müslüman, böyle bir kimse tarafından ters bir muameleye mâruz kalır, mazlum ve mağdur olursa... O zaman da karşısındaki müslümansa, tabii hakkını aramak gerekebilir,

icabında kendisini savunması gerekir. Onları da ayrıca açıklarız. Ama diyor ki Peygamber SAS Efendimiz: "Bir haksız muameleye uğramış da, affetmişse..."

"—Hadi affettim seni, bağışladım. Sen bana şu zulmü yaptın, şu haksızlığı yaptın ama, ben seni affettim." derse...

İşte bu affetmek de, çok büyük bir şey oluyor.

Tabii, bu affetmenin hududu var. İnsan kendisine ait bazı şeyleri affeder de, topluma zararı dokunan şeyleri affedemez. Bunu bugün de biliyoruz. Kanunlar bazen, bir şahıs "Ben dâvâcı değilim!" dese bile, suçlunun yakasına yapışabiliyor. Kim takip ediyor o suçluyu?.. "Ben dâvâcı değilim!" diyor, şahıs çekiliyor kenara ama, cumhuriyet savcısı yakasına yapışıyor, bırakmıyor:

"—Hayır, o affetse bile, ben affetmeyi kabul etmiyorum. Sen bunu topluma karşı bir suç olarak işledin, gel bakalım, çek cezanı!" diyebiliyor.

Böyle durumlar var.

Hattâ bir keresinde ben okumuştum da, çok şaşırmıştım. Sanıyordum ki müslüman pasif olacak, boynunu bükecek. Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Bir müslüman malı ve canına kasdedildiği zaman..." Malı da diyor, sadece can değil. "Malı ve canına kasdedildiği zaman, mücadeleye kalkışırsa..." Ki, bu onun savunma hakkıdır. "Ve öldürülürse, şehid olur."[88]

Diyelim ki, dağ başında gidiyorsunuz, birisi yolunuzu kesiyor, malınızı istiyor:

"—Ver paraları, boşalt ceplerini!" diyor.

---

[88] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.660, no:4772; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.30, no:1421; Neseî, *Sünen*, c.VII, s.116, no:4095; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.190, no:1852; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.266, no:5858; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.310, no:3558; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.66, no:106; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, no:42; Saîd ibn-i Zeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.714, no:11180; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1556, no:2559; RE. 437/11.

Veyahut kamyonu durduruyor, malları almağa kalkıyor. O da vermek istemiyor, bir mücadele oluyor. Sonunda yaralanıyor, ölüyor; şehid sayılıyor.

Ben sanıyordum ki:

“—Mal, ne olacak canım, nasıl olsa gelir, ses çıkartmayayım.” desin.

Ama öyle dedirtmiyor dinimiz, haksızlığa o kadar yüz verdirtmiyor. Onun karşısında mücadele vermeyi, soylu bir davranış olarak kabul ediyor.

Tabii, bu gibi durumlar bu yönüyle de burada parantez içinde anlatılmalı... Affedilebilecek şeyler affedilir. Yapıldığı zaman karşı taraf bunu adet edinip, cemiyetin düzeni bozulacaksa, o zaman da affetmek doğru olmaz.

“—*Merhametten maraz hasıl olur*.” demiş büyüklerimiz.

Yâni, çok acıyınca hastalık çıkar. Nasıl bir hastalık çıkar?.. Ahlâkî bir hastalık çıkar, sosyal bir hastalık çıkar. Bazı şeyleri de affetmemek lâzım!

Hattâ, yine Peygamber Efendimiz diyor ki:

“—Eski ümmetler, kendilerinin fakirleri, yoksulları, itibarsız, çevresiz olanları, güçsüz olanları suç işlediği zaman, onların suçlarının cezalarını verirlerdi; ama soyluları, itibarlıları, asilleri, çevresi olanlar suç işlediği zaman, ona ses çıkartmazlardı. Onun için helâk oldular. Böyle bir şey yapılmamalı!.. En yakınım bile bir suç işlese, onu cezalandırırdım.” diye hadis-i şerifler var.

Bu da İslâm’ın her yönden ne kadar, işin her tarafını düşündüğünü ve ne kadar güzel olduğunu, ne kadar mükemmel olduğunu, ne kadar çok yönlü olduğunu, ne kadar ilâhî olduğunu, ne kadar dengeli olduğunu gösteriyor.

Demek ki, affedilebilecek bir şey olduğu zaman; kaba bir söz söylemiş, bir yanlış iş yapmış, kendisinin maddî mânevî bazı zararlara uğramasına sebep olmuş ama, özür diliyor. Tamam. O zaman onu affederse...

Başından başlayalım:

“—Bir müslüman bir rahatsızlığa, üzücü duruma düşer, mübtelâ olur da sabrederse; veyahut kendisine Allah tarafından

bir nimet verilir de, ona şükrederse; veyahut kendisine bir haksız işlem, muamele yapılır da, yapanı affederse...”

4. (*Ve zaleme fe'stağfera*) Veyahut da insan bazen frenleri tutmaz, yanlış işi kendisi yapar. Kendi başkasına zulmeder, haksız muamele yapar. Yaptı, ne olacak?.. Hemen dönecek, hatasını anlar anlamaz derhal bırakacak. İş işten geçmişse, o zaman da af dileyecek Allah'tan:

“—Yâ Rabbi, ben zulmettim, haksızlık yaptım...” Zulüm bazen, günah mânâsına da geliyor. “Şu günahı işledim yâ Rabbi, pişman oldum, beni mağfiret et, affeyle...” diyecek.

“Böyle kendisi zulmettiği zaman da, istiğfar ederse; işte bu insanlar ahirette huzur ve emniyete ulaşmışlardır ve hidayete ermişlerdir. Mutlu sona ulaşmak kendilerine bahşedilmiş, kolaylaştırılmış demektir.”

Bu hadis-i şerifi hayatımızda uygulasak, ne kadar güzel olacak, değil mi sevgili dinleyicilerim?.. Bunların hepsi insanın başına gelebiliyor. Başımıza hastalık gelebilir, üzücü şeyler gelebilir. O zaman sabredeceğiz müslüman olarak...

Bu sabrı çok kimse yapmıyor maalesef, feryad ü figànı basıyor, itirazı yükseltiyor ve hattâ Allah'a àsî olacak, Allah'ın hoşuna gitmeyecek tarzda ifadeler de kullanabiliyor. Böyle olmaması lâzım! Dişini sıkacak, sabredecek.

Nimetleri anlayacak, nimetlere de şükredecek. Haksız muamele yapılmışsa, zengin ve engin bir iç alemi olacak, affedecek, “Bağışladım seni...” diyecek.

Merhum Arif Nihat Asya'nın[89] bir şiirini hatırlıyorum, *Afv-ı Umûmî* diye... “Onu affettim, bunu affettim...” diye güzel bir şiiri vardır. Nur içinde yatsın...

---

[89] Arif Nihat Asya (1904-1975): Bayrak şâiri. 1904 yılında İstanbul'da doğdu. Babası Zîver Efendi Tokat'lı, anası Fatma Hanım Bulgaristan Tırnova'lıdır. Henüz bir aylıkken babası vefat etti. Akrabalarının himayesinde büyüdü. Orta tahsilini parasız yatılı olarak Bolu ve Kastamonu liselerinde tamamladıktan sonra, İstanbul Yüksek Öğretmen Okulu'nun Edebiyat Bölümü'nden mezun oldu. Çeşitli liselerde edebiyat öğretmenliği ve müdürlük yaptı. 1950-1954 döneminde Seyhan (Adana) milletvekili oldu. Ankara Gazi Lisesinde öğretmenlik yaparken

İnsan biraz da engin olmalı, bağışlayıcı olmalı! Affetmek büyüklüktür. Bir de hatalarını anladığı zaman derhal dönmeli,

---

emekliye ayrıldı (1962). Birçok dergi ve gazetelerde yazılar yazdı. 5 Ocak 1975 günü Ankara'da vefat etti.

Edebî şahsiyetinin en kuvvetli yönü şairliği olmakla beraber, şiirleri kadar güzel ve kuvvetli nesirleri de vardır. Çok verimli bir yazardır. Şiirlerinde hece, aruz ve serbest vezinleri kullanmış, nazmın her tür ve şekliyle eserler vermiştir. Canlı, çekici ve heyecan verici bir üslûbu vardır. Eserleri:

Şiirleri: *Bir Bayrak Rüzgâr Bekliyor, Kökler ve Dallar, Rübâiyyât-ı Arif-I, Rübâiyyât-ı Arif-II, Dualar ve Âminler, Fatihler Ölmez ve Takvimler, Ses ve Toprak.* Nesirleri: *Top Sesleri, Aramak ve Söyleyememek, Ayın Aynasında, Kanatlarını Arayanlar, Kubbeler.*

AFV-I UMUMİ

Kazayı, belâyı, eceli;
Hàbil'i, Kàbil'i
Melek olduğuna güç inandığım Azrail'i
Affettim.

Beddualarıyla dili;
Sonu gelmeyecek masallarıyla
Başı, ayağı, eli,
Affettim.

Açarken yapraklar, açarken güller
Diyar diyar, belde belde, dağ dağ
Gölgemin gölgesi kara haber,
Seni de;
Takdir, mukadderat, kader;
Seni de affettim.

Ey ebedi yolculuk!
Ey sesi yollarda kalmış,
Sözü dillerde kalmış,
Hayatım çocuk!
Seni de, seni de affettim,

Bahçemi beğenmeyen çiçekleri de
Soframı hor gören yemekleri de,
Gelmişleri de, gelecekleri de
Affettim...

kendisini frenlemeli, özür dilemeli!.. Hem haksızlık yaptığı kimseden özür dileyecek; hem de tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yönelip;

"—Yâ Rabbi, ben zulmettim, haksızlık ettim, affet yâ Rabbi! Nasıl telâfi etmem gerekiyorsa, onu da yapayım." diyecek.

Çok güzel bir prensip grubu, bu hadis-i şerifte gözümüzün önüne serilmiş oldu, kulağımıza geldi. Allah bu güzel mânâları gönlümüze nakşeylesin... Sabırlı, şükürlü, affedici, tevbe edici kullar eylesin cümlemizi...

b. Kur'an'a Tâbî Olmanın Mükâfâtı

Gelelim ikinci hadis-i şerife... Ben bir kitabı önüme açıyorum, o sayfa içinden size seçiyorum hadis-i şerifleri... İbn-i Abbas RA'dan, Taberânî Rh.A rivayet etmiş. SAS Efendimiz buyuruyor ki bu ikinci kısa hadis-i şerifte... Bu da hatırda kalabilir:[90]

مَنِ اتَّبَعَ كِتَابَ اللهِ ، هَدَاهُ مِنَ الضَّلاَلَةِ ، ووَقَاهُ سُوءَ الْحِسَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (طب. عن ابن عباس)

ME. 1113 (*Meni'ttebea kitâba'llàh, hedâhu mine'd-dalâleh, ve vekàhu sûe'l-hisâbi yevme'l-kıyâmeh.*)

Bakın burada da cümlelerde paralellik var, ses güzellikleri var aynı zamanda. Çok özlü bir söz... Bizim atasözü dediğimiz zaman anladığımız gibi ve mânâsı çok genel bir hakikati ifade ediyor. Çok güzel! Ve bu hadis-i şerife sımsıkı sarılsak, kurtuluşumuza vesile olacak.

Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Kim Allah'ın kitabına sarılırsa, tâbi olursa, ittibâ ederse yâni uyarsa ona..." Onu kendisine önder ediniyor Allah'ın kitabını

---

[90] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.48, no:12437; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.332, no:5466; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.412, no:781, 11168; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.325, no:930, 1000; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.422, no:45600.

rehber ediniyor ve ona uyduruyor kendi hallerini. Tâbi oluyor Allah'ın kitabına. Ne demişse yapıyor, neyi yasaklamışsa bırakıyor.

"Kim Allah'ın kitabına ittibâ ederse, (*hedâhu mine'd-dalâleh*) Allah onu sapıklığa düşürmez, sapıklıktan kurtarır, sapmaktan kurtarır, hidayete erdirir, rızası yoluna sokar. Sonunda mükâfatları vereceği güzel bir yöne çevirir. (*Ve vekàhu sûe'l-hisâbi yevme'l-kıyâmeh*) Kıyamet gününde de mahkeme-i kübrâda müthiş bir şekilde hesaba çekilmekten onu korur."

"—Gel bakalım, niye şunu şöyle yaptın, niye bunu emrettiğim halde yapmadın?" gibi çeşitli itablar, çeşitli hırpalamalar, sorgular, terletici bir hesap olabiliyor bazı insanlara...

Sûi'l-hisab, yâni hesabın kötü bir şekilde cereyan etmesi bazı insanlar için oluyor. Bazıları da güzel bir şekilde, kolay bir hesap görüp geçiyorlar. Yâni, " Tamam, geç bakalım!" deniliyor.

Dün akşam, polis bizi durdurdu köprüyü geçerken. "Allah Allah... Hayrola!" dedim ben. Böyle bir karanlıkta geçiyoruz, saat bire yakın. Gişelerden geçtik, polis işaret etti, "Şu tarafa..." diye. Biz girdik, öteki polisin yanına kadar geldik. Baktım elinde tüpler var. Anladım ki, alkol muayenesi yapmak istiyor orada. Onun için, bizim arabayı alkol muayenesi yapmak üzere oraya sevk etmiş.

Tabii şöyle başını eğdi polis memuru, baktı benim sîmama; sakallıyım. Yanımdakilere baktı; İslâmî kıyafetler.

"—Buyurun geçin!" dedi. Biz de, "Hayırlı görevler!" dedik, geçtik. Yâni, kolay geçiş. Yâni, bir durdurma oldu ama, kolay bir geçiş oldu.

Tabii ahirette de bazı insanlar bir hesap görecekler ama, *hisâben yesîrâ*; kolay, az bir şekilde hesap. Ondan sonra, cennete girmek...

Bir de en yüksek insanlar var; Allah bizleri o duruma nâil eylesin, o muameleye mazhar eylesin... Onlar hiç hesap görmeden cennete girecekler. *Bi-gayri hisab;* muamele, hesap vs. olmadan.

Hani birçok büyük toplantı, şerefli, güzel herkesin rağbet ettiği toplantıyı düşünün. Herkes kuyruğa girmiş, biletler elde, kontrolden geçiliyor, içeriye giriyorlar. Girmek isteyen bir sürü insan bilet bulamamış, dışarıda bekliyor. Ama bakıyorsun, birisi

arabayla geliyor, koca kapılar açılıyor, herkes selâm duruyor. Hiç öyle bir sorgu sual olmadan içeriye giriyor, o toplantıya.

"—Kim bu?" diyorsunuz.

"—Protokolden bu, meşhur şahıs filanca..."

Elbette tabii, ona biletin var mı diye sorulur mu? Zaten o toplantının şeref misafiri oluyor.

Gözünüze böyle bir manzara serilsin diye, böyle şeyler hatırıma geldiği için söylüyorum. Bazı insanlar da cennete *bi-gayri hisab* girecek. Neden?.. Allah'ın sevdiği kulu, dünyada Allah'ın rızasına uygun yaşamış. Allah-u Teàlâ Hazretleri onlara sorgu sual etmeden, defter divan açıp terletmeden, bi-gayri hisab cennete sokacak.

Bu hadis-i şerifte bakın ne diyor?.. "Allah kötü bir şekilde hesaba maruz kalmaktan ve sonunda da hesabı bozuk çıkıp da cehenneme düşüp, azap görmekten korur insanı. Hidayete erdirir ve cehenneme düşmekten korur. Kötü bir hesaba çekilip mahv ü perişan olmaktan korur.

"—Kimi korur?.."

Bastıra bastıra üstüne söylüyoruz: Allah'ın kitabına tâbî olanları korur. Yâni, Kur'an-ı Kerim'e tâbî olacağız hepimiz mü'minler olarak, müslümanlar olarak, aziz ve kıymetli dinleyicilerim!

Kur'an-ı Kerim bizim rehberimizdir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirleri ve yasakları var içinde... Onun *Fâtiha*'sından *Kul eùzü bi-rabbi'n-nâs* Sûresi'ne kadar, sonuncu sûresine kadar içindeki ahkâm bizler için.

Mehmed Akif ne güzel söylüyor: [91]

---

[91] Mehmet Âkif Ersoy: 20 Aralık 1873'te İstanbul'da doğdu. Türkiye Cumhuriyeti'nin millî marşı olan İstiklâl Marşı'nın yazarıdır. *Çanakkale Destanı, Bülbül, Safahat* en önemli eserlerindendir. II. Meşrutiyet döneminden itibaren Sırat-ı Müstakim (daha sonraki adıyla *Sebil'ür-Reşad*) dergisinin başyazarlığını yapmıştır. Kurtuluş Savaşı sırasında Burdur milletvekili olarak 1. TBMM'de yer almıştır.

Abbâs Halîm Paşanın dâveti üzerine 1923'te Mısır'a gitti. 1923'te Mısır'a gitti. Mısır yıllarında Kuran çevirisinin yanı sıra Türkçe dersleri vermekle meşgul oldu. Son yıllarında siroza yakalandı. 17 Haziran 1936'da tedavi için İstanbul'a döndü. 27 Aralık 1936 tarihinde İstanbul'da hayatını kaybetti. Kabri Edirnekapı Şehitliği'ndedir.

İnmemiştir Kur'an şunu hakkıyla bilin;
Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için!

Ölüler için inmedi ki bu kitap! Cenazelere okunsun, kabirlerde okunsun diye inmedi ki; diriler için indi. Dirilerin hayatı dirlik ve düzenlik içinde olsun diye indi. Hayatlarını düzenlemek için, güzel ahlâkı yerleştirmek için; güzel şeyler yapsın insanlar, dünyada birbirlerini kırmasınlar, üzmesinler diye bir nizam getirmek için indi.

Tabii, onun ahkâmına herkes uyarsa, nizam olacak; uymazsa, uymayan da cezasını bulacak.

Onun için, bu konuda kendinizi bir kontrolden geçirin, kendi kendinizi sorgulayın sevgili dinleyicilerim! Yâni Allah'ın kitabı, muhakkak ki evinizde kaç tane vardır Kur'an-ı Kerim. Kimisi yaldızlı, kimisi büyük, kimisi küçük, kimisi tercümeli... Evet Allah'ın kitabı evinizde var ama, Allah'ın kitabına uyuyor mu yaşayışınız?.. Halleriniz, ahlâkınız, davranışınız, adetleriniz, kazancınız, ailevî münasebetleriniz, komşuluk münasebetleriniz Allah'ın kitabında bize emrettiği şekilde mi?.. Yasaklarından kaçınıyor musunuz?

Bunu bilmek için, Allah'ın kitabını bilmek lâzım! Allah'ın kitabını bilmek için de, güzel bir zamanımızı, günümüzün hatırlı, büyük bir zamanını Allah'ın emirlerini öğrenmek, kitabını öğrenmek için harcamak lâzım!..

Bunu çok kimse yapmıyor. Kur'an-ı Kerim'i birazcık kekeleyerek okumayı kendisine kâfi sanıyor, ömrü böyle geçiyor. Yetmiş, seksen yaşına geliyor, Kur'an-ı Kerim'i okumadan göçüp gidiyor. *Kul hüva'llàhu ehad*'ı bilmekle, *El-hamdü li'llâhi* sûresini bilmekle, işin biteceğini sanıyor.

Mehmed Âkif yaşadığı devri bütün genişlik ve derinliği ile şiirlerinde yansıtmaya çalışmıştır. Şiirlerinde bâzan düşünce, bâzan duygu ön plandadır. Aruzu en güzel şekilde kullanan şâirlerdendir. Şiirlerinde bir taraftan hürriyet, doğruluk, samimiyet, vatanseverlik, adâlet, istiklâl gibi ahlâkî kıymetleri telkin ederken, diğer taraftan cemiyetlerin çökme sebebi olan riyakârlık, münâfıklık, korkaklık, dalkavukluk, tembellik, zulüm gibi fenalıklara şiddetle hücûm eder.

Hayır!.. Allah'ın kitabını bilecek. Allah'ın ahkâmını bilecek, Allah'ın haramlarını bilecek! Allah'ın Kur'an-ı Kerim'ini, Kelâm-ı Kadîmini kendisine önder ve rehber edinecek, ona uyduracak kendisini...

"—Bu benim nizamnâmemdir, bu benim ilâhî kanunumdur. Bu, Allah'ın bana hitabıdır, bu Allah'ın mukaddes kitabıdır." diye onu göğsüne basacak, öpüp başına koyacak, gönlünden ona tâbi olacak. Ahkâmını da bilecek, tabii cahilce hareket etmeyecek.

Bir müslüman ariftir, elbette âlimdir; elbette Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına uyması gerekiyor. Lütfen hepimiz kendimizi kontrol edelim ve Kur'an-ı Kerim'in ahkâmına uyan insanlar olmaya çalışalım! Kur'an-ı Kerim'i açalım, ayetleri, mânâsını, mealini okuyalım! Ve kendi kendimize soralım:

"—Bu ayetlerde anlatılan şeylere benim yaşantım, benim hayatım uyuyor mu, benim davranışlarım uyuyor mu?.."

Uymuyorsa, Kur'an-ı Kerim'e göre kendimizi düzenleyelim ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi kıyamet gününde korusun ve hidayete erdirsin ve cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin...

Çocuklarımızı da Kur'an-ı Kerim bilgisiyle yetiştirelim!.. Çocuklarımızın mutlaka bilmesi gereken bir bilgi dalı, Kur'an-ı Kerim'dir, dindir, imandır. Ama öbür tarafta İngilizce öğrensin, mühendislik öğrensin, tıp öğrensin, çeşitli ilimleri öğrensin... Hatta onda profesör olsun, ihtisaslar yapsın... Hatta, birkaç fakülte bitirsin. Ama mutlaka ve mutlaka Allah'ın kitabını hepimizin bilmesi lâzım! Bileyim diye şevk ile okuması lâzım!

"—Her gün, Kur'an-ı Kerim için lütfen biraz zaman ayıralım, birkaç saatimizi Kur'an-ı Kerim'e ayıralım!" diye sizlere hatırlatıyorum şu mübarek cuma gününde, sevgili Akra dinleyicilerim!

c. Sakınılacak Dört Şey

Gelelim üçüncü hadis-i şerife. Zaten bu ikisi insanları hidayete erdirmek için, cennete götürmek için kâfi kuralları, esasları ihtivâ ediyor ama, hani bir şeyi üç defa yapmak da sünnet olduğundan,

üç hadis-i şerif olsun diye, ben üçüncü hadis-i şerifi de size okuyacağım.

Bunu da el-Bezzâr rivayet eylemiş. Peygamber Efendimiz, burada da bize yine umumî bazı esaslar ifade buyuruyor, *salla'llàhu aleyhi ve âlihi ve sellem...* Allah şefaatine erdirsin, kendisine cennette komşu eylesin cümlemizi... Onun köşkünün yanında köşklerimiz olsun inşâallah... Buyuruyor ki:[92]

مَنِ اجْتَنَبَ أَرْبَعاً دَخَلَ الجَنَّةَ: الدِّمَاءَ ، وَالأَمْوالَ ، والْفُرُوجَ ، وَالأَشْرِبَةَ (البزار عن أنس)

ME. 1116 (*Meni'ctenebe erbaan dehale'l-cenneh: Ed-dimâe, ve'l-emvâle, ve'l-fürûce, ve'l-eşribeh.*)

Ne kadar kısa, bakın, kaç tane kelimeden ibaret bir kısa cümle. Diyor ki SAS Efendimiz:

(*Meni'ctenebe erbaan dehale'l-cenneh*) "Şu dört şeyden sakınan, korunan, bunları yapmayan insan cennete girer, girmiş demektir." *Dehale* mâzi sigasıyla, yâni cennete girdi diyor. "Kim ki bunlardan, bu dört şeyden korundu, cennete girdi." Daha cennete gitmedik, girdi diyor. Ne demek?.. Yâni, "Mutlaka girer, girdi saysın kendisini..." demek. Orada, böyle söylemesinde de bir güzel mânâ var tabii... *Seyedhulü* demiyor, girecek demiyor, girmiş sayılır diyor. Onun için, bu dört şeye de dikkat edelim, bundan kendimizi koruyalım!

Nedir bu dört şey? Sıralıyor Peygamber Efendimiz:

1. (*Ed-dimâ'*) *Dimâ', dem* kelimesinin çoğuludur, kan demek. "Kanlardan kendisini koruyan."

2. (*Ve'l-emvâl*) *Emvâl*, *mal* kelimesinin çoğuludur. Yâni, insanın sahip olduğu varlıklar, eşyalar, mülkler...

3. (*Ve'l-fürûc*) *Furûc* da, *ferc* kelimesinin çoğuludur. Aslında tenâsül aleti demek. Ama buradan kasdedilen namus oluyor.

---

[92] Bezzâr*, Müsned,* c.II, s.360, no:7481; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.573, no:12283; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1309, no:43424; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.423, no:45614.

4. (*Ve'l-eşribeh*) Bu da *şarab* kelimesinin çoğuludur. Meşrubat, yâni içecek şeyler demek.

Bunları açıklayalım! Dört şeyden sakınacağız, sakınacağımız şeyleri bilelim, tarifi doğru ve güzel yapalım:

1. Kanlardan sakınacak müslüman. Sakınabilirse cennete girecek. Kanlar nedir muhterem dinleyicilerim?.. Bir insan, bir insana bıçağı çekiyor, saplıyor, kanını yere akıtıyor, kanları yerlere saçılıyor. Aaa, olmadı.

Geçen gün gazetede vardı, dehşet içinde okudum. Kocası bıçağı eline almış, karısı bıçağı eline almış. Tabii kimse bilmiyor, ama olay yerine geldikleri zaman olaydan o anlaşılıyor. İkisinin elinde de bıçak var, bıçaklaşmışlar, düello yapmışlar adeta... Bıçaklamışlar, birisi ötekisini öldürmüş.

Hani hayatı beraber sürdüreceklerdi, bir yastıkta kocayacaklardı, mutlu olacaklardı?.. Hani İslâm'ın bize böyle tarihte gösterdiği, sergilediği mutlu aile tipleri, o başörtülü hanımefendiler;

"—Efendi bugün ne istersin, buyur emret!" diye kocasına itaatli olanlar.

Hani o hanımına sevgili, saygılı, güzel ifadeler kullanan, onu himaye eden, yediren, içiren, giydiren, üzmeyen, yormayan efendiler?.. Nerede böyle eline bıçaklar alıp, birbirleriyle düello eden çiftler...

Tabii bu alınan terbiyenin yanlışlığından, kültürün kaymasından, İslâm'ın hàkimiyetinin dışındaki sahalara, bunların hayatlarında düşmüş olmasından, kaymış olmasından kaynaklanıyor.

Aziz ve muhterem kardeşlerim, İslâm'da can son derece önemlidir. İnsan değil başkasının canına, kendisinin canına bile kıyamaz, "Can benim değil mi, istediğimi yaparım!" diyemez, kendi canına bile kıyamaz. İntihar ederse, kendi canına kıyarsa cehennemi boylar. İntihar etmek de yok!..

"—Hocam çok acıyor, ızdırabım var, dayanamıyorum!.."

Dayanamıyorsan, ona hani deminki hadis-i şerifte okuduğumuz gibi sabredeceksin, oradan ecir alacaksın, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne yalvaracaksın. Ama can sana emanettir, can

senin değildir. Can, Allah'ın sana verdiği emanettir, ona iyi muamele etmen lâzım; kıyamazsın!..

Kendi canına kıyamadığın gibi, başkasının canına da kıyamazsın. Büyüklerin canına kıyamadığın gibi, küçüğün canına da kıyamazsın, bebeğin canına da kıyamazsın. Çocuğu da aldıramaz bir anne, evlat istemiyorum diye. Düşük yapamaz. Onun da bir haysiyeti var, onun da bir varlığı var... Hasılı katil olamaz, kan dökemez, can yakamaz, haksız yere bir kimsenin kanını yere dökemez.

Ben fakültede okuduğum yıllarda hatırlıyorum; gençler maalesef, kışkırtıldığı için birbirleriyle çarpışırlardı. Bu memleketin evlatları birbirleriyle, hani o karı-kocanın çarpıştığı gibi karşı karşıya geçip, silah alıp birbirleriyle uğraşırlardı. Ben onlara söylerdim:

"—Bakın, biriniz ötekisinin burnuna bir yumruk vursa, yere bir damla kanı damlasa, o kanın hesabını veremezsiniz. Yapmayın böyle!" derdim.

Aralarına girerdim. Silah çekerlerdi, patlardı silahlar; ben aralarına girerdim. Yumak gibi birbirlerine sarılmışlar, kavga ediyorlar. Beş altısı birisinin üzerine çullanmış filan... Ayırmaya çalışırdım.

Tabii bunlar nedir muhterem kardeşlerim? İslâm'dan ayrılmanın örnekleridir bunlar… İslâm'dan ayrılınca, insanlar birbirlerine, aynı vatanın vatandaşları olsa bile, düşman oluyor. Kendi ırkını düşünüyor, "Ben Kürdüm!" diyor, "Türküm!" diyor, bilmem şöyleyim, ben böyleyim diyor.

Ama müslüman olduğun zaman, Yunanlı bile müslüman olunca geliyor, bizim boynumuza sarılıyor. Alalım eski Cat Stevens, sonra Yusuf İslâm adını alan o mübarek kardeşimizi... Ben hastayken hastaneye de geldi, "Geçmiş olsun!" dedi.

Böyle sakal bırakmış, cübbe giymiş. Tam bizim Karadenizli müslüman kardeşlerimiz gibi tatlı bir kıyafete bürünmüş. E Yunanlıydı ama müslüman oldu. Bak nasıl kardeş oldu, nasıl aramıza geliyor, nasıl böyle İslâmî çalışmalar yapıyor, nasıl parasını İslâm'a harcıyor, vakıflar kurmuş.



Demek ki, İslâm toplumun düzenini de sağlıyormuş, kardeşliği de sağlıyormuş. Bazı insanlar maalesef İslâm'ı düşman edindiler, İslâm'ı kültürümüzden silmeye çalıştılar, İslâm'la savaş açtılar. İşte bütün bu kan dökmelerin müsebbibi, gerçek failleri onlardır. Çünkü İslâm insanların gönüllerinden çekilip alınınca, insanlar çok vahşi varlıklar oluyorlar. İşte Sırpları görüyorsunuz, işte Kafkasya'yı görüyorsunuz, işte Afrika'yı görüyorsunuz, işte Afrika'daki katliamları görüyorsunuz. Ruanda'da ve sâirede, bilmem Tutsi Kabilesi'nde falancanın ötekisine filan yaptığı katliamları görüyorsunuz, ölenlerin haddi hesabı yok.

İşte böyle şey yok İslâm'da... İnsanoğlu muhteremdir, kanı dökülmez, kimsenin canına kasdedilmez. Kim kan dökmekten kendisini koruyabilirse; bir. (*Ed-dima'*) dediği bu. Adam öldürmek yok, yaralamak yok vs...

2. (*Ve'l-emvâl*) İnsan tabii mal sahibi olmak istiyor, kazanıyor, uğraşıyor... Ama bunları haksız yerden iktisab ederse, rüşvetle alırsa, haksızlıkla alırsa, hırsızlıkla alırsa, nâhak yerden gayr-i

meşrû şekilde kazanırsa; ne oluyor? Bunlar da haram oluyor. Haram mallar, haram mülkler, haram varlıklar ne oluyor?.. Bunlar ahirette, fecî bir şekilde cezaya uğramaya sebep oluyor. Dünyada da hayrını görmüyor.

Çoluk çocuğunda da çeşitli şekillerde tezahür ediyor. Bu aldığı haramların zararları ailesinde, kendisinde, sıhhatinde, çoluğunda çocuğunda, dünyasında da görülüyor. Ben böyle çok insanlar hatırlıyorum. Haram malları dolayısıyla kendi oğlunun, çocuğunun suikastına bile uğramışlar feci bir şekilde... Ve hayatları sona ermiş olabiliyor.

Onun için, can yakmaktan, adam öldürmekten kaçındığı gibi bir insanın, malları edinmekte de haramdan kaçınması lâzım! Helalinden kazanmaya, helâlinden mal mülk edinmeye çok dikkat etmesi lâzım!.. Böyle olursa cennete girebilir.

3. (*Ve'l-fürûc*) Yâni namusuna dikkat edecek. Yâni kendi namusuna gölge düşürmeyecek, başkasının namusuna tecavüz etmeyecek, zinaya yaklaşmayacak... "Zinaya yaklaşmayın!" diyor Kur'an-ı Kerim'de, Allah-u Teàlâ Hazretleri:

وَلاَ تَقْرَبُوا الزِّنٰى (الإسراء:٣٢)

(*Ve lâ takrabü'z-zinâ*) *Ve lâ teznû* demiyor, zina etmeyin demiyor; "Zinaya yaklaşmayın!" diyor. (İsrâ, 17/32) Alimler burada, bu ifadedeki inceliğe dikkati çekiyorlar. Zinaya insan birden düşmez. Zinaya yaklaştırıcı bir takım ön şartlar, ön işler oluyor; bakışmalar oluyor, işaretleşmeler oluyor, tanışmalar oluyor. İş yavaş yavaş ilerliyor. Yangın gittikçe daha fazla bacayı sarıyor. Sonunda insan günaha düşüyor.

Onun için, İslâm her türlü kötülüğü önceden engellediği için diyor ki: (*Ve lâ takrabü'z-zinâ*) "Zınaya yaklaşmayın!" Yâni, sizi zinaya yakın duruma getirmeye sebep olacak işlere bile bulaşmayın! Yabancı bir kimseye, bakmayacak bile bir müslüman...

Emin olun, cennette derece kazanmanın, dünyada İslâmî bakımdan büyük bir mertebeye ulaşmanın çok önemli bir şartıdır insanın haramlardan kendisini koruyabilmesi... Gözünü, elini, dilini, tenâsül uzvunu koruyabilmesi çok önemli!

Bu devirde maalesef bu küçümseniyor. Yâni:

"—Modern tahsil gördüm. Ben Avrupa'da okudum, Amerika'da okudum; onlar böyle şeylere aldırmıyorlar." diyor.

Aldırmıyorlar da mutlu mu oluyorlar? Amerikalılar mutlu mu, Avrupalılar mutlu mu?.. Onlar da arayış içinde... Biz mutluyduk, müslümanlar mutlu. Yâni, insanlığa mutluluğu veren İslâm.

Avrupalı, Amerikalı bize ahlâk konusunda örnek olamıyor, ahlâksızlıkta örnek oluyor. Görüyoruz ne kadar şenî, fecî, çirkin, kötü ahlâksızlıkları var. Homoseksüellik onlarda, bilmem flört onlarda, vs. çeşitli çirkin şeyler onlarda...

İşte bunlardan da korunacak bir müslüman. Müslüman namusuna, tenâsül uzvuna sahiptir; namusuna gölge düşürmez. Kendisi namuslu yaşar, başkasının namusuna da göz dikmez veya zarar vermez. Hem de başkasının namusunu da korur.

Bir mecmuada okumuştum. 1904'de mi, 1905'de mi, yâni bundan doksan sene kadar önce Kapalı Çarşı'ya Fransız sefâretinden şöyle bir grup gelmiş. Kapalı Çarşı tarihi bir yer, egzotik bir yer. Fransızlar merak ediyorlar. Oradaki mallar da, antikalar filan da tabii onların dikkatini çeker. Türk mallarından bir şeyler alacaklar. 1905 seneleri filan. Padişahlığın olduğu, Osmanlı'nın yaşadığı devrede Kapalı Çarşı'ya girmişler.

Kapalı Çarşı esnafı şaşırmış. Yâni, Kapalı Çarşı'da kadınlar dolaşmazdı ki eskiden, erkekler alırdı alacağı şeyleri... Kadınların öyle çarşı pazarda dolaşması olur mu?.. Tabii biraz da, peçeli değil, çarşaflı değil Fransız madamları. Biraz garipsemişler.

Tabii çarşı içinde esnaf var, hamal var, tezgâhtar var, çeşitli insanlar var. Bazı kabadayılar kenardan şöyle yan bakmaya, bıyık burmaya filân başlamışlar, ahlâksız bir durum. Bakış da kötü bir şey tabii. Onun üzerine bizim hacı babalar, müslüman tüccarlar orada bir harekete geçmişler, kaçırtmışlar o yan bakanları, bıyık buranları...

Tabii ne oluyor diye, o Fransızlar da dikkat etmiş, bu olayı kitaplarına yazmışlar. Diyorlar ki o yazdıkları kitapta:

"—Türkler namuslarına çok düşkün, çok namuslu bir millettir. Kendilerinin namuslarına düşkün oldukları kadar, gözlerinin önünde başkalarının namuslarına da yan bakılmasına

tahammülleri yoktur. Bakın orada, bizim madamlara yan bakmaya dahi müsaade etmediler.” diye methetmişler.

Evet, namusumuzu da koruyacağız, helâlinden mal edineceğiz, kan da dökmeyeceğiz. Sonuncu nedir?..

4. (*Ve'l-eşribeh*) Meşrubat. Evet, meşrubat ikiye ayrılır ana hatlarıyla:

1) Helâl meşrubat.

2) Haram meşrubat; şaraplar ve çeşitleri.

Bizim bir profesör vardı fakültemizde, Hamdi Ragıp Atademir,[93] Allah rahmet eylesin... Milletvekili olduğu yıllarda Milli Eğitim Komisyonunda görevli iken, Almanya'ya gitmiş. Kocaman bir sofrada Türk heyetiyle, Alman heyeti oturmuşlar. Sofra donatılmış. Tabii çeşitli yemekler geliyor ve çeşitli içkiler konulmuş.

Dikkat etmişler, Hamdi Ragıb Bey kendisi anlatmıştı; içki almamış, sadece meşrû olan, helâl olan meyva suyu gibi, maden suyu gibi, normal su gibi meşrubatları almış.

Demişler ki:

“—Beyefendi, içki almıyor musunuz?”

Demiş ki:

“—Allah'ın o kadar çok helâl meşrubatı var ki, o kadar helâlin içinde harama düşmeye lüzum yok... Tatlı, lezzetli, sıhhate uygun, insana sağlık, afiyet veren nice güzel meşrubat varken, gidip de insan sıhhatine zararlı, karaciğerini bozan, siroz yapan, sarhoş eden, aklı bozan, direğe çarptıran, Boğaziçi'nde denize uçurtan, çeşit çeşit zararlara sebep olan alkollü içkileri, haram içkileri insan gider içer mi?” demiş.

Öyle dedim diye, kendisi böyle anlatmıştı.

---

[93] Hamdi Ragıp Atademir (1908-1976), Türk siyasetçi.

Besançon ve Nancy Üniversiteleri mezunudur. Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Birliği ve UNESCO Türkiye Millî Komisyonu Başkanlığı, Samsun ve Konya Lisesi Felsefe Öğretmenlikleri, Polis Koleji Felsefe, Jandarma Subay Okulu İçtimâiyât ve Ahlak Dersleri Öğretim Üyeliği, Dil ve Tarih-Coğrafya ve İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Mantık Kürsüsü Profesörlüğü, Yazarlık, TBMM X. ve XI. Dönem Konya Milletvekilliği, Parlamentolar Birliği Temsilciliği, Avrupa Konseyi Delegasyon Başkanlığı yapmıştır.

Tabii, içiyor bazı kimseler, sarhoş oluyorlar ve çeşitli zararlarını da sonunda görüyorlar. Ama bunun engellenmesi lâzım! Onun için Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"Kan dökmekten kendini koruyan, haram mal mülk edinmekten kendisini koruyan, namusunu koruyan, böyle sarhoşluk verici şeylerden kendisini koruyan bir insan, cennete girer." diye buyuruyor.

O halde biz de kimseye zulmetmemek konusunda etrafı da uyaralım! Biz etmiyoruz, kan dökmüyoruz ama, kan dökülmemesi konusunda bir sağlam efkâr-ı umumiye oluşmasına dikkat etmemiz lâzım! Hiç kimseye yüze vermeyelim. Katillere merhamet, cemiyete hıyanettir, ihanettir. Katil cezasını bulacak, katil alkışlanmayacak hiç bir şekilde...

Haram da öyle... Haram yolda mal edinenleri de, olanca gücümüzle engellemeye ve kötülemeye, kaş çatmaya gayret etmeliyiz ki, onlar da yapamasınlar.

Namus konusu da öyle... Kimsenin namusunu gölgelendirmeyeceğimiz gibi, bu gibi yanlış olan şeylere de, karşı tavrımızı almalıyız.

"—Böyle şey olmaz, böyle edepsizlik olmaz, aklını başına topla, haddini bil, edebini takın!" diye bir tavır almamız lâzım.

İçkiyle de bir mücadele başlatmamız gerekiyor. Evet çeşit çeşit içkiler, hatta Tekel tarafından imal ediliyor Türkiye'de, ama yanlış, yanlış bir politika...

Amerika'da bir ara 1930'lu yıllarda, koca Amerika, hristiyan ülke, onların kitaplarında şarapla ilgili bir hüküm de bulunmadığı halde, içkiyi bir ara yasaklamışlar. Neden?.. İçkinin zararlarını akıl ve mantık, ilim ortaya koyuyor; onun için.

Biz de dinimizde zaten haram olan, içtiği zaman insan günah giriyor, içmediği zaman sevap kazanıyor, cennete giriyor. Böyle bir fırsatı kaçırmamalıyız ve bunu var gücümüzle anlatmaya çalışmalıyız cemiyete... Yâni, İslâm'a olan düşmanlığımızdan veya uzaklığımızdan dolayı, içimizdeki bazı insanların İslâm'la mücadele etmesinden dolayı, bu gibi yanlışlıkları yâni içkiyi, zinayı, haramı, rüşveti, adam öldürmeyi ve sâireyi böyle adeta hoş görür gibi, onun tarafını almak gibi yanlış bir duruma kimse

düşmesin, aklını başına toplasın... Allah'ın yoluna gelsin, Allah'ın emrini tutsun da, kendisi de toplum da mutlu olsun. Dünyası da, ahireti de ma'mur olsun, Allah cennetine dahil eylesin, cennetiyle müşerref eylesin...

Evet, sevgili Akra dinleyicileri, bugünkü cuma sohbetimizde Peygamber Efendimiz SAS'in üç tane, içindeki mânâ dolayısıyla toplumu kurtaracak ana esasları ihtiva eden özlü hadis-i şerifini sizlere arz ettik.

Allah cümlenizi dünyada ve ahirette mutlu eylesin... Peygamber Efendimiz'in sevgisine, iltifatına, teveccühüne, şefaatine nail eylesin... Ve ahirette dileriz bizi ve sizi Firdevs-i A'lâ'da Peygamber Efendimiz'e komşu eylesin... Ve Havz-ı Kevserinden doya doya nûş etmeyi cümlemize nasib ve müyesser eylesin...

Allah'ın selâmı rahmeti, bereketi dünyada ahirette üzerinize olsun sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

01. 07. 1994 - AKRA

16. NEFİS TERBİYESİNİN ÖNEMİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size biraz uzaklardan, Çanakkale'den, Edremit sahillerinden konuşma imkânı buldum. Bu fırsatı hazırlayan Akra yöneticilerine ve bütün personele teşekkür ediyorum.

a. Sabah ve Yatsı Namazını Camide Kılmak

Peygamber SAS Efendimiz, İmam Müslim'in Hazret-i Osman RA'dan rivayet ettiğine göre, buyurmuş ki:[94]

مَنْ صَلَّى الْعِشَاءَ فِي جَمَاعَةٍ ، فَكَأَنَّمَا قَامَ نِصْفَ لَيْلَةٍ ؛ وَمَنْ صَلَّى الصُّبْحَ فِي جَمَاعَةٍ ، فَكَأَنَّمَا صَلَّى اللَّيْلَ كُلَّهُ (م. د. ت. حم. خز. حب. هب. ق. عن عثمان)

ME. 1210 (*Men salle'l-işâe fî cemâatin fekeennemâ kàme nısfe leyleh, ve men salle's-subha fî cemâatin fekeennemâ salle'l-leyle küllehû.*)

---

[94] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.454, no:656; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.207, no:555; Tirmizî, *Sünen*, c.I, s.433, no:221; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.58, no:408, 409, 491; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.303, no:1224; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.365, no:1473; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.V, s.408, no:2060; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.61, no:403; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.I, s.525, no:2008; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.54, no:2849; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.463, no:2012 ve c.III, s.60, no:4743; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.293; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.351, no:1255; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.İX, s.45; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.47, no:50; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.439, no:6904; Dâra Kutnî, *İlel*, c.III, s.48, no:279; Hz. Osman RA'dan.

İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.213, no:750; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.94; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.653, no:19472, 19473; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.490, no:22703.

Biliyorsunuz geceleyin yatsı namazına gitmek, sabahleyin sabah namazına gelmek kolay değil... İnsanın uykudan fedâkârlık yapması lâzım, ya da yorgun olduğu için yorgunluğunu yenmesi lâzım! Kendisi biraz bu konuda gayret etmesi lâzım!.. Peygamber Efendimiz, bu hadis-i şerifinde buyuruyor ki:

"—Kim yatsı namazını cemaatle kılarsa..." Camiye gitmiş, kaçırmamış, yatsı namazını cemaatle kılmış. (*Fekeennemâ kàme nısfe leyleh*) "Gecenin yarısına kadar ibadet etmiş sevabı alır. (*Ve men salle's-subha fî cemâatin*) Kim kalkar da, sabah namazına da cemaate giderse..." Tabii kış günlerinde biliyorsunuz, sabah namazına gitmek kolay. Çünkü hakikaten gece uzun oluyor ve uykuyu aldıktan sonra camiye gitmek nisbeten kolay. Ama şimdi, asıl bu yaz günlerinde, gecenin çok kısa olduğu günlerde, bu hadis-i şerifin önemi ortaya çıkıyor.

"—Sabah namazını da kim cemaatle kılarsa, (*fekeennemâ salle'l-leyle küllehû*) sanki bütün gece hiç uyumamış da, ibadetle meşgul olmuş gibi, Allah-u Teàlâ Hazretleri sevap veriyor."

Bu hadis-i şerifte görüyoruz ki, insanın sevap kazanması için, fedakârlıklarda bulunması lâzım! Bu fedakârlıkların kuvveti nisbetinde, insan sevap kazanıyor. Çalışıyorsunuz akşama kadar, ondan sonra yorgun argın evinize geliyorsunuz. Hanım yemekleri çıkartıyor... Bir ev reisi için düşünüyorum bu manzarayı.

Hanım da tabii yorulmuş oluyor, ev hanımı için de aynı durum var. Bütün gün çalışmış, yemeği yedikten sonra da, biraz çay içelim filân derken yorgunluk çöküyor. Televizyonun karşısına oturuyorlar, ezan okunuyor ama, bu yorgunluğu yenip camiye gitmek, veya televizyondaki programı bırakıp camiye gelmek kolay olmuyor birçok kimse için...

Tabii eskiden televizyon yoktu, ama yorgunluk herkes için her asırda, her çağda mevcut olan bir şey... Şimdi bu yorgunluğu yenip de camiye gitmek kolay değil!

Geceleyin de tabii ortalık karanlık olduğu için, bir de Peygamber SAS Efendimiz'in çağını düşünelim: Cereyan yok, kaldırımlar yok, elektrik ışıkları yok... Tabii tehlike de var gecenin karanlığında... Köpek ısırabilir, önüne bir yabancı çıkabilir,

görünmemekten istifade ederek zarar vermek isteyen insanlar olabilir... vs.

İşte bütün bunlara rağmen, yatsı namazı bir vazife... Evet, insan evde kılabilir namazını; evde kılması mü'min için mümkün. Fakat erkeklerin camide cemaatle namaz kılması, evde namaz kılmasına göre 27 kat daha sevaplı...

Onun için, evliyâullahtan, Allah'ın sevgili kullarından bazılarının hayatlarını okuyorum. Eğer evde kılmak zorunda kalmışsa, hastalık, rahatsızlık, geç kalmak vs. gibi bir sebeple; hani bazen insanın dişi kanar, burnu kanar, kesilmez, abdestini tamamlayamaz, camiye yetişemeyebilir. Bu gibi durumlarda, 27 defa kılarlarmış evde namazı...

Tabii böyle bir mecburiyet yok, ama camide 27 kat sevabı kaçırdığı için, onu sağlamak maksadıyla bu işi yaparlarmış. Bu tabii, kendileri için de bir bakıma ceza oluyor; "Ey nefsim, sen tembellik edip de camiye gitmeyeceksen, ben de sana 27 defa bu namazı kıldırmak sûretiyle, bunun acısını çıkartırım!" demiş oluyor.

b. Nefsin Terbiyesi

Nefsiyle mücadele de çok önemli ya... Hani İslâm'da en önemli hususlardan birisi, insanın nefsi yenebilmesi... Ayet-i kerimelerde:

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا. وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا (الشمس:٩-١٠)

(*Kad efleha men zekkâhâ. Ve kad hàbe men dessâhâ.*) [Nefsini kötülüklerden arındıran kurtuluşa ermiştir. Onu kötülüklere gömen de ziyan etmiştir.] (Şems, 91/ 9-10) buyruluyor.

İnsan nefsini ıslah edebilirse felâh buluyor; hem dünyada mutlu, bahtiyar oluyor, hem de ahirette cennetin yüksek derecelerini kazanıyor. Ama nefsine mağlub olursa, esir olursa, nefsinin hevâsına uyarsa, heveslerinin peşinde sürüklerse kendisini; o zaman da tabii hàib oluyor, perişan oluyor. Yaptığına milyon kere, milyar kere pişman oluyor. O bakımdan, nefsi yenmek çok önemli bir husus...

"—Pekiyi, nasıl olacak bu nefsi yenmek?.."

Bunun bir metodu var, ilmi var, usûlü var... Hani bir kuşu yetiştirmenin, bir köpeği eğitmenin, bir arslan bakıcısının bir arslana terbiye vermesinin, bir çiçeği yetiştirmenin, pamuk üretiminin, ayçiçeği üretiminin problemleri var da, insanın yetişmesinin problemleri yok mu, ilmi yok mu?.. Problemleri de var, bunları çözecek ilmi de var tabii...

Nefsi terbiye etmenin ilmine *tasavvuf* diyoruz. Tasavvuf kendiliğinden ortaya çıkmış bir şey değil. Bir kere Kur'an-ı Kerim işareti veriyor. İnsanın nefsini terbiye etmesi gerektiğini, Kur'an-ı Kerim bir vecibe olarak, bir görev olarak insana gösteriyor. "Nefsini terbiye edeceksin; etmezsen, perişan olursun! Terbiye edersen, mutlu olursun, iki cihanda aziz olursun!" diye, nefsin terbiye edilmesi hedefini Kur'an-ı Kerim gösteriyor.

"—Pekiyi, sadece hedefi gösteriyor da, usulleri göstermiyor mu?.."

Usulleri de gösteriyor. Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerini okuduğumuz zaman, Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini dikkatli bir şekilde okuduğumuz ve Kur'an-ı Kerim'in bütünü üzerinde sağlam bir görüş ve bilgi birikimine sahip olduğumuz zaman, bakıyoruz ki bir yerde gösterilen hedefin, öbür tarafta metodları da gösterilmiş. Dinimizi yakından tanıdığı zaman insan, anlıyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrettiği ibadetlerde, Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiyelerinde, dinin hedeflerini sağlamaya yönelik pratik tedbirler var.

Bunlar detaylı olarak, bilimsel bir rapor tarzında, bir ilacın prospektüsü gibi, şunu şöyle yaparsan, şöyle olur tarzında söylenmiyor ama, direkt olarak şöyle yap deniliyor. Siz onu yaptığınız zaman, o murada, o gàyeye, o maksada otomatik olarak gidiyorsunuz, varıyorsunuz. İslâm'ın güzelliği burada...

Bir insanın, İslâm'ın ibadetlerindeki hikmetleri anlamaması halinde bile, İslâm'ın emirlerini tuttuğu zaman yine mutlu bir insan, yine olgun bir insan olması mümkün oluyor.

Onun için, İslâm medeniyeti sahasında bakıyorsunuz, medreseye gidememiş, fakir bir ailenin bir çocuğu... Bir eğitim yapamamış, annesi babası zengin değil; onun eğitimi için hocalar tutamamış... vs. Ama tasavvuf o kimseyi eğitmiş, İslâm o kimseyi

eğitmiş. Bakıyorsunuz, bir oduncudan bir büyük àrif; bir demirciden bir kâmil mürşid; bir çobandan çok mükemmel bir insan meydana çıkıyor.

Neden?.. Çünkü İslâm'ın emirlerinde, Allah'ın reçeteleri var. Kulların hastalıklarını iyi edecek ve kulları mutlu ve kuvvetli edecek reçeteler var. Onları tuttuğu zaman, çoban da evliyâ olabiliyor, oduncu da, demirci de evliyâ olabiliyor. Onun için, Allah'ın emirlerinin hepsinin dikkatle uygulanması gerekir, baş tacı edilmelidir. Mânâsını ve hikmetini anlamasa bile...

Tabii bizler, 20. Yüzyıl'ın insanları bilgi çağını yaşıyoruz. Bu bilgi çağında, çok çeşitli yerlerden bilgileri toplayabiliyoruz. Her ilim kendi içinde ihtisas dallarına ayrılmış olduğu için, her alim ve araştırıcı bir sahayı derinlemesine araştırdığı için, ilmin hudutları muazzam ansiklopedilere sığmayacak kadar genişlemiştir. Her dalın ihtisas kütüphaneleri var ve o kütüphaneler de tıklım tıklım dolu... Bir insanın mütehassıs olması, onları okuyup anlaması bile bir hayli zor oluyor.

Ama İslâm, bir insanın bu bilgileri bilmemesini nazar-ı itibara alıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri onu farkına varmadan eğitiyor. Bir annenin çocuğunu, çocuk kendisinin eğitildiğinin, beslendiğinin, yetiştirildiğinin farkında olmadan, annenin onu yetiştirdiği gibi, İslâm da insanları yetiştiriyor.

İşte tasavvufta, İslâm'ın bu emirleri göz önüne alınıyor ve onlar Peygamber SAS Efendimiz'in tavsiye ettiği tavsiyeler olarak, öğütler olarak, emirler olarak uygulandığı zaman, bir bütün, bir sistem ortaya çıkıyor. Nereden çıkıyor bu sistem?.. Kur'an-ı Kerim'den çıkıyor, Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesinden çıkıyor.

Bu açıklamayı, bu okuduğumuz hadis-i şerife bakarak biraz genişletelim: Bir insanın olgun bir insan olmasına mânî neler vardır?.. Tembelliği vardır, rahatına düşkünlüğü vardır, keyfine düşkünlüğü vardır.

İster misiniz bir talebenin çok keyfine düşkün olmasını?.. Eğlence yerlerinde, gazinolarda, barlarda, pavyonlarda gezen bir talebe üniversiteyi bitirebilir mi?.. Babasından aylıkları alır, memleketinden babası ona paraları gönderir. O da burada, büyük

şehirde onları bir güzelce eğlence yerlerinde yerse, o çocuk eğitilebilir mi?..

Ne istiyoruz, okuyan çocuğun nasıl olmasını istiyoruz?.. Televizyonla çok meşgul olmasın, sokakta oyunla çok meşgul olmasın, futbolla meşgul olmasın, kahveye alışmasın, eğlence yerlerine alışmasın... Niçin?.. Yetişmesi lâzım, yetişmesi gerektiği için...

c. Camide Namaz Kılmanın Faydası

Şimdi insanın bu tembelliğinin önüne nasıl geçeceğiz?.. İnsanın kendi arzularını yenmesini nasıl öğreteceğiz?.. İnsanı bilgin, olgun, kâmil, ermiş bir insan olma durumuna nasıl getireceğiz?..

İşte bir misâl... Bakın, Peygamber SAS Efendimiz bir şey anlatıyor bize: Yatsı namazına camiye geleceğiz.

"—Gelemem! Yorgunum, hastayım, rehavet çöktü üstüme, evde kılsam olmaz mı?.."

Evde kılsan olur ama, camideki gibi olmaz.

"—Efendim cemaat esassa, ben de çoluk çocuğumu arkama saf yaparım, kendim de sarığı başıma sararım, evde imamlık yaparım..."

İyi ama, evdeki imamlıkla camideki cemaat arasında çok büyük fark var! Evde iken imamlık yaparsın ama, bir insan camiye gittiği zaman öyle büyük faydalar sağlıyor ki, hatırlayabildiğim bir başka hadis-i söyleyeyim:[95]

إِذَا تَوَضَّأَ الرَّجُلُ فَأَحْسَنَ الْوُضُوءَ ، ثُمَّ خَرَجَ إِلَى الْمَسْجِدِ ، لاَ يُخْرِجُهُ إِلاَّ الصَّلاَةُ ، لَمْ يَخْطُ خَطْوَةً إِلاَّ رَفَعَهُ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً ،

---

[95] Buhàrî, *Sahîh*, c.III, s.36, no:611; Tirmizî, *Sünen*, c.II, s.481, no:548; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.357; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.373, no:1490; Tayâlisî, *Müsned*, c.IV, s.165, no:2536; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.60; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.570, no:20304; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.III, s.4, no:1685; RE: 39/16.

وَحُطَّ عَنْهُ بِهَا خَطِيئَةً (خ. ت. ه. عن أبي هريرة)

(*İzâ tevâdaa'r-racülü feahsene'l-vudùe*) "Bir kimse güzelce abdest alırsa, (*sümme harace ile'l-mescidi*) sonra mescide gitmek için çıkarsa, (*lâ yuhricuhû ille's-salâh*) bu çıkışı sırf namaz kılmak için olursa; (*lem yahtu hatveten illâ rafeahu'llàhu bihâ dereceten*) attığı her adımda, Allah onun derecesini bir derece yükseltir, (*ve hutta anhü bihâ hatîeten*) ve bir günahını affeder."

Camiye gittiği zaman, camideki cemaatten olgun, Allah'ın sevgili, makbul bir kulunun hatırına Allah-u Teàlâ Hazretleri bütün cemaatin namazını kabul ediyor. Ama evde böyle bir durum bahis konusu değil.

Sonra, camiye gittiğin zaman sosyal bir toplum meydana geliyor. Herkes birbiriyle tanışmış oluyor. Düşünün müslümanların toplumunu: Gündüz herkes işe gitmiş, gelmiş ama, yatsı namazında mahalledeki bütün beyler camide buluşuyorlar.

"—Nasılsın Ahmed bey?.."

"—Nasılsın Hasan Efendi? İyi misin? Ne yaptınız, falanca iş ne oldu?.."

Görüyorsunuz, her akşam müslümanlar yatsı namazında toplanıyor.

"—Efendim, yatsı namazında misafirliğe gitti." vs...

O zaman, sabah namazında toplanın!.. Efendimiz, sabah namazında camide olmayı da tavsiye ediyor. O halde ne oluyor?.. Toplum bu bir araya gelmekten istifade ediyor. Yâni toplu olmanın, cemiyet olmanın, dernek olmanın, cemaat olmanın tadı ve sonuçları ele geçmiş oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizim ibadetlerimize ihtiyacı yok! Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinatı kendisi yaratmış, bizim her şeyimizi kendisi yaratmış ve veriyor, bütün nimetlerimiz ondan. Bizim ona ibadet etmemizin faydası bize... Allah'ın bize emirlerinin sonucu, faydası kime?.. Bize... Yâni biz İslâm'a uyduğumuz zaman kim istifade edecek?..



Ben kendim istifade ediyorum müslüman olarak. Benim ailem istifade ediyor, benim annem-babam istifade ediyor, toplumum istifade ediyor... Dürüst insan oluyorum. Polise ihtiyaç kalmıyor, yalancılık olmuyor, hırsızlık olmuyor, rüşvet olmuyor, haksızlık olmuyor. Sevgi var, merhamet var... Bunların hepsini birden sağlanmış oluyor. Bütün bunlar insanoğlunun faydasına...

Allah-u Teàlâ Hazretleri, İslâm'ı insanlara bir nimet olarak göndermiştir. İslâm, Allah'ın insanlara bir angaryası, bir külfeti değildir sevgili dinleyicilerim! Bunu bastıra bastıra, her yerde göğsünüzü kabarta kabarta söyleyin! Yâni bir insanın müslüman olması, Allah'a, "İşte ben müslüman oldum, binâen aleyh nazlıyım, ne istersem yapman lâzım!" gibi bir havaya bürünmesine, Allah'a minnet etmesine, yâni müslümanlığını başa kakma durumuna gelmesine yol açmamalı!..

Bu İslâm, bizim için en büyük nimet ve bütün emirlerinin altında nice hikmetler var.

Düşünebiliyor musunuz, sabahleyin uykudan kalkıyorsunuz. O serin, güzel gecenin dinlenmiş havasından ciğerlerinize nefesinizi

çeke çeke, o güzel sabah havasıyla camiye yürüyorsunuz tatlı tatlı, sakin sakin... Egzoz gazı yok, gürültü yok, patırtı yok... Herkes böyle rahat bir gece geçirmiş. Siz tertemiz havayı ciğerinize çekerek camiye gidiyorsunuz, namaz kılıyorsunuz. Sıhhî bakımdan da fayda var.

İşte mahalleli olarak toplanmış oluyorsunuz o camide... O caminin cemaati, ne kadar geniş bir sahanın camisiyse, herkes sabah namazında toplanmış oluyor, yatsı namazında toplanmış oluyor. Tabii insanlar toplansın diye, bu emirler ondan verilmiş değil belki... İnsan sabahleyin kalktığı zaman Allah'a ibadet ederek yeni bir günü başlatmış oluyor.

Gün doğuyor, insan yeni bir güne başlıyor; ama Allah'a itaat ederek, ibadet etmiş olarak, söz vermiş olarak, "Ben müslümanım, ben senin iyi kulunum yâ Rabbi!" diyerek, yeni bir günün ilk adımlarını atmış oluyor.

Tabii böyle sabah namazıyla bereketli bir şekilde başlayan bir günün arkası da, mutlaka çok iyi gelecek demektir. O insan, o namazı kılmış olan insanın işyerine gidip de besmeleyle açması, kepengini kaldırması, "*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*" deyip tezgâhına oturması... İlk siftah parasını besmeleyle kasasına koyması, müşteriye muamelesi, malı satarken davranışları... vs. Bunların hepsine tesir ediyor o sabahki başlangıç.

Onun için, ne kadar önemli bir başlangıca teşvik etmiş oluyor Peygamber SAS Efendimiz! Yâni, biz Peygamber Efendimiz'in tavsiyesini tuttuğumuz zaman, ne kadar büyük hayırları birden kucaklamış oluyoruz. Nelere sahip olmuş oluyoruz, farkında değiliz.

Tabii, gece yattığı zaman da, insan düşünüyor:

"—Bir gün geçirdim. Şimdi yatıp uyuyacağım. Bu uyku belki..."

Uyku ölüme de benziyor, insan bütün duygularını kaybediyor, serilip yatıyor. Gece üstü açılıyor, farkında değil, odaya birisi girse çıksa, farkında değil... vs. Yâni ölüm gibi bir şey bu uyku.

"—Bütün bir günü geçirdim, acaba nasıl geçirdim? Allah'ın rızasına uygun mu? İşte bugün de akşam oldu..."

Bir şarkı hatırlıyorum, sözleri dokunaklı... Belki aslında şarkı da değil, belki bir ilâhîdir, bilmiyorum ama:



Enginde yavaş yavaş, günün renkleri soldu.
Derdim bana arkadaş, bugün de akşam oldu[96].

Tabii akşam olunca, insana bir hüzün çöküyor. Güneşin batmasıyla bir muhasebe, kendi kendini hesaba çekme fikri meydana geliyor. Yatsı namazına bir camiye geliyorsunuz. O günkü yaptığınız iyi işlerden mutluluk duyarsınız, kötü işlerden pişmanlık duyarsınız. Yatsı ve sabah namazlarının bu bakımdan büyük önemi var. Nefsi terbiyeye yönelmesi bakımından önemli, tembelliği yenmek bakımından önemli...

---

[96] *ENGİNDE YAVAŞ YAVAŞ*

Enginde yavaş yavaş, günün minesi soldu.
Derdim bana arkadaş, bugün de akşam oldu.

Gölgeler indi suya, kuşlar vardı uykuya,
Gurbeti duya duya, bugün de akşam oldu

Su uyur fısıldaşır, gider yâre ulaşır,
Yolcu yolda yaraşır, bugün de akşam oldu.

d. Camiye Yürümenin Faydası

Ben bu arada dünden beri aklıma gelmiş olan bir şeyi de, nefsi terbiye deyince sizlere nakledeyim, sevgili dinleyicilerim! Ben bu bizim spor ve sağlık egzersizlerimizde, idmanlarımızda, sportif çalışmalarımızda bir yenilik teklif ediyorum. Diyorum ki bütün dinleyicilerime:

Ne yapıyor spor yapmak isteyen bir insan?.. Eşofmanını giyiyor. Sabahleyin kalkıyor, bilmem sahil yolunda, meselâ diyelim ki Kadıköy'de, Bostancı'da falanca yere kadar koşuyor, kan ter içinde kalıyor, eşofmanı ıslanıyor... Ama memnun. Kimse ona para da vermiyor bu iş için, bedavadan yapıyor bu işi; memnun... Neden?

Diyor ki:

"—Ben böylece ciğerimi çalıştırıyorum, adalelerimi çalıştırıyorum, vücudum sıhhat kazanıyor, fazla terleri atıyorum, kondisyonumu koruyorum..." filân gibi şeyler düşünüyor.

Tabii bize nereden gelmiş bu düşünce? Esas itibariyle batıdan... "Batılılar böyle yapıyor" diye oraya giden, tahsil gören kardeşlerimiz bunları getirmişler.

Şimdi siz de zaman zaman tabii, belki bu düşüncelerle sizler de belki böyle spor çalışmaları yapmışsınızdır. Vücuda faydalı diye çocuklarınızı teşvik etmişsinizdir. Ama bakın, ilim başka, irfan başka... Bizim burada, şu konuşmayı yaptığım yerde bir akrabamız vardı yaşlı, Allah rahmet eylesin, vefat etti. O diyordu ki:

"—Böyle boş yere koşacağına, bir fakirin tarlasını bellesen daha iyi!.." diyordu.

Haa, buradan şu anlaşılıyor: Yâni koşma ve terleme bile boşuna gitmemeli. İnsan birisine faydalı bir şey yapmış olmalı, faydası dokunmalı bir insana, bir fakirin karnı doymalı, bir fakirin tarlası bellenmiş olmalı veya beldenin sokağı temizlenmiş olmalı filân...

Ben şunu teklif edeceğim: Bakın camiye gitmek de bir spor. Camiye adım adım yürümek de sabahleyin bir spor. Sabah da

yürümek spor, akşam da yürümek spor... Yâni, eviniz hele biraz da camiye uzaksa, bayağı iyi spor yapmış oluyorsunuz.

"—Benim evim camiye uzak, ben camiye gitmeyeyim!" demek yerine, "Ben daha güzel spor yapıyorum." diye düşünebilirsiniz.

Peygamber SAS Efendimiz'e sahabeden birileri geldi, dediler ki:

"—Evimiz çok uzak, yâ Rasûlallah, senin Mescid-i Saâdetine gelmekte güçlük çekiyoruz. Acaba, nakl-i mekân etsek, mahallemizi değiştirsek senin semtine yakın gelsek, ne dersiniz?" dediler, sordular Peygamber Efendimiz'e.

Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:

"—Hayır, olduğunuz yerde kalın ey bunu soran kimseler!" diye cevap verdi.

Çünkü uzak yerden gelmenin de, her adımın sevabı var, kârı var, mükâfatı var. O bakımdan iyi oluyor.

Evet, spor için insan camiye gitmez, spor için insan namaz kılmaz. Allah rızası için camiye gider. Allah emrettiği için, Rasûlüllah emrettiği için camiye gider. Allah emrettiği için namazını kılar amma, biz bu işi yaparken neler neler kazanıyoruz... Hem spor yapmış oluyoruz, hem nefsimizi terbiye etmiş oluyoruz, ahlâkımızı düzeltmiş oluyoruz, tembellikten, gevşeklikten kurtulmuş oluyoruz... Hem de ne kadar sevap kazanıyoruz.

Kadir Gecesi'ni hatırlayın... İstanbul'da bir Kadir Gecesi nasıl olur? Siz İstanbul'dasınız umûmiyetle veyahut başka büyük şehirlerde de aynı şey oluyordur. Kadir Gecesi'nde ne oluyor?.. Herkes hazırlıklarını yapıyor. Hattâ, yanlarına termoslarını alanları duyuyorum ben... Gidiyorlar Süleymâniye Camisi'nin bahçesine, "Kadir Gecesi'ni camide ihyâ edeceğim!" diye herkes dolduruyor ortalığı; oturuyorlar, sabahlara kadar ibadet ediyorlar, bir güzel gece geçiriyorlar ama, sabaha kadar uykusuz kalmak kolay bir şey değil. Sabaha kadar ibadet etmek de kolay değil, saatler kolay geçmez. Ama Peygamber SAS Efendimiz buyurdu ki:

"—Yatsı namazını kim cemaatle kılarsa, gecenin yarısı ibadetle geçirmiş gibi olur. Sabah namazını kim cemaatle kılarsa, bütün gecesini ihyâ etmiş olur." buyurdu.

e. Allah'ın Sevdiği Kullar Olalım!

Bir de tehlikeli tarafını size hatırlatayım sevgili dinleyicilerim: Tehlikeli tarafı da şudur ki, Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurmuşlar:[97]

آيَةٌ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْمُنَافِقِينَ ، شُهُودُ الْعِشَاءِ وَالصُّبْحِ ، لاَ يَسْتَطِيعُونَهُمَا

(ض. هب. عن سعيد بين المسيب)

RE. 5/6 (*Âyetün beynenâ ve beyne'l-münâfikîn, şühûdü'l-işâi ve's-subh*) "Bizimle münafıkların arasını ayırıcı bir alâmet, yatsı ve sabah vakti cemaatte hazır bulunmaktır. (*Lâ yestatîûnehümâ*) Münafıklar bu yatsı ve sabah namazlarına gelmeye güç yetiremezler, gelemezler!" buyuruyor.

Münafık olmayanlar gelir de, münafıklar o namazlara gelemezler. Neden?.. Kalbinde hastalık var! Münafık ne demek?.. İçi başka, dışı başka demek... Kalbi rahatsız, imanı zayıf, hastalıklı insan demek... Onlar gelemiyor, neden?.. Nefsini yenemiyor, Allah'ın emrinin önemini kavrayıp bu işleri yapamıyor. Bunların durumuna düşmeyelim diye, yatsı ve sabah namazlarında camiye gelmeyi tavsiye buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz.

Tabii, ben sizin mâsum olduğunuzu ve bu bilgileri bilmediğiniz takdirde, belki bundan önceki günlerde evinizde namaz kılıverdiğinizi düşünüyorum; olabilir. Hatta insanlar İslâm'a sonradan sonraya âşinâ oluyorlar, İslâmî incelikleri geç anlıyorlar.

Hani şairin dediği gibi, epeyce bir yaşlandıktan sonra insan taşın sert olduğu anlıyor; "*Su insanı boğar, ateş yakarmış*."

---

[97] İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.130, no:292; Saîd ibn-i Müseyyeb Rh.A'ten.

İmam Şâfiî, *Müsnedü'ş-Şâfiî*, c.I, s.52, no:214; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.59, no:4732; Abdurrahman ibn-i Harmele Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.296, no:844; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.I, s.54, no:62 ve c.XI, s.161, no:10475.

diyor.[98] Bir takım temel gerçekleri çok geç anlayabiliyor. İslâm'ın ne kadar güzel bir din olduğunu da, bir yol olduğunu da, metod olduğunu, hayat tarzı olduğunu daha doğrusu, insan daha geç anlayabiliyor.

Olabilir, yâni şimdiye kadar ihmaller olabilir. Ama bundan sonra, insan iyi müslüman olmalı, her şeyi doğru düzgün yapmaya çalışmalı!

Ben bir de şunu şaşkınlıkla müşahede ediyorum: Bakıyorum, tanıdığım aileler var. Annesi, babası... Tamam, onlar bir eğitimle yetişmişler, belli bir yaşa gelmişler. Ağaç yaş iken eğilir. Yaşlanmışlar, değişmeleri kolay değil... Fakat çocuklarına bakıyorum pırıl pırıl, üniversiteli, siyasal bilgilere gidiyor, hukuk fakültesine gidiyor, mühendis olmuş, doktor olacak filân... Fakat o kadar güzel dindar ki, o kadar dinin emirlerini güzel yapmaya çalışıyor ki muntazam bir şekilde...

Metod istiyor, prensip istiyor, güzel bir tarzda İslâm'ı yaşamak istiyor, ömrünü Allah'ın rızasına uygun, eksiksiz geçirmek istiyor. Yâni eksik yapmayı, yanlış yapmayı, kusurlu yapmayı uygun görmüyor. Gençlerde bu şeyleri görüyorum.

Hani Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[99]

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün*) "İki günü müsâvi olan, birbirine eşit olan ziyandadır."

---

[98] Cahit Sıtkı Tarancı'nın (1910-1956) *Otuz Beş Yaş* isimli şiirinden:

Gökyüzünün başka rengi de varmış!
Geç fark ettim taşın sert olduğunu.
Su insanı boğar, ateş yakarmış!
Her doğan günün bir dert olduğunu,
İnsan bu yaşa gelince anlarmış.

[99] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ,* c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât,* c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Bu da bizim için güzel bir şey, evlâtlar babaları geçiyorlar. Yâni, evlâtlar babalardan daha ileri oluyor. Bazı anneler babalar bundan endişe ediyorlar:

"—Aman evlâdımız hasta olmasın! Aman, acaba rûhen bunalıma düşer mi?.."

Niye düşsün?.. Allah'ın yolu şifa, Allah'ın yolu hayır, Allah'ın yolu sevap... Allah'ın emirlerinin hepsinde insanın şahsı için, ailesi için, bedeni için, ruhu için, toplum için nice nice faydalar var. Ondan mutlu olmak lâzım!..

Tabii insan alıştığı yolu bırakamıyor. Alışmış olduğumuz yolunuzu, sevgili dinleyicilerim, tabii değişik tarzda yetiştirilmiş olabilirsiniz, Amerika'da eğitim görmüş olabilirsiniz, Amerikan, Avrupa terbiyesi almış olabilirsiniz... Alafranga diyoruz. *Alafranga*, Frank gibi demek, yâni Fransızlar gibi demek. Alaturkayı, yâni Türkler gibiyi beğenmiyoruz; alafrangayı beğeniyoruz. Bu bir moda olmuş bir zaman... Böyle olabilir.

İnsan değişik yetişmiş olabilir ama ölçü ne? Nasıl olmamız lâzım?.. Yâni olduğumuz mühim değil de, nasıl olmamız gerekiyor, bu nerden belli olacak?.. Onu söyleyelim: Kur'an-ı Kerim'in istediği müslüman olmamız gerekiyor, insan olmamız gerekiyor. Allah'ın istediği insan olmamız gerekiyor. Allah'ın sevdiği insan olmamız gerekiyor.

Bunun yolu ne?.. Kur'an-ı Kerim'e uymak, sevgili Peygamberimiz, güzeller güzeli, peygamberler serveri Muhammed-i Mustafa SAS Efendimiz'i örnek almak...

"—Pekiyi insan, yâni 1400 yıl önce yaşamış bir insanı nasıl örnek alacak?.."

Peygamber SAS Efendimiz alemlere rahmet olarak gönderilmiş ve çağlara hitap eden bir mesajı var. Peygamber SAS Efendimiz'in 1400 yıl önce söylediği nice gerçekleri, ilim daha yeni keşfediyor da, "Aaa, böyle bir şey varmış!" diyor. Sonra bakıyor ki İslâm'da bu varmış: "Aaa! İslâm bunu 1400 yıl önce söylemiş, Peygamber SAS Efendimiz ifade etmiş!" diyor.

Sonra insanların bir maddî yönü var, bir manevî yönü var. Bir ahlâkî yönü var, bir teknik yönü var hayatımızın... Teknik yönde ilerledik; arabalarımız var, televizyonlarımız var, telefonlarımız var... Bakın ben burada şimdi araç telefonuyla, size tâ

kilometrelerce uzaktan konuşma yapıyorum; siz de evinizde, işyerinizde veya aracınızda beni dinliyorsunuz. Bunlar teknik gelişme...

Teknik gelişmeler güzel bir istikàmette gidiyor, insanın refahına, mutluluğuna yarayacak alet ve edevat süratle çoğalıyor ve hakikaten birçok işlerimizi de rahatlıkla yapıyoruz. Seyahatlerimiz kolay oluyor.

Ama, "Ahlâkî bakımdan da aynı derecede ilerliyor muyuz?" diye soru soracak olursak kendimize: Hayır, ahlâki bakımdan düşüş görüyoruz. Hırsızlık çok, rüşvet çok... Gözü dönmüş, haince onun bunun malına göz diken insanlar, onu bunu aldatan insanlar çok... Toplumda içki, kumar, fuhuş, zina, çeşitli kötülükler çok... Demek ki, yâni mânevî yönden, ahlâkî yönden olan durumlarla, teknik yönden gelişmeler arasında aynılık yok...

Onun için, Peygamber SAS Efendimiz'in o güzel ahlâkı ahlâkın zirvesidir. O güzel zihniyeti zihniyetin zirvesidir. En güzel fikirler, en güzel ahlâk, en güzel hareketler ondadır: Cömertlik, tatlı dillilik, gönül almak, geçinmek, realist olmak, adaletli olmak, hakkı tutmak... İslâm'ın nice nice güzellikleri var. Onların hepsini beşeriyet, insanlık, Peygamber Efendimiz'den öğrendi.

Müslüman olmayan kavimlerin hâline bakın! Yaptıkları zulümlere bakın!.. Bizim millî hasletlerimize bakın: Cömertlik, misafirperverlik, kahramanlık, vefâ... vs. Bir de başka milletlere bakın: Kalleşlik, döneklik, hainlik, zulüm, ahdinde durmamak... Niye onlar öyle kötü, biz niye iyiyiz?.. Çünkü biz İslâm'dan terbiye almışız, İslâm'dan feyz almışız. Ahlâkımız İslâm'a dayanıyor. Onlarınki de boş, yâni bir şeye dayanmıyor.

O bakımdan, sevgili Akra dinleyicilerim, size en iyi dileklerimi sunuyorum. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını kazanan insanlar olmanızı diliyorum hepinizin...

Tabii ibadetlerinize de düşkün olmanızı da tavsiye ediyorum. Hele hele bu cuma gününde de yine her zamanki gibi hatırlatmak benim vazifem:

Yâsin Sûresi'ni okuyun! Kehf Sûresi'ni, o Kur'an-ı Kerim'in ortasındaki Kehf Sûresi'ni okumak çok sevap; onu okuyun! Daha vakit geçmiş değil. Evinize gidin, bir boy abdesti alın tepeden

tırnağa... Ondan sonra camiye erken gelin! Cuma namazını kılsın erkekler... Hanımlar da tabii evlerinde ibadetlerini, taatlerini yapsınlar.

Bir de, Peygamber SAS Efendimiz'e salât ü selâmı çokça etsinler. Çünkü onun da çok büyük sevabı var, inşâallah önümüzdeki konuşmalarda ona da bir temas etmek istiyorum.

Hepinize mutluluklar dilerim... Cumanın hayrından, feyzinden, bereketinden, sevaplarından, mânevî ikramlarından Allah sizi en yüksek derecede istifade eden kullarından eylesin... Hepinize nice nice cumalara, nice nice mübarek günlere, sıhhatle, afiyetle ve bir de sevdiklerinizle beraber, yakınlarınızla, dostlarınızla, evlâtlarınızla, büyüklerinizle erişmenizi diliyorum... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!

22. 07. 1994 - Ahmetçe/Çanakkale

17. ALLAH-U TEÀLÂ'NIN ŞAŞTIĞI KİMSELER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun...

Peygamber SAS Efendimiz, Hatîb-i Bağdâdî'nin rivayet ettiğine göre şöyle buyurmuş:[100]

إِنَّ اللهَ تَعَالٰى يَعْجَبُ مِنْ سَائِلٍ يَسْأَلُ غَيْرَ الْجَنَّةِ ، وَمِنْ مُعْطٍ يُعْطِي لِغَيْرِ اللهِ ، وَمِنْ مُتَعَوِّذٍ يَتَعَوَّذُ مِنْ غَيْرِ النَّارِ (خط. عن عمرو بن شعيب عن أبيه عن جده)

ME. 283 (*İnna'llàhe teàlâ ya'cebü min sâilin yes'elü gayre'l-cenneh, ve min mu'tin yu'tî li-gayri'llâh, ve min müteavvizin yeteav-vezü min gayri'n-nâr.*) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemâ kàl.*

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*İnna'llàhe teàlâ ya'ceb*) "Hiç şüphe yoktur ki, kuşkusuz ki Allah-u Teàlâ Hazretleri şaşar; (*min sâilin yes'elü gayre'l-cenneh*) cennetten başka bir şey isteyene şaşar." Yâni elini açmış, Allah'a dua ediyor... Cennetten gayri bir başka şey isteyene şaşar.

(*Ve min mu'tin yu'tî li-gayri'llâh*) "Ve verirken, Allah'tan başka bir şey için verene şaşar. Allah için değil de, Allah'tan gayri bir şey için veriyor. (*Ve min müteavvizin yeteavvezü min gayri'n-nâr*) Cehennemden başka bir şeyden Allah'a sığınan kimseye şaşar."

a. Cenneti İstemeyen Kimse

---

[100] Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.267, no:4832; Amr ibn-i Şuayb babasından, o da dedesinden.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.132, no:3260 ve c.XV, s.1259, no:43276; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.264, no:7269.

Şimdi bu hadis-i şerifte, Arap dilinin üslubu, inceliği bahis konusu... Söyleyiş tarzı itibariyle, üç şey vurgulanmış oluyor, Peygamber SAS Efendimiz'in bu hadis-i şerifinde.

Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden her şey istenir. Kuldur, Rabbinden isteyeceği şeyler sonsuzdur. Her şeyi ister ve bu her şeyi isteme konusunda Peygamber SAS Efendimiz'den de müsaade vardır, işaret vardır. Küçüklü büyüklü her şey Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden istenir. İlle büyük olması, önemli olması gerekmiyor. İnsanın günlük ihtiyaçları, sıkıntıları, problemleriyle ilgili; elini açar, gözünü kapatır veya kapatmaz, Rabbinden samîmî olarak bir şeyler ister. Bu tabii...

Fakat bunların içinde, istenilecek şeylerin içinde en önemlisi cennettir.

إِنَّ اللهَ تَعَالٰى يَعْجَبُ مِنْ سَائِلٍ يَسْأَلُ غَيْرَ الْجَنَّةِ ،

(*İnna'llàhe teàlâ ya'cebü min sâilin yes'elü gayre'l-cenneh*) "İnsan cennetten gayri bir şeyi istiyorsa, Allah ona şaşar."

"—Allah Allah! Cennet varken, cenneti istemek varken, cennet gibi her türlü güzelliğin, nimetin toplandığı bir yer varken; kul onu istemiyor da başka şeyi istiyor."

Tabii buradan şunu anlıyoruz; küçüklü büyüklü her şey istenebilir Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden ama, insanın ana gayesi Allah'ın rızasını kazanmak olmalı ve Allah'ın rızasının, mükâfatlarının toplanmış olduğu cenneti istemek olmalı!..

Bir insan cenneti düşünmüyorsa, cennetle ilgisi yoksa, cennete aldırmıyorsa, cenneti umursamıyorsa demek herhalde bu hadis-i şerifteki mânâ; o zaman ne isterse istesin... Dünyanın saltanatını istesin, zenginliğini istesin, mevkî ve makamını istesin, dünyevî neyi isterse istesin, önemli değil!..

"—Ya Rabbi bana falanca yeri ver, filanca şeyi nasib et..." diyor, ama maksadı ahiret değil, dünya... Ne kadar kıymetli olursa olsun, önemli değil. Çünkü cennet çok önemli...

Bir kere, dünya hayatıyla ahiret hayatını mukayese edecek olursak sevgili dinleyiciler, dünya hayatı hiç adı bile anılacak

kadar önemi olan bir yer değildir. Çünkü küçük bir zaman parçasıdır. Sonsuzluğun yanında sıfırdır. Dünya hayatının içindeki olaylar da küçüktür. Dünyanın hayatı küçük olunca, sonsuzluğun yanında bir zerre bile olmayınca, sıfır olunca; sıfırın içindeki ufak tefek olaylar veya ufak tefek gayeler, insanların gönlünü bağladığı, istediği şeyler... Bunların hiç birisinin kıymeti yoktur!

Asıl müslüman, imanının gereği olarak Allah'a inanıyor. Cennete, cehenneme inanıyor. Ahirete inanıyor. Tabii asıl istenecek olan sonsuz hayattır. Bu sonsuz hayatın da, sonsuz mutluluk içinde geçmesi asıl istenebilir. Muhakkak gelip geçici, önemsiz, bir zaman olup bir zaman giden şeyler istemez insan... Dünya hayatında insanın nesi olursa olsun elinde... İşte gençliği gidiyor, güzelliği gidiyor, yüzleri buruşuyor, zenginliği gidiyor, sıhhati gidiyor... Aklı gidiyor hatta bir zaman sonra, ihtiyarlıyor, hatırlamaz oluyor... vs. Dünyanın içindeki şeylerin kıymeti yok! Binâen aleyh, bizim asıl zihnimize yerleştireceğimiz şey cennet olmalı...

Niye cenneti istiyoruz?.. Yani, bir maddî endişeden, adeta bir çeşit bezirgân hesabından, adeta materyalist bir menfaat hesabından dolayı mı cenneti istiyoruz?.. Hayır!.. Cenneti isteyişimizin sebebi, Allah'ın sevgili kullarının cennette toplanmış olması... Allah'ın sevgili kullarını cennete dahil etmesi... Allah'ın sevgili kullarının cennette gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, insanın hatırına, hayaline sığmayacak nimetleri toplamış olması dolayısıyla... Cennet yurdu, cennet evi, Allah'ın rızası yurdu olduğu için cenneti istiyoruz.

Yoksa, hani bizim edebiyatımızda vardır bazı şiirlerde böyle cenneti küçümseyen bir takım ifadeler... Bu doğru değildir. Çünkü cennet Allah'ın kullarına mükâfat yurdudur, küçümsenmez. Allah'ın mükâfatı küçümsenmez. Allah'ın kullarına ikramı, sevgili kullarını topladığı yer dudak bükerek karşılanılmaz. Çünkü sevgili kullarını oraya davet ediyor, demek ki güzel... Kendisinin de cemâlini göstereceği yer olduğu için, mutlaka gönlümüzde böyle bir bezirgân hesabı, menfaat hesabı olmadan, tabii bir şekilde cennetin arzusu olmalı, cenneti istemeliyiz, cenneti kazanmaya çalışmalıyız. Elimizi açtığımız zaman da:

“—Yâ Rabbi! Bana cennetini nasib eyle, beni cennetine dahil eyle... Cennette beni sevdiğin kullarınla beraber eyle...” gibi bir duygu, düşünce ve temennî içinde olmamız gerektiğini çıkartıyoruz bu hadis-i şerifin ilk cümlesinden.

Zaten, böyle bir düşünceye sahip olmayana da Allah hayret ediyor. Tabii Allah’ın hayret etmesi ne demek? Yani, o kul ne kadar duygusuz, ne kadar şaşkın, ne kadar küfürlere, yanlış yönlere sapmış ki; cenneti düşünmüyor, cenneti istemiyor da, başka şeyler istiyor. Allah, Allah!..

Herkes şaşar. Allah-u Teàlâ Hazretleri de hayret ediyor.

“—Ben cenneti yaratmışım, cennet gibi güzel bir yer yaratmışım da onun farkında değil, ona uyanmış değil, onu anlamış değil, onu sevebilmiş değil, onu tahammül edebilmiş değil de aklını başka fânî şeylerle meşgul ediyor.” diye ona şaşar.

O halde cenneti düşünmeliyiz sevgili dinleyicilerim. İnşâallah önümüzdeki hafta ben cennetle ilgili hadis-i şerifleri güzelce bir derleyip toparlayayım. Bir cuma vaazımın içinde, cennette nelerin olduğunu inşâallah kısaca da olsa hatırlatayım diye düşünüyorum. Şimdilik bu böyle bir temenni olarak vaad olarak... Bunu geçelim!..

b. Allah’tan Başkası İçin Veren Kimse

İkinci cümlede şöyle buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz:

وَمِنْ مُعْطٍ يُعْطِي لِغَيْرِ اللهِ،

(*Ve men mu’tin yu’tî li-gayri’llâh*) “Bir şey veriyor birisine, Allah için vermiyor da Allah’tan gayri bir sebeple veriyor.” Ona da şaşıyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Veren kimsenin, verdiğini Allah’tan gayri bir sebeple vermesine şaşıyor.

İşte onun için, tasavvufta ihlâs, yani amelini, yaptığı şeydeki niyetini hàlis, muhlis kılmak ve yaptığı her şeyi pür Allah rızası için yapmak çok önemlidir. Biz buna *ihlâs* diyoruz tasavvufta... İnsanın niyeti pırıl pırıl, tertemiz, sırf Allah’ı düşünüyor, sırf Allah için veriyor. Başka bir hesap yapmıyor.

Nasıl misal verelim?.. Meselâ bir firmanın, bir fabrikanın sahibini düşünelim. Yanına gelip gidiyorlar, bağışlar, bir şeyler istiyorlar. O da, tamam diyor.

"—Şuraya bir yurt yapılsın! Bizim fabrikanın reklamı da üstüne konulsun! İşte, falanca fabrikanın yaptırmış olduğu yurt veya bina veya sağlık ocağı veya düşkünler evi veyahut böyle bir şey... Yâni reklam olsun! Fabrikamızın zaten şuraya buraya birçok reklamını veriyoruz. Bu daha güzel bir reklamdır, reklam olsun!" diyor.

Şimdi bu sebeple insan bir iyilik yapıyor; kıymeti yok!.. Dünyevî bir menfaat elde etmek için yapıyor; kıymeti yok!.. Birisinin gözüne girmek için yapıyor; kıymeti yok!.. Maddî kazanç sağlamak için yapıyor; kıymeti yok!.. Niçin olacak? İnsan yaptığı bir şeyi niçin yapacak?.. Yaptığı bir şeyi insanın bir tek sebeple yapması lazım; Allah için yapması lazım, Allah rızası için yapması lazım! Allah'ın sevgisini ve rızasını kazanmak için yapması lazım!..

Biz tasavvufta buna da çok önem veriyoruz ve bir formül haline getirmişiz bu niyetimizi, büyüklerimiz öğretmiş. Hatta zikir çekerken, *Allah* derken, *Lâ ilâhe illa'llàh* derken, arada bu cümleyi tekrar ediyoruz, diyoruz ki:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(İlâhî ente maksùdî, ve rıdàke matlûbî!) "Yâ Rabbi, maksudum, arzum, gàyem sensin; ben senin rızanı istiyorum!"

Her şeyde Allah'ın rızasını istiyoruz. Kulun rızasını değil, dünyada alkış, şöhret, para, pul, mevkî, makam değil; istediğimiz şey sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızası.

Bu her şeyde böyle olmalı. Herhangi bir bağışı verirken, herhangi bir şeyi verirken de böyle olmalı, herhangi bir işi yaparken de böyle olmalı!.. Her işimizde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasını düşünmeliyiz. Hadis-i şerif buna işaret ediyor. Yani Allah-u Teàlâ Hazretleri, veren kimsenin Allah'tan gayri bir sebeple vermesine şaşar, hayret eder. Beğenmez böyle bir şeyi...

"—Böyle şey olur mu? Saçma bir şey, yanlış bir şey olur!" manasına geliyor bu...

İnsan istediği zaman, cenneti istemeli! Cenneti istemek için de cenneti okuyup, dinleyip, anlayıp, sevip, cennete şevk duymak lâzım!.. Verirken, alırken, her işi yaparken de Allah için yapmak lâzım!..

Buyrulmuş ki:[101]

مَنْ أَعْطَى لِلَّهِ ، وَمَنَعَ لِلَّهِ ، وَأَحَبَّ لِلَّهِ ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ ، وَأَنْكَحَ لِلَّهِ ؛

فَقَدِ اسْتَكْمَلَ إِيمَانَهُ (ت. سهل بن معاذ عن أبيه)

(*Men a'tà li'llâhi*) "Kim verdiğini Allah için verirse, (*ve menea li'llâhi*) men ettiğini Allah için men ederse; (*ve ehabbe lil'lâhi*) sevdiğini Allah için severse, (*ve ebgada li'llâhi*) kızdığına da Allah için kızarsa; (*ve enkeha li'llâh*) evlendiğiyle Allah için evlenirse, (*fekadi'stekmele îmânehû*) o imanını adam akıllı sağlamlaştırmış, kemâle erdirmiş, olgunlaştırmış demektir." Dini anlamıştır, imanın ne demek olduğunu anlamıştır, gayet iyi bir durumda demektir öyle bir kimse…

Biz de her yaptığımız işi, Allah rızası için yapmaya gayret edelim ve bir işi yapmaktaki maksadımızı, niyetimizi önceden kendi kendimize bir soralım:

"—Sen bu işi niçin yapıyorsun? Ne maksatla yapıyorsun?" diye kendi kendimizi tahlîl edelim!..

Geçen gün bir hanımefendi geldi. Bize —sağ olsun— yazmış olduğu bir romanı, ödül kazanmış olan bir romanını verdi. Okudum, gayet güzel psikolojik tahliller yapıyor içinde... Romanın kahramanlarını gayet güzel tahlil etmiş. Biz de biraz kendi kendimizi tahlil etmeyi öğrenelim!

---

[101] Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.670, no:2521; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.438, no:15655, 15676; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.178, no:2694; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.60, no:1485, 1500; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.47, no:15; Sehl ibn-i Muaz el-Cühenî, babasından.

"—Bir şeyi yapıyoruz; neden yapıyoruz, ne sebeple yapıyoruz? İçimizdeki duyguların menşei ne? Kızgınlıklarımızın, sevinçlerimizin, isteklerimizin, isteksizliklerimizin sebebi ne?" diye kendimizi tahlil etmeliyiz.

Tahlil edeceğiz de, sonuç ne olacak?.. Yaptığımız her şeyi Allah için yapmağa kendimizi yönlendireceğiz. Allah için olmayan şeyi bırakabileceğiz. Allah rızasından başka bir sebeple yapmağa kalkıştığımız şeyden niyetimizi döndüreceğiz; Allah rızası için yapmağa ve Allah'ın rızasının olduğu şeyleri yapmağa kendimizi intikal ettireceğiz. Bu da çok önemli bir fikir... Bu hadis-i şerifin ikinci cümlesi de bu.

c. Cehennemden Sığınmayan Kimse

Gelelim üçüncü cümlesine:

وَمِنْ مُتَعَوِّذٍ يَتَعَوَّذُ مِنْ غَيْرِ النَّارِ .

(*Ve min müteavvizin yeteàvvezü min gayri'n-nâr.*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri, yine cehennemden başka bir şeyden Allah'a sığınan kimseye hayret eder."

Yâni, sığınılacak şey olarak en muazzam, en korkunç, en müthiş şey olarak cehennem varken; onu bırakıp, onu düşünmeyip de, başka bir şeyden Allah'a sığınmak olur mu?.. Asıl insanın cehennemi düşünmesi lâzım, cehennemden korkması lâzım ve cehenneme düşmemek için çareler araması lâzım!..

Tabii, çarelerin en başında ne geliyor?.. Cenneti ve cehennemi yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua etmek geliyor. Dua nedir? Bizim *Evrad* kitabımızın başında, Hocamız Rh.A hadis-i şerifleri yazmış:[102]

---

[102] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IV, s.278, no:1264; Tirmizî, *Sünen*, c.X, s.229, no:2895; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XI, s.279, no:3818; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.267, no:18378; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.667, no:1802; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.249, no:714; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.X, s.200, no:29777; Taberânî, *Mu'cemü's-Sagîr*, c.II, s.208, no:1041; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.485, no:3243; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.37, no:1105; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.450, no:11464; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.51, no:29; Tayâlisî, *Müsned*, c.I,

اَلدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ ، قَالَ اللَّهُ: اُدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ (حم. خ. في الأدب ، ش. ت. ن . ه. حب. ك. هب. عن النعمان بن بشير ؛ ع. ض. عن البراء)

RE. 207/9 (*Ed-duàü hüve'l-ibâdeh*) "Dua ibadetin ta kendisidir!" (*Kàle'llàhu*) Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize dua etmeyi emrediyor: (*Üd'ùnî estecib leküm*) 'Bana dua edin, sizin duanıza icabet edeyim!' (Mü'min, 40/60) buyuruyor."

Onun emrini tutmak ibadettir. İlk önce Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua edeceğiz. Dua mü'minin her şeyidir. Allah'ın takdirini, mukadderatını değiştirmesine ve kulun istediğini yapmasına sebep olur. O kadar önemlidir.

Onun için, ilk yapacağımız şey: "Yâ Rabbi, aman yâ Rabbi, beni cehenneme atma, ateşlerde yakma... Beni cezalandırma... Beni kahrına uğrayan kullarından, gazabına mâruz kalan kullarından etme... Dalâlete düşenlerden, sapıtanlardan eyleme... Kendisine gazab edilenlerden eyleme..." diye dua etmek... Zâten Fâtiha Sûresi'nin sonunda söylüyoruz.

Muhterem kardeşlerim! Bazı şeylerimiz var, bizim Türk Edebiyâtı'nda... Ben edebiyatçı olduğum için biliyorum. Küçüklüğümden beri de ortaokuldayken, lisedeyken Türk Edebiyat Tarihi'yle, tarihî metinleriyle karşılaştığım zamandan beri de, onlara karşı bir reaksiyonum olurdu. Bazı yazarlar veyahut bazı şairler —halk şairi, saz şairi, divan şairi... neyse—

---

s.108, no:801; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.120; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.74, no:73; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.II, s.492; Taberânî, *Dua*, c.I, s.23, no:3-5; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.459, no:1298; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXXII, s.307, no:7081; Nu'man ibn-i Beşîr RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Mu'cem*, c.I, s.347, no:322; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.279, no:6719; Berâ ibn-i A'zib RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.62, no: 3113, 3151;*Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.3, no:12416.

cehennemi de küçümseyecek sözler söylerler. Cehennemi küçük düşürücü, önemsemeyen sözler söylerler. Bu da doğru değil!

Neden? Çünkü cehennem de Allah'ın kullarını cezalandırdığı yer... Yâni, kâinatın yaratıcısı Allah-u Teàlâ Hazretleri cehennemi yaratmış, kendisine asi olan kulların, katillerin, zalimlerin, kâfirlerin, müşriklerin, hırsızların, kötü insanların cezalandırılması için... Cezayı hak etmiş insanlar için, cehennemi yaratmış. İnsanoğulları arasından bazıları çıkıyor, hayret edilecek bir şey; cehennemi küçümsüyor, dudağını büküyor: Aman efendim, neymiş efendim?.. Önemli değil, yansın efendim...

Böyle şey olur mu?.. Bu da büyük bir küstahlık... Yâni àdetâ, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudretinin, kahrının azametini küçümsemek gibi bir şey olur. Cehennemin c'sinden bile ödünüzün patlaması lâzım!.. Adının anıldığı zaman, anıldığı yerde cildimizin sararıp, solması lazım! "Aman yâ Rabbi!" diye, hazan yaprağı gibi tir tir titrememiz lâzım!

Bir kere cehennem ne?.. Cehennem Allah'ın sevmediği kullarının atıldığı yer. İnsan Allah'ın sevmediği kullarının arasına ayrılmayı hiç temenni eder mi, ister mi, arzu eder mi?..

"—Yâ Rabbi, ben senin sevdiğin kul olmak istiyorum! Seni seviyorum; aşkını, şevkini benim gönlüme ver, seni daha da güzel seveyim! Ben senin sevmediğin bir kul olmaktan da sana sığınırım..." demesi lâzım insanın. Cehennemin c'sinden bile ürkmesi lâzım, korkması lâzım ve Allah'a sığınması lazım!..

En önemli nokta budur. Kaçınmamız gereken, çok dikkat etmemiz gereken en önemli noktalardan birisi... Kısacası bu ömrü geçireceğiz. Bir ömür süreceğiz; doksan yıl, yüz yıl... Allah hayırlı uzun ömür ihsân eylesin... Dinç, mutlu ve bahtiyar olarak uzun yıllar yaşayalım... Ama sonunda, ahirde ne var?.. Sonunda bir ölüm var, bir ölüm olayı var. Ölüm nedir?.. Ölüm mü'min için, dostu dosta kavuşturma saatidir. Dostun dostuna kavuştuğu saattir. Korkulacak bir şey değil... Onun için, büyüklerimiz ölümden korkmamışlar. Ama cehennemden korkmamak olmaz!.. Cehenneme düşmekten korkmamak olmaz!

Ölümden korkulmaz; çünkü insan cennete gidecekse, dünya hayatı nedir ki cennetin yanında... Burayı bırakıyorsun, cennete

giriyorsun; seve seve gider insan... Ama cehennemden korkulur. Çünkü cehenneme düştü mü bir insan... Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadis-i şerifini hiç unutamıyorum:

"—Ey ashabım! Ey mü'minler, ey benim ümmetim! Cehenneme düşmekten kendinizi çok şiddetli bir şekilde koruyun! Cehenneme düşmemeye dikkat edin!

وَاللهِ لاَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ ، مَنْ دَخَلَهَا حَتَّى يَكُونُوا فِيهَا أَحْقَابًا ؛ وَالْحُقُبُ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ سَنَةً ، وَالسَّنَةُ ثَلاَثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ يَوْمًا ، كُلُّ يَوْمٍ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 456/3 (*Vallàhi lâ yahrucü mine'n-nâri, men dehalehâ hattâ yekûnû fîhâ ahkàben*) "Vallahi cehenneme bir adam girmeye görsün, kim oraya girerse, orada *ahkàben* kalmayınca çıkamaz. (*El-hukubü bid'un ve semânûne seneh*) *Hukub*, seksen küsur senedir. (*Ve's-senetü selâsü mieti ve sittûne yevmen*) Bir senesi üç yüz altmış gündür; (*küllü yevmin keelfi senetin mimmâ teuddûn*) ve her bir günü ise, sizin bildiğiniz bin senedir." buyuruyor.[103]

Deylemî, Hz. İbn-i Ömer RA'dan rivayet etmiş.

Bir insan cehenneme bir defa düştü mü, *ahkàben* yanar. *Ahkàben*, bir zaman dilimi, yâni ömürler boyu... *Ahkàb*, *hukub* kelimesinin çoğulu. *Hukub*, seksen küsür yıl demekmiş Arapların dilinde. *Ahkàben* demek, en aşağı üç ömür demek. Yâni, iki yüz kırk, iki yüz elli yıl filan demek olur. Hem de cehenneme şu veya bu sebeple düşen kimse bu kadar kalacak.

Tabii,

"—Mü'minlerden de cehenneme düşecek var mı hocam?" diye soracak olursanız; var!

"—Mü'min olduğu halde bir insan cehenneme gidebilir mi, böyle bir durum başına gelebilir mi?"

---

[103] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.358, no:7029; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.106, no:350; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.725, no:18632; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.633, no:39543; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.430, no:25239.

Gelebilir.

"—Niçin gelir, niçin cehenneme düşer bir mü'min?.."

Dünyadaki hatalarından, kusurlarından, günahlarından dolayı, o kusuru kadar cezayı görmek için cehenneme düşer, yanar ve ondan sonra cennete girer. Böyle bir durum bahis konusu olabilecek.

Allah bizi hiç cehenneme düşmeden, bi-gayri hisâb, defter divân açılmadan, hesaba çekilmeden, mahrum ve mahzun olmadan, cehenneme düşmeden cennete girenlerden eylesin ama; cehenneme düşüp de cennete girenler de var. O halde çok dikkat etmek lâzım!.. Bir düştü mü insan cehenneme, en aşağı iki yüz kırk yıl, iki yüz elli yıl cehennemde kalacak demektir bu hadis-i şerife göre.

Peki, dünyanın yılı üç yüz altmış beş gündür, bir gün yirmi dört saattir, bir saat altmış dakikadır, bir dakika altmış saniyedir... Bunu bir birime bağlayabiliyoruz. Hatta elektrik akımının kuartz pillerinden elektronların geçişini belli bir rakama bağlamak mümkün olduğundan, kuartz saatler yapmışız, elektronik saatler yapmışız. Tamam, dünyanın yılı bu kadar...

Ahiretin yılı böyle mi?.. Hayır! Ahiretin yılı dünyanın yılından farklıdır. Bin yıl gibidir dünyanın yılına göre... Hatta melekler, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin divanına *hamsîne elfe seneh*, elli bin yıllık, bir günü elli bin yıl olan bir zamanla giderler deniliyor. Demek ki, ahirette zaman biraz daha değişik olacak.

O zaman, bin yıl rakamını alacak olursak; iki yüz elli yıl, iki yüz elli bin yıl eder. İki yüz elli bin yıl!.. Bir günü bin yıl gibi olduğuna göre, artık onu üç yüz altmış beşle de çarpacaksınız... Cehenneme düşen insan, bu kadar uzun müddet yanacak. O halde cehennemden, cehenneme düşmekten son derece korkmak lazım! Cehenneme düşmemek için, insanın bütün zekâsını kullanması lâzım!

En akıllı insan, en zeki insan, menfaatini en çok düşünen insan, gerçekleri en iyi kavrayan insan kimdir?.. İşte bu cehennem olayını düşünüp de, cehenneme düşmemek için gayret eden ve Allah'a sığınan, tedbirini alan insan demektir.

Tabii, önce Allah'a sığınıyoruz, bir şeyi önce Allah'tan istiyoruz. Allah da bizden ne istiyor?.. Ona göre davranmamızı

istiyor. Tamam, cehenneme düşmekten Allah'a sığınıyoruz. Ne yapacağız?.. Günahlardan elimizi çekeceğiz. Cennete girmeyi Allah'tan istiyoruz. Ne yapacağız?.. Allah'ın emirlerini tutacağız, yasaklarından kaçınacağız.

Şimdi ben, şu yaz gününde, gezdiğim yerlerde çevreme bakıyorum, sevgili dinleyiciler. Tabii, sizler de muhakkak görüyorsunuz olayları... Yâni, şu Türkiye'nin insanının yaz gününde plaj şehirlerinde, deniz kıyılarında, bu sıcaklarda tavırlarına bir bakın!.. Giyimlerine bakın, yaşamlarına bakın, konuşmalarına, gülmelerine bakın ve bunu dînî ölçülür içinde ölçün!..

"—Bu giyim İslâm'a uyuyor mu, bu yaşam tarzı İslâm'a uyuyor mu, bu düşünce tarzı İslâm'a uygun mu, bu ailenin şu tarzda yazlıkta şöyle yaşaması Kur'an-ı Kerim'le, imanla, İslâm'la bağdaşır mı, bağdaşmaz mı?.." diye sorun! Bağdaşmıyor.

Ama o kimselere sorsanız, hatta deseniz ki:

"— Siz ne biçim müslümansınız?.."

"—Aaa!" der, "Benim de dedem müslümandı, hacıydı, hocaydı, şeyhti, veliydi, şeyhülislâmdı... Ben de müslümanım!" der, kimseye kaptırmak istemez İslâm'ı ama;

"—Sen müslümansan, o zaman Allah'ın emirlerine uy! Cenneti istiyorsan Allah'ın buyruklarını tut! Kur'an-ı Kerim'in yolunda yürü! Cehennemden korkuyorsan biraz fedakârlık yap! Nefsinin her istediğini yerine getirmek için, nefsinin arzuları doğrultusunda, rüzgârın önünde bir yaprak gibi savrulup gitme!"

İşte aziz ve sevgili dinleyicilerim, detaylı bilgiler arasında insanın bazen zihni dağılır, kaybolur. Onun için, ne yapacağını şaşırır. Çok bilgi var... Ooo, İslâm'da küpler dolusu bilgiler var. İlmihal bilgileri var, fıkıh bilgileri var, İslâm hukuku var, tefsir var, muazzam cüz cüz eserler, tefsir kitapları var, hadis kitapları var, yüz binlerce hadis-i şerifler var!.. Tabii insan korkar bu rakamların karşısında!

İslâm'ın özü nedir?.. İslâm'ın özünü, bakın Peygamber SAS Efendimiz, bu hadis-i şerifinde bize ne kadar kısaca ve herkesin anlayabileceği, hatırında kalacak bir şekilde özetlemiş oluyor:

“—İnsan istedi mi, cenneti istemeli; sığındı mı, cehennemden Allah’a sığınmalı!.. Yâni, cennete uygun bir arzu, istek durumuna kendisini ayarlamalı; cehenneme düşmeyecek bir duruma halini getirmeli!..”

Demek ki, her şeyi de Allah rızası için yapmalı. İşte tasavvufun en önemli esaslarından bazılarını ihtiva eden bir hadis-i şerifi, böylece bu cuma gününde beraberce dinlemiş olduk.

Müslüman Allah’ı sever, Allah’ın aşıkıdır. Hàlis muhlis bir àşık-ı sàdıktır. Allah’ın emirlerini seve seve yapar, cenneti ister. Çünkü, cennet Allah’ın sevgili kullarının yeridir, yurdudur. Sevgili kullarıyla orada buluşacaktır. O Allah’ın cemâlini kul orada görecektir. O halde cenneti ister. Cennet için hàlisàne, muhlisàne çalışır. Cehennemden korkar, tir tir titrer. Cehenneme düşmemek için günahlara yönelmez. Kendi nefsine hàkim olur. Şeytana uymaz. Allah’ın rızası yolunda fedakârlık yapar.

İnsanın bir konudaki samimiyeti, neyle belli olur? Fedakârlığıyla belli olur. Ne kadar fedakârlık yapıyorsa; ha bu kadar samimi, bu kadar maddî fedâkârlıkta bulundu. O halde insan da Allah’ın iyi bir kulu olmak iddiasındaysa, bir takım arzularından fedakârlık yapabilmeli!.. Cehenneme düşmemek için günahlardan kendini çekip çevirebilmeli! Allah’ın emrine uygun hareket etmeli!..

Sonra yaptığı bütün işlerde bir ana prensip, bu hadis-i şerifte öğretilmiş oluyor: Her yaptığı şeyi Allah rızası için yapmalı! Verdiğini Allah için vermeli, aldığını Allah için almalı!..

Ne kadar güzel, bir hadis-i şerifi insan iyice derinlemesine, enine, boyuna anlasa, hadis-i şerifi iyi düşünse ve iyi uygulasa, sevgili Akra dinleyicileri, hayatı düzelecek, kurtulacak ve Allah’ın sevgili kulu olacak... Ne kadar güzel! Yani bir hadis-i şerif, insanı kurtarmaya kâfî kıymetli altın prensipleri ihtiva ediyor.

O halde bundan sonraki hayatımıza dikkat edelim! Cenneti kazanmaya yönelik çalışmalarımızı arttıralım, cehenneme düşmeyecek bir titizlik ve dikkat içinde olalım! Her işimizi Allah rızası için yapma durumuna da kendimizi getirelim!.. Şu nefsimizi, içimizi, kalbimizi, niyetimizi sorgulayalım,

yargılayalım; her yaptığımız şeyi Allah rızası için yapan insanlar haline gelelim!

Tasavvufun ucu aynı zamanda işte bu hadis-i şerifte de karşımıza gelmiş oldu.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi, rızasına uygun yaşayıp cennetine girenlerden eylesin... Rızasına aykırı olan işlere bulaşmayıp, haramlara günahlara düşmeyip, cehennemden kurtulmuş olan, cehennemlik olmaktan sıyrılmış olan kullarından eylesin... Ömrümüzü de faydalı, hayırlı, rahat, Allah'ın rızasına uygun, müslümanların faydasına, insanların faydasına faziletli, erdemli bir tarzda geçirmeye muvaffak eylesin...

Tabii cümlenize hayırlı, uzun, verimli, sevaplı ömürler diliyoruz, yine her zaman olduğu gibi... Sevdiklerinizle beraber, ailenizle, çoluk çocuğunuzla, etrafınızdaki dostlarınızla beraber hayırlı, uzun ömürlerle muammer olmanızı diliyoruz. Hüsn-ü hatimelerle ahirete intikal etmenizi, Allah'ın sevgili kulları arasına dâhil olmanızı, cennetiyle cemaliyle müşerref olmanızı diliyorum, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Cumanız tekrar mübarek olsun... Cuma namazına gidecek erkekler gusül abdesti alarak, boy abdesti alarak gitmeyi unutmasınlar! Camiye erken gitmeye gayret etsinler!.. Hutbeyi hiç konuşmadan, can kulağıyla dinlesinler ve cumanın vaad edilen mükâfatlarına ersinler. Allah nice cumalara sıhhat ve afiyetle erdirsin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

05. 08. 1994 - AKRA

18. PEYGAMBER EFENDİMİZ'İN VEFATI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Cumanız mübarek olsun... Allah nice kandillere, mübarek günlere cümlenizi sevdiğiniz çevrenizle beraber, sıhhat ve âfiyetle eriştirsin...

Kur'an-ı Kerim'de Peygamber SAS Efendimiz'le ilgili bir ayet-i kerime var. Onun üzerinde biraz konuşmak istiyorum bu cuma sohbetimde...

Biliyorsunuz, dün akşam Peygamber SAS Efendimiz'in Mevlid Kandili idi. Kuvvetli rivayete göre, Peygamber SAS Efendimiz'in doğumu 12 Rebîü'l-evvel'dir. Enteresan bir, hikmetli bir tevafuktur ki, Peygamber SAS Efendimiz'in ahirete irtihali de Rebîü'l-evvel ayının 12'sinde olmuştur.

Rivayetlere göre Cebrâil AS, Azrâil AS'la beraber Peygamber Efendimiz SAS'in yanına gelmiş. Azrâil AS demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah, Allah-u Teàlâ Hazretleri seni muhtâr eyledi, yâni serbest eyledi. Nasıl istersen öyle olsun! Emredersen, ben vazifemi yaparım. İstemezsen, yapmam!" tarzında söyleyince, Peygamber SAS Efendimiz Cebrâil AS'a nazar eylemiş. O da:

"—Yâ Rasûlallah, Mele-i A'lâ'da senin teşrifini bekliyorlar." deyince;

"—Yâ Azrâil, emrolunduğun vazifeyi yap!" buyurmuş diye rivâyet ediliyor.

Bizim için hüzünlü bir şey... Hazret-i Fâtımatü'z-Zehrâ Vâlidemiz, mübarek babası Peygamber Efendimiz'in başucunda, rahatsızlığı dolayısıyla beklerken Arapça, (*Vâ ebetâhu*) demiş. Yâni, vefatına sebep olan rahatsızlığın o hüzünlü tablosu içinde:

"—Yazık babacığıma! Ne hal bu senin başına gelen hastalık babacığım?.." deyince, demiş ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Yâ Fâtıma, üzülme! Babana bu günden sonra üzüntü yok..."

Tabii, elbette Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin en sevgili kulu, Makàm-ı Mahmud'un sahibi, Havz-ı Kevser'in sahibi, alemlere

rahmet, Habîbullah olan Peygamber SAS Efendimiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin davetiyle ahirete irtihal edince, artık orada meşakkat kalır mı?.. Meşakkat, üzüntü dâr-ı dünyâda... Bu hayatımız içinde, imtihan olarak geliyor. Ve Peygamber SAS Efendimiz, İslâm için nice sıkıntılar çekmiş. Hadis-i şerifte de bunu bildiriyor bize:[104]

أَشَدُّ الْبَلاَيَا عَلَى الأَنْبِيَاءِ

(*Eşeddü'l-belâyâ ale'l-enbiyâ'*) "İmtihanların, meşakkatli, sıkıntılı dertlerin, üzüntülerin en şiddetlileri önce peygamberlere gelir. Yâni, mânevî makamı en yüksek olan şahıslara gelir." Sonra evliyâullaha, derece üzere sàlih kullara, iyi kullara gelir.

Onun için, müslümanın başına gelen sıkıntıların nereden geldiğini bilmesi lâzım! Hepsi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kazâ ve kaderinin eseridir. Tabii, meşakkatlere sabredecek ve ecir alacak müslüman... Dâr-ı dünyanın, hayatın çeşitli cilveleri karşısında metânetini bozmayacak. Burada sıkıntı var. Burası

---

[104] Muhtelif lafızlarla:

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.30, no:4013; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.179, no:510; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.99, no:119; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.312, no:1045; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.V, s.460, no:2476; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9774; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.372, no:6325; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.417, no:2322; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.172, no:1481; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.160, no:2900; Hàkim, *Müstedrek*, c.III, s.386, no:5463; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.412, no:2783; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.143, no:830; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7481; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.26; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.205, no:1159; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.29, no:215; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.78, no:146; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.V, s.189, no:1832; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.369, no:27124; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.448, no:8231; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIV, s.244, no:626; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.142, no:9776; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.352, no:7482; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.V, s.259, no:2413; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.212, no:808; Ebû Ubeyde ibn-i Huzeyfe, halası Fatıma bint-i Yemân RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.12, no:3740; *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.326, no:6778-6784; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.130, no:371; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.420, no:3468-3473.

hüzünle neşenin karışık olduğu bir dünya hayatı, bir başka hayat... Ama ahirette hüzün, üzüntü yok. Yâni:

لاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ (البقرة:٦٢)

(*Lâ havfun aleyhim ve lâ hüm yahzenûn.*) diye müjdeleniyor Kur'an-ı Kerim'de. "Onlar hiç korkuya kapılmayacaklar, korkuya düşmeyecekler. Onlar için bir korku bahis konusu değil. Mahzun da olmayacaklar." (Bakara, 2/62) buyruluyor ehl-i cennet için, Allah'ın sevgili kulları için.

Elbette Peygamber SAS Efendimiz'in Fâtımatü'z-Zehrâ Vâlidemiz'e sözü doğrudur. "Bundan sonra senin babana bir acı, bir üzüntü yok sevgili kızım!" dediği doğrudur. Ahirete irtihal edince, artık dünyanın meşakkatleri bitmiş oluyor.

Onun için, mü'min-i kâmillere göre; işin perde arkasındaki hikmetleri gören kâmil insanlara göre, ölüm nedir?.. Ölüm işte böyle meşakkatli bir hayatın sona ermesi, dostun dosta kavuşma vesîlesidir. O bakımdan, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri *şeb-i arûs* demiş. Vefat edeceği günü önceden böyle bir isimle anıyor şiirlerinde, sözlerinde... *Şeb-i arûs*; yâni gerdek gecesi, düğün gecesi, bayram gecesi mânâsına geliyor.

Niçin bayram?.. Çünkü dosta kavuşuyor. Kul özlediği, "*N'ola kim görsem cemâlin!*" dediği Mevlâsına kavuşuyor. Elbette bu çok çok tatlı bir olay... Ölüm de bunu sağladığı için, o da tatlı.

Onun için, bizim büyüklerimiz kabre bir gül bahçesine girercesine girmişler. Böyle zihniyette olan, şehidliğe can atan mübarek insanlar, cihad ederek kazandıkları bu diyarları, bu memleketi bizlere emânet bırakmışlar.

Şimdi şu gün, 12 Rebîü'l-evvel günü, Peygamber SAS Efendimiz'in aynı zamanda vefatı günüdür. Tabii, vefatı bizler için bir hüzün, yâni vefat etti Rasûlüllah diye üzülüyoruz. Yakınları için, hayatlarında büyük bir darbe, tasavvur edemeyecekleri kadar muazzam bir üzüntü kaynağı oldu. Ama, bu konudaki ayet-i kerimeyi şimdi okuyalım. Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerîm'inde buyuruyor ki:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ ، قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ ، أَفَإِيْن مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ ، وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَى عَقِبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئًا ، وَسَيَجْزِي اللَّهُ الشَّاكِرِينَ (آل عمران:١٤٤)

(*Ve mâ muhammedün illâ rasûl, kad halet min kablihi'r-rasûl, e fein mâte ev kutile'nkalebhüm alâ a'kàbiküm, ve men yenkalib alâ akıbeyhi felen yedurra'llàhe şey'â, ve seyeczi'llâhü'ş-şâkirîn.*) (Âl-i İmran, 3/144) *Sadaka'llàhu'l-azîm.*

Şimdi, ne demek:

(*Ve mâ muhammedün illâ rasûl*) "Muhammed ancak bir elçidir, başka bir şey değil, kuldur yâni. Melek değildir, ölümsüz değildir. Daha önceki peygamberler de gelmiş, vazife görmüşler, göçüp gitmişlerdir, ahirete irtihâl eylemişlerdir. O da öyle bir elçidir. Kendisinden önce nice peygamberler geçtiği gibi, o da vazifesini tamamlayınca ahirete göçecek. Bu tabii bir şey... Nitekim, hayatının sonlarına doğru inen bir ayet-i kerîmede, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلاَمَ دِينًا (المائدة:٣)

(*El-yevme ekmeltü leküm dîneküm, ve etmemtü aleyküm ni'metî ve radîtü lekümü'l-islâme dînâ.*) Ne kadar mühim bir ayet-i kerime!..

(*El-yevme*) "İşte bu gün, (*ekmeltü leküm dîneküm*) dininizi size ikmal eyledim, tamamladım. Eksiği, kusuru, bir anlatılmamış tarafı kalmadı. (*El-yevme ekmeltü leküm dîneküm*) Ey mü'minler size dininizi bugün tamamladım. (*Ve etmemtü aleyküm nimetî*) Böylece size nimetimi tamama erdirmiş oldum, kemâle erdirmiş oldum. Artık hakkı bâtılı seçecek elinizde imkân var. Kur'an indi, İslâm anlatıldı. Hak ve bâtıl ayrıldı, mâlûm oldu. Allah'ın nimeti tamam oldu. Kullarına ikâz nimeti, hidâyet vesîlesi olan

işaretlerin hepsi gelmiş oldu. (*Ve radîtü lekümü'l-islâme dînâ*) Ve sizler için İslâm dînini din olarak kabul ediyorum. Başka din kabul etmiyorum, ancak İslâm'a râzı olabilirim. Müslüman olarak gelirseniz ne mutlu... Ama müslüman olmazsanız, o başka inançları, başka yolları kabul etmem!" (Mâide, 5/3) diye bildirdi.

Demek ki, Peygamber SAS Efendimiz peygamberlik vazifesini yapmış oldu, tamamlamış oldu. Herkes sevindi.

"—Bu ayet-i kerimede nimet adı geçiyor, dinin tamamlandığı ifade ediliyor. Bugün din tamamlandı, Allah'ın nimeti tamam oldu. Oh, en büyük nimete sahip olduk!" diye herkes sevinirken, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz kenarda mahzun, boynunu büktü, üzüldü, ağladı. Dediler ki:

"—Niye üzülüyorsun?"

Dedi ki:

"—Peygamber Efendimiz'in vazifesi ne idi?.. Dini tamamlamak, dini tebliğ etmek. Din tamamlandığına göre, o zaman görevlinin görevi sona ermiş oluyor. Verilen görev tamamlanmış, vazife yapılmış oluyor. Onun arkası nedir? Görevlinin gitmesi, görevinin bitmesi dolayısıyla ayrılmasıdır." diye hüznünü ifade etti.

Tabii o, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'in imanının, sezişinin, derin düşüncesinin, tefekkürünün bir nişânesi olmuş oluyor.

Vazife tamam olduğu için, Peygamber SAS Efendimiz ahirete göçtü ama, (*E fein mâte ev kutile'nkalebtüm alâ a'kàbiküm*) diye istifhâm-ı istinkârî derler, belâgatta bu soru tarzına. Yâni, "Hiç böyle şey olur mu?" mânâsına, "Olmaz!" mânâsına soruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri:

(*E fein mâte*) "O Peygamber-i Zîşân ölürse, (*ev kutile*) veyahut şehid edilirse..." Düşmanlar ordu topluyorlar, Medine-i Münevvere'ye geliyorlar, muhasaralar oluyor, çeşitli çarpışmalar, seferler oluyor...

Şimdi, ben Peygamber SAS Efendimiz'in arkasında bıraktığı mirasını, şöyle bir kitapta inceledim de, çok enteresan… Peygamber SAS Efendimiz büyük bir mal varlığı bırakmamış geride, eşya bırakmamış ama, 8-9 tane zırh bırakmış, kılıç bırakmış, miğfer bırakmış... Yâni, bunların hepsi nedir?.. Ömrü boyunca ne ile meşgul olduğunu gösteren önemli hususlar. Ben de

kendi kendime düşündüm, yâni Peygamber Efendimiz zırh edinmiş ve zırh bırakmış. Ben de bu devirde hangi zırhı edinebilirim, çelik yelek mi alacağım filan diye, onu düşündüm kendi kendime... Çünkü Efendimiz öyle şeylerle meşgul olmuş.

(*E fein mâte ev kutile*) "Kendi eceliyle vefat ettiği zaman, veyahut bir savaşta şehid edildiği zaman, (*inkalebtüm alâ a'kàbiküm*) ey müslümanlar, topuğunuzun üzerinde şöyle yüz seksen derece ters dönüp de, gerisin geriye mi gideceksiniz? İmanı mı bırakacaksınız?.. İmanı, İslâm'ı bırakıp da, tekrar küfre mi geri döneceksiniz?.. Tekrar müşrik mi olacaksınız?.. Allah'ın varlığını, birliğini anlamışken, Arabistan semâlarında *"Lâ ilâhe illa'llah"* bayrağı açılmışken, tekrar şirke mi düşeceksiniz?.. Olur mu böyle şey?.. Olmaz böyle şey!" mânâsına soru soruyor.

Tabii, bu soruyu biz de kendimize çok sormalıyız sevgili dinleyicilerim, sevgili Akra dinleyicileri! Peygamber SAS Efendimiz'in Mevlidi münasebetiyle, bilhassa bu soruyu çok sormalıyız. Peygamber-i Zîşânımız şu anda neredadir?.. Mele-i A'lâ'dadır, Cennet-i A'lâ'dadır, safâdadır, ne güzel hallerdedir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ikrâmına, ihsânına mazhar durumdadır. Ama, biz onu seven mü'min kullar olarak, onun ümmeti olarak bizim durumumuz nedir?.. Bizim İslâm'la olan ilişkimizin seviyesi ve vasfı nedir?..

Şöyle etrafımıza bakıyoruz. Tabii, biz bugün bu konuşmayı Edremit'ten yapıyoruz. Batıdan, 40 km mesafeden sahil boyunca buraya geldik. Ben gözümü deniz tarafına çevirmemeye dikkat ederek, gözümü kapayarak geldim. Çünkü: Nerede şu diyarları "*Lâ ilâhe illa'llàh*" diyerek, "*Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh*" diyerek, kefeni boynuna dolayarak, başına sarık diye sararak, "*Allah, Allah...*" diyerek, zikrederek fethetmiş olan mücâhid, mü'min-i kâmil kullar; nerede kendi diyârını bırakmış, gazâya gelmiş mücâhidler; Orta Asya'daki evini barkını bırakmış, yakınlarıyla helâlleşmiş, "Ben Allah'ın dînini yaymaya gidiyorum!" diyen mücâhidler; nerede şimdi onların torunları?.. Giyimleriyle, kuşamlarıyla, yaşamlarıyla —yeni tabirleri kullanarak söyleyeyim— nerede o torunlar, nerede dedeler?..

Acaba o dedeler, bu torunları görseler ne derler? Bu torunlar ile o dedeler arasındaki ilgi, irtibat nedir?..



Biz, Peygamber SAS Efendimiz'in Mevlid Kandili'ni kutlamış mü'minler olarak, bu soruyu işte kendimize sormalıyız, (*Efein mâte ev kutile'nkalebtüm alâ a'kàbiküm*) sorusunun muhatabı olan mü'minler olarak:

"—Rasûlüllah vefat ettiği zaman, yahut da şehid edildiği, öldürüldüğü zaman topuğunuzun üzerinde dönüverip de geriye mi gideceksiniz, bırakacak mısınız?.."

Hayır, bırakmayacağız! Çünkü İslâm ve iman, dünya ve ahiretin saadetini sağlamak için, her insanın şahsî sorumluluğu olan bir konu. Her insan müslüman olmak zorunda... Her insan imanın hakîkatlerini arayıp bulmak zorunda... Her insan Allah'ın sevgili kulu olmak zorunda...

Allah'ın sevgili kulu olamadıktan sonra, dünyada ne yaparsan yap. Yazın tatili çok güzel bir yerde geçirmiş, çok güzel kamp yapmış, güneşte yanmış... Çok güzel yüzmüş, balık tutmuş... Eğlenmişler akşamları, dans etmişler, içki içmişler vs... Şahane bir yaz geçirmişler filân... Ne olacak? Yâni sonu ne?... (*Âhir çi?*) diyor eski şairlerden birisi; işin sonu ne?.. Önemli olan o.

Yâni bir iş yapıyoruz da, sonuç ne? Kâr mı var sonunda zarar mı var?.. Senenin sonundaki bilanço ne, ömrün sonundaki bilanço ne?.. Önemli olan o...

Rasûlüllah SAS yaşadı, peygamberlik vazifesi yaptı, bize İslâm'ı öğretti. İslâm bize geldi de, biz de İslâm'a âşinâ olduk da, şimdi neyiz?.. Şimdi biz müslüman mıyız? Şimdi biz Kur'an-ı Kerîm'i okuyor muyuz? Şimdi biz Kur'an-ı Kerîm'i anlıyor muyuz? Şimdi biz Kur'an-ı Kerîm'in ayetlerini okuduğumuz zaman, heyecanlanıyor muyuz?..

"—Kur'an-ı Kerîm'in ayetlerini okuyan insanların tüyleri ürperir, derisi titrer." diye, ayet-i kerimede mü'min kulların ayetler karşısında böyle olduğunu bildiriyor Kur'an-ı Kerîm. Anlayarak dinleyenler gözyaşı döküyor.

Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şerifinde buyurmuş ki:[105]

اِقْرَءُوا الْقُرْآنَ وَابْكُوا ، فَإِنْ لَمْ تَبْكُوا فَتَبَاكَوْا !

(البزار عن سعد بن أبي وقاص)

(*İkraü'l-kur'âne ve'bkû*) "Kur'an-ı Kerîm'i ağlayarak okuyun!" Neden?.. Allah'ın kelâmıdır. Heyecanlanın, böyle uyuşuk olmayın! Allah'ın hitâbı, kelâmı, kitabı karşısında biraz canlı olun! Ölü gibi olmayın!.. Hani, baygın gibi olmayın! Heyecanlanın, ağlayın!..

(*Fein lem tebkû fetebâkev*) "Ağlayamıyorsanız, ağlıyormuş gibi yapın!" Siz zorlayın kendinizi... Ki, bir zaman gelir, o duygu harekete geçer.

---

[105] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.236, no:4186; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.388, no:2147; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.217, no:1235; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.473, no:3881; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.208, no:1198; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.97, no:314; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.161, no:4134; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.128, no:127; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.307, no:1318; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.261, no:35578; Ebû Dâvud, *Zühd*, c.I, s.39, no:36; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.108; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.609, no:2794; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.V, s.308, no:4190; RE. 78/16.

Şeyh Sâdi'nin[106] *Gülistan*'ında bir güzel fıkrası vardır: Halep şehrinde gàliba, mübarek, merhum çok güzel bir vaaz veriyormuş. Ma'rifetullahın ince meselelerinden, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden, varlığından, birliğinden, Esmâ-i Hüsnâ'sından, sıfât-ı ulyâsından çok derin mevzulara girmiş.

"—Cemaat böyle koyun kaval dinler gibi dinliyordu beni. Cemaatte bir heyecan yok, bir aşk yok, bir hal yok... Anladığını gösteren bir emâre yok... Duygulandığını gösteren bir işaret yok... Fakat arka taraftan bir derviş geldi, kapıdan... Şöyle bizim vaaz toplantısının, halkasının olduğu yere doğru bir yanaştı, sözlere bir kulak verdi. Bir 'Allah!' dedi ki..." diyor. Yâni, "Aşk ile, şevk ile konuşulan konulardan öyle bir heyecanlandı, öyle bir sayha ile, öyle bir 'Allah!' deyişle bağırdı ki, bütün cemaat çalkandı." diyor. "Feryadlar başladı. Sanki kıvılcım ateşledi ortalığı... Herkes böyle gözyaşları dökerek dinlemeğe başladılar." diyor.

Yâni, duygulanmak önemli.

Muhterem kardeşlerim! İnsanların kıymeti duyguları kadar, hissettiği kadar... "*Yalnız duyan yaşar derim, en doğru söz budur*." diyor Yahyâ Kemâl…

Duymak, yâni hissetmek, yâni içinden mânâları takip etmek, yaşamak, düşünmek... Ne kadar güzel bir şey!

لاَ عِبَادَةَ كَالتَّفَكُّرِ (طب. هب. والقضاعي عن علي)

---

[106] Şeyh Sa'di-i Şirazî (1193-1292): Fars şâiri ve İslam âlimi. İran'ın Şiraz kentinde doğmuştur. Çocukken babasını kaybetmiş, dedesi ve amcası tarafından yetiştirilmiştir. Daha sonra Bağdat'a gidip Nizamiye Medreseleri'nde öğrenimini tamamlanmıştır.

30 yıl boyunca Hindistan ve Kuzey Afrika'yı dolaştıktan sonra 1256'da memleketi Şiraz'a dönerek şiirleri yazmaya başlamıştır. Günümüzdeki en çok konuşulan eseri *Gülistan* ve *Bostan*'dır. Moğollarla ve Haçlılarla yapılan savaşlara katılmıştır. Haçlılara esir düşmüştür. On dört defa hacca gitmiştir. Bütün şiirlerinde Sa'dî mahlasına rastlanmaktadır.

(*Lâ ibâdete ke't-tefekkür*) "Tefekkür gibi ibadet, onun kadar kıymetli, sevaplı bir iş olamaz." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.[107]

Tefekkür, oturduğun yerden düşünüyorsun. Güzel şeyleri düşünürsen, Allah'ı düşünürsen, Allah'ın dinini düşünürsen, ilâhi, mânevî, İslâmî hakîkatleri düşünürsen, çok büyük sevap kazanıyorsun. Ne kadar güzel, ne kadar hoş... Yâni, tefekkür gibi bir ibadet yok.

تَفَكُّرُ سَاعَةٍ ، خَيْرٌ مِنْ عِبَادَةِ سَنَةٍ .

(*Tefekkürü sâatin, hayrun min ibâdeti senetin*) "Bir saatlik bir tefekkür, bir sene ibâdetten daha hayırlıdır."[108]

O halde aziz ve muhterem dinleyiciler, tefekkür edelim! Rasûlüllah SAS Efendimiz ahirete irtihal etti. Bizim müslümanlığımız ne olacak?.. Devam edecek. Bizim Rasûlüllah'a sevgimiz ne olacak?.. Devam edecek. Bizim Kur'an'a bağlılığımız ne olacak?.. Aşk ile, şevk ile devam edecek. Kur'an-ı Kerîm'i ağlayarak okuyacağız. Rasûlüllah SAS Hazretleri'nin sünnetini pür dikkat izleyeceğiz. Adım adım, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in yolunda yürüyeceğiz. Hayatımızı ona göre düzenleyeceğiz. Sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye göre düzenleyeceğiz.

Ne kadar büyük müjdeler var:[109]

---

[107] Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.68, no:2688; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.157, no:4647; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.38, no:836; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Vera'*, c.I, s.122, no:216; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.VI, s.240; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.306, no:1014; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.179, no:7889; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.163, no:44135, 44136; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.2039, no:3038; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVI, s.446, no:17233, 17253; RE. 482/3.

[108] *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.369, no:1004.

[109] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.315, no:5414; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.200; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.418, no:800; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.184, no:936; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXII, s.127, no:24478.

الْمُتَمَسِّكُ بِسُنَّتِي ، عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي ، لَهُ أَجْرُ شَهِيدٍ (طس. حل. عن أبي هريرة)

(*El-mütemessikü bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, lehû ecru şehîd*) "Ümmetin bozulduğu zamanda, şaşırdığı zamanda, başka gàyelerin peşine saplandığı, düştüğü zamanda benim sünnetime sarılana, şehid sevabı verecek Allah-u Teàlâ Hazretleri." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

Başka bir rivayette:[110]

مَنْ تَمَسَّكَ بِسُنَّتِي ، عِنْدَ فَسَادِ أُمَّتِي ، فَلَهُ أَجْرُ مِائَةِ شَهِيدٍ

(الديلمي ، وابن حجر ، عد. عن ابن عباس)

(*Men temesseke bi-sünnetî, inde fesâdi ümmetî, felehû ecru mieti şehîd*) "Ümmetin bozulduğu, fesada uğradığı zamanda, benim sünnetime sarılana, yüz şehid sevabı verilecek." buyruluyor.

Şehid sevapları, yâni yüzlerce şehidin sevabını almak. Nasıl almak?.. Peygamber Efendimiz'in sünnetine göre yaşayarak.

Hayatta, biliyorsunuz herkesin bir zevki var. Soruyorsunuz: Ben şunu severim, ben bunu sevmem...

"—Renkler ve zevkler tartışılmaz!" deniliyor sevgili dinleyiciler!

Doğru, tamam herkesin zevki var ama, bir de selim zevk yok mu? Allah'ın râzı olduğu zevk tarafı yok mu yâni bu işin?.. Böyle bir din bakımından, iman bakımından doğru olan taraf yok mu? Herkes bildiğini mi yapacak yâni?.. Akıllı akıllıca hareket edecek;

---

110 Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.198, no:6608; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzan*, c.II, s.246, no:1033; İbn-i Adiy, *Kâmil fî'd-Duafâ*, c.II, s.327; Beyhakî, *Zühdü'l-Kebîr*, c.I, s.221, no:217: Ebû Abdullah ed-Dekkak, *Meclis fî Ru'yetu'llah*, c.I, s.218, no:503; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

deli delice, divâne divânece hareket edecek... Karma karışık çorba mı olacak ortalık?..

Tabii değil. Mutlaka şahısların böyle kişisel düşüncelerinin üstünde mutlak bir takım değerler ve hakîkatler ve kıymetler var. Elbette insanın onları yakalaması lâzım! Bizim de kendi keyfimizin ne kıymeti var? Dünyada ne kadar müslüman varsa, o çeşit o kadar çok İslâmî anlayış mı olacak; yoksa bir tek İslâmî anlayış mı var? Bir tek İslâmî anlayış var. Kur'an-ı Kerîm müslümanlığı, Peygamber SAS Efendimiz'in müslümanlığı, sahabe-i kiram müslümanlığı.

Ben onun için, müslümanlığı, biraz da böyle secîli, kafiyeli kelimeler kullanarak ikiye ayırıyorum:

"—İki türlü müslümanlık var!" diyorum sevgili dinleyiciler:

"—Birisi *sahabe müslümanlığı;* yâni ashab-ı kiram nasıl müslümanca yaşamışlarsa, nasıl imanlı yaşamışlarsa, nasıl İslâm'a güzel hizmet etmişlerse, öyle bir müslümanlık... İki; zamâne müslümanlığı... Sahàbe müslümanlığı, zamâne müslümanlığı."

Zamane müslümanlığı nasıl? Yürekler acısı... Allah ıslâh etsin... Allah hidâyet versin... Allah şaşırtmasın... Allah yanıltmasın... Allah sevmediği durumlara düşürmesin... Allah sevmediği işleri yaptırmasın... Allah sevmediği zevkleri bize zevk edindirmesin... Sevmediği işlerin peşinde koşturtmasın...

Şimdi bugünkü Türkiye'deki müslümanlar, İslâm Alemi'nin göz bebeği olan Türkiye. İslâm Alemi'nin göz bebeği... Türkiye deyince hepsi ayağa kalkıyor, hürmet duyuyor, sevgi gösteriyor. Türküm deyince bağrına basıyor, sarılıyor bize.

"—Siz İslâm'a asırlarca güzel hizmet ettiniz. Sınırlarda, hudutlarda Allah'ın dinine yardım için cihad ettiniz." diye sevgi gösteriyorlar Osmanlılar'a, bizlere, biz de Osmanlılar'ın torunlarıyız diye. Pekiyi, nerede şimdi bizim müslümanlığımız?.. Nerede Rasûlüllah'a bağlılığımız?..

Arap şairlerinden birisi diyor ki:[111]

---

[111] Beyhakî, *Şuabü'l-İmân,* c.I, s.386, no:491; Gazâlî, *İhyâ,* c.VI, s.402; *Keşfü'l-Hafâ,* c.II, s.203, no:2284.

تَعْصِي الْإِلٰهَ وَأَنْتَ تُظْهِرُ حُبَّهُ
هٰذَا لَعَمْرِي فِي الْقِيَاسِ بَدِيعُ
لَوْ كَانَ حُبُّكَ صَادِقًا لَأَطَعْتَهُ
إِنَّ الْمُحِبَّ لِمَنْ يُحِبُّ مُطِيعُ

Ta'si'l-ilâhe ve ente tuzhiru hubbehû,
Hâzâ leamrî fi'l-kıyâsi bedîu;
Lev kâne hubbüke sàdıkan leeta'tehû,
İnne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutîu.

Güzel bir şiirdir, meşhur da bir şiirdir. Bunu Arapça okuyan kardeşlerimizin çoğu da bilir. Ben de dinleyicilere tercümesini söyleyeyim:

(*Ta'si'l-ilâhe ve ente tuzhiru hubbehû.*) "Allah'a hem seviyorum diyorsun..." Hakikaten memleketimizde el-hamdü lillâh, bir istatistik yapsak, "Allah'ı sevmiyorum!" diyen insan ya çıkmaz, ya çok az çıkar. Deli divâne bir iki kişi çıksa bile, herkes Allah'ı seviyorum der. Ama şair diyor ki: "Hem Allah'ı seviyorum diyorsun, hem de Allah'a àsî oluyorsun, sözünü dinlemiyorsun, günah işliyorsun, şeytana uyuyorsun."

(*Hâzâ leamrî fi'l-kıyâsi bedîu*) "Ömrüme and içerim ki, şöyle bir akla, mantığa vurduğun zaman, teraziye vurduğun zaman, bu yanlıştır, tezattır. Hem seviyorsun, hem dinlemiyorsun; olmaz böyle şey!"

(*Lev kâne hubbüke sàdıkan leeta'tehû*) "Eğer senin sevgin gerçek olsaydı, senin sevgin hakîkî bir Allah sevgisi olsaydı, ona itaat ederdin, mutlaka itaat ederdin."

(*İnne'l-muhibbe li-men yuhibbu mutîu.*) "Seven, sevdiğine itaat eder. Sevgiyle bağlanır, bir sözünü iki etmez, gözünün içine bakar."

"—Emrin bâşım, gözüm üstüne!" diyor Doğu Anadolu'daki kardeşlerimiz. Biraz da böyle baş kelimesini uzatarak, "Emrin

bâşım, gözüm üstüne efendim!" diyor. Ne güzel. Yâni, derhal yaparım diyor. Neden? Çünkü kişi sevdiğini kırmak istemez, her dediğini dinler.

O halde, sevgili kardeşlerim, sevgili dinleyiciler! Peygamber SAS Efendimiz'in Mevlid Kandili; vefat kandili... Yâni, vefatı da aynı zamanda olmuş, 12 Rebîü'l-evvel'de olmuş. Vefat etti, aramızdan ayrıldı, aradan asırlar geçti. 632 Senesinde 6 Haziran günü, böyle yaz aylarında vefat eylemiş Peygamber SAS Efendimiz.

Biz ne yapacağız? Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne güzel kulluğa devam edeceğiz. Peygamber Efendimiz'e bağlılığımızı hareketlerimizle göstereceğiz. Rasûlüllah'ı sevdiğimizi, sünnet-i seniyyesine sarılarak göstereceğiz. Müslümanlık budur.

Ben müslümanım demek bir iddiadır. Yâni palavradır diyelim. İddia sözü biraz daha sevimli kelime oluyor, işin doğrusu. Ben müslümanım deyip de İslâm'ı yaşamamak, Allah'ı seviyorum dediği halde Allah'a itaat etmemek, Rasûlüllah'a aşıkım diyerek Rasûlüllah'ın sünnetini yaşamamak palavradır. Sözü doğru değildir ve makbul değildir. Yaptığı hayatındaki işleri de makbul de değildir.

Onun için, bu mühim noktayı çevrenizdeki insanlara siz de hatırlatın, bastıra bastıra söyleyin ki: Rasûlüllah'ı seviyorsan, sünnetine uyacaksın!.. Allah'ı seviyorsan, Kur'an-ı Kerîm'i okuyacaksın, anlayacaksın, ahkâmını hayatında uygula-yacaksın! Yaşayışın Kur'an yaşayışı olacak. Ailen Kur'anî bir aile olacak; sünnî, sünnet-i seniyyeye uygun bir aile olacak. Çocukları terbiye edişin Kur'an'a, sünnete uygun olacak. Ticaretin Kur'an-ı Kerîm'e, sünnet-i seniyye-i nebeviyyeye uygun olacak...

Hazret-i Ömer Efendimiz'in böyle heybetli sîmâsı, silüeti gözümün önüne geliyor: Kamçıyı alırmış eline, çarşıya pazara çıkarmış, esnafa sorarmış dinî konuları:

"—Fâiz ne zaman olur? Haram ne zaman olur? İslâm'ın ticaretle ilgili hükümleri nelerdir?.."

Bilemeyeni kamçıyla kamçılarmış. Yâni, "Öğrenmeden niye haram yapabileceğin bir konuda faaliyette bulunuyorsun? Öğren

de harama düşmeden ticaret yap!" diye kamçılarmış esnafı, kontrol ettiği esnafı te'dib edermiş.

Ticaretimiz Kur'an'a ve İslâm'a uygun olacak. Sözümüz İslâm'a ve Kur'an'a uygun olacak. Zihniyetimiz İslâm'a ve Kur'an'a uygun olacak. Her şeyde diyeceğiz ki:

"—Kur'an bu konuda ne diyor? Peygamber Efendimiz bu konuda ne demiş?"

Onu esas alacak herkes.

"—Efendim, ben şöyle düşünüyorum." demeyecek.

Sen kimsin? Sen müctehid misin? Sen ahkâm kesmeye, hüküm getirmeye salâhiyetli bir insan mısın? İlmin ne?.. Kaşık kadar aklın var. Zerre kadar ilmin var. Sen kâinâtın hàlıkı olan Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ahkâmı karşısında ayrı ahkâm mı keseceksin? Ayrı hüküm mü ileri süreceksin?.. Rasûlüllah SAS'in o gül cemalli, hoş halli hulük-u azîm üzere olan Peygamber-i Zîşân'ın sünnet-i seniyyesinden ayrı bir yol mu çizeceksin insanlığa?.. Herkes haddini bilmeli ve gelmesi gereken çizgiye gelmeli!..

Onun için, şu mübarek cuma gününde ve kandil gecesinin sabahında ve bir taraftan da Peygamber Efendimiz'in Mevlid Kandili doğumu ama, aynı zamanda vefat ettiği bir gün olan bu 12 Rebîü'l-evvel gününde neye dikkat edeceğiz: "Rasûlüllah'ı seviyorsak, ona bağlılığımız ne nisbettedir? Sevgimiz ölçüsünde midir?" diye onu kontrol edeceğiz.

Peygamber Efendimiz'in hayatını okuyordum: Cebrâil AS o vefatı pazar günü, pazartesiye kadar devam etmiş, cumartesi ağırlaşmış. Cumartesi günü Cebrâil AS gelmiş, demiş ki:

"—Yâ Rasûlallah, Müseylimetü'l-Kezzâb öldü, öldürüldü."

Biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz'in zamanında böyle sahte, yalancı peygamber olarak bazı kimseler türemişti. Bir tanesi bu Müseylimetü'l-Kezzâb'dı. Cebrâil AS bildirince, o da ümmetine beyan etmiş ki:

"—İşte o Kezzâb, alçak öldürüldü, hayatı silindi ortadan..."

Neden?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri müsaade etmiyor. Yâni, Rasûlüllah SAS Efendimiz'in peygamberlik yapmasını görünce, bazıları da kalkmışlar; insanları sapıtmak, şaşırtmak için yalancı peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkmışlar.

Bakın, bu Peygamber Efendimiz'in vefatı gününde, yalancı peygamberlerin helâkinin Cebrâil tarafından Peygamberimiz'e haber verildiği olayını da düşünün!

Bugün de adeta dinin karşısına mukabil, karşıt, zıt din olarak çıkmış bir takım fikirler var. Bunlar da âdetâ bir çeşit din… Bazı kimseler aklını kendisine put edinmiş, bazı kimseler nefsini put edinmiş, onun peşinden koşuyor. Aklı sanki her şeyi tam biliyormuş gibi, sanki putu kendisinin…

"—Ben aklımın kabul ettiği şeyi yaparım!" diyor.

Sen aklını bir kere tam terbiye edebildin mi? Sen Kur'an-ı Kerim'i bir oku! Sünnet-i seniyye-i nebeviyyeyi bir öğren bakalım!

Onun için, zamanımızın Müseylimetü'l-Kezzablarını da iyi teşhis etmeyi öğrenin! İslâm'dan gayrı yolların da, dinlerin de geçerli olmadığını bilerek, ötekilerin üzerine bir çizgi çekin! Hayatınızda hangi yolu tutturmuşsanız, yolunuz İslâm'a uygun değilse, onu bırakın!..

Yâni zevk yolu, tatil yolu, eğlence yolu, içki yolu, açıklık yolu, plaj yolu, kumar yolu, zina yolu, nefsin hevâsına uymak yolu... Müslüman bunların hepsini bırakacak, Kur'an-ı Kerim'in yoluna gidecek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi sevdiği yolda dâim eylesin... Şaşıran kardeşlerimize hidâyet eylesin... Tevfikini refîk eylesin... Evlatlarımızı onun rızasına uygun eğitmeyi, İslâmî, imânî gerçekleri doğru öğretmeyi, onlara bir aşk ve şevk ve heyecan aşılamayı nasib eylesin... Bizleri, kıyamete kadar gelecek nesillerimizle beraber mü'min-i kâmil olmaktan ayırmasın... Yolunda dâim, zikrinde kàim eylesin...

Ömrümüzü hayırlı, uzun ömür eylesin... Helâl, bol kazançlar nasib eylesin... Sıhhat ve âfiyet üzere yaşamak nasib eylesin... Ve dîn-i mübîn-i İslâm'a çok güzel hizmetler yapmayı, Allah-u Teàlâ Hazretleri nasib eylesin...

Tabii bir gün gelip, Rasûlüllah Efendimiz'in ahirete irtihali, vefatı gibi, biz de ahirete göçeceğiz. O vefatımızın Allah'ın sevdiği bir hal üzere, Allah'ın zikriyle dilimiz meşgulken, abdestliyken, oruçluyken, hac yolundayken, câmi yolundayken, cihad

yolundayken, rızası yolundayken, sevdiği bir hal üzere olmasını Rabbimiz nasîb eylesin...

Ve ahirette Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak çıkmayı nasib eylesin... Mühim olan budur, sonuçtur yâni bilançodur. Ahirette Allah'ın huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak çıkmayı, kadınlar, erkekler, gençler, yaşlılar, çocuklar; hepimize Allah nasib eylesin... Tevfikini refîk eylesin...

Dualarımızı şu mübarek cuma günü hürmetine ve cumanın içindeki, duaların kabul olduğu gizli saat hürmetine kabul eylesin... Cennetiyle cemâliyle cümlenizi, cümlemizi müşerref eylesin... Şen ve esen kalın. Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

12. 08. 1994 - Edremit **/ Balıkesir**

19. CENNETİ İSTEMEK, CEHENNEMDEN KORKMAK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri!

Allah bu güzel günün içinde saklı olan hayırlardan cümlemizi, cümlenizi istifade ettirsin...

Bu cuma sohbetinde, Allah'ın arslanı Hazret-i Ali Efendimiz RA Hazretleri'nden rivayet edilmiş olan bir hadis-i şerifi bahis konusu etmek istiyorum. Dün akşam da içime böyle bir arzu gelmişti; Hazret-i Ali Efendimiz'in mübarek sözlerini açayım da, oralardan bir şeyler okuyayım derken, bu sabah onun rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerif karşıma gelince, bunda da bir tevafuk seziyorum.

İbn-i Asâkir, İbnü'n-Neccâr ve daha başka kaynaklarda Hazret-i Ali Efendimiz'den rivayet edildiğine göre, Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[112]

مَنِ اشْتَاقَ إِلَى الْجَنَّةِ ، سَابَقَ إِلَى الْخَيْرَاتِ ؛ وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ ، لَهَا عَنِ الشَّهَوَاتِ ؛ وَ مَنْ تَرَقَّبَ الْمَوْتَ ، صَبَرَ عَنِ اللَّذَّاتِ ، وَ مَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ (هب. كر. و تمام ، وابن النجار عن علي)

---

[112] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.370, no:10618, 10623; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.226, no:348; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.74; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXV, s.292; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.51, no:67; Kazvînî, *Ahbâr-ı Kazvin*, c.II, s.485; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.28, no:42; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.602, no:5886; Hz. Ali RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1324, no:43440; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1403, no:2406; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.440, no:45722, 45723.

RE. 404/1 (*Meni'ştâka ile'l-cenneti sâbeka ile'l-hayrât, ve men eşfaka mine'n-nâri lehâ ani'ş-şehevât, ve men terakkabe'l-mevte sabera ani'l-lezzât, ve men zehede fi'd-dünyâ hânet aleyhi'l-musîbât.*)

Şimdi, dört tane cümle var, bu cümleler üzerinde açıklama yapmak istiyorum. Peygamber Efendimiz SAS buyurmuş ki:

a. Hayırda Yarışmak

(*Meni'ştâka ile'l-cenneti sàbeka ile'l-hayrât*) İlk cümle bu: "Kim cennete müştâk ise, hayırlara yarış edercesine koşar gider. (*Ve men eşfaka mine'n-nâr*) Kim cehennemden korkuyor ise, (*lehâ ani'ş-şehevàt*) nefsinin şehevânî arzularından kaçar. (*Ve men terakkabe'l-mevt, sabera ani'l-lezzât*) Kim ölümün göz önünde olduğunu anlarsa, müşahede ederse, ölümü görürse; lezzetlere kendisini kaptırmaz, sabreder. Böylece ahirete hazırlanmaya dikkat eder. (*Ve men zehede fi'd-dünyâ*) Kim Allah'ın sevdiği bir huy olan, dünyaya meyletmemek, zâhid olmak, dünya konusunda müstağni bir hàlet-i rùhiye içinde olmak; buna zühd duygusu diyoruz. Kim dünyaya karşı böyle bir zühd duygusu içinde olursa, (*hânet aleyhi'l-musîbàt*) artık ona kendisine gelen çeşitli belâlar, musîbetler kolay gelir; onlara tahammül etmekte zorluk çekmez, onları umursamaz."

Şimdi muhterem dinleyiciler, tabii şöyle bir soruyu sorabiliriz:

"—Kim var cenneti istemeyen?.."

Cennet bizim inandığımız, Allah'ın rahmetinin tecellî ettiği ahiret yurdu... Yani mü'min bir insan, ebediyyen ahirette Allah'ın rızasının olduğu ve mü'min kullarına gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin oturup da hayal edip de tahayyül bile edemeyeceği kadar güzellikleri, nimetleri, hoş şeyleri topladığı bir mükâfat yurdu cennet... Biz buna inanıyoruz. Tevrat'ta ve İncil'de de var. Yani ehl-i kitap dediğimiz, kendilerine eskiden peygamber gönderilmiş ümmetler de inanıyor. Bütün hristiyan alemi de cennete inanıyor. Ufak tefek telaffuz farklarıyla; biz *adn cenneti* diyoruz, onlar *aden* diyorlar. Biz *firdevs* diyoruz, onlar *paradise* (paradayz) diyorlar... Ama onlar da inanıyorlar.

Yahudiler de inanıyor. Hatta daha başka dinleri dinler tarihi yönünden inceleyecek olursak, onlarda da görebiliriz. Çünkü, kendilerine Allah muhakkak ki bir peygamber göndermiştir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'den biliyoruz ki Allah hiç bir kavmi peygambersiz bırakmamış, hepsine bir beşîr, bir nezîr, haber verici bir muhbir-i sàdık, Allah'ın emirlerini getirici bir görevli, mânevî görevle görevlenmiş bir kimse mutlaka her devirde, her yerde gönderilmiş. Bu muhakkak!..

وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلاَّ خَلاَ فِيهَا نَذِيرٌ (فاطر:٢٤)

(*Ve in min ümmetin illâ halâ fîhâ nezîr*) [Hiç bir ümmet yoktur ki, onların içinden bir uyarıcı peygamber gelip geçmiş olmasın.] (Fâtır, 35/24) Bu gerçek!..

Binâen aleyh, zaten müslümanlar dünya nüfusunun beşte biri, hristiyanlar da çeşitli, yüzlerce mezheb ve sâiresi var ama, derleyip toplarsak hepsi cennet inancında... Yahudiler de inanıyor. Yâni, dünyadaki insanların büyük çoğunluğu cennete inanıyor, cenneti seviyor, cenneti istiyor. Dünyada güzel bir şey gördü mü, bir yer gördü mü, manzara gördü mü "Cennet gibi güzel! Aman, *paradise* gibi..." falan diyor. Böyle isimler veriyorlar, tamam.

Ama bu kuru sevgi olmaz. Bir insan bir şeyi severse, sevdiği için yapabileceği bazı şeyler olmalı, bazı fedakârlıklar olmalı... O sevdiğini kazanmak için, hak etmek için, yapması gereken bir takım ödevleri var; o ödevleri yapması, vazifeleri yerine getirmesi lâzım!..

Onun için, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

(*Meni'ştàka ile'l-cenneh*) "Kim cennete müştâk ise, yâni iştiyak duyarsa, yani şevk duyarsa…" Cenneti istiyor, yana yakıla istiyor. Tamam, bir insan cenneti istiyorsa ne yapacak?.. O insanın fiili görünümü nasıl olacak? Oturacak mı bir kenarda, miskin miskin?.. Hayır!.. (*Sàbeka ile'l-hayrât*) "Hayırlı işleri yapmaya müsabaka edecek." Başkalarıyla müsabaka edecek.

Müsabaka tek kişiyle olmaz. Müsabakaya birçok kimse katılır, yarış demek yani; ben daha öne geçeceğim, ben daha öne

geçeceğim diye yarış demek müsabaka. (*Sàbeka ile'l-hayrât*) Hayırlara yarışacak. Başkalarına da bakacak:

"—Hà! Bu hayır yapıyor, şu da hayır yapıyor; ama ben onlardan daha çok hayır yapayım! Ben Allah'ın daha sevgili kulu olayım! Ben Allah'ın rızasını kazanmaya daha çok masraf yapayım, daha çok hizmet ortaya koyayım, daha çok insanı mutlu edecek, Allah'ın rızasına uygun, Peygamber Efendimiz'in rızasını kazanmaya vesile olacak işleri daha çok yapayım!" diyecek, müsabaka yapacak, yani yarış yapacak. Nerede yarış yapacak?.. Hayırlarda... Hayırları işlemeye doğru bir yarış yapacak.

Bu hayırlar neler olabilir?.. Tabii hayrın ilk başı, insana fayda verecek en büyük hayır; ibadetlerdir. Bir kere insanın, ilk önce kendisine hayrı olması lazım!.. Namaz kılmıyor, oruç tutmuyor, haramdan kaçınmıyor, günahları işliyor; böyle bir insanın kendine hayrı yok deriz biz. Kendisine herkesten fazla kötülüğü kendisi yapıyor deriz. Tabii bir insan eğer hayırlıysa, ilkönce kendisine hayrı olan, ibadet ve taati yapan bir insan demektir. Hayırlara koşan bir insan, ilk önce kendisine hayrı olan, ondan sonra da başkasına hayrı olan insan demektir.

Biliyoruz ki, bizde hayır mefhumu var, İslâm'da hayır kavramı var ve Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifi var; hemen hemen bütün müslümanlar bilir:[113]

خَيْرُ النَّاسِ، أَنْفَعُهُمْ لِلنَّاسِ (طس. والقضاعي، كر. عن جابر)

(*Hayru'n-nâs, enfauhüm li'n-nâs*) "İnsanların en hayırlısı, insanlara en çok faydası dokunandır."

Görüyorsunuz İslâm, işi sadece kuru bir dava, kuru bir inanç olarak, "İşte ben inanıyorum!" filan deyip bir kenarda durmaya bağlamıyor. Faydalılık ortaya koyuyor. Yâni iş yapılacak, bu iş de

---

[113] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.58, no:5787; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.108, no:129 ve c.II, s.223, no:1234; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.79, no:630; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.VIII, s.404; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.177, no:6549; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.240, no:679, 772; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.234, no:1254, 2698; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.110, no:24435.

insanlara faydalı olacak. "İnsanların en hayırlısı, öteki insanlara faydası en çok dokunandır." diye geçiyor.

O zaman, "İslâm'da hayır nedir, faydalılık nedir, faydasızlık nedir?" diye faydayı, faydasızlığı, hayrı, şerri iyice düşünmek lâzım! Bunların böyle müslümanlar tarafından bilinmesi lâzım ve bir müslümanın hayrı yapmağa, faydalı olan şeyi yapmağa koşturması lâzım!

Nasıl olmuş İslâm tarihinde?.. Bakın, kendi yakın çevremize bakalım! Hani uzaklara gidersek belki okumuşuzdur, belki okumamışızdır; bilmeyebiliriz ama şu çevremizdeki eserlere bakalım!... Meselâ, şu anda ben şimdi İstanbul'dan konuşuyorum. İstanbul'un böyle Fatih semti gibi, eski ecdâdımızın yaşadığı, yeni kurulan semtler olmayan köklü semtlerinde şöyle bir dolaşın, iki adımda bir çeşme vardır. Filancanın, hayır hasenat sahibi filanca ağanın, filanca hacının, filanca zatın hayrıdır. Bir sübyan mektebi vardır. *Sübyan* ne demek?.. Çocuklar demek. Çocukları okutan okulu vardır. Bir dârü'l-Kur'an'ı vardır, Kur'an öğreten bina yapmıştır. Bir aşhânesi vardır, bîmârhànesi vardır, hastanesi vardır.

Hele hele, o Bezm-i Alem Vâlide Sultan'ı[114] ne kadar seviyorum! Yâni, hayranım kendisine...

Vatan Caddesi'nden geçerken görüyoruz, Bezm-i Alem Vâlide Sultan'ın işte Gurebâ Hastanesi var... Gariban müslümanlar

---

[114] Bezm-i Alem Valide Sultan (1807-1853), Osmanlı Padişahı II. Mahmud'un 2. eşi ve padişah Abdülmecid'in annesidir. Osmanlı tarihinin en tanınmış valide sultanlarından biridir. Hayırseverlik için yaptığı çalışmalardan dolayı sevilen ve saygı duyulan bir Valide sultan olarak tarihe geçmiştir.

Küçük yaşta saraya câriye olarak getirilen bir Gürcü kızıdır. Abdülmecid tahta çıktığında 16 yaşında, kendisi de 32 yaşındaydı. Oğlunun hükümdarlığı döneminde, öldüğü tarihe kadar 14 yıl süreyle (1839-1853) Valide Sultan oldu. Abdülmecid'in annesini çok sevdiği, hükümetteki nazırları seçerken annesine danıştığı bilinmektedir.

Bezm-i Alem Vâlide Sultan 2 Mayıs 1853 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti ve Divanyolu'ndaki II. Mahmud Türbesine gömüldü. İnşaatına başlattırdığı Dolmabahçe Camii henüz bitmemişti. Camiyi oğlu Sultan Abdülmecid 1855 yılında tamamlattırarak, Bezm-i Alem Valide Sultan Camii adı altında hizmete açtı. Cami zamanla, Dolmabahçe Sarayına yakınlığı nedeniyle, Dolmabahçe Camii olarak anılmağa başladı.

burada bedava tedavi görsün diye, hayırlar yapmış. İstanbul'un suyunu sağlayan Terkos tesislerini vakfeden o... Birçok cami yaptırmış, hayır yaptırmış... vs. vs. Yâni çevremize baktığımız zaman, Bezm-i Alem Vâlide Sultan Hazretleri gibi bütün sultanların, vezirlerin, zenginlerin, ağaların, hacı efendilerin hep arkalarında istifade edilen hayır bıraktığını görüyoruz. Ya bir çeşmedir, ya bir hastanedir, ya da faydalı bir sosyal müessesedir karşımızda...

Hem de monimental yapmışlar. Şunu demek istiyorum bu sözle, yani şöyle asırlara dayanan sağlam kesme taştan, kurşunlarla taşları birbirine perçinleyerek, muazzam eserler yapmışlar. Asırlar yıkamamış, ihmal yıkamamış, düşmanlık yıkamamış da, hâlâ dimdik ayakta duruyor.

Görüyoruz ki, tepeden tırnağa ecdadımız hayır yapmaya yönelmiş, İslâm'ı lafta bırakmamış, İslâm'ı başka insanlara hizmet etmek, başka insanların gönlünü almak, başka insanları sevindirmek, onların hayır duasını kazanmak diye anlamışlar.



Hatta, daha öteye bir şey söyleyeyim: İnsanları değil, hayvanları bile düşünmüşler, kuşları düşünmüşler, kuşlar için yuvalar yapmışlar, uçamayan kuşlar için vakıflar kurmuşlar. Kanadı kırık leylekler için; onlar tabii sıcak memleketlere uçacaklardı, kanadı kırık, uçamıyor, kaldı bu soğuk yerde... Ona bakılsın diye vakıflar tesis etmişler.

Hatta hiç unutmuyorum, çok da hoşuma gitti. Bir hizmetçi bulaşığı yıkarken, diyelim ki köle, cariye; kıymetli bir tabağı kırdı, ne olacak? Efendisi azarlar, bağırır, çağırır filan... Bu hususta Peygamber Efendimizin hadis-i şerifi var, onu da hatırlatayım bu arada. SAS Efendimiz diyor ki;

"—Hizmetçiniz bir tabak kırarsa azarlamayın onu! Niye? Çünkü eşyanın da bir eceli var, ömrü var. O da bir zaman gelecek, bitecek. Müddeti dolmuştur. İşte böyle olacaktı, olmuş. Ondan dolayı, artık olan olmuş, ötekisini azarlamayın!" diyor Peygamber Efendimiz.

Tabii, Peygamber Efendimiz öyle demiş ama, bir de canı yanar kıymetli bir eşyası kırıldığı, büküldüğü zaman yüreği yanar hakikaten... Kendi çocuğu olsa da, biraz niye böyle yaptın diye sertlenir, kaşını çatar, bağırır, çağırır veya bir daha yapmasın diye düşünür, terbiye olsun diye düşünür, dikkat etsin filan diye düşünebilir; bağırır, çağırır. Ama dedelerimiz ne yapmış?.. Bağırır, çağırır ama gönlünde bir şey kalır, üzüntü kalır filan diye, tabak kıran hizmetçinin tabağını tazmin etsin, yani ödesin diye, ona yardım yapılsın da ödesin diye vakıf kurmuşlar. Hizmetçiye bile koruma var.

Zaten kölesine yediğinden yedirecek, giydiğinden giydirecek. Harbde alınmış bir esir bile olsa; öldürmeye hakkı vardı, çünkü onu öldürmeye karşısına gelmişti. Ama yine de iyi bakacak İslâm'da kölelerin durumuna da gayet öyle insani bir bakış var.

Demek ki, ecdadımız fiilen hayırlara koşmuşlar. Ben bakıyorum ki, firavunlar gibi kabre hazineler gömmemişler. Hitit kralları gibi; hani mezarlarını buluyorlar, açıyorlar bakıyorlar, içinden çeşitli hazineler çıkıyor. Öyle şeyler bırakmamışlar. Ne bırakmışlar?.. Herkesin faydalandığı sosyal tesisler bırakmışlar, hastaneler bırakmışlar, şırıl şırıl akan çeşmeler bırakmışlar... Yâni, onlar çeşmeler yapmışlar, hatlarını döşemişler, borularını,

künklerini hazırlamışlar, bendlerini yapmışlar, barajlarını yapmışlar, her şey tamam... Biz mevcudu koruyamamışız. Akan çeşmeleri, akmaz hale getirmişiz, musluğunu koruyamamışız.

Ne kadar güzel böyle burmalı musluklar vs.ler yapmışlar, zincirli taslar kenarına koymuşlar. Tasın konulacağı iç pencerecikler, nişler yapmışlar. Her şeyi düşünmüşler. Bunda ne var?.. Hayra koşmak var! İnsanlara faydalı işler yapmak var. Bir başkası onun yaptığı hayırlı bir şeyden faydalanıp da;

"—Oh! Çok şükür, ya Rabbi!.. Yaptıranlardan Allah razı olsun!" deyince; bu, bu taraftan, kenardan onu duyduğu zaman, gördüğü zaman; veya görmese bile görüyormuş gibi olduğu zaman mutlu oluyor. "Benim ortaya koyduğum eserden bir insan istifade etti, bir kuş istifade etti, bir hayvan istifade etti!" diye seviniyor.

Peygamber SAS Efendimiz'e soruyor sahabeden bir zât-ı muhterem RA:

"—Yâ Rasûlallah! Ne kadar zorluklarla kuyudan elimle su çekiyorum, ellerim yara oluyor, ipleri çeke çeke... Kovadan suyu boşaltıyorum hazneye, benim develerim su içsin diye.



Tam o sırada, ihtiyarlamış, uyuz, hastalıklı, salıverilmiş, işe yaramaz develerden de geliyorlar, yanaşıyorlar. Benim bin bir zahmetle çektiğim sudan, onlar da höpür höpür içiyorlar. —Tabii bir devenin de karnı geniştir, ne kadar su içer?— Benim halim ne olacak, şimdi ben bu kadar yoruluyorum. Bunda da sevap var mıdır?"

Peygamber SAS Efendimiz de buyuruyor ki:

"—Onun da ciğeri yanıyor tabii sıcaktan... Zavallı hayvan, işe de yaramadığı için kimse de bakmıyor. İşe yaradığı zaman bakarlardı, işe yarasın diye ama şimdi hastalandı, ihtiyarladı, işe yaramaz, sakatlandı diye kimse bakmıyor. İşte ona da su vermekte fayda vardır, ecir vardır, sadakan olur!" diye buyuruyor Peygamber Efendimiz...

İslâm bu... İslâm çok güzel bir din... Ama biz o güzelliği hem anlamalıyız, hem de başkalarına anlatabilmeliyiz. İslâm budur diyebilmeliyiz. Herkes, İslâm deyince; menfî propagandalar var böyle, kara kara tablolar çiziyorlar. Korkunç korkunç, çatık kaşlı çatık kaşlı, palalı, mızraklı, kanlı, bilmem neli filan. Ters göstermeye çalışıyorlar. Tabii propaganda sistemleri önemlidir. Reklam ve propaganda bir insanı alırsa, masum bir insanı, kapkara yapar. Hırsız arsız, yüzsüz, edepsiz bir insanı da göklere çıkartabilir. Zaten görüyorsunuz gazetelerde, sayfalarda, sosyete sütunlarında bunların nice nice emsalleri var.

Ama Peygamber Efendimiz SAS, bu izahını yaptığımız hadis-i şerifte buyuruyor ki sonuç olarak; cenneti istiyorsa insan, ben cenneti istiyorum diye kenarda durmayacak, hayırlara koşacak, faydalı işler yapacak... Çok önemli muhterem kardeşlerim, boş durmayacak. Yani oturmayacak, eser verecek, eylem yapacak, iş yapacak, hayır yapacak ve yaptığı hayır da faydalı olacak. İşe yaramaz bir şey olmayacak, işe yarayan bir şey olacak yaptığı şey... İnsanlar, hayvanlar, canlılar, dünya; hepsi ondan faydalanacak. Asırlar boyunca faydalanacak.

Bir insan bir ağaç dikse, o ağacın dalına bir kuş konsa, o ağacın meyvesinden gagalasa; onu dikene bir sevap veriliyor. O ağacın altına birisi otursa, gölgelense; dikene bir sevap veriliyor. O ağacı dikmiş olan, o fidanı dikmiş olan o kimse, ölmüş olsa bile, sevap kazanıyor. Odununu yaksa, kurumuş olsa; kuru dalarını

yaktığı, ısındığı zaman bile o ağacı dikene sevap veriliyor. Hayra vesile olmak, hayrı başlatmak, hayrı tesis etmek İslâm'da çok önemli... Hepimizin içinde bu duygu olması lazım!

Faydalı olmak duygusu, boş vakit geçirmemek duygusu, hayırlara koşmak duygusu bir de hayırlarda yarışmak. O kardeşte yapıyor, öbür kardeşte yapıyor. O hacı efendide hayır yapıyor, bu da yapıyor; o zaman sen ne yapacaksın? Sen daha güzel bir hayır yapmak için zihnini çalıştıracaksın. Daha güzel bir hayır ortaya koymaya çalışacaksın.

Meselâ, bizde klâsik olarak, hayır yapmak deyince ilk akla gelen camidir. Cami çok güzel bir şey, Allah'ın evi, içinde ibadet edilir, edildikçe sevap kazanılır filan ama bir semtte bir tane iki tane cami var, doldu tamam. Zaten bu ihtiyacı karşılıyor, fazla bile geliyor. Üçüncü bir tane de sen yapacağına, "Buraya başka ne lazım?" filân diye düşün; onu yapmaya çalış!..

El-hamdü lillâh, hamd ü senâlar olsun Allah'a inşâallah daha büyük hayırlar da yapmaya kardeşlerimiz muvaffak olurlar. Biz radyo şirketi kurmakla bakın Türkiye'nin kaç yerinde şu anda konuşmalarımız dinleniyor. El-hamdü lillâh nice nice kardeşlerimiz Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şeriflerini, dinimizin inceliklerini, güzelliklerini öğrenmiş oluyorlar. Bu bir eğitim... Yâni bu kadar insanı bir sınıfta toplayabilir misiniz, bir okulda toplayabilir misiniz?.. Herkesin işi olur, gücü olur. Ama evde hanım çalışırken bu konuşmayı dinliyor. Arabasını sürerken şoför, hem kendisi dinliyor, hem müşterisine dinletiyor. Dükkânda tezgâhtar malını satarken, açmış, hem o dinliyor, hem müşteri dinliyor. Hayır hàsıl oluyor. Ne kadar güzel!.. Bu da bir hayır işte görüyorsunuz, kalıcı bir hayır.

Bir de kitap hayrı var meselâ... Kitap yazıyorsunuz okunuyor, okunuyor, okunuyor, asırlarca okunuyor. İmam Gazalî'nin eserleri, bu hadis kitapları... Mübarekler, hadisleri toplamışlar, kitaplara geçirmişler; biz açıp onların eserlerini okuyoruz. Tabii, onlar sevap kazanıyorlar.

İşte, "Cenneti isteyen boş durmaz; hayırlara yarışır, hayırlara doğru koşar, öteki müslümanlardan daha çok hayır yapmak için gayretli olur." diyor Peygamber Efendimiz... İşte İslâm'ın ruhu

bu!.. İslâm, tasavvuf, dervişlik miskinlik değil; hayırlara koşmak, faydalı olan şeyleri yapmak yolu... Dünyada bu kadar güzel başka yol yok!..

b. Şehvetleri Terk, Lezzetlere Sabır

وَمَنْ أَشْفَقَ مِنَ النَّارِ ، لَهَا عَنِ الشَّهَوَاتِ ؛

(*Ve men eşfaka mine'n-nâri lehâ ani'ş-şehevàt*) Bir de bunun karşı tarafı var:

"—Ben cehennemden korkuyorum. Allah'ın gazabına uğramak istemem, ateşlerin içinde cayır cayır yanmak istemem. Çeşitli işkencelere, mânevî, Allah'ın bildiği, Kur'an'da bildirdiği çeşitli cezalara maruz kalmak istemem. Sevdiklerimden ayrı düşmek istemem. Kahrolmak, mahvolmak istemem!"

Tamam, iyi, güzel! İstemiyorsan, o zaman ne yapacaksın? (*Lehâ ani'ş-şehevàt*) "Böyle düşünen bir insan, şehvetlerden şöyle frenler, şehvetlerden kendisini geriye çeker, alıkoyar."

Şehevât ne demek? *Şehevât-i nefsâniyye;* insanın içinin, nefsinin, egosunun, canının çektiği, istediği şeyler. Dondurma isteyebilir insan, yemek isteyebilir, gezmek isteyebilir, eğlenmek isteyebilir, uyumak isteyebilir, çalgı çalmak, şarkı söylemek isteyebilir, dinlenmek isteyebilir, oyun isteyebilir, kumar isteyebilir... Bir başkasının malını isteyebilir, "Ah şu benim olsa, alsam!" filân diye ama, insanın içinin çektiği, nefsinin, canının çektiği, istediği her şeyi alması, yapması doğru değildir. Nedir?.. Bunun bir sınırı vardır. Kanunlardır, ilâhî kanunlardır, Allah'ın hükmüdür, haram helal fikirleridir.

Bir de bazı istekler muzırdır insanoğlu için. O isteklerin peşine düştüğü zaman, insan alkolik oluyor, insan eroinman oluyor, insan şehvetperest olarak gençliğini yitiriyor, sıhhatini yitiriyor... Yani her şeyin bir dozajı var. İlacın da bir miktarı var, damlanın da sayısı var. On beş damla damlatacaksın bir bardağa, günde iki defa içeceksin diyor doktor mesela... Her şeyin bir miktarı var. İstediği güzel bir şey bile olsa, onun bile miktarı önemli...

Bir de istediği şey güzel olmayabilir, faydalı olmayabilir, zararlı olabilir.

“—Aman canım çekiyor, çok istiyorum!”

Çocuk meselâ, annesinin eteğine yapışıyor:

“—İlle şundan istiyorum!”

“—E, yavrum olmaz. O sana zararlı, midene dokunuyor vs. hastasın, dişlerini çürütür vs.” diyor annesi.

İlle istiyor. İstiyor ama pis, temiz değil ve sâire… Demek ki, insanın *şehevât-ı nefsâniyye*’sinden, yâni nefsânî arzularından, isteklerinden vaz geçebilmesi veya onları frenleyebilmesi lâzım!.. Frenleyen bir insan, kendisini kontrol edebilen bir insan, doludizgin arzularının peşinde koşmayan, sürüklenmeyen, harama helâle dikkat eden, kanunlara, hakka hukuka riayet eden, günahlardan kaçınan bir insan olması lazım! Tabii, bunlar şart... İnsanın canı bir şeyler isteyebilir ama, herkes her istediğini yaparsa, olmaz.

“—Ben şu kadını istiyorum!”

O kadın evli, o zaman isteyemezsin! Tamam, o bitti; yâni evli olunca isteyemezsin.

“—Ben camdan çıkarım da, şöyle yaparım da, böyle yaparım da, bakarım da...”

Olmaz. Yâni, eğer cehenneme düşmek istemiyorsa insan, o zaman ne yapacak? *Şehevât-ı nefsâniyye*’sinden de vaz geçecek, kendisine hakim olacak. Bu kuru lafla olmaz. Dikkat edecek! Flörtü bırakacak, içkiyi bırakacak, kumarı bırakacak, gayri meşru kazancı bırakacak, aldatmayı bırakacak, yalanı bırakacak, dolanı bırakacak, çalışmamayı bırakacak, tembelliği bırakacak... Tembellik çok tatlıdır, hoştur. Yan gelip yatacaksın. Ağzına bir başkası üzüm salkımını yanaştırsın. O da yatarken yesin. Romalılar öyle yaparlarmış. Yerlermiş, yerlermiş, doyarlarmış, ondan sonra gider onu çıkartırlarmış. Yine yerlermiş, yine doyarlarmış, yine çıkartırlarmış, kusarlarmış filân...

Böyle şey olmaz ki, dejenerasyon bu; isteğin de dejenere edilmesi... Eğer cehenneme düşmek istemeyen bir insan varsa, ben cehennemi istemiyorum demekle kalmaz; bir de kötülüklerden kendisini alıkoyar, frenler kendisini...

Bak biz müslümanlar olarak karşımıza çok çeşitli imkânlar geliyor. Büyük şehirlerde okuyoruz. Çoluk çocuğumuz okuyor, yüksek tahsil yapıyor. İsterse bara, pavyona gidebilir. İsterse içkiye, kumara alışabilir. İsterse futbolun, sporun ve sâirenin peşinde koşup tahsilini tamamlayamayabilir. Yâni vazifelerini ihmal edebilir ama, sıkıyoruz dişimizi, gece uyku uyumuyoruz, derslerimizi çalışıyoruz, imtihanları kazanıyoruz... İşimize devam ediyoruz, helalinden para kazanıyoruz... vs.

İşte bütün bunlar, nefsin arzularının karşısında durabilmek. Cehennemden kurtulmak için bu lâzım, nefsi terbiye etmek lâzım!.. Tasavvuf yolunda bu çok önemli! Nefis terbiye edilmezse, o azgın nefis insanı çok hatalı şeylere götürür. Şunu istiyorum, yap.... Bunu istiyorum, yap... İnsan onu yaptığı zaman da Allah'ın kızdığı, sevmediği bir kul olur. İnsanların sevmediği gazetelere düşen korkunç olaylar, şeyler. Onlar hep onlardan oluyor mü'minlere. Şeytan nefsi kandırıyor. Nefis de insana çeşitli şeyleri arzu ederek yaptırtıyor.

Amerika'da bir Türk'ü döğe döğe öldürmüşler. Demiş ki bir tanesi ötekisine, bugünkü gazetelerde okudum:

"—Döğmekten de bayağı keyiflendik, zevk duyduk." demiş.

Keyiflendin, zevk duydun ama işte o vahşet! İnsanlık değil... Ömür boyu hapis yemişler. Bu, dünyadaki cezası... Bir de onun ahirette ne kadar azabı olacak!

Cenneti kuru kuruya temenni etmek yok, hayırlı faydalı işlere koşmak var. Cehennemden kuru kuruya, "Ben cehenneme, azaba, gazaba uğramak istemiyorum, düşmek istemiyorum!" demek yok, kuru kuruya laf yok... Onu sağlamak için de günahlardan, haramlardan, nefsânî, şehevânî işlerden, şeytanî işlerden uzak durmak var, bu da önemli. Yani görüyorsunuz, kuru lafa, palavraya İslâm önem vermiyor, sağlam iş istiyor. Yâni, elle tutulur bir şey ortaya konulmasını istiyor.

Üçüncü cümlesi Peygamber Efendimiz Hazretleri'nin, *salla'llàhu aleyhi ve âlihî ve selleme teslîmen kesîrâ*:

وَ مَنْ تَرَقَّبَ الموتَ ، صَبَرَ عَنِ اللَّذَّاتِ ،

(*Ve men terakkabe'l-mevte sabera ale'l-lezzât*) "Kim ölümün göz önünde olduğunu anlarsa, müşahede ederse, ölümü görürse; lezzetlere kendisini kaptırmaz, sabreder."

Evet, ölüm gözümüzün önünde... Her gün yakınlarımızdan, akrabamızdan haberler alabiliyoruz, ölümler oluyor, gazetelerde okuyoruz:

"—Falanca da mı vefat etti?.. Allah rahmet eylesin... *İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn!*"

Tamam! Ölümü gören, (*sabera ani'l-lezzât*) lezzetlere, zevklere sabreder.

"—*Fanî dünyâ hoştur amma, àkıbet mevt olmasa!..*" derdi Hocamız, cennet mekân Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri.

Fani dünya, ölüm var... Ölümden sonra da hesap var. Hesaptan sonra da cennet var veya cenneti kaybetmek var; cehenneme düşmek, cayır cayır yanmak var... Binâen aleyh, her lezzetli şeye de el uzatılmaz. Lezzetlere sabredilir. Asıl lezzetlerin hepsi cennette olacağı için, cenneti kaçırmamak için, biraz da sabırlı olmak lazım! Kendini tutabilmek lâzım, ölümü göz önünde tutmak lâzım!

Onun için, Peygamber Efendimiz:[115]

أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَاذِمِ اللَّذَّاتِ الْمَوْتِ (ت . ن. ه. حم. حب. ك. ش. عن أبي هريرة ؛ هب. ض. خط. عن أنس ؛ طس. عن ابن عمر)

---

115 Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.279, no:2229; Neseî, *Sünen*, c.VI, s.354, no:1801; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.XII, s.310, no:4248; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.292, no:7912; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.259, no:2992; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.357, no:7909; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.226, no:35468; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.600, no:1950; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.384, no:356; Ebû Hüreyre RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.498, no:826; Ziyaü'l-Makdısî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.294, no:1701; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.72, no:6475; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.283, no:843; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.498, no:828; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.56, no:5780; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.37, no145; Zeyd ibn-i Eslem RA'dan.

*Mecmaü'z-Zevâid, c.*X, s.556, no:18213; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.542, no:42095; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.165, no:500; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.370, no:4309.

(*Eksirû zikre hâzimi'l-lezzâti'l-mevt*) "Lezzetleri kesen ölümü çok zikredin, çok hatırlayın!" Yâni, "Ölümü unutmayın, ölümü göz önünde tutun!" buyurmuş.

Hatta bizim edebiyatımızda da, edebiyat derslerinde de hocalar anlatır: *Ölmeden evvel ölmek*... Talebe bir türlü anlayamaz. Hem ölmek diyor, hem de ölmeden evvel ölmek diyor. Bu ne demek?.. Ölmeden evvel ölümden sonraki halleri düşünmek, ölümü göz önünde tutmak, öleceğini bilmek... Ölmüş de, ölmüş bir insanın neler yapmak istediğini, hani pişmanlık halinde, "Ah keşke hayatım olsaydı da şunu yapsaydım, bunu yapsaydım!" dediği şeyleri, o hal başına gelmeden düşünsün de, kendisini toparlamış olsun diye tabii söyleniyor bunlar. Üçüncü cümle de bu...

c. Musibetlere Sabır

Dördüncü cümle:

وَ مَنْ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا هَانَتْ عَلَيْهِ الْمُصِيبَاتُ

(*Ve men zehede fi'd-dünyâ hànet aleyhi'l-musîbàt*) "Zühd duygusu varsa, takvâ duygusu varsa bir müslümanda, zâhid ise, àbid ve zâhid bir kul ise; fani dünyanın geçiciliğini, boşluğunu, hiçliğini anlamışsa, değersizliğini anlamışsa; o zaman, dünyanın içindeki musibetler de ona hafif gelir.

'—Ne olacak, fâni dünya!.. Zaten kendisi ne ki?.. Olabilir böyle şeyler.' der, musibetlere karşı da metîn olur."

Musibet insana geliyor, istenmeden geliyor. Hiç kimse musibeti taleb etmez her halde.

"—Bana musibet gelsin, cayır cayır yanayım... Şu sıkıntılara düşeyim, ah edeyim, vah edeyim, acılar içinde kıvranayım..." diye kimse istemez.

Düşmanına ister de, kendisine istemez. Ama, herkese gelir musibetler... Peygamberlere en çok gelmiş, sàlih kullara, arif kullara, evliyâullaha gelmiş. İmtihandır çünkü... Dünyada her zaman tatlı şeylerle imtihan olmaz, bazen de musibetlerle imtihan

olur. Onları da metîn olarak karşılayabilmek lâzım, ondan dolayı yıkılmamak lâzım!

Hani geçen gün gazetelerde okudum, diyor ki:

"—Danimarka'da sosyal haklar kuvvetli… Hastalansa, hastaneleri var. İşsizse, devlet kendisine maaş veriyor. Her türlü yaşam şartları, konforu sağlanmış; buna rağmen intiharlar çok oluyor." diyor.

Neden? Musibetlere tahammül edemiyor, can sıkıntısına tahammül edemiyor; canı sıkılınca canına kıyıyor. İmansızlık alameti, İslâmsızlık alameti... İmansızlık demeyelim; herkesin kendine göre bir inancı, imanı var ama her inanç doğru düzgün inanç değil tabii. Mühim olan İslâm inancı... Onun için müslüman, musibetlere karşı dirençli olur. Yıkılmaz, sarsılmaz, sabreder. Bir de sabırdan dolayı ecir alır tabii.

Müslüman iki sebepten ecir alıyor: Nimetler geldiği zaman şükrediyor, sevap kazanıyor, ecir alıyor... Musibetler geldiği zaman sabrediyor, yine ecir kazanıyor. İkisinde de sevap kazanıyor.



Onun için, bu dünya hayatının içerisinde böyle olaylar olabilir. Hastalık gelebilir, ölüm gelir, çeşitli idari hayatta, ailevi hayatta problemler çıkabilir. Çıkar, ne yapalım! Herkese geliyor. Reisicumhurlara da geliyor, devlet başkanlarına da geliyor; devriliyorlar, çıkıyorlar, iniyorlar... Büyük zenginlere de geliyor, fabrikatörlere de geliyor; amansız hastalıklara düşüyorlar... vs. Yâni farkı yok, bütün insanlara bu gibi olaylar gelebiliyor.

Binâen aleyh, dünya hayatı böyledir. Zaten dünya hayatı geçicidir, fanidir deyip metîn olacak insan. Metîn olmak, dayanıklı olmak, dişini sıkmak ve atlatabilmek. Çünkü, bu da önemli bir şey…

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ ، أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ.

(*Men âmene bi'l-kader, emine mine'l-keder.*) "Kadere inanan, kederlerden emin olur." Bu gibi şeylerin karşısında sağlam durur.

Atalarımızın sağlamlığına cümle alem hayran olmuştur. Kale gibi, çelik gibi... Nasıl çeliği böyle kıvırırsın eğilir, bırakırsın tekrar eski haline gelir. Yay gibi, çelik gibi. Neden?.. Çünkü kader inancı var. Her şeyin Allah'tan olduğunu biliyor, Allah'ın kendisini imtihan ettiğini biliyor, edebini muhafaza ediyor. Dişini sıkıyor, sabrediyor.

Bizim bir ameliyatımız olmuştu. Koğuştan bir arkadaşı götürdüler, ameliyat yapacaklar. Kulağında bir problem var. Bütün hastane bağırtısından inliyor. Bütün hastaların morali bozuluyor. Tabii, zor bir durum...

Ondan sonra bir başkası gitti, adam "gık" demiyor. Doktor;

"—Yâhu acımıyor mu, niye bağırmıyorsun?" filan diye sormuş.

Diyor ki:

"—Acıyor ama, bağırınca acı dinmiyor ki!"

Bağırdığı zaman acı geçmiyor ki. İnsan bağırıyor ama niçin bağırıyor? Psikolojik olarak bağırıyor. Bağırmıyor, dişini sıkıyor, nasıl olsa geçecek.

İşte müslüman bağırmaz, "Nasıl olsa geçecek!" der. O acının da kendisine sevap kazandıracağını, sabrettiği zaman sevap kazanacağını bilir.

Ne kadar güzel bir hadis-i şerif öğrenmiş olduk. Hazret-i Ali RA Efendimiz rivayet ettiği için, o da önemli. Hazret-i Ali'yi seven özel gruplar var Türkiyemiz'de... Onları da ben dinlesinler, Hazret-i Ali Efendimiz'i bilsinler, yolunu bilsinler diye istiyorum. Hazret-i Ali Efendimiz'le ilgili sözleri de, böyle bahis konusu etmek istiyorum. Ondan rivâyeten gelmiş hadis-i şerifleri de bildirmek istiyorum.

Özetleyelim:

"—Cenneti isteyen boş durmaz, hayırlara koşar, insanlara hayırlı işler yapar." diyor Peygamber SAS Efendimiz. Yapmalıdır demek istiyor yani. "Cehennemden korkan, şehevât-ı nefsâniyyesine dizgin vurur, fren yapar, kötü işlere meyletmez." Yâni lafta bırakmaz işi. Kötülüklerden kendini çeker.

"—Ölümü gören, lezzetlere karşı sabreder, ahiretini berbat edecek işlere tevessül etmez, sabırlı olur. Ölüme hazırlanır. Ve dünyanın boşluğunu gören insan da, kendisine gelen musibetlere metîn olur, dayanıklı olur." Onların karşısında demoralize olmaz, yıkılmaz, perişan olmaz, morali bozulmaz, intihara ve sâireye kalkışmaz, metin olarak durur. 'Eh, ne yapalım, Allah'ın takdiri!' der, sabreder ve ecir alır. Sonunda da iyi olur."

Eyyûb AS'ın başına neler gelmiş. Eyyûb AS'ın hayatını okuyun, sevgili dinleyiciler. Neler neler gelmiş başına da, ne güzel sabretmiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri ne güzel methediyor Kur'an-ı Kerim'de. Onun başına gelenin binde biri gelmemiştir etrafınızdaki insanların başına… Ama, o peygamber olduğu halde o musibetler gelmiş. Kavminden hiç birisi yanına sokulamamış. Şehirden çıkarmışlar, mezbelelik bir yerde tek başına yaşamış. Onun hastalığı bize bulaşmasın demişler demek ki.

Bir mübarek hanımı —vâlide hanım diyelim, yâni eşi— gidip gelirmiş yanına, başkası sokulamazmış. Uzaktan bakarlarmış. Sabretmiş, sabretmiş, sabretmiş ama, ondan sonra yine sağlığına kavuşmuş, malına kavuşmuş, evlâd u ıyâline kavuşmuş. Allah'ın imtihanı... Öyle geliyor, ama sonunda da büyük mükâfatlar oluyor.

Allah sizi cennet için hazırlanan, faydalı işler yapanlardan eylesin... Cehennemden korunan, kötülüklerden kendisini çeken, kötülükleri yapmayan insan eylesin... Ölümü görüp de hazırlanan

ve kendisinin ahiretine zarar verecek lezzetlerden kendisini çekebilen insan eylesin... Fânî dünyanın lezzetlerine dalıp da, ihmalkârlık yaptırmasın... Dünyanın boşluğunu görüp de, başımıza ufak tefek şeyler gelirse, Allah'ın sevmeyeceği reaksiyonlar içine düşmeyen; sabırla, metanetle meseleyi karşılayıp, oradan da sevap kazanan kullarından eylesin...

Rabbimiz cümlemizi mutlu eylesin... Mutluluğu istiyoruz, afiyeti istiyoruz, dünyada ve ahirette... Hele hele dinî konularda sapa-sağlam olmayı istiyoruz. Allah bizi sağlam inançlı, sağlam dînî duygulara sahip, kalbi pırıl pırıl nurlu, takvâ ehli, sabırlı, şükürlü, hayırlı, feyizli kullarından eylesin...

Sevdiklerinizle beraber sevgili dinleyicilerim; yâni anneniz, babanız, yakınlarınız, evlatlarınız, eşleriniz, çevreniz, dostlarınızla beraber Allah, nice nice mutlu cumalara erdirsin... Hem dünyada, hem ahirette bahtiyar olun... Allah-u Teàlâ Hazretleri cennetiyle, cemâliyle cümlenizi müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

26. 08. 1994 - İstanbul

20. KALPLERİN CİLÂLANMASI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarına, sizleri sevdiklerinizle beraber nâil eylesin…

a. Kalplerin Paslanması

Peygamber SAS Efendimiz, Abdullah ibn-i Ömer RA'dan rivayet edildiğine göre buyurmuşlar ki:[116]

إِنَّ هٰذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَأُ كَمَا يَصْدَأُ الْحَدِيدُ ، إِذَا أَصَابَهُ الْمَاءِ.

قِيلَ: يَا رَسُولَ اللهِ ، وَمَا جِلاَءُهَا ؟ قَالَ: كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ ،

وَتِلاَوَةِ الْقُرآنِ (هب. عن ابن عمر)

RE. 134/1 (*İnne hâzihi'l-kulûbe tasdeü kemâ yasdeü'l-hadîdü, izâ esàbehü'l-mâ'. Kîle: Yâ rasûla'llàh, ve mâ cilâühâ? Kàle: Kesretü zikri'l-mevti ve tilâveti'l-kur'ân.*)

Hadis-i şerîfin Arapça metnini, Efendimiz SAS'in mübarek lisanıyla, her halde mübarek ağzından, fem-i saadetinden çıktığı şekliyle okumuş olduk. Şöyle buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şerîfinde:

(*İnne hâzihi'l-kulûb*) "Hiç şüphe yok ki, muhakkak ki bu kalpler, (*tasdeü*) paslanır; (*kemâ yasdeü'l-hadîdü izâ esâbehü'l-*

---

[116] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.352, no:2014; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.198, no:1178; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kısmen: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.197; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XI, s.85, no:5766; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.V, s.283, no:1421; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.852, no:42130; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IX, s.394, no:8669, 8670.

mâ') demir suda bulunduğu zaman, su geldiği zaman üzerine, suyun içinde kaldığı zaman, ıslak olduğu zaman paslandığı gibi bu kalpler de paslanır."

(*Kîle: Yâ rasûla'llàh, ve mâ cilâühâ?*) Bunun üzerine sahabe-i kiram sordular ki Peygamber Efendimiz SAS'e:

"—Ey Allah'ın Rasûlü bu paslanmış olan kalplerin cilâlanması, parlatılması, pasının giderilmesi, temizlenmesi nasıl olur? Nasıl olacak?.. Demiri işte zımparalıyoruz, yağlıyoruz, eğeliyoruz... O tarzda parlıyor. Ama bu kalplerin parlaması, cilâlanması, pasının giderilmesi nasıl olur yâ Rasûlallah?" diye sordular.

(*Kàle*) Peygamber SAS Efendimiz şöyle buyurdu:

(*Kesretü zikri'l-mevti ve tilâveti'l-kur'an*) "Cilâlanması iki şeyle oluyor: Bir; ölümü hatırlamanın çokluğu ile... İkincisi; Kur'an-ı Kerim'in okunması ile veyahut Kur'an-ı Kerim'in tilâvetinin çokluğu ile..."

Şimdi, bu hadis-i şerif üzerinde siz dinleyicilerime, siz sevgili kardeşlerime önemli bazı açıklamalar yapmak istiyorum. Önce şunu söyleyeyim:

Kalp, kalpler... Kalp dediğimiz zaman bizim hatırımıza iki şey gelir. Veyahut ilk önce, hemen, derhal bir şey gelir: Göğsümüzde, sol tarafımızda, aşağı yukarı bir çam kozalağı büyüklüğünde, ona da şeklen benzeyen, alt tarafı sivri, üst tarafı biraz daha yuvarlak bir et parçası. Tık tık atıyor ve insanın vücuduna kanı pompalıyor. Kalp diye ilk hatırladığımız budur.

Fakat hadis-i şeriflerde ve ayet-i kerimelerde kalp geçtiği zaman, kalp denilen bu değildir. Yâni bizim yürek dediğimiz; koyun yüreği diyoruz, sığır yüreği diyoruz, insanın yüreği diyoruz; bu et parçası değildir kasdedilen... Bizim gönül dediğimiz, Türkçe'de gönül diye adlandırdığımız mânevî iç varlığımızdır, iç âlemimizdir kalp diye kasdedilen.

O halde, bu kalpler de paslanır. "Demirin suyla bulaştığı zaman, suyun yanında, suyun içinde olduğu zaman paslandığı gibi, bu gönüller de paslanır." demiş oluyor Peygamber Efendimiz. Yâni, insanın iç dünyası paslanır. İnsanın iç şahsiyeti, iç alemi, gönlü de bir takım hoş olmayan kirlerle, birtakım çalışmasını engelleyen paslarla kirlenir." demiş oluyor.

Tabii, insanın gönlü aslında Allah'ı bilme vasıtasıdır, şuurudur. İnsanın yaptığı bir şeyi böyle Allah'ın rızasına uygun olarak yapabildiği, muhakeme yürüttüğü, doğru olan şeyi bulduğu ve yaptığı, bu bulmayı sağlayan âletidir insanın kalbi...

Şimdi, bu kalpler paslanıyor; yâni vazifesini yapamaz oluyor, gerçeği göremez oluyor, gerçeğe bağlanamaz oluyor, düşündüğü gerçeği yapamaz oluyor. İnsanın gönlü insanı idare eden iç âlemidir, önemlidir. Kalp paslandığı zaman çalışmıyor, demir paslandığı zaman çalışmıyor.

Bir makineyi düşünün, rutubetli yerde kalmış, her tarafı paslanmış... Dönmez bile çarkları... Onun mutlaka yağlanması lâzım, pasının silinmesi, giderilmesi lâzım gelir.

İşte insanın gönlü de çalışmadığı zaman, insan iyi bir müslüman olamaz. Yâni, Allah'ın emirlerini tutamaz, yasaklarından kaçamaz. Çünkü insanın iyi kulluk yapması da kolay değildir, fedakârlık ister, birtakım zorlamalar ister. Günahlardan geri durmak, bir azim ve irade işidir. Rûhen kuvvetli olmak lâzım ve kendisini alıkoyabilmesi lâzım!..

Hayırlı, sevaplı işler de biraz zordur, meşakkatlidir, sıkıntılıdır... Onları da yapabilmesi için, insanın yine kendisini zorlaması lâzım! Yâni hem iyilikleri yapabilmekte bir ruh gücü, kuvveti, iç âlemi kuvveti lâzım geliyor insanoğlu için; hem de kötülüklerden geri durması, kendisini frenleyebilmesi için yine bir ruh kuvveti, iç âleminin sağlam ve kuvvetli olması gerekiyor. Bunu yapabilmesi mümkündür insan için... Ama kolay değil, bir eğitim işi. Kalplerin, gönüllerin böyle bu işleri yapacak tarzda donanması lâzım, eğitilmesi lâzım, çalışması lâzım!..

Tabii bu kalbin bu hale gelmesini sağlama, tasavvuf ilmiyle oluyor. Yâni, İslâmî ilimlerin içinde kalple ilgilenen ilim tasavvuf ilmidir. Tasavvuf ilmi bir insanın gönlünü nasıl temizleneceğini, gönlünü nasıl iyi şeyleri yapmaya zorlayacağını; kötü şeylerden nasıl kendisini, iradesini kuvvetli bir şekilde sıkarak çekip alıkoyacağını öğreten bir ilimdir. Kalpler böyle bir eğitim ve çalışma ve uğraşma ve terbiye ile istenilen seviyeye geliyor. Ve insan da o zaman, kalbi muntazam çalışan, şıkır şıkır çalışan, iyi çalışan bir insan olarak iyi işler yapıyor. İyi bir müslüman oluyor,

iyi bir insan oluyor, öteki insanlara faydalı oluyor, güzel şeyler yapabiliyor. Zor da olsa iyi şeyleri yapabiliyor.

Cihad meselâ, düşünün, Allah'ın en sevdiği sevaplı çalışmalardan birisi. Çok zor, herkes yapamaz. Mal vermek, zekât vermek kolay değildir. Herkes parasını çıkartıp tarlasını, bahçesini, evini Allah yolunda veremez. Oruç kolay değildir, namaz kolay değildir, herkes yapamıyor işte... Abdest almak kolay değildir. Her birisi küçüklü, büyüklü birtakım fedakârlıklar istiyor. Bu kalplerin böyle küçükten yetiştirilmesi lâzım, çok küçük yaşta yetiştirilmesi lâzım!

Küçük deyince, hemen hatırıma büyük halamızın, Hocamızın kız kardeşi olan büyük halamızın bir hatırası her zaman geliyor. Burada tabii birçok illerden benim bu konuşmamı dinleyecek kardeşlerime bunu nakletmek isterim. Olmuş bir hadise:

Medine-i Münevvere'ye gitmişler, imamın evinde misafir olmuşlar. Çok seneler önce, Medine bu kadar büyük değilken, imamın evine misafir gitmişler hacı olarak... Sabahleyin erken okunur orada sabah ezanı. Erkenden, imsak kesilir kesilmez, daha ortalık böyle karanlık durumdayken ezanlar okunur. Çok erken, daha güneş filan çıkıp da ortalık aydınlanmadan... Ev sahibi hanım hemen beşikteki çocuğun yanına gitmiş, mışıl mışıl uyuyan çocuğun burnunu tutmuş, ağzını kapatmış, yanağını sıkmış, sevmiş, öpmüş... Ama rahatsız etmiş yâni, uykusunu bozmuş.

Bizim hala da biraz böyle latife yollu demiş ki:

"—Kız ne yapıyorsun? Mışıl mışıl uyuyan çocuğu ne diye uyandırıyorsun? Ne diye rahatını bozdun çocukcağızın?.."

Kadın demiş:

"—Ezan okunuyor!"

"—Olsun, bu küçücük çocuk. Beşikteki çocuğun ezanla ne ilgisi var? Kundakta, henüz mükellef yaşta değil, namaz kılması gerekmiyor, abdest alması gerekmiyor. Zaten onları anlayacak yaşta değil. Bebek... Küçük bebek, kucak bebeği, kundak bebeği..."

"—Yok, olmaz! Ben bunu şimdi uyandırmasam, efendim kızar. Babası kızar çocuğun... O istiyor uyandırmamı."demiş.

"—E niye istiyor? Yâni ne diye çocuk hemen uyandırılıyor?.."



Uyku saati, herkesin uyuduğu, gecenin devam edip sona erdiği bir saat ama, yine herkesin uyumak istediği bir saat. Nefsin uyumayı, uykuyu istediği bir saat... Demiş ki:

"—Çocuk şimdi küçükken, kundaktayken, bebekken böyle bu saatte kalkmaya alışmazsa, büyüdüğü zaman hiç kalkmaz. Küçükten bunun bu eğitimi görmesi lâzım!" diye söylemiş halama.

Şimdi bu, benim için çok önemli bir doküman oldu. Çocuğun terbiyesi tabii çok önemli... İnsanın kalbinin, nefsinin terbiyesi, huylarının, ahlâkının geliştirilmesi çok çok öncelerden başlıyor. Bebekken yapılacak çok şeyler var. Çocuk bebekken saat dörtte, beşte, imsak vaktinde, sabahın vakti girdiği zaman, namaz vaktinde uyanık olacak. Vücudu buna alışınca, rahatlıkla kalkacak. Uyutmak istesen bile uyumayacak. Çok küçükten başlayan bir eğitim.

Kalpler de tabii böyle eğitilmesi lâzım! Eğitiliyor, tamam, insan da birtakım güzel vasıfları alıyor ama, Peygamber Efendimiz'in bu hadis-i şerifinde söylediğine göre, aynı zamanda yeniden paslanabiliyor. Yâni, ışıl ışıl çalışmakta olan bir passız,

sağlam bir şeyin, cihazın da paslanması gibi yeniden paslanıyor. Yâni, çalışırken de paslanabiliyor. Su geldiği zaman demirin paslandığı gibi, çalışan bir kalp olsa bile zaman zaman paslanıyor. Su gibi bir şey geliyor, yâni gönlünü bozan, gönlünü karartan bir şeyler oluyor.

Gazetede bir olmadık, nâhoş söz okur, yanlış fikir okur. Kötü, nursuz bir insanla karşılaşır, onun sözleri ona ters tesir eder, sorduğu acayip sorularla zihni allak bullak olur. Karşılaştığı çeşitli şeylerden, kendisinin işlediği bazı kusurlardan içine bir kararma gelebilir. Yediği haram lokmadan, yaptığı hatalı işten kalbi kararabilir.

Demek ki, hiç kimse aman benim kalbim temizdir diye boş durmayacak, rahat durmayacak, dikkat edecek, kalbini kollayacak ve kalbinin paslanabileceğini bilecek.

b. Ölümü Çok Düşünmenin Faydası

Rasûlüllah SAS Efendimiz'e sormuşlar:

"—Yâ Rasûlallah, mâdem kalpler böyle paslanıyormuş; acaba bunun cilâlanması nasıl olacak, pasının giderilmesi nasıl olacak?" diye sormuşlar.

İyi ki sormuşlar. Çünkü, çok güzel cevap geliyor arkasından. Bunun bizim tarafımızdan bilinmesi çok önemli, sevgili dinleyiciler!

"—Kalplerin cilâlanması ne ile olur?" denilince, buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

كَثْرَةُ ذِكْرِ الْمَوْتِ، وَتِلاَوَةِ الْقُرْآنِ .

(*Kesretü zikri'l-mevt*) "Ölümü düşünmenin çok olmasıyla olur. Ölümü düşünmeyi çok yapmak, onun cilâsıdır. (*Ve tilâveti'l-kur'an*) veyahut (*kesreti tilâveti'l-kur'an*) demektir bu. "Kur'an'ın okunması veyâ Kur'an-ı Kerim'in çok okunması ile olur."

Şimdi bu iki tedavi şekli, iki çare üzerinde de duralım!

Sevgili kardeşlerim, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: (*Kesretü zikri'l-mevt*) "Ölümü düşünmeyi çok yapacak bir insan,

bir müslüman...” Yâni, hafızasında, gözünün önünde ölmek olayı mevcut olacak. Onu çok hatırlayacak, hatırından çıkarmayacak.

Çünkü ölümü düşünmek, insanı mâkul bir çizgiye getiriyor. Meseleleri derinden muhakeme etmeye götürüyor, kendisini kontrol etmeye götürüyor. Ölümden sonra mahkeme-i kübrâ olacak ya, Allah’ın huzuruna çıkacak ya insan; kendisinin yaptığı işlerin, hareketlerin o zaman kendisine faydalı mı olacak, zararlı mı olacak olduğunu düşünmeye sevk ediyor. Ölümden sonraki mahkeme-i kübrâya hazırlanmaya götürüyor. Artık öldüğü zaman, insanın elinde sevap yapma fırsatı da kalmıyor. Müşkil işlerini halletme imkânı da kalmıyor, günahlarına tevbe etme imkânı da kalmıyor. Ölümü düşünmek çok kıymetlidir.

ذِكْرُ الْمَوْتِ صَدَقَةٌ (الديلمي عن معاذ)

RE. 286/6 (*Zikrü’l-mevti sadakatün.*)[117] “Ölümü düşünmek sadaka vermek gibi sevaptır.” buyuruyor Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde. Çünkü kendisine fayda sağlıyor, kendisini ıslah ediyor.

Şu nefis dediğimiz azgın iç varlığımız, hani çeşitli taşkınlıklar yapan, günahlara insanı sürükleyen, içki içirten, kumar oynatan, kavga ettirten; namazdan, niyazdan kaçırtan, iyi işleri yapmaktan alıkoyan, kötü işlere de bulaştıran nefsi insanın, ölümle ıslah oluyor.

Onun için, Peygamber Efendimiz SAS ölümü düşünmeyi tavsiye etmiş. (*Kesretü zikri’l-mevt)* Çok düşünmeyi tavsiye ediyor. Yâni kalbin pasının gitmesi için, pırıl pırıl bir kalbi olması için, insanın gönlünün ışıl ışıl, nurlu olması için, ölümü çok düşünmesi lâzım!..

Ne kadar çok düşüneceğiz, bunu nasıl yapacağız? Bizim yolumuzda, tasavvuf yolumuzda büyüklerimiz bunu pratiğe

---

[117] *Kenzü’l-Ummâl*, c.XI, s.657, no:32247 ve c.XV, s.1313, no:43438, 43584; *Keşfü’l-Hafâ,* c.II, s.327, no:1345; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.XIII, s.40, no:12503.

bağlamışlar. Yâni, her tavsiyenin bir pratiği vardır, bir şekli vardır.

"—Temiz ol!.."

"—E nasıl temiz olacağım?"

Günde beş defa abdest alarak temiz olacaksın. Haftada en aşağı bir defa gusül abdesti alarak temiz olacaksın. Şekli bu işte...

İslâm temizliği emretmiş, temizliğin pratik çaresini de söylemiş. Günde beş defa elini, yüzünü, ayaklarını ışıl ışıl, pırıl pırıl, gıcır gıcır yıkayacak bir insan... Haftada bir defa en aşağı, tepeden tırnağa boy abdesti alacak. Bu tarih boyunca İslâm geldiği zamandan beri tatbik edilmiş. İşte pratik çâre...

Şimdiki zamanın insanları yapıyorlar ama, eskiler yapmıyorlardı. Eskiden başka milletler yapmıyorlardı bunu... Bizim dedelerimiz her gittiği yere câmi yapmıştır, caminin yanına çeşme koymuştur; çeşmenin yanına hamam koymuştur, sıcak su getirmiştir. Hayır yapmıştır, hasenat yapmıştır herkes tertemiz olsun, ışıl ışıl, gıcır gıcır olsun diye...

16. Asır'da, Baron de Büsbek[118] diye bir seyyah Osmanlı ülkesine gelmiş. O zamanlar onlarda yıkanmak yok. Vaftiz suyunun bereketi kaçmasın diye düşünüyorlar, yıkanmıyorlar; siliniyorlar. Tabii yıkanma töresi, örfü, âdeti onlarda yok... Hatıralarında yazmış diyor ki:

"—Bu Osmanlılar ne kadar acaib insanlar! Her gün yıkanıyorlar, ışıl ışıl yıkanıyorlar, haftada bir yıkanıyorlar pırıl pırıl... Bunlar hasta olacaklar, ne biçim şey, bu kadar yıkanmak olur mu?" diyor.

Yâni kendilerinin ülkelerinde yıkanmak olmadığı için, törelerinde yıkanmak olmadığı için, garipsiyor. Osmanlı İmparatorluğu'nda gördüğü hamamlar, banyolar acaib geliyor.

---

[118] Baron de Busbek, Osmanlı Devleti'nin en kudretli ve Avrupalılar tarafından da en çok merak edilen Kanunî döneminde Avusturya sefiri olarak Türkiye'ye gelmiştir. 1554-1562 yılları arasında sekiz yıl süren büyükelçiliği sırasındaki bilgi ve gözlemlerini dört mektup halinde arkadaşı Nicholas Michault'ya yazmıştır. Baron de Busbek'in mektupları, Latince aslından *Türk Mektupları* adıyla Hüseyin Cahit Yalçın tarafından Türkçe olarak yayımlanmıştır. Bu mektuplar, daha sonra *Kanuni Devrinde Bir Sefirin Hatıratı* adıyla 1953'te neşredilmiştir.



Yıkanmak, tertemiz, pırıl pırıl keselenmek, sabunlanmak, pembe beyaz, böyle ışıl ışıl olmak garibine gidiyor.

Başka bir şeye de hayret etmiş. Osmanlı başşehrine, İstanbul'a yaklaştığı zaman, Yedikule civarında bakmış her taraf sümbül bahçesi, lâle bahçesi, çiçekler vs...

"—Bu Osmanlılar." diyor Baron de Büsbek, Belçika Elçisi; "Bu Osmanlılar acaib insanlar, çiçeği o kadar çok seviyorlar ki, bir çiçek için olmadık parayı verir bu adamlar. Çiçek hayranıdır bunlar. Her şey çiçekle ifade edilir; duygular vs. Birbirlerine çiçek hediye ederler." diyor.

Bu Baron de Büsbek, lâleyi Türkiye'den alıp, Hollanda'ya götürüp Hollanda'da da yetiştirmeye başlayan insan.

Bu yıkanmayı, temizliği İslâm emretmiş:[119]

---

[119] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.203, no:223; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.342, no:22953, 22960; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.174, no:653; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.III, s.284, no:3424; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.14, no:37; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.45, no:12; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.42, no:185; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.132; Ebû Avâne, *Müsned*, c.I, s.189, no:600; İbn-i Esir,

اَلطُّهُورُ شَطْرُ الْإِيمَانِ (حم. م. ت. عن أبي مالك الأشعري)

RE. 221/2 (*Et-tuhûru şatru'l-îmân*) "Temizlik imanın büyük bir bölümüdür, yarısıdır." buyurmuş.

E nasıl temizlenecek; bunu da göstermiş: Günde beş defa namaz için abdest alacak. Haftada en az bir defa da gıcır gıcır yıkanacak tertemiz... Yıkanmanın şeklini şemâilini de ortaya koymuş. Suyu dökecek, pis su gidecek... Öyle küvetin içine girip de, pis su temiz suya karışıp, cambıl cumbul çıkıp, ondan sonra yine üstüne pislikler yapışarak temizlenmiş olmuyor. Bunun şekli şemâili var. Kurnada sular var. Üstüne suları döküyor, pis sular gidiyor, yeniden döküyor, yeniden döküyor... Böyle temizleniyor iki defa, üç defa filan.

İşte kalbin temizlenmesi için de pratik çare nedir: Ölümü düşünmek... Ölümü düşünmenin pratik çaresi nedir?.. Bizim tasavvufî yolumuzda deniyor ki:

"—Her gün zikrini yaparken, sakin bir zamanda şöyle kıbleye dönersin, oturursun, gözünü kapatırsın; Azrâil'in nasıl geleceğini, canını nasıl alacağını göz önüne getirirsin. Nasıl kelime-i şehâdet getirerek ruhunu teslim edeceğini düşünürsün. Sonra seni nasıl yıkayacaklar, nasıl namazını kılacaklar, nasıl götürüp kabre koyacaklar; kabirde nasıl sorgu sual olacak? Sonra kıyamet nasıl kopacak, ahirette başlarına neler gelecek?.. Bir düşünürsün." diyor.

Günde bir defa bunu, pratik olarak işte hayatının bir yerine yerleştirmiş. Zikrini yaparken seccadesinde, akşamda veya sabahta ölümü düşünüyor.

O zaman tabii, her gün düşüne düşüne, çok düşünme olur. Sabah düşünüyor, akşam düşünüyor ne ise...

Üsdü'l-Gàbe, c.I, s.1208; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.II, s.195, no:2043; İbn-i Sa'd, *Tabakàt*, c.IV, s.358; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.314; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.462, no:3976; Ebû Mâlik el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.487, no:25998; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.658, no:1669; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIV, s.156, no:14009.

“—Ha, ben madem öleceğim, o halde günahları bırakayım!.. Ben madem öleceğim, Allah’ın huzuruna varacağım; cenneti kazanmak için iyi şeyleri yapayım!” diye, tabii nefsinin ıslahına vesile oluyor. Sevap kazanmasına vesile oluyor. Tasavvufta ilerlemesine, Allah’ın sevgili kulu, evliyâsı olmasına vesîle oluyor.

Ölümü düşünmezse bir insan, ne olur? Har vurur, harman savurur. Vur patlasın, çal oynasın, oynar. Ciddî işleri düşünmez, sorumluluğunu düşünmez, vazifelerini yapmaz. Sonunda birden, aniden, hiç hazırlıksız bir şekilde, hiç hazırlanmamışken ölüm gelir. İçkideyken gelir, kumardayken gelir, zinadayken gelir, kötü bir haldeyken gelir. Çok perişan bir şekilde, murdar olarak ahirete gider; dünyası, ahireti perişan olmuş olur.

Onun için pratiğe bağlamış büyüklerimiz; “Zikre oturduğun zaman, seccadende şöyle bir düşün ölümü!” diye tavsiye etmişler. Nasıl düşüneceğini de güzelce tarif etmişler. Onun için, ölümü düşünmek lâzım!

Kalbin pası gitsin, kalbi nurlansın, içi dışı ışıl ışıl bilgili, görgülü, düşünceli, iyi bir müslüman olunsun diye, bir tavsiyesi bu Peygamber SAS Efendimiz’in.

c. Kur’an’ı Çok Okuyalım!

İkincisi de: (*Kesretü tilâveti’l-kur’ân*) “Kur’an-ı Kerim’i çok okuyacak.” Evet, herkes biraz Kur’an-ı Kerim’i okur. (*Kul hüva’llàhu ehad*) da Kur’an-ı Kerim’den, *Fatihâ* da Kur’an-ı Kerim’den. Birazcık okuyor, hiç okumamış değil. Ama bunun çok okunması lâzım; bir...

İkincisi de sevgili dinleyiciler, bizim yapmadığımız bir şey, bunu başka kardeşlerimiz, başka milletler, başka ümmetler belki bizden daha iyi yapıyorlar diye düşünüyorum ben şahsen: Mânâsını düşünmek lâzım!..

Kur’an-ı Kerim bize, mânâsını anlayalım ve içindeki emirleri tutalım diye indi. İçindeki yasakları bilelim, onlardan korunalım diye indi. Yâni, içindeki sözler, bizimle ilgili birtakım sözler. Bize bazı şeyleri emrediyor Allah... Bize bazı örnekler veriyor. Eski ümmetlerin hatalarından dolayı başlarına gelenleri misal olarak veriyor. Yapmamız gereken şeyleri bildiriyor. Günahları

bildiriyor, bunları işlemeyin diye... Sevaplı işleri bildiriyor, bunları yapın da, benim rahmetime erin, rızamı kazanın diye.

Onun için, Kur'an-ı Kerim'i de çok okumamız lâzım ve mânâsını anlayarak okumamız lâzım!..

Bu işin pratiği nedir?.. Türkiye'de işte siz sevgili dinleyicilerim, %99'unuz Arapça bilmiyorsunuz. Peygamber Efendimiz de bu hadis-i şerîfinde:

"—Kur'an-ı Kerim'i okuyun, çok okuyun!" buyurmuş.

Yâni, "Kalbinizin nurlanması için, böyle iyi bir müslüman olmanız için Kur'an-ı Kerim'i okuyun!" buyurmuş. Bunun nasıl yapılması lâzım?..

Bir kere, Kur'an-ı Kerim'in kendi öz harfleriyle *dal*'ı, *zel*'i, *ayın*'ı, *gayın*'ı, peltek *se*'yi ve sâireyi bilerek, öteki *sin*'den, *sad*'dan ayırarak okuyabilmek lâzım!.. *Te*'yi, *tı*'dan ayırarak okuyabilmek lâzım!.. Bu bir... Bu bizim kültürümüz, dinimizin can damarı. İlk önce bu harfleri öğreneceğiz. Kur'an-ı Kerim'i böyle hatasız, güzel güzel okuyabileceğiz.



Diyor ki Peygamber Efendimiz: “Kur’an-ı Kerim’in yüzüne bakmak bile sevaptır, bir harfini telaffuz etmek bile sevaptır. Allah her harfine bir hasene veriyor.” Yâni bir mükâfat, bir iyilik veriyor.

Hasene diye geçiyor benim vaazlarımda, onu da müjdeleyeyim sevgili dinleyicilerime: Allah-u Teàlâ Hazretleri bir müslümanın bir hasenesini kabul etse, cennete girermiş o müslüman... Yâni bir hasenesini kabul etmek bile çok büyük bir olay, bitiriyor meseleyi...

Bir harfine bir hasene veriyor Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur’an okuduğu zaman. *Elif* dediği zaman bir, *lâm* dediği zaman bir, *mim* dediği zaman bir hasene veriyor. Büyük mükâfatlara nail oluyor insan... Bir kere bunu güzel okuyacak.

Ama ondan sonra ne yapacak?.. Meali açacak, Kur’an-ı Kerim tefsirlerini açacak, açıklamalarını açacak, Kur’an-ı Kerim’in anlamını veren kitapları açacak; okuduğu bölümün mânâsını dikkatli bir şekilde okuyacak!..

Bizim lisede okuduğumuz İngilizce ders kitabı vardı, oradan hatırlıyorum:

“—Kitapların okunması da kademe kademedir. Bazı kitapları göz ucuyla hızlı bir şekilde okursun, bitirirsin. Romandır, macera romanıdır hızlı bir şekilde okursun, olayı takip edersin, bitirirsin, tamam... Ama bazı kitaplar vardır, böyle dokuz defa çevirerek iyice çiğnenip, ondan sonra güzelce yutulması lâzım!” diyor.

Yâni, yemeğe benzetiyor. Meselâ su içmek gibi, lıkır lıkır içmek var; bir de iyice çiğneyip, iyice hazır hale getirdikten sonra yutmak var... Düşüne düşüne...

Bazı kitaplar düşüne düşüne, dikkatli bir şekilde okunur. Kur’an-ı Kerim de her kelimesinin, her harfinin, her ifadesindeki söyleniş üslûbunun önemi olan bir kitap... Allah’ın kelâmı... Bir harfinden kaç çeşit mânâ çıkar. Bir ayetinden kırk tane, elli tane hüküm çıkar. Tabii Kur’an-ı Kerim’i, sıradan bir gazete haberi okur gibi okumak olmaz. İnceden inceye düşünmek lâzım! Her şeyin detayını düşünmek lâzım ve doğrusunu öğrenmek lâzım!..

Onun için, meal dediğimiz, sadece tercümeler, Kur’an-ı Kerim’in anlamını veren eserler yetmez; tefsirini okumak lâzım!..

Çünkü tefsirinde o sözlerin altında yatan mânâlar, bilim adamları tarafından doğru bir şekilde açıklanmış oluyor.

O bakımdan sevgili dinleyicilerim, bu cuma sohbetimde sizlere pratik olarak iki şey söylemiş oluyor Peygamber SAS Efendimiz; ben de size nakletmiş oluyorum:

1) Gününüzün bir zamanında bu hayatın fâniliğini düşünün, ölümü düşünün! Tabii hayatın çeşitli olayları sizin gönlünüzü karartabilir, içinizdeki duygularınızı allak bullak edebilir. İçinizin tekrar nurlanması için, ölümü düşünüp ölümden sonrasına hazırlanmak önemli. Şöyle seccadenize bir namazın arkasından oturduğunuz zaman, gözlerinizi kapayın; nasıl öleceğinizi, ölümden sonra başınıza neler geleceğini, ahireti bir düşünün ki feyziniz, sevabınız, nurunuz çok olsun... Bir.

2) İkincisi de, Allah'ın kelâmı Kur'an-ı Kerim'i çok okuyun!.. Nasıl okuyun?.. Önce lafızlarını, sözlerini güzel okumayı öğrenin, harflerini öğrenin! Sonra anlamını öğrenin!.. Sonra anlamının şerhini, açıklamasını, geniş izahını öğrenin. Ama isterseniz üç ayet öğrenin, isterseniz on ayet öğrenin, isterseniz bir ayet öğrenin; ama Kur'an-ı Kerim'in o okuduğunuz ayetinin mânâsını güzel bir şekilde öğrenin!

Bu ikisi kalbin nurlanması için çok önemlidir, büyük sevap kazanmak için önemlidir. İnsan o zaman Allah'ın istediği bir müslüman olur. Kur'an-ı Kerim'de kendisine bildirilen şeyleri öğrenmiş olur, yapan bir insan olur. Allah'ın sevgili bir kulu olur. Önüne feyiz kapıları, rahmet kapıları, cennet kapıları açılır. Hayatını güzel tanzim eder ve Allah'ın huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varması böylece mümkün olur.

Onun için, size ölümü çok düşünmenizi ve Kur'an-ı Kerim'i anlayarak, şerhini, açıklamasını da okuyarak takip etmenizi, her gün vaktinizin bir kısmını buna ayırmanızı tavsiye ediyorum, bu hadis-i şerîfe dayanarak...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi dinini bilen, cahil olmayan, âlim olan, fazıl olan, kâmil olan, hakîm olan, bilgili olan müslümanlardan eylesin... Kusurlu müslüman değil, faziletli müslüman eylesin... Kalbi kararmış, içi kararmış müslüman değil; içi nurlanmış, kalbi pırıl pırıl, duyguları gayet güzel; insanların

iyiliğini istiyor, herkese iyilik yapmak istiyor, ahiret hatırından çıkmıyor, ölüm hatırından çıkmıyor, ölüm için, ahiret için hazırlanıyor, cenneti kazanmaya koşturuyor, çalışıyor, cehenneme düşmemeye dikkat ediyor... Böyle bir müslüman olmayı Allah nasib eylesin...

Ömrünüzü Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına uygun geçirmenizi; huzuruna da yüzü ak, alnı açık, pırıl pırıl, nurlu, sevdiği bir kul olarak varmanızı nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle sizi ve sevdiklerinizi, çevrenizle, çoluk çocuğunuzla, yakınlarınızla, anne babalarınızla birlikte, dost ve arkadaşlarınızla birlikte rahmetine erdirsin... Rızâsına vâsıl eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

02. 09. 1994 - AKRA

21. ŞAŞILACAK KİMSELER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!..

Biliyorsunuz, İslâm denge dini… Her şey belli bir hudut içinde, kendisinin ne kadar değeri varsa, sistemde o kadar yerini almış ve her şey ölçülü... Yâni, bu ölçülülükten maksat, İslâm'da ifrat da yok, tefrit de yok. Yâni aşırılık da yok, azlık da yok, çokluk da yok... Bir denge var, bir itidal var. Yâni, uyumluluk ve bir güzellik var her şeyde...

İslâm'ın bu güzelliğinin bir tecellisi de, müslümanın duygularında meydana geliyor. Müslümanın duygu itibariyle, nasıl bir duygu içinde olması lâzım?.. Çok neşeli, çok ümitli, çok gamsız, tasasız mı olması lâzım; veyahut çok sararmış, solmuş, korku içinde, ne yapacağını bilmeyen, feleğini şaşırmış, dünyadan hiç zevki kalmamış bir insan mı olması lâzım?..

Tabii bunlar birer duygu. Bu duyguları tarih boyunca eski milletler dînî duygu olarak yaşamışlar, tatmışlar. Sergileri var, hatıralar var, tarihten kayıtlar var. Ama, İslâm nedir? İslâm'da müslümanın nasıl bir duygu içinde olması isteniyor?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emri; Peygamber SAS Efendimiz'in terbiyesi, insanlara, müslümanlara tavsiyesi ne tarzda?..

Soruyu böyle ortaya koyacak olursak, çok net olarak demin söylediğim gibi, İslâm'da itidal var, uyumluluk var ve denge var. Aşırılıktan kaçan bir güzel, sağlam orta yol var:

"—Müslümanın havf ve recâ arasında olması lâzım!" deniliyor.

Bu iki kelimeyi bilir sevgili dinleyicilerim ama, yine de biz açıklayalım: *Havf*, korkmak demek. *Recâ* da, ummak, ümid etmek demek. Yâni müslüman hem akıbetinden korkacak, Allah'ın cezâsına uğrar mıyım diye endişe edecek; hem de ümitsiz bir insan olmayacak, ümidini de kaybetmeyecek, Allah'ın rahmetinden ümidi de olacak. Bu iki duygu arasında olacak.

Niçin bu iki duygu arasında olması lâzım?.. Hatta bir mutasavvıf, büyük bir àrif zât diyor ki:

"—İki aslan arasındaki canını kurtarmaya çalışan bir kişi gibi olması lâzım müslümanın. Aslanlardan birisi havf, birisi recâ.

İkisi de tehlike... Yâni, ikisine de insan kendisini fazla kaptırdığı zaman, dünyadaki kendisinden beklenen işleri yapması, yaşamını muntazam bir tarzda, görevlerini yapacak bir tarzda sürdürmesi imkânı kalmıyor. Çok korktuğu zaman eli, ayağı kesiliyor, feleğini şaşırıyor. Çok ümitli olduğu zaman da yine şaşırıyor, bu sefer de yapması gereken vazifeleri, nasıl olsa Allah affeder diye yapmayabiliyor.

Onun için, denge içinde olması lâzım! Bağlı iki aslanın arasındaki bir kimse nasıl orta yerde durursa, kendisine yanaştığı zaman parçalanacağını bilir. Böyle korku ile ümit arasında olması lâzım!

a. Gàfil Kimseye Şaşılır

Şimdi İbn-i Mes'ud RA'dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerifi, önce bir örnek olarak okuyucularıma sunmak istiyorum. Dinleyicilerime... Hep okuyucu diyorum, dergide yazı yazdığım için, dilim daha böyle sürçüyor. Halbuki, Akra dinleyicilerime kaç haftadır vaaz vermekteyim.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'ın rivayet ettiğine göre:[120]

عَجَبًا لِغَافِلٍ وَلاَ يُغْفَلُ عَنْهُ ، وَعَجَبًا لِطَالِبِ الدُّنْيَا وَالْمَوتُ يَطْلُبُهُ ، وَعَجَبًا لِضَاحِكٍ مِلْءَ فِيهِ ، لاَ يَدْرِي أَأَرْضَى اللَّهَ ، أَمْ أَسْخَطَهُ (أبو الشيخ ، حل. عن ابن مسعود)

---

[120] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.361, no:10587; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.346, no:594; İbn-i Ebî Asım, *Zühd*, c.I, s.93, no:186, 233; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.39, no:4095; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.207; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.153; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1302, no:43404.

RE. 315/3 (*Aceben li-gàfilin ve lâ yuğfelu anhu, ve aceben li-tàlibi'd-dünyâ ve'l-mevtü yatlubühû, ve aceben li-dàhikin mil'e fîhi, lâ yedrî e arda'llàh, em eshateh.*)

Arapça'sını teberrüken okuyoruz. Yâni, bereket olsun, hayır olsun, Peygamber Efendimiz'in o mübarek sözleri söylenmiş olsun, kulaklara, gönüllere girmiş, tesir etmiş olsun diye... Açıklamasını yapalım. Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Aceben li-gàfilin ve lâ yuğfelu anhu*) "Kendisinin hiç bir şeyinden gàfil olunmayan gàfil insana hayret etmek lâzım, şaşırmak lâzım! Bu gafletinden dolayı ona hayret etmek lâzım!" Yâni gàfil insan nedir? Vazifelerini bilmeyen, etrafındaki tehlikelerden haberdar olmayan, kendisini bekleyen tehlikeleri düşünmeyen insandır.

(*Ve lâ yuğfelu anhu*) "Kendisinden gàfil olunmuyor." Kim gàfil olmuyor? Allah... Allah her şeyi biliyor. Her yerde hâzır ve nâzır. Kulun her yaptığını biliyor, gizlide ve aşikârede... Yâni yalnızken, tek başınayken, gecedeyken, tenha bir mahaldeyken bile, yapmış olduğu şeyi melekler görüyor, Allah görüyor, biliyor. Kendisinden gafil değil Allah-u Teàlâ Hazretleri. Kendisinden gàfil olunmayan bir kişi ama kendisi gàfil... Yâni kendisi başına neler geleceğini bilmiyor. Yaptığı bu gafletin, tembelliğin, cahilliğin, ilgisizliğin, bilgisizliğin sonunda kendisine ne sıkıntılar getireceğini bilmiyor. Böyle bir insana şaşılır.

(*Aceben li-gàfilin ve lâ yuğfelu anhu*) "Kendisinden gàfil olunmayan gàfil kişiye şaşılır." diyor Peygamber Efendimiz. Çok güzel edebî bir üslup ve veciz bir ifâde...

Binâen aleyh, tabii bu sözün altında yatan mânâ nedir, bizim ne yapmamız gerekiyor?.. Mânâ şu: İnsan gàfil olmamalı, Allah'ın kendisini gördüğünü bilmeli, vazifelerinin şuurunda olmalı! Allah'ın kendisini kontrol ettiğini, hesaba çekileceğini düşünerek çalışmalı, kulluğunu güzel yapmaya gayret etmeli, gafil olmamalı!.. Bu mânâ çıkıyor. (*Aceben li-gàfilin ve lâ yuğfelu anhu*) "Kendisinden gàfil olunmayan gàfil insana şaşılır." diyor Peygamber Efendimiz. Allah var, görüyor. O da gàfil... Olmaz.

b. Ölümü Unutup Dünya Peşinde Koşan Kimse

وَعَجَبًا لِطَالِبِ الدُّنْيَا وَالْمَوتُ يَطْلُبُهُ ،

(*Ve aceben li-tàlibi'd-dünyâ ve'l-mevtü yatlubühû*) Yine burada, çok güzel bir edebî üslup ile Efendimiz ifade buyurmuş. Çok mükemmel bir tablo karşımızda... Diyor ki:

(*Aceben li-tàlibi'd-dünyâ*) "Dünyalık, menfaat, para, pul, mevki, makam, servet, ticaret ne ise... Böyle bir şey peşinde koşan, onu isteyen bir kimseye de şaşılır. Dünyalığı taleb eden kimseye şaşılır; (*ve'l-mevtü yatlubühû*) halbuki ölüm onu taleb etmekte, ölüm onun peşinde..." Yâni, "Kendisi dünyalık peşinde olan ama, ölümün pençesinin tehdidinde olduğunu düşünemeyen insana da şaşılır." diyor.

Yâni, ne demek?.. Böyle bir gaflet, böyle bir durum müslümana yakışmaz. Müslüman durumunu bilecek. Yâni, bu dünyada hayatının ne kadar sürdüğü belli değil, ne kadar süreceği belli değil. Ömrünün ne zaman biteceği belli değil. Ölüm arkasında, görünmeyen bir düşman olarak kendisini takip ediyor. Azrâil'in pençesi yakasına yapışabilir. Bir an içinde bıçağın sırtı gibi veya bıçağın keskin yüzü gibi, bir an hayattayken bir an sonra insan, dostları acılara gark ederek, sevdiklerinden iftirak ederek, ayrılarak ahirete birden göçüverir. *İnnâ li'llàhi ve innâ ileyhi râciûn*... Ertelemek bahis konusu değil, daha başka şey de bahis konusu değil. Oluyor bu gibi şeyler.

Binâen aleyh, ölümün kendisinin peşinde olduğunu bilen bir insanın dünya talebinde dikkatli olması lâzım! Dünyalık talebi, menfaat, dünyadaki insanların peşinden koşturduğu şeyler... Bir kere koşturduğu şeylerin güzel şeyler olması lâzım. Yâni batıl amaçlar, çirkin amaçlar, günah amaçlar olmaması lâzım. Bir şeyin peşinden koşuyor ama, koştuğu şeyi irdelemesi lâzım, kendi kendine sorması lâzım: Bu benim peşinde koştuğum şey Allah'ın sevdiği bir şey mi, doğru bir şey mi? Bir gün gelip ölüp gideceğime göre yaptığım bu kadar emekler iyi mi olacak, kötü mü olacak?.. Büyüklerimiz bu soruyu hep sormuşlar.

Tabii, bir insan meselâ, arkada bir eser bırakıyor. Onun için istediği kadar koşturabilir, zahmet çekebilir. Çünkü arkada kendisine hayır kazandıracak, sevap kazandıracak bir eser

kalıyor. Böyle bir çalışmada insan istediği kadar terleyebilir. Tabii, bu aslında dünya da olmuyor, ahiret oluyor. Dünyalık dediğimiz şey, insanın ahiretine zıt olan şey olması lâzım. Yâni, insanın bugünkü hayatı, bugünkü hayatının fâni amaçları...

Bakî amaçlarla dünyadaki faaliyetler dahi ahirete ait şeyler. Meselâ, Allah rızâsı için cihad ediyor, ahiret sayılır. Allah rızası için bir faaliyete girişiyor, ahiret sayılır. Allah rızası için bir inşaat yapıyor, ahiret sayılır. Allah rızası için masraf yapıyor, ahiret sayılır. Demek ki aslında, ahirete faydası olmayan bütün işlerden insanın kendisini çekmesi lâzım diye bir mânâ çıkıyor.

(*Aceben li-tàlibi'd-dünyâ*) "Dünyalık peşinde olan insana şaşılır ki, (*ve'l-mevtü yatlubühû*) ölüm onun peşinde, ölüm onu takip ediyor." Yâni, pattadak ölebilir mânâsına.

Buradan çıkan *zühd*'dür. Yâni tasavvufun çok önem verdiği, mutasavvıfların kıymetini bildiği zühd... Yâni dünya nedir?.. Dünya; bir göz yumup açınca kapanacak olan bir devresidir. İnsanın varlığında kısa bir imtihan devresidir, kısadır. Çünkü ahiret çok büyüktür. Ahiretin sonsuzluğu karşısında dünya bin yıl da olsa, dokuz yüz yıl da olsa, yine kısadır. Çünkü sonsuzluğun karşısında sıfırdır.

O halde, insanın asıl ahirete rağbet etmesi lâzım! Buradaki küçük işlerle ahiretini mahvetmemesi lâzım! Günahlarla, haramlarla, eğlencelerle, zevklerle Allah'ın sevmediği lehviyât ile, ve münkerât ile, ve günahlar ile ahiretini mahvetmemesi lâzım. Böyle bir kimseye bir ikaz oluyor bu sözü Peygamber Efendimiz'in. Yâni ölüm kendisini taleb edip dururken, peşinde koşturup dururken dünyalığın peşinde koşan insana şaşılır.

Müslüman nasıl olması lâzım?.. Ahiretin peşinde koşması lâzım, ahireti kazanmaya çalışması lâzım, hayatını ona vakfetmesi lâzım!..

Meselâ bir alim, ömrü boyunca çalışıyor. Evet bu dünyada yaşıyor, yiyor içiyor vs... İmam Gazâli gibi meselâ, Ebû Hanîfe Efendimiz gibi, tarihte nice böyle geçmiş büyük alimlerimiz ömrünü bu işe vermişler. Hiç bir şeye aldırmamışlar, yoksulluk içinde yaşamışlar, mum ışığında çalışmışlar. Yaptıkları çalışmalardan ücret almamışlar, büyük üstadlar yetişmiş. Hepsi

talebelerini Allah rızâsı için yetiştirmiş... Yâni, ne oluyor? Dünyayı umursamıyor, dünyaya değer vermiyor. Evet dünyanın üstünde bir faaliyet yapıyor, insanlara faydalı bir faaliyet yapıyor ama, ahiret için yapıyor. Bu bir ibadet oluyor. İnsanlık için çok faydalı bir şey oluyor.

İşte bu hadis-i şerifin bu cümlesinden de anlıyoruz ki, ölüm gelebilir. İnsan dünyadan çekilecek. Yâni, kötü işlerin peşinde koşmamalı, ahiretinde kendisine yarayacak işlerin peşinde olmalı. Hayatında makro dediğimiz düzenleme yapmalı!.. Yâni mesleğin ne?.. Şu... Ne işe yarar bu?.. Düşünmeye yarar. Tamam güzel ama, bir insan mesleğini ahirete dayalı bir meslek haline getirse ne güzel olur.

Allah'a hamd ediyorum şahsen ben kendim. Birçok arkadaşım var çalışkan, sevgili, dost kardeşim var; meselâ teknik üniversiteye gittiler, mühendis oldular; tıbba gittiler, doktor oldular... Güzel hizmetler veriyorlar. Herkes her meslekte hizmet verebilir. Ama tüccar veya doktor, veya mühendis, veya ziraatçı, veyahut veteriner... Bir işle uğraşıyor ama, bir ikinci gayret sarf ederse, İslâmî faaliyette bulunuyor. Ama düşünün bir hoca efendiyi, düşünün bir din alimini! Onun meslekî faaliyetleri de ahiret oluyor. Ne kadar güzel!..

Bu bir makro planlamadır, büyük planlamadır. İnsanın hayatının büyük planlamasına çok dikkat etmesi lâzım! Eğer büyük planlamada kendisine sosyal bir görev olarak başka bir hizmet düşmüşse; doktorluk, mühendislik, politika, hariciye, dahiliye, yönetim... vs. Bunların hepsi tabii birer meslektir. Bunları da Allah'ın rızasına uygun bir tarzda sevk ederek, bu ahirete faydalı hale gelebilir. Ona da dikkat etmesi lâzım!

c. Gülen Kimseye Şaşılır

Evet, hadis-i şerîfin üçüncü cümlesine geliyoruz. Belki radyoyu yeni açmış dinleyiciler olabilir. Başından söyleyelim. İbn-i Mes'ud RA'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerîfi naklediyoruz, açıklıyoruz. Peygamber Efendimiz üç cümle buyurmuş burada, diyor ki:

“—Kendisinden gàfil olunmayıp da kendisi gafletle ömür geçiren kimseye şaşılır.” Gàfil olunmaması; yâni Allah gàfil değil, görüyor onu. Ama o kendisi gàfil, Allah’ın gördüğünü bilmiyor.

“—Kendisi dünyalık peşinde koşan, dünya menfaatleri, kazançları, zevkleri peşinde koşan ama, ölümün kendisinin arkasından koştuğu kimseye de şaşılır. Hayret böyle bir kimseye...” deniliyor.

Tabii, ölüm her zaman insanın başında, gelebilir. Arabaya biner, Allah korusun, trafik kazası olur, kalbi durur vs. Bir serseri kurşun gelir, bir bina devrilir, tepesine uçak düşer, bindiği uçak düşer filan... Yâni, ölüm her an çevresinde. Binâen aleyh, buna karşı gàfil olmamak ve uyanık olmak, kendisini düzenlemek, kendisine çeki düzen vermek. Çalışmalarına, hayatına, mesleğine, yaşamına çeki düzen vermesi gerekiyor.

Üçüncü cümle:

وَعَجَبًا لِضَاحِكٍ مِلْءَ فِيهِ ، لاَ يَدْرِي أَأَرْضَى اللَّهَ ، أَمْ أَسْخَطَهُ

(*Ve aceben li-dàhikin mil’e fîhi, lâ yedrî e arda’llàhe em eshatehû*) Şimdi diyor ki Peygamber Efendimiz:

“—Ağzını doldura doldura gülen kimseye şaşılır ki, ona da hayret ki, Allah’ı bakalım memnun mu etti, kızdırdı mı yaptığı işlerle, belli değil. Yâni, Allah’ı memnun mu etti, Allah kendisinden hoşnut ve râzı mı yoksa Allah kendisine gazab mı ediyor, kızıyor mu? Sevmediği bir kul pozisyonunda mı kendisi Allah’ın? Nasıl bir durumda?.. Ondan haberi yok, gülüp duruyor.”

Yâni, böyle mânâsız, anlamsız gülmek de şaşılacak bir şey. Dur bakalım! Bizim Anadolu’muzda bir söz vardır, kendi bölgemizde, hoşuma gider, büyüklerimizden duyardık:

“—*Mübarek, sıratı geçtin de mi gülüyorsun?*” derler.

Yâni, insan ne zaman güler?.. Ahirette hesabı görülür, cennetlikler arasında olduğu kendisine müjdelenir, cehennemin köprüsü sıratı geçer, cennete girer. O zaman gülsün güldüğü kadar. Çünkü hiç bir tehlike kalmadı, başardı ve cennete girdi. O zaman gülebilir. Ama dünyada dur bakalım; bakalım, Allah senden hoşnut ve râzı mı? Sen bir yaşam sürdürüyorsun ama,

Allah memnun mu?.. Yaptığın işler güzel mi, çirkin mi?.. Sen kendini beğeniyorsun ama, insanın kendisini beğenmesi önemli değil. İnsanın kendisini insanların beğenmesi bile mühim değil... Yâni, Allah'ın öyle kıymetli sevgili kulları vardır ki, insanlar da beğenmez. Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.

Peygamber Efendimiz'in bir hadis-i şerifi var, kulağımda dâimâ mevcuttur. Diyor ki:[121]

رُبَّ أَشْعَثَ أَغْبَرَ ، لَوْ أَقْسَمَ عَلَى اللهِ لأَبَرَّه (م. حب. ك. هب. عن أبي هريرة ؛ طس. هب. حل. عد. خط. عن أنس)

(*Rubbe eş'ase ağbera*) "Nice saçı başı dağınık, üstü başı tozlu topraklı kimseler vardır ki, (*lev aksame ale'llàhi leeberrehû*) eğer bir şeye yemin etse, ağzından bir yemin çıksa; Allah onun yemini doğru çıksın diye, o işi öyle yapar." Allah'ın sevgili kulu olduğu için…

Saçı başı dağınık, fakir kıyafetli, üstü başı perişan, pejmürde olduğundan, söz söylese kimse dinlemez. Birisinin nikâhına talip olsa, evlenmek istiyorum seninle dese; "Mesleğin ne, işin ne,

---

[121] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2024, *Birr ve Sıla* 45/40, no:2622; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s:403, no:6483; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.364, no:7932; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.7; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VII, s.219; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.173, no:573; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.264, no:861; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.288, no:6459; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.331, no:10482; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.350; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.370, no:1236; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.108; İbn-i Hibbân, *es-Sikàt*, c.III, s.27, no:93; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.314; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.203, no:1247; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.II, s.178, no:578; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.267, no:3245; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.466, no:17918;*Kenzü'l-Ummâl,* c.III, s.286, no:5924, 5925; *Câmiu'l-Ehàdîs,* c.XIII, s.96, no:12646-12648; *Keşfü'l-Hafâ,* c.I, s.512, no:1364.

mevkiin makamın ne, paran ne kadar?” filan diye, kimse kızını vermez. Kaybolsa ortalıktan, kimse aramaz. Çünkü fakir.

Yunus Emre’nin söylediği gibi:

Bir garip ölmüş diyeler,
Üç günden sonra duyalar,
Soğuk su ile yuyalar,
[Şöyle garip bencileyin...]

“Bir garip öldü derler. Üç günden sonra duyarlar öldüğünü, ha ölmüş zavallı diye. Sıcak su bile ısıtmazlar, yıkarlar işte. Üstünkörü bir görev yapıp gömerler.” diye tarif ediyor Yunus Emre.

Böyle ama, evet saçı başı dağınık, söz söylese dinlenmez, kız istese verilmez, kaybolsa aranmaz bir kimse ama, Allah’ın yanında sevgili olabilir.

Allah’ın böyle sevgili kulları vardır. Belli olmuyor Allah’ın kimi sevdiği... Onun ölçülerini biz bilmediğimiz için... Yâni dinin ölçülerini; Allah’ın neleri, kimleri, niçin, ne zaman sevdiğini bilmediğimiz için...

Biz insanoğulları bir şeyler yapıyoruz ama, dur bakalım, Allah seviyor mu, sevdi mi yaptığımız işleri?.. Çünkü, Allah insanın gönlüne bakıyor, gönlündeki niyetine bakıyor. Bir de yaptığı işin ne getireceğini biliyor. Yâni, bu kul o işi yaptı, bundan şu kadar insan zarar görecek; fenâ... O kul o işi yaptı, bundan şu kadar fayda olacak; güzel... Bunların sonuçlarını bilmek de Allah’a ait. Yâni, kâinâtın yöneticisi olan Allah biliyor.

Onun için, insanın yaptığı işlerin gerçek değerlendirilmesi Allah tarafından olduğundan, insanın tevazu içinde olması lâzım! Biraz da korku içinde olması lâzım! “Dur bakalım Allah hoşnud mu, râzı mı, değil mi?” diye kendisine sormalı... “Yaptığım şey doğru mu, değil mi?” diye kendisini kontrol altında tutması lâzım!

İşte bütün bunlar, Peygamber SAS Efendimiz’in bizi ikaz etmesi… Bu hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz’in ikazı var sevgili dinleyicilerim! Yâni:

"—Hayret edilir, Allah kendisini görüp duruyorken gàfil gàfil yaşayan insana... Hayret edilir, ölüm peşinde koşup duruyorken, dünyalık peşinde koşan insana... Hayret edilir, Allah kendisinden râzı mı, değil mi belli değilken, ağzını doldura doldura gülen insana..." diyor.

Ne yapmak lâzım?.. Çeki düzen vermesi lâzım insanın kendisine... Allah'ın divanında, huzurunda olduğunu bilip de, ciddiyetini takınması lâzım mânâsı çıkıyor. Bu saygı, bu edeb ile derecesi yükseliyor Allah'ın indinde...

Onun için, evliyâullah edebe çok riayet etmişlerdir, terbiyeli olmaya çok dikkat etmişlerdir. Hareketlerine, sözlerine çok dikkat etmişlerdir. Emin olmamışlardır, kendilerine güvenmemişlerdir, böbürlenmemişlerdir. Emniyet duygusu içinde hissetmemişlerdir kendilerini. Daha iyisini yapmak için çalışmışlardır. Dâimâ daha iyiye, günden güne biraz daha iyiye gitmeye çalışmışlardır.

Hepimiz biliyoruz, hani buyrulmuş ki:[122]

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün*) "İki günü müsâvi olan ziyandadır." diye ama, yarınımızı bugünden daha iyi yapmak için; bu günümüzü de dünden daha iyi yaşamak ve değerlendirmek için çalışma gayreti içinde de olmuyor müslümanların çoğu... Eğer öyle olsaydı, hepimiz hem dünyevî işimizde, hem bilgimizde, müslümanlığımızda büyük bir sonuç elde ederdik, her gün biraz daha ileri giderek... O dinamizm İslâm'da var. Peygamber Efendimiz bize bunu telkin ediyor ama, biz müslümanlar bu dinamizmi duyuyoruz ama, yaşamıyoruz. Hayatımızda onu yapmaya çalışmıyoruz.

---

[122] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.
Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.
İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât,* c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.
Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Tabii yine dinimizin bir müslümanda olmasını istediği, bir müslümanda olması gereken iki duyguya dönüyorum bu hadis-i şerîften sonra. Yâni, müslüman korkacak biraz.

"—Müslümanım, daha niye korkayım; Allah'a iman etmişim, namazımı kılıyorum, orucumu tutuyorum, hacca gittim, zekâtımı veriyorum..."

İyi ama, bu işler bu kadar basit değil, derin. Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi biliyor. İnsanın bütün hayatındaki bazı kötülüklerden, kulla Allah arasında olan bazı kötülüklerden büyük cezalar gelebiliyor. Allah biliyor. İnsan bazen, kendisi farkında olmadan da pot kırar, hatalar yapar. Allah'ın hoşuna gitmeyebilir o yaptığı yanlışlıklar. Bir dilenciyi kovar, bir fakire hakir bakar, bir insanın kalbini kırar... Bir yanlış iş yapabilir yâni. Onun için devamlı ihtiyat içinde olmak lâzım ama, tablo da bütün bunlara rağmen çok da karamsar değil...

Evet, bir hadis-i şerif daha söyleyecektik. Dâvud AS, o da Allah'ın peygamberlerinden birisi. Halk, yüzü sapsarı diye Dâvud AS'ı ziyarete gidermiş:

"—Hastasın gàlibâ, geçmiş olsun, bir derdin mi var?" diye.

Halbuki hasta değil, Allah korkusundan ve Allah'a olan hayâ duygusundan, beslediği utanç duygusundan dolayı sapsarı kesilirmiş. Güzel kulluk yapayım diye, Allah'ın kendisini gördüğünün şuuru içinde olmaktan kaynaklanan bir duygu.

Evet, bu böyle var. Böyle bir korku, saygı, edeb, hayâ duygusu ne kadar güzel! Yâni korkunun bile güzeli bu. Gayet güzel bir duygu sevgili dinleyiciler.

Ama bir de bunun yanında, sırf bu hadis-i şerifleri göz önünde bulundursak, hakikaten dizlerimizin bağı çözülür, yığılır kalırız, hastanelik oluruz yâni... Elimiz ayağımız tutmaz, kalbimiz küt küt atar, mahvoluruz. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri hem Kur'an-ı Kerim'inde buyurmuş, hem de Peygamber SAS Efendimiz, bu kadar da kendilerini helak etmesin kullar diye, yine de ümid kapısını açık tutuyor, diyor ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri Erhamü'r-râhimîn'dir. Bir kere rahmeti gazabından fazla olacaktır. Ahirette Allah-u Teàlâ Hazretleri mahşer halkına öyle rahmetiyle tecelli edecek ki, öyle tecelli edecek ki, öyle insanları affedecek ki, o kadar çok insanlar

bağışlanacak ki, o arada, 'Beni de affedecek mi ne?' diye, şeytan bile tamah edecek, ümitlenecek." diyor. Yâni, rahmetinin çok tecelli edeceğinden.

Bir *Lâ ilâhe illa'llàh* demesi, mizanını ağır bastıracak ve mü'min inşâallah cennete girecek. Tabii, onları da düşünmek lâzım! Ahir ömrüne doğru da, ümit tarafını kuvvetlendirmesi lâzım mü'minin... Çünkü zaten delikanlılık fırtınaları geçmiştir. Artık öyle nefsinin esiri olarak, şehvetinin esiri olarak şeyler yapması olmaz. Ne olur?.. Yâni biraz daha dikkat etmesi lâzım! Onun için de ümitli tarafının da kuvvetli olması tavsiye ediliyor hadis-i şerîflerde, Peygamber Efendimiz tarafından.

Evet, sevgili dinleyiciler o halde İslâm'ın çok mühim olan iki duygusunu anlatmış olduk. Bir hadis-i şerîfi size nakletmiş olduk, bir şekilde izah etmiş olduk.

Evet, Allah gàfil değil, her şeyi görüyor, biliyor. Gafletle ömür geçirilmemeli. Dünyalık peşinde koşacağım derken ölümün kendisinin arkasında olduğunu unutmamalı; ihtiyatlı, dikkatli, hemen ölecekmiş gibi hazırlıklı, iyi bir hal üzere olmaya çalışmalı!.. Ve öyle ne olduğunu, Allah tarafından sevilip sevilmediğini bilmeden, ağzını doldura doldura gülmemeli; biraz mütefekkir olmalı müslüman... Biraz müslümanın tipi nasıl tiptir?.. Mütefekkir müslümandır, biraz kalbi kırık müslümandır, mahzun müslümandır. Çünkü bilmiyor ki, Allah memnun mu, değil mi?.. Sonradan belli olacak bu.

Onun için biraz boynu bükük olacak. Yunus Emre'nin tasvir ettiği gibi:

Derviş bağrı baş gerek,
Gözü dolu yaş gerek.

"*Derviş bağrı baş gerek.*" Yâni *baş*; yara... Dervişin bağrı yaralı gerek. "*Gözü dolu yaş gerek.*" Allah sevgisinden, aşkından, muhabbetinden; kendi günahlarına ait müşahede-lerinden, hatıralarından tevbe istiğfar duygusundan gözü yaşlı olacak... Koyundan yavaş olması gerek diye tasvir ettiği gibi. Öyle olmaya çalışacak müslüman ama, Allah'ın rahmetinden de ümidini kesmeyecek. Yâni:

“—Yâ Rabbî, sen *Erhamü'r-râhimîn*'sin, *Ekremü'l-ekremîn*'sin, *Vehhâb*'sın, *Lâtîf*'sin; affet yâ Rabbi!” diye, kul da ısrarla isteyecek.

Peygamber SAS Efendimiz:

“—Duada ısrar edin, Allah ısrarı sever.” diyor.

Yâni, yarım yamalak, korkarak değil de, ısrarla isteyecek insan Allah'tan.

“—Yâ Rabbi, beni affetmeni istiyorum... Yâ Rabbi, dünyada ahirette beni bahtiyâr eyle... Yâ Rabbi borçlarımı ödemek nasib eyle, sıhhat afiyet ver, hastalıktan kurtar...”

Ne ise duasını canla, başla, edeple, ama ısrarla yapması gerekiyor.

Evet, aziz ve sevgili dinleyiciler, Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi gàfil müslümanlardan etmesin... Cahillerden etmesin... Ölümü düşünmek durumundayız, ölümü göz ardı edemeyiz; ölüme hazırlıklı olmayı nasib eylesin... Ve Allah'ın rızasını kazanmak için, devamlı bir kendisini kontrol halinde olan, hep Allah'ın sevdiği işleri yapmaya çalışan kimseler olmaya, Allah bizi muvaffak eylesin...

Onun için, büyüklerimiz bize ne güzel prensipler miras bırakmışlar. Biz diyoruz ki:

إِلٰهِي أَنْتَ مَقْصُودِي ، وَرِضَاكَ مَطْلُوبِي !

(*İlâhî ente maksùdî ve rıdàke matlubî*) “Yâ Rabbi, benim muradım, arzum, gayem, isteğim, her şeyim sensin! Ben senin rızanı istiyorum!” diyoruz.

Büyüklerimiz bize, her işimizde Allah'ın rızasını gözetmemizi; alışımızda, verişimizde, konuşmamızda, susmamızda, sevmemizde, kızmamızda Allah'ın rızasını gözetmemizi istiyorlar.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi edebli bir kul olarak, havfından, haşyetinden, nasibini almış bir kul olarak; ama muhabbetinden, aşkından, şevkinden, lütfundan da ümitli olarak yaşayan kullarından eylesin...

Dünyamızı, dünya hayatımızı, ahiretimizi kazanmamıza sebep olacak çok güzel işlerle, faaliyetlerle değerlendirmemizi;

Rabbimizin huzuruna yüzü ak, alnı açık varmamızı; Rabbimizin ikrâmına, ihsânına nail olup, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmamızı Allah cümlemize nasib eylesin... Tabii her zaman söylüyorum, sevdiklerimizle beraber... Annelerimizle, babalarımızla, müslüman ecdâd ü ceddâtımızla beraber...

Bir müslüman annesine, babasına duayı ihmal ederse iyi olmaz. Öyle minnet duyuyorum ki, şu diyarları bize bırakmış olan o ecdadımıza... Ne güzel çalışmışlar, ne güzel faaliyetlerde bulunmuşlar.

"—Allah rahmet eylesin, makamları a'lâ olsun!" diyorum.

Tabii onlara dua edeceğiz. Sevdiklerimizle, tabii evlatlarımızla, torunlarımızla, çevremizle, yakınlarımızla Allah bizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Gününüz hayırlı olsun... Cumanız mübarek olsun... Allah nice bayramlara, cumalara sıhhatle, afiyetle eriştirsin sevgili Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

16. 09. 1994 - AKRA

22. NAMAZIN ÖNEMİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim! Allah-u Teàlâ Hazretleri, sizi iki cihanda bahtiyar eylesin...

Bugün, İslâm'daki ibadetlerle ilgili bir soruyla başlamak istiyorum. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi namaz gibi, oruç gibi, hac gibi ibadetlerle mükellef eylemiş. Yâni, bizim dindar bir insan olarak, Allah'ın iyi bir kulu olarak, bu ibadetleri yapmamız lâzım!

"—Bu ibadetlerin konulmasının sebebi nedir? Niye bu ibadetler konulmuş?.."

Tabii, her ibadetin kendisine mahsus özel hikmetleri, sayısız hikmetleri; bir tane değil birçok hikmetleri vardır. Hiç şüphe yok... Fakat bu ibadetlerin hepsinin ruhu, temeli, kişinin Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kulu olduğunu idrak etmesi, şuurunda olması, Allah'ın kulu olduğunu hatırında tutması... Allah'ın onu gördüğünü ve onun Allah'a güzel kulluk etme mecburiyeti olduğunu, dünya imtihanını Allah'a güzel kulluk ederek kazanacağını hiç hatırından çıkarmaması... Devamlı bir şuur halinde, devamlı bir hatırlama halinde olmasıdır. İbadetlerin çoğunda da bu ana hikmet ve ana gàye vardır. O ibadetin konulma sebebi odur. Meselâ, Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي (طه: ١٤)

(*Ekımi's-salâte li-zikrî*) "Benim hatırlanmam, hatırda tutulmam, benim zikrim, benim yâdım için, yâd olunmam için namaz kıl!" (Tàhâ, 20/14) Yâni, namazın kılınma sebebi, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hatırlanılması.

Farz namazlar, tabii günde beş vakit farz kılınmış. Ama bunların dışında başka nafile namazlar da var. Bazıları, beş vakit namaza beş vakit katıyorlar. Yâni, namazın kılınma sebebi Allah'ın hatırlanması... Hakikaten de insan, namaz kılınca, günde beş defa, çok önemli, kritik noktalarda Allah'ı hatırlıyor.

Bir kere sabahleyin hatırlıyor. Daha güneş doğarken, uyku uyumuş, dinlenmiş, kalkmış, yeni bir güne başlamış; o zaman hatırlıyor, bu bir... Sonra günün ortasında hatırlıyor, öğle vaktinde... Ondan sonra tam işin kızıştığı, alış-verişin artık sona yaklaştığı, artık herkesin evlerine dönüş hazırlığını düşünmeye başladığı ikindi vakti, çok önemli bir vakit...

Sonra eve geldiği, genel olarak, yavrusuna, çoluk çocuğuna kavuştuğu akşam vakti... Ondan sonra da, geceleyin tekrar uykuya daldığı yatsı zamanı... Beş vakit Allah'ı hatırlamamıza vesile oluyor bu farz olan namazlar.

Tabii beş vakte beş vakit katmak... Büyüklerimiz bize başka hangi ibadetleri emretmişler. Meselâ, sabah namazından sonra *İşrak* namazı var. Bu çok methedilmiş hadis-i şeriflerde... Öğleye yakın, sabahla öğlenin arasında *Duhà* namazı var. Çok kıymetli bir namaz... Akşam namazının arkasından *Evvâbin* namazı var, çok önemli... Yatsıdan sonra da, insan artık ne zaman uyuyacaksa, bir saat, iki saat, üç saat sonra yatarken abdest alıp bir namaz kılması... Sonra bir de uykuyu bölüp geceleyin namaz kılması. Bunlar beş vakit ediyor. Hani eskilerin, "beş vakte beş vakit katan müslümanlar" diye böyle tabir olarak söyledikleri anlaşılıyor. Demek ki, farzlardan başka nafile ibadetler de var.

Tabii, bütün bu namazlardan maksat, insanın Allah'ın karşısında kulluğunu hatırlaması ve imanını tazelemesi hakikati yatıyor. Onun için, günde beş defa namaz kılan bir insan, evinin önünden akan pırıl pırıl bir sudan, ırmaktan, dereden günde beş defa yıkanan insanın hâli gibi oluyor. Tertemiz, hiç üstünde ter, leke, pislik, toz ve kir kalmayan insan durumuna geliyor. Namaz onun için çok önemli.

Hani bazı kimseler, severek beş vakit namazını kılar. Bazı kimseler de, bu beş vakti çok bulurlar, tenzilât isterler; "Bu namazlar bu kadar çok olmasa..." derler. Çeşitli tembellik alâmetleri gösterirler, itirazlar veya yapamama durumları gösterirler. Ama, bunların hepsi fevkalâde önemli...

Bu hususta bir-iki hadis-i şerifi, bu cuma sohbetimde sizlere okumak istiyorum.

a. Allah'ın Zikri Yapılan Yerin Sevinmesi

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:[123]

مَا مِنْ بُقْعَةٍ يُذْكَرُ اللهُ تَعَالٰى فِيهَا ، إِلاَّ اسْتُبْشِرَتْ بِذِكْرِ اللهِ تَعَالٰى إِلَى مُنْتَهَاهَا مِنْ سَبْعِ أَرَضِينَ ، وَ إِلاَّ فَخَّرَتْ عَلٰى مَا حَوْلَهَا بُقَاعَ الْأَرْضُ ؛ وَ إِنَّ الْمُؤْمِنَ ، إِذَا أَرَادَ الصَّلاَةَ مِنَ الْأَرْضِ ، تَزَخْرَفَتْ لَهُ الْأَرْضُ (أبو الشيخ ، والرافعي عن أنس)

RE. 381/1 (*Mâ min buk'atin yüzkeru'llàhu teàlâ fîhâ, ille'stübşiret bi-zikri'llâhi teàlâ ilâ müntehâhâ min seb'i aradîn, ve illâ fahharet alâ mâ havlehâ bukàe'l-ardı; ve inne'l-mü'mine izâ erâde's-salâte mine'l-ardı, tezahrafet lehü'l-ard.*)

Enes RA'dan rivâyet edilmiş bu hadis-i şerif. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin en sevgili kulu, mübarek Peygamberimiz SAS buyuruyor ki:

(*Mâ min buk'atin*) "Hiç bir yeryüzü parçası yoktur ki, bir bölgesi yoktur ki, bir tarla, bir bahçe, bir ev, bir yer yoktur ki, (*yüzkeru'llàhu teàlâ fîhâ*) içinde Allah-u Teàlâ Hazretleri anılıyor, zikrediliyor..." Yâni, namaz kılınarak zikrediliyor.

Namaz da bir çeşit zikirdir muhterem dinleyiciler, onu hatırlatayım: Namaz bir çeşit zikirdir, kompleks bir zikirdir. Derli toplu ve birçok şekilleri içinde toplamış olan mükemmel bir zikirdir.

"Allah'ın zikredildiği hiç bir toprak parçası, yer parçası, arazi, mıntıka yoktur ki, (*ille'stebşeret bi-zikri'llâhi teàlâ*) Allah'ın bu

---

[123] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.143, no:4110; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.115, no:339; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.193, no:11470; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.81, no:16781; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.635, no:1817, 1922; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.147, no:20429.



zikredilmesiyle o müjdelenir, memnun olur, sevinir, şâd olur." Nereden nereye?.. "Tâ üstünden, (*ilâ müntehâhâ min seb'i aradîn*) yedi kat yerin tâ en altındaki mıntıkasına kadar o yeryüzü, üstünde Allah zikrediliyor diye, Allah'a ibadet ediliyor, namaz kılınıyor diye sevinir, müjdelenir. Yâni, mükâfat alacak, Allah'ın rahmet nazarıyla baktığı bir bölge oldu diye, şâd olur. (*Ve illâ fahharet alâ mâ havlehâ bukàe'l-ardı*) etrafındaki bütün başka topraklara çok çok fahreder."

Fahharet, böyle tef'il sîgasıyla ifade edilmiş, çok öğünür demek yâni. Çevresinde başka yerler var, başka mıntıkalar, başka yeryüzü parçaları var. Oralarda ibadet edilmemiş, kendisinde ediliyor diye fahreder, öğünür, sevinir.

(*Ve inne'l-mü'mine izâ erâde's-salâte mine'l-ard*) "Bir yeryüzünde bir mü'min bir namaz kılmayı istediği zaman, (*tezahrafet lehü'l-ard*) yeryüzü onun için süslenir." Yâni, mânevî bakımdan... Hani kendisini beğendirmek için insanlar güzel elbiseler, kokular sürünüyor, taranıyorlar; berberler vs.ler... Yeryüzü onun için süslenir.



Demek ki bu namaz, bu Allah'ın zikri, Allah'a ibadet etmek, Allah'ın hatırlanması, kulun kendisine büyük sevaplar kazandırıyor da, ayrıca üzerinde bulunduğu toprağa dahi büyük şeref bahşediyor. Binâen aleyh, namaz kılan bir mü'min, kendisi bir kıymettir ve onun bulunduğu yerler de ondan dolayı bir şeref kazanıyor.

شَرَفُ الْمَكَانُ بِالْمَكِينِ.

(*Şerefü'l-mekân, bi'l-mekîn*) diye bir söz vardır. "Bir mekânın şerefi, içinde bulunan insandan dolayıdır." Yâni, çok kıymetli bir insan bulunmuşsa, o mekân şerefli bir mekândır.

Misâl: Peygamber SAS Efendimiz'in bulunduğu Medine-i Münevvere. Dünyanın en güzel, en mübarek, en şerefli yeryüzü parçası...

Ol Rasûl-i Müctebâ, hem Rahmetenli'l-àlemîn,

Bende medfundur deyu eflâke fahreyler zemîn;[124]

"Yeryüzü, 'Rasûlüllah bende yatıyor!' diye gökyüzüne öğünür." diyor Osmanlı şairlerinden birisi. (*Şerefü'l-mekân bi'l-mekîn*) olduğu için.

Yâni, namaz o kadar kıymetli ki, namaz kılmak o kadar yüce ki, kulu şereflendiriyor. Kulun içinde bulunduğu bölgeyi de, yeryüzü parçasını da şereflendiriyor.

b. Beş Ev Olan Yerde Ezan Okunması

Bir başka hadis-i şerif var, sevgili dinleyicilerim! Tabii siz şehirde olduğunuz için genellikle, belki bunu hissetmeyebilirsiz ama, yazın gittiğiniz yaylalarda, köylerinizde bu karşısına gelir. Peygamber Efendimiz, Ebü'd-Derdâ RA'ın rivayet ettiğine göre buyurmuş ki:[125]

مَا مِنْ خَمْسَةِ أَبْيَاتٍ ، لاَ يُؤَذَّنُ فِيهِمْ بِالصَّلاَةِ ، وَتُقَامُ فِيهِمْ بِالصَّلاَةِ ،

إِلاَّ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ (حم. طب. عن أبي الدرداء)

RE. 381/5 (*Mâ min hamsetü ebyâtin, lâ yüezzenü fîhim bi's-salâh, ve tükàmü fîhim bi's-salâh, ille'stahveze aleyhimü'ş-şeytàn.*) "Beş ev yoktur ki, hiç bir beş tane ev yoktur ki, içinde namaz için

---

[124] Şiirin tamamı:

Ol Rasûl-i Müctebâ, hem Rahmetenli'l-àlemîn,
Bende medfundur deyu eflâke fahreyler zemîn;
Ravzasın idüb ziyâret, dîdi Cibrîl-i Emîn:
Hâzihî Cennât-i Adnin, fedhulûhâ hàlidîn.

[125] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.445, no:27553; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIX, s.340, Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.978, no:20372; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.153, no:20443.

ezan okunmuyor, namaz için ikàmet getirilmiyor; şeytan oraya hâkim olur, şeytan oraya bastırır, gàlip gelir.”

Demek ki, insan bir yaylada dört-beş akrabasıyla bir yerde bile oturuyor olsa, bir kampta bile oturuyor olsa; ezan okuyacak, ikàmet getirecek, namaz kılacak. Yaparsa ne âlâ!.. Şeref kazanır, sevap kazanır. O bölge de mübarek bir bölge olur. Ama namaz kılmadığı zaman, oraya şeytan hâkim olur.

Tabii şeytanın hâkim olduğu yerde. Ele geçirdiği yerde, musallat olduğu yerde insanlar birbirleriyle kavga ederler, günaha girerler, haramlara bulaşırlar. Kendilerine ve çevrelerine, dünyalarına ve ahiretlerine çeşit çeşit zarar veren, nice nice kötü şeyler olur.

Demek ki, ezan da önemli... Namaz kılmak önemli, namazın kılındığı cami önemli, camide namaz kılınmasını sağlayan, tebliğ olan, bir davet olan ezan ve ikàmet de önemli... Yâni, o bölgeden şeytanı kovan bir şey... Okunmadığı zaman da, oraya şeytanın hâkim olduğu anlaşılıyor bu hadis-i şeriften.

Demek ki, nerede olursak olalım. Allah’ın kulu olduğumuzu unutmayacağız. Allah’a karşı ibadet borçlarımız olduğunu unutmayacağız. Ve namaz kılmanın çok önemli olduğunu, Allah’ı zikretmenin son derece önemli olduğunu unutmayacağız.

Zikrin tabii çeşitleri var: “*Allah*” demek, “*Lâ ilâhe illa’llàh*” demek, “*Sübhàna’llàh*, *El-hamdü li’llâh*” demek çok güzel zikirler, bunları her zaman söylüyoruz. Salât ü selâm getirmek, bu da zikir... Bunları söylüyoruz ama, zikrin en mücessem şekli, en muazzam şekli namazdır. Onun için, evliyâullahın en yüksek derecede olanları, ömürlerini sabahtan akşama böyle Allah’ın divânında, el pençe divan durmuş olarak, namazla, niyazla geçirirlermiş. O yüksek bir makamın alâmeti olmuş oluyor.

Sevgili dinleyiciler, şimdi bu devirde, yâni şu yaşam şartlarımız içinde, çevremizde bir yaz geçirdik, gördünüz. Belki siz de bir yazlığa gittiniz, köyünüze gittiniz, belki bir sahil kasabasına, şehrine gittiniz... Maalesef toplumumuz, yüzde yüz müslüman olan bir millet iken, namazı unutmuş, camiyi unutmuş... Camisiz yerler var... Cami yapılmasına kızan insan gurupları var. Ezandan rahatsız olanlar var. Namaz kılan insanı

sevmeyen, İslâm'dan rahatsız olan tipler türedi. Başörtüsünden rahatsız olunuyor, sakaldan rahatsız olunuyor, müslümandan rahatsız olunuyor, ibadetten rahatsız olunuyor...

Ve bunlar bu milletin evlâtları, şehidlerin çocukları... Buralara sırf Allah rızası için gelmiş olan, cihad etmiş olan; Allah'ın dinini ilimle, irfanla, kültürle yaymış olan; eğer İslâm'a karşı da bir tecavüz varsa, canını, malını ortaya koyarak onu savunmuş olan insanların çocukları kendiliğinden dine, imana uzak; onun kendisine dünyada ve ahirette sağladığı güzelliklerden habersiz bir yaşam içinde...

Biz öyle olmayacağız. Biz, İslâm'ın ne kadar büyük bir hazine olduğunu bileceğiz ve İslâm'ın ibadetlerinin ne kadar derin hikmetlere sahip olduğunu bileceğiz. Şekilden öze doğru anlamaya çalışacağız. Yâni, namaz şeklen sekiz rekât, on rekât, on iki rekât, beş rekât... Rükûsu var, secdesi var, "*Allàhu ekber!*" diyoruz, *Sübhàneke* okunuyor... "*Tahiyyat*'ı sen biliyor musun, ezberledin mi, ezberlemedin mi?.." Namaz duaları, Kunut duaları... Ha bu işin bir dış şekli var.

Bir de, bu namaz niçin kılınıyor, kime karşı kılınıyor?.. El niçin bağlanıyor?.. *Allàhu ekber* derken el niçin kaldırılıyor?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzurunda Allah'la bir mülâkat... Yâni, bu namaz denilen şey mü'minin mi'râcı... Allah'ın huzuruna çıkıyor. Bunun zevkine varmak lâzım, bunu anlamak lâzım!.. Bunun hissetmek, çalıştırmak lâzım, bu ibadetten istifade etmek lâzım! Eğer insan istifade ederse, hayatı intizama girer.

İslâm niçin gelmiştir insanlığa?.. Dünya ve ahiret mutluluğunu sağlamak için gelmiştir. Nasıl sağlanacak?.. İnsan kendisi Allah'ın sevgili kulu, mutlu, nurlu, mübarek, kutlu bir insan olacak; ibadetle, İslâm'la mübarek bir insan olacak. O mübarek insan bir kere o mübareklikten dolayı, hani, "*İki gönül bir olunca, samanlık seyrân olur*." diyorlar. Yâni, bir bakıma mutluluğun biraz sübjektif olduğunu gösteriyor bu atasözü... Hani yer müsait olmasa bile, insanın gönlünde bu mutluluğu duyar.

Tabii kendisi böyle bir gönül terbiyesi almışsa, o mutluluk sağlanır. Gönül terbiyesi almamış bir insan milyonlar, milyarlar içinde olsa, haram kazanmış olan bir insan, mutlu olamıyor.

Sonunda intiharlar, gazetelere düşen rezaletler, felâketler, fecaatler olduğunu hep okuyoruz. Her gün gazeteleri alın, basın haberleri ibretlerle dolu. Elinize makası alıp kesecek olursanız, haberleri dosyalayacak olursanız, binlerce dosyanız olur. Ne kadar ibretli olaylar cereyan ediyor etrafımızda.

İşte insan ilk önce, kendisinin içindeki o mutluluk şartlarını hazırlamış oluyor. Ama bu kâfi değil... Bununla kalmıyor İslâm'ın insanlara sağladığı güzellikler. İnsan iyi bir insan olduktan sonra, böyle içi pırıl pırıl, nurlu bir insan olduktan sonra, niyeti temiz bir insan olduktan sonra; ondan sonra çevresine de faydası oluyor.

Bunu nereden anlıyoruz?.. Okuduğumuz hadis-i şerif gösteriyor bir kere. Yâni, namaz kılınan yer bile, öteki yerlerden üstün bir rütbe kazanıyor. Namaz kılınan yer mübarek bir yer oluyor. Namaz kılınan yer öteki yerlere iftihar ediyor, "Bende bir mü'min namaz kıldı!" diye. Bölgeye bile insanın faydası oluyor. Ayrıca tabii, bu fayda maddî olarak da tezâhür ediyor. Çevresindeki komşulara, insanlara, tüm insanlığa karşı hayırların kaynağı hâline geliyor bir mü'min.

Onun için, eğer biz böyle dünyası mutlu, bahtiyar, ahireti mübarek, güzel, cennetle sonuçlanan bir sonsuz güzel mutluluk istiyor isek, ibadetlerin derinliğini de anlamamız lâzım!.. Yâni, bir *Sübhàna'llàh*'ın zevkine varmamız lâzım!.. Bir *Allàhu ekber*'in heybetini hissetmemiz, titrememiz lâzım!.. Bir *El-hamdü li'llâh*'ın içimize doldurduğu engin mutluluğu damarlarımızın ucundan tâ hücrelerimize kadar yayılan o güzel duyguları hissetmemiz lâzım!.. Namazın Allah'ın divanına durmak olduğunu, önemli bir şey olduğunu; bunda değil "Beşten üçe, bire insin, haftada ayda bir olsun, senede iki defa olsun..." filân gibi pazarlığa girmek, her an namaz kılmak isteyen bir insan hâline gelmek lâzım!

Tabii bu ne oluyor? Bazıları sanıyor ki:

"—Yâni ömrümüz namazla mı geçecek?.."

Keşke öyle olsa da, hani öyle değil. İnsan böyle yaptığı zaman, o zaman bütün ömrü intizama giriyor. Namazların arasındaki devreleri dahi güzelleşiyor.

c. İki Namaz Arasındaki Günahların Silinmesi

Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadis-i şerifi daha var, buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:[126]

مَا مِنْ حَافِظَيْنِ يَرْفَعَانِ إِلَى اللهِ بِصَلاَةِ رَجُلٍ مَعَ صَلاَةٍ ، إلاَّ

قَالَ اللهُ تَعَالَى : أُشْهِدُ كُمَا أَنِّي قَدْ غَفَرْتُ لِعَبْدِي مَا بَيْنَهُمَا

(هب. عن أنس)

RE. 381/3 (*Mâ min hàfızayni yerfeàni ila'llàhi bi-salâti racülin mea salâtin, illâ kàle'llàhu teàlâ: Üşhidükümâ ennî kad gafartü li-abdî mâ beynehümâ.*)

"Bir insan bir namaz kılsa, ondan sonra bir namaz daha kılsa, Kirâmen ve Kâtibîn melekleri kulun iki namazını Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne arka arkaya arz ettiğinde, (*illâ kàle'llàhu teàlâ*) Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki:

(*Üşhidükümâ ennî kad gafartü li-abdî mâ beynehümâ.*) 'Ey melekler, şahit olun ki, ben bu kulun iki namaz arasında işlediği kusurları, hataları, günahları da bağışladım!' der."

Yâni, devam ettiği için, bir namazla ondan evvelki namaz arasındaki günahlar siliniyor. Ondan sonra kılınan namazla bir önceki günahlar siliniyor... Böylece insan temizlene temizlene, hayatındaki hataları af ola ola ilerlemiş oluyor.

Son derece önemli bir durum... Tabii namazların şuurla kılınması, duya duya kılınması gerekiyor.

---

[126] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.45, no:2821; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.84; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Lafız farkıyla: Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.310, no:981; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.162, no:2775; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.391, no:7053; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.304, no:6696; Taberânî, *Dua*, c.I, s.111, no:287; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.204, no:161; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XI, s.46; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.454, no:18927; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.150, no:20437.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim! Tabii, severek dinliyorsunuz bu radyoyu. Biz anketlerden takip ediyoruz ki, İstanbul'un en çok dinlenen radyosudur, sevilen radyosudur. Hakikaten çok faydalı, kültürel hizmetler yapıyor, yayınları çok güzel!.. Ve siz de iyi bir anneden, babadan gelmiş, temiz bir ailenin bir ferdisiniz. Sorun kendinize:

"—Ben namazları kılabiliyor muyum? İbadetlerimi yapabiliyor muyum?.." deyin kendi kendinize şu anda...

Meselâ, yapamıyor iseniz, niçin yapamıyorsunuz, sorun!..

"—Zor geliyor, ağır geliyor, bir tad alamıyorum..."

Ha, tad alamıyorsan, demek ki bu konudaki eksik bilgilerinden dolayı ve namazın kıymetini anlamadığın için ve şekilden öze inemediğin için oluyor.

Bak, Peygamber SAS Efendimiz, Ebü'd-Derdâ RA'ın rivayet ettiği bir hadis-i şerifinde ne buyuruyor:[127]

مَا مِنْ خَمْسَةِ أَبْيَاتٍ ، لاَ يُؤَذَّنُ فِيهِمْ بِالصَّلاَةِ ، وَتُقَامُ فِيهِمْ بِالصَّلاَةِ ؛

إِلاَّ اسْتَحْوَذَ عَلَيهِمُ الشَّيْطَانُ (حم. طب. عن أبي الدرداء)

RE. 381/5 (*Mâ min hamsetü ebyâtin*) "Hiç bir beş tane ev yoktur ki, (*lâ yüezzenü fîhim bi's-salâh, ve tükàmü fîhim bi's-salâh*) içinde namaz için ezan okunmuyor, namaz için ikàmet getirilmiyor; (*ille'stahveze aleyhimü'ş-şeytàn*) şeytan oraya hàkim olur, şeytan oraya bastırır, gàlip gelir."

Niye beş ev diyor. Yâni, "Beş ev artık bir gurup teşkil eder." demek istiyor Peygamber Efendimiz, işaret buyurmuş oluyor. Hani bir ev, iki ev olursa, kendi içinde namazı kılsın şahıslar. Ama beş ev oldu mu, orada bir cami olacak, ezan okunacak, oraya

---

[127] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.445, no:27553; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIX, s.340, Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.978, no:20372; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.153, no:20443.

cemaat davet olunacak, namazı beraber kılacaklar, kàmet getirecekler demek.

Onu yapmadığı zaman ne oluyor diyor Peygamber Efendimiz: (*İstahveze aleyhimü'ş-şeytàn*) "Şeytan o bölgeye hâkim olur, artık orada sözü geçen bir varlık hâline gelir."

Demek ki, şeytanın bu tasallutundan, bu baskısından, bu tecavüzünden, şeytanın hükmü altına girmekten kurtulmak için, namaz kılınması lâzım!.. Demek ki, eğer bir insan namazı kılamıyorsa, bu duruma düşmüş... Demek ki, bulunduğu bölgede cami yok...

Yâni, öyle devirler geçirdi ki şu Türkiye'miz. Yüzde yüzü müslüman olan bir ülke, ezansız, namazsız, camisiz, mescitsiz semtler kurdular ve böyle bir şeyle öğündüler insanlar... Yâni, şeytanın hâkimiyetine girmiş oluyor camisiz, namazsız, ezansız yerler… Onu bilemediler, onunla övündüler. Hakikaten de nursuz insanlar, namazsız, niyazsız, inançsız, imansız insanlar... İşte görüyorsunuz, Türkiye'de gazeteleri okuyoruz, ibretle okuyoruz: Anarşi var, polisler ölüyor, askerler ölüyor, ormanlar yanıyor, yüreğimiz yaralı... İnsanlar bakıyorsunuz haramı, helâli ayırt etmez olmuşlar; milyarlar sûiistimaller, hırsızlıklar... vs.

Bunların kökü nedir, sebebi nedir?.. Şeytan bunlara hâkim oluyor. E şeytan nasıl hâkim oluyor?.. İşte mânevî bakımdan çıkıyor ortaya. Namaz yok, niyaz yok, ibadet yok, ezan yok... Şeytan oraya saltanatını kuruyor ve insanlarına hâkim oluyor.

Onun için, aziz ve sevgili dinleyicilerim! İbadetlerin önemine vâkıf olalım, ibadetlerin önemini bilelim ve ibadetlerin ruhuna, şuuruna vararak ibadetleri yapalım! Çok faydası var. Yâni, sadece moral faydası, sadece mânevî faydası, "İşte efendim böyle yaparsa psikolojik bakımdan insan şöyle olur, böyle olur..." gibi bir şey değil. Maddî faydası var, çevreye faydası var. Çevrenin korunması için mânevî şartlar bunlar. Şeytan olmayacak çevrede... Şeytanın olmaması için bu şart.

Hani biz kardeşlerimizle, Allah razı olsun, ihvânımızla çevre kültür dernekleri kuruyoruz. Yâni çevreyi korumak istiyoruz. Yeşil olsun, çimen olsun, çiçek olsun, güzel olsun, temiz olsun, pırıl pırıl olsun; havası güzel olsun, kirli olmasın; suyu güzel

olsun, şırıl şırıl aksın... Ama bir taraftan da günah olmasın. Çevrenin mânevî bakımdan korunması, günah olmaması... Onun da şartını, işte bugünkü bu hadis-i şerifte öğrenmiş olduk. Ezan okunacak, namaz kılınacak, zikredilecek, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet edilecek ki çevre kurtulsun, günah olmasın, şeytan orada saltanat tesis etmesin, oraya hakim olmasın. Şeytan orayı fethetmesin. Düşmanların en büyüğü olan şeytanın eline orası geçmesin. İnsanlar şeytanın esiri durumuna düşmesin.

Yâni üzülmez misiniz, sizin akrabanızdan, sevdiklerinizden birkaç kişi düşmanın eline esir düşse, Sırpların eline esir düşse;

"—Eyvâh! Benim akrabamdan filânca esir alınmış, kim bilir hayatından endişe ediyoruz, sağ mı, acaba işkence görüyor mu?" vs. filân diye ne kadar endişe edersiniz.

Maddî düşman ne yapar insana sevgili dinleyiciler?.. Hayatına kasdeder, işkence eder, acıtır, sağını solunu keser, nihayet ölür. Sahabe-i kiramdan böyle işkence edilerek ölen kimseler var, şehid oldular. Peygamber Efendimiz onların cennetlik olduğunu müjdeledi. Allah'ın kendisine verdiği haberle onların cennete gittiğini bildirdi. Ucunda cennet olduktan sonra, şehid olduktan sonra, insan bu acılara sabrediyor, tahammül ediyor.

Ama şeytanın esiri olduğu zaman, sevgili dinleyiciler bir insan ne oluyor?.. Hem dünyada şeytanî bir insan oluyor. Kötü işlerin kaynağı oluyor. Rüşvet, hırsızlık, arsızlık, yüzsüzlük, edepsizlik, sağa sola devamlı zarar oluyor. Hem de ahireti mahvoluyor. Ebedî cehennemde yanan, yanacak olan bir insan durumuna geliyor. Demek ki, şeytana esir olmak çok daha fenâ... Şeytana esir olmamaya çok daha fazla dikkat etmek lâzım!.. Bölgeleri şeytana kaptırmamağa; şeytanın saltanatı altına, hükümeti, hâkimiyeti altına girmemesi için çalışmağa çok daha fazla dikkat etmek lâzım!..

İşin bu tarafını kim düşünecek?.. Tabii mühendisler düşünmezler, doktorlar düşünmez... Bunu kim düşünecek? İşte böyle hadis-i şerifleri bilen, okuyan, dinimizin ahkâmını bilen, Peygamber Efendimiz'i tanıyan insanlar. Yâni, çevrenin mânevî havası, mânevî şartları, mânevî bakımdan temiz olmasının şartları nedir?.. İşte bunları hadis-i şeriflerden okuyoruz.

Niye hadis-i şeriflerden öğreniyoruz?.. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri, en sevgili kulu Peygamberimiz'e, gözünden perdeler kalkmış, etrafı gösteriyor, melekleri gösteriyor; görüyor. Dünyanın ve ahiretin hallerini biliyor. Kabirde olanların durumunu görüyor ve söylüyor ashabına... Ahirette olacakları bildiriyor, geçmişte olmuşları bildiriyor. Neden?.. Allah sevmiş, peygamber etmiş kendisine, seçmiş. Seçkin bir kulu olarak vahyetmiş ona, bildirmiş bu gerçekleri...

Niçin bildirmiş?.. Biz de bilelim. Biz de göremesek bile, duyduklarımızla, muhbir-i sâdık olan, en doğru sözlü Peygamberin o sözlerini bilelim, dinleyelim, dinledikten sonra uygulayalım diye.

Onun için, aziz ve sevgili dinleyicilerim, ben kısaca her zaman söylediğim gibi bir şeyi yine söyleyeceğim: Emin olun, dinimizi güzel bir şekilde öğrenmenin yegâne çaresi diyorum ben, hadis-i şerifleri çok iyi takip etmemiz lâzım! Hadis-i şerifleri okumamız lâzım!

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın neşrettiği, kesinlikle çok sağlam olan hadis kitapları var. Sağlam, yâni böyle garantili hadis kitapları var. İmam Buhârî Efendimiz'in hadis kitapları var... İmam Nevevî Hazretleri'nin *Riyâzü's-Sàlihîn*'i var. Sonra dışarıda neşredilmiş başka *Sıhah-ı Sitte*'den kıymetli hadis kitapları var. Tahmin ediyorum, çoğunuzun evinde de bu yaldızlı, ciltli, güzel kitaplar mevcuttur. Bunları okuyacaksınız.

Her gün birkaç tane okuyunca, birçok şeyleri öğreneceksiniz, anlayacaksınız, hayret edeceksiniz. Peygamber Efendimiz'in bize ne kadar güzel şeyler öğrettiğini anlayacaksınız. Dinimizin ne kadar derin olduğunu, güzel olduğunu anlayacaksınız. İbadetlerin şuuruna ereceksiniz, ruhunu kavrayacaksınız. İbadetleri yaparken, Peygamber Efendimiz'in Mi'râc'ı gibi Allah'ın divanına çıkıp da, öyle bir ibadet etme zevkine, şuuruna, hâletine erişeceksiniz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi ibadetleri şuurla, severek yapan kullarından eylesin... Bu ibadetler küçümsenmeyecek maddî ve manevî tesirleri bakımından, sevabı bakımından, insanın dünyası,

ahireti bakımından çok önemli... Bu ibadetleri Allah rızası için şuurla, tadına vara vara yapmayı Allah cümlemize nasib etsin...

Evlâtlarımızı bu ibadetlerin zevkiyle yetiştirmeyi nasib etsin... İbadetleri bizim, büyüklerimizin zoruyla yapan çocuklarımız olmamalı; çocuklarımız bu ibadetleri öğrenip, anlayıp, sevip, severek yapacak bir şuura ermeli...

Allah-u Teàlâ Hazretleri evlâtlarımızı güzel yetiştirmeyi nasib eylesin... Dedelerimizin bize emaneti olan bu İslâm beldelerini maddî bakımdan temiz tutmak, yeşil tutmak, çevreyi güzel, pak tutmak gerektiği gibi; mânevî çevreyi de, manevî atmosferi de şeytandan, günahtan uzak, tertemiz tutmak için gerekli tedbirleri almayı, ibadetleri yapmayı, ezanları, kàmetleri getirmeyi, zikri hiç bir zaman ihmal etmemeyi Allah nasib eylesin...

Nice nice hayırlı işler yapmaya muvaffak eylesin... Ömrümüzü rızasına uygun geçirip, huzuruna vardığımız zaman pişman olmayacak bir varışla varmayı; Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına ermeyi, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmayı nasib eylesin...

Sevgili Akra dinleyicilerim, Allah sizleri nice nice cumalara sıhhat afiyetle, sevdiklerinizle beraber eriştirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

23. 09. 1994 - AKRA

23. MÜ'MİNİN VASIFLARI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi dâimâ üzerinize olsun... Allah-u Teàlâ sizi dünyada da, ahirette de mes'ud ve bahtiyar eylesin...

a. Mü'min Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz muhtelif rivayetleri olan sağlam, sahih bir hadis-i şerifinde —çeşitli rivayetlerde ibarelerde çeşitli nüans farklılıkları olabilir— buyuruyor ki:[128]

أَلاَ أُخْبِرُكُمْ بِالْمُؤْمِنِ ، مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلٰى أَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ؛ وَ الْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ ؛ وَالْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللهِ ؛ وَ الْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَ الذُّنُوبَ

(طب. حب. ك. عن فضالة بن عبيد)

RE. 165/3 (*Elâ uhbiruküm bi'l-mü'min, men eminehü'n-nâsü alâ emvâlihim ve enfüsihim; ve'l-müslimü men selime'n-nâsü min lisânihî ve yedihî; ve'l-mücâhidü men câhede nefsehû fî tàati'llâh; ve'l-muhaciru men hecera'l-hatàyâ ve'z-zünûb.*)

---

[128] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.21, no:2404; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XI, s.203, no:4862; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.54, no:24; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XVIII, s.309, no:796; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.499, no:11123; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.I, s.15; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.284, no:826; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.16, no:29; Fudàle ibn-i Ubeyd RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.264, no:749; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.426, no:4424.

Bu hadis-i şerif, çok geniş ve umûmî İslâmî gerçekleri çok net olarak anlattığı için, bugün ondan bahsetmek istiyorum. Şöyle başlıyor Peygamber Efendimiz:

(*Elâ uhbiruküm bi'l-mü'min*) "Dikkat edin, agâh olun, mütenebbih olun, dikkatlerinizi toplayın, kulak verin bana!" Gibi bir mânâ taşır bu *elâ* sözü. (*Elâ uhbiruküm*) "Dikkat edin, kulağınızı bana verin ki, size çok mühim bir şey söylüyorum. (*Uhbiruküm bi'l-mü'min*) Size gerçek mü'mini anlatacağım. Gerçek mü'min kimdir, onu anlatacağım." buyuruyor.

Hadis-i şerifte, mânâca bir kere daha *mü'min* kelimesi olması gerekiyor, ama burada kayıtlı değil. Yâni, (*El-mü'minü*) "Mü'min..." Başka rivâyetlerde bu var. (*Men eminehü'n-nâsü alâ emvâlihim ve enfüsihim*) diye devam ediyor.

"—Şimdi size haber vereceğim! Dikkatinizi toplayınız, kulağınızı bana veriniz, agâh ve mütenebbih olunuz." buyurdu Peygamber Efendimiz.

Böyle başlar bazen Efendimiz hitaba ki, sözlerini zaten herkes zevkle dinliyor, çok büyük dikkatle dinliyorlar. Hatta, çok hoşuma gidiyor rivayet; Peygamber Efendimiz'i dinlerken sahabe-i kiram —*rıdvânu'llàhi teàlâ aleyhim ecmaîn* hazretleri— nasıl dinlerlermiş?.. Sanki başlarının üstüne, çok sakin durdukları için bir kuş konmuş; kıpırdasalar, kuş ürkecek, kaçacak... Kaçmasın diye böyle donmuş gibi, hiç kıpırdamadan duruyorlar. Böyle dinlerlermiş Peygamber Efendimiz'i...

Pür dikkat, son derece dikkatli dinlerlermiş. O pırıl pırıl zekâlarıyla, o çok sağlam imanlarıyla kelimesini kaçırmadan dinlerlermiş ve bize rivâyet etmişler; "Şöyle buyurdu Peygamber Efendimiz, böyle buyurdu..." diye. Her gün karşılaştıkları yüzlerce, binlerce tabii olay var, malzeme var. Bunların hepsini gayet güzel rivayet etmişler. Kitaplara kelimesi kelimesine geçmiş, tesbit edilmiş. Muhtelif rivayetleri de aldığımız zaman görüyoruz ki çok güzel, kelime kelime gayet iyi takip etmişler.

Zaten dikkatle dinliyorlar ama, (*elâ uhbiruküm bi'l-mü'min*) "Dikkat edin, ben size haber veriyorum, gözünüzü açın, kulağınızı açın, gönlünüzü açın, çok dikkatle dinleyin!" buyurduğu için, ne kadar dikkatli dinlemişlerdir. Bu, söylenen sözün önemini de bir

bakıma gösteriyor. Yâni, insan önemli bir şey söyleyeceği zaman ancak, böyle bir başlangıçla başlar.

Mü'min kimmiş?.. Peygamber Efendimiz mü'mini tarif ediyor: (*Men eminehü'n-nâsü alâ emvâlihim ve enfüsihim*) "İnsanların kendi mallarına ve kendi canlarına emin bir kişi olarak güvenip, itimad edip, kendi canlarına ve mallarına bundan bir zarar gelmez diye güvendikleri kimse mü'min...

Tabii, *emine,* güvenmek demek... Bu kökten geliyor mü'min kelimesi de. Burada bir iştikak sanatı yapıyor Peygamber SAS Efendimiz. Yâni insanlar:

"—Gel, sana malımı emanet ettim... Mallarımızı emanet ettik, canlarımızı emanet ettik. Sen güvenilir kimsesin!" diye birisine böyle her şeylerini verebilip, teslim edebilip, kendileri teslim olabiliyorlar ve itimad ediyorlarsa; işte mü'min o kimsedir.

"Mü'min o kimsedir ki, insanlar mallarına ve canlarına onu emin kişi olarak tayin ederler, itimad ederler, emânet ederler."

Mü'min aslında bizim ilk düşündüğümüz zaman, bu hadis-i şerifi dinlemediğimiz, kendi kendimize mü'min nedir diye tefekkür ettiğimiz zaman... Tefekkür biliyorsunuz çok kıymetli bir ibadettir. Bir saatlik, bir miktar, bir zamancık tefekkür bazen yıllarca, bazen altmış yıl gibi bir ömre bedel olabilir. Tefekkür çok kıymetli... Kendimiz düşündüğümüz zaman, mü'min nedir?.. İnanmış insandır. Neye inanmıştır?.. Tabii Allah'a inanmıştır, meleklerine inanmıştır, kitaplarına inanmıştır... İşte *Âmentü* ile ifade ettiğimiz, imanın esasları diye ön sırada saydığımız şeyler. Tabii bunlara inanmak gerekiyor.

Ama Efendimiz'in tarifi değişik bir yönden, çok önemli:

"—İnsanların kendisine itimad ettiği, mallarını, canlarını emanet ettikleri kimsedir." diyor.

Şimdi, başka hadis-i şerifler de var. Ahir zamanda insanlar dejenere olacaklar, bozulacaklar diye hadis-i şerifler var. Güzel ahlâk gidecek, yerine kötü huylar hakim olacak. İyi insanlar gidecek veya hor ve zelil, ayaklar altında, itibarsız olacaklar; kötü insanlar makbul ve izzet ve itibarlı olacaklar. İşler onların elinde olacak...

Böyle birçok kıyamet alametlerini Efendimiz saymıştır hadis-i şeriflerde. Yâni insanların ahir zamana doğru dejenere olacaklarını ve kıyametin de en kötü, en şerli insanların başına patlayacağını, onların üzerine kopacağını bildirmiştir.

Emânet çok önemli bir vasıf... Ve mü'minler gerçekten emin kimselerdir, kendisine güvenilir. Yâni malını versen, içinden çalmaz. Canını teslim etsen korur, zarar vermez. Ve bu çok yaygın ve çok önemli bir vasıf olduğu için, Peygamber Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyurmuş ki…

Geçen gün okumuştum, kendim *emanet* kelimesini araştırırken:[129]

أَوَّلُ مَا تَفْقِدُونَ مِنْ دِينِكُمَ الأَمَانَةُ ، ثُمَّ الصَّلاَةُ (ض. عن أنس)

RE. 158/5 (*Evvelü mâ tefkadûne min dînikûm, el-emânetü*) "Kıyamet yaklaştığı zaman, ahir zaman olduğunda bu ümmetten ilk kaldırılacak şey, dininizden ilk kaybedeceğiniz şey emanettir; (*sümme's-salâh)* sonra da namazdır." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

Yâni, emin oluş vasfı, güvenilir oluş vasfı mü'minlerden gidecek ahir zamanda, güvenilir insan kalmayacak; bir... Namaz kılan insan kalmayacak veya azalacak; iki...

Tabii, müjde de var:[130]

---

[129] Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.549, no:8538; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.141, no:8699, 8700; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.363, no:5981; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.256, no:35834; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.356, no:2027; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.289, no:12476; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.89, no:267; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.79, no:6488; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Ziyâü'l-Makdîsî, *el-Ehàdîsü'l-Muhtâre*, c.II, s.253, no:1583; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.155, no:216, 217; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.84, no:191; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid. c.VII, s.634, no:12465; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.665, no:39628; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.X, s.287, no:9628.

[130] Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.496, no:8389; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.280, no:2433; Taberî, *Tehzîbü'l-Âsâr*, c.III, s.165, no:921; Hz. Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.403, no:961; Muğîre ibn-i Şu'be RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.VII, s.564, no:12249; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.119, no:16372.

لاَ تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي ظَاهِرِينَ عَلَى الحَقِّ ، حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ

(ك. عن عمر ؛ طب. عن مغيرة بن شعبة)

(*Lâ tezâlü tàifetün min ümmetî zàhirîne ale'l-hakk, hattâ tekùme's-sâah*) "Ümmetimden hakkı tutan, hayrı işleyen bir taife, Allah'ın dinine yardımcı olan bir güzel insan grubu, kıyamet kopuncaya kadar dâimâ mevcut olacak." diye de buyrulmuş.

Biz zaten dualarımızda, "Yâ Rabbi, bizi o sevdiğin gruptan, o sevdiğin taifeden eyle..." diye dâimâ dua ediyoruz. Allah sizleri ve bizleri o sevdiği taifeden eylesin... Dâimâ var ama, "Genellikle insanlar bozulacaklar, dejenere olacaklar, İslâm'dan uzaklaşacaklar ve bu ümmetten ilk kaldırılan şey güvenilirlik, emin oluş, emanet vasfı kaldırılacak ve bir de namaz kaldırılacak." deniliyor.

"—Acaba biz ahir zamanda mıyız?.. Durumumuz iyi mi? Kötü mü?.. Kıyamet başımıza mı patlar? Etrafımızda kıyamet alâmetleri var mı, yok mu?.." diye düşündüğümüz zaman, çevremize bir bakalım:

El-hamdü lillâh, memleketimizde camiler doluyor, namaz kılan insanlar, namazına bağlı insanlar çok... Ve el-hamdü lillâh güvenilen insanlar var ama, dejenerasyon da biraz başlamış. Yâni, bizim gibi muhteşem bir millet, muhteşem bir tarihe sahip, cihanın hayran kaldığı bir millet, tabii yöneticileriyle, halkıyla çok iyi, örnek bir durumda olmalıydı. Ama işte gazetelerde okuyoruz çeşitli suiistimaller, rüşvetler, çeşitli kötülükler görüyoruz, resimlerini görüyoruz. Ve namaz kılmayan insanlar var...

Demek ki, dejenerasyon bir yerden başlamış. Yâni, yavaş yavaş İslâm gidiyor. İslâm gidince dejenerasyon; dejenerasyondan sonra da Allah'ın belâsı ve cezâsı gelmesi görünüyor. Tabii Allah bizi gazabına uğramaktan, azabına, ikàbına maruz kalmaktan uzak eylesin, korusun... Sevdiği kullarından eylesin...

Biliyorsunuz bir ayet-i kerime var. Allah bizi güvenilir varlıklar olarak seçmiş. O ayet-i kerimede buyruluyor ki: *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ، إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولاً (الأحذاب:٧٢)

(*İnnâ aradna'l-emânete ale's-semâvâti ve'l-ardı ve'l-cibâli feebeyne en yahmilnehâ ve eşfakne minhâ ve hamelehe'l-insân, innehû kâne zalûmen cehûlâ*.) "Biz kendilerine vermek istediğimiz kutsal emaneti dağlara, göklere, yeryüzüne arz ettik de, onlar bunu yüklenmekten çekindiler, sorumluluğundan korktular, kabul edemediler. Onu insanoğlu kabul etti. Doğrusu o çok zalim, çok cahildir." (Ahzab, 33/72) buyruluyor.

Yâni bu emaneti, Allah'ın sorumluluk duygusu verdiği kutsal emaneti iyi koruyup, Allah'a iyi kulluk edip, Allah'a sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varmak, huzuruna öyle gitmek; bu çok önemli bir şey... İnsanoğlu bu vasıflarla teçhiz edilmiştir, aklı vardır, gönlü vardır, irfanı vardır... Bunlarla, imanının tezahürü olarak, iyi şeyler yapabilmeli bir müslüman...

Ama, insanların bir kısmı mü'min olamıyor, bir kere bu emanete riâyet edemiyor. Kutsal emaneti, Allah'ın kendisine vermiş olduğu mükellefiyet, böyle hayırları yapabilmek, yeryüzünde Allah'ın halifesi olabilmek, hayırları işleyebilmek vasfı, kötülükleri engelleyebilmek vasfı birçok insanda yok... Mü'min bile olamıyorlar, Allah'ın varlığını bile tanıyamıyorlar, bulamıyorlar Allah'ı... Yâni, her yerde hazır ve nazır olduğu halde Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni onun şanına lâyık bir şekilde iman edip, bulamıyorlar. O emanet bir oradan gidiyor.

Bir de mü'minler... Tabii onlar mükellefiyetlerini biliyorlar, Allah'a karşı kulluk için bu dünyaya geldiklerini biliyorlar ama; Allah'ın vermiş olduğu, iyi işler yaptıkları zaman cennete, kötü yaptıkları zaman cehenneme gidecekleri bu fırsatı, bu emaneti mü'minler de bir zaman sonra kaybedebiliyorlar.

Bunun kaybolmaması için, en önemli doğru çizgiye çekme vasıtası namazdır. “Ahirette de, insanın ilk defa sorgu ve suale çekileceği husus, namazları kılıp kılmadığıdır.” diye Peygamber Efendimiz bildiriyor. Yâni, insan günde beş defa doğru çizgiye çekilerek, Allah’ın çizgisinde, Allah’ın istediği bir kul olarak, kendisine kutsal emaneti bahşettiği, rütbe verdiği, eşref-i mahlûkat kıldığı, sorumluluk, mükellefiyet yüklediği, imtihan olarak dünyaya gönderdiği insanoğlu, insanların bir kısmı bu vazifeyi unutabiliyor.

Tabii, namazla bunlar hatırlanacaktı. Namaz gevşiyor, ondan sonra emin oluş vasfı kalmıyor. İmanlı ama emin oluş vasfı yok, güvenemiyorsunuz, güvenilmiyor. Çünkü güzel, sağlam ahlâka sahip değil... O zaman kıyamet kopuyor.

Buyurmuş ki, bir başka hadis-i şerifinde Peygamber Efendimiz:[131]

إِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ. قِيلَ: كَيْفَ إِضَاعَتُهَا ؟ قَالَ: إِذَا أُسْنِدَ الْأَمْرُ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ، فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ (خ. عن أبي هريرة)

RE. 53/8 (*İzâ duyyiati’l-emânetü fe’ntaziri’s-sâah.*) “Emanet kaybedildiği zaman, kaybolduğu zaman, ortadan kalktığı zaman kıyametin kopmasını bekleyin!”

(*Kîle*) Diyorlar ki: (*Keyfe idàatühâ?*) “Nedir bu emanetin kaybolması yâ Rasûlallah?..” Emanet ortadan kalktı, kaybedildi, elden düştü, yok oldu, kayboldu... Nedir bu emanet?..

(*Kàle: İzâ üsnide’l-emru ilâ gayri ehlihî, fe’ntaziri’s-sâah!*) “İşler nâehil insanların eline verildiği zaman, işte bu emanet kaybolmuş demektir. İşler nâehil insanların, liyakatsiz insanların;

---

[131] Buhàrî, *Sahîh*, c.I, s.33, no:59; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.36, no:8714; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.307, no:104; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.118, no:20150; Begavî, *Şerhü’s-Sünneh*, c.VII, s.343; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.I, s.335, no:1322; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIV, s.267, no:38508; *Câmiü’l-Ehàdîs*, c.III, s.334, no:2303.

bilgisiz, kabiliyetsiz, değersiz insanların eline verildiği zaman, kıyameti bekleyin!” buyuruyor.

Onun için, ben de bu hadis-i şerifi kardeşlerime geniş olarak anlatmayı bu bakımdan istiyorum.

Biz mü’miniz. Tamam; Allah’ın varlığına, peygamberine, Kur’an-ı Kerim’ine, kitaplarına, bize dinimizin öğrettiği şeylere cân u gönülden bağlıyız, inanmışız. Millet olarak büyük vasfımız bu... Herkes bizi biliyor. Türk milleti müslüman bir millettir, el-hamdü lillâh... Tabii, Arap kardeşlerimiz de müslüman, ötekiler de müslüman... Tamam ama, asıl mü’minin vasfını Peygamber SAS Efendimiz tarif ederken buyuruyor ki:

اَلْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ عَلٰى أَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ ؛

(*El-mü’minü men eminehü’n-nâsü alâ emvâlihim ve enfüsihim*) “İnsanların mallarını, canlarını güvenebilip teslim edebilecekleri insandır mü’min.”

İşte bu vasıfta olmak lâzım! Yâni, tam dürüst, tam güvenilen, tam özü sözü doğru bir insan olmak. Kimsenin malına ve canına şöyle bir zerre kadar, bir gölge, değil zarar, bir zerre kadar bir negatif tesir dahi yapmamaya çalışmak... Mü’minin ana vasfı bu.

Yâni, biz niçin müslüman olduk? Allah niçin dini peygamberler gönderip insanlara öğretti, niçin kitaplar indirdi, niçin emirleri yasakları var?.. Bunlar, insanlar iyi insanlar olsunlar diye. Toplum iyi bir toplum olsun, hayat iyi bir hayat olsun, dünya imtihanı başarıyla geçsin diye. Bu tahakkuk etmeyince, bir insanın mü’minliği nâkıs oluyor. Tabii onun da cezasını çekebilir.

Onun için, biz Allah’ın mü’min kulları olarak, el-hamdü lillâh mü’miniz, el-hamdü lillâh müslümanız. Nasıl kimseler olacağız?.. Kimsenin canına, malına zarar vermeyen, herkesin canını malını teslim edebileceği güvenilir kimseler olacağız. Sözümüze güvenilecek, işimize güvenilecek, yaptığımız şey, verdiğimiz söz senet gibi olacak, herkes bize hayran kalacak... İşte gerçek mü’minlik bu. Yâni, yaptığı işi güzel yapmak. Peygamber Efendimiz’in teşvik ettiği husus bu.

Mü'min olan insan işinden belli olur. Sözle mü'minlik çok eksik bir durumdur. İşi insanın böyle güzel olacak, işi insanı hayran bıraktıracak şekilde olacak.

Bizim bir arkadaşımız vardı, Amerika'da ihtisas yapmak için gitmişti, doktordu. Tabii müslüman bir kardeşimiz. Dürüst, vazifesine sàdık, çalışkan, gözü haram şeylerde değil... Profesörü o kadar sevmiş ki, müslüman olmaya meyletmiş. O kardeşimizin güzel ahlâkından...

Yine geçen gün, bir doktor kardeşimize muayene olmuştum. O anlattı: Bir başka müesseseden kendisini istemişler, yâni "Bize gel!" demişler. O da çalıştığı müesseseden ayrılmayı ısrar edince, başındaki profesör demiş ki:

"—Yok, ben seni bırakmak istemiyorum. Ben seni yanlış tanımışım, senin hakkında yanlış şeyler düşünmüşüm. Ama seninle çalıştıktan sonra gördüm ki, sen çok iyi bir insanmışsın. Sana başasistanlık vereceğim, sen benimle beraber kal." demiş.

Bu güzel bir şey... Yâni, bir mü'min beraber çalıştıktan sonra, yanında yaşandıktan sonra, beğenilir; dışarıdan yanlış görülebilse bile...

Toplumumuzda da öyle garip şeyler var ki, müslümanı adeta kötü göstermek için bir çalışma... Geçen gün hem güldüm, hem üzüldüm: İsviçre'de üç tane ev yanmış, içinde ölü insanlar bulunmuş. Yâni, başlarına torba geçirilmiş, kurşun sıkılmış...

"—Bir tarikatın müridleri" diyor.

Yâni *tarikat* kelimesinin, *mürid* kelimesinin burada kullanılışı ayıp!.. Bizim İslâm Tarihi'nde hangi tarikatta böyle bir olay görülmüştür?.. *Mürid* kelimesi o kadar tatlı bir kelime ki, orada bu kelime kullanılır mı?.. Orada tarikat kelimesi kullanılır mı? Onlara, "Bâtıl bir inancın mensubları..." de! Hakîkaten bâtıl, hakîkaten de toplum için tehlikeli... İnsanlık için çok kötü bir puan. "Toplu halde intihar eden bir grup, batıl inanç sahibi bir insanlar" de. Ne diye tarikatı bulaştırıyorsun, müridi bulaştırıyorsun?.. Bazı insanlar bu şeyleri, bilmiyorum neden yapıyorlar.

Ne ise, tabii biz müslümanlar, belki uzaktan böyle şey görülebiliriz.

Bilmeyen ne bilsin bizi,
Bilenlere selâm olsun...

demiş Yunus Emre, gayet tatlı bir istiğnâ içinde. Biz de öyleyiz ama, hakîkaten nasıl olmalıyız?.. Beraber bulunduğumuz zaman, düşülüp kalkılıp, sohbet edilip, komşuluk edildiğimiz zaman, bizimle iş yapıldığı zaman, memnun olmalı herkes...

"—Aman ne kadar güzelmiş! Benim kanaatlerim yanlışmış..." demeli!

Çünkü bu devirde, müslümanlar hakkında biraz yanlış kanaatleri yayan, kasıtlı merkezler de olabiliyor.

b. Müslüman Kimdir?

Evet, sevgili dinleyiciler! Peygamber Efendimiz mü'mini insanların mallarını, canlarını, kendi gönül huzuru içinde götürüp teslim edebilecekleri dürüst, ahlâklı, özü, sözü doğru bir kimse olarak tarif ediyor. Bu bir.

İkincisi:

وَالْمُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ ؛

(*Ve'l-müslimü men selime'n-nâsü min lisânihî ve yedihî*) Bunu herkes bilir. Yâni, biz birtakım bilgileri biliyoruz da, bilmek mühim değil, bildiğini uygulamak; bu önemli... Şimdi, müslümanı tarif ederken de Peygamber Efendimiz böyle tarif etmiş:

"—Müslüman da, öteki insanların dilinden ve elinden selâmette olduğu kimsedir."

Yâni, dilinden ve elinden kimseye zarar vermiyor. Dedikodu yapmıyor, kötü söz söylemiyor, fitne fesat çıkartmıyor, dilinden zarar gelmiyor.

Elinden zarar gelmiyor; yâni, birilerinin aleyhinde faaliyet yapmıyor. Ağacını kesmiyor, harmanını yakmıyor, duvarını yıkmıyor, camını kırmıyor...

Şimdi ben çocuklara bakıyorum, sokakta boş bir ev gördüler mi, camlarına taşları yağdırıyorlar. Şangır şungur, vahşi bir zevk... Bakıyorsunuz, bütün camlar yok oluyor.

Beylerbeyi'nde bir sokaktan giderdim bir tanıdığın evine... Bir konak vardı. Ahşap bir konaktı, tarihi eserdi. Tamir edilebilirdi. Belki korumaya alınmış bir binaydı... Sonra oradan geçerken baktım, evin içinde insan olmadığı için, camları şangır şungur kırılmış... İlk önce camlar gidiyor. Ondan sonra baktım, kiremitleri gitmiş... Ondan sonra baktım duvarları şöyle olmuş, böyle olmuş... En son gidişimde baktım, bina yok ortada... Yâni, yavaş yavaş böyle tahrib ediliyor.

Olmaz! Müslümanın kendisinin ve çocuğunun elinden ve dilinden emin olunması lâzım!.. Yâni, o çocuklar onları yaparken anneleri veya babaları, veya komşular görmüyorlar mı?.. Eskiden komşular da müdahale edermiş. Camiye giden hacı amcalar, hacı dedeler çocukların bahçe duvarının üstüne çıkmasına, komşunun elmasına, eriğine el uzatmasına müsaade etmezlermiş:

"—İn bakayım oradan, ayıptır!" filân derlermiş.

Bastonunu gösterirlermiş. Bu da toplumun kötülüğü engelleme aksiyonu, gayreti. Böyleymiş eskiden.

"—Çocuklar yaptı ne yapalım?.."

Pekiyi, o çocukların annesi nerede?.. Niye o çocuklara o terbiyeyi verdiler?.. Niye o camları kırdırtıyorlar?..

Çok sevdiğim Volkswagen bir arabam vardı. Bir gün, evin yanındaki yerlere başka arabalar park etmiş, doldurmuşlar; biraz evin ilerisinde bıraktım. Ondan sonra da, yarım saat, bir saat sonra, "Arabam ne oldu?" diye merak ettim. Gittim baktım ki: Ooo... Arabanın arkasına birileri çıkmış, üstüne başkaları çıkmış, önüne başkaları çıkmış. Bizim araba olmuş bir çocuk tepesi... Çocuk bahçesindeki kum tepesi gibi, çocuk dolmuş. Tabii ben bir feryad ettim, bir koştum; hepsi bir tarafa dağıldılar.

İyi, ben bunu gördüm de feryad ettim, çocuklar dağıldılar amma, bunların anneleri babaları camdan, çocuklarının ne ile oynadığını görmüyorlar mı?.. Komşular görmüyor mu?.. Görüyor. O halde niye engel olmuyorlar?.. Yâni, bir kötülüğü yapmayın demek de, güzel bir müdahale de bir fazilet değil mi?..



Demek ki, müslümanların aktif olması lâzım! Diliyle faydalı olması lâzım, zararlı olmaması lâzım!.. Eliyle hayrı yapması lâzım, şerri işlememesi lâzım; faydalı olması lâzım!.. İşte müslümanlık bu... Mü'minlik, güvenilir olmak; müslümanlık da herkese iyilik neşretmek, etrafa iyilik yaymak, ortaya iyilik koymak, kötülükleri engellemek, kötülükleri yapmamak... İşte herkesin bildiği ibareler bunlar ama, yapmakta zorlandığı işler.

c. Mücâhid Kimdir?

Yine Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

وَالْمُجَاهِدُ مَنْ جَاهَدَ نَفْسَهُ فِي طَاعَةِ اللهِ ؛

(*Ve'l-mücâhidü men câhede nefsehû fî tàati'llâh*) Mücahid, yâni cihad eden kimse nedir, kimdir?.. Tabii bizim hemen aklımıza gelir ki, eline silahı alıp düşmanla çarpışıyor, düşmanı koğuyor. Yâni hücum eden... Tabii, bu da çok güzel bir şey! Askerler,

ordular gerekli, korunmamız için. Bir şey demiyoruz. Ama Peygamber Efendimiz nasıl yönünden alıyor meseleyi:

(*Men câhede nefsehû fî tàati'llâh*) "Allah'a itaat yolunda dosdoğru gitmek için, nefsiyle savaşan insandır mücâhid."

Allah yolunda gitmek, bir savaş istiyor tabii. Nefsini yenmesi gerekiyor insanın. Arzularının üstesinden gelmesi gerekiyor, arzularının esiri olmaması gerekiyor. Tabii bu savaşı yenerse insan iyiliği yapabilir. Yoksa arzularına, heveslerine, nefsin hevâsına mağlub olduğu zaman da, çeşitli zararlı işleri yapıyor.

"—Dayanamadım, tutamadım kendimi, işte kendimi kaybetmişim. Ne yapayım, şimdi çok pişmanım!" filân diyorlar.

(*Fî tàati'llâh*) "Allah'a taat, ibadet konusunda nefsiyle cihad eden."

Sabahleyin kalk bakalım namaza!.. Uykunu boz, namaza kalk, ibadetini yap!..

Kesenden parayı çıkart, ver bakalım fakirlere hayrını, hasenâtını, zekâtını, sadakanı...



“—Efendim çok zor geliyor. Yâni, ben bu paraları nelerle kazandım...”

Ama işte nefsini yenip, o iyiliği yapacaksın, o ibadeti yapacaksın. Zorluklara göğüs gereceksin, zorluklara kendin hamle yapacaksın. Allah’ın sevabını, rızasını kazanmak için böyle bir mücadele, bir gayret gerekiyor. İşte asıl mücâhid budur diyor.

Gerçekten hayatımızda, savaş geçici bir olaydır. Arızî diyoruz biz. Arızî bir olaydır. Ama hayatımız her zaman devam ediyor. Aylar, yıllar, günler hayatımız dâimâ devam ediyor. Ama savaş, ömrümüzde nadir olarak insanların karşısına çıkan bir arızî olay... O halde asıl savaşın insanın kendi nefsiyle savaşı olduğu, kendiliğinden ortaya çıkıyor. Yâni, ömür boyu bir nesil savaşa ya tesadüf eder veya etmez. Ama ömür boyu her insanın kötülüklerle savaşması lâzım, nefsini yenmesi lâzım! Ne kadar güzel...

İşte tasavvufun özü, esası bu... Yâni, insanın kendi nefsini yenmek için çalışması, nefsinin süfli arzularına karşı çıkması ve onları yenip, faziletli bir insan olması. İşte tasavvuf, Peygamber Efendimiz’in hadis-i şerifinde:

(*Ve’l-mücâhidü men câhede nefsehû fî tàati’llâh*) “Asıl mücâhid, tam babayiğit mücâhid, nefsini Allah’a ibadet yolunda itaatli eden ve zorlayan ve iyiliği yapan, ibadeti, taati, hayrı, hasenâtı yapan kimsedir. Nefsiyle bu konuda uğraşan, savaşan ve onu yenen kimsedir.” buyuruyor.

Öyle olmaya hepimiz gayret edelim!..

d. Muhâcir Kimdir?

وَ الْمُهَاجِرُ مَنْ هَجَرَ الْخَطَايَا وَالذُّنُوبَ .

(*Ve’l-mühâciru men hecere’l-hatàyâ ve’z-zünûb.*) “Muhacir de hatalardan, günahlardan hicret eden, ayrılan, uzaklaşan kimsedir.”

Muhâcir, İslâm’da makbul bir kişidir. *Muhâcir* kimdir? Dînî tarifi bu işin: “Dinini daha iyi yaşamak için dinini yaşayamadığı ortamdan, yerden dinini daha iyi yaşayabileceği, rahatlıkla dinini ifa edebileceği yere hicret eden kimsedir.”

Peygamber Efendimiz İslâmî hayatını Mekke'de sürdürmek isterken, müşriklerin çeşitli zulümleri karşısında bu imkânsızlaşınca, Medine'ye muhâceret etti, hicret eyledi. Müslümanlar da muhâcir oldular, hicret ettiler. Bu büyük bir ibadetti. Peygamber Efendimiz'in etrafında toplanmak, onun etrafında kenetlenmek; yerini, yurdunu, kabilesini terk edip Efendimiz'in emrine koşmak, etrafında yerini almak, müslümanlar için bir vazifeydi.

Çok sevaplı bir şeydir bu. İnsanın dinini yaşaması için yer önemli değil, ev önemli değil, tarla, bahçe, köy önemli değil, ülke önemli değil hatta... Nerede İslâm'ını güzel yaşayıp, hayat imtihanını Allah'ın istediği şekilde başarabilecekse, oraya doğru bir hamle yapması lâzım!..

Bakın biz de bir muhâcir bir milletiz. Orta Asya'dan kalkmışız, Orta Doğu'ya gelmişiz, Anadolu'ya gelmişiz, Balkanlar'a gitmişiz, devamlı bir hareket. Sonra da olaylar başka türlü gelişmiş.

Balkanlar'dan kardeşlerimiz Anadolu'ya gelmişler, Kafkasya'dan gelmişler. Neden?.. Orada İslâm'ı yaşama imkânları zorlaşınca gelmişler. Muhâcir bu...



Yâni muhacir bir yerden durup dururken göçen insan değil, dinini daha iyi yaşamak gayesiyle göçen insan oluyor. Dini bakımdan tarifi bu... O zaman çok sevap oluyor böyle hicret etmek... Muhâcir de çok makbul bir kimse oluyor.

Ama, Peygamber Efendimiz buyuruyor ki bu hadis-i şerifinde:

(*Ve'l-muhâciru men hecera'l-hatàyâ ve'z-zünûb.*) "Asıl muhacir hatalardan, günahlardan hicret eden, ayrılan, uzaklaşan kimsedir."

İnsanların alışkanlıkları olabilir, kötü yetişmiş olabilir. Sonra tevbekâr olur. Günahları bırakması lâzım, haramları bırakması lâzım, kötü alışkanlıkları bırakması lâzım! İyi bir insan olması lâzım!..

Hapse girer çıkar insan. Mazisinde kendisinin de arzu etmediği karanlık, kötü işler olabilir. Onları bırakması lâzım! İyi müslüman olmanın yolu herkese açık... Hapisteki insanlara da açık, suçlulara da açık...

Hani Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri'nin türbesinde yazılı bir Farsça dörtlük var, herkes bunu biliyor:

بازآ بازآ ، هر آنچه هستی بازآ !

گر کافر و گبر و بت‌پرستی بازآ !

این درگه ما درگه نومیدی نیست ؛

صد بار اگر توبه شکستی بازآ !

Bâz â bâz â, her ançi hestî bâz â!
Ger kâfir ü gebr u putperestî bâz â!
İn dergeh-i mâ dergeh-i nevmîdî nist;
Sad bâr eger tevbe şikestî bâz â!

Vaz geç, geri gel; ne olursan ol dön, geri gel!

Kâfir de olsan, ateşperest de olsan, *putperest de olsan* dön, bu hak yola gel!

Bu bizim dergâhımız ümitsizlik dergâhı değildir;

Yüz defa tevbeni bozmuş olsan bile dön, yine gel!

Bir İranlı şairin[132] sözüdür bu, Mevlânâ'nın sözü değildir. Yâni, "Yüz defa tevbeyi bozsan bile yine gel, burası ümitsizlik kapısı değildir." dediği Allah'ın dergàhı… Yâni, Allah'ın dergâhı, dergâh-ı izzet, dergâh-ı ilâhi ümitsizlik yeri değildir. Kim gitse, Allah tevbe edeni sever, tevbe edenin tevbesini kabul eder.

Hatta bir hadis-i şerif var. Ben size öyle güzel, müjdeli hadis-i şerifleri zaman zaman memnuniyetle, seve seve, sürur içinde, neşe içinde naklediyorum:[133]

مَنْ أَذْنَبَ ذَنْباً فَأَوْجَعَهُ قَلْبَهُ ، غَفَرَ اللّٰهُ لَهُ ذٰلِكَ الذَّنْبِ وَإِنْ لَمْ يَسْتَغْفِرْ (كر. عن ابن عمرو)

(*Men eznebe zenben feevci'hu kalbehû*) "Kim bir günah işler de, kalbine bir yanma, içine bir pişmanlık düşerse; (*gafera'llàhu zâlike'z-zenbi ve in lem yestağfir*) daha diliyle istiğfar etmeden, Allah o günahı affeder." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

İnsanın kötü şeylere bulaşmış olması hayatın bir cilvesi olarak, kötü arkadaşlar veyahut çeşitli şartlarla olmuş bir kere... Tamam. Ama ondan sonra iyi olsun! Kötülükten sıyrılsın, tevbe etsin, hak yola gelsin! Günahı, haramı bıraksın, içkiyi, kumarı bıraksın! Başka insanlara zarar veren, toplumu yıkan işleri bıraksın; güzel işlere gelsin! İşte hicret bu... Kötülükleri, hataları, günahları bırakıp, güzelliklere, faziletlere gelmek...

Bu hadis-i şerifi çok seviyorum. Çok sevdiğim hadis-i şeriflerden birisidir bu... Bunu ezberleyelim sevgili dinleyicilerim! Yazınız bunu, mânâsını öğrenin!

Her zerremiz hayır olsun... Hayırlı bir şekilde yaşayalım, çok hayırlı işler yapalım! Eserler bırakalım arkamızda ve Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak varalım, sevgili Akra dinleyicilerim!

---

[132] Ebû Saîd-i Ebü'l-Hayr.

[133] İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.241, no:1596; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Allah size ve bizlere, cümle mü'min kardeşlerimize yardım eylesin... Tevfikini refîk eylesin... Hayırları işlemeye muvaffak eyle-sin... Şerlerden çekinmeyi, sakınmayı, korunmayı nasib eylesin... Gazabına, kahrına, azabına, ikàbına uğramayan; lütfuna, ihsânına, ikramına, rahmetine, rızasına ulaşan kullarından eylesin... Cennetiyle, cemâliyle sizi, bizi ve sevdiklerimizi, çevremizle beraber, sevdiğimiz dostlarımızla beraber taltif eylesin... Müşerref eylesin... Cemâlini müşahede zevkine cümlenizi, cümlemizi nâil eylesin, aziz ve sevgili kardeşlerim!..

Cumanız mübarek olsun... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

07. 10. 1994 - AKRA

24. MA'RİFETULLAH, ALLAH'I BİLMEK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Allah'ın rahmeti ve bereketi, ihsânâtı ve ikrâmâtı dünyada ve ahirette üzerinize olsun sevgili Akra dinleyicileri!

Biliyorsunuz ma'rifetullah diye bir konu var. Ma'rifetullah var, muhabbetullah var. *Ma'rifetullah* Allah'ı bilmek demek. Ama sadece teorik bir bilgi değil. Allah'a kavuşup bilmek, Allah'a ermek mânâsına kıymetli bir mertebe ma'rifetullah... Ma'rifetullaha ermiş olan insanlara àrif kimseler diyoruz. Daha uzunca bir tabirle *el-àrifu bi'llâh*, Allah'ı bilen kimseler, Allah'a ma'rifeti olan kimseler diyoruz. Bu ma'rifetullah'a *irfan* da deniliyor. Ma'rifetullah sahibi insanlara da, *ehl-i irfan* deniliyor. Ehl-i ilim, çeşitli bilgileri bilen kimseler; ama ehl-i irfan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni bilen insanlar...

a. Allah'ı Bilmek En Efdal İbadettir

Ma'rifetullah çok yüksek bir vasıf... Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerinde işaret edilmiş, çok kıymetli bir varlığı insanın. Onun için, Enes RA'dan rivayet edilen bir hadis-i şerifte, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:[134]

أَفْضَلُ الْعَمَلِ الْعِلْمُ بِاللهِ ، قَلِيلُ الْعَمَلِ يَنْفَعُ مَعَ الْعِلْمِ ، وَكَثِيرُ الْعَمَلِ لاَ يَنْفَعُ مَعَ الْجَهْلِ (الديلمي عن مؤمل ، والثقفي عن أنس)

RE. 77/10 (*Efdalü'l-amel, el-ilmü bi'llâh*) "Amellerin, işlerin, fiillerin, ibadetlerin, hayrât ü hasenatın hepsi sevaplı. Ama onların en üstünü, en faziletlisi (*el-ilmü bi'llâh*) Allah'ı bilmektir." Yâni bizim ma'rifetullah dediğimiz, Allah hakkındaki imanının,

---

[134] *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.323, no:28940; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.820, no:1827; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.236, no:4050.

tanışıklığının, erginliğinin, ermişliğinin, ona kavuşmuş olmanın, vuslatın hasıl olması, (*el-ilmü bi'llâh*) çok kıymetli.

(*Kalîlü'l-amel yenfau mea'l-ilm*) "Böyle bir ilimle, az bir amel bile insana çok sevaplar kazandırır. Ahirette yüksek mertebelere çıkmağa onu götürür." Amma bunun aksi: (*Ve kesîrü'l-amel lâ yenfau mea'l-cehl*) "Bu bilgi olmadan, cahillikle yapılan çok ibadetler, ameller insana fayda vermeyebilir, vermez."

Demek ki amellerin, ibadetlerin, sevabını arttıran husus da ma'rifetullah... Yâni Allah'ı bilerek, ona yakınlık hasıl etmiş olarak yapılan ibadetlerin kıymeti çok oluyor. Cahillikle yapılan ibadetler, tabii netice itibariyle kusurlu olmuş oluyor. Bir tarafında bir eksikliği vardır. Ondan dolayı kıymeti olmaz. Zaten imanla ilgili başka hadis-i şerifleri, daha önceki sohbetlerimde söz arasında söylemiştim:[135]

أَفْضَلُ الْإِيمَانِ ، أَنْ تَعْلَمَ أَنَّ اللهَ مَعَكَ حَيْثُمَا كُنْتَ

(طب. حل. عن عبادة بن الصامت)

RE. 76/9 (*Efdalü'l-îmân*) "İmanın en yüksek derecesi, (*en ta'leme enne'llàhe meake haysü mâ künte*) nerede olursan ol, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin seninle beraber olduğunu bilmendir." buyruluyor. Yâni, Allah'ın orada hàzır ve nâzır olduğunu bilmesi.

Hàzır ve nâzır olmak diye söylemiş büyüklerimiz. *Hàzır* olmak, yâni *meahû,* yanında olması. *Nâzır* olmak ne demek?.. Yâni görüyor olmak. Allah görüyor. Kullar Allah'ı görmese bile Allah kulunu görüyor. Görmese bile kullar, Allah'ın kendisini gördüğünü bilerek, davranışlarına çeki düzen verecek. "Allah beni görüyor, Allah hàzır ve nâzır..." diyerek iyi kulluk edecek. Edepli

---

[135] Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.336, no:8796; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.305, no:535; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.124; Ubâde ibn-i Sàmit RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.225, no:204; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.37, no:66; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.194, no:3971.

kulluk edecek. Saygısını, sevgisini, davranışlarını, huzurda olan bir insanın saygısı ve davranışı haline getirecek.

b. Ma'rifetullahın Alâmetleri

Şimdi bugün bahis konusu etmek istediğim hadis-i şerifte, ma'rifetullahla ilgili bir açıklama var. Onu dinleyicilerime nakletmek istedim. İbn-i Abbas RA ve Ebû Hüreyre RA'dan Deylemî rivâyet etmiş bu hadis-i şerifi. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[136]

قَالَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : عَلاَمَةُ مَعْرِفَتِي فِي قُلُوبِ عِبَادِي : حُسْنُ مَوْقِعِ قَدْرِي ، أَنْ لاَ أُشْتَكٰى ، وَأَنْ لاَ أُسْتَبْطَأَ ، وَأَنْ لاَ أُسْتَخْفٰى

(الديلمي عن أبي هريرة)

RE. 330/2 (*Kale'llàhu azze ve celle*) "Aziz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurdu ki..." diyor Peygamber Efendimiz. Tabii Allah'ın buyurduğunu Peygamber Efendimiz kendisinin Allah'a olan yakınlığı, peygamberliği dolayısıyla, Habîbullah ve Rasûlüllah olması dolayısıyla Allah'ın ona bildirmesiyle, söylemesiyle biliyor. Allah'ın böyle buyurduğunu bize naklediyor. O zaman bu çeşit hadis-i şeriflere biz, *hadîs-i kudsî* diyoruz. Yâni mânâsı Allah-u Teàlâ Hazretleri tarafından Peygamber SAS Efendimiz'e bildirilmiş oluyor; sözlerini Peygamber Efendimiz bize nakletmiş oluyor. O bakımdan çok kıymetlidir hadis-i kudsîler.

Bu hadis-i kudsîde Azîz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri ne buyurmuş:

(*Alâmetü ma'rifetî fî kulûbi ibâdî: Hüsnü mevkıi kadrî, en lâ üştekâ, ve en lâ üstebtea, ve en lâ üstehfâ.*) Dört şey sayıyor hadis-i şerifte. Konu ma'rifetullahla ilgili. Azîz ve Celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

---

[136] *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.215, no:606; Münâvî, *Ehàdîsü'l-Kudsiyye*, c.I, s.54, no:117; *Câmiu'l-Ehàdîs*, c.XV, s.61, no:14980.

“Benim kullarımın gönüllerinde benim ma’rifetullahım var mı, yok mu?.. Var olduğunun alâmeti şu dört şeydir.” diye, dört hususu sıralamış. Eğer kulun gönlü ma’rifetullaha ermişse, ma’rifetullahı kavramışsa, ma’rifetullah doluysa, aşkullah, muhabbetullah doluysa, o kul bu dört şeyi yapar.

Tabii, bu Allah’ın sevgili kulu demektir. Allah’ı bilen, Allah tarafından sevilen, àrif bir kul, evliyâ demek. Allah’ın evliyâsı, mü’min kulu demek, sevgili kulu demek. Onun vasfının ne olduğunu bilmek bizim için önemli. Çünkü biz de o vasıfları hatırımızda tutarız, kendimizi o vasıflara sahip kılmak için zorlarız, gayret ederiz, dikkat ederiz. Allah’ın sevdiği o sıfatlara biz de sahip olmak isteriz.

(*Alâmetü ma’rifetî fî kulûbi ibâdî*) “Kullarımın gönüllerinde benim ma’rifetullahımın olduğunun alâmeti şu dört şeydir. Yâni şu dört şey o kulumun gönlünde varsa, demek ki o ârif-i billahtır, demek ki ma’rifetullaha sahiptir.” denmiş oluyor. Diyen Allah-u Teàlâ Hazretleri, buyuran Allah-u Teàlâ Hazretleri... Bize bildiren Peygamber SAS Efendimiz.

1. Gönlünde Allah’ın Kadrinin Yüce Olması

Bu dört şeyin birincisi:

حُسْنُ مَوْقِعِ قَدْرِي ،

(*Hüsnü mevkii kadrî*) “Benim kadrimin iyi bir mevkîde olması, güzel bir mevkide olması. Yâni, kulumun gönlünde kadr ü kıymetimin yerinin yüksekte olması...” Birisi bu.

Şimdi, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni bazı kullar lâyıkıyla takdir edemiyorlar:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ (الأنعام:٩١)

(*Ve mâ kaderu’llâhe hakka kadrihî*) [Allah’ın kadrini gereği gibi takdir edemediler.] (En’am, 6/91) Yaratıcı olduğunu, kudretini, varlığını, birliğini, ihsânlarını, nimetlerini, ne kadar

kullarına nimetler bahşettiğini bazı kullar kavrayamıyorlar. Bazısı gàfil oluyor, bazısı kâfir oluyor, bazısı cahil oluyor... Ama àrif kulun şânı nedir?.. Gönlünde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kadrinin yüksek bir sevi-yede, güzel bir seviyede olmasıdır.

Àrif kullar Allah'ı güzel takdir ediyorlar, Allah'a saygıları çok güzel! Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne karşı edebleri fevkalâde güzel! "Allah alemlerin Rabbidir, kâinâtın sahibidir, her şeyin hàlikıdır. Bize nimetleri veren odur, hayatımız ondandır. Aklımız, fikrimiz, her şeyimiz, nimetlerimiz ondandır." diyerek Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne gönlünde en yüksek mevkîi veriyor.

Tabii insanın gönlü, iç àlemi çeşit çeşit duygularla doludur, çeşit çeşit bilgilerle doludur. Bunların hepsi çeşitli bilgilerdir. İnsanın gönlü çalışarak, ilim irfan yolunda ilerleyerek, bir ma'rifet hazinesi haline gelir. Çeşitli güzel bilgilerle dolar, çeşitli güzel duygularla dolu olabilir. Ama bunların hepsinin üstünde, mukayese edilmez bir yüce mevkîde Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kadri hakkındaki bilgisi ve kanaati ve saygısı olması lâzım bir insanda... Eğer, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kadrinin mevkîi, yeri çok yüksekteyse o kulun gönlünde, çok güzel bir mevkîdeyse; demek ki, o kul àrif bir kuldur.

Tabii kulun önemi nisbetinde, kulun àrifliği nisbetinde, kulun Allah'ı sevmesi nisbetinde Allah-u Teàlâ Hazretleri de kulunu seviyor. Ölçü o... Kulun hali ne ise, ameli ne ise, duyguları ne ise, sevgisinin miktarı, saygısının miktarı ne ise; Allah'ın da rızasının, lütfunun, ihsânının, kulunu sevmesinin mertebesi onunla orantılı oluyor, öyle oluyor. Onun kadar olmuyor, onun kadar diyemeyiz. Çünkü Allah'ın işi kulların işiyle ölçülemez.

Allah-u Teàlâ Hazretleri kulunun küçücük bir hareketine, çok büyük mükâfatlar verir. Ama onunla orantılı oluyor. Kulda Allah saygısı varsa; Allah'ta da kuluna karşı sevgi var olduğunun alâmeti. Allah saygısı yoksa, edeb yoksa, ilgi yoksa, bilgi yoksa; o zaman Allah'tan da ona bir şey yok, mânevî bir mükâfat yok demektir. Bu bir.

Yâni, gönlümüze Allah'ın kadri en yüksek mevkîde olacak. Allah deyince cildi ürpermesi lâzım, derisinin ürpermesi lâzım, insanın gözünün yaşarması lâzım!.. Kendisini bir sevgi, bir heyecan dalgasının sarması lâzım! Çok güzel duyguların içine

hemen geçmesi lâzım!.. Allah'ın adına, Allah'ın aşkına, Allah için her şeyi yapacak bir durumda olması lâzım!.. Allah için canını verebilir aşık bir insan... Gerçekten aşık ise, Allah için canını verebilir.

Alimlerden birisi tepenin aşağısında duruyormuş. İhvanları bir hizmet için yukarı doğru çıkarlarken, bir tanesinin ayağı taşa basmış, taş kopmuş, aşağı yuvarlanıyor. Yuvarlanırken, aşağıda da şeyh efendi seccadesinde ibadet ediyor. Tam onun üzerine doğru gidiyor taş... Şeyh efendinin yanında da oğlu varmış. Bir de iyi dervişi varmış. Taş gelirken, gayr-ı ihtiyârî oğlu kaçınmış bir tarafa... Ama dervişi, "Aman şeyhime taş gelmesin!" diye taşa doğru kendisini siper etmiş. Yâni, "Taşı ben tutayım, taş bana çarpsın, şeyhim kurtulsun!" diye. Bu bir fedakârlık alâmeti oluyor. Yâni hocasına karşı, şeyhine karşı bir sevgi alâmeti...

Allah-u Teàlâ Hazretleri için de iyi bir kul, àrif bir kul sevgisi kalbinde çok yüksek olduğu için, her türlü fedakârlığı yapar, canını verir. En kıymetli şey canı, ondan sonra malı... Malını verir. Aldığını Allah için alır, verdiğini Allah için verir, sevdiğini Allah için sever, kızdığına da Allah için buğz eder. Yâni, Allah'ın emretmediği şeyleri yapıyor diye buğz eder. Bu bir. Ârifin bir alâmeti: Gönlünde Allah'ın en yüksek mevkîde olması. Allah'ın kadri en güzel yerde olması gönlünde...

2. Allah-u Teàlâ'yı Kullara Şikâyet Etmemesi

أَنْ لاَ أُشْتَكٰى ،

(*En lâ üştekâ*) "Kulun gönlünde Allah sevgisi olmasının ikinci alâmeti, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kullara şikâyet olunmamasıdır."

Kullar birbirleriyle konuşurlar. Bir insan hastalanabilir, başına bir sıkıntı gelebilir; çoluk çocuğuna, malına, mülküne, tarlasına, mahsulüne bir sıkıntı gelebilir. Bakarsın tarlası bir felâkete uğrar. Bakarsın Karadeniz'de gemileri batar... Bakarsın çocuğu hastalanır veya ölür. Veyahut kendisi rahatsızlanır. Bu gibi durumlarda insanlar ne yapıyorlar?.. Konuşuyorlar, feryâd

ediyorlar, sızlanıyorlar, şikâyetleniyorlar, başkalarına tahammülsüzlüklerini, sabırsızlıklarını dille ifade edecek feryâd ü figân, çeşitli şikâyetler, laflarla şikâyetlerde bulunuyorlar.

Tabii esasında kimi şikâyet etmiş oluyor?.. Allah'ın kaderinden şikâyetlenmiş oluyor. O hastalığı veren Allah, o ölümü yazan Allah, o olayı halk eden, olduran Allah... Binâen aleyh, àrif olan insan olan olayların Allah tarafından olduruldığunu, ölen kişilerin Allah tarafından öldürüldüğünü, her şeyin Allah'tan olduğunu, kaza ve kaderin Allah'tan geldiğini bilir. Bilince de, Allah takdir etmiş diye tahammül eder.

İbrâhim Hakkî-i Erzurûmî'nin, o *Tefviznâme* isimli güzel manzumesinde ne diyor:

Hak şerleri hayr eyler,
Zannetme ki gayr eyler,
Àrif ânı seyr eyler,
Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler!

Yâni, güzel şeyi işlediği zaman, onun güzel olduğunu anlamak kolay. Ama, insanın gönlüne güzel görünmeyen belâ, hastalık, sıkıntı, felâket, çeşitli tabiat olayları... Bunların da arkasında Allah'ın kazasının, kaderinin, takdirâtının, mukadderâtının olduğunu bilip, onun karşısında da, bu bir imtihandır diye Allah'a karşı olan bağlılığını devam ettirmek, arzularını iyi zabt etmek, duygularına iyi hakim olmak ve Allah'ı şikâyet etmemek.

Bazen bir hastayı ziyaret ediyorsunuz, nasılsın diyorsunuz; artık o hasta bir açıyor ağzını neler söylüyor.

Kadın kocasına diyor ki:

"—Senin yanında hiç gün görmedim. Ah, anamın, babamın evi ne kadar güzeldi. Senin yanında gün mü gördüm. Geldiğim zamandan beri her gün dert içindeyim!" diye...

Halbuki dertlerinin hepsini toplasan biraz eder. Mutlu geçen, karnı tok, sırtı pek, rahat geçtiği zamanlar çok çok daha fazladır. Onların hepsi unutuluyor, bir anda küfrân-ı nimette bulunuluyor. "Hiç senin yanında iyi gün görmedim!" diye söyleyebiliyor.

Allah'ın da tabii çeşit çeşit, sayısız nimetleri var üzerimizde her an, her saniye Allah'ın milyonlarca, milyarlarca nimetinin bizim üzerimizde toplanmasıyla, biz de nimetler içinde yaşamımızı sürdürüyoruz. Herhangi bir yerimizde bir ağrı yok, sızı yok, dert yok; sıhhat ve afiyetteyiz ve yaşıyoruz. Bu, binlerce nimetin bir araya gelmesinin sonucu meydana çıkıyor. Onları unutuyor da insanoğlu, küçücük bir hastalık olduğu zaman, küçücük bir olay başına geldiği zaman bin bir tane feryâd ü figân, sızlanma ve şikâyet...

Àrif böyle yapmaz. (*Ve en lâ üştekâ*) "Benim başkalarına şikâyet olunmamamdır." diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Kul Rabbi'ni öteki kullara dedikodu yaparak, sabırsızlık yaparak şikâyet etmeyecek, tahammül gösterecek. Ne yapacak?.. Sabredecek. Ne yapacak?.. Şikâyet etmeyecek. Ne yapacak?.. Kaza ve kaderullaha teslim olacak, olayların Allah'tan geldiğini bilecek.

مَنْ آمَنَ بِالْقَدَرِ ، أَمِنَ مِنَ الْكَدَرِ.

(*Men âmene bi'l-kader, emine mine'l-keder*) demişler. Ne demek?.. "Kadere inanmış olan insan, kederden uzak olur, emin olur, kederi olmaz." Neden?.. Her şeyin Allah'tan geldiğini bilir. Fani dünyanın işlerini bilir. Allah'ın ahirette sabredenlere büyük sevaplar vereceğini bilir. Allah'ın kaderine rıza göstermenin, rıza makamının çok yüksek bir makam olduğunu bilir ve Allah'ı şikâyet etmez.

Biz de àrif kul olmak için demek ki, bu duygulara sahip olmayı öğreneceğiz ve olaylar karşısında sabretmeyi öğreneceğiz.

Kimisi meselâ Avrupa'da, küçük bir olayla karşılaşıyor, tabancayı şakağına dayayıp intihar ediyor. Bir küçücük hadiseyle karşılaşıyor, intihar ediyor. Neden?.. Tahammülsüzlük. Halbuki tahammül etmesi lâzım! Olaylar hayatın içinde her insana geliyor. Hayatın cilvesidir, Allah'ın imtihanıdır. Binâen aleyh, hem tahammül edecek, sabredecek, o imtihanı başarmağa çalışacak. Zor bir imtihan olabilir, sorunlar olabilir. Hem başarmaya çalışacak, hem de dilini tutacak, diline sahip olacak; şikayet yoluyla isyan izhar etmeyecek, isyan etme durumuna düşmeyecek. Arifin ikinci durumu budur.

Kadere rıza gösterir, isyan alâmeti yoktur. Allah'ın yazdıklarına, başına gelen şeylere sabr-ı cemîl gösterir.

إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ (يوسف:٨٦)

(*İnnemâ eşkû bessî ve hüznî ila'llàh*) [Ben derin üzüntü ve tasamı yalnız Allah'a açarım.] (Yusuf, 12/86) diyor Ya'kub AS. Yâni, o gibi olaylarda da, "Yâ Rabbi!" der, Allah'a sığınır; Allah'a olan sevgisi ve bağlılığı artar insanın... İkinci vasfı bu àrifin.

3. Duamı Kabul Edivermedi Diye Düşünmemesi

وَأَنْ لاَ أُسْتَبْطَأَ ،

(*Ve en lâ üstebtea*) Bir de, "Vereceği şeyleri geç veriyor Allah, gecikti yine, verivermedi. İşte bekliyorum, bir türlü olmadı." gibi, Allah'ın ikramının gecikmesi duygusu da olmaz arifte..."

İşte Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerime ile, Allah-u Teàlâ Hazretleri bildirmiş. Allah-u Teàlâ Hazretleri vaad ediyor: "Kullarım, bana dua edin. Ben sizin duanıza icabet ederim!" buyuruyor.

Şimdi, kul dua ediyor:

"—Yâ Rabbi bana şunu ver!"

Ondan sonra da:

"—Bak işte vermedi. İstiyorum kaç gündür hâlâ o bana gelmedi." diyor.

O işte *üstebtea*'dır. Yani, Allah vermeyi geciktiriyor diye düşünme, geciktirdiği kanaatinde olma, geciktirdiğini düşünme; Allah vermiyor, geciktiriyor diye düşünmek... Bu yanlış bir düşüncedir. Çünkü verecektir, hikmetli bir sebebi vardır, zamanı vardır. Meyve bile belli bir zaman içinde olgunlaşıyor, ondan sonra insan onu yiyor. Her şeyin bir oluşması vardır ve Allah-u Teàlâ Hazretleri duaları kabul eder. Bazen dünyada verir, bazen ahirette verir. Hikmeti vardır, istediği şey kaza ve kadere aykırı olduğundan, o tarzda onun öyle olması mümkün olmadığından,

uygun olmadığından, hikmet-i ilâhiye uygun olmadığından başka bir şekilde olacaktır. Onda da insanın dikkatli olması lâzım!..

Hani eskiler derler ki: Çömlekçi çömleğini yaparmış, çamur, güneşe koyacak, güneşte kuruyacak... Çömlekçi güneş istermiş. Ama ekinini eken insan da yağmur istermiş. "Aman yağmur yağsa da, ekinim büyüse..." diye. Yâni, herkesin kendine göre bir isteği olabiliyor. Ve bu istekler zıt olabiliyor. Kâinâtın bütün olaylarını hikmetle yapan Allah-u Teàlâ Hazretleri de, kullarının isteklerini hikmetle veriyor.

Onun için, "Dua ettim de olmadı." demeyecek, "İstedim de Allah vermedi" demeyecek. Allah'ın lütfu gecikti diye bir kanaate düşmeyecek. Arif kul öyle yapmaz. İster, istemek de, dua da ibadet olduğundan ister..

Evliyâullahtan birisi diyor ki:

"—Ben Allah'tan bir şey istemem."

O da bir enteresan söz söylemiş; Allah ruhunu şâd eylesin, makamını a'lâ eylesin... "Bir şey ihtiyar etmem, bir şey istemem." dermiş.

"—İlle bir şey ihtiyar et, iste diye ısrar ederlerse, çok ısrar ederlerse; o zaman, hiç bir şeyi ihtiyar etmemeyi ihtiyar ederim." dermiş.

Yâni, "Hiç bir şeyi seçmemeyi, Allah'a tam teslim olmayı seçerim." demiş oluyor. O da dönüp dolaşıp yine, Allah'a tam teslimiyetini öyle ifade etmiş.

Tabii sen istersin, ibadet olduğu için istersin. Allah da verecek. Vermek onun işi... Zamanını sen tayin edecek değilsin. O verecek. Sen hastasın, şu ilacı ver diyorsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri o ilacı dilerse, uygunsa verecek. Belki senin istediğin ilaç sana zararlıdır. Onun için, belki onu vermeyecek, daha güzelini verecek. Böylece netice itibariyle yine şifaya kavuşacaksın.

Onun için, *istebtea* da olmayacak. Yâni, "İstedim de vermedi, istedim de gecikti." diye bir duygu olmaz. Arifin gönlünde böyle bir şey olmaz. Tamamen teslim olmuştur. Ve içinde böyle bir kırgınlık, gecikti diye fikir yoktur arifte...

4. Allah-u Teàlâ'yı Her Şeyde Müşahede Etmesi

وَأَنْ لاَ أُسْتَخْفٰى

(*Ve en la üstah*fâ) “Bir de gizleyeyim, saklayayım, görünmeyeyim diye de bir duygu da olmaz, àrif kulumun gönlünde...” buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri. Alâmetlerinden birisi de budur.

Yâni àrif kul, Allah’ı her şeyde müşahede eder. Nereye baksa, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kudretini görür, hikmetini görür, varlığının delillerini görür. Şairlerin dediği gibi, kâinatın her olayı, her varlık, küçük büyük her varlık, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin varlığına şahadet eden birer delildir, birer alâmettir.

Nasıl polis hafiyeleri, bir parmak izinden suçluyu buluyorlar, bir saç kılından suçluyu tesbit ediyorlar. Ellerine o büyüteçleri alıyor dedektifler, küçücük izlerden nasıl asıl şahsı buluyorlar. Kâinatın her tarafındaki olaylar ve varlıklar da, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin varlığına delillerdir. Onun için, İranlı bir şair ne güzel söylemiş, bir şiirinin tekrar edilen beytinde:

هر گياهي كه **از زمين رويد**

وحده لاشريك له گويد.

Her giyâhî ki ez zemîn rûyed;
Vahdehû lâ şerîke leh gûyed.

“Yerden çıkan her yeşil ot, ‘Allah birdir, şerîki nazîri yoktur.’ diye söylüyor.” Sanki parmağını böyle kaldırıyormuş gibi, yukarıya doğru dik çıkışını ona benzetiyor.

Ağaçlar, çiçekler, arılar, ballar, rüzgârlar, yağmurlar, güneşler, aylar... Her varlık Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin kudretinin tecellisidir. Varlığının, birliğinin şahididir, delilidir. Bu kadar varlık, bu kadar delil, bu kadar zuhur, bu kadar tecelli karşısında, hâlâ Allah’ı bulamamak; “Yok, saklandı, göremedim, anlayamadım...” demek, tabii àrifin işi değildir. Àrif her şeyin

Allah'ın yarattığı bir varlık olduğunu bilir, Allah'ı müşahede makamına erer. Yâni Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni gönlüyle müşahede makamına erer.

Sevgili kardeşlerim, sevgili dinleyiciler! Bu hadis-i şerîften dört şeyi öğrenmiş olduk. Bir arif kulun yâni Allah'ı bilen, Allah'ın sevgilisi olan, sevdiği bir kulun alâmetini Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bize bildirmesiyle bilmiş olduk. Hadisi tekrar edelim:

"Aziz ve celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki: Benim kullarımın gönlünde ma'rifetullahımın olduğunun alâmeti şu dört şeydir... Şu dört şey o kulumun gönlünde varsa, o kulun ma'rifetullah ehli olduğu, beni bilen bir kul olduğu, bana ermiş bir kul olduğu anlaşılır:

Birisi: Benim kadrim onun gönlünde en yüksek, en güzel mevkîdeki, işte o àrif kuldur. Yâni, àrif kullarımın gönlünde benim kadrim en güzel mevkîdedir, en üsttedir." Biz de ona çalışalım!

"Ve àrif kullarım beni şikâyet etmez. Arif kullarım tarafından şikâyet olunmam ben... Yâni, onlara dâr-ı dünya dâr-ı imtihandır, bu dünya hayatında neler gelirse gelsin, arif kullarım kale gibi sağlam dururlar, sabr-ı cemîl gösterirler. Sevgileri ziyadeleşir ve beni kullara şikâyet tarzında telakki edilecek feryâd u figânlarla hallerinden şikâyet etmezler."

Allah'tan şikâyet etmektir. Herhangi bir halden şikâyet etmek, neticede Allah'ın kaza ve kaderinden şikayet etmek oluyor. Arif bunu da yapmaz, iki…

Şikâyetçi değildir, Allah'ın kadri gönlünde en yüksek mevkîdedir ve Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dua ettiği zaman, duam gecikti, bir şey istediğim zaman istediğim verilmedi gibi bir duyguya düşmez. Bekler edeble... Elbet bir zamanı vardır. Uygun bir zamanda ihsân eden ediyor. İhsan ettiğinin geçmiş günlerde, hayatının geçmiş günlerinde nice nice misalleri vardır.

"—Elbet bir zaman olur, bunu da ihsân eder." diye gelmesini bekleyecek. Moralini bozmayacak, ümitsizliğe, karamsarlığa düşmeyecek. Edebine riayet edecek. Àrif böyle olur. Üç...

Dördüncüsü de, Allah'ı uzakta ve gizli olarak görmez. Gizlenmiş bulmaz, gayıbda görmez; müşahede ediyormuş gibi görür. Neden? Çünkü bütün varlıklar Allah'ın kudretinin, hikmetinin tecellileridir.

Onun için, Yunus Emre o güzel ilâhilerle Türkçe ne kadar sade bir şekilde, sağlam ifade ediyor bu hadis-i şerîflerin, ayetlerin mânâlarını... İki Türkçe kelimeyle, iki satırın, iki mısraın içine ne kadar güzel yerleştiriyor. Ne buyurmuş:[137]

İstemegil anı ırak,
Gönüldedir ana durak!

Yâni, "Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni uzaklarda arama! Senin gönlünde onun makamı, mekânı vardır. Yakınlar yakınıdır, karîb ü mücîbdir, her yerde hàzır ve nâzırdır." demiş oluyor.

Biz de kendimizi bu vasıflara sahip etmeye çalışalım! Àrif kullar olmak istiyorsak, bu sıfatları kendimiz elde etmeye gayret edelim, aziz ve sevgili dinleyicilerim!

---

[137] Dr. Mustafa Tatcı, *Yunus Emre Divanı,* No:54. *Şiirin tamamı:*

Ey dün ü gün Hak isteyen, bilmez misin Hak kandadır?
Her kandasan anda hazır, kanda bakarsan andadır.

İstemegil Hakk'kı ırak, gönüldedir Hakk'a durak,
Sen senliğin elden bırak, tenden içeri candadır.

Gir gönüle bulasın Tûr, sen-ben dimek defterin dür,
Key güher er gönlindedür, sanma ki ol ummândadur.

O ummanda yüzbin gevher, bir zerreden oldu kemter,
O cana zevâl mi erer, zevâl canı hayvandadır.

Eylegil sûretin vîran, can sırrıdır ona eren,
Bâtın gözüdür dost gören, zâhir gözü yabandadır.

Kim ki gaflet içre geçer, canı zevâl suyun içer,
Derviş sırrı arştan uçar, çünkü mekânı ordadır.

Yunus Emre gözün aç bak, iki cihan doludur Hak,
Gümânı sıdkı oda yak, söyl'eşkere nihandadır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, hepinizin gönlünü nurlandırsın... "Gönüller de demirin paslandığı gibi paslanır." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz. Bu pasın cilâsı, pasın silinmesi, gönlün pırıl pırıl parlaması, *Lâ ilâhe illa'llàh* demekledir, istiğfarladır. Onun için *Lâ ilâhe illa'llàh* sözünü çok söyleyin! Tevbe ve istiğfar edin; bilerek bilmeyerek işlediğimiz hataları, günahları Allah affetsin diye dergâh-ı izzetine yönelin, ondan afv u mağfiret dileyin.

Allah-u Teàlâ Hazretleri gönlünüze ma'rifetullahını ihsân eylesin... Allah'a ermek, Allah'ı bilmek duygusu sizin de içinize yerleşsin... Allah-u Teàlâ Hazretleri'ni müşahede makamına erdirsin... Sevdiği kul olarak yaşayın... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği, râzı olduğu işleri yapın!.. Arkanızda hayır, hasenât bırakın!.. Güzel eserler bırakın, hayırlı evlatlar bırakın! Hayrât ü hasenât bırakın, sadaka-i câriyeler tesis edin, bırakın!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak varmanızı, hepiniz için temennî ediyorum. Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi sevdiklerinizle beraber cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar olun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

14. 10. 1994 - AKRA

25. ÖLÜME HAZIRLIKLI OLALIM!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun!

Allah'ın selâmı, bereketi, ihsânı, ikrâmı üzerinize olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!..

Enes RA'dan rivayet edildiğine göre, uzunca bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Hazretleri buyuruyorlar ki... Hadis-i şerif biraz uzun olduğu için, kelimeleri izah ede ede ilerlemeyi düşünüyorum:[138]

أَيُّهَا النَّاسُ! كَأَنَّ الْمَوْتَ فِيهَا عَلٰى غَيْرِنَا كُتِبَ، وَكَأَنَّ الْحَقَّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا وَجَبَ. وَكَأَنَّمَا نُشَيِّعُ مِنَ الْأَمْوَاتِ عَنْ قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ. بُيُوتُهُمْ أَجْدَاثُهُمْ وَنَأْكُلُ تُرَاثَهُمْ، كَأَنَّا مُخَلَّدُونَ مِنْ بَعْدِهِمْ.

RE. 183/5 (*Eyyühe'n-nâs! Keenne'l-mevte fîhâ alâ gayrinâ kütib, ve keenne'l-hakka fîhâ alâ gayrinâ veceb, ve keennemâ nüşeyyiu mine'l-mevtâ an kalîlin ileynâ râciùn, büyûtehüm ecdâsühüm ve ne'külü türâsehüm, keennâ muhalledûne min ba'dihim.*

---

[138] Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.273, no:6237; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.355, no:10563; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.358, no:614; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.81, no:2005; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.97; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.240; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.141, no:1358; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.202; Hz. Hüseyin RA'dan.

Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.208, no:491; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.394, no:17700; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.931, no:43596.

فَطُوبَى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ ، طُوبَى لِمَنْ ذَلَّ فِي نَفْسِهِ مِنْ غَيْرِ مُنَقِّصَةٍ ، وَتَوَاضَعَ لِلهِ مِنْ غَيْرِ مَسْكَنَةٍ ، وَأَنْفَقَ مَالاً جَمَعَهُ مِنْ غَيْرِ مَعْصِيَةٍ ، وَرَحِمَ أَهْلَ الذِّلِّ وَ الْمَسْكَنَةِ ، وَخَالَطَ أَهْلَ الْفِقْهِ وَالْحِكْمَةِ.

Fetùbâ li-men şegalehû aybühû an aybi gayrihî, tùbâ li-men zelle fî nefsihî min gayri münakkısatin, ve tevâdaa lillâhi min gayri meskeneh, ve enfaka mâlen cemeahû min gayri ma'sıyeh, ve rahime ehle'z-zillü ve'l-meskeneh, ve hàleta ehle'l-fıkhi ve'l-hikmeh.

طُوبَى لِمَنْ ذَلَّ نَفْسَهُ ، وَطَابَ كَسْبُهُ ، وَصَلُحَتْ سَرِيرَتُهُ ، وَ كَرُمَتْ عَلَانِيَتُهُ ، وَعَزَلَ عَنِ النَّاسِ شَرَّهُ. طُوبَى لِمَنْ عَمِلَ بِعِلْمِهِ ، وَأَنْفَقَ الْفَضْلَ مِنْ مَالِهِ ، وَأَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ (الحكيم عن أنس)

Tùbâ li-men zelle nefsehû, ve tàbe kesbühû, ve salühat serîretühû, ve kerümet alâniyetüh, ve azele ani'n-nâsi şerrehû. Tùbâ li-men amile bi-ilmihî, ve enfaka'l-fadle min mâlihî, ve emseke'l-fadla min kavlih.)

a. Ölüm Ansızın Gelir

(*Eyyühe'n-nâs*) "Ey insanlar!" demek. Demek ki bir büyük kalabalığa hitab etmiş Peygamber Efendimiz. Belki bir hutbe olabilir bu. Büyük bir topluluğa hitab etmiş.

(*Keenne'l-mevte fîhâ alâ gayrinâ kütibe*) "Sanki" diyor Peygamber Efendimiz "Ey insanlar!" diye hitab ettikten sonra, "Sanki ölüm orada..." Orada dediği dünya hayatı, yâni bu alem. Yaşadığımız bu dünya hayatını kasdediyor. "Sanki orada, (*alâ gayrinâ kütibe*) ölüm bizden gayrisine yazılmış sanki. Sanki biz



ölmeyecekmişiz de bizden gayrı, bizden başka varlıklara yazılmış. Sanki bize ölüm hiç gelmeyecekmiş gibi."

(*Ve keenne'l-hakka fîhâ alâ gayrinâ veceb*) "Sanki hak bize değil de, bizden başkasına vacib olmuş dünyada... Sanki bize Allah'ın hiç bir hitabı, hiç bir emri, hiç bir isteği yokmuş gibi."

Bu neyi gösteriyor?.. Yâni, insanlar öyle bir davranış içindeler ki sanki hiç ölmeyecekler, ölümü düşünmüyorlar, ahireti düşünmüyorlar, hakkı düşünmüyorlar. Sanki hakka riayet etmek onların üzerine yazılmamış. Sanki bir takım kulluk görevleri yokmuş gibi hareket ediyorlar.

(*Ve keennemâ nüşeyyiu mine'l-mevtâ an kalîlin ileynâ râciùn, büyûtühüm ecdâsühüm*) "Sanki biz ölülerden ölenleri, az sonra bize geri döneceklermiş gibi uğurluyoruz. Sanki kabirleri evleriymiş de o eve bırakmışız onları, biraz sonra döneceklermiş gibi onları teşyi ediyoruz."

Teşyi-i cenaze, yâni cenazeyi kabre götürüp gömmek demek. Sanki döneceklermiş gibi. Yâni üzülmüyoruz, geri gelmeyeceklerini düşünmüyoruz, ölümden etkilenmiyoruz. İnsanoğulları olarak, genellikle ölenden ibret almıyoruz. Sanki ölenler biraz sonra geri döneceklermiş gibi düşünüyor insanların çoğu.

(*Ve ne'külü türâsehüm*) "Ve o ölenlerin mallarını yiyoruz, mirasları bize geliyor. (*Keennâ mühalledûne min ba'dihim*) Onlardan sonra, biz sanki ebedî olarak dünyada kalacakmışız gibi düşünüyoruz." Halbuki, ibret gözüyle olaylara baksak, bizim de öleceğimiz ortada... Bizim de geride bıraktığımız malları, bizim mirasçılarımız yiyecekler. Onları o tarzda düşünmüyoruz.

Böyle söylemiş Peygamber SAS Efendimiz, insanlara hitaben... İnsanoğlunun genel durumunu tasvir etmiş. Ölümün karşısındaki duygusuzluğunu, ahireti düşünmemesini; kendisini haklara, kulluk vazifelerine riayet mecburiyetinde hissetmemesini dile getirmiş. Tabii, bunları böyle söylüyor Peygamber Efendimiz, ne mânâya söylüyor: Böyle olmaması lâzım!..

O halde, nasıl olması lâzım geldiğini düşünerek tekrarlayalım:

Ölüm bizim boynumuza yazılmıştır, bizden gayrisine değil, biz de öleceğiz. Cenâb-ı Hak bizim boynumuza birtakım emirler yüklemiştir. Üzerimizde birtakım haklar vardır, biz o hakları yerine getirmekle görevliyiz kul olarak... Ölüleri gömüyoruz, onlar bir daha bize gelmeyecekler. Onların kabirleri evleri... Biz onların miraslarını yiyoruz, bizim de miraslarımızı başkaları yiyecek, biz de ebedî kalacak değiliz. Gidenlerden bu kaideyi anlamamız, bu işlerin bizim de başımıza geleceğini idrak etmemiz, aklımızı başımıza devşirmemiz lâzım!..

Bu arada tabii biraz istirahat koyup, hadis-i şerifin ibaresini durdurup Hazret-i Ömer RA'dan biraz bahsetmek istiyorum: Rivayete göre emîrü'l-mü'minîn Hazret-i Ömer RA, yüzük taşına şu yazıyı yazdırmış:[139]

---

[139] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.353, no:10556; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.302, no:1410; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Yakîn*, c.I, s.117, no:31; İbn-i Asâkir, *Ta'ziyetü'l-Müslim*, c.I, s.50, no:63; Ammâr ibn-i Yâsir RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.217; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIIL, s.194; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:148; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.354; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXI, s.323; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.VII, s.386; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.260.

Kenzü'l-Ummâl, c.XII, s.804, no:35818; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.928, no:1933.

كَفٰى بِالْمَوْتِ وَاعِظًا يَا عُمَرُ !

(*Kefâ bi'l-mevti vâizan yâ umer!*) “Ey Ömer, ölüm sana vaiz olarak yeter!” Başka birisinin çıkıp kürsüye vaaz etmesine, nasihat etmesine hacet yok; ölüm bir vaizdir. Sanki kürsüye çıkmış da insanlara vaaz ediyor, gerçekleri hatırlatıyor, ikaz ediyor, ihtar ediyor.

Tabii, yüzüğün taşına bu yazıyı yazmanın sebebi ne?.. Yüzük o devirde pratik bir amaçla kullanılıyor. Yüzüğün taşına bu yazı yazılıyor. Tamam, o yüzük o şahsın parmağına takılmış, onun malı... Bu, mektuba ve yazdığı yazıların altına mühür olarak da kullanılıyor. Yâni yazdıktan sonra, mührünü basmak istediği zaman, mühür başka bir kutuda veya başka bir yerde değil, parmağında... Parmağını çevirecek, yazının üstüne basacak. İsmiyle beraber, “Yâ Ömer!” diyor kendisine hitaben. İsmiyle beraber bu nasihat da çıkmış oluyor:

“—Sana ölüm vaiz olarak yeter yâ Ömer!”

Tabii mektubu gönderdiği, nâmeyi gönderdiği kimseye de yeter. O imzayı okurken, insan daha çok duygulanır. Biz de daha çok duygulanıyoruz. Hazret-i Ömer gibi Aşere-i Mübeşşere'den, cennetle müjdelenmiş, Peygamber Efendimiz'e kız vermiş, onun kayınpederi olma şerefine yükselmiş... Ashabının ileri gelenlerinden, Ümmet-i Muhammed'in başına geçirilmiş bir mübarek zât... Kur'an-ı Kerim'de, birçok hususlarda onun re'yi takviye edilmiş... Ama o ölüme böyle bakıyor ve ölümden böyle etkileniyor ve ölümü unutmamak için yüzüğünün taşına, kaşına diyelim, bu yazıyı yazdırmış da, mühürlediği her yazıya yüzüğünü bastığı zaman, yâni mühür tarzında kullanılan yüzüğünü bastığı zaman, bu hakikati karşısında görüyor.

Tasavvufta da sevgili dinleyiciler, ölümü düşünmek onun için büyük bir yer alır. Ölümü düşünmek, bir vazife olarak dervişler

tarafından yapılır. Çünkü Peygamber SAS Efendimiz, başka hadis-i şeriflerinde de:[140]

أَكْثِرُوا ذِكْرَ الْمَوْتِ

(*Eksirû zikre'l-mevti*) "Ölümü çok düşünün!" diye bize tavsiyelerde bulunmuş. Yâni, ölümü unutmayın, öleceğinizi hatırınızdan çıkarmayın!..

Ölümü unutmamak insanı çok uyandıran, çok kıymetli bir husustur. Çünkü insan öleceğini bilince ona göre davranır. Ve ölmeden evvel yapması gereken işleri acele acele, çabuk çabuk vaktinde yapmaya çalışır. Hayrı tehir etmez. Tevbeyi çabuk yapar.

Tevbe konusunda da, Peygamber SAS Efendimiz'in gene hadis-i şerîfi var:[141]

عَجِّلُوا بِالتَّوْبَةِ قَبْلَ الْمَوْتِ !

---

[140] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.74, no:218; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.543, no:42098, 42105, 42123, 42124; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.V, s.368, no:4305-4308.

Lafız farkıyla, (*Eksirû zikre hâzimü'l-lezzât*) şeklinde:

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.553, no;2307; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.4, no:1824; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1422, no:4258; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.292, no:7912; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.259, no:2992-2005; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.357, no:7909; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.256, no:8560; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.78, no:34327; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.600, no:1950; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.37, no:146; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.384, no:356; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIL, s.5; Ebû Hüreyre RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.556, no:18212.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.56, no:5780; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.556, no:18213.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.498, no:826; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.I, s.283, no:843; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.72, no:6475; Enes ibn-i Mâlik RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.554, no:18205.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.498, no:828; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.840, no:42095-42097; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.187, no:500.

[141] Elbânî, *Silsiletü'd-Daîfe*, c.I, s.74, no:75.

(*Accilû bi't-tevbeti kable'l-mevt.*) "Allah'a dönüşü, tevbe-i nasuhu, gerçek bir dönüşle Allah yoluna girişi, ölüm gelmeden evvel çabuk yapınız!" diyor.

Hani bazıları diyorlar ki:

"—Yapacağım, başlayacağım, tevbekâr olacağım, içkiyi bırakacağım, kumarı bırakacağım, sakal bırakacağım, namaza başlayacağım, hacca gideceğim ama, şöyle bir emekli olayım da öyle..." diyor.

Öyle değil. Peygamber Efendimiz emekliliğe bırakmayı uygun görmüyor. (*Accilû*) Ta'cil ediniz, acele yapınız. Neden?.. Ansızın geliverir ölüm... Ne zaman geleceğini de Allah'tan gayrı kimse bilmez. Ölümün kime ne zaman geleceğini bilmiyoruz.

Sırayla da gelmediği muhakkak... Yâni, "Yaş sırasına göre insanları dizelim. En yaşlılar ölsün, sırayla ötekiler ölsün!" gibi bir kaide olmuyor. Bazen gençler ölüyor, bazen yiğitler ölüyor, pehlivanlar ölüyor, bazen zenginler ölüyor... Bazen padişahlar, hükümdarlar, devletliler, şevketliler ölüyor. Fukaracık, sefalet içinde yaşayan insan uzun zaman yaşayabiliyor. Ne zenginlikle alâkalı, ne sıhhatle alâkalı... Bazen turp gibi sıhhatli bir insan bir trafik kazasında göçüp gidiveriyor. Tabii eski devirlerde de buna benzer olaylar olmuş.

Binâen aleyh, ölümün en çok nesinden ibret alacağız?.. Ansızın gelivermesinden. Hiç beklemediğin bir zamanda, apansız gelip de yakana Azrâil'in yapışıvermesi hususu önemli. Bunun için ölüme hazırlanmak lâzım!

Ben böyle tasavvuf kitaplarında bakıyorum, dervişlik, tasavvuf, tabii çok önemli bir konu... Çeşitli şekillerde tarifler yapmışlar, yüzlerce, binlerce tarifi olduğu söyleniyor. Tasavvufun önemli bir noktasına işaret ederek, bastırarak, vurgulayarak tasavvuf şudur filan diyorlar. Ben de diyorum ki:

"—Tasavvuf, insanın ölüme hazırlıklı olmasını sağlayan tedbirleri öğreten bir ilim."

Yâni, insan nasıl ölecekse, ona göre tedbirini alarak hazırlıklı gezmeli. Hemen nerede ölüm gelirse, "Dur biraz daha, bekle de şu hazırlıkları yapayım, eksikleri tamamlayım!" diyecek bir halde olmamasıdır diyorum.

Gerçekten de, tasavvufta böyle insanın ölüme hazırlanmasına dair çok tedbirler, nasihatler vardır, mevcuttur.

Tabii, ölüm soğuk bir şey, tatsız bir şey... Keşke hep böyle tatlı şeylerden bahsetse insanlar; gülden, sümbülden, bahardan, çiçekten, kelebeklerden, güneşli havalardan, manzaralardan, tatlılardan, kebaplardan, kaymaklardan, hep güzel şeylerden bahsetse... İyi güzel ama, bizim Hocamız tatlı tatlı söylerdi cennet-mekân, rahmetu'llâhi aleyh, Mehmed Zâhid Kotku Efendimiz Hazretleri derdi ki; bir şairin şiirini böyle edâlı edâlı, ağır ağır telaffuz ederdi, söylerdi:

Fâni dünyâ hoştur ammâ, àkıbet mevt olmasa...

"Bu dünya güzel ama, ah bir de ölüm olmasa, sonunda ölüm gelmese..." Eh ölüm var!.. O halde, fâni dünyanın hoşluğuna aldanmamak gerekiyor, kapılıp takılmamak gerekiyor. Hani, "Dost acı söyler, düşman güldürür." denildiği gibi, ölüm de acı ama, insanın ölümü düşünmesi kendisini kurtaracak bir duygu oluyor. Hem dünyada yapması gereken işleri çabuk yapar, ihmal etmez; hem de kötülüklerden rahatlıkla kurtulur.

Birçok kimsenin tevbekâr olmasına sebep oluyor ölüm. Bakıyorsunuz annesi ölmüş. Çok sevdiği annesi ölünce çok tesir ediyor bu olay, bakıyorsunuz şahıs hemen namaza başlamış. Namaz kılmaya başlamış, kendisi hacca gitmiş, annesinin nâmına hacca gitmiş, tesbih çekmeye başlamış, hayır hasenât yapmaya başlamış... Eh işte gördünüz mü, ölüm birisinin iyi bir insan olma yoluna ayak basmasına sebep oluyor.

Şimdi, hadis-i şerifi böyle bir ifadeyle başlatmış, sözünü böyle açmış Peygamber SAS Efendimiz:

"—Ey insanlar, sanki ölüm bize değil de, bizden başkasına yazılmış. Sanki hak bizim boynumuza borç değil, haklara, hukuka riayet etmek, yapmak, edâ eylemek bizim borcumuz değilmiş gibi yaşıyoruz. Ölüleri gönderiyoruz ahirete, sanki biraz sonra bize geleceklermiş, kabirleri evleriymiş de orada biraz kalıp geleceklermiş gibi etkilenmeden, titremeden, ürpermeden bu işi yapıyoruz, ibret almıyoruz. Halbuki böyle olmamamız lâzım!" diye

böyle ifade ediyor. “Burada ebedî kalacağımızı sanıyoruz. Halbuki, onların miraslarını yediğimiz gibi, bizim de miraslarımızı başkaları yiyecek.” diye böyle anlatıyor.

Bizim diye söylüyor. Bu büyüklerin üslûbudur. Yâni, bizim diye söylerler ama, maksat, “Sen anla ey muhatabım!” demektir.

Peygamber SAS Efendimiz tabii, dünyanın, ahiretin her türlü inceliklerini bilen, takvâda en üstün olan, takvâda en ileri olan, Allah’tan en çok korkan, Allah’ı en çok seven, Allah’a en güzel kulluk eden insan... Elbette o iyi biliyor ama, böyle bir üslûp güzel bir üslûptur, kibar bir üslûptur.

“—Sen ölümü hiç düşünmüyorsun, sen ölümden hiç ibret almıyorsun, sanki o ölen insan geri gelecekmiş gibi düşünüyorsun! Ölünün mirasını yiyorsun da senin de mirasını yiyeceklerini düşünmüyorsun!” dese, sen sen diye ithamkâr konuştuğun zaman, karşı tarafta bir reaksiyon uyanıyor ve tabii adam kızıyor:

“—Allah Allah...” diyor, bu sefer bahane arıyor, sende bir kusur arıyor. Senin nasihatini kabul etme yoluna geçmiyor da, senin nasihatine karşı bir bahane bulup da, bir kusurunu bulup da, onu reddetme tavrına düşüyor. Halbuki, “Biz böyleyiz işte.” deyince, “Ha, bu da benim gibiymiş, ben de böyleyim!” diye düşünüyor. Söyleyen gibiyim ben de diye, o zaman insaflı bir yaklaşımla yaklaşıyor, sözü kabul etmesi mümkün oluyor. Bu üslûp da bir üslûptur, nasihat üslûbudur.

Hatipler de, cuma günleri hutbeye çıktıkları zaman, bayram hutbesine, cuma hutbesine çıktıkları zaman ne yaparlar?.. Bir arada ekseriyetle söylenilen bir söz vardır. Belki siz de duymuşsunuzdur:[142]

---

[142] (*Ve nefsiye’l-àsıyete*) ifadesi olmadan: Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.610, no:4607; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.44, no:2676; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.57, no:95; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.178, no:5; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.174, no:329; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XVIII, s.245, no:617, 618, 623; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.VI, s.67, no:7516; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.114, no:20125; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.V, s.220; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.197, no:1180; Temmâmü’r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.153, no:355; İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gàbe*, c.I, s.764; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.V, s.473, no:1134; İbn-i Hibbân, *Sikàt*, c.I, s.4; İsfahânî, *Duafâ*, c.I, s.46; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXX, s.178; İrbâd ibn-i Sâriye RA'dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.I, s.307, no:874.

أُوصِيكُمْ و نَفْسِي الْعَاصِيَة بِتَقْوَى اللهِ وطَاعَتِهِ

(*Ûsîkum ve nefsiye'l-àsiyete bi-takva'llàhi ve tàatih*) "Size ve kendi âsî nefsime takvâyı ve Allah'a itaat, ibadet etmeyi tavsiye ederim." derler.

Tabii, "Hà, bunun da nefsi asiymiş, böyle kendi nefsine nasihat ediyor bu!" diye, cemaat oradan pek üzülmüyor, alınmıyor, tabii karşılıyor. "O öyle olduğu gibi, ben de öyleyim!" diyor, insaflı düşünüyor. Kusurunu, kabahatini kabul etmesi kolay oluyor.

Tabii, Efendimiz'in söyleyiş tarzından ibret almamız lâzım! Yoksa, Peygamber Efendimiz'in bu anlattığı durum, kendisinin durumu değil. Ölümü hiç hatırından çıkartmayan, ahireti daima düşünen, Allah'ı daima anan, daima niyaz halinde olan, her hali dua, her hali, her ânı, her nefesi ibadet olan, zikir olan, çok yüksek bir yaşam tarzı yaşamış, ibret alacağımız, örnek insan... Bizim için çok ibretli halleri var. Onun için, sünnet-i seniyyeye sımsıkı sarılmak önemlidir diyoruz. Dâimâ her sözümüzde, vaazımızda bunu açıkça beyan ediyoruz. Ama ne kadar mütevazi bir üslup ile, böyle tatlı bir tarzda nasihatini yapıyor Peygamber Efendimiz.

Peygamber SAS'in diğer dualarına baktığımız zaman, yaşam tarzına baktığımız zaman hiç öyle:

"—Ben insanların en yükseğiyim, Makàm-ı Mahmud'un sahibiyim, Allah bana dünyada, ahirette en yüksek insan olma şerefini verdi. Peygamberler kulların en üstünleri, ben de peygamberlerin seyyidiyim, evvelîn ve ahirînin efendisiyim!" deyip de, öyle bir tavır takınmamış.

Kul gibi, kulluğunun idraki içinde, miskinlerle, fakirlerle haşır neşir olarak, çocukların gönlünü yapacak tatlı sözler söyleyerek, çok mütevazı bir hayat yaşamış. Çok mütevazı, güzel ahlâklı bir davranış sergilemiş. Bizim için çok büyük ibret tabii.

Sevgili kardeşlerim, biz de bu tarzda düşünmeliyiz. Bu sözlerden etkilenmeliyiz ve ölümü hiç unutmamalıyız ve ölüme

hazırlanmalıyız. Yapacağımız hayırları erken yapmalıyız ve tevbemizi çabuk yapmalıyız, kötülüklerden hemen kesilmeliyiz.

Tabii, insanoğlu kötülük, kusur, kabahat, günah yapar mı?.. Yapabilir, yapıyor. Şaşırıyor, ayağı kayıyor, bir anı, öteki anına uymuyor, gündüz iyi, iyi arkadaşlarla iyi; geceleyin fenâ, kötü arkadaşla kötü olabiliyor. Ama sonra da pişman oluyor;

"—Hay Allah! Ben o arkadaşın yanına niye gittim? Ben o günahı niye işledim? Keşke yapmasaydım. Ayıp oldu, günah oldu, yazık oldu, vah vah!.." diyor.

Zaten biliyor musunuz, eski Türkçe'mizde *yazık* sözü de günah demek. Yâni yazıklı, günahlı demek. Oradan başka bir mânâya kaymış şimdiki dilimizde. Yâni, "Falanca insana yazık oldu." ne demek? Yâni günah işledi. "Yazık bu senin yaptığın!" ne demek?.. Aslında günah demek oluyor. Eski Türkçe'de böyle. 14-15. Yüzyıl'da *yazık* kelimesi günah mânâsına kullanılmış.

b. Kendi Ayıbımızla Meşgul Olalım!

Evet, şimdi bunların arkasından başka söylediği sözler hemen geliyor Peygamber Efendimiz'in, diyor ki:

فَطُوبٰى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ ،

(*Fetùbâ li-men şegalehû aybühû an aybi gayrihî*)

Kelime olarak ilk önce açıklayalım: *Tùbâ*, *atyeb* kelimesinin müennesidir, yâni feminin şeklidir. *Tùbâ*; en güzel, en hoş demek. Tûbâ tabii, ne kadar hoş mânâsına bir tabir olarak Arap dilinde kullanılıyor.

Bir de Efendimiz'in hadis-i şerifleri var: *Tùbâ* cennette bir ağaç. Tûbâ ağacı diye bir ağaç var, onun adıdır buyrulmuş. Tabii o da en güzel, en hoş olduğundan, cennetin her şeyi hoş; tabii Tùbâ ağacı da en hoş bir ağaç olduğundan, o kelimeyle isimlendirilmiş olmalı.

Şimdi burada, (*Fetùbâ li-men şegalehû aybuhû min aybi gayrihî*) "Binâen aleyh, ne mutlu o kimseye ki kendisinin ayıbı, başkasının ayıbıyla uğraşmasından onu alıkoyuyor, meşgul ediyor. Yâni, kendi ayıbıyla meşgul oluyor. Ne mutlu böyle bir

kimseye!.. Kendisinin kusuru var mı, ayıbı var mı diye onu düşünüyor, başkasının ayıbına nazar etmiyor, onunla meşgul olmuyor. Ne mutlu böyle yapan kimseye!..” diye buyurmuş Peygamber Efendimiz. *Fetûbâ* diyerek ilk cümlelere de bağlamış.

Yâni, “Ey insanlar! Sanki ölüm bize yazılmamış, sanki boynumuzda Allah’ın emrettiği birtakım haklar yokmuş, sanki haklara riayet etmek bize vacip değilmiş gibi ölüleri gönderiyoruz. Sanki biraz sonra geri geleceklermiş gibi, hiç ürpermeden, korkmadan onların miraslarını yiyoruz. Sanki biz ebedî kalacakmışız gibi sanıyoruz... Öyle değil, öleceğiz. (*Fetûbâ li-men şegalehû aybuhû min aybi gayrihî*) Ne mutlu kendi ayıbıyla meşgul olan, başkasının ayıbıyla meşgul olmayan kimseye...”

Ölümden korkan, ölümü düşünen bir müslümanın, güzel bir duygusuna işaret ediyor Peygamber Efendimiz:

“—O halde, ne mutlu kendi ayıbıyla meşgul olması, başkasının ayıbıyla meşgul olmasını engelleyen kişiye!” diyor.

Tabii, bir insan bir işle meşgul olunca, öteki işi yapamaz. Bir şey düşünürse, öteki işi düşünemez. Hepsini düşünmeye kalktı mı, kafası karışır. Tane tane, bir bir düşünürse, her şeyi güzel düşünür. Şimdi kendi ayıbını düşünürse, o düşünmesi başkasının ayıbını düşünmekten kendisini alıkoyuyor.

Demek ki, nefsimizi meşgul edeceğiz. Ne ile meşgul edeceğiz?.. Kendi ayıbımızı düşünmekle... Önce kendi ayıbımızı düşünelim, onu düzeltmeye çalışalım! Çünkü, kendimizden biz sorumluyuz, başkası değil... Sorumluluk ona ait. Ne diye onun sorumluluğuna ait işi düşünüyoruz da, kendimizi düşünmüyoruz?.. Bizi gelip de başkası mı düzeltecek? Kendimiz düzelteceğiz. O halde ilk önce kendi işimizi kendimizin halletmesi gerekiyor, başkasından bir şey gelmeyeceğine göre, iyi insan olacaksak kendi ayıbımızı kendimiz düzeltip, ondan kendimiz vazgeçeceğiz.

Binâen aleyh, kendimizi düşünmeliyiz. Kusurlarımızı, ayıplarımızı düşünmeliyiz. Çevremize sormalıyız, dinlemeliyiz; bize neler diyorlar?.. Tenkitler hangi konularda geliyor?.. Biz bir yerde oturup sohbet ettikten sonra, kalkıp gidince, arkamızdan neler diyorlar?.. Düşmanlarımız neler diyor?...

Dostlar söylemezler sevgili dinleyiciler. Dostlar insanın ayıbını söylemez. Sorarsın, o zaman bile söylemez. Yâni sever, seven insan gözüyle baktığı için kusurunu görmez. Kusurunu görse hüsn-ü te'vilde bulunur. Hüsn-ü te'vil ne demek? Yâni iyi bir yorumla yorumlar. Herhalde şu sebepten yapmıştır der, sana itimat eder, onu kusur olarak görmez. Ama düşman, ayıp olmayan, kusur olmayan şeyi bile kusur gibi görür, bağırır, çağırır tenkit eder. Haksız yere tenkit eder tabii. Bunların misallerini çok görüyoruz. Yâni, o bakımdan, düşmanların sözleri de çok önemli.

Düşmanı kızdırmalı, konuşturtmalı, saydığı, döktüğü şeyleri banda almalı, teybe almalı, not etmeli. Bunların hangisi bende, hakikaten kusur olarak mevcut diye düzeltmeli. Bu da bir yol yâni, düşmanın tenkitlerini dinlemek de önemli.

Haksızsa;

"—Tabii haksızlık etmiş, iyi düşünmemiş, işin şu tarafını bilmiyor." der geçeriz.

Ama haklıysa;

"—Ha gerçekten bende bu kusur var. O halde bundan vazgeçeyim!" demeliyiz.

Yine Hazret-i Ömer'e geldi söz. Hazret-i Ömer RA sahabenin itimad ettiği, sevdiği, arkadaşı olan bazılarına sorarmış:

"—Söyle bakayım benim ayıbım nedir? Emîrü'l-mü'minînlik yapıyorum, halifelik yapıyorum, halk benim aleyhimde neler konuşuyor, benim ne kusurum var?" diye sorarmış.

Selmânü'l-Farisî'ye, Ebü'd-Derdâ RA gibi doğru sözlü, dobra dobra söyleyen sahabilere sorarmış.

Hatta şikâyet ediyorlar, diyorlar ki:

"—Bu devirde, zaman o kadar bozuldu ki, insana ayıbını söyleyen bir arkadaş da kalmadı."

Demek ki, doğru arkadaş insana samimiyetle hatasını söyler, düzeltsin diye:

"—Kardeşim ben sende şöyle bir kusur görüyorum, ya bunu yapmasan daha iyi olacak. Ben seni sevdiğim için, kusuruma bakma, bunu söylemeden duramadım." der.

"Böyle diyen insan kalmadı mı, demek ki yakın arkadaşlık yok, samimiyet yok, kimse kimsenin ayıbını gidip de söylemiyor." diye

şikâyet etmiş eskiler. Etraflarında kendilerinin ayıplarını söyleyecek dost insanlar aramışlar.

Tabii, nâkıs insanlar da; yâni gelişmemiş, iç àlemleri, duyguları olgunlaşmamış, bilgeleşmemiş, hakîmleşmemiş insanlar da ayıplarının söylenmesine kızarlar. Ayıp söyleyen kimseyi kovarlar. Etraflarında doğru söyleyen insanı barındırmazlar birtakım yöneticiler.

Bu yanlıştır, çok yanlıştır. Hem kendileri için yanlıştır, hem devletin işleri bakımından yanlıştır. Çünkü o doğruyu söyleyenler kovulunca, etraflarına dalkavuklar toplanır, işler çok yanlış noktaya gider.

Evet, insan kendi ayıbıyla meşgul olacak ve kendi ayıplarını bulmaya çalışacak. Sonra o ayıplarını düzeltmeye çalışacak, o ayıplarını yok etmeğe çalışacak. O ayıpların yerine güzel şeyleri, faziletleri, güzel huyları, güzel davranışları, güzel hareketleri, güzel meziyetleri elde etmeye gayret edecek.

c. Hayatın Kıymetini Bilelim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizleri, böyle bir gayret içinde olan uyanık müslümanlardan eylesin... Ölümün geleceği haktır, ölüme hazırlanmamız lâzım. Elimizde hayatımız büyük bir nimet ve fırsattır muhterem dinleyiciler. Yaşıyoruz, oh çok büyük bir nimet, çok büyük bir devlet, çok büyük bir iş. Yaşıyoruz el-hamdü lillâh, güzel bir şey... Neden güzel?.. Çünkü yaşayarak, cenneti kazanacak güzel ameller işleyerek ahiretteki sevabımızı, mertebemizi arttırabiliriz. Öldükten sonra bu işler biter. Sadaka-i câriyesi olanlar hariç, insanın ameli kesilir, defteri dürülür, kapatılır. O bakımdan hayat çok büyük bir fırsattır. Ölüm de haktır, gelebilir, birden gelebilir, bir an sora gelebilir.

Ölüme hazırlanalım, hayatın kıymetini bilelim! Bir saniyemizi bile boş geçirmeyelim! Faziletleri elde etmeye çalışalım! Nâkıselerden, kötü şeylerden de kendimizi sıyırmaya, temizlemeye, kurtarmaya çalışalım! Devamlı bir gayret içinde olalım, iki günümüz bir olmasın. İkinci günümüz birinci günümüzden biraz daha ileri, biraz daha yüksek olsun. Ve sonunda kaymak gibi, bal gibi, şeker gibi, lokum gibi diyelim;

böyle tatlı, hoş insanlar, müslümanlar olarak yaşayalım, o hale gelerek yaşayalım! Herkes bizden hayır görsün, hayır elde etsin. Arkamızda hayır bırakalım!..

Bir gün gelip de tabii, bizim de vefatımız olacak. Mevlânâ Hazretleri *şeb-i arûs* buyurmuş vefat gecesini, böyle anmış, yâni düğün gecem demiş. Niçin düğün, bayram?.. Çünkü Allah'a kavuşmaya gidiyor diye.

Birisi de, geçen gün gazetede gördüm vefat ilanını, çok değişik bir ilan. Yâni sevinçli bir haber veriyormuş gibi bir başlık atarak, ahirete göç ettiğini öyle beyan etmiş. Neden?.. Çünkü, ahirette insan cennete gidecekse, bu ölüm çok tatlı bir şey... Cennete götürmek için, insanın gitmesi için, hayatın devam etmesi bir mâni oluyor. O bittiği zaman, ahirette insan cennetlik ise, iyi bir tarafa gittiğinden düğün bayram oluyor.

İşte böyle, ölümü düğün bayram olan kimse olmayı Allah hepimize nasib etsin...

Bir Arap şairinin Türkçe'ye de tercüme edilmiş bir şiiri var, zaman zaman ben onu söylerim. Belki, bu Akra konuşmalarımda söylememişimdir. Şair diyor ki:[143]

Yâdında mı doğduğun zamanlar;
Sen ağlar idin, gülerdi àlem;
Bir öyle ömür geçir ki, olsun
Mevtin sana hande, halka mâtem.

---

[143] Arapçası:

أَنْتَ الَّذِي وَلَدَتْكَ أُمُّكَ بَاكِيًا ❊ وَالنَّاسُ حَوْلَكَ يَضْحَكُونَ سُرُورًا

فَاعْمَلْ لِيَوْمٍ تَكُونُ إِذَا بَكَوْا ❊ فِي يَوْمِ مَوْتِكَ ضَاحِكًا مَسْرُورًا

Ente'llezî veledetke ümmüke bâkiyen
Ve'n-nâsü havleke yedhakûne sürûren
Fa'mel li-yevmin tekûnü izâ bekev
Fî yevmi mevtike dàhiken mesrûren

Arapça bir şiirin tercümesidir bu. Yâni diyor ki:

"—Hatırlıyor musun sen doğduğun zaman nasıldın?"

Hatırlamaz tabii bebek nasıl doğduğunu ama...

"*—Sen ağlar idin, gülerdi àlem.*" Sen cıyak cıyak bağırırdın, doğumun o şeyinden dolayı. Belki acı çektiğin için de değil ama, doğumda bebek ağlar. Ağlaması doğuşunun bir işareti olur. Dışarıda bekleyen babası, "Tamam, bizim çocuk dünyaya geldi." diye viyak viyak bağırmadan anlar. Tamam, "Sen ağlar idin, gülerdi àlem."

Senin ağlamana kimse aldırmaz, herkes güler. Neden? Bir çocuğumuz oldu diye sevinir. Bu güzel. Bir bu sahneyi göz önüne seriyor şair, tamam. "*Yâdında mı doğduğun zamanlar; sen ağlar idin, gülerdi àlem.*" Herkes gülerdi, bütün àlem halkı gülerdi.

"*Bir öyle ömür geçir ki, olsun mevtin sana hande, halka mâtem.*" Ömrünü öyle güzel bir tarzda geçir ki, ölümün senin için bir gülücük olsun, bir tebessüm olsun; bir gülerek böyle ahirete gidişi sağlayacak ömür geçir. Halk mâtem etsin:

"—Ah böyle bir kâmil, böyle bir güzel, böyle bir olgun, böyle bir bilge, böyle bir faziletli, yüksek insan, böyle bir hayır, hasenât sahibi büyük zât ahirete göçtü." diye, onlar ağlasın.

Sen dünyaya gelirken ağlıyordun, başkaları gülüyordu; sen ahirete göçerken sen gül, arkandan senden ayrı düşenler ağlasın diyor. Çok hoşuma giden bir şiirdir. Mânâ da çok hoş bir mânâdır.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi ahirete, gözümüzden perdeler kaldırılıp da, cennetteki makamlarımızı görüp de, güle güle gidenlerden eylesin... Cennetiyle, cemâliyle bizleri ve sizleri ve sevdiklerinizi; yâni etrafınızda anneniz, babanız, evlatlarınız, akrabanız, dostlarınızla beraber cennetiyle cemâliyle müşerref eylesin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin, sevgili ve değerli Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

21. 10. 1994 - AKRA

26. NE MUTLU ŞU KİMSELERE!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun sevgili Akra dinleyicilerim!

Cumanız mübarek olsun. Allah nice mübarek günlere mes'ud ve bahtiyar olarak ulaşmayı nasib eylesin cümlenize...

Geçen hafta, bir önceki konuşmamda uzun bir hadis-i şerife başlamıştım, Enes RA'dan rivayet edilen bir hadis-i şerife... O bir noktada kalmıştı. Hadis-i şerifi bu hafta tamamlamak istiyorum. Tabii baş tarafını da kısaca söylemek sûretiyle.

O hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz buyuruyordu ki:[144]

أَيُّهَا النَّاسُ ! كَأَنَّ الْمَوْتَ فِيهَا عَلٰى غَيْرِنَا كُتِبَ، وَ كَأَنَّ الْحَقَّ فِيهَا عَلَى غَيْرِنَا وَجَبَ. وَ كَأَنَّمَا نُشَيِّعُ مِنَ الْأَمْوَاتِ عَنْ قَلِيلٍ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ. بُيُوتُهُمْ أَجْدَاثُهُمْ وَنَأْكُلُ تُرَاثَهُمْ ، كَأَنَّا مُخَلَّدُونَ مِنْ بَعْدِهِمْ.

RE. 183/5 (*Eyyühe'n-nâs*) "Ey insanlar! (*Keenne'l-mevte fîhâ alâ gayrinâ kütibe*) "Sanki ölüm bu dünyada sizden başkasına yazılmış. (*Ve keenne'l-hakka fîhâ alâ gayrinâ vecebe*) Sanki hak burada, dünyada bizden başkasına vacib olmuş. (*Ve keennemâ*

---

144 Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.273, no:6237; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.355, no:10563; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.358, no:614; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VII, s.81, no:2005; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.97; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIV, s.240; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.141, no:1358; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.202; Hz. Hüseyin RA'dan.

Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.I, s.208, no:491; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.394, no:17700; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.931, no:43596.

nüşeyyiu mine'l-mevtâ an kalîlin ileynâ râciùn) Ölülerimizi kabristana, sanki az bir zaman sonra geriye döneceklermiş gibi bir edâ ile uğurluyoruz. (*Büyûtühüm ecdâsühüm*) Kabirleri sanki evlermiş gibi düşünüyoruz. (*Ve ne'külü türâsehüm*) Miraslarını yiyoruz. (*Keennâ muhalledûne min ba'dihim*) Sanıyoruz ki, biz onlardan sonra dünyada ebedî kalacakmışız."

Halbuki öyle değil, ölüm bize de yazılmıştır. Ve Allah bir takım ödevleri bizim boynumuza yüklemiştir, dinî vazifelerimiz var, vacibler, farzlar var; onları yapmamız gerekir. Ölüleri böyle gàfil uğurlamamalıyız. Onlar bir gittiler mi, bir daha ölümden sonra geriye gelmek yok, dünyaya dönüş yok. Bitmiş oluyor hayatları... Biz onlardan sonra ebedî kalacak değiliz. Biz de öleceğiz.

فَطُوبٰى لِمَنْ شَغَلَهُ عَيْبُهُ عَنْ عَيْبِ غَيْرِهِ ،

(*Fetûbâ li-men şegalehû aybühû an aybi gayrihî*) O halde ne mutlu, kendisinin ayıbıyla meşgul olması, başkalarının ayıbına göz dikip onlarla meşgul olmasından onu alıkoyan kimseye ne mutlu!" Yâni, buradan anlıyoruz ki, kendi ayıplarımızla meşgul olacağız.

Buraya kadar, geçtiğimiz konuşmamızda anlatmıştık. Hadis-i şerifi tamamlayalım diye devam ediyoruz:

a. Allah İçin Mütevazi Olan Kimse

طُوبٰى لِمَنْ ذَلَّ فِي نَفْسِهِ مِنْ غَيْرِ مُنَقَّصَةٍ ، وَتَوَاضَعَ لِلّٰهِ مِنْ غَيْرِ مَسْكَنَةٍ ، وَأَنْفَقَ مَالاً جَمَعَهُ مِنْ غَيْرِ مَعْصِيَةٍ ،

(*Tùbâ li-men zelle fî nefsihî min gayri münakkısatin, ve tevâdaa li'llâhi min gayri meskenetin, ve enfaka mâlen cemeahû min gayri ma'sıyeh*) Yine devam ederek Efendimiz, çok ibret alacağımız sözler ifade buyuruyor:

(Tùbâ) "Ne mutlu yine..." *Tùbâ* ne mutlu mânasına; ne hoş, ne iyi, ne mutlu mânâsına... (*Tùbâ li-men zelle fî nefsihî min gayri münakkısatin*) "Kendisinde bir noksanlık, bir kusur olmadığı

halde, kendi nefsinde kendini böyle küçülten, nefsini horlayan kimseye ne mutlu!”

(*Ve tevâdaa li’llâhi min gayri meskenetin*) “Miskinlik durumuna düşmeden, böyle bir durumu olmadan mütevazı olana, Allah için tevazu gösterene ne mutlu!”

(*Ve enfaka mâlen cemeahû*) “Ve toplamış olduğu, kazanmış ve kesbetmiş olduğu maldan, (*min gayri ma’siyetin*) günaha değil, hayra malını infak edene, harcayana ne mutlu!” diye, üç hususu ne mutlu böyle yapanlara diye sayıyor. Şimdi bunların üzerinde biraz duralım ve hadisin devamına ondan sonra geçelim:

“—Ne mutlu kendi nefsinde, kendi kendine bir noksanlık olmadığı halde kendi nefsini horlayan, aşağı görene!”

Biliyorsunuz, bizim dinimizin bildirdiğine göre, ayetlerin, hadis-i şeriflerin bildirdiğine göre, ayet-i kerimelerde de açıklanıyor, insanın nefsi var. Bu nefsi terbiye etmek lâzım, yola getirmek lâzım! Yola gelmezse insanın nefsi olmadık isteklerle, arzularla, heveslerle, ihtiraslarla, o işleri yapmak için, hudut tanımadan insanı günahlara bulaştırır, bulaşacak şekilde hareket ettirir. Çünkü insanın nefsi, içinde kuvvetli duygular verir insana, istekler verir, itmeler, dürtmeler verir. Ve insan nefsine uyduğu zaman, hevâ-i nefsine uyduğu zaman günahlara dalar. Allah’ın sevmediği, yapmaması gereken, başka insanların zararına, kendisinin dünyasının ve ahiretinin zararına olan işleri yapar.

Binâen aleyh, bu nefsi biraz horlamak lâzım, yâni alçaltmak lâzım, yâni buna baskı yapmak lâzım! Pek ona güler yüz göstermek doğru değil. Onun karşısında biraz kaşları çatmak gerekiyor. Tabii nefse bu muamele yapılacak, pek yüz verilmeyecek ki, şımarıp da insanı günahlara teşvik etmesin, o yolda vesvese vermesin diye.

Ama, (*min gayri münakkısatin*) kişinin kendisinde bir noksanlık olmadığı halde nefsini horlaması. Yâni insanın nefsi alçak olur, alçak bir kişi olur, kötü huylu olur... Zâten noksanlığı, alçaklığı vardır, kendisi hor bir kişidir. Ama kendisi hor olmadığı halde, kişinin nefsini horlaması lâzım! Yâni nefsine kaş çatması lâzım, ona yüz vermemesi lâzım, aşağılaması lâzım! Sözüne itibar etmemesi lâzım, arzusuna uymaması lâzım, arzularını kontrol etmesi lâzım! Dikkatli bir şekilde isteklerini vermesi lâzım!

Tamam, "Karnım acıktı." diyor; verelim. Mâdem acıkmış, birazcık yemek verelim! "Uykum geldi." diyor; tamam, uyusun. "Evlenmek istiyorum!" diyor, tamam evlensin. Ama zinaya kaçmasın, hırsızlığa kaçmasın, oburluğa kaçmasın, çok uyuyup tembelliğe kaçmasın... Yâni, isteklerinde aşırılığa düşmesin diye, onu biraz hizaya getirecek sert bir terbiye uygulamak, her dediğini yapmamak hususunda kuvvetli olmak lâzım!

İnsanın kendisinin hareketlerine aklı ve dini, daha doğrusu diniyle terbiye olmuş olan aklı ve iradesi hakim olmalı; nefsi hâkim olmamalı!.. Nefsi hakim oldu mu, frensiz bir arabaya binmiş, gaza basılmış, gazı kesmek mümkün olmuyor, fren yapmak mümkün olmuyor, dümen yok... Tabii, böyle bir araç nereye gider? Ya bir uçuruma gider, ya bir kaza yapar, bir yere çarpar, duvara çarpar, insanları ezer. İnsanın nefsi de frensiz çalıştığı zaman böyle bir araca benzer. Onun için onu frenlemek lâzım! Dümenle yönlendirmek lâzım! Hayırlı tarafa çevirmek lâzım! Bu bir...

"—Böyle nefsini horlayıp, her arzusunu yerine getirmeyip, onu azarlayıp da, kendisi aslında bir noksanlık sahibi olmadığı halde nefsine muhalefet ederek böyle güzel şeyleri yapan, nefsinin istediği çirkin şeyleri yapmayan insana. Ve böylece nefsini hor tutan, itab altında, baskı altında tutan insana ne mutlu!.." diyor Peygamber Efendimiz.

Tabii tasavvufun aslı, esası da işte bu emirler doğrultusunda insanın nefs-i emmâresine hâkim olması, onu terbiye etmesidir, ıslah etmeye çalışmasıdır. Bu arada onu hatırlatıyoruz, bu bir.

İkincisi: (*Ve tevâdaa li'llâhi min gayri meskenetin*) "Kendisine herhangi bir miskinlik hâli, asil olmayan böyle bir durum olmadığı halde, Allah rızası için böyle tevazu gösterene ne mutlu!" diyor.

Bu da lâzım! İnsan ne kadar itibarlı kimse olsa, soylu kimse olsa, zengin kimse olsa, alim kimse olsa... Tabii bu gibi kimselere herkes itibar ediyor. Devletli, şevketli kimse olsa, padişah olsa, başkan olsa, vezir olsa, paşa olsa diyelim... Tabii bu gibi insanlara da tevâzu lâzım!

Kibir, Allah'ın sevmediği bir huy... Firavun kibir göstermiş, Nemrut hâkezâ kibir göstermiş. Allah onları büyük cezalarla cezalandırmış. Kibirli insanın kibrini mutlaka cezalandırıyor ve;[145]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ، مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

(م. ت. حم. عن ابن مسعود)

(*Lâ yedhulü'l-cenneh, men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibrin*) "Kalbinde zerre kadar kibir olan insan, cennete girmeyecek!" diye bildiriliyor.

İnsanın haddini bilmesi lâzım, Allah rızası için mütevâzı olması lâzım! Öteki insanlar da onun gibi bir insandır. Herkesin eşittir Allah indinde durumu. Kimsenin kimseden üstünlüğü yoktur; malından dolayı, mevkiinden, makamından dolayı Allah yanında bir üstün derecesi yoktur. Üstünlük takvâdadır, ibadettedir, duygulardadır, samimiyettedir, hâlis muhlis bir kul olmasındadır. Binâen aleyh, insan mevkî, makam sahibi de olsa, servet sahibi de olsa, mütevazi olacak. Yâni, kendisi miskin olmadığı halde, itibarsız bir kimse olmadığı halde, Allah rızası için tevazu gösterecek.

Bir de şu mânâya anlaşılabilir: (*Ve tevâdaa li'llâhi min gayri meskenetin*) "İnsan tevazu yapacak ama, böyle çok aşırı tevazu

---

[145] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.477, no:5066; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.75, no: 10000: Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.258, no:1512; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.89, no;7110; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XII, s.225, no:4836; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.2, no:3; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.280, no:4762; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.372, no:3117; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.107, no: 17689-17693; RE.486/2.

yaparak, artık kendisini de ezdirtmeyecek." gibi bir mânâ da anlaşılabilir.

Tevazuun da bir ölçüsü var. İnsanı tabii o ölçüye riâyet etmesi gerekiyor diye o mânâya da işaret olabilir bu ifade.

b. Malını Harama Harcamayan Kimse

وَأَنْفَقَ مَالاً جَمَعَهُ مِنْ غَيْرِ مَعْصِيَةٍ ،

(*Ve enfaka mâlen cemeahû min gayri ma'sıyetin*) "Ve toplayıp kazanmış olduğu, çalışıp helâl yoldan kesbetmiş olduğu malı da, günaha sarf etmeyen insana ne mutlu!" diyor.

Evet, hepimiz çalışıyoruz. Bir para kazanıyoruz. Burada bizim en çok dikkat edeceğimiz husus: Acaba kazancımız Allah'ın rızasına uygun, helâl bir kazanç mı? Kazancımız temiz, tıyb bir kazanç mı?.. Bunu çok dikkatli bir şekilde incelemeliyiz. Mutlaka kazancımızın helâl olmasına çalışmalıyız. Bu çok gerekli... Çünkü haram lokma insanın boğazından geçti mi, harama insan bulaştı mı, onun temizlenmesi ancak cehennemde cezayı çekerek, yanarak oluyor. Yâni, mutlaka insan cehenneme düşüyor haramı yediği zaman...

Binâen aleyh, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz böyle bir günahlı yerden gelen bir tabak yiyeceği biraz tadına bakmış, yemiş. Sonra tahkik edip geliş yerinin haram olduğunu, günah olduğunu anlayınca, parmağını boğazına sokup gıcıklayarak çıkartmış, kusmuş ve böyle söylemiş:

"—Haramla hasıl olan tene cehennem ateşi yakışır, onun için çıkarttım, kustum." diye söylemiş.

Haram yememeğe çok dikkat etmek lâzım!

Takvâ yolunda da, tasavvuf yolunda da kazancın helâl olması ana şarttır. Evliyâullah büyüklerimizin hayatlarını okuduğumuz zaman görüyoruz ki, onlar haram lokma yemiyorlar, bir. Bir de haram lokma yemeğe teşebbüs ettiği zaman engel olunuyor, mânîler çıkıyor, yapamıyorlar bu işi, ellerinden düşüyor vs. Yâni, "Allah sevdiği kula haramı yedirtmemek için, onun bilmeden böyle yiyecek gibi olduğu zaman da mânî oluyor." diye rivayetler vardır.

“Helâlinden bir kuru lokma ekmek, haramla bulaşmış olan kaymaklı, kebaplı ziyafetten daha iyidir.” diye düşünmüşler. Kuru ekmeğe razı olmuşlar, harama bulaşmamaya çok dikkat etmişler. Mallarının helâl olmasına gayret etmişler. Bir alışveriş yaptığı zaman, eğer burada bir şüphe varsa, infak etmişler.

Eskiden de böyle, zamanımızda da... Bir arkadaşı hatırlıyorum, nakletmişlerdi, demir ticareti yapan bir arkadaş... Belli zamanlarda böyle tartıyı kontrol ediyorlar. Kontrol etmişler ki, tartı yüzde on eksik tartıyor. Yâni, bir ton tarttığı zaman aslında dokuz yüz kilo... Bunu anlayınca, “Eyvah!” demişler, telâşlanmışlar. Bir önceki kantarı ayarlama tarihinden itibaren faturalarını çıkartmışlar. Kimlere demir sattılarsa, “Yüzde on bunlara eksik verilmiştir, öyle tartılmıştır.” diye hepsine yüzde on paralarını iade etmişler. Neden?.. Haramdan korkuyor. Haramı yememeye çalışıyor ve kazancının temiz olmasına dikkat ediyor. Bizim de bunu böyle yapmamız lâzım.

Burada bir de infak sözü var. *İnfak*, yâni nafaka olarak, hayır, sadaka olarak vermek demek. Yâni insan malını infak edecek, harcayacak ama, helâlinden kazanacak, bir de günaha harcamayacak. Şimdi bazı insanlar diyor ki:

“—Ben bu parayı kazandım, istediğim gibi harcarım. Kim karışır benim keyfime!” diye çıkartıyor cüzdanını, olmadık yerlere paralarını saçıyor.

Buna da hakkı yoktur. Yâni, kazancı helâlinden kazanacak, harama da harcayamaz. Harcadığı zaman oradan da, harcamadan dolayı da günahlara girebilir. Buna da dikkat etmesi lâzım!

Sonra devam ediyor Efendimiz bu hadis-i şerifinde nasihatlerine, işaretlerine, tevazu göstermeyi söylüyor, nefsini zapt ü rabt altına almayı söylüyor. Malını haram olan yere sarf etmemeyi, helâle sarf etmeyi söylüyor. Sonra:

وَرَحِمَ أَهْلَ الذُّلِّ وَ الْمَسْكَنَةِ ،

(*Ve rahime ehle'z-zülli ve'l-meskeneh*) Bir de böyle miskin olan, zelil olan, zayıf olan, fakir olan, yoksul olan kimselere de acıyan

bir kimse olacak. “Ne mutlu böyle zelil ve miskin kimselere acıyana!” diyor.

Tabii bu acıma iki türlü olur: Bir: Bunlar da Allah’ın kulu, aslında benim ondan, onun benden bir farkı yok. Belki o, Allah’a güzel ibadet ediyorsa, benden de iyi bir kimse olabilir.” diyecek. Onun böyle iyi bir kul olmasına rağmen, öyle acıklı bir durumda olmasına acıyacak. Bu bir. Duygu olarak yâni bir acıma şekli.

İkincisi de; bu zelil ve miskin kimselere, yoksul kimselere acıyacak, kesesinin ağzını açacak, yardım edecek... Onları o zilletten, o zelillikten, o miskinlikten, o fakirlikten kurtaracak hayır, hasenat yapacak. Sadaka verecek, ev verecek, yiyecek verecek, giyecek verecek, çoluk çocuğuna bakacak... Böylece acımasını fiilen mümkünse gösterecek.

Biliyorsunuz, İslâm’da böyle hayır hasenat yapmak çok önemli. Tabii bunda da önce akrabasını, yakınlarını gözetmesi lâzım insanın... Böyle etrafına bakıp, kendi yakınlarına öncelikle bu hayır u hasenâtı yapması lâzım.

Buna da sıla-i rahim diyoruz. Yâni akrabası olan, aralarında karâbet olan kimselere ilgisini devam ettirmek. Bu sadece ziyaret ile ilgisi devam ettirmek, merhaba demek değil. Aynı zamanda kesenin ağzını açıp da, o fakirse, ona maddî bakımda da destek olmak mânâsına.

Sonra, bunları da söylüyor Efendimiz. Demek ki, zelil ve miskin kimselere acıyacak, yardımcı olacak.

c. Ehl-i Fıkıhla Düşüp Kalkan Kimse

وَخَالَطَ أَهْلَ الْفِقْهِ وَالْحِكْمَةِ.

(*Ve hàleta ehle’l-fıkhı ve’l-hikmeh*) “Ve fıkıh ehliyle, hikmet ehliyle düşüp kalkan, onlarla dostluk eden, onların meclisine giden kimseye ne mutlu!”

Ehl-i fıkıh ne demek?.. Dinde anlayışı sağlam ve derin olan kimse demek. Yâni ayetleri biliyor, hadisleri biliyor, dinin ruhunu kavramış; dinin emirlerinin, yasaklarının ne sebeple indiği

hakkında derin bir sezgiye ve sağlam bir anlayışa sahip. Fıkıh budur.

İşte bu fıkıh, insanda nasıl hâsıl olur?.. Tabii ayetleri, hadisleri öğrenmekle, ilm-i fıkhı öğrenmekle olur. Ondan sonra kişi artık, anlayışı, sezgisi kuvvetli, derinleşmiş bir insan hâline gelir. Bunlarla düşüp kalkacak insan. Neden?.. Çünkü bunlar dini iyi biliyor.

Bir de, ehl-i hikmetle düşüp kalacak. *Hikmet* ne demek?.. Bir şeyi yerli yerinde yapmak demek… Yâni, iki mânâya geliyor: Bir; hakîmâne yapmak, bilgece yapmak. İki; muhkem yapmak, yâni sağlam yapmak, yanlışsız, sapasağlam, çürüksüz yapmak mânâsına geliyor. Binâen aleyh, ehl-i hikmet de, yaptığı her işi bilgece, hakîmâne, yerli yerince, usûlüne uygun olarak sağlam bir şekilde yapan kimse demek oluyor.

Bu hikmet, yâni yaptığı işi güzel yapmak çok güzel bir vasıftır, kıymetli bir vasıftır. Bunu Allah, Peygamber Efendimiz'e vermiş, sevgili kullarına vermiş. Ve kime vermişse, ona çok büyük bir ikramda bulunmuş demektir:



وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْراً كَثِيراً (البقرة:٢٦٩)

(*Ve men yü'te'l-hikmete fekad ûtiye hayran kesîrâ*) [Kime hikmet verilmişse, ona pek çok hayır verilmiş demektir.] (Bakara, 2/269)

Ne güzel adam ki oturuşu, kalkışı, sözü sohbeti, işi, gücü, her şeyi yerli yerinde, hepsi hakîmâne, hepsi sağlam, hiç çürük işi yok; işte böyle insanlarla düşüp kalkması lâzım!

"—Ne mutlu böyle zelil ve miskin kimselere acıyan ve böyle dinde anlayışı derin, bilge ve hakîm, her işi sağlam olan kimselerle düşüp kalkıp, ahbaplık eden kimseye!" diye, bize bunları işaret ediyor Peygamber Efendimiz.

Yâni sosyal hayatımız nasıl olacak?.. Sosyal hayatımız, fakirlerden kopmak tarzında olmayacak. Fakirlerle ilgimiz olacak. Nasıl ilgimiz olacak?.. Hâlini, hatırını soracağız, yardımcı olacağız, hastasını tedavi edeceğiz, maddî ihtiyaçlarını karşılayacağız, çoluk çocuğuna göz kulak olacağız vs. Böylece bir insanî vazife yapmış olacağız.

İkinci sosyal vazifemiz ne?.. İlim irfan erbâbıyla düşüp kalkacağız. Arkadaşlarımızı seçeceğiz. Dostluk, ahbaplık yaptığımız insanların ehl-i fıkıh olmasını, ehl-i hikmet olmasını ön planda tutacağız.

Herkesle gelişi güzel ahbaplık, arkadaşlık yapmak, insanı kötü arkadaşlar edinmeye götürür. Kötü arkadaşlar edindiği zaman da, kötü arkadaşlar insanı günaha götürür, cehenneme götürür. Onun için, mutlaka dini iyi bilen ve işleri sağlam olan, dürüst olan, sapasağlam, tertemiz, pırıl pırıl insanlarla tanışıp, ahbaplık etmek, onların dostu olmak, onlarla ziyaretleşmek lâzım. Bu da çok önemli bir noktadır sevgili dinleyiciler, buna çok dikkat edin!

Gelişigüzel herkesle dostluk yapmak önemli değil. Hattâ, kötü insanlarla dostluğu kesmek lâzım! Ama iyi insanlarla dostluk kurmak için, elinden gelen gayreti de göstermeli; elinden gelen dikkati ve ihtimâmı, itinayı sarf etmeli insan... İyi insanları bulduğu zaman, onlarla tanışmalı; onların yanından, meclisinden ayrılmamalı! Çünkü onlardan öğreneceği çok şeyler vardır ve onlar kendisinin iyi bir müslüman olmasına yardımcı olurlar.

Hem bilgi bakımından yardımcı olurlar, hem de bildiklerini uygulama bakımından örnek olurlar, yardımcı olurlar, destek olurlar.

O bakımdan, bir vazifemiz de neymiş?.. Ehl-i fıkıh ve ehl-i hikmetle dost olup, düşüp kalkmak, hayatımızı onlarla beraber geçirmek. Bunu tavsiye ediyor Efendimiz, "Ne mutlu bunlarla düşüp kalkanlara!" diye.

d. İçini Dışını Güzel Eyleyen Kimse

Sonra hadis-i şerif devam ediyor, çok güzel bir hadis-i şerif!.. Keşke, bunları iyice defterinize yazsanız... Belki banda alıyorsunuz, o da bir yazma demek, kayıt demektir. Hatırınızda tutarsanız, başkalarına da söylerseniz, bu prensipleri kendi hayatınızda uygularsanız çok iyi olur. Asıl murat da uygulamak, yâni bunlara göre hareket etmek...

طُوبٰى لِمَنْ ذَلَّ نَفْسَهُ ، وَطَابَ كَسْبُهُ ، وَصَلُحَتْ سَرِيرَتُهُ ،

وَكَرُمَتْ عَلاَنِيَتُهُ ، وَعَزَلَ عَنِ النَّاسِ شَرَّهُ.

(*Tùbâ li-men zelle nefsehû*) Tabii burada *zelle nefsehû* diye yazılmış hadis-i şerifte. Nefs, müennes olduğu için, *zellet* olması lâzımdı; veyahut *zelle* fiili *ezelle* olması lâzımdı. Yâni, "Nefsini zelil edene ne mutlu!" (*Tùbâ li-men ezelle nefsehû*) gibi bir mânâ olması uygun olurdu. (*Ve tàbe kesbühû, ve salühat serîretuhû, ve kerumet alâniyetühû, ve azele ani'n-nâsi şerrehû*)

Bunları sıralamış. Bunların her birisi ayrı bir vaaz konusu, çok güzel şeyler; heyecanlanıyorum:

"—Ne mutlu nefsini hor ve zelil edene!" veyahut "Nefsi horlanmış, ıslâh olmuş, kabarıklığı, küstahlığı kalmamış kimseye ne mutlu!" Nefsi ıslâh olunca tabii, böyle haddini bilir, boynunu büker, teslim olur. Ne mutlu öyle insana!..

(*Ve tàbe kesbühû*) "Kazancı helâl olan, tayyib olan, güzel olan kimseye ne mutlu!" Evet, kazancımızın helâl olması çok önemli diye biliyoruz. Efendimiz de, "Ne mutlu öyle kimseye!" diyor.

(*Ve salühat serîretuhû*) "İçi, gizlisi, kalbi, göğsü, içi sàlih olan, güzel olan kimseye ne mutlu!.."

Tabii insanlar dışlarını süslüyorlar, taranıyorlar, boyanıyorlar, tıraş oluyorlar, berbere gidiyorlar, güzellik salonlarına gidiyorlar, takıp takıştırıyorlar, sürüp sürüştürüyorlar, giyinip kuşanıyorlar, en güzel elbiseleri giyiyorlar... Bunların hepsi nedir?.. Dışı süslemedir. Peygamber Efendimiz, "Dışı süslü olana ne mutlu!" demiyor, "İçi güzel olana, hoş olana, sàlih olana, iyi olana ne mutlu!" diyor. "Ne mutlu içi iyi olan kimseye!" diyor. İşte, içimizin terbiyesi çok daha önemli...

Dışımızı temizlemek için, görünüşümüzü güzelleştirmek için neler yapıyoruz?.. Yıkanıyoruz, berbere gidiyoruz, taranıyoruz, güzel kokular sürüyoruz, güzel elbiseler giyiyoruz, ütü yapıyoruz, ayakkabılarımızı boyuyoruz... Bunların çeşitleri, hepsi dışı süslemek için. Ehl-i dünya dışı süsler. Evet, dış önemsiz değildir ama, asıl önemli olan insanın içinin temizliğidir. Tasavvuf erbâbından, büyüklerimizden birisi de diyor ki:

"—İçinde kötülükler olduğu zaman dışının temizlenmesi fayda da etmez. Abdest de fayda etmez." diyor. "Hatta bir şişenin içine içkiyi koysalar, ağzını kapasalar, suyun kenarına, deryanın yanına götürseler, dışını on yıl yıkasalar, içinde o içki, murdar, pis şey olduğu için, içi pistir. Dışının temizliği o şişeyi temiz yapmaz." diyorlar.

Biz de içimizin temiz olmasına dikkat edeceğiz.

İçin temizliği nasıl olur?.. Bir: Niyetin temizliği: Hep güzel şeylere niyet edeceğiz. İç temizliğinin birisi bu.

İkincisi: İçimizde güzel ahlâk olacak, güzel duygular olacak. Yâni merhamet gibi, sevgi gibi, büyüklere saygı gibi, vefa gibi, cömertlik gibi, hizmet gibi, merhamet gibi güzel duygular olması, çirkin duyguların olmaması... iyi fikirlerin olması, kötü fikirlerin olmaması.

(*Ve kerumet alâniyetühû*) "Yâni zahiri, dış görünüşü, aleniyeti de asil olan insana ne mutlu!"

Demek ki dinimiz, iç temizliğini önce söylüyor ama, dışı da ihmal etmiyor ve onu *kerumet* diye beyan ediyor. (*Kerumet alâniyetühû*) "Zahiri de asil olan kimseye ne mutlu!" diyor. Yâni,

süslü olan demiyor da, asil olan kimseye ne mutlu diyor, güzel olan kimseye ne mutlu.

Burada *kerume* fiilinin kullanılması önemli. Yâni, süs ve zînetten ziyade, insanın asıl zahirinin asil olması lâzım! O daha önemli, onu anlıyoruz.

(*Ve azele ani'n-nâsi şerrehû*) "Ve insanlardan şerrini uzak edene, def edene ne mutlu..." Tabii, buradan maksat ne?.. "İnsanlara kötülük yapmayana ne mutlu!" demek oluyor.

Demek ki: "Ne mutlu şu kimseye ki: Nefsini hor etmiş, zabt ü rabt altına almıştır; kazancı temizdir, içi paktır, dışı asildir ve insanlara zararı, kötülüğü dokunmuyor." diye bu güzel vasıfları sıralıyor. Bunları hatırınızda tutun ve uygulayın sevgili dinleyiciler!

e. Malın Fazlası, Sözün Fazlası

Son cümleye geldik, bu uzun hadis-i şerifin içinde hazineler var, çok güzel nasihatler var... En son cümlesini de söylüyorum:

طُوبَى لِمَنْ عَمِلَ بِعِلْمِهِ ، وَأَنْفَقَ الْفَضْلَ مِنْ مَالِهِ ، وَأَمْسَكَ الْفَضْلَ مِنْ قَوْلِهِ (الحكيم عن أنس)

(*Tùbâ li-men amile bi-ilmihî, ve enfaka'l-fadla min mâlihî, ve emseke'l-fadla min kavlihî.*)

Çok sanatkârâne, edebî sanatlarla dolu bir güzel cümle ile hadis-i şerif sona ediyor sevgili Akra dinleyicileri!.. "Ne mutlu" diyor gene Efendimiz. Bu hadis-i şerifin içinde birkaç defa "Ne mutlu şöyle yapana, ne mutlu böyle yapana!" diye saymış, en son:

(*Tûbâ*) "Ne mutlu, (*li-men amile bi-ilmihî*) bildiğiyle, ilmiyle âmil olana ne mutlu!" Evet, biz müslümanlar, duyduğumuzu, bildiğimizi uygulayacağız. Öyle içerde, kafada bilgi olarak kalıp işimize aksetmezse, fiiliyâtımızda görünmezse kıymeti yok. İlmiyle âmil olmak çok önemli.

"—Ne mutlu bildiğiyle amel edene!.."

Güzel şeyleri biliyor, yapıyor. Kötü şeyleri biliyor, onlardan da sakınıyor. Kötü şeyi de bilmek lâzım. Onun için denmiş ki:

مَنْ لَمْ يَعْرِفِ الشَّرَّ يَقَعُ فِيهِ

(*Men lem ya'rifi'ş-şerre yeka' fîhi*) "Kötülüğü bilmeyen, içine düşer kötülüğün..."

Müslüman kötülüğü de bilir, yapmamak için bilir. Yâni, "Bu kötüdür, o halde bunu yapmayayım!" diye bilir. İlmiyle amil olmak böyle: Bildiği iyi şeyleri yapacak; kötü olduğunu bildiği şeyleri de yapmamak hususunda azimli, dikkatli olacak. Her fiili hoş olacak, olumlu, müsbet olacak.

(*Ve enfaka'l-fadle min mâlihî*) "Malından fazla olanını infak edene ne mutlu!.."

Evet, malımız var, bize yetiyor; fazlası da var. Tamam, fazlasıyla müslümanlara infakta bulunacağız. Çevremizdeki bütün bu camiler, sebiller, yollar, köprüler hep eski büyük adamların varlıklarının, mallarının fazlalığıyla yapılmıştır. Onlar harcamışlar, çevremizde bir sürü hayrât ü hasenâtı hazır buluyoruz. Kesme taştan yapılmış muhteşem binalar, àbidevî eserler, hayrât ü hasenât... Neden yapmışlar bunları?.. Sevap diye yapmışlar. Kendi mallarından yapmışlar ve bizlere hizmet için asırlardır ayakta duruyor bu binalar.

(*Ve emseke'l-fadle min kavlihî*) Yâni, evet, malının fazlasını infak edecek, harcayacak ama, sözünün fazlasını ne yapacak?.. Tutacak... Burada bir güzel edebî sanat sergiliyor Peygamber Efendimiz: Malının fazlasını harcayacak, infak edecek ama; sözünün fazlasını da tutacak.

İslâm'da çok konuşmamak, konuştuğu zaman güzel konuşmak, gereksiz konuşmamak, mâlâyâni, yâni gereksiz konuşmamak çok önemlidir ve sükût ibadettir. Onun için müslüman biraz sükûtî görünen bir insandır. Yâni lüzumsuz konuşmaz. Gerektiği zaman konuşur. Konuştuğu zaman hakkı söyler. Bâtılı söylemez. Hakkı yerine getirmek için söyler. Fazla da konuşmaz. Az konuşur, öz konuşur, Peygamber Efendimiz gibi.

Peygamber SAS Efendimiz kısa konuşurdu ve kısa konuşmasıyla maksadını çok güzel cümlelerle, tane tane anlatırdı.

Birkaç defa tekrar ettiği de olurdu cümleleri, anlaşılsın diye. Ben de onun için, hadis-i şerifi böyle döne döne anlatıyorum ki, kaçıranlar o tarafını da anlasın. Tekrar tekrar söylemek sûretiyle, kafasına iyice yerleşsin diye düşünüyorum.

Evet, bu hadis-i şerif çok çok güzel bir hadis-i şerif... Bunu çoluk çocuğumuzla müzâkere edersek, onlara öğretirsek, kendimiz öğrenirsek ve hayatımızı bu hadis-i şerifteki bilgilere göre geçirirsek, çok iyi bir müslüman olacağız. "Ne mutlu şöyle yapana, ne mutlu böyle yapana..." diyor Peygamber Efendimiz.

"Ne mutlu!" dediği kimselerden olacağız; "Ne hoş bu kimse!" dediği kimselerden olacağız Peygamber Efendimiz'in... Allah bizi Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerini derin bir anlayışla anlayanlardan, sevenlerden, kavrayanlardan eylesin... Bildiğimizi, anladığımızı da ihlâs ile uygulayanlardan eylesin...

İçimiz temiz olsun; dışımız asil olsun; sözümüz güzel olsun, kâfi miktarda olsun, fazla olmasın, bıktırıcı olmasın... Malımızın fazlasıyla hayrât ü hasenat yapalım! Kazancımız helâl kazanç olsun... İnsanlara zararımız dokunmasın. Konuştuğumuz, görüştüğümüz insanlar ehl-i fıkıh ve ehl-i hikmet olsun; soylu, âlim, fâzıl, temiz, asâletli kimseler olsun... Ama böyle fakir yoksul kimselere de acıyıp, onlara da ilgi gösterip, onlara iyilik yapalım!..

Kazandığımız malımızla hayrât ü hasenât yapalım! Allah için, böyle aşırı olmamak şekliyle, dengeli bir tarzda tevazu gösterelim! Kendimizde bir kusur olmadığı halde mütevâzı olalım! Nefsimizi de, herhangi bir kusur olmadığı halde zabt ü rabt altına alalım!..

Hayatın fâni olduğunu bilelim! Kendi ayıplarımızla meşgul olup, kendimizi geliştirmeğe, düzeltmeğe çalışalım! Kendini düzeltmeyen başkasını hiç düzeltemez. Bilelim ki bu dünya ebedî kalmayacağız. Biz başkalarının miraslarını yeyip onlara dua ettiğimiz gibi, biz de ahirete göçeceğiz, bizim miraslarımızı başkaları yiyecek. Onun için, elimizdeyken hayr ü hasenât yapalım! Ölümün hak olduğunu, bir gün bize de geleceğini bilelim!..

Allah'ın bize bir takım emirler gönderdiğini; peygamberlerle, kitaplarla, Kur'an-ı Kerim'le ve Peygamber Efendimiz SAS'in sünnet-i seniyyesiyle sorumlu ve yükümlü olduğumuzu bilelim!

Kur'an'ı öğrenelim, Peygamber Efendimiz'in sünnetini öğrenelim! Ömrümüzü güzel geçirip Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak yüzü ak, alnı açık varalım!..

Rabbimiz bizi rahmetine gark eylesin... Rıdvân-ı ekberine vâsıl eylesin... Habîb-i Edîbine Firdevs-i A'lâ'sında komşu eylesin... Cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

28. 10. 1994 - AKRA

27. DİNDE FAKÎH OLMANIN ÖNEMİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun sevgili Akra dinleyicilerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu güzel, mübarek günün hayırlarından, feyizlerinden cümlenizi âzamî derecede istifade ettirsin...

Ebû Hüreyre RA'dan rivayet olunduğuna göre, Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri bir hadis-i şeriflerinde buyurmuşlardır ki:[146]

مَا عُبِدَ اللهُ بِشَيْءٍ أَفْضَلَ مِنْ فِقْهٍ فِي الدِّينِ ، وَ لَفَقِيهٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ ، وَ لِكُلِّ شَيْءٍ عِمَادٌ ، وَعِمَادُ هٰذَا الدِّينِ الْفِقْهُ (الحكيم ، طس. هب. خط. كر. عن أبي هريرة)

RE. 376/1 (*Mâ ubida'llàhe bi-şey'in efdale min fıkhin fî'd-dîn, ve lefakîhun vâhidün eşeddü ale'ş-şeytâni min elfi àbidin, ve li-külli şey'in imâdün, ve imâdü hâze'd-dîni'l-fıkhu.*) *Sadaka rasûlü'llàh fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

Bu hadis-i şerif dinde bilgili olmak, sezgisi, bilgisi tam ve kuvvetli olmak konusunda. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dinde fakih olmaktan, dini iyi kavramaktan, dînî mâlûmatı doğru, sağlam ve derinlemesine iyi sezip bilmekten daha güzel bir şekille ibadet olunmadı. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne en güzel ibadet bu yolla olur. (*Ve lefakîhun vâhidün eşeddü ale'ş-şeytàni min elfi àbid*) Bir tek bilgin, fakih

---

[146] Dâra Kutnî, *Sünen*, c.III, s.79, no:294; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.194, no:6166; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.265, no:1712; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.150, no:206; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.436 (kısmen); İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.186; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.260, no:28752. *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1050, no:2054; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.50, no:20158.

kişi, şeytana bin tane àbidden daha büyük tesir eder ve daha şiddetli tesir eder, şeytanı yener ve şeytanın tesirini izale eder.

(*Ve li-külli şey'in imâdün*) Her şeyin bir direği var, (*ve imâdü hâze'd-dîn*) bu dinin direği de, (*el-fıkhu*) fıkıh'tır, din ilmidir, dinde doğru, sağlam anlayıştır."

Aziz ve sevgili dinleyiciler! Gezdiğimiz şehirlerde çeşitli insanlarla karşılaşıyoruz, onların çeşitli soruları oluyor. Böylece halkı yakından tanıma fırsatı buluyoruz. Dindarların çeşitlerini, tabakalarını, gruplarını, zümrelerini de görmüş oluyoruz. Böylece, hakîkaten insan bazen fevkalâde büyük üzüntülere düşüyor. Çünkü din nâmına, dindarlık nâmına halkın arasında inanılan öyle şeyler var ki... "Ben dini iyi biliyorum!" diye ortaya atılan öyle kimseler var ki, o kadar saçma şeyler söylüyorlar ki...

Bunların bir kısmını belki sizler de, televizyonlarda yapılan açıkoturumlarda konuşmacıları dinlerken, misal olarak görüyorsunuz. Detayına ben fazla girmek istemiyorum. Ama bu dinin ana ölçülerini, farzlarını, esasını, ruhunu kavrayamamış insanlar var. Ve bunlar kendi cahilliklerine, yanlış anlayışlarına, yanlış kavrayışlarına bakmadan, bir de insanların önüne çıkıp önderlik iddiasında bulunuyorlar:

"—Gelin bana, bana tâbî olun, benim yolumu tutun!" diyorlar.

Meselâ, bir tüccar arkadaşım anlatmıştı: Onun iş yerinin bulunduğu iş hanında bir genç varmış; sakallı, dindar, gayretli bir genç. Yâni, kendisi de beğeniyormuş her bakımdan o genci... Çünkü, beş vakit namazını camide kılmaya gayret ediyormuş. İşini bırakıp, işinin arasında cemaati ihmal etmiyormuş, camiye gidebiliyormuş, camide namaz kılıyormuş. Ayrıca, etrafındaki gençlerle meşgul oluyormuş, onları doğru yola çekmeye, kötü alışkanlıklarından vazgeçirmeğe çalışıyormuş. Sakallı, mütedeyyin, gözünüzün önüne gelmiştir bu anlattıklarımdan, mübarek bir genç. Durumu gayet iyi...

Fakat, sonradan bir şahsa tâbî olmuş bu... Bir şahıs diyorum, daha güzel, başka sıfat ona yakıştırmıyorum. Çünkü, bu şahsa tâbî olduktan sonra, bu güzel genç sakalını kesmiş; bu kötü bir alâmet... Camiye gitmeyi bırakmış; bu daha kötü bir alâmet... Fikirlerinde büyük bir değişme olmuş. Hem de bu değişme,

dindarlık nâmına, din nâmına, daha iyi bir dindarlık gibiymiş düşüncesiyle, takınılmış yeni bir tavır oluyor. Tabii bu çok acı bir durum, büyük bir gerileme...

Fakat bizim tüccar arkadaşımız, onu bu hale getiren şahsın, güya dinî lider durumunda olan şahsın toplantısına da gitmiş. O toplantıda anlamış ki, namaz kılmayan bir adam bu şahıs. Ama ağzı kalabalık...

Bu arada, insanların hoşuna gidebilecek tatlı sözler var. Meselâ; sevgiden bahsetmek, müsamahadan bahsetmek, hoşgörüden bahsetmek, herkesi hâliyle kabul etmek... Böyle bir şey yok İslâm'da... Hakkı söylemek var. Haksız olan insanın haksızlığını ifade etmek, doğru olanın doğru sözünü tasdik etmek, doğru olan işi alkışlamak, eğri olanın da eğriliğini, yanlışlığını söylemek var dinimizde...

Bunu bizim eski âlimlerimiz, Peygamber Efendimiz'in mübarek ashabı hiç taviz vermeden yapmışlar. Hattâ, bu bizim meşhur ve sevgili büyüğümüz Ebû Eyyûb el-Ensârî RA, Eyüp Sultan diye o semtte camisi bulunan mübarek, mücahid sahabi, bir düğüne gitmiş. Abdullah ibn-i Ömer RA'nın düğününe gitmiş. Bakmış ki, bir bez parçası asılmış düğün evinin duvarına, kumaş asılmış. Demiş ki:

"—Biz Peygamber SAS Efendimiz'in zamanında böyle duvara bir örtü asmıyorduk. Size teessüf ederim. Dinde yeni bir şey çıkartmaya kalkmışsınız, sizden ummazdım." demiş ve düğün yerinden kalkmış.

"—Efendim, siz lütfen oturun! Biz o kumaşı oradan indiririz sizin istediğinize göre..." demişler.

"—Hayır, artık ben burada duramam!" demiş, kalkmış gitmiş.

Halbuki, Abdullah ibn-i Ömer de ashabın ileri gelen kişilerinden, Hazret-i Ömer'in oğlu. Yâni, ufak bir hareket gibi düşünebiliriz biz. Nihayet düğün evinin duvarına bir kumaş asılmış, süsleme olsun diye... Fakat Rasûlüllah zamanında yapılmadığı için, Ebû Eyyüb el-Ensârî onu dahi uygun görmediğinden, bu kanaatini de söylemiş. Yâni, gerçek dindarların tavrı budur. Böyle herkese müsamaha, hoşgörü, herkesi sevmek... Hayır, İslâm'da böyle bir şey yok!..

Ama bu ara çok modalanmış bu; herkesi sevmek... Niye kötüyü seveyim?.. Niye kötü olan bir işi destekleyeyim?.. Niye onu hoş göreyim?.. Niye ona göz yumayım?.. Niye onun devamına müsamaha edeyim?.. Bu yanlış bir şey! Fakat insanlar böyle şeyden hoşlanıyorlar. Yâni, varsın günahına devam etsin ve hocalar, din bilginleri veyahut yakınları bu kötülüğü söylemesin, kendisini tenkit etmesin; o haliyle onu kabul etsin... Camiye gitmesin, Allah'ın emirlerini tutmasın; etrafındakiler onu o haliyle kabul etsin... Haram lokma yesin, etrafındakiler onu o haliyle kabul etsin... Ticareti dinî bakımdan yasak cinsten bir kazanç şekli olsun, herkes bunu hoş görsün... Böyle bir şey yok!.. Böyle bir şey dinin yıkımı demektir. Hakkı söylemek lâzım ve batılı reddetmek lâzım!..

Tabii, bunun için de ölçü nedir elimizde?.. Neyi beğeneceğiz, neyi tenkit edeceğiz, neyi alacağız, neyi reddedeceğiz?.. Bunun ölçüsü hiç şüphe yok ki Allah'ın kelâmıdır, Kur'an-ı Kerîm'dir; bir... İkincisi, Peygamber SAS Efendimiz'in sünnetidir. Ve bu iki ana kaynaktan gelişen icmâ-ı ümmet, kıyas-ı fukaha gibi *edille-i şer'iyye* dediğimiz dînî delillerdir. Bunların hepsine birden, biz *Şeriat-ı Garrâ-yı Ahmediyye* diye isimlendiriyoruz, yâni *İslâm Şeriatı* diyoruz.

İslâm Şeriatı nasıl teşekkül etmiştir? Bu konuda fakihlerin, müctehidlerin, büyük alimlerin, büyük hukukçuların, ciddî insanların, ilmin her yönüyle, her sahasında derinlemesine bilgi sahibi olmuş salâhiyetli kimselerin konuşması lâzım! Bu söz avamın ağzına düşmemeli. Dinî konular avamın çözeceği konular değildir. Çünkü dinî konulardaki yanılma, insanları dünya ve ahiret felâketine düşürür.

Bunu şöyle bir misalle dinleyicilerime anlatmak isterim: Meselâ, bir büyük santralı düşünün! Bu büyük santralın elektrik hatlarını, bilmeyen insana kurcalattırır mıyız? Mütehassıs olmayan insanları, o santralın içine sokar mıyız? Bu devrelerle herkesin istediği gibi oynamasına müsaade eder miyiz?

Veyahut bir PTT binasının içine, telefonların bulunduğu yere bir insanı, bir çocuğu sokup, "Burayı istediğin gibi karıştır!" der miyiz? Yâni, salâhiyetli olmayan kimselere bu gibi şeyler verilir mi?..

Veyahut bir doktor olmayan insanın eline neşteri verip, al, bu hastanın karnındaki uru kes, orayı çıkar der miyiz? Buralarda mütehassıslara müracaat ediyoruz ve kat'iyyen ötekilere aman vermiyoruz. Diplomasız doktorları polis takip ediyor. Mütehassıs olmayan kimselere böyle hassas aletleri teslim etmiyoruz.

Din hassas aletlerden daha hassastır, daha kıymetlidir, daha önemlidir. Ve insan vücudundan çok daha önemlidir. Toplumun istikbali bahis konusudur, salâhı ve felâhı bahis konusudur. Fakat bu konuda herkes birtakım sözler söylüyor.

Dün akşam bir hanım soru soruyor. Kocası kendisini bir yola davet etmiş. Diyor ki:

"—Ben o yola gideyim mi?"

"—Pekiyi, neymiş o yoldaki insanların özellikleri?" dedim.

Bunlar, —isim söylemiyorum— şu meşrebden insanlarmış, kılık kıyafete önem vermezlermiş, ibadete önem vermezlermiş, zahire önem vermezlermiş... Başka bir arkadaş da ilâve etti:

"—Meselâ, namazları kılmıyorlar, şu işleri yapmıyorlar, bu işleri yapmıyorlar..."

Anlaşılan bâtıl, yanlış bir yol. Ama o kadar iddialı konuşuyorlarmış ki:

"—Niye sakal bırakmıyorsun?" diye sorulunca;

"—Benim nurdan sakalım var!" diyorlarmış.

Nurdan sakal, yâni kesik olduğu halde, görülmeyen bir sakal. Böyle bir şey olur mu? Böyle bir şey olsaydı Peygamber SAS Efendimiz'in yüzünde olurdu. Peygamber Efendimiz'in yüzünde mübarek gerçek sakalı olduğuna göre ve tıraş olduğu zaman berberden artakalan o güzel sakallar biriktirildiği, hatıra olarak günümüze kadar geldiğine göre ve Kadir gecelerinde camilerde salât ü selâmlar getirerek onları öpüp yüzümüze, gözümüze sürdüğümüze göre, demek ki doğru olan gerçek sakal olması. Gerçek sakalı yok, ondan sonra, "Benim nurdan sakalım var yâni görünmez sakalım var!" diyor. Böyle şey olur mu? Bu yalan!

Sünnet-i seniyyeye uymamanın mâzereti olabilir. Memuriyeti vardır, öğrencidir vs... Ama mâzereti olmadığı halde, sünnet-i seniyyeye uymayıp da, "Benim nurdan sakalım var, sen anlamazsın!" demek yalandır, dine iftiradır ve insanları aldatmacadır.

İşte buna benzer bir şeyler olabiliyor. Yâni, söz sahtekârların, yalancıların, ağzına düşmüş oluyor. Halk da onların sözlerine kanabiliyor. Halbuki Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne dinde fakih olunarak, din iyi bilinerek ibadet edilir. Ve din bilgisinden daha güzel bir şeyle Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadet edilmemiştir. Bir tane fakih, şeytana bin tane àbidden daha fazla ezici ve zafer kazanıcıdır, daha şiddetlidir, daha şeytanı def edicidir." buyuruyor.

Demek ki, àbid kendi başına birtakım ibadetler yapıyor, dindar insan. Tabii, Allah'ın rızasını kazanmak için gece uyku uyumuyor, namaz kılıyor... vs. Oruç tutuyor gündüzleri... Ama bir tane fakih, yâni dini doğru bilen bir insan, onun bin tanesinden daha üstün ve kıymetli oluyor. Neden?.. Çünkü, din yerinden kaydırılmamış oluyor, rayından çıkartılmamış oluyor. Yanlış bilgiler halkın arasında yayılmamış oluyor. İşin doğrusu öğrenilmiş ve öğretilmiş oluyor.

Onun için alimlere, fıkhı iyi bilen, İslâm hukukunu iyi bilen, İslâm şeriatını iyi bilen insanlara *fakih* diyoruz. Yâni alim ama, bilgisi sağlam ve doğru...

Birçok konuda herkesin birçok sözü vardır. Bu, çeşitli ilimlerde bizim karşılaştığımız bir olaydır, üniversitedeki hayatımızdan da biliyoruz. Doktora yapılır bir konuda, o konu üzerinde çeşitli görüşler olabilir. Doktora yapılmış olmasına rağmen, karşıt fikirde olan insanlar çıkabilir. Meselâ:

"—Vitaminler faydalı mıdır, zararlı mıdır?.."

"—İlaçlar kullanılmalı mı, kullanılmamalı mı?.."

"—Ziraat için sun'î gübre toprağı zehirliyor mu, iyi mi, kötü mü?.."

Tabii bunların münakaşası yapılır. Herkes aletlerle ölçerek, istatistiklerle, ilmî çalışmalarla kendisinin ortaya attığı fikri, iddiasını te'yid etmeye çalışır. Çeşitli fikirler çıkabilir. Tabii sonunda, alimlerin isbat ettiği taraf kazanır ve o gerçek olarak kabul edilir. Yanlıştan dönülür, düzeltmeler yapılabilir.

Dinde de, dinin üzerinde de, herkes çeşitli sözler söyleyebilir. Biz bunlardan etkilenmemeliyiz. Meselâ, Allah-u Teàlâ Hazretleri hakkında ileri geri sözler söyleyen olabilir; varlığı hakkında kabul

edenler, etmeyenler olabilir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin niceliği ve niteliği ve sıfatları konusunda, çeşitli dinlerin çeşitli görüşleri var. Ama ilim ve araştırmalar ortada...

Sonra Kur'an-ı Kerîm'in ortaya koyduğu gerçekler, ayet-i kerîmeler ve Peygamber SAS Efendimiz'in söylediği sözlerle eski dinlerin hatalı tarafları anlatılmış; yanlış ve bâtıl inançları, bozulmuş olan tarafları gayet güzel ifade edilmiştir.

Şimdi bunlar böyle güzel ifade edilmişken, İslâm namına, müslümanız diyen toplulukların içinden birtakım insanlar çıkar da ayetleri reddederse; Allah'ın emrettiği şeylerin yapılmasını,

"—Yapılmasa da olur." gibi bir şeyle karşılarsa;

Allah'ın yasakladığı birtakım haramları da,

"—Yapabilirsiniz, mahzuru yoktur. Devir 20. Yüzyıl'dır." gibi birtakım safsatalarla yaptırmaya çalışırsa, tabii olmaz.

Bunların karşısında halkın hakem olması lâzım ve ilme değer vermesi lâzım! Ve karşısındaki insandan yaptığı şeyin şeriat yönünden, din yönünden, Kur'an ve hadis yönünden delilini sorması lâzım! Ve eğer yanlışsa, o şahsa prim vermemesi lâzım, destek vermemesi lâzım! Hatta tebessüm etmemesi lâzım! Hatta dosdoğru gerçeği söylemesi lâzım!



Eyyûb Sultan Hazretleri'nin türbesini, Hàlid ibn-i Zeyd Hazretleri'nin türbesini ziyarete kadınlar gitmiş. Orada bir yaşlı ihtiyar, bunlara sormuş durumlarını… Onlar da anlatınca, bir güzel azarlamış bunları. Neden? Ak sakallı, kimseden bir fayda, menfaat beklemeyen, konuşmasını sırf Allah rızası için yapan bir insan, elbette söyleyecek. Kadınlar ondan sonra hatalarını anlamışlar, kendilerini düzeltmişler.

Evet, aziz ve muhterem kardeşlerim, dinimizde ilk dikkat edeceğimiz en önemli şey, ibadetimizin güzel olması için, müslümanlığımızın güzel olması için en çok dikkat edeceğimiz şey...

Ben dün akşamdan beri bir hayli üzüldüm, bu anlatılanlardan. Şuna üzüldüm: Yâni bâtıl olan, yanlış olan bir şeyi, birtakım geveze insanların böyle yaldızlı sözlerle, yalan sözlerle halkı aldatmasına üzüldüm.

Muhterem kardeşlerim, Peygamber SAS Efendimiz'in bu konuda pek çok hadisleri vardır. İslâm dini laf ebelerini sevmiyor. Cafcaflı söz söyleyen, edebiyat parçalayan insanları sevmiyor. Doğru söz, sözün en güzeli, hakkı olduğu gibi sade ve açık bir şekilde ifade eden sözdür diyor. Onun için laf cambazlarına, böyle hakikatleri edebî sanatın cambazlıklarıyla örten kimseleri tenkit ediyor Peygamber Efendimiz… Bunların doğru olmadığını beyan ediyor.

Onun için, hepinizden bu hususta uyanık olmanızı istiyorum, rica ediyorum. Bir kimse bir şey söylediği zaman, din nâmına bir şey söylediği zaman o kimsenin salâhiyetini düşünün! Yâni bu konuda bilginliği nedir, ne kadar okumuş?.. Dini ilimleri tahsil etmiş mi, etmemiş mi?.. Ümmî mi, câhil mi?..

Tabii bir de deniliyor ki:

"—Bir insan ümmî olduğu halde, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin evliyasından olmuşsa, sevgili kulu olmuşsa bazı şeyleri bilebilir."

Doğru, gerçekten Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin kudretine nihayet yoktur. Bir insanı elbette dinin hakikatlerine aşinâ kılabilir. Ona, gönlüne birtakım gerçekleri söyleyebilir. Ama,

“—Hiç bir velî cahil değildir. Allah, hiçbir cahili velî edinmemiştir.” diyor büyüklerimiz.

Eğer velî edinmişse, onu cahil bırakmamıştır, öğretmiştir. O, kitapları karıştırmadan dahi gerçekleri söyler. Yâni netice itibariyle, ağzından çıkan söz yanlış olmaz, doğru olur, gerçek olur.

Şimdi bakıyorsunuz, çok yaldızlı sözler söylüyor. Belki güzel giyiniyor, belki kravat takıyor, belki güzel tıraş olmuş, belki başına fötr şapka giymiş, ayakkabıları boyalı, pantolonu jilet gibi ütülü, gösterişli olabilir. Ama söylediği sözler, eğer Kur’an-ı Kerim’e ve hadis-i şerife uymuyorsa, kıymeti yoktur. Böyle insanlara tâbî olarak Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne güzel ibadet edilmez.

Allah’a en güzel ibadet, dini iyi bilerek, doğru bilerek yapılır. İnsan doğru olarak, sünnet-i seniyyeye muvafık olarak, Kur’an-ı Kerim yolunda Peygamber Efendimiz’in açtığı yolda az bir ibadet, sâde bir ibadet bile yapsa büyük sevaplar kazanır da; sünnet-i seniyyeye aykırı, dinin ruhuna aykırı, dini bozan, yanlış istikametlerdeki çalışmalardan, ibadetlerden bir sevap almaz. Aksine büyük veballer yüklenir, günaha girer. Böyle kimselerin de etrafında toplanmak ve onlara yüz vermek de doğru değildir.

Bazıları da diyorlar ki:

“—Biz aşkullahı, muhabbetullahı anlatıyoruz. İşin dış şekline, yâni zahiri amellere ne lüzum var?”

Eğer onlara lüzum olmasa idi, Allah-u Teàlâ Hazretleri onlar hakkında ahkâm indirmezdi. Eğer zàhir önemli olmasaydı, kadınların tesettürünü, örtünmesini Allah-u Teàlâ Hazretleri emretmezdi. Her meselede dinin bir zàhire ait hükmü vardır, o da önemlidir; bir de bâtına yönelik hükmü vardır, o da önemlidir.

Meselâ, abdest aldığımız zaman, zàhiren bedenimizi yıkıyoruz, bu da önemli... Yüzümüz temiz oluyor, terimiz gidiyor, elimiz temiz oluyor, ayaklarımız temiz oluyor. Gusül abdesti aldığımız zaman terimiz gidiyor, pırıl pırıl tertemiz oluyoruz. Evet bu zâhir... Ama bir de abdestin mânevî, bâtınî faydaları var: Günahları dökülüyor insanın, ruhu safîleşiyor, tamam. Zàhiri de var, bâtını da var. Ama zâhir de inkâr edilmez, bâtın da inkâr

edilmez. Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyi zàhiriyle, bâtınıyla, görünen, görünmeyen yönleriyle yerli yerinde hikmetle emretmiştir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emrinin büyük önemi vardır.

Beyler, Kur'an-ı Kerîm'de o kadar Allah'ın emri olarak namaz emredildiği halde, namazı küçümsüyorlar. Dudak büküyorlar:

"—Bu zàhirî ameldir. Asıl insanın gönlünün temiz olması önemli..." diyorlar.

İyi güzel ama, gönlünün temiz olmasına götüren bir amel bu namaz kılmak... Ve namazın da kendine göre bâtınî pek çok esrarı, faydaları var.

İşte bu misaller gibi çeşitli şekillerde, safsatalarla böyle basit gibi görünen dinin bir ahkâmını, sağlam, sahih bir hadis-i şerîf ile tesbit edilmiş olan bir hususu bile bir insan inkâr ederse, onun öyle dinî liderlikle, evliyâlıkla vs. ile ilgili olması mümkün değildir. O şeytanın dostudur, şeytanın insanların içinde kılık değiştirmiş hizmetkârıdır, ajanıdır. İnsanları dininden soğutmaya çalışıyor. Kur'an-ı Kerîm'in yolundan ayırmaya çalışıyor. Peygamber SAS Efendimiz'in müslümanlara vermek istediği formu deforme etmek istiyor. Onlara öğretmek istediği şekilleri inkâr ediyor. Binâen aleyh, bu gibi insanlara asla yüz vermemek lâzım! Yüz vermek de bir vebaldir ve onlara hatalarını söylemek lâzım!

Bir insanın yanlışlığı, bir tek hadis-i şerifin karşısında diretmesinden dahi anlaşılır. Diyormuş:

"—Amcalarının çocukları birbirleriyle evlenemez!" bilmem ne...

Evlenebilir. İşte Peygamber SAS Efendimiz'in zamanından misalleri var. Sonra kimin kiminle evlenemeyeceğini fıkhımız, şeriatımız bildirmiş. Sen kim oluyorsun? Bunu nasıl söylersin, neye dayanarak söylersin?..

"—Efendim, işte böyledir bu."

"—Böyledir diyorsan, demek ki sen dinde kendi bildiğine birtakım yalanlar, safsatalar uydurarak, kendin de belki yaptığın şeyin ne kadar feci olduğunun farkında değilsin! Sen kendini kurtaracak durumda insan değilsin! Ben senin yanına niye geleyim, niye senin sözüne itibar edeyim?" deyip, hakkı onun yüzüne çarpmak lâzım!..

Sevgili dinleyiciler, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi boşuna kürek çekmekten korusun... Tabii, çalışıp çalışıp da sonunda eline insanın hiç bir şey girmemesi çok acıdır, hüsrandır. Boşuna kürek çekmekten hepimizi korusun... Peygamber Efendimiz ikaz ediyor:[147]

رُبَّ صَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ صِيَامِهِ إِلاَّ الْجُوعُ وَ الْعَطَشُ ، وَرُبَّ قَائِمٍ لَيْسَ لَهُ مِنْ قِيَامِهِ إِلاَّ السَّهَرُ (حم. خز. ع. هب. ق. كر. عن أبي هريرة ؛ طب. عد. عن ابن عمر)

(*Rubbe sàimin leyse lehû min siyâmihî ille'l-cûu ve'l-ataş, ve rubbe kàimin leyse lehû min kıyâmihî ille's-seher.*) "Nice gündüzleri akşamlara kadar oruç tutan nice insan vardır ki, akşama kârı sadece aç ve susuz durmaktan ibarettir. Yine geceleyin kalkıp ibadet eden, gece namazı kılan nice insan vardır ki, eline geçen sadece uykusuz kalmaktır. Yâni, Allah onun o ibadetini kabul etmemiştir." buyuruyor.

Bir de insan böyle, güya bir tasavvufî yola giriyorum diye böyle batıl, zındık, râfızî, doğru yoldan sapmış bir yola insan girer de, bir de iyi dindarlık yapıyorum sanarak kendisini, ömrünü geçirip de sonunda da eli boş kalırsa, hakîkaten çok acı olur. Onun için,

---

[147] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.539, no:1690; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.373, no:8843; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.257, no:3481; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.596, no:1571; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.242, no:1997; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XI, s.429, no:6551; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.316, no:3642; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.270, no:8097; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.239, no:3249; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.309, no:1425; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsned*, c.I, s.78, no:77; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXVII, s.346; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.268, no:3248; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.250; Ebû Hüreyre RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.382, no:13413; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.309, no:1424; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.401; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.853, no:7491; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.348, no:1365; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIII, s.101, no:12658; Münzirî, *et-Tergîb*, c.II, s.94, no:1646.

bu konuda çok uyanık olmanızı ve Kur'an-ı Kerîm'in hakemliğine, şeriatin hakemliğine başvurmanızı, o teraziyle, o ölçüyle insanları tartmanızı, çok ehemmiyetle sizlere ikaz ediyorum, ihtar ediyorum.

Bir insan farzları eda ettikten sonra, Allah-u Teàlâ Hazretleri belki amellerin az olmasından dolayı bir ceza, herhangi bir mahzur yazmaz. Ama akîdesi bozuk oldu mu, ana meselelerde hata etti mi o zaman yaptığı şeyler de tamamen boşa gider. (*Ve hebâen mansûrâ*) Amelleri hebâ olur ve ahirette de çok ziyan eder.

Onun için, fıkha önem verelim! Yâni, dini doğru anlamaya ve şeriatın ahkâmına saygı duyalım! İster farz olsun, ister vacib, ister sünnet, ister müstehab... Bunların hepsine çok riayetkâr olalım!.. Haramlardan, mekruhlardan şiddetle kaçınalım! Ve kim din nâmına bir söz söylemek istiyorsa, onun salâhiyetini soralım! Sen ne kadar salâhiyetlisin bu konuda diye, bir... İkincisi de söylediğin sözün delili nedir diyelim ki, yanlışlara düşmeyelim, şeytanın ajanlarının avucuna düşmeyelim, doğru yoldan sapmayalım! Sonunda, ömrümüzün sonunda;

"—Yâ bizim yolumuz yanlışmış, ömrüm tamamen boşa geçmiş!" diye bir durum olmasın.

Yine benim geçen haftaki seyahatim içinde bir hanımefendi anlattı. Kendisi on beş yıl böyle bir yanlış grup içinde yanlış işler yapmış ama, tabii iyi niyetli, daima Allah'tan hakkı isteyen, yalvaran, yakaran bir insanmış. Sonra rüyasında, yolunun yanlışlığını Allah-u Teàlâ Hazretleri ona göstererek, onu doğru yola sevk eylemiş.

Tabii, buradan da şu kaideyi çıkartıyoruz, sözümün sonunda onu da belirteyim: Siz aşk ile, şevk ile, samimiyetle:

"—Yâ Rabbi, beni şaşırtma, beni doğru yoldan ayırma... Beni böyle iyi bir şey yapıyorum sanarak yanlış işler yapmaktan, doğru yolda gidiyorum sanarak yanlış yola sapmaktan koru yâ Rabbi!" diye, Allah'a yalvarırsanız, Allah-u Teàlâ Hazretleri size bir vesile ile yanlışınızı anlatır ve sizi doğru yola çeker, samîmî iseniz.

Ama doğrular anlatıldığı halde kulak tıkarsanız, tabii o zaman cezanız ağır olur. Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri, ikazları tutmadığınız için, ondan sonra sizi ikaz etmez ve burnunuzun doğrusunda gidip, sonunda pişman olursunuz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi dinde doğru yol üzerinde, sırât-ı müstakîmde, sevdiği bir şartta, hak yolda eylesin... İtikadımızda bozukluğa düşmekten korusun... Ve dini anlayışlarımızda yanlış, bâtıl fırkaların, sapık, cahil insanların, dini bilmediği halde biliyormuş gibi halkın önüne çıkan sahtekârların şerlerinden korusun... Her şeyin aslını, özünü, hàlisini, hakîkîsini nasib eylesin...

Ömrümüzü rızasına uygun, tabii şeksiz, şüphesiz Kur'an-ı Kerîm'in yolunda ve şeksiz, şüphesiz Peygamber Efendimiz'in izinde geçirmeyi cümlemize nasib eylesin... Öyle bir ömür geçirmek nasib etsin ki, sonunda geriye dönüp baktığımız zaman, ahir ömrümüzde pişman olmayalım, memnun olalım, mutlu olalım...

Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi hayatımızdaki güzel niyetlerimizle, yaptığımız karınca kararınca a'mâl-i sàliha ve hayrât ü hasenât ile rahmetine nâil eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümlemizi, cümlenizi müşerref eylesin... Allah-u Teàlâ Hazretleri, iki cihanda gönüllerinizin muratlarını ihsân eylesin sevgili ve değerli Akra dinleyicilerim!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

04. 11. 1994 - AKRA

28. ÜÇ ÖNEMLİ GÖREV

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun sevgili Akra dinleyicileri!

Bugün size, Peygamber SAS Efendimiz'den Muaz ibn-i Cebel RA tarafından rivayet edilmiş bir hadis-i şerif üzerinde konuşmak istiyorum.

Önce hadis-i şerifin güzel kelimelerini, Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek dilinden, ağzından çıkmıştır diyerek okuyalım! Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[148]

أَنْتُمُ الْيَوْمَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ ، تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ ، وَ تَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ، وَتُجَاهِدُونَ فِي اللَّهِ. ثُمَّ تَظْهَرُ فِيكُمُ السَّكْرَتَانِ : سَكْرَةُ الْجَهْلِ ، وَسَكْرَةُ حُبِّ الْعَيْشِ ؛ وَسَتَحَوَّلُونَ عَنْ ذَلِكَ ، فَلاَ تَأْمُرُونَ بِمَعْرُوفٍ وَلاَ تَنْهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ ، وَلاَ تُجَاهِدُونَ فِي اللَّهِ ، الْقَائِمُونَ يَوْمَئِذٍ بِالْكِتَابِ وَ السُّنَّةِ ، لَهُمْ أَجْرُ خَمْسِينَ صِدِّيقًا . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مِنَّا أَوْ مِنْهُمْ ؟ قَالَ: بَلْ مِنْكُمْ (حل. عن أنس ؛ حل. عن معاذ)

RE. 153/6 (*Entümü'l-yevme alâ beyyinetin min rabbiküm, te'murûne bi'l-ma'rûfi ve tenhevne ani'l-münker, ve tücâhidûne*

---

[148] Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.49; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Zemmü'd-Dünyâ*, c.I, s.184, no:462; Ebü'ş-Şeyh, *Emsâl fi'l-Hadîs*, c.I, s.275, no:233; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.49; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.372, no:1070.

fî'llâh, sümme tazharu fîkümü's-sekretân: Sekretü'l-cehli, ve sekretü hubbi'l-ayş; ve setuhavvelûne an zâlike felâ te'murûne bi-ma'rûfin ve lâ tenhevne an münker, ve lâ tücâhidûne fi'llâh. El-kàimûne yevmeizin bi'l-kitâbi ve's-sünneh, lehüm ecru hamsîne sıddîkà. Kàlù: Yâ rasûla'llàh, minnâ ev minhüm? Kàle: Lâ, bel minküm.) *Sadaka rasûlü'llàh, fî mâ kàl, ev kemà kàl.*

a. Ashabın Güzel Durumu

Diyor ki Peygamber SAS Efendimiz, bizim dilimizle tercüme etmek gerekirse, sahabe-i kirama hitaben —*rıdvanu'llàhi aleyhim ecmaîn*:

أَنتُمُ الْيَوْمَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ ، تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ ، وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ، وَتُجَاهِدُونَ فِي اللَّهِ .

(*Entümü'l-yevme alâ beyyinetin min rabbiküm*) "Siz bugün Rabbinizden size gönderilmiş olan apaçık, çok ayan beyan belli olan bir durum üzerindesiniz." Yâni, "Sizin için tereddüt bahis konusu değil. Hakkı görebiliyorsunuz, yapabiliyorsunuz; bâtılı görebiliyorsunuz, anlayabiliyorsunuz, ondan sakınabiliyorsunuz."

Güzel bir toplum; çünkü Peygamber SAS'in topluluğu, etrafındaki sahabeleri, asr-ı saadet... Tabii, bütün mânevî şartlar son derece güzel!

"—Siz ey ashabım, bugün böyle bir apaçık, çok kesin hatlarla belli olan bir durum üzerinde bulunuyorsunuz! Bu size Rabbinizden gönderilmiş bir güzel, âşikâr durumdur." Tabii, dinin asıl ortaya çıktığı ilk zamanındaki pırıl pırıl netliği ve şeffaflığı diyelim.

(*Te'murûne bi'l-ma'rûfi, ve tenhevne ani'l-münker, ve tücâhidûne fî'llâh*) "Bu açık seçik durum dolayısıyla siz ey ashabım, emr-i ma'ruf yapıyorsunuz, nehy-i münker yapıyorsunuz ve Allah yolunda cihad yapıyorsunuz." Yâni, "Dinin gerçeklerini çeşitli sebeplerle kaybetmiş değilsiniz. Dinin en önemli olan bir takım emirlerini çok rahatlıkla anlıyorsunuz; bunların sizin kendi

görevleriniz olduğunu çok iyi idrak edebiliyorsunuz ve yapıyorsunuz."

Nedir bu çok mühim olan üç görev?.. Bu hadis-i şerifte Efendimiz onları beyan etmiş. Önemli olduğu için öncelikle onları saymış. Dinin emirleri çok da olsa, bunlar başlarında gelen en önemli ana görevler: Emr-i ma'ruf yapmak, nehy-i münker yapmak ve Allah için cihad etmek.

Biliyorsunuz *emr-i ma'ruf*; dinin ve aklın, akl-ı selîmin, mantığın doğru gördüğü şeyi emretmek, uygulattırmaya çalışmak, yaptırmaya çalışmak, yapılmasına yardımcı olmak demek. Müslümanın mühim, çok önemli sosyal görevlerinden birisi budur. Doğru olan, güzel olan, mantıklı olan, akla uygun olan... Dinimizin zaten bütün emirleri akıl ve mantık istikametindedir, hepsi güzeldir. Dinin esaslarına uygun olan her şeyi, mü'min yaptırmaya gayret edecek. Bizlerin de görevi bu... Yâni, Allah'ın emirlerini yaymaya, yapmaya, yaptırmaya çalışacağız. Gücümüz yetiyorsa çoluk çocuğumuza, ailemize, çevremize; bir amirliğimiz, salâhiyetimiz, bir mevkî makam, yönetme hakkımız varsa, emrimizin altındaki insanlara bunları yaptırmaya çalışmamız gerekiyor.

Sahabe-i kirama diyor ki:

"—Siz emr-i ma'ruf yapıyorsunuz, yâni o görev bakımından durumunuz iyi. (*Ve tenhevne ani'l-münker*) Ve nehy-i münker yapıyorsunuz."

Münker de ma'rufun zıddıdır, aksidir. Yâni aklın, akl-ı selîmin, mantığın, dinin doğru görmediği şeylerin hepsi münker bâbındandır. Münkerât diyoruz onlara. Akıl inkâr ediyor, kalb, gönül inkâr ediyor. Yâni, böyle şey olmaz, bu güzel değil diye insanın kalb-i selîmi, akl-ı selîmi kabul edemiyor. Bu gibi şeylere hep münker denir. Bunları da, bu durumda olan her olay ve işi de, fiili de mü'min engellemeye çalışacak, yaptırmamaya çalışacak. Bu da önemli bir vazife…

Yâni, ma'rufu emretmek tamam güzel ama; bir de münkeri yasaklamak, yaptırmamak, engellemek, yapılmasını ortadan kaldırmaya çalışmak lâzım! Kötülük kalkmalı, pislik temizlenmeli, iyilikler hàkim olmalı! Her taraf gül, gülistan

olmalı, gül bahçesi gibi olmalı!.. Toplum, mânevî bakımdan bakıldığı zaman, her bakımdan güzel olmalı!..

Sonra, (*ve tücâhidûne fi'llâh*) *Fî sebîli'llâh* buyurmamış*, fi'llâh* buyurmuş. Yâni, "Allah için, Allah yolunda cihad ediyorsunuz."

Tabii cihadı biliyorsunuz, kelime mânâsını zaman zaman sohbetlerimde açıklıyorum. *Cihad* deyince bizim halkımız önce savaşı anlayabilir, yâni orduyu anlayabilir, düşman tarafla bizim tarafın, iki tarafın silahlı mücadelesini anlayabilir ama; cihad aslında cehd sarf etmek, yâni gayret sarf etmek demek oluyor. Karşılıklı gayret sarf etmek... Yâni, müslümanların İslâm için gayret sarf etmesi; buna karşılık da İslâm'ı sevmeyen, İslâm'a karşı olan, şeytanın tarafında olan, küfür tarafında, inkâr tarafında, haksızlık tarafında, kötülük tarafındaki insanların da İslâm'a karşı düşmanlığı ve onunla gayret edip savaşması, uğraşması demek.

Karşılıklı böyle bir mücadele var. Cihan yaratıldığı zamandan, insanoğlu cihana gönderildiği zamandan beri bunları tarih kitaplarından, din kitaplarından öğreniyoruz. İnsanların arasında böyle iyilerle kötülerin, iyilik ve kötülüğün çarpışması var.

Tabii, bu iyilikle kötülüğün çarpışmasında, mü'min olan insan iyi tarafı tutacak, iyiyi destekleyecek ve o hususta gayret sarf edecek, ter dökecek. Yâni, sadece bir kenara çekilip, oturup da uzaktan bakmayacak meselelere... Özellikle kendisi de işin içine girerek, ter dökerek güzelliği hakim kılmaya çalışacak, çirkinliği yok etmeye çalışacak. Buna cihad diyoruz.

Bu tabii çeşitli şekillerde olur. Bu gayret sarf etmenin en önemlisi, en değerlisi, insanın kendisinin içindeki kötülüklerle, kendisinin nefsinin hevâsı, arzuları, çirkin istekleri, tembelce istekleri ile mücadele etmesi...

O halde, insanın ilk önce kendisiyle bir uğraşı, bir gayretli mücadelesi, bir didişmesi, çatışması vardır. Ve burada kendisini yenmesi lâzım! Kim yenecek insanın içindeki nefsini?.. Aklı yenecek, kalbi yenecek, vicdanı yenecek, galip gelecek nefsine. Ve akıl ve mantık hakim olacak insanın içinde. Büyük savaş bu, en büyük savaş bu...

Ondan sonra, çeşit çeşit mücadeleler... Meselâ, bir toplulukta görev almışsınızdır, bir yönetim kurulu vardır. Karşı tarafta olanlar vardır, siz hakkı tutacaksınız. Bir mücadele böyle devam eder.

Biz de çeşitli devlet müesseselerinde bulunduk, yönetim kurullarında bulunduk. Hakikaten gündem maddesini aldığınız zaman, masanın başına oturduğunuz zaman, karşınızda o konuda ne kadar menfî niyetli insanlar olduğunu görürsünüz. Canla başla, o kötülükler yapılmasın, madde güzel geçsin, o topluluk, o dernek, o müessese iyiye doğru gitsin diye uğraşırsınız ama; kötü niyetli insanlar da, kimisi rüşvet alarak, kimisi menfaatini düşünerek, kimisi inadından, kimisi mensubu olduğu bir grubun taassubunu ille yerine getireceğim diye inadından, yalan yanlış işler yapar, yapmak ister. Siz de onunla mücadele edersiniz. Bu da bir mücadele, bu da bir cihad...

Basında cihad var, çeşitli kurumlarda, kuruluşlarda, müesseselerde, derneklerde böyle mücadeleler olabilir. Mecliste olur, partiler arasında olduğu gibi... Tabii bir de İslâm toplumu ile, İslâm olmayan, İslâm'a erememiş, İslâm'ın düşmanı, rakibi, hasmı, hasetçisi gruplar arasında olabilir. O, sonunda silahlı bir çatışmaya da dönüşebilir. Gerçek bir savaş, iki ordu arasında bir savaş da olabilir. Tabii o da olduğu zaman, o zaman da silahını alıp, cepheye koşup vatanı korumak, o hakkı tutup desteklemek gerekiyor.

Bunu ecdadımız çok güzel yapmışlar asırlar boyu... İslâm tarihi böyle büyük mücahidlerin çok şahane cihadlarıyla süslenmiş durumdadır. Onları rahmetle yâd ediyoruz. Allah razı olsun... Kafkasya'da, Balkanlar'da, Avrupa'da, dünyanın bildiğimiz, bilmediğimiz şu anda sayılamayacak kadar çok yerlerinde bu çeşit mücadeleler yapılmış. Tamam.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Ey ashabım, siz bugün çok kesin gerçekleri görebilecek bir durumdasınız; apaçık bir durumdasınız. Allah size bu görüş açıklığını nasib etmiş. Onun için Allah'ın rızasını kazanmanıza yarayacak olan güzel şeyleri doğru tesbit edip, yapabiliyorsunuz. Emr-i ma'ruf yapıyorsunuz... Bu güzel, çok önemli... Bizim de

vazifemiz, onların da tabii, bütün müslümanların vazifesi. Onların çok güzel yaptığını Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor.

Nehy-i münker yapıyorsunuz, kötülükleri engelleme vazifesi… Ve Allah için cihad vazifenizi yapıyorsunuz. Hem şahsen, yâni ruhunuzla, nefsinizle cihad; hem de topluma, toplumun içindeki faaliyetlerde cihad; hem de düşman gruplarla olan çatışma ve savaşlarda görevi yapmak...

b. Cahillik ve Dünya Sevgisi

ثُمَّ تَظْهَرُ فِيكُمُ السَّكْرَتَانِ: سَكْرَةُ الْجَهْلِ ، وَسَكْرَةُ حُبِّ الْعَيْشِ ؛

(*Sümme tazharu fîkümü's-sekretân*) "Sonra sizin içinizde iki çeşit sarhoşluk zahir olacak, meydana çıkacak." buyuruyor Peygamber Efendimiz. İstikbâle ait bir şeyi haber veriyor.

Tabii bu bizim için önemli, heyecanlandırıyor bizi. Peygamber SAS Efendimiz Allah'ın gerçek sevgili kulu, peygamberi olduğundan, Allah onun kalbini pırıl pırıl eylediğinden, ona geçmişin ve geleceğin ilimlerini lütfedip öğrettiğinden, gösterdiğinden, Peygamber Efendimiz hem maziyle ilgili, çeşitli eski ümmetlerin ihtilaf ettiği konularla ilgili bilgileri, onların ihtilaflarını çözümleyecek şekilde açıklamıştır. Yahudiler için, hristiyanlar için yanıldıkları noktaları göstermiştir, ışık tutmuştur. Onların ihtilaflı meselelerinde doğruyu göstermiştir. Hem de istikbâle ait emirler vermiştir, tavsiyeler vermiştir Peygamber Efendimiz. Bilgiler söylemiştir, istikbalde şu olacak diye söylemiştir.

Bu istikbâl, tabii basit insanlar için gayıbdır. Yâni, gaybı bilemez basit insanlar ama, Allah'ın bildirdiği kimseler bilir. Peygamber Efendimiz'e bildirdiği için, ahir zaman olacak, ümmetin durumu değişecek, şu şu negatif, kötü şeyler de meydana gelecek diye, Peygamber Efendimiz'in böyle istikbâle ait bildirdiği pek çok bilgiler var.

Meselâ, buyurmuşlar ki:[149]

---

[149] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.335, no:18977; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.38, no:1216; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.468, no:8300; İbn-i Esîr,



لَتفتحنَّ الْقُسْطَنْطِينِيَّةُ ، فَلَنِعْمَ الأَمِيرُ أَمِيرُهَا ، ولَنِعْمَ الجيْشُ

ذٰلِكَ الجَيْشُ (حم. طب. ك. عن بشر الغنوي)

(*Letüftehanne'l-kostantîniyyetü*) "*Kostantıniyye* mutlaka, kesin olarak fetholunacaktır. (*Feleni'me'l-emîri emîruhâ)* Onu fetheden komutan ne güzel komutandır, (*ve leni'mi'l-ceyşi zâlike'l-ceyş*) onu fetheden asker ne güzel askerdir."

İstanbul'un fethedileceğini böyle çok önceden müjdelediği için ve o orduyu, o komutanı methettiği için, tâ Emevîler zamanında İstanbul'u almak için, ordular ta Şam'dan kalkmışlar, kara

---

Üsdü'l-Gàbe, c.I, s.118; İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.I, s.308, no:684; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.II, s.81, no:1760; İbn-i Asâkir, *Tàrih-i Dimaşk*, c.LVIII, s.34; Abdullah ibn-i Bişr el-Ganevî, babasından.

Kenzü'l-Ummâl, c.XIV, s.252, no:38462; *Mecmaü'z-Zevâid,* c.VI, s.323, no:10384; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.339, no:18311.

yoluyla, deniz yoluyla İstanbul'u fethetmeye gelmişler. Yâni, aradaki yerleri bırakarak, Peygamber Efendimiz'in o methettiği kişiler biz olabilelim diye, ta İstanbul'a kadar gelmişler. Çok kesin biliyoruz bunu. Ebû Eyyûb el-Ensârî Efendimiz de, 27 kadar sahabe de burada, kabirleri bile var. Onun için çok kesin biliyoruz bu işlerin böyle olduğunu, kesinlikle biliyoruz.

Evet, işte bu sevgili Peygamberimiz'in vasfı, istikbale ait haberler de vermek. Burada da öyle haber veriyor, diyor ki:

(*Sümme tazharu fîkümü's-sekretân*) "Sonra sizin içinizde ey Ümmet-i Muhammed, iki çeşit sarhoşluk zahir olacak, meydana çıkacak, belirecek. İki çeşit sarhoşluk..."

Tabii biliyorsunuz, bir maddî mânâsıyla insanın aklını alan birtakım içkiler, maddeler kullanarak kaybetmesi ve dengesini kaybetmesi, düşünemez duruma gelmesi. Sarhoş, yâni içki içmiş bir insan, sarhoş olmuş. Bu maddî sarhoşluk... Bir de mânevî sarhoşluklar olabilir. Meselâ, bir insan bazen mevkiinin, makamının sarhoşu olur. Yâni, bir mevkiye gelmiştir onu hazmedemez, onun sarhoşluğu içindedir. Zenginliğinin sarhoşluğu içinde olur. Allah biraz para vermiştir, aklı başından gitmiştir, ne yaptığını bilmez bir durumdadır. Yâni, sarhoşluk böyle mânevî şekilde de oluyor.

Peygamber Efendimiz burada, bu mânevi duruma işaret için böyle buyurmuş. İçinizde iki tane mânevî sarhoşluk belirecek, meydana çıkacak, evvelce olmayan. Sonra bunu açıklıyor:

(*Sekretü'l-cehli, ve sekretü hubbi'l-ayşi*) "Birisi cahillik sarhoşluğu, ikincisi de hayatı çok sevmek sarhoşluğu, dünya hayatını çok sevmek sarhoşluğu."

Şimdi, İslâm'ın olaya bakış tarzı çok önemli, çok güzel! İslâm, cahilliği bir sarhoşluk olarak görüyor. İlmi bir ayıklık, bir güzel durum olarak görüyor; bilmeyi, bilgiyi seviyor ve teşvik ediyor. Cahilliği de kötü bir şey olarak görüyor ve cahilliği bir çeşit sarhoşluk olarak görüyor. Gerçekten, sarhoş da ne yaptığını bilmez, cahil de ne yaptığını bilmez. Bir çeşit mânevî sarhoşluk oluyor cahillik.

Tabii, ümmetin içinde cahilliğin meydana gelmesi ne demek? Yâni, Allah'ın emirlerini bilmeyen insanlar durumuna gelmeleri

demek. Kur'an var, Kur'an-ı Kerimi bilmiyorlar. Peygamber Efendimiz 23 yıllık peygamberlik hayatı boyunca, Ümmet-i Muhammed'e neler öğretmiş neler, her şey hakkında bilgiler var hadis kitaplarında... Ve bu güzel kitaplar dilimize de çevrilmiş, güzel açıklamaları yapılmış bu hadis-i şeriflerin; ama okuyan yok, bilen yok... Böylece Peygamber Efendimiz'in hayatı ve talimatı da bilinmemiş oluyor. Dinin emirleri ve yasakları bilinmemiş oluyor. Bu bir sarhoşluk... İşte ey Ümmet-i Muhammed, ileride sizin aranızda böyle bir durum meydana gelecek... Bir.

İkincisi: (*Sekretü hubbi'l-ayş*) "Dünya hayatını yaşamanın sevgisi, o dünya hayatı sevgisi; dünyaya sımsıkı sarılmak, o hayatı çok sevmek sarhoşluğu."

Tabii, dünya hayatını sevmek; eğlenceler, keyifler, zevkler, paralar, köşkler, zevk ü sefâlar, yiyecekler, içecekler, meşrubatlar, çalgılar, eğlenceler... Tarih boyunca bu böyle olmuştur. İnsanların bir kısmı eline imkân geçince, parası pulu olunca hemen bu tarafa kayarlar, hayatı severler, eğlenceyi severler. Lüks hayat diyelim, eğlence hayatı diyelim, keyifli hayat; bunu severler. Tabii, bu da bir insana sarhoşluk verir.

Bu zevkler, bu eğlenceler, bu keyifler, insanın dini görevlerini yapmasını, öteki insanlara karşı sorumluluklarını unutturur. İyi insan olarak yapması gereken fedakârlıkları yaptırmaz. Başkalarının haklarını çiğnettirir. Başkaları ağlarken kendisi güler. Başkalarının haklarını çatır çatır yer. Başkaları aç dururken kendisi tok yaşar.

Halbuki İslâm'da:[150]

---

[150] Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.15, no:2166; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.259, no:751; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.364, no:8447; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Tahàvî, *Şerhü'l-Maànî*, c.I, s.27, no:110; Ebû Hüreyre RA'dan.

Lafız farkıyla: Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.52, no:112; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.154, no:12741; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.92, no:2699; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.225, no:3389; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.3, no:19452; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.231, no:694; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.53, no:29404, 29406, 24929; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.259, no:19338, 19350, 19647.

لَيْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يَبِيتُ شَبْعَانًا وَجَارُهُ جَائِعٌ إِلٰى جَنْبِهِ

(ك. عن عائشة)

(*Leyse'l-mü'minü'llezî yebîtü şeb'ànen ve câruhû câiun ilâ cenbihî*) [Yanındaki komşusu aç iken, geceyi tok olarak geçiren mü'min değildir.] Yâni, "Komşusu aç iken tok yatan bizden değildir." buyuruyor Peygamber Efendimiz.

Bu gibi ilgisizlikleri, bu duygusuzlukları, densizlikleri şiddetle reddediyor dinimiz. Peygamber Efendimiz öğretmiş.

Evet, bu sevgi insanın içinde gàye haline gelirse, İslâmî duygu ölür. İslâmî duygunun anası, ana esası, temeli ahiret inancıdır. Ve mükâfatların ahirette görüleceğidir. Bu dünya hayatında iyi insan olarak yaşamak düşünüldüğü zaman, bu gaye olarak alındığı zaman, insanın başına bazı şeyler gelebilir. Oruç tutması gerekir, açlıktır; namaz kılması gerekir, uykusunu bırakması gerekir, parasını çıkartıp hayra vermesi gerekir. O sıcacık paraların cepten çıkıp da, başkasının eline verilmesi zor gelir. Uykuyu terk etmek zor gelir, rahatı terk etmek zor gelir. Malını vermek, canını vermek büyük insanların işi...

Tabii mal ve can verilmeyince, rahat terk edilmeyince o zaman toplum gelişmez. Toplum böyle fedâkâr insanların hadsiz, hesapsız, sayısız, sonsuz fedâkârlıklarının birikmesiyle yükseliyor ve güzel eserlere sahip oluyor. Tabii böyle dünyayı seven insanlar bunu yapamıyorlar.

Ahireti sevenler, ahirette mükâfâta ereceklerini bilen insanlar, bir gül bahçesine girercesine kara toprağa girmeye râzı oluyor, şehidliğe râzı oluyor. Cepheye gidiyor, çarpışıyor, al kanlar içinde şehid düşmeyi bir gàye olarak bilebiliyor.

Demek ki, dünya sevgisi de bir sarhoşluk. Dünyayı sevip ahireti unutmak, bu da bir çeşit sarhoşluk... Bu iki şey hakim olması halinde toplumu bozar. Toplumdaki fedakârca çalışmaları kurutur.

Yâni birisi cahillik, dinin emirlerini bilmemek; Allah'ın yapın dediği şeyleri yapmamak, yasakladığı şeylere de düşmek, o

çamurlara batmak... İkincisi de keyfini, zevkini, sefâsını, dünya hayıtını sevmek, ahireti düşünmemek; ahireti kazanacak tedbirlere, fedâkârlıklara girişmemek. Bu ikisi, iki sarhoşluk... “İşte bunlar doğacak sizin aranızda...” diyor Peygamber Efendimiz SAS.

c. Emr-i Ma’ruf ve Cihadın Terki

O zaman, ne olacak bunlar doğunca:

وَسَتَحَوَّلُونَ عَنْ ذَلِكَ ، فَلاَ تَأْمُرُونَ بِمَعْرُوفٍ وَلاَ تَنْهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ ،

وَلاَ تُجَاهِدُونَ فِي اللَّهِ ،

(*Ve setuhavvelûne an zâlike*) “Bugünkü ap âşikâr, pırıl pırıl, nurlu durumunuzdan değişeceksiniz, başka bir duruma döneceksiniz ey İslâm topluluğu, ey İslâm ümmeti!” buyuruyor. (*Felâ te’murûne bi-ma’rûf, ve lâ tenhevne an münker*) “Hiç bir ma’rufu emretmemeye başlayacaksınız, hiç bir münkerden men etmemeye başlayacaksınız.” Yâni, şöyle bir hepsini yapmak bahis konusu değil, herhangi bir tanesini bile yapma durumuna artık aldırmamaya başlayacaksınız. Emr-i ma’ruf yok, iyilikleri teşvik ve yaptırım için çalışmak yok; nehy-i münker yok, kötülükleri engelleme arzusu ve gayreti yok.

(*Ve lâ tücâhidûne fi’llâh*) Ve Allah yolunda cihad etmeyeceksiniz.” Böyle bir duruma düşecek. Bu da kötü bir durumu anlatmak için söylenmiş cümleleri Peygamber SAS Efendimiz’in.

Demek ki iyi bir toplum, iyi insanlar nasıl olacak? Emr-i ma’ruf yapacak, nehy-i münker yapacak, din için cihad edecek, mücâhid kimseler olacak. Kötü insanlar nasıl olur?.. Emr-i ma’ruf yapmaz, nehy-i münker yapmaz, Allah için çalışmaz, fî sebîli’llâh cihad etmez. Bu kötüdür, o iyi.

d. Kitap ve Sünnete Uyan Kimsenin Mükâfâtı

Şimdi, böyle bir durum olunca, tabii toplum genel yapısı itibariyle gevşedi, bozuldu, çözüldü, çürüdü, dejenere oldu, ifsat oldu. Böyle bir durumda siz gerçekleri görüyorsunuz, yüreğiniz parçalanıyor, Allah'ın emrini tutmak istiyorsunuz, imanınız kuvvetli, Allah'ın rızasını kazanmak istiyorsunuz. Ne yapacaksınız? O zaman siz kendi başınıza da olsanız, toplum bir tarafa gitse bile siz hak yolda; toplum yanlış yola gitse bile, siz her türlü meşakkate sabrederek, göğüs gererek doğru yolda devam edeceksiniz.

Sonra, buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

الْقَائِمُونَ يَوْمَئِذٍ بِالْكِتَابِ وَ السُّنَّةِ ، لَهُمْ أَجْرُ خَمْسِينَ صِدِّيقًا . قَالُوا : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مِنَّا أَوْ مِنْهُمْ ؟ قَالَ: بَلْ مِنْكُمْ (حل. عن أنس ؛ حل. عن معاذ)

(*El-kàimûne yevmeizin bi'l-kitâbi ve's-sünneh*) "İşte o günde, o durumdayken Kur'an-ı Kerim'e ve Peygamber Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine, kitaba ve sünnete uygun hareket eden ve onları uygulayan, onlara yapışan, sarılan insanlar, büyük mükâfâtlara nail olacaklar." Ne kadar büyük mükâfât?.. (*Lehüm ecrun hamsîne sıddîka*) "Onlara elli sıddîk kulun sevabı, mükâfâtı verilecek."

Çünkü, toplum başka yöne gitmiş, topluma muhalefet etmek zor. Toplum şaşırtmış, sapıtmış. Herkesle beraber insan yuvarlanıp gidebilir. Onlar öyle yapmıyorlar, doğru olan yolu tercih edip tutuyorlar. O zaman onlara çok büyük sevaplar veriliyor. Sıddîk sevabı veriliyor.

Sıddîk ne demek? Kimdir sıddîklerin en meşhuru?.. Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'dir ki, ümmetin en faziletli ferdi idi. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifleriyle, Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz'i methetmiş. Ayet-i kerimeler inmiş hakkında, onu metheden... Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerimeler var Ebû Bekr-i Sıddîk'ın şânında ve onun ne kadar kıymetli kimse olduğuna dair.

Sıddîk; yâni imanı sapasağlam, Rasûlüllah'ı doğrulaması, onu tasdiki şeksiz, şüphesiz olan ve dinde çok sağlam bir durumda olan kimse demek. Elli sıddîk sevabı verilecek.

Sahabe-i kiram tabii, hayran hayran Rasûlüllah SAS Efendimiz'i dinlemişler. Sıddîkların da tabii dereceleri var. (*Kàlû*) Soruyorlar:

(*Yâ rasûla'llàh, minnâ ev minhüm*) Yâni, "Peygamber SAS Efendimiz'in asr-ı saadetindeki sıddîklardan elli sıddîk sevabı mı verilecek, yoksa onların çağındaki insanların sıddîklarından mı elli sıddîk sevabı verilecek?.." diye sordular.

Tabii, sahabe-i kiram ümmetin en yüksek tabakasıdır. Onların mânevî mertebesine hiç bir kimse ulaşamaz. (*Kàle*) Ama işte buyuruyor ki Peygamber Efendimiz, bu meraklı sahabenin bu güzel sorusu üzerine:

(*Lâ, bel minküm*) "Hayır, onlardan değil..." Tabii onlar ümmetin sonradan gelen fertleri olduğu için, dini konularda sizin mertebenize çıkabilmiş kimseler değildir. "Sizin gibi olan, sizin aranızdaki sıddîklardan elli sıddîk sevabı verilecek!" buyurdu.

Yâni, mükâfât çok büyük oluyor. Mükâfât elli sıddîk sevabı... Mühim olan, ümmetin bozulduğu zamanda Kur'an-ı Kerim'e, Peygamber Efendimiz'in sünnetine sarılıp dinin özüne uygun, tertemiz, bozulmadan, dejenere olmadan hayatını ve faaliyetlerini Kur'an-ı Kerim'in ışığında, sünnet-i seniyyenin ışığında yapan kimse.

Tabii sevgili kardeşlerim, bu elli sıddîk sevabı çok büyük mükâfâttır. Hepimizin onu kazanmak için var gücümüzle çalışmamız, gayret göstermemiz gerekiyor. Yâni, ne yapmamız gerekiyor? Kur'an-ı Kerim'i okumamız gerekiyor. Kur'an-ı Kerim'in tefsirini okumamız gerekiyor. En güzel çalışmalarımızın, faaliyetlerimizin Kur'an üzerinde yoğunlaşması gerekiyor. Mahallemizde toplanmamız gerekiyor; derneklerimizde, vakıflarımızda Kur'an-ı Kerim'le ilgili serî toplantılar yapılması gerekiyor. Yâni bir toplantı, iki toplantı değil de halkı devamlı yetiştiren serî toplantılar... Kur'an-ı Kerim'in ayetlerini, ayet ayet, aşır aşır okuyup anlatan ve halkı bilgilendiren, teşvik eden ve

Kur'an'a göre yaşamı özendiren, anlatan toplantılar yapmamız gerekiyor.

Kur'an-ı Kerim'i bilmiyoruz. Kur'an-ı Kerim'in okumasını bilmiyoruz, tefsirini bilmiyoruz, ahkâmını bilmiyoruz. Onun için tabii iyi niyetli olsak, istesek de iyi bir müslüman gibi yapamıyoruz hareketlerimizi, çok kusurlar olabiliyor halk olarak... Yâni hem Türkiye'deki halk olarak, hem de dünyanın başka yerlerindeki İslâm toplumları olarak buna büyük ihtiyacımız var. Kur'an-ı Kerim hamlesi yapmamız lâzım!.. Yeniden bir Kur'an-ı Kerim zevk ve şevki ile Kur'an-ı Kerim'e sarılmamız lâzım!..

Orta Asya'daki, tarih içinde ecdadımız İslâmî ilimlere müslüman oldukları zaman nasıl sarılmışlar?.. Arapları geçmişler birçok konularda... Dünyanın en büyük alimlerini yetiştirmişler. Hatta öyle alimler çıkmış ki, Arap dilini bile Araplardan daha iyi öğrenip, meselâ Medine'de sesleniyor Zemahşerî:

"—Ey Araplar! Gelin size atanızın dilini öğreteyim!"

Dil, lisan yâni. "Atanızın dilini öğreteyim!" diyor. En büyük hadis alimleri yetişmiş; İmam Buhârî, İmam Tirmîzî... En büyük fakihler yetişmiş; İmam Serahsî... Akàid alimleri yetişmiş; İmam Mâturîdî... Yâni imam, önder demek. Bir ilmin en önde gelen, en yüksek şahsiyetleri demek… Böyle önderler yetiştirmişiz İslâm ilimlerinde. Neden?.. Çünkü, İslâm'ın hak din olduğunu anlayınca ecdadımız, çok şevk ile sarılmışlar İslâmî ilimlere... Ve çok yüksek gayret göstermişler, çok büyük alim olmuşlar her birisi. Kur'an ilimlerinde, dini ilimlerde yüksek pâyeleri elde etmişler.

Bu şevki yeniden canlandırmamız lâzım! Bu ateşi, bu meş'aleyi yeniden yakmamız lâzım ve bu meş'alenin alevleri tâ semâya kadar yükselmeli, ışıl ışıl her tarafı aydınlatmalı!.. Bir Kur'an-ı Kerim hamlesine topluca ve fert olarak girişmemiz gerekiyor. Tabii topluca böyle bir hamleye girişmeyi beklemeden, sizin bu günden itibaren Kur'an-ı Kerim'e sarılıp, Kur'an-ı Kerim'le ilgili çalışmalarınızı çoğaltmanızı tavsiye ederim; bir...

İkincisi: Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i şeriflerine çok büyük değer verip, o hadis-i şeriflerden her gün okuyup, çok güzel açıklamaları yazılmış olan kıymetli hadis kitaplarını, şerhlerini —şerh diyoruz açıklamalara— okuyarak, Peygamber Efendimiz'in

sünneti hakkında da çok sağlam bilgilere erişmemiz lâzım! Hem o sünnet-i seniyyedeki, hadis-i şeriflerdeki; hem de Kur'an-ı Kerim'deki bilgileri içimize iyice sindirip, kitaba ve sünnete tam uygun, onları tutan, onları destekleyen, onları hayatına rehber ve önder edinmiş insanlar olarak yaşamamız gerekiyor.

İşte böyle yaptığımız zaman, kitap ve sünnete sarılıp, onunla kàim olduğumuz zaman, onunla yaşadığımız zaman, her birimiz elli sıddîk sevabı alabileceğiz. Peygamber Efendimiz SAS, bu açıkladığım Muaz RA'dan rivayet edilmiş olan hadis-i şerifte bunu müjdeliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemize aşk ve şevk versin, sıhhat, afiyet versin, kalp temizliği versin, akıl berraklığı versin... Dinimizi böyle aşk ile, şevk ile, canla, başla yeniden ele alıp, okuyup, öğrenip, takvâ yolunu tercih ederek, hayatımızı yeniden tanzim ederek böyle yaşamayı Allah cümlemize nasib eylesin...

Rızasına ermeyi, bu çalışmalarla sevdiği, râzı olduğu bir kul durumuna ulaşmayı nasib eylesin... Ömrümüzü sıhhat, âfiyet içinde, ecirli, sevaplı, faydalı, hayırlı tarzda geçirip, huzuruna sevdiği, râzı olduğu, yüzü ak, alnı açık kullar olarak varmamızı nasib eylesin... Ve cümlenizi, cümlemizi, sevdiğimiz yakınlarımızla, büyüklerimizle, babalarımız, evlatlarımız, dostlarımızla beraber sevgili Akra dinleyicilerim, cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

11. 11. 1994 - AKRA

29. TEVBE VE SÀLİH AMELLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri nice cumalara, kandillere, mübarek günlere, sıhhat, afiyetle cümlenizi eriştirsin... O mübarek günlerin bereketinden, feyzinden, rahmetinden, sevabından istifade eden, faydalanan kullardan eylesin cümlemizi...

a. Receb Ayı Tevbe Ayı

Biliyorsunuz çok kıymetli, ilâhî lütuflarla dolu olan Üç Aylar dediğimiz bir mânevî mevsim başlamış bulunuyor. Receb, Şa'ban, arkasından da on iki ayın sultanı olan Ramazan gelecek. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi bu güzel Receb ayını, Şa'ban ayını, rızasına uygun geçirip o mübarek Ramazan ayına sıhhat, afiyetle eriştirsin... Ve Ramazan'ın da feyiz ve bereketinden en yüksek derecede istifade etmemizi cümlemize nasib eylesin...

Üç Aylar'ın ilki olan Receb'in birinci haftası sona ermek üzere, bir hafta yaşamış olduk. Tabii, Peygamber SAS Efendimiz bu Üç Aylar'a riayet ederdi. Zaten çok güzel olan yaşantısı ibadetle dolu, şuurla dolu... Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne ibadetle ve muhabbetle dolu olan ömründe, Receb ayı ile beraber ibadetleri daha da artardı. Receb ayında çok oruç tutardı Peygamber SAS. Receb'in muazzam, kıymetli bir ay olduğunu ifade etmiştir. Kendisinin ibadete, gayrete bir başka şevk verdiği gibi ümmetinin de bu aylarda toparlanmasını işaret buyurmuştur, tavsiye buyurmuştur.

Dün akşam Regàib Kandili'ni yaşadık. Allah nice kandillere cümlemizi sıhhat afiyetle erdirsin... Bugün kandilin gündüzündeyiz, cuma günündeyiz.

Bu Receb ayı tevbe ayıdır. Yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne sağlam, samîmî, candan, gerçek bir dönüşle dönüp, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği bir kul olmaya karar verme ayı... Tevbe bu. Günahları bırakmak, "Bundan sonra ben iyi bir insan olacağım. Allah'ın istediği bir kul olacağım." diye düşünmek, karar vermek, azmetmek, azm ü cezm ü kasd eylemek... Ve o azimde sabit olmak,

sebat göstermek, sözünde sadık olmak, vefalı olmak. Günahlara dönmekten, Allah'ın istemediği yollara tekrar rücû etmekten sakınmak, çekinmek. Cenâb-ı Hakk'ın yolunda günden güne daha güzel bir gelişme göstererek ilerlemek.

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün*)[151] "İki günü müsâvi olan ziyandadır." diyor Peygamber SAS Efendimiz.

Kitaplarda da yazılmış ki:

"—Bir insanın bu günü dünden daha fenaysa, ziyanda demektir, çok büyük zararda demektir. Onun için ölüm daha iyidir. Çünkü, her yaşadığı gün zarar biraz daha artacak, ölüm daha iyidir." demişler.

Bu da tabii, çok anlamlı bir söz... Ölüm işin içine girince, zaten insanın yüreği hopluyor ve aklı biraz başına geliyor gibi oluyor. Ölüm daha iyi olacak bir durum. İyi ama ölüm olacak ama zararda iken, elinde bir kâr yokken Allah'ın huzuruna yüzü kara varmak çok kötü bir şey...

Tevbe ile varmak, iyi niyetle varmak, iyi bir şeyler yapmaya azmetmişken ve ömrü boyunca da imkânı yettiğince onları yapmış olarak… (*Meh mâ emken*) diyor Araplar, yâni imkân olduğu nisbette, karınca kararınca kulun gücünün yettiğince güzel bir şey yapmaya çalışarak, hüsn-ü niyetini arz ederek; "Senin dergâhına lâyık değil ama yâ Rabbi!" diyerek varmak… Her ne kadar lâyık değilse de yine Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yoluna baş koyarak, ibadet yolunda ömrünü geçirerek yaşayıp, huzuruna öyle varmak… Allah'ı severek, Allah'ın yolunu severek varmak, çok daha güzel bir şey!

---

[151] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.
Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.
İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât,* c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.
Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

Binâen aleyh, tevbe ilk adım olmuş oluyor, önemli bir adım olmuş oluyor. Bu Üç Aylar mevsimi de, böyle bir adım için çok müsait bir ortam ve zaman teşkil etmiş oluyor. Onun için, bütün dinleyicilerime, o dinleyicilerin tanıdığı kimselere, onların konuşabileceği kimselere iletmek istiyorum ki: Hayatımızın bir ciddî yorumunu yapalım, muhasebesini yapalım!.. "Şimdiye kadar geçirdiğimiz hayatın Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin nazarında nedir değerlendirilmesi?.. Mizana konulduğu zaman acaba sevap tarafı mı ağır gelecek, günah tarafı mı ağır gelecek?" diye düşünelim!

Hani Hazret-i Ömer RA nasıl tavsiye buyurmuş bizlere:[152]

حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا ، وَزِنُوا أَعْمَالَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُوزَنُوا !

(*Hàsibû enfüseküm kable en tühàsebû*) "Ahirette hesaba çekilmeden önce, kendinizi hesaba çekiniz! (V*ezînû a'mâleküm kable en tûzenû.*) Ölüp de mahkeme-i kübrâda amellerimiz tartılmadan önce, dünyadayken amellerinizi kendiniz bir tartınız!" Yâni, "Kendi aklınızla, fikrinizle şöyle kendinizin bir muhasebenizi yapınız; kârda mısınız, zararda mısınız bir kontrol ediniz." buyuruyor.

Bizim de hayatımıza, şöyle bir kuşbakışı dönüp bakarak, tepeden ve umûmî bir bakışla:

"—Acaba benim hatalı olan şeylerim nedir? Ve benim bu görünen geçmiş hayatım nasıl geçmiştir? Acaba bunun sonucu ne olur?.. Bunlar tartılırsa lehime mi bir sonuç çıkar, aleyhime mi sonuç çıkar?.." diye hepimizin düşünmesi lâzım!

Bunu ibadet yolunda olan insanların dahi düşünmesi lâzım! Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne layık, güzel kulluk etmek ince

---

[152] Tirmizî, *Sünen*, c.VIII, s.499, no:2383; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.96, no:34459; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.103, no:306; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gàbe*, c.I, s.828; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXIV, s.314; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.52; Ebû Abdurrahman es-Sülemî, *Tefsir*, c.I, s.384, İsrâ, 17/16; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhàsebetü'n-Nefs*, c.I, s.22, no:2; Hz. Ömer RA'dan.

İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXX, s.302; Hz. Ebûbekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XVI, s.188, no:44203; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXVI, s.433, no:29408.

bir iştir, kolay değildir. İnsan, bir şeyler yapıyorum sandığı zaman bile, çok yanlışların içinde olabildiğinden, dikkatli olmalıdır, çok müteyakkız olmalıdır.

b. Tevbeyi Tehir Etmek

Ama bir de Allah'ın umûmî, herkese emretmiş olduğu farzlarını dahi yapamayan, haramlarından dahi kaçınmayan, artık tamamen fecî durumda olan insanlar var. Tabii, onların da hesabını çok ciddî yapması lâzım! Bu gibi kimselerle ilgili bir hadis-i şerifi nakletmek istiyorum.

Bir de biliyorsunuz, hadis-i şeriflerin içinde bir kategori, bir cins hadis-i şerifler var, onlara kudsî hadisler deniliyor. Yâni, "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurur, şöyle buyuruyor..." diye Peygamber Efendimiz'in Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden naklederek bize bildirdiği sözler, bunlara *hadis-i kudsî* deniliyor. Bunlar çok tatlı ve çok önemli, tüyleri diken diken edici, ürpertici, insana saygı, haşyet, huşû duyguları verici oluyor. Özellikle Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin böyle buyurduğunu Rasûlüllah'ın ağzından duymuş olunca, insan çok etkileniyor.

Bu hadis-i şerifleri muhtelif kitaplarda toplamışlar. Bizim rahmetli, İstanbul müftülüğü de yapmış olan bir dostumuz, kardeşimiz —hatta biraz da benim sınıf arkadaşım olmuştu bir ara— Fikri Yavuz var. O, bir kitap tercüme etmiş.

Bu mübarek cuma gününde ruhu şâd olsun... Allah rahmet eylesin cümle geçmişlerimizle beraber... Ahirete göçmüş analarımıza, babalarımıza, kardeşlerimize, arkadaşlarımıza, dostlarımıza rahmet eylesin... Kabirleri nur dolsun... Ruhları şâd olsun... Makamları yüksek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri onların nurlarını, sürurlarını kabirlerinde ziyâde eylesin... Kabir istirahatları daha artık olsun... Daha güzel durumda olsunlar... Dua ediyoruz geçmişlerimize, vefat etmiş yakınlarımıza...

Eski Osmanlı alimlerinden, Kàdirî şeyhlerinden Muhammed Mekkî isimli bir zât… Trabzonluymuş ama Mekke'de ve Medîne'de bulunduğu için bu isimle anılmış. 1123 hicrî yılında yâni 1711'lerde Medine-i Münevvere'de vefat etmiş. Onun hadis-i şeriflerini tercüme etmiş rahmetli Fikri Yavuz.

O Kàdirî şeyhine de Allah rahmet eylesin, makamı yüce olsun... Tabii, Allah'ın sevgili kullarının Allah indinde nice makamları vardır. Mevlâmız makamlarını daha da yüksek eylesin... Bu büyüklerimizin mânevî iltifatlarına, himmetlerine, teveccühlerine cümlemizi nâil eylesin...

Böylece hem Fikri Yavuz kardeşimizi rahmetle anmış oluyoruz, hem de merhum müellif şeyh efendiyi —KS, Allah bütün şeyhlerimize ve ona da yüksek makamlar ihsân eylesin— anmış oluyoruz. Onun kitabından, onun naklettiği bir hadis-i şerifi okuduğumuz için, tabii ona da sevap gidecek. Ama bu hadis-i şerifi de şöyle can kulağıyla dinleyelim sevgili dinleyiciler! Çok etkili sözler var içinde...

Ben Arapça'sını da söyleyeyim. Biraz Arapça'ya da kulağımız hem yumuşamış olur, gönlümüz yatmış olur. O dili de yavaş yavaş anlamaya başlamış oluruz. Hem de tabii mübarek kelimeler, Peygamber SAS Efendimiz'in dudaklarından çıkmış kelimeler; onların tadı başka türlü.

Bir de tabii aslını söyleyince, tercümenin hataları olsa bile, aslını dinleyen kelimeyi daha iyi anlar. O bakımdan metnini de okuyoruz:

يَقُولُ اللهُ تَعَالٰى: يَا ابْنَ آدَمَ ! إِلٰى مَتٰى تَطْلُبُ التَّوْبَةَ وَتُسَوِّفُ الْأَوْقَاتَ ، وَتَرْغَبُ فِي الْآخِرَةِ وَتَتْرُكُ الْعَمَلَ . تَقُولُ قَوْلَ الْعَابِدِينَ ، وَتَعْمَلُ عَمَلَ الْمُنَافِقِينَ . إِنْ أُعْطِيتَ لَمْ تَقْنَعْ ، وَ إِنْ أُبْلِيتَ لَمْ تَصْبِرْ . تَأْمُرُ النَّاسَ بِالْخَيْرِ وَلَا تَفْعَلُهُ ، وَتَنْهٰى عَنِ الشَّرِّ وَلَا تَنْتَهِي عَنْهُ. وَتُحِبُّ الصَّالِحِينَ وَلَسْتَ مِنْهُمْ ، وَتُبْغِضُ الْمُنَافِقِينَ وَأَنْتَ مِنْهُمْ. تَقُولُ مَا لَا تَفْعَلُ ، وَتَفْعَلُ مَا لَا تُؤْمَرُ. تَسْتَوْفِي حَقَّكَ ، وَلَا تُوَفِّي حَقَّ غَيْرِكَ.

(*Yekùlü'llàhu teàlâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki, buyurur ki..." diyor Peygamber Efendimiz, kendisi naklediyor.

Hadis-i kudsî. Allah-u Teàlâ Hazretleri Ademoğlu'na hitab edip, bir soru soruyor:

(*Ye'bni âdem! İlâ metâ tatlübu tevbete ve tüsevvifu'l-evkàt*) "Ey Ademoğlu!" Tabii hepimiz Hazret-i Âdem babamızın torunlarıyız, evlatlarıyız. Hazret-i Âdem'den türemiş bir cins olarak Ademoğullarıyız, insan nesliyiz. "Ey Ademoğlu!" dediği zaman, kadın erkek hepimiz bu hitabın muhatabıyız.

Bizlere Allah-u Teàlâ Hazretleri sesleniyor: (*İlâ metâ*) "Ne zamana kadar, (*tatlübü't-tevbete ve tüsevvifu'l-evkàt*) tevbeyi isteyeceksin ama, zamanı tehir edeceksin?.. Ne zamana kadar tevbeyi, canın istediği halde yapmayı geciktireceksin, zamanı öteleyeceksin?" diye soruyor.

Evet, muhterem, sevgili dinleyicilerim, biz insanoğullarının bir kusurudur, şeytanın bizi aldatmasıdır: İyi şeyleri tehir etmek, vaktinde yapmamak, daha sonraki bir zamana ötelemek, bırakmak... Buna *tesvif* deniliyor. (*Sevfe ef'alü*) "İleride yapacağım, yaparım inşâallah, şu kadar zaman sonra yaparım, şu kadar sene sonra yaparım..." Veya yarın demesi, yâni şimdi yapmayıp tehir etmesi. Bu doğru değil. Yâni tevbeyi istiyorsa bir insan, yâni Cenâb-ı Hakk'ın yoluna girmeyi istiyorsa, iyi bir müslüman olmayı istiyorsa; madem istiyor, hemen girsin! Niye tehir ediyor, niye bir saniye sonraya bırakmayı düşünüyor, niye yarına bırakmayı düşünüyor?.. Niye bir yıl sonraya, elli yıl sonraya, kırk yaşını geçtikten sonraya bırakıyor?.. "Haccı yapıp, ondan sonra geleceğim, öyle yapacağım veya emekli olacağım, ondan sonra yapacağım!" diye ilerideki bir tarihe bırakıyor.

O tarihe çıkacak mı, çıkmayacak mı?.. Çıkmayabilir, çıkmayanları görüyoruz etrafımızda, nice insanlar var. Gelinlerden, kızlardan, gençlerden, delikanlılardan, hatta bebeklerden nice insan var aramızdan ayrılıyor, gözyaşlarıyla defnediyoruz. Yaşlılar kalıyor da gençler gidiyor. Hastanın başında hastaya bakmak için nöbet tutan insana ecel geliyor, ölüyor da hasta hastalıktan kurtuluyor, daha nice yıllar yaşayabiliyor.

O bakımdan, (*ilâ metâ tatlübü't-tevbete ve tüsevvifu'l-evkàt*) "Vakitleri niye tehir ediyorsun? Tevbeyi istiyorsan, Cenâb-ı Hakk'ın yolunun iyi olduğunu hissediyorsan, iyi müslüman olmayı

arzu ediyorsan, niye tehir ediyorsun?.. Hemen Cenâb-ı Hakk'ın yoluna gir!" (*Accilû bi't-tevbeh*) "Tevbeye acele et!"

Tevbeyi hemen yapmak lâzım!..

c. Tevbenin Hakîkati

Tevbe de biliyorsunuz —her zaman söylüyorum, fırsat düştükçe ikaz ediyorum, çünkü büyüklerimiz ikaz etmişler— tevbe sözle "Tevbe yâ Rabbi, beni affet yâ Rabbi!" demek değildir. Tevbe hayatının tarzını değiştirmektir, yolunu değiştirmektir, kafasını, gönlünü değiştirmektir; gayelerini, ideallerini değiştirmesidir insanın, güzel tarafa dönmesidir, kötülükleri bırakmasıdır, hayatında dönüş yapmasıdır.

Duyuyoruz:

"—Falanca adam vardı, bir dönüş yaptı, çok iyi müslüman oldu." diyorlar.

"—Daha önce nasıldı?.."

"—Meyhaneden çıkmazdı, içki içerdi, kumar oynardı, haylazdı, yol kesiciydi, hayduttu..."

Tarih kitaplarında böyle insanlar var. Haramîymiş, dağ başlarında kervan soyarmış, silah çekermiş, soygunculuk yaparmış. Allah bir vesileyle gönlüne bir yumuşaklık vermiş, dönmüş; Allah'ın yoluna girmiş, çok gözyaşı dökmüş, ibadetler etmiş. Ondan sonra, çok iyi bir insan olmuş, tarihe çok büyük bir insan olarak geçmiş.

Hakîkaten de Allah-u Teàlâ Hazretleri, insan pişman olup da iyi yola girdiği zaman, geçmiş günahlarını siliyor. Defterden siliyor, meleklerine unutturuyor. O olayların cereyan ettiği araziye, bölgelere, eşyalara, meleklere, her şeye unutturduğunu bildiriyor. Yâni affetti mi, tam sildi mi kimsenin bilmeyeceği bir hale getirebiliyor. Mâzisi ne kadar karanlık olsa, ne kadar suçlarla dolu olsa, bir insan iyi bir dönüşle döndü mü, onları affedebiliyor Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Dönüş yapmış diyoruz filancaya. "Falanca artist açık idi, sonradan dönüş yaptı, örtündü." diyoruz. "Filanca sanatkâr şöyle şöyle kötü bir ömürden sonra şöyle bir dönüş yaptı, örnek bir insan oldu diyoruz. "Filanca hapishaneden filanca azılı sabıkalı,

bir tevbe etti, ondan sonra bir numaralı müslüman, mütedeyyin, Allah'ın sevgili kulu, hayırlara koşan, insanlara faydalı olan iyi bir kişi haline geldi." diyoruz.

Amerika'da bir şehirde bana gösterdiler, camide böyle çok güzel hizmet eden, yaşlı bir siyahi zenci müslümanı; böyle yaşlanmış ama, çok güzel hizmet ediyordu. Knungard şehrinde.

"—Hocam bunu biliyor musunuz, kim bu?" dediler.

Tabii ben oraya ilk defa gittiğim için:

"—Bilmiyorum. İlk defa görüyorum. Siz de biliyorsunuz benim buraya ilk defa geldiğimi..." dedim.

Tabii onlar, soru sorarak meraklandırmak için, sonucun önemini belirtmek için soru sorarak söze başlıyorlar.

"—Kim bu?.."

"—Bu şahıs buranın mafya çetesinin reisiydi, gangsterdi. Ama sonradan işte böyle düzeldi, müslüman oldu. Şimdi de çok güzel müslümanlık yapıyor." diye söylediler.

New York'ta birisini söylediler. Teksas'ta petrol kuyuları olan bir yahudi müslüman olmuş. Dedim:

"—Samîmî, gerçekten müslüman olmuş mu?.."

"—Çok güzel müslüman Hocam; caminin hizmetlerini yapıyor, eşikte oturuyor. Gayet güzel ahlâk sahibi, çok mütevâzı, çok güzel hizmetler ediyor, ibadetler ediyor." dediler.

İşte dönüş, yâni tevbe bu. Gerçek bir dönüş hepimiz için gerekli... Hepimiz kendi hayatımızın, şöyle bir geriye dönüp muhasebesini yapmalıyız ve bir dönüş yapmalıyız. Nereye dönüş yapmalıyız?.. Güzelliğe, fazilete, iyiliğe, dindarlığa, Allah'ın sevdiği yola, Allah'ın sevdiği bir insan olmaya dönüş yapmalıyız.

Hocamız, şeyhimiz, Rh.A Mehmed Zâhid Efendi Hazretleri, son günlerinde hasta haliyle, Allahu a'lem, tabii ne zaman vefat edeceğini de hissettiği, bildiği zamanda buyurmuş ki:

"—Hayatta her şey boş... Mevkî, makam, rütbe; ister dünyevî rütbe olsun, ister askerî rütbe olsun, ister komutan olsun, mareşal olsun, general olsun; ister bakan olsun, başkan olsun, reis-i cumhur olsun; ister mânevî makam olsun, derviş olsun, şeyh

olsun... Her şey boş... Mühim olan Allah'ın sevgili kulu olmak!" buyurmuş.

Mühim olan o... Allah'ın sevgili kulu olursak, çünkü onun huzuruna varacağız. Bu dünya hayatı işte bitiyor, bitecek, az kaldı. Ne kadar çok olsa... Yunus Emre'nin güzel şiirleri var. Onun kendi tabiriyle: "*Tez geçer sağışlı gün.*" diyor. Sağışlı gün, yâni sayılı gün demek. "*Tez geçer sağışlı gün.*" Ne kadar çok olsa, günlerimiz bitecek. Allah'ın huzuruna varacağız, onun divanına duracağız ve ona hesap vereceğiz. Ve ondan yaptıklarımızın karşılığını bulacağız.

Her gün en aşağı kırk defa okuduğumuz Fâtiha'da ne buyruluyor:

مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ (الفاتحة:٤)

(*Mâliki yevmi'd-dîn.*) Yâni, "Kişilere ettiklerinin cezalarının, mükâfatlarının verildiği günün mâliki olan Allah..." (Fâtiha, 1/4)

Herkes ettiğini bulacak. Kimsenin ettiği yanına kalmayacak. Zerre kadar hayır işleyen, işlediği hayrın karşılığını görecek. Zerre kadar şer işleyen, işlediği şerrin cezasını görecek ahirette... Bunu biliyoruz. O halde iyi insan olmaya dönmemiz lâzım! Faydalı insan olmaya, Allah'ın sevdiği kul olmaya dönmemiz lâzım!.. Faydalı insan olmaya, Allah'ın sevdiği kul olmaya dönmemiz lâzım!.. Ve bu dönüşü de ilerideki bir tarihe atmamamız lâzım!..

"—Tamam hocam, haklısın. Ağzından yağ, bal akıyor. Çok güzel söylüyorsun. Ağzın sağ olsun. Sağ olasın, var olasın... Yapacağım hocam, tamam hocam, hele bir on sene geçsin..."

Olmadı.

"—Hele bir üç sene geçsin..."

Olmadı.

"—Hele bir gün geçsin..."

Olmadı.

"—Hele bir saat geçsin..."

Olmadı. Hemen tevbe etmek lâzım, acele tevbe etmek lâzım!.. Çünkü bir saat sonraya, bir dakika sonraya yaşayacağımızı bilmiyoruz.

“—Tevbe yâ Rabbi, döndüm senin yoluna, bundan sonra iyi kulun olacağım!” dememiz lâzım!..

Bu *tesvif* dediğimiz, ileriye bırakmak; “Yapacağım, güzel, haklısın; yapacağım Hocam!” diye ileriye bırakmak, şeytanın bir oyunudur sevgili dinleyiciler! Şeytanın çok çeşitli oyunları var. Tabii şeytan, gücü yeterse bir insana doğrudan doğruya kötülük yaptırtıyor. Diyor ki:

“—Yap şu kötülüğü... İşle şu cinayeti... Yap şu hırsızlığı... İşle şu günahı...” diyor.

Eğer insan, ona biraz mukavemet gösterecek terbiye almışsa, “Yok yapmam!” dediği zaman da, çeşitli hilelerle onu günaha düşürmeye çalışıyor. Yine de günaha düşmezse, hayırları yaptırmamaya çalışıyor. Hayırları yapmakta da ısrarlıysa, “Canım sonra yaparsın!” diye tehir ettirip, unutturmaya çalışıyor. Onun için, tehir de doğru değil.

(*İlâ metâ tatlübü't-tevbete ve tüsevvifu'l-evkàt*) “Vakitleri niye öteliyorsun? Tevbeyi istiyorsan, hemen yap!..” Tevbe yâ Rabbi, döndüm yâ Rabbi, tamam emrindeyim demek lâzım.

Evet, bu hadis-i şerifin bu cümlesi, bu soru, bu hitap: (*Ye'bni âdem*) “Ey Ademoğlu! (*İlâ metâ tatlübü't-tevbete ve tüsevvifu'l-evkàt*) Ne zamana kadar tevbeyi isteyip durduğun halde vakitleri geriye atacaksın, tevbeyi tehir edeceksin? Olur mu böyle şey, yapma!” demek yâni. Böyle sorularak istifhâm-ı istinkâri derler. Yâni soru soruyor ama, bunu yapmamalısın mânâsına, olur mu böyle şey mânâsına soruluyor.

d. Sàlih Amelleri Terk Etmemek

Ve buyuruyor ki devamında:

وَتَرْغَبُ فِي الْآخِرَةِ وَتَتْرُكُ الْعَمَلَ .

(*Ve tergabü fi'l-âhireti ve tetrükü'l-amel*) “Hem ahireti istiyorsun, yâni cenneti istiyorsun ve cenneti kazanmana yardımcı olacak a'mâl-i sàlihayı, hayrât-ü hasenâtı işlemeyi terk ediyorsun.

Öyle şey olur mu?.. Yâni, insan bir şeyi istediği zaman, o şeyi elde etmeye yarayacak teşebbüse de başlaması lâzım!..

"—İyi bir insan olarak çocuğumu yetiştirmek istiyorum!" diyoruz. "Aman, Allah bana ne güzel evlat verdi, akıllı mâşâallah, cin gibi, sevimli de kerata... Çok seviyorum. Aman şunu iyi yetiştireyim, iyi bir okulda okutayım. Senelerce ne masraf olursa yaparım, kolejlere gönderirim, yabancı dil öğretirim. Yeter ki, evlâdım iyi bir insan olsun." diyoruz, esbaba tevessül ediyoruz. Bak onun büyük insan olması, iyi insan olması için, tâ nice seneler önceden hazırlıklara girişiyoruz, fedakârlıklara girişiyoruz.

Pekiyi, hepimiz cenneti istiyoruz. Duyduk, sevdik, istiyoruz, temennî ediyoruz: "Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi cennetlik eylesin... Cennetine dahil eylesin... Çünkü, bütün iyi kulları cennete olacak, onlarla orada buluşalım! Bütün nimetler cennette olacak, o nimetlerden istifade edelim, o nimetlerden mahrum kalmayalım!" diye hepimiz cân u gönülden cenneti istiyoruz.

İyi ama, (*ve tergabü fi'l-âhireh*) cennete rağbet ediyorsun, ahirette cennete gireyim diye rağbet ediyorsun, içinde bir sevgi, istek var ama, (*ve tetrükü'l-amel*) ameli terk ediyorsun! Hani cenneti kazanmana yarayacak ameller?.. Nedir diye hiç sordun mu etrafına, kendi kendine sordun mu?.. "Acaba, benim cennete girmem için neler yapmam lâzım? Acaba, beni cehenneme girmekten alıkoyacak bir şeyler yapıyor muyum ben?.. Yâni ben cennete girmek isteyip dururken, 'Yok, senin gibi bir insan cennete giremez, dur bakalım! Sen şöyle yaptın, böyle yaptın...' diye, benim yaptığım bazı işlerden dolayı, ben cennete girmekten acaba men olunabilir miyim, engellenebilir miyim?.. Aman, böyle bir şeyler varsa hemen terk edeyim, başımı dertlere uğratmayayım! Kötü şeyleri bırakayım, iyi şeyleri yapayım. Kötü şeyler neler, iyi şeyler neler?" diye sordun mu?..

Şöyle bir deftere yazdın mı?.. "Şu tarafta iyi şeyler; şunları şunları yapmalıyım, böyle yaparsam cenneti kazanma ihtimalim var. Cennete girmek için bunları yapmak lâzım! Sol tarafa da birtakım şeyler, şunları şunları şunları da bırakmalıyım, yapmamalıyım. Çünkü bunları yaparsam cenneti kaçırabilirim elden, cennete giremem. Üstelik de cehenneme düşer, cayır cayır yanarım; Allah'ın kahrına, gazabına uğrarım." diye bir hesap

yaptın mı, bir soru sordun mu, bir araştırma yaptın mı?.. Deftere bunları yazdın mı?.. İnsanın defterleri oluyor, not defterleri. Cebinde kalemi oluyor, mühim şeyleri yazıyor:

"—Aman bunu unutmayım, bu çok önemli… Aman verginin ne zaman yatacağını unutmayım, cezalı olur. Aman şu işi kaçırmayayım, aman bu işi kaçırmayayım. İlacımı vaktinde içeyim..."

Her şeyin zamanın düşünüyor. Kalkacağı zamanı hesaplıyor. Saatini ona göre kuruyor:

"—Aman saat 4:30'da kalkmam lâzım, yoksa uçağı kaçırırım. Aman çantanın içine akşamdan şunu koyayım. Sonra sabahleyin telaştan unuturum." diye önceden tedbir alıyor.

Pekiyi, (*ve tergabu fi'l-âhireh*) ahirette cennete girmeye rağbet ediyorsun, cenneti ne ile kazanacaksın? Nelerle kazanacaksın?.. Neler yapman lâzım? Sordun mu bu soruyu?.. Cehenneme girmekten seni neler alıkoyabilir? Neler mahrum bırakabilir seni?.. Bunları sordun mu? Sormadın. Araştırma yapmak lâzım!..

Birincisi muhterem kardeşlerim çok kesin. Kısaca söyleyeyim çabuk tabii insan merakta kalıyor. Doğru söylüyor Hocaefendi. Evet, acaba benim cennete girmem için neler lâzım? Benim cennete girmeme neler kesin olarak engel olur?.. Tabii bu soruyu sorun aklınıza ve bir defter alın kırtasiyeciden, başlayın yazmaya... Sağ tarafına cennete götürecek şeyleri yazmaya başlayın! Sol tarafa da cehenneme düşmeye sebep olacak şeyleri veya cennete girmemeye, o cezaya çarpılmaya sebep olacak şeyleri yazmaya başlayın!.. Neler?..

1. Muhterem kardeşlerim, cennete girmenin birinci şartı mü'min olmak. Sağlam, doğru bir akîdeye, inanca sahip olmak. Allah'ın varlığını bulmak, bilmek. Allah'ın birliğini tanımak...

Dünya üzerinde biliyorsunuz milyonlarca, milyarlarca dindar insan var. Dindarlık iyi bir şey ama yetmiyor. Avrupalılarda böyle bir moda var: "Hangi dinden olursa olsun, dindar insanı seviyorum!" diyorlar, Biz öyle düşünmüyoruz. Biz doğru dinden olanları alkışlıyoruz, aferin diyoruz. Yanlış dinden olanlara, böyle sıcak bakmıyoruz. Çünkü yanlış. Yanlışa prim verilmez, yanlışa alkış tutulmaz. Yanlış tasvib edilmez.

Puta tapıyor... Eliyle yapmış olduğu puta tapıyor. Şurada, dağın kenarında bir taş idi. Sanatkâr bu taşı alıyor, eline çekici alıyor, taş yontmaya mahsus aleti alıyor. Küt küt küt vurarak, güzel bir şekil meydana getiriyor. İşte bu put... Herkes karşısına geçiyor, tapınıyor. Veyahut bir madenci güzel bir kalıp yapıyor. O kalıba döküyor. İşte bu Buda heykeli. Koca göbekli, bağdaş kurmuş, şişman bir adam oturmuş.

"—Kim bu?.."

"—Bu Buda..."

"—Ne olacak?.."

"—Bunun karşısına geçecek, tapınacak."

"—E az önce bu bir madendi, sen bunu yaptın!"

"—Bu bir sembol..."

"—Öyle şey olur mu? Yâni sembol de olsa, Buda bir insan idi. Yâni söylüyorlar: 'Buda bir yaşayan şahıs idi' Pekiyi, Buda'nın yaşamasından önceki insanların dini ne olacaktı?"

Hazret-i İsâ'ya tapıyor hristiyanlar. E, Hazret-i İsâ'ya niye tapıyorsun?.. Hazret-i İsâ'dan bir asır önce gelen insanlar, ne yapacaktı Hazret-i İsa yokken?.. Yâni, onların dini hristiyanlık olamıyordu, ne olacaktı?..

Bak, bizim dinimiz bu konularda ne kadar güzel söylüyor. Yâni, Hazret-i Adem'den beri, Allah'ın gönderdiği peygamberlerin bildirdiği akîde bir tane: Allah'ın varlığının, birliğinin ifadesi. Hepsi aynı şeyi ifade etmişler ve aynı akîdeye insanları çağırmışlar. Hazret-i Adem de *Lâ ilàhe illa'llàh* demiş, Hazret-i İbrâhim de *Lâ ilàhe illa'llàh* demiş, Hazret-i Mûsâ da *Lâ ilàhe illa'llàh* demiş, Firavun'un karşısına, "Sen yanlış bir iş yapıyorsun, kendine taptırıyorsun!" diye çıkmış. Hazret-i İsâ da *Lâ ilàhe illa'llàh* diye söylemiş.

Şimdi, inanç en önemli oluyor. Yâni, inancın doğru olması en önemli oluyor. Binâen aleyh herkes, yâni Amerikalısı, Avrupalısı, Fransız'ı, İngiliz'i, Afrikalısı, Asyalısı, Japon'u, Hintlisi... İnancın ilk önce doğru olması lâzım!.. İnanç doğru olmayınca cennet yok... İnanç yanlış olduğu zaman cennete girmek mümkün değil, cehennemde ebedî yanma cezası var. İlkönce inancın doğru olması lâzım! Yâni herkesin, Hz. Âdem'den, İbrâhim AS'dan, Mûsâ AS'dan, İsâ AS'dan, Peygamber Efendimiz'e kadar bütün

peygamberlerin söylediği *Lâ ilàhe illa'llàh* akîdesine gelmesi lâzım! Allah'ı tanıması lâzım, Allah'ın birliğini kavraması lâzım; bir...

2. Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri güzel şeyleri emretmiştir. Çirkin şeyleri, başkalarına zararlı şeyleri yasaklamıştır. Bütün güzel şeyleri ibadet olarak, âdet olarak, yaşayış olarak, uygulama olarak işlemek lâzım!.. Çirkin şeyleri bırakmak lâzım!..

Bunların detayı tabii kitaplarda yazılıdır. Onun için, ilim öğrenmek çok önemli oluyor. İnsanın ciddî kitaplardan, sağlam kitaplardan doğruyu öğrenmesi lâzım ve uygulaması lâzım!..

تَقُولُ قَوْلَ الْعَابِدِينَ ، وَتَعْمَلُ عَمَلَ الْمُنَافِقِينَ.

(*Tekùlü kavle'l-àbidîne ve ta'melü amele'l-münâfikîn*) "Ey âdemoğlu, ne yapıyorsun sen?.. Abidlerin sözünü söylüyorsun ama, münafıkların amelini işliyorsun. Konuşmaları güzel insanların... Onu için eskiler demişler ki:

النصيحاة سهوٍ ، والمشكل قبولها .

(*En-nasîhatü sehvin*) "Nasihat kolaydır. (*ve'l-müşkilü kabûlehâ*) Zor olanı kabul etmektir." Nasihatı anlayınca, kabul edecek insan... Peygamber Efendimiz'in zamanının insanları, sözü hemen kabul ederlerdi, anında dinlerlerdi. Bu zamanın insanları da sözü dinliyor, kırk defa düşünüyor, haklı olduğunu da anlıyor; yine de yapmayı te'hir ediyor, yapmıyor.

Peygamber Efendimiz'e, "İçki haramdır." ayeti indi; kimin evinde içki varsa, sokaklara döküverdi. Medine'nin sokaklarından içkiler aktı sel gibi... Neden?.. Ayet inmiş dediler, bitti. Şimdi millete söylüyorsun; anası müslüman, babası müslüman, çocuk içkiye alışmış, bırakmıyor. İçki günahtır diyorsun, bırakmıyor. Ama söz olarak nasihat ediyor. Almış karşısına, "Sigara içme!" diyor, kendisinin cebinde sigara paketi var... Doğrusunu söylüyor karşısındakine, kendisi doğruyu yapmıyor.

Abidlerin sözünü söylüyor, münafıkların yaşayışıyla yaşıyor. Nedir münafıkların ana vasıfları?.. Münafık konuştuğu zaman yalan söyler, va'dettiği zaman va'dini tutmaz, kendisine emanet olunduğu zaman emanete hıyanet eder. Yâni kaypak insan, güvensiz insan... Münafık böyle biri... Sözü başkadır, işi başkadır. Mü'min böyle olmaz. Mü'minin işi sağlam olur, sözüne sadık olur, sözü senettir.

Rabbimizin bu sözü, sitemli bir sözdür. "Abidler sözünü söylüyorsun ama, münafıklar işini yapıyorsun! İşin münafıklar gibi..." diyor. Nasıl olacak?.. Her işimiz mü'min işi olacak! Her işimiz çok güzel olacak, Allah'ın rızâsına uygun olacak!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi nice nice kandillere, cumalara sıhhatle, afiyetle erdirsin... Ömrünüzü Allah'ın rızasına uygun, bu kudsî hadis-i şerîflerin mânâlarına uygun, àrifâne, zâhidâne bir şekilde geçirmeyi nasib eylesin... Ömrünüzü hayırlı, bereketli eylesin... Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak, yüzlerimiz ak, alınlarımız açık olarak varalım... Rabbimiz cümlemizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Sevgili ve değerli Akra dinleyicilerim! *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

09. 12. 1994 - AKRA

30. İNSANOĞLUNUN TEZATLARI

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!

Geçen hafta bir hadis-i kudsîye başlamıştık. Hadis-i kudsî uzundu ama, münâsib bir yerinde bölmüştük. O böldüğümüz taraftan yine devam edelim konuya bu hafta.

Hadis-i kudsîler, sözleri Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden Peygamber Efendimiz tarafından nakledilmiş hadis-i şerîfler. Hadis-i şerîflerin içinde güzel bir sınıf teşkil eder bu kudsî hadisler.

a. Kanaat ve Sabır

Geçen haftaki hadis-i kudsîde, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şöyle buyurduğunu naklediyordu Peygamber Efendimiz:

إِنْ أُعْطِيتَ لَمْ تَقْنَعْ ، وَإِنْ أُبْلِيتَ لَمْ تَصْبِرْ. تَأْمُرُ النَّاسَ بِالْخَيْرِ وَلاَ تَفْعَلُهُ ، وَتَنْهَى عَنِ الشَّرِّ وَلاَ تَنْهَى عَنْهُ. وَتُحِبُّ الصَّالِحِينَ وَلَسْتَ مِنْهُمْ ، وَتَبْغَضُ الْمُنَافِقِينَ وَأَنْتَ مِنْهُمْ. تَقُولُ مَالاَ تَفْعَلُ ، وَتَفْعَلُ مَا لاَ تُؤْمَرُ. تَسْتَوْفِي حَقَّكَ ، وَلاَ تُوَفِّي حَقَّ غَيْرِكَ.

(*İn u'tîte lem takna', ve in üblîte lem tasbir*) "Ey Ademoğlu, (*in u'tîte*) sana bir nimet verilirse (*lem takna'*) kanaat getirmiyorsun! Yâni, 'Çok şükür, tamam, el-hamdü lillâh, kâfi, yetiyor.' filan demiyorsun. (*Ve in üblîte*) Eğer bir belâya, musibete, imtihana uğramışsan, (*lem tasbir*) sabretmiyorsun!"

Devam ediyor bu şeyler. Onları da okuyalım, sonra dönüp izahını yapmaya çalışırız:

(*Te'muru'n-nâse bi'l-hayri ve lâ tef'alühû*) "İnsanlara hayrı yapmayı emrediyorsun da, sen kendin onu yapmıyorsun.

Söylüyorsun başkalarına, ama kendin yapmıyorsun. (*Ve tenhâ ani'ş-şerri ve lâ tünhâ anhu.*) Başkalarına şerri yapma diye nasihati, öğüdü veriyorsun ama kendin ondan vazgeçmiyorsun. (*Ve tuhibbu's-sàlihîn ve leste minhüm*) Salihleri seviyorsun, ama kendin sàlih olamamışsın. (*Ve tübğıdu'l-münâfıkîn*) Münafıkları da sevmiyorsun, kızıyorsun; (*ve ente minhüm*) ama münafıkların durumundasın, ne kadar fenâ.

(*Tekùlü mâ lâ tef'alü*) Yapmadığını söylüyorsun, (*ve tef'alü mâ lâ tü'meru*) emrolunmamış olan işleri işlemektesin. (*Testevfî hakkake*) Sana verilmesi gereken hakkına, hiç bir eksiklik olmadan verilsin diye sımsıkı sarılıyorsun, ver benim hakkımı tamamıyla diyorsun da; (*ve lâ tüveffî hakka gayruke*) senden başkasına senin vermen gerekeni, başkasının hakkını vermiyorsun. Kendi hakkını tam istiyorsun ama, başkasının hakkını tam vermiyorsun."

Şimdi, bu cümlelerde insanoğlunun bir acaib durumunu görmüş oluyoruz. İnsanoğlu, tezat dediğimiz birbirine zıt şeylerden ikisine birden sahip olmaması lâzım! Ya o, ya o... İyisi olması lâzım, iyinin zıddı olan kötünün olmaması lâzım.

Fakat biz insanoğulları bir acaib terkibiz, çok acaib. Hani, ateşle buz yan yana durur mu?.. Durmaz. Ateş buzu eritir, su yapar. Hattâ, suyu da kaynatır, buhar yapar. Bir arada olmaz. Veya su ateşi söndürür, ikisi de soğuk olur. Ama insanoğlu öyle değil, tezatlarla yaşıyor. Buna işaret ediliyor, bu hadis-i şerifin bu cümlelerinde. Yâni, bu tezatlardan bizim kendimizi kurtarmamız lâzım!..

Buyuruyor ki: (*İn u'tîte lem takna'*) "Verildiği zaman kanaat etmiyorsun." Daha ver, daha ver, daha ver... Verilmiş olana kanaat etmiyorsun. Verilene teşekkür etmek lâzım, kanaatkâr olmak lâzım!

Biliyorsunuz insanoğlunun aslî ihtiyaçları var, tamam; yemek yemesi lâzım, su içmesi lâzım, hava alması lâzım, bürünmesi, örtünmesi lâzım... Aslî ihtiyaçlardan sonra, aslî olmayan ihtiyaçlara yöneliyoruz paramız arttığı zaman... Biraz süse, zînete yönelmeye başlıyoruz. Daha da paramız arttığı zaman, lüzumsuz şeylere, mâlâ-yânî, işe yaramayan şeylere masraflar yapmaya çalışıyoruz.

Biraz daha paramız arttığı zaman, israfa başlıyoruz. Biraz daha paramız arttığı zaman, haramlara düşüyoruz... Yâni, insanoğlunun ne gözü doyuyor, ne de hırsının bir sonu geliyor. Onun için:

"—İnsanoğlunun iki vâdi dolusu altını olsa, bir üçüncüyü ister." deniliyor.

İki vâdi dolusu altını olsa, yeter. Yâni vâdi bu; sandık değil, oda değil, kutu değil, vâdi dolusu altın... Üçüncüsünü ister, üçüncüsünü de alayım diye uğraşır. Bu bir hırs...

Tabii, eğer insan kazandığı parayla, kazancıyla hayır, hasenât yapıyorsa, güzel... Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:[153]

نِعْمَ الْمَالُ الصَّالِحُ، لِلرَّجُلِ الصَّالِحِ (حم. حب. ك. طس. ش. ع. هب. كر. عن عمرو بن العاص)

(*Ni'me'l-mâlü's-sàlih, li'r-racüli's-sàlih*) "İyi bir mal, iyi bir insana yaraşır." Tabii, o malla o sàlih kimse hayır hasenât yapar. Şu etrafımızda gördüğümüz çeşmeler, köprüler, camiler, medreseler... Bütün hep ecdadımızın hayırlarının eseri... Zenginler hayır yapmışlar, paralarını halkın hizmetine harcamışlar. Su getirmişler.

Hele hele çok sevdiğim bir hanımefendi sultan var, hayranım: Bezm-i Àlem Vâlide Sultan...[154] İnşâallah hayatını incelersem,

---

[153] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.197, no: 17798; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.6, no:3210; Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.3, no:2130; Buhàrî, *el-Edebü'l-Müfred*, c.I, s.112, no:299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.291, no:3189; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XIII, s.263, no:7336; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.18, no:22628; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.91, no:1248; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.259, no:1315; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.V, s.186; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.316, no:1061; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XIII, s.268, no:5284; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *İslâhu'l-Mâl*, c.I, s.32, no:43; İbn-i Hacer, el-İsâbe, c.IV, s.653; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.143, no:100019; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.257, no:6757; Beyhakî, *el-Âdâb*, c.III, s.86, no:791; Amr ibnü'l-As RA'dan.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1821, no:2823; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.348, no:26199.

[154] Bezm-i Alem Valide Sultan (1807-1853), Osmanlı Padişahı II. Mahmud'un 2. eşi ve padişah Abdülmecid'in annesidir. Osmanlı tarihinin en

belki bu güzel radyomuzda sizlere de anlatmak isterim. Neler yapmış İstanbul'a?.. İstanbul'da bence hatırasına anıt dikilmesi gereken, mühim bir şahsiyet. Terkos Gölü onun malıymış, su getirmiş. Bentler onun... Hastane yaptırmış; fakirler, garipler, garibanlar tedavi olsun diye… Camiler yaptırmış. Hayrının, hasenatının haddi hesabı yok. Ne kadar güzel! Yâni, kazandıklarını hayra sarf etmiş. Tabii, böyle hayırlı para, helâlinden kazanılmış, zulüm değil, haksız yere değil; haklı ve meşrû yollarla, temiz yollarla kazanılmış para.

İnsanoğlu parayı istiyor. Çünkü, her ihtiyacı onunla karşılamak mümkün oluyor. Her türlü hayrı yapmak da onunla mümkün oluyor. Ahiret sevabı da zekât vererek, hayır yaparak parayla kazanılabiliyor. O bakımdan tabii iyi.

Ama, insanoğlunun bir aç gözlü tarafı var; verildikçe doymuyor, daha istiyor. Hani şuna benziyor: Kedinin önüne birazcık bir şey atıyorsunuz, lüp yutuyor. Birazcık gözünüzün içine bakıyor, miyav diyor, bir daha istiyor. Bir daha atıyorsunuz, gene istiyor filan. Doymak bilmiyor.

Adamın önüne koyuyorsun bir tabak, sıyırıyor, bir daha istiyor... E yanındaki aç, biraz da ona ver. Veyahut ortaya müşterek bir yemek konulmuşsa, bakıyorsunuz üç tane parça et var içinde; üçünü birden hop hop hop, o yutmuş, ötekilere bir şey yok... Suyuna ekmek banacak da yiyecekler. Olmaz! Yâni kanaat yok, hırs var, aç gözlülük var, doymamak var. Bu doğru değil.

---

tanınmış valide sultanlarından biridir. Hayırseverlik için yaptığı çalışmalardan dolayı sevilen ve saygı duyulan bir Valide sultan olarak tarihe geçmiştir.

Küçük yaşta saraya câriye olarak getirilen bir Gürcü kızıdır. Abdülmecid tahta çıktığında 16 yaşında, kendisi de 32 yaşındaydı. Oğlunun hükümdarlığı döneminde, öldüğü tarihe kadar 14 yıl süreyle (1839-1853) Valide Sultan oldu. Abdülmecid'in annesini çok sevdiği, hükümetteki nazırları seçerken annesine danıştığı bilinmektedir.

Bezm-i Alem Vâlide Sultan 2 Mayıs 1853 tarihinde Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti ve Divanyolu'ndaki II. Mahmud Türbesine gömüldü. İnşaatına başlattırdığı Dolmabahçe Camii henüz bitmemişti. Camiyi oğlu Sultan Abdülmecid 1855 yılında tamamlattırarak, Bezm-i Alem Valide Sultan Camii adı altında hizmete açtı. Cami zamanla, Dolmabahçe Sarayına yakınlığı nedeniyle, Dolmabahçe Camii olarak anılmağa başladı.



(*İn u'tîte lem takna*) "Ey Ademoğlu! Veriliyor, tamam, yetiyor; yetecek kadar verildiği halde, gene kanaat göstermiyorsun!" Yâni, "Bu hırs, bu terbiyesizlik doğru değil." demek. Neden?.. Bu sefer, başkasının hakkına uzanmaya yöneliyor. Tabii bu hırs, insanı birtakım günahlara sevk ediyor, bir takım haramları işlemeye götürüyor. Halbuki kanaatkâr olsa, "Elimdeki bana yeter, ben harama yönelmem, bulaşmam!" dese, o zaman günahtan kurtulacak.

Onun için, (*İn u'tîte lem takna*) "Verildiği zaman kanaatkâr olmuyorsun, hırsın tükenmiyor, sönmüyor." Yâni, sönmeli demek istiyor hadis-i şerîf. (*Ve in üblîte*) "Başına bir belâ geldiyse; hastalık, sıkıntı, bir nâhoş hadise gelmişse, (*lem tasbir*) sabretmiyorsun!"

Biliyorsunuz, kâinâtı yöneten Allah-u Teàlâ Hazretleri kullarını imtihan ediyor. Yâni, iyi kullarının da başına çeşitli sıkıntılar gelmiş. Peygamberler; Allah'ın seçkin kulları, temiz kulları, pırıl pırıl ahlâklı kulları; kullarının iyiliğini isteyen çok

çok faziletli insanlar... Onların başına da nice sıkıntılar gelmiş, haksızlıklar gelmiş. İşkencelere uğramışlar, hapislere düşmüşler.

Yusuf AS'ın hapis hayatı meşhur. Mûsâ AS'ın Firavun'la macerası, heyecanları, sıkıntıları, dertleri meşhur. İsâ AS'ın hâli meşhur. İbrâhim AS'ın ne kadar sıkıntı çektiğini, nasıl öldürülmek istendiğini biliyoruz. Bunların hayatlarını okumamız lâzım!.. Yâni, insanoğlu iyi kul olunca da, başına belâlar geliyor, musibetler, imtihanlar geliyor.

İmtihan... Başa gelen bütün olaylar imtihandır. Yâni, senin iraden dışında, Allah tarafından başına gelen olaylar. Kaza, belâ, hastalık, sıkıntı, çeşitli olaylar, üzücü olaylar... Bunlar nedir? Birer imtihandır. Bunların imtihan olduğunu bileceğiz. İmtihana güzel karşılık, cevap vermemiz lâzım, imtihandan iyi not alarak çıkmamız lâzım!

Öyle yapmıyor insanoğlu. (*Ve in üblîte lem tasbir*) "Başına bir musibet, imtihan geldiğinde sabretmiyorsun ey Ademoğlu, böyle şey olmaz!" Yâni, sabret demek.

Aziz ve muhterem kardeşlerim, hepinize esenlikler dilerim, hepinize mutluluklar dilerim, hepinize gönlünüzce güzel günler dilerim... Ama, ne kadar iyi günler dilesek, muhakkak ölüm denilen bir hadise oluyor. Yaşlananlar, ihtiyarlayanlar oluyor. Yaşı şu yaşa gelmiş, bir gün geliyor, ölüyor. Ölüm bir musibet değil midir? Ailede birisi öldüğü zaman, hepimiz üzülmez miyiz, ağlamaz mıyız?.. Ağlarız, üzülürüz.

Sevdiğimiz, hocalarımız rahatsızlandığı zaman... Hatırlıyorum, Mehmed Zâhid Hocamız rahatsızlandı. Ben ihvânımızdan nice insanları hatırlıyorum, elini açıyor, dua ediyor:

"—Yâ Rabbi! Benim ömrümden al, Hocamız'ın ömrüne ekle... O yaşasın, ben öleyim!" diyorlardı.

Tabii, bu sevgiden kaynaklanıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ömür sıkıntısı yok ki, oradan alacak, oraya telâfi edecek. Yâni sana da ömür verir, ona da ömür verir, bin yıl yaşar Allah-u Teàlâ Hazretleri dilerse...

Ama ölüm de hikmetli, ölüm de gerekli. Bazen insan ölümü de istiyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne kavuşmayı cân u gönülden istiyor. Sahabeden, tabiinden bazı insanların hayatlarını da biliyoruz;

"—Yâ Rabbi, hiç olmazsa bu akşam artık canımı al da, sevdiğim Muhammed-i Mustafâ'ya ve ashabına kavuşayım!" diye dua edenleri okumuştuk kitaplarda, biliyoruz.

E ne yapalım, ölüm gelebilir.

Hastalık... Hastalık Peygamber Efendimiz'e de gelmiş, Eyyûb AS'a da gelmiş. Macerası meşhur, Kur'an-ı Kerim'de olduğu için ismini zikrediyoruz. Nice yıllar hastalık çekmiş ama, imtihanı güzel başarmış. Yâni belâ gelebilir, musibet, imtihan gelebilir. Ne yapacak?.. Sabrederek sevap kazanacak.

Belâ gelebilir. Size de gelebilir. Arabanızda arıza olur, vücudunuzda hastalık olur, çoluk çocuğunuzda problem olur, işinizde problem olur... Dertsiz insan olmaz. Zenginin de derdi vardır, fakirin de derdi vardır; padişahın da derdi vardır, reis-i cumhurun da derdi vardır; dervişin de, köylü dayının da derdi vardır. Herkesin bir derdi var... O halde belâya sabretmeyi öğreneceğiz.

Sabır da bizim bir rûhî kuvvetimizdir. Hem de sevap kazanma kaynağımızdır; ne güzel!.. Sabredince, Allah sevap veriyor:

إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ (الزمر:١٠)

(*İnnemâ yüveffe's-sâbirûne ecrahüm bi-gayri hisâb*) "Sabredenlere ölçüsüz, hesapsız büyük mükâfat veriyor Allah-u Teàlâ Hazretleri." (Zümer, 39/10)

İslâmî ibadetlerin, sonucunda kulun fayda göreceği ibadetlerin çoğu sabırdır, sabırla elde edilir. Ramazan'da teravih sabırdır, oruç sabırdır. Çalışıp, çabalayıp helâlinden kazanmak sabırdır. Kazandığından zekâtını ayırmak, sevdiği o güzel paraları fakirlere vs. vermek... Kimisi severek veriyor, kimisi tabii içi, canı koparak veriyor ne ise... Sabredecek, o ibadeti yapacak, sadaka yapacak.

Cihad sabırdır. Tabii, cihad ne kadar zor bir şey. Sonunda yaralanmak, ölmek var, esir düşmek var, işkenceye uğramak muhtemel, Allah göstermesin, Allah sulh u sükûnu cihana hàkim eylesin... Zalimlere fırsat vermesin... Harb, darb hiç olmasın diye temenni ediyoruz. Ama oluyor. Çünkü cânîler çıkıyor, zalimler çıkıyor, mecbur kalınıyor, cihad ediliyor. Cihad da büyük bir sabır.

Hac sabır, umre sabır... Binâen aleyh, “Ey Ademoğlu! Nimet verildiği zaman kanaatkâr ol; musibet, imtihan geldiği zaman da sabırlı ol, sevap kazan!” buyruluyor.

b. Söylediğini Kendisi Yapmak

Sonra:

تَأْمُرُ النَّاسَ بِالْخَيْرِ وَلاَ تَفْعَلُهُ، وَتَنْهَى عَنِ الشَّرِّ وَلاَ تُنْهَى عَنْهُ.

(*Te’muru’n-nâse bi’l-hayri ve lâ tef’alhü*) “İnsanlara hayrı emrediyorsun, yap diyorsun, tavsiye ediyorsun, nasihat ediyorsun; kendin yapmıyorsun! (*Ve tenha ani’ş-şerri ve lâ tünhâ anhu.*) İnsanlara şer işlemesinler diye nasihat ediyorsun, şerri işlemekten men etmeye çalışıyorsun; kendin vazgeçmiyorsun, kendin yapıp duruyorsun!”

Bu bir tezattır. Yâni, insanın kendisi de söylediği nasihatleri uygulamalı, kendisi de onları yapmalı! Eskiler bunu çok güzel anlamışlar. Diyorlar ki:

اَلنَّصِيحَةُ سَهْلٌ، وَالْمُشْكِلُ قَبُولُهَا.

(*En-nasîhatü sehlün, ve’l-müşkilü kabûlühâ*) “Nasihat etmek kolaydır, yapmak zordur. Yâni, nasihati kabul etmek zordur.”

Onun için, ne yapmamız gerekiyor? Sözümüzü kendimiz uygulamalıyız, önce kendimiz tatbik etmeliyiz. Kendi sözünü, nasihatini kendisi uygulamağa çalışan insanların, tesiri de çok olur. Kendisi aynen yapıyor. Çıkartıp parayı önce kendisi veriyor, ondan sonra başkaları da verir. Cömertliği kendisi yapıyor, başkaları da, cömert ol dediği kimseler de cömertliği yaparlar. Sabrı kendisi yapıyor, etrafındaki insanlar da sabrederler. Hele hele böyle mürşid durumunda, şeyh durumunda olan insanlar... Yâni, müridlerinin terbiyesi nasıldır? Fiilen göz göre göre, mücessem bir misal halinde iyiliği bizzat tatbik ediyor. Kendisi örnek oluyor, ötekiler de ona bakarak aynı şekilde hareket

ediyorlar. Peygamber Efendimiz'in terbiye metodu bu. Etrafındaki sahabe-i kiramını böyle terbiye eylemiş.

Bizim büyüklerimizin hayatında, onların yanında, dizlerinin dibinde otururken görürdük. Doğrudan doğruya bir şey emretmezlerdi. "Şunu şöyle yap evlâdım!" demezlerdi. İşaretlerinden anlardık, kendisinin davranışından anlardık. Kendisi yapardı, kendisi hizmete kalkardı. "Efendim siz yapmayın, biz yapalım!" derdik. Böylece örnek olurdu.

Yâni insan hayrı söyleyince, kendisi önce yapmalı; şerri yapmayın deyince, kendisi ilk önce şerri bırakan, bırakmış insan olmalı! Böyle tezada düşmemeli.

"—Halka verir talkını, kendi yutar salkımı." diye halkımız bunu, Nasreddin Hoca'nın ifadesi gibi, böyle tatlı bir tekerlemeyle güzel tasvir etmişler. Halka talkını verip de, kendisi gidip salkımı yutmak olmaz. Halka verdiği talkını, kendisi de tatbik etmeli herkes.

Tabii bu sadece hoca için bahis konusu değil. Meselâ baba için, anne için de böyle. Çocuğuna diyor ki:

"—Evlâdım yalan söyleme!"

Tamam, evlât yalan söylemeyecek ama, babası gözünün önünde yalan söylüyor komşusuna... Annesi gözünün önünde, gelen misafirlere yalan söylüyor.

"—Anne, hayır, öyle değil." dese,

"—Sus, sen karışma!" deniliyor.

"—Hay Allah! Neden karışma dedi?"

Onu da anlamıyor çocukcağız. Yâni annesinden, babasından yalanı görünce, çocuk da yalan kıvırtıyor. Babasından yalanı görünce, yalan kıvırtıyor. Yâni, o zaman ananın, babanın terbiyesi çocuğa tesir etmiyor. Babası yapmıyor ki.

"—Demek ki, söylenen her şey yapılmayabilirmiş." diye çocuğun aklına öyle bir iz yapıyor, öyle yerleşiyor.

O da, o zaman bir problem oluyor hayatta. Haydi bu sefer bu çocuğu da düzelt. Anasını düzeltmek için uğraş, babasını düzeltmek için uğraş, çocuğunu düzeltmek için uğraş. Tabii, kötü demirden iyi kılıç yapılmaz. Kötü anne baba, çocuğunu o kadar terbiye edebiliyor, edemiyor.

Birisini anlattılar dün, evli, koca. Karısına:

"—Namaz kılma!" diyormuş.

İyi ama niye kılmasın. Allah kılın diye emrediyor. Niye kılmayacak?.. Kendisi kılmazmış, babası da kılmazmış. Hâ, anlaşıldı. Babası namazsız, bî-namaz, oğlu da olmuş bî-namaz, karısını da yapmak istiyor bî-namaz... Karısına da namaz kılma diyor. Dedim ki:

"—Namaz kılacak. Allah'ın emridir çünkü. Koca ne derse desin. Kocana da nasihat edeceksin! O herife..." dedim.

Yâni, herif dedim artık ne yapayım.

"—O herife söyle, Allah'ın kılın dediği şeyi kılmamak olur mu?" dedim.

Yâni, Allah Kur'an-ı Kerim'de, "Namaz kılın!" diyor. Namazın çok faydaları var. Yâni, bir bahis açsak namazla ilgili bir vaaz. Bir vaaz yetmez, iki vaaz yetmez. Aylarca namazı anlatsak bitiremeyiz.

Thomas İrvin isminde Kanadalı bir şahıs. Güneydoğu Asya'da diplomatlık yapmış, Kanada elçiliğinde çalışmış, sonradan müslüman olmuş; kitap yazmış. Soruyorlar:

"—Niçin müslüman oldun?"

"—Ben bütün dinleri inceleme fırsatı buldum. Kendim Kanadalı olduğum için Hıristiyanlığı biliyordum, Yahudiliği biliyordum. Güneydoğu Asya'da vazife gördüğüm için Budizm'i gördüm, Brahmanizm'i gördüm… Çeşitli dinleri gördüm, ibadetlerini inceledim." diyor. İyi tamam. "Bir de İslâm'ı inceledim. Baktım ki, İslâm'ın ibadetlerinin hepsinde çok büyük bir güzellik var, bir hikmet var. Yapıldığı zaman bir fayda var. Yapan insan maddeten, mânen, sosyal yönden fayda görüyor." diyor. "Zekât güzel bir ibadet; çünkü toplum faydalanıyor. Namaz güzel bir ibadet, oruç güzel bir ibadet; vücut sıhhat kazanıyor."

İslâm'daki ibadetlerin hepsinde muazzam faydalar ve güzellikler gördüğü için, dünya üzerindeki öteki dinlerle mukayese etmiş, müslüman olmuş. Koca diplomat, alim, fazıl, eser yazan, gazeteci, yazar mukayese ederek müslüman oluyor.

O müslüman oluyor, bizim bî-namaz babanın oğlu, karısını namazdan men etmeye çalışıyor:

"—Namaz kılma!" diyor.



Ne olacak, kepaze?.. Yâni namaz kılmayınca ne olacak; kadın dinsiz olsun, inançsız olsun, imansız olsun da aile yuvası mı yıkılsın?.. Namusunu ve sâiresini ne ile koruyor?.. Dini sayesinde koruyor. Niye Amerikalı gibi değil, veyahut daha başka inançsız insanlar gibi değil?.. İnancından dolayı çok büyük avantajlar var da, sen onun farkında değilsin. Sen bindiğin dalı kesmeye çalışıyorsun. Böyle cahillikler ediyor.

Demek ki, bir insanın özü sözüne uygun olması lâzım! Bu sadece vaizler için bahis konusu değil. Hani hoca halka talkını verir, salkımı kendi yutar. Babalar için de öyle, öğretmenler için de öyle…

Öğretmen okulda tâkibat yapıyor, yüz numaraların kapısından bakıyor; bakalım yukarıdan duman tütüyor mu, içerinde çocuk sigara içiyor mu?.. Ondan sonra dışarı çıktığı zaman eller yukarı, cepler dışarı, haydi bakalım sigara araştırması, ceza, disiplin, bilmem ne...

Peki kendin niye içiyorsun?.. Sigara zararlıysa kendin niye içiyorsun?.. Kendin içiyorsan, ondan sonra öğrencilere ne diye yasaklıyorsun?.. Faydalı bir şeyse, bırak öğrenciler de içsin...

Zararlı bir şeyse, ey öğretmen, sen de bırak!.. Senin de sıhhatine zararlı. Öksürüyorsun, aksırıyorsun, ciğerlerin zifir doluyor, kanser olma ihtimali artıyor. Çeşitli hastalıklar oluyor, damar sertliği oluyor, beynine felç gelebilir... vs. Yavaş yavaş kendini zehirliyorsun.

Demek ki, öğretmen için de aynı şey gerekli, herkes için gerekli. Tüccar için de gerekli. Hayatımızın her anında, her yerinde dürüst olmak, doğru olmak gerekli! Bu hadis-i şerîfte de çok güzel, bu noktaya temas ediliyor.

c. Sàlihler Gibi Olmak

Sonra:

وَتُحِبُّ الصَّالِحِينَ وَلَسْتَ مِنْهُمْ ، وَتُبْغِضُ الْمُنَافِقِينَ وَأَنْتَ مِنْهُمْ.

(*Ve tuhibbu's-sàlihîne ve leste minhüm*) "Salihleri seviyorsun ama, onlardan olamamışsın!.." Eh, sevdiğin insanlar gibi olmaya çalış!..

Bizim dinimiz, model insanları benimseyip onlar gibi olma çalışmasıdır. En güzel model Peygamber SAS Efendimiz'dir, ona benzemeye çalışmak, sünnet-i seniyyesine uymak. *Fenâ fi'r-rasûl* makamına ermek. Rasûlüllah'ta fâni olmak, erimek. Yâni Rasûlüllah'ı iyice içine sindirmek, Rasûlüllah'ın bir gölgesi olmak, onun gibi olmak... Ne kadar güzel!..

(*Ve tübgıdu'l-münâfıkîne ve ente minhüm*) "Münâfıkları sevmiyorsun, tenkit ediyorsun gazetelerde ve sâirelerde… Ağzını açıyorsun, kahvede bacak bacak üstüne atıyorsun, tenkit ediyorsun:

"—Vay falanca adam şöyle yaptı, böyle yaptı..."

İyi ama, sen de şöyle böyle yapıyorsun, o tenkit ettiğin şeyleri yapıyorsun. Olmaz! Yâni o kötülükleri senin de bırakman lâzım!..

İyi, sàlih bir insan nasıl olmalı?.. Bunları sor, vasıflarını öğren, o vasıfları elde etmeye çalış! Münâfıkların alâmetleri nedir, öğren; onlar varsa sende, onlardan kurtulmaya çalış!.. Aziz ve sevgili ve değerli Akra dinleyicileri, işin aslı budur. Yâni, iyi müslüman olmak için, görüyorsunuz bayağı bir bilimsel çalışma yapması

lâzım insanın, kağıtlı kalemli dolaşması lâzım! Biraz da araştırma yapması lâzım!..

Sàlih kimselerin alâmetleri nedir? Haydi bakalım bir araştırma konusu... Ben üniversitede hocayken, bazen talebelere böyle konu veriyordum:

"—Takvâ konusunu inceleyin, bir dosya halinde, 15 sayfa, 20 sayfa hazırlayın!.."

"—İyi bir gencin, müslümanın neler yapması lâzım, nasıl olması lâzım; günlük hayatını nasıl geçirmesi lâzım? Haydi bakalım inceleyin, bir dosya halinde getirin!.." diyordum.

Üç dosya, beş dosya... On, on beş arkadaş bakıyorsun, buna heves etmişler, çalışmışlar. İşte getiriyor:

"—Hocam şöyle bir ödev vermiştiniz, görev vermiştiniz. İşte elimden geldiğince yaptım!" filan diyorlar.

Demek ki, dikkat edersek, gayret edersek, işin peşine takılırsak, aklımızı o meseleye takar da üzerinde durursak, güzel şeyleri öğreniriz, kendimizi geliştirebiliriz.

Geliştirmek lâzım!.. İnsanoğlu kendisini geliştirebilmeli, gelişmeli!.. Kötülüklerden sıyrılmalı, iyilikleri işlemeli ve günden güne, faziletli bir insan olmaya doğru adım adım merdivenlerden yükselmeli, zirveye tırmanmaya çalışmalı! Böylece àbid, zâhid, kâmil, tatlı, sevimli, bilge, hakîm, alim, fâzıl, Ümmet-i Muhammed'e, millete, vatana faydalı bir insan haline gelmeli!

Allah-u Teàlâ Hazretleri, bizde sevmediği ne gibi hal ve huy ve sıfat varsa, bizi onlardan kurtarsın... Bizi sevdiği, güzel sıfatlara sahip eylesin... Sevdiği kul eylesin... Huzuruna sevdiği kul olarak varalım... Rabbimiz bizi sevdikleriyle beraber, bizim sevdiklerimiz, yakınlarımızla beraber cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

16. 12. 1994 – AKRA

31. BAZI ÖNEMLİ GERÇEKLER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Size Avustralya'nın tâ güneyindeki Varnambul (*Warnambool*) şehrinden bağlantı kurarak, canlı yayınla hitab ediyorum.

Bu cuma sohbetimde size, bir hadis-i kudsî okumak istiyorum. Bu kitap, Mekke-i Mükerreme'de çok kıymetli bir kardeşimizin elindeydi. Cidde'de bir eve ziyarete gittiğimiz zaman, "Şunu okuyalım!" demişti, orada görmüştüm. Benim kütüphanemde yoktu. İstanbul'a gelince aldım. Seyahatte de yanıma aldım okumak için. Yazarı da, benim sınıf arkadaşım olan, rahmetli, eski İstanbul müftülerinden Fikri Yavuz olduğu için, onun da ruhu şâd olsun diyerek, onun bu tertip etmiş olduğu "*Kırk Hadîs-i Kudsî*" kitabından, size bir hadis-i kudsî okumak istiyorum, metniyle beraber.

Hadîs-i kudsî, biliyorsunuz Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadisidir. Bir çeşit hadistir ama, bu hadis-i şeriflerde Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri size şöyle buyuruyor..."

Yâni, Allah'tan bir haber naklediyor bize, o rivayet etmiş oluyor. Ona *hadîs-i kudsî* deniliyor.

Bu okuyacağım hadis-i kudsîde, çok güzel bilgiler bulacaksınız. Kalemlerinizi hazırlayın, defterlerinizi hazırlayın, not alın! Tabii şimdi, aslında kalem deftere de lüzum kalmadı. Radyonuzun yanında eğer teybiniz varsa, banda alırsınız, iş biter.

a. Hased ve Gıybeti Terk Etmek

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm diye başlıyorum. Allah'ın adıyla, Rahmân ve Rahîm olan Rabbimizin adıyla başlıyorum:

يَقُولُ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ : يَا ابْنَ آدَمَ ! مَنْ قَنَعَ اسْتَغْنَى ، وَ مَنْ تَرَكَ

الْحَسَدَ اسْتَرَاحَ . وَمَنْ تَرَكَ الْحَرَامَ يَخْلُصُ لَهُ دِينُهُ ، وَ مَنْ تَرَكَ

الْغِيبَةَ ظَهَرَتْ مَحَبَّتُهُ وَتَوَفَّرَتْ حَسَنَاتُهُ. وَمَنِ اعْتَزَلَ عَنِ النَّاسِ سَلِمَ مِنْهُمْ. وَمَنْ قَلَّ كَلامُهُ كَمُلَ عَقْلُهُ. وَمَنْ رَضِيَ بِالْقَلِيلِ مِنَ الرِّزْقِ فَقَدْ وَثِقَ بِمَا عِنْدَ اللهِ . يَا ابْنَ آدَمَ ! أَنْتَ لاَ تَعْمَلُ بِمَا تَعْلَمُ فَكَيْفَ أَنْتَ تَطْلُبُ عِلْمَ مَا لَمْ تَعْلَمْ . أَفْنَيْتَ عُمْرَكَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا وَمَا تَطْلُبُ الْجَنَّةِ ، كَأَنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّكَ لاَ تَمُوتُ غَداً ، وَتَجْمَعُ الْمَالَ كَأَنَّكَ مُخَلَّدٌ. إِنَّ اللهَ أَوْحٰى إِلَى الدُّنْيَا : يَا دُنْيَا ، أَحْرِمِي الْحَرِيصَ عَلَيْكِ ، وَ ابْتَغِي الزَّاهِدَ فِيكَ ؛ وَ اسْتَخْدِمِي الْحَرِيصَ ، وَاخْدِمِي الزَّاهِدَ فِيكِ.

(*Yekùlü'llàhu azze ve celle*) "Aziz ve celîl olan Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki..." diyor Peygamber Efendimiz. (*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu!" Tabii, biliyorsunuz hepimiz Ademoğluyuz. Tek kişiye hitab ediliyor ama, bir cinse hitab edildiği için Hazret-i Adem'in oğlu olan herkes muhatap oluyor. "Ey insanlar!" demek gibi oluyor dolayısıyla, hepimize bu hitap.

"Ey Ademoğlu! (*Men kanea*) Kim kanaatkâr olursa, (*istağnâ*) zenginleşir." Yâni zengin gibidir, müstağni bir durumda olur. Kanaatkârlık iyidir.

(*Ve men tereke'l-hasede*) "Kim hasedi terk ederse..." Başkalarını kıskanmayı, başkalarının elindeki nimetleri görüp de karnı ağrımak diyoruz biz; karnı ağrımak değil de canı sıkılıyor, kıskanıyor işte. "Kim hasedi terk ederse (*istirâha*) müsterih olur, huzurlu olur." Hased insanın kendisini de mahveder. Yâni, sirkenin içine konulduğu bir alüminyum kabı yeyip bitirdiği gibi, asit olduğu için madenî kabı bitirdiği gibi, hased insanı da hasta eder, mahveder, çeşitli dertlere düşürür. Onun için, buyuruyor ki Rabbimiz:

“—Kim kanaatkâr olursa zengin olmuş olur. Bir çeşit zenginlik, zenginliğin rahatlığı gibi müstağni bir insan olur. Kim hasedi terk ederse, kıskanmayı terk ederse, müsterih bir insan olur, yâni rahatlar, huzurlu bir insan olur.”

(*Ve men tereke'l-harâme yahlüsu lehû dînühû*) “Kim haramı terk ederse, onun dini hàlis muhlis bir dindarlık olur, iyi bir din olur.” Demek ki haramlardan kaçınmak, dinimizin böyle som altın gibi prıl pırıl kıymetli olması için son derece önemli... Haramlardan kaçınmadan iyi bir dindarlık mümkün değil. Takvâ ehli olacağız, haramlardan kaçınacağız.

Hatta, Peygamber SAS'in başka hadis-i şerîflerini de okuyoruz, biliyoruz, siz de duymuşsunuzdur ki, şüpheliden bile kaçarlardı sahabe-i kiram, harama düşeriz diye korkularından... Şüpheli ama helâl olan şeylerden bile uzak dururlardı. Çünkü, şüpheliden kaçan dinini korumuş olur. Haramdan korunan dinini halis muhlis yapmış olur.

(*Ve men tereke'l-gıybete zaharet mehabbetühû*) “Kim gıybet etmeyi bırakırsa, gıybet etmezse, bu işi yapmazsa, onun sevgisi gönüllere yayılır. Sevgisi aşikâre olur. Yâni herkes onu sever.”

Onun için, başkalarını çekiştirmemeye, aleyhinde konuşmamaya, sanki karşımızdaymış da duysa darılacakmış gibi hayal ederek aleyhte konuşmamaya, yâni gıybet etmemeye çalışacağız.

Tabii biliyorsunuz, gıybet konusunda çok meşhur bir hadis-i şerîf var. Demişler ki:

“—Yâ Rasûlallah, gıybet ettiğimiz kimsede o bizim söylediğimiz kusur gerçekten var ise?..”

“—Zaten gıybet, var olan bir kusuru söylemektir, o zaman gıybet oluyor, o günah. Olmayan bir kusuru, yok olduğu halde, olmadığı halde kusur diye bir şeyi uydurup da söylüyorsan; o zaman bühtan oluyor, iftira oluyor. O daha fena...” buyurmuş.

Gıybet de fenâ, bühtan da fenâ, iftira da fenâ... O bakımdan, gıybeti terk etmemiz önemli bir ahlâki durumdur.

Sonuç ne?.. Eğer biz gıybeti terk eden bir insan olursak, bizim sevgimiz gönüllere yayılacak, herkes bizi sevecek. Yâni, (*zaharat mehabbetühû*) “Muhabbeti zàhir olur, herkes onu sever.”

(*Ve tevefferet hasenâtühû*) “İyilikleri de çoğalır.” Tabii, Allah ona bir bereket veriyor gıybet etmediği için, hasenatı, iyilikleri yapmağa imkân buluyor. Çünkü, iyilikleri yapmağa kuvvet de Allah’tandır:[155]

لاَ حَوْلَ ، وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ

(*Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llàhi’l-aliyyi’l-azîm*) diyoruz. Bu sözü hepimizi söylüyoruz. Ne demek. Yâni, “Allah’tan başka güç kuvvet sahibi yoktur, bütün güç kuvvet Allah’ın elindedir. Her şey onun gücüyle, kuvvetiyle, müsaadesiyle oluyor.” demek.

Buna büyüklerimiz gizli tevhid demişler. *Lâ ilàhe illa’llàh,* aşikâre tevhid; Allah’tan başka ilâh yok. *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llàh,* gizli tevhid. Yâni, işin iç yüzünde anlıyoruz. Etrafımızda dönen, dolaşan olayların arkasında onları takdir eden Allah’ın kudreti var, onun gücü var. Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin mukadderatıdır, onun dilemesiyle, kudretiyle oluyor. Dilemezse olmaz. İşte o *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi’llàh* da, o zaman gizli tevhid oluyor. O şuura müslümanın ermesi lâzım!

Tabii iyilik yapmaya kuvvet de, o zaman Allah’ın verdiği bir nimet insana... Neden, nereden hasıl oluyor bu?.. Kul iyi olduğu zaman, Allah ona iyilik yapma imkânı bahşediyor. Kul iyi olmadığı zaman, ona iyilik yapmayı nasib etmiyor. Kötülük yapmaya düşürüyor.

“Meselâ bir insan, —başka hadis-i şeriflerden yine bildiğimiz— bir günah işleyen başka insanı kınarsa, ayıplarsa, “Vay edepsiz, yapmış öyle, tüh...” vs. filan derse; o kınadığı günaha Allah onu düşürür. Düşürmeden canını almaz.” diye böyle bir tehditli hadis-i şerif var.

---

[155] İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1276, *Dua* 34/16, no:3878, Ubâde ibn-i Sâmit RA’dan.
İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.III, s.226, no:946, Sa’d ibn-i Ebî Vakkas RA’dan.
Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.I, s.299, no:1003, Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.
Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.5, s.33, Enes ibn-i Mâlik RA’dan.
Kenzü’l-Ummâl, c.15, s.1376, no:43612.

O halde ne yapacağız?.. Günahkârı kınayamıyoruz. Kınama müsaadesi yok. Ne var?.. Dua etmek var, düzeltilmesine çalışmak var. Islahına gayret etmek var. Arkasından, “Yâ Rabbi, bunu ıslah eyle!” diye dua etmek olabilir.

Demek ki, insan gıybeti terk ederse iki şey oluyor: Herkes kendisini seviyor, sevgisi yayılıyor insanlar arasına. Bir de iyilikleri artıyor. Demek ki Allah ona hasenat yapmak, iyilik yapmak imkânı bahşediyor. *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llàh* ya, her şey Allah'ın izniyle, onun verdiği kuvvetle oluyor ya demek ki o zaman kuvvet buluyor.

O halde, hasenatı çok olan bir insan olmak istiyorsak, demek ki dilimizi tutmak bir çare. Kimsenin aleyhinde konuşmamak, gıybet etmemek güzel bir çare... Tabii böyle olunca da, toplumlar muhabbetli olur ve müslümanlar birbirlerini sevdiği, saydığı, iş birliği yaptığı için de sonuçlar çok güzel olur.

(*Ve meni'tezele ani'n-nâsi selime minhüm*) “Kim insanlardan uzaklaşırsa, onlardan kurtulmuş olur, selâmette olmuş olur.” Yâni çılgın kalabalıklara, vasıfsız kalabalıklara, insanların arasına girdi mi insan tabii onların günahları, günahkâr durumları, hatalı sözleri, işleri, düşünceleri, hareketleri, zevkleri, yamuk zevkleri, çarpık zevkleri insana tesir eder, tabii zararlı olur. Onlardan uzak durduğu zaman, selâmette olur insan. Pekiyi ne yapacağız; yâni insanlardan kaçan, dağ başlarında kendi başına yaşayan, kendince kapanık insanlar mı olacağız?.. Hayır!.. Peygamber SAS Efendimiz alimlerle, sàlihlerle beraber olmayı, onların sohbetine devam etmeyi, (*câlisü'l-küberâe*) büyük insanlarla her bakımdan, maddeten ve mânen, ahlâken büyük insanlarla dostluk ve ahbaplık etmeyi, âlimlerle düşüp kalkmayı, onların sohbetlerine devam etmeyi tavsiye ediyor.

Demek ki, kimlerle görüşeceğimizi seçmemiz gerekiyor. Ve daima en yüksek, en kaliteli, en ahlâklı, en bilgili, en güzel insanların yanında olmaya çalışmalıyız. Böylece bilgimizi arttırmış oluyoruz, görgümüzü arttırmış oluruz. Onlardan güzel şeyleri görerek, onların güzel ahlâkı bize de aksederek, biz de çok şeyler kazanmış oluruz. Yâni İslâm'da tamamen insanlardan kaçmak yok; vasıfsız, günahkâr insanlardan uzak durmak var.

Salih, àbid, zâhid, âlim, fâzıl, kâmil insanların sohbetine can atmak ve koşmak gerekiyor.

"—Pekiyi, alim, fazıl insanlara gideceğiz. Öteki cahil, fâsık, fâcir insanlar ne olacak?.."

Onlarla da alimler, mürşidler uğraşacak. Tabii, onları doğru yola getirmek için çalışmalar yapacak. Onları içkiden kurtarmağa çalışacak, kumardan kurtarmağa çalışacak, zinadan kurtarmağa çalışacak... Tabii, böyle yüksek vasıflı insanlar onlarla mücadele ederken, onları kurtarmağa çalışırken, kendilerini Allah korur. Ama kendi gücü bu kadar kuvvetli olmayan başka insanlar, onlarla ahbaplık ederken, onların huylarına, alışkanlıklarına kendileri de saplanabilirler. Zayıf insanın başkasının yanında etkilenmesi, dolayısıyla zarar görmesi bahis konusu olur.

Yâni, bir açıklama yapmış olduk. Evet, insanlardan ayrılan, uzaklaşan selâmete erer, onlardan kurtulmuş olur. Şerleri vardır, dedikoduları vardır, çeşitli zararları vardır, onlardan kurtulmuş olur. Vasıfsız insanlardan, günahkâr, şerli insanlardan uzaklaşacağız. Bunu anlıyoruz ama, bir de ihtar ediyoruz ki:

"—Sakın bu genelleştirilmesin! İyi insanların sohbetine koşmak lâzım! Alim, fazıl, kâmil insanları, büyük şahsiyetleri daima arayıp bulmağa çalışmak lâzım!" diye orasını da hatırlatıyoruz, parantez içinde.

Hadis-i kudsînin içinde olmamasına rağmen, mânâ iyi anlaşılsın diye söylüyoruz.

Peygamber Efendimiz'in bize bildirdiğine göre, hadis-i kudsînin devamında Rabbimiz şöyle buyuruyor:

(*Ve men kalle kelâmühû, kemüle aklühû*) "Kimin sözü az olursa, aklı kâmil olur."

Evet, çok konuşan, çok hata eder. "Çok bilen çok yanılır." demiş büyüklerimiz. Biz onu, "Çok söyleyen çok yanılır." diye de söyleyebiliriz. Bu da doğrudur. Çünkü, "Çok söz yalansız olmaz!" da demişler. Az konuşmalı ki, insanın düşünmeye vakti olsun, fırsatı olsun ve söylediği sözleri düşüne düşüne söylesin. Tabii, düşüne düşüne söz söyleyince de, aklı idman yapmış oluyor. Yâni, egzersiz yapmış oluyor. Binâen aleyh, düşünen, mütefekkir bir

insan olmuş oluyor. Aklı da böylece gelişir tabii. Sözü az olanın aklı kâmil olur.

(*Ve men radıye bi'l-kalîli mine'r-rızkı, fekad vesika bimâ inda'llàh*) "Rızka, kendisine Allah'ın nasib ettiği az bir şey de olsa ona kanaat gösteren, râzı olan kimse Allah'ın indindeki hazinelere, Allah'ın elindeki sonsuz nimetlere güvenmiş demektir."

Yâni, "Az olsun, ne yapalım, bu gün bu kadar kazanmışım!" diyecek, müsterih, mutmain, râzı... Neden râzı? Nasıl olsa Mevlâ yarın gene verir. Ne olacak, Allah'ın indindeki nimetler bitmez, tükenmez nimetler. Bugün verdiği gibi yarın da verir. Bugün az olur, yarın çok olur. Yarın gene bu kadar olsa, gene yarınki işi bile hallederim diye düşünülmüş oluyor. Demek ki, Allah'ın indindeki nimetlere güvenmiştir demektir.

O halde elimizle çalışacağız, çabalayacağız. Alnımızın teriyle helâlinden kazanacağız tabii. Az veya çok geçebilir. Yâni, ne miktarda geçerse ona da müsterih olmak, râzı olmak lâzım! Bu da Allah'a güvenmenin bir tezahürüdür.

İnsanoğlu, istikbâl endişesinden dolayı depo ediyor malı mülkü. "Aman çocuklarım rahat etsin... Aman istikbalde emekli olunca rahat edeyim!" filân diye, ihtiyacından fazlasını kazanıp depo ediyor. Depo etme huyu var insanoğlunda.

Tabii, İslâm'da böyle değil. İslâm'da kazanmak var helâlinden. Ne kadar kazanmışsa ona rıza göstermek var. Kazancının belli bir miktarını da farz olarak hayra sarf etmek gerekiyor. İslâm böyle. Tabii bir miktar da ihtiyaç ihtiyat akçesi olarak saklamak yasak değil ama, mâli görevleri de hiç, asla unutmamak lâzım.

Böyle bir korku içinde malın bekçiliğini yapıp, yemeyip, yedirmeyip böyle peyniri kavanozun içine koyup da dışını yalamak falan gibi, parası var ama yemiyor, yedirmiyor. Sonra tabii mirasçılar paylaşıp gidiyorlar. Öyle olmaması lâzım. İnsan yemeli, yedirmeli, hayrını, hasenâtını yapmalı, sevapları da kazanmalı. Yâni sağlığında bu işlerin hepsini yapmış olması ne kadar güzel, akıllıca bir hareket olur.

b. Bildiğiyle Amel Etmenin Önemi

Sonra hadis-i şerif devam ediyor:

يَا ابْنَ آدَمَ ! أَنْتَ لاَ تَعْمَلُ بِمَا تَعْلَمُ فَكَيْفَ أَنْتَ تَطْلُبُ عِلْمَ مَا لَمْ تَعْلَمْ. أَفْنَيْتَ عُمْرَكَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا وَمَا تَطْلُبُ الْجَنَّةَ ، كَأَنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّكَ لاَ تَمُوتُ غَداً ، وَتَجْمَعُ الْمَالَ كَأَنَّكَ مُخَلَّدٌ.

(*Ye'bne âdem, ente lâ ta'melü bimâ ta'lemü fekeyfe ente tatlübü ilme mâ lem ta'lem?*) Bir soru, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden biz Ademoğullarına: "Ey âdemoğlu! Sen bildiğinle amel etmiyorsun ki, neden bilmediğin konuları öğrenmek istiyorsun, onları bilmeyi istiyorsun? Bildiğini yapmıyorsun ki... Ötekileri de öğreneceksin de ne olacak? Bildiğini yapmıyorsun, onu da yapmayacaksın!"

Bir itâb var tabii bu soruda biz Ademoğullarına... Ne çıkıyor? Yâni biz mü'minler, Allah'a inanmış kullar olarak ne yapacağız? Bildiğimizle amel edeceğiz, bildiğimizi uygulayacağız. Allah'ın emirlerinden bildiğimiz Allah'ın sevdiği işleri yapacağız. Bildiğini işlemeden, ilmiyle àmil olmadan, bilmediği şeyleri istemenin sonucu nedir?.. Vebali artar. Yâni öğrenirsin, bir daha öğrenirsin, bir daha öğrenirsin... Ne olur? Ahirette Allah-u Teàlâ Hazretleri sorgu sual eder:

"—Ey kulum, bildin de niye uygulamadın, öğrendin de niye tatbik etmedin?" der.

Onun için öğrenmeli, öğrenmek çok sevap ama, öğrendiğini hemen uygulamalı, tatbikata geçirmeli!.. Hatta diyor ki büyüklerimiz, kendilerinden feyz aldığımız hocalarımız:

"—Bir hadis-i şerifi duyunca, hemen uygulamalı insan... Bir ayet duyunca hemen uygulamalı!"

Biliyorsunuz, "İçki haramdır!" diye ayetler inince, Medine ahalisi, Medine'deki müslümanlar ne yaptılar?.. İçki haram değilken, demek ki evlerinde, küplerinde içkiler bulunuyordu anlaşılan… İçki haramdır diye ayet-i kerime inince, Medine'nin

sokaklarının kenarlarından seller gibi içkiler akmış. Neden? Haramdır dedi Allah, ayet indirdi. Bitiyor artık.

"—Ben bu küpü ne yapayım? Satayım mı gayr-i müslimlere, veyahut içine tuz atıp sirke mi yapayım?" vs. diye böyle tereddüt ve çeşitli kaçamak yolları aramamışlar. Mâdem haramdır; küpleri devirmişler, atmışlar, gitmişler.

Demek ki, insan bildiğini böyle sahabe-i kiram *—rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn—* gibi hemen uygulamalı! O zaman insan, sahabelerin derecesi gibi öyle güzel dereceleri, sevapları kazanabilir.

Devam ediyor hadis-i şerif, diyor ki:

أَفْنَيْتَ عُمْرَكَ فِي طَلَبِ الدُّنْيَا وَمَا تَطْلُبُ الْجَنَّةَ ، كَأَنَّكَ تَعْلَمُ أَنَّكَ لاَ تَمُوتُ غَداً ، وتَجْمَعُ الْمَالَ كَأَنَّكَ مُخَلَّدٌ.

(*Efneyte umreke fî talebi'd-dünyâ ve mâ tatlubü'l-cenneh, keenneke ta'lemü enneke lâ temûtü gaden, ve tecmeu'l-mâle keenneke muhalledün*) "Ey insanoğlu, ömrünü harcadın, fâni ettin, ifnâ ettin, yok ettin. Dünyalık taleb edeceğim diye ömrünü geçirdin. (*Ve mâ tatlubü'l-cenneh*) Ama, cenneti taleb etmek için bir gayret göstermiyorsun!" Dünya fâni ömrünü harcadın bu fâni dünya için. Ama cennet ebedî, cenneti taleb etmek için bir gayretin yok..."

(*Keenneke ta'lemü enneke lâ temûtu gaden*) "Sanki sen yarın ölmeyeceğini biliyormuşsun gibi bir garanti içindesin!" Cennete böyle bir çalışma içinde değilsin. (*Ve tecmeu'l-mâle keenneke muhalledün*) Sanki dünyada ebedî kalacakmışsın gibi mal topluyorsun. Halbuki topladığın ihtiyacından kat kat fazla. Oyalanıyorsun." "*Mal da yalan, mülk de yalan; var biraz da sen oyalan!*" diye kestirme söylemiş Yunus Emre'miz Rh.A:

Mal sahibi, mülk sahibi!
Hani bunun ilk sahibi?
Mal da yalan, mülk de yalan;
Var biraz da sen oyalan!..

Bu gerçeği insan, ömrünün sonuna doğru anlıyor. Onu anlayıncaya kadar da, başka insanların düştüğü hatalara düşüyor. Çalışacağım, kazanacağım, biriktireceğim... Çalışacağım, kazanacağım, biriktireceğim... İyi güzel ama, hayrın, hasenâtın ne? Öleceksin, ölüverirsin, belki hemen yarın öleceksin!.. Ona hazırlığın ne?.. Hayır hasenât yok, ahirete hazırlık yok, cenneti taleb yok... Ömrü dünyalık talebinde geçiriyor insanoğlu, büyük bir gaflet...

Ve bu hadisin bu cümlesi de, bizler için büyük bir ikaz. Ne yapmalıyız?.. Yarın ölecekmiş gibi ahirete hazırlanmalıyız. Dünyada ebedî kalmayacağımızı bilmeliyiz, ona göre davranmalıyız. Kazancımızın bir kısmıyla hayır hasenât yapmağa çalışmalıyız. Bak, İslâm her yerde hizmet bekliyor müslümanlardan. Hizmetler de parayla oluyor. Her şeyde kesenin ağzını açmak gerekiyor.

Emin olun, işte bu Avustralya'yı görüyoruz, Avrupa'yı görüyoruz, Amerika'yı görüyoruz, geziyoruz. Çok büyük hayırlar yapmışlar bunlar... Yâni, keselerinin ağzını açmışlar, dinî müesseselerini kurmuşlar. Çok zengin dinî müesseseleri, çok büyük mülkleri var. Bunlar neden oluyor?.. Herkes bağışta bulunduğu için oluyor.

Biz müslümanlar, Allah'ın sevgili kulları ahirette yaptığımız hayrın mükâfatla karşılanacağını biliyoruz. Hayır hasenât yapmakta onlardan geri kalırsak, olmaz. Onlardan, emin olun, hayır ve hasenâtın miktarları bakımından da geriyiz. Yâni onlar çok hayırlar yapmışlar.

Deniliyor ki meselâ Münih için:

"—Münih'in üçte biri kilisenin mülküdür."

Hatta eskiden tamamen kiliseninmiş de, işte işe yaramayanlarını satıyorlar. Bazen kiliseleri müslümanlar satın alıyor, ibadeti yapabilelim filan diye.

c. Dünya Hırsının Kötülüğü

Evet, aziz ve muhterem kardeşlerim! Bu gerçekler, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin Peygamber Efendimiz'e, bu hadis-i kudsîde

vahyetmiş olduğu önemli gerçekler... Onun için dikkatle dinleyin, not alın, banda alın diye söylemiştim. Son cümlelere yaklaştık:

إِنَّ اللهَ أَوْحٰى إِلَى الدُّنْيَا : يَا دُنْيَا ، أَحْرِمِي الْحَرِيصَ عَلَيْكِ ، وَابْتَغِي الزَّاهِدَ فِيكِ ؛ وَاسْتَخْدِمِي الْحَرِيصَ ، وَاخْدِمِي الزَّاهِدَ فِيكِ.

(*İnna'llàhe evhâ ile'd-dünyâ*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri dünyaya vahyetti ki..." Dünya tabii bizim için bir cansız varlık ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri her canlı cansız varlığa rubûbiyetiyle, ulûhiyetiyle hitap ediyor, emrediyor ve onlar da o emre uygun hareket ediyorlar. Aylar, yıldızlar, güneşler, maddeler, atomlar... Her şey Allah'ın emriyle hareket ediyor. Dünyaya dedi ki Allah-u Teàlâ Hazretleri:

(*Yâ dünyâ!*) "Ey dünya, ey dünyalık, ey mal, mülk, mevkî, makam vs... (*Ahrimi'l-harîs*) Hırslı insana haram ol!.. Yâni gitme, hırslı insan seni elde edemesin, hırslı insanın eline girme. (*Ahrimi'l-harîsa aleyki*) Sana haris olan insana, kendini haram eyle, eline geçme! (*Ve'btağı'z-zâhide fîki*) Sana karşı zâhidâne davranan, sırt döndüren, Allah'ın rızasını düşünen, ahireti kazanmak için dünyaya önem vermeyen àbid, zâhid insanların eline girmeğe çalış, onlara git! (*Ve'stahdimi'l-harîs*) Sana karşı haris olan insanı sen köle gibi kullan! (*Va'hdimi'z-zâhide fîki*) Sana karşı zâhid olan kimseye de hizmet eyle." diye dünyaya vahyettiğini bu hadis-i şerif bildiriyor.

Muhterem kardeşlerim! Tarih boyunca àbidlerin, zâhidlerin, Allah'ın sevgili kulu, halis muhlis büyük zâtların, evliyâullahın hayatları okunursa, onların yaşam tarzları incelenirse, bu gerçek görülür. Hakîkaten, gerçekten dünyaya kıymet vermemiştir, ölümü göze almıştır, Allah'ın rızasını kazanmak istemiştir...

Ecdadımız ortada... Bu diyarlara niçin gelmiş dedelerimiz Orta Asyalardan, Orta Doğulardan?.. Allah'ın dinini yaymak için, Allah yolunda şehid olmak için. Allah hem onlara ömür vermiş, hem mal mülk vermiş, hem bu koca diyarları vermiş. Biz de onlara verilen o ikramların kalanlarıyla, bir kısmı elimizden çıktığı halde, hâlâ istifade ediyoruz.

Demek ki Allah, dünyayı istemeyip ahireti isteyene dünyalığı veriyor. Ahireti unutup da, dünyalığı elde etmek isteyene, vermiyor ve onu köle gibi kullandırtıyor. Ama àbid, zâhid, Allah'ın sevgili kuluna da, dünya köle gibi hizmet ediyor. Yâni, kös kös de olsa, istese de istemese de, ona hizmetkâr oluyor. Zâten Allah emredince, istememesi de bahis konusu değil...

Onun için, dinin bu gerçeklerini, bu hadis-i kudsîde okuduk. İlâhî gerçekler bunlar... Bunları anladığımıza göre, hayatımızı buna göre tanzim edelim! Allah'a güzel kulluk etmeye çalışalım, ahireti kazanmaya çalışalım! Allah-u Teàlâ Hazretleri hem dünyamızı, hem ahiretimizi mâmur eylesin...

Şu mübarek cuma gününde, bu mübarek hadis-i şerifi okudum. Uzak diyarlardan size sevgiler ve selâmlar ederim. Burada aile eğitim kampımız var. Çocukları, aileleri, gençleri, hanımları, beyleri eğitecek on günlük bir kamptayız. Bir üniversitenin kampusünde eğitim çalışmaları yapıyoruz. Onların selâmlarını da sizlere arz ederim.

Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi nice nice kandillere, cumalara sıhhatle, afiyetle erdirsin... Ömrünüzü àrifâne, zâhidâne, Allah'ın rızasına uygun, bu hadis-i şerîflerin, bu kudsî hadis-i şerîflerin mânâlarına uygun, àrifâne bir şekilde geçirmeyi nasib eylesin... Ömrünüzü hayırlı, bereketli eylesin... Rabbimizin huzuruna sevdiği, râzı olduğu kullar olarak, yüzlerimiz ak, alınlarımız açık olarak, sevdiği kulu olarak varalım... Rabbimiz cümlemizi cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin, sevgili ve değerli Akra dinleyicilerim!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

30. 12. 1994 – AVUSTRALYA

32. BAZI GÜZEL DAVRANIŞLAR

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Cumanız mübarek olsun. Allah cümlenize nice mübarek günlere mesut ve bahtiyar olarak ulaşmayı nasip eylesin.

Peygamber SAS Efendimiz, Allah tarafından alemlere rahmet olarak gönderilmiş. Allah'ın elçisi, peygamberlerin serveri, hàtemü'n-nebiyyîn Muhammed-i Mustafâ SAS... Onun sözlerinin hepsi kıymetlidir. Çünkü Kur'ân-ı Kerîm'de;

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى . إِنْ هُوَ إِلاَّ وَحْيٌ يُوحٰى (النجم:٣-٤)

(*Ve mâ yentıku anil-hevâ. İn hüve illâ vahyün yûhâ*) [O kendiliğinden konuşmaz. Onun konuşması ancak bildirilen bir vahiy iledir.] (Necm, 53/3-4) buyrulmuştur.

Beşer sözlerinin en kıymetlisi Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sözüdür. Peygamber SAS Efendimiz'in sözlerine hadis-i şerif denir.

Peygamber Efendimiz'in hadis-i şerifleri içinde bir de, *ilâhî hadisler* veya *kudsî hadisler* denilen bir bölüm vardır. Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i şeriflerde, "Allah-u Teàlâ Hazretleri size şöyle buyuruyor." diye, Allah'ın bizden istediği, bize buyurduğu birtakım konuları anlatıyor. Bu bakımdan, yâni Allah'tan rivâyet ederek Peygamber Efendimiz'in söylediği söz olması bakımından, hadis-i kudsîlerin özel bir güzelliği vardır. Hadis-i şerifler içinde müstesna mevkii vardır.

Ben de seyahatlerimde, yanıma birkaç kitap alırım. Hatta, çantam kolumu ağrıtacak kadar ağır da olur bazen. Birkaç kitap derken, biraz da ölçüyü kaçırıyorum galiba... Bu sefer de kudsî hadislerden kitaplar almıştım yanıma... O kudsî hadis-i şeriflerden birkaç tanesini size nakletmeyi uygun gördüm. Çünkü Peygamber Efendimiz'in sözüdür ama, Allah'tan rivâyet edilerek,

onun “Allah şöyle buyuruyor...” diye söylediği sözlerdir, çok güzel sözlerdir. Sizin için de önemli bu halde olması.

Ben iş sağlam olsun diye, hadis-i şerifin Arapça metnini de okuyacağım. Buyuruyor ki râviler:[156]

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رضي الله عنه ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : إِنَّ اللَّهَ تعالى يَقُولُ يومَ الْقِيَامَةِ : يَا ابْنَ آدَمَ ، مَرِضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي ! قَالَ : يَا رَبِّ ، كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلانًا مَرِضَ ، فَلَمْ تَعُدْهُ ! أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ. يَا ابْنَ آدَمَ اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي قَالَ: يَا رَبِّ ، كَيْفَ أُطْعِمُكَ ، وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلانٌ فَلَمْ تُطْعِمْهُ ! أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ ، لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي. يَا ابْنَ آدَمَ ، اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي ! قَالَ : يَا رَبِّ ، كَيْفَ أَسْقِيكَ ، وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ قَالَ : اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلانٌ ، فَلَمْ

---

[156] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.1990, no:2569; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.404, no:9231; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.503, no:269; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.182, no:517; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.309, no:8722; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.534, no:9182; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.115, no:28; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.V, s.235, no:8053; İbn-i Ebî Hàtim, *İlel*, c.II, s.164, no:1985; Taberânî, *Mekârim-i Ahlâk*, c.I, s.208, no:170; Beyhakî, *el-Esmâ' ve's-Sıfat*, c.II, s.4, no:460; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1259, no:43277; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.296, no:7329.

تَسْقِهِ ! أَمَا عَلِمْتَ إِنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ ، وَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي ؟ (م.)

RS. 2/900 (*An ebî hüreyrete radıya'llàhu anh*) İmam Müslim diye bir büyük hadis alimimiz vardır, Nîsabur şehrindendir, Horasan diyarından. O kitabına yazmış. *Sahih* isimli kitabı çok önemli bir eserdir. Buhârî'den sonra en önemi kaynak kitaplardandır. O rivâyet etmiş. (*An ebî hüreyrete*) "Ebû Hüreyre RA'dan."

a. Ebû Hüreyre RA

Bu Ebû Hüreyre RA da, Ashâb-ı Suffa'dandır. Yâni Peygamber Efendimiz SAS'in mübarek mescidinde... Biliyorsunuz, Medine-i Münevvere'ye geldiği zaman, Rasûlüllah Efendimiz bir müddet Ebû Eyyüb el-Ensârî Hazretleri'nin evinde kaldı. Kimdi bu Ebû Eyyüb el-Ensârî Efendimiz RA, Peygamber Efendimiz'i evinde misafir etmiş olan mübarek, biraz da akraba oluyor anne tarafından; kimdir?.. İstanbul'u fethetmek için gelen Arap ordusunda cihad için bulunup da, orada vefat etmiş, şehid olmuş olan bir zât-ı muhteremdir, büyük sahabîdir. Ebû Eyyüb el-Ensârî diyoruz, İstanbul'un bir semtine ismini vermiş, Eyüp Sultan semti diye anıyoruz.

Tabii, bir müddet onun evinde kalmıştı, biliyorsunuz Peygamber Efendimiz. Ondan sonra hemen bir mescid bina etti. Çünkü mescid mü'minler için sosyal hayatın merkezidir, can noktasıdır, en önemli yeridir. Her şeyden önce mü'minlere mescid lazımdır.

Geçenlerde bir hadis-i şerifte okumuştum ve bunu ben naklettim muhtelif yerlerde kardeşlerime, sizlere de nakletmiş olayım. Peygamber Efendimiz, Ebü'd-Derdâ RA'ın rivayet ettiğine göre buyurmuş ki:[157]

---

[157] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.445, no:27553; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LIX, s.340, Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.978, no:20372; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XIX, s.153, no:20443.

مَا مِنْ خَمْسَةِ أَبْيَاتٍ ، لاَ يُؤَذَّنُ فِيهِمْ بِالصَّلاَةِ ، وتُقَامُ فِيهِمْ بِالصَّلاَةِ ؛ إِلاَّ اسْتَحوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ (حم. طب. عن أبي الدرداء)

RE. 381/5 (*Mâ min hamsetü ebyâtin*) “Beş ev yoktur ki, hiç bir beş tane ev yoktur ki, (*lâ yüezzenü fîhim bi’s-salâh, ve tükàmü fîhim bi’s-salâh*) içinde namaz için ezan okunmuyor ve namaz için ikàmet getirilmiyor; (*ille’stahveze aleyhimü’ş-şeytàn*) şeytan oraya hàkim olur, şeytan oraya bastırır, gàlip gelir.”

Hani bu yayla olur, mezrâ olur. Duyuyorsunuz Doğu Anadolu’da mezralar var, yaylalar var deniliyor. Köy olur, herhangi bir yerleşme yeri...

“—Eğer beş aile bir yere yerleşmişse; orada ezan okumak, kàmet getirmek, cemaatle namaz kılmak gerekir. Eğer onlar böyle yapmazlarsa, şeytan oraya hàkim olur.” buyuruyor.

Mehmed Akif rahmetlinin dediği gibi:

Bu ezanlar ki, şehâdetleri dinin temeli;
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli!

Ezanlar çok önemli ve bir yerde beş kişilik bir birikim oldu mu, orada ezan ve kàmet gerekiyor.

Tabii, Peygamber Efendimiz de hemen Medine-i Münevvere’de Mescid-i Saadetini yaptırmış.

Biliyorsunuz; herkes, devesinin yularını tutup evine misafir etmek istemiş. Buyurmuş ki:

“—Siz onu serbest bırakın, o vazifelidir, ne yapacağını biliyor.”

Peygamber Efendimiz’in devesi bile bir başka deve... Yâni, nereye oturacağını biliyor. İlkönce bir yerde oturmuş, yâni deve çökmüş; ıhmak diyoruz, çökmek diyoruz. Deveyi görmüş olanlar bu kelimeyi bilirler, bilmeyenler de öğrensinler. Sonra kalkmış, biraz daha yürümüş. Ebû Eyyûb el-Ensârî, Hàlid ibn-i Zeyd Hazretleri’nin, şu Eyüp Sultan semtimizin medâr-ı iftiharı, büyüğümüz, başımızın tâcı, mihmandâr-ı peygamberî Ebû Eyyûb el-Ensârî Hazretleri’nin evinin önünde durunca, orada misafir



olmuş Peygamber Efendimiz. Ama ilk durduğu yer de mescidin olacağı yer. Orada Mescid-i Nebevî binâ edilmiş.

Şimdi hacca gidenlerin Mescid-i Nebevî'de çok rağbet ettikleri bir bölümü vardır, direkler beyaz mermerle kaplanmıştır. İşte orası mescidin ilk aslî yeri... Peygamber Efendimiz'in kabrinin olduğu yer de, Peygamber Efendimiz'in Hazret-i Aişe Vâlidemiz'e ait olan hücresidir. Orada vefat ettiği için, vefat ettiği yere defnedilmiştir. O da mescidin yanı oluyor yâni. Peygamber Efendimiz'in şu anda kabrinin bulunduğu yer de, hemen kapısı mescide açılan hücre-i saadetlerden birisi olmuş oluyor.

İşte bu mescidin arkasında, sevgili seyirciler ve dinleyiciler, bir de suffa vardı. *Suffa*; biliyorsunuz işte böyle direklerle gölgelik yapılmış, tutturulmuş, gölgelendirilmiş kısım demektir. Evlerin sofaları vardır, arka taraflarında, orta yerlerinde, böyle gölgelik yerleri vardır.

Peygamber SAS Efendimiz'in evi mescide bitişik, kapısı mescide açılıyor. Mescide girer, namazı kılar, sonra evine giderdi. *Suffa* da, evi olmayıp da, mescide sığınmış olan mübarek, gariban sahabelerin oturduğu yerdi. Geceleri orada yatarlardı. Sayısı yetmişten dört yüze kadar yükseldiği olurdu Ashâb-ı Suffa'nın.

Bunlar, bazen Peygamber Efendimiz yanlarına gelirdi de, sabaha kadar şâhâne, güzel, tatlı, feyizli sohbetlerle sabah namazına kadar otururlardı. Gündüzleri sayısı çoğalıyor, tabii evi barkı olanlar da geliyor. Geceleri evi olanlar evine gidince, garibanlar da suffada kalıyorlar.

Ashàb-ı Suffa'nın yeri de Mescid-i Nebevî'de, türbenin arkasına rastlar. Oraya da àrifler çok rağbet ederler. Orası da çabuk dolar ve sıkışık olur, mescide gidenler bilirler.

İşte bu Ebû Hüreyre RA o mescidin, Ashâb-ı Suffa diye anılan müdavimlerinden, orada kalanlardan bir sahabidir, sahabe-i celîldir, RA, Allah şefaatine erdirsin... Peygamber Efendimiz'in hicreti sırasında, aşağı yukarı yirmi yaşlarındaydı. [Hicretin 7. yılında 27 yaşında iken müslüman oldu ve Medine'ye geldi. Dört yıl kadar Rasûlüllah SAS Efendimiz'in sohbetinde bulundu.] Hicrî 58 yılında [milâdî 678], hicretten bu kadar yıl geçtikten sonra, yetmiş sekiz yaşlarındayken vefat ettiği kaydediliyor kitaplarda.

Nesiyle meşhur?.. Çok hadis-i şerif rivâyet etmesiyle meşhur Ebû Hüreyre RA… Demişler ki:



"—Bu kadar hadis-i şerifi Ebû Hüreyre niye rivâyet etmiş?"

O da gülmüş, gülümsemiş herhalde, demiş ki:

"—Mekkeli muhacir kardeşlerim, çarşı pazarda geçimini temin etmek için çalışırken; Medineli ensar kardeşlerim de, hurma bahçelerine bakıp da ziraatle meşgulken; ben Rasûlüllah Efendimiz'in dizinin dibinde durdum, onlardan daha çok hadis-i şerif öğrendim." demiş.

Ebû Hüreyre RA'ın ismi Abdu'r-Rahman. Önceden Abdü'ş-Şems imiş de, Peygamber Efendimiz ismini değiştirmiş. Kötü isimleri Efendimiz değiştirirdi. *Abdü'ş-Şems*, güneşin kulu demek, güneşin abdi demek. Onu değiştirmiş, o müşrik ismi değiştirmiş, *Abdu'r-Rahman* yapmış.

Çok sıkıntı çekmiş... Bir menkabesini nakledivereyim size, o zamanki insanların çektiği sıkıntıları bilin diye. Bir gün o kadar acıkmış ki bu Ebû Hüreyre RA, günlerce aç kaldığı için... Çare aramış... Yiyecek yok. Zaten bölge, yiyecekleri tahrip edici sıcak bir yer. Yâni unlar kurtlanır, hurmalar kurtlanır, bir şey dayanmaz, mahsul az... Öyle bir yer, sıcak bir yer. Ebû Bekir RA'ın evine gitmiş, kapıyı çalmış...

"—Yâ Ebâ Bekir, ben Kur'an-ı Kerim'i bir okuyayım, bir dinle. Bakalım acaba nasıl okuyorum?.." demiş, okumuş.

Ebû Bekir RA da:

"—Güzel okudun yâ Ebâ Hüreyre!" demiş.

Ebû Hüreyre RA çıkmış yanından. Tabii maksadı neymiş: Bir eve gidilince ev sahibi misafire ikram eder diye düşünmüş. O Kur'an okuyacak, Ebû Bekir RA da bir şey ikram edecek ama, evde bir şey varsa ikram edilir. Ya yoksa...

Peygamber Efendimiz SAS bazen eve gelirdi ve "Yanınızda yiyecek bir şey var mı?" diye sorardı ev halkına… Hz. Aişe RA şöyle anlatıyor:[158]

---

[158] Müslim, *Sahîh*, c.II, s.808, no:1154; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.111, no:733; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.133, no:2322; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.V, s.221, no:1691; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.207, no:25772; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.308, no:2143; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.203, no:7702; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.198, no:2839; Hz. Aişe RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.404, no:969; Hz. Ümm-ü Seleme RA'dan.

دَخَلَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَوْمًا ، فَقَالَ: هَلْ عِنْدَكُمْ شَيْءٌ ؟ فَقُلْتُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ ، مَا عِنْدَنَا شَيْءٌ. قَالَ: فَإِنِّي صَائِمٌ (م. ت. ن. ه. حم. عن عائشة)

(*Dehale aleyye rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve seleme yevmen*) “Bir gün Rasûlüllah SAS bana geldi. (*Fekàle: Hel indeküm şey'ün*) ‘Yanınızda yiyecek bir şey var mı?..’ dedi.

(*Fekultü*: *Yâ rasûla'llàh, mâ indenâ şey'ün*) ‘Yanımızda bir şey yok yâ Rasûlallah!’ dedim.

(*Kàle: Feinnî sàimün*) ‘Ben de zaten oruç tutmaya meyilliydim, oruç tutuvereyim.’ dedi.”

Aylarca evinde ocak yanmamış, duman tütmemiş olduğunu siz de duymuşsunuzdur. Peygamber SAS Efendimiz'in halini biliyorsunuz.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA zengin bir insandı, Mekke'nin zenginlerindendi ama bütün zenginliğini Allah yoluna vermiş bir insandır. Bütün varlığını verebilmiş, hasıra sarınabilmiş bir insandır. Sıddîkıyet makamındadır. Cömertliği de sıddîkıyet makamında olmuştur. Her halde yanında bir şey olmadığı için, misafire bir şey vermemiş, Ebû Hüreyre umduğunu bulamadan çıkmış.

Hazret-i Ömer RA'ın evine gitmiş, kapıyı çalmış:

“—Yâ Ömer, sana biraz Kur'an-ı Kerim okuyayım, bakayım doğru mu yanlış mı, dinle!” demiş.

Ona da Kur'an-ı Kerim okumuş, O da dinlemiş.

“—Doğru, bir yanlışın yok...” demiş.

Oradan da çıkmış. Diyor ki:

“—Ebû Bekir benden iyiydi ama, Ömer'in anlaması lâzımdı. Yâni, benim ondan Kur'an-ı Kerim'i daha iyi bildiğimi anlaması lâzımdı. Benim ona Kur'an okuyuşumun altında başka sebep araması lâzımdı. O da bir şey vermedi.” diyor.

Belki onda da yoktu. Yâni, o da anlar idi herhalde ve misafire ikramın faziletini bilen kimseler tabii...

Tabii oradan da çıkmış. Yolda açlıktan gözleri kararmış, kenara yığılmış Ebû Hüreyre RA. Bilmiyorum, siz hiç açlıktan gözleriniz kararıp bir kenara yığıldınız mı?.. Fakat Rasûlüllah'ın ayak seslerini duyunca, tıkır tıkır tıkır... Ve kokusunu duyunca ki, Rasûlüllah Efendimiz bir sokaktan geçti mi, bir süre oradan o koku gitmezdi. Başka geçenler, "Buradan Rasûlüllah geçmiş." diyebilirlerdi. Bakmış ki Rasûlüllah geliyor, canına can gelmiş, ayağa kalkmış. Rasûlüllah Efendimiz şöyle göz ucuyla bakmış:

"—Yâ Ebâ Hüreyre, düş peşime, gel bakalım!" diye işaret eylemiş.

Ebû Hüreyre Peygamber Efendimiz'in peşinde, hàne-i saadetine gitmişler Peygamber Efendimiz'in. Peygamber SAS ev halkına sormuş:

"—Bir şey var mı?.."

"—Yâ Rasûlallah, birazcık süt var tasın içinde..."

"—Verin bana!.." demiş.

Vermiş evdeki hanımları, kimse... Peygamber Efendimiz de Ebû Hüreyre RA'a tası sunmuş. Küçük bir tas, içinde biraz süt var. Ebû Hüreyre içmiş, bırakmış.

"—Biraz daha iç, buyur!.." demiş.

İçmiş, bırakmış...

"—Biraz daha iç!.." demiş.

"—O kadar içtim ki, Rasûlüllah ısrar ettiği için... O kadar içtim, o kadar içtim ki, karnım düz oldu." diyor.

Yâni, bizim gibi şişmemiş karnı da; çok çukurmuş demek ki, o kadar içmiş de, düz olmuş Ebû Hüreyre RA'ın.

Tabii böyle sıkıntılar çekmişler ama, bu bir imtihan muhterem kardeşlerim! Zenginlik de imtihan, fakirlik de imtihan bu hayatta... Sıhhat de imtihan, hastalık da imtihan...

Sonra ne olmuş Ebû Hüreyre RA, söyleyeyim: Emîrü'l-mü'minîn Hazret-i Ömer el-Fâruk RA zamanında Bahreyn vâlisi olmuş. Buyurun... Ashâb-ı suffadan birisi Bahreyn vâlisi olmuş. Sonra, Hazret-i Osman zamanında Mekke kadısı olmuş. Çünkü bilgisi yüksek... Dînî ahkâmı, fıkhı biliyor. Sonra, Hazret-i

Muaviye zamanında Medine vâlisi olmuş. *Rıdvânu'llàhi aleyhim ecmaîn...*

Peygamber Efendimiz'den 5374 hadis rivâyet etmiş; bayağı büyük bir rakam... Müslim'in hadis-i şeriflerinin tamamı üç bin... Yâni, bir kitaptan fazla hadis rivâyet etmiş oluyor Ebû Hüreyre RA. Ama neden?.. Rasûlüllah'ın dizinin dibinde durduğu için, can kulağıyla dinlediği için, epeyce yazmış. Yazmış kendisi, hatırında kalsın diye ezberlemiş, yazmış.

Kendisinden pek çok kimse de hadis-i şerif almışlardır. Böyle büyük bir zâttır. Yetmiş sekiz yaşında da ahirete irtihal eylemiş. Allah şefaatine nail eylesin bizleri... Cennette buluştursun...

b. Hasta Ziyaretinin Önemi

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ، قَالَ : قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ : إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ : يَا ابْنَ آدَمَ ، مَرِضْتُ فَلَمْ
تَعُدْنِي ! قَالَ : يَا رَبِّ ، كَيْفَ أَعُودُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ قَالَ: أَمَا
عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فُلاَنًا مَرِضَ ، فَلَمْ تَعُدْهُ ! أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ
لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ.

(*An ebî hüreyrete radıya'llàhu anh*) Ebû Hüreyre RA rivâyet ediyor ki: (*Kàle rasûlü'llàh SAS*) Ona salât ü selâm olsun, Rasûlüllah, Peygamberimiz, Muhammed-i Mustafâ SAS şöyle buyurdu:

(*İnna'llàhe teàlâ yekùlü*) "Hiç şüphe yok ki, muhakkak ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurur..." demiş, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin ne buyurduğunu bize nakletmeye başlamış Peygamber Efendimiz.

Bu bilgiyi nereden alırdı?.. Allah-u Teàlâ Hazretleri doğrudan doğruya Peygamber Efendimiz'in gönlüne ilham ederdi. Başka?..

Rüyada gösterirdi. Peygamber Efendimiz'in rüyaları başka rüyalar gibi değildi, aynen çıkardı biliyorsunuz. Ne buyurmuş:

(*Yekùlü yevme'l-kıyâmeti*) "Kıyâmet gününde şöyle buyuracak." diyor. İstikbale ait bir bilgiyi Peygamber Efendimiz naklediyor. (*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu!.." Yâni biz insanlar, Hazret-i Adem'den türemiş bir varlık olduğumuz için, Ademoğulları diye anılıyoruz, Benî Adem diye anılıyoruz. Rabbimiz de bize öyle hitab edecek mahşer gününde, kıyamet gününde...

(*Ye'bne âdem*) "Ey Hazret-i Adem'in oğlu olan insan, kişi, (*maridtü felem teudnî*) ben hastalandım da beni ziyarete gelmedin!

(*Kàle: Yâ rabbi, keyfe eùdüke ve ente rabbü'l-àlemîn*) Kul da diyecek ki, şaşkın: Yâ Rabbi sen âlemlerin Rabbisin, seni nasıl ziyaret ederim, yâni sen hastalanmazsın ve ben seni nasıl ziyaret ederim? Böyle bir şey bahis konusu olamaz. Anlayamadım bu sözün mânâsını..."

(*Kàle: E mâ alimte enne abdî fülânen merida felem teudhü*) "Ey kulum bilmedin mi ki, benim kulumdan filanca hastalanmıştı dünyada iken. Hani arkadaşın, tanıdığın filanca şahıs hastalanmıştı da, işte sen onu ziyaret etmemiştin ya... (*E mâ alimte enneke lev udtehû levecedtenî indehû*) Bilmez misin ki, bilemedin mi ki, o zaman sen onu eğer hasta olduğu zaman ziyaret etseydin, beni onun yanında bulacaktın, beni ziyaret etmiş olacaktın." buyuracakmış.

Muhterem kardeşlerim! Bakın, bir insanın bir insanı ziyareti... Nedir bu? İnsanlar arasındaki münasebetlerin güzel olması için bir teşviktir, bir vesîledir, sevgi alâmetidir ve sevgi uyandırır. Bir insan bir insanı ziyaret ederse, sevgi hasıl olur. Başka nasıl sevgi hasıl olur? Bir başka hadis-i şerifte müjdeleniyor, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:[159]

---

[159] İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c:II, s.953, no:1711; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.233, no:22083; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.335, no:575; Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.186, no:7314; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.80, no:150; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.61, no:5795; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.VII, s.45, no:34100; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.V, s.128; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.II, s.991, no:1108; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c..I, s.72, no:125; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.322, no:1449; Dâra Kutnî, *İlel*, c.VI,

وَجَبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ (حم. طب. ك. هب. عن معاذ)

(*Vecebet muhabbetî li'l-mütezâvirîne fiyye*) [Benim için birbirlerini ziyaret edenlere, benim muhabbetim vacib oldu.]

Bir müslüman bir başka müslümanı Allah rızası için, hastayken değil de sıhhatliyken bile ziyaret etse, ona Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin muhabbeti vacip olur. Yâni, Allah muhakkak onu sever. Yâni, hem kulları arasında muhabbet oluyor, hem de kulu Allah seviyor. Bu ziyaret güzel!

Hem de hasta ziyaretinin faydası nedir? Hastanın duası makbul olduğu için, hasta "Allah razı olsun!" dedi mi, Allah razı olur, biter iş. Hastanın duası makbuldür. Allah hastaya o mükâfatı veriyor.

Demek ki; birbirimizin hatırını kollayacağız, kalbini kırmayacağız ve ziyaret vs. beşeri vazifeleri ihmâl etmeyeceğiz diye, buradan hemen çıkartıyoruz bu hadis-i şeriften. Ve biz bir hasta kulu ziyaret ettiğimiz zaman, Allah'ın ondan hoşnut ve râzı olacağını anlıyoruz. Ve sanki Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin huzuruna çıkmış, dergâh-ı ulûhiyetinde sanki onu ziyaret etmiş gibi bir güzel makam kazanacağımızı anlıyoruz.

Onun için, bu hadis-i şerifi zaten, size müjde olsun diye akşamdan seçmiş, hazırlamıştım. Hani iftar için evin halkının, böyle gelecek misafirlere güzel yemekler hazırladığı gibi, ben de bu hadis-i şerifi size düşünmüştüm.

c. Açları Doyurmak

Sonra, hadis-i şerifin devamı:

---

s.69, no:986; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXVI, s.158; İbn-i Abdi'l-Ber, *et-Temhîd*, c.XXI, s.125; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.290; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VIII, s.380, no:3273; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IX, s.14, no:24670.

يَا ابْنَ آدَمَ ، اسْتَطْعَمْتُكَ فَلَمْ تُطْعِمْنِي قَالَ: يَا رَبِّ ، كَيْفَ أُطْعِمُكَ

وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّهُ اسْتَطْعَمَكَ عَبْدِي فُلَانٌ

فَلَمْ تُطْعِمْهُ ! أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ أَطْعَمْتَهُ ، لَوَجَدْتَ ذَلِكَ عِنْدِي.

(*Ye'bne âdem, istat'amtüke felem tut'imnî*) "Ey kulum, ben senden yemek istedim, sen bana yemek de vermedin dünyada!..

(*Kàle: Yâ rabbî keyfe ut'imuke ve ente rabbü'l-àlemîn*) 'Yâ Rabbi ben sana nasıl yemek ikram edeyim, yedireyim sana?.. Sen alemlerin Rabbisin, ben bir àciz nâçiz kulum, nasıl şey anlamadım.' diyecek.

(*Kàle: E mâ alimte ennehû istet'ameke abdî fülânün felem tut'imhû.*) 'Hani hatırlamıyor musun dünyadayken kulum filanca sana gelmişti, 'Bana biraz yemek ver!' demişti, açlık var, kıtlık var, yoksulluk var... Hani senden yemek istemişti de, sen de ona yemek vermemiştin ya...



(*E mâ alimte enneke lev et'amtehû levecedte zâlike indî?*) Bilemedin mi ki, sen eğer ona yemek verseydin, bunu benim yanımda bulacaktın. Yâni ona yemek verseydin, bunun mükâfatını buradayken, buraya geldiğin zaman alacaktın ey kulum, boşa gitmeyecekti bu yemeğin. Niye vermedin?.. Verseydin sanki ben senden yemek istemişim, bana ziyafet çekmişsin gibi, alemlerin Rabbine ikrâm etmişsin gibi sevap kazanacaktın!' buyuracak."

Buradan da aynı şeyi anlıyoruz, birinci bölümde anladığımız hususu anlıyoruz. Demek ki, biz kullara iyilik yaparsak, ziyafet verirsek, açları doyurursak; aslında Allah-u Teàlâ Hazretleri bunu çok seviyor, kendisine yapılmış bir ikrâm olarak kabul ediyor.

Evet, hani Sâf Sûresi'nin sonunda da bir ayet-i kerime hatırıma geldi. Sohbet olduğu için oradan oraya atlıyorum ama, konu gene bütün. Buyuruyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri Sâf Sûresi'nin sonunda sevgili kardeşlerim, *bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm:*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونوا أَنصَارَ اللَّهِ (صاف:١٤)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû*) "Ey iman edenler!" Yâni, bizlere hitab ediliyor, biz mü'minleriz, iman etmişiz. (*Kûnû ensàra'llàh*) "Allah'ın yardımcıları olun!" (Saf, 62/14)

Bize böyle emrediyor Allah-u Teàlâ Hazretleri... Allah'ın ensârı, yardımcıları olun!.. *Ensàr*, yardım ediciler demek. Hâşâ, sümme hâşâ, sümme hâşâ... Allah'ın yardıma ihtiyacı var mı?.. Yok. Kàdir-i mutlaktır, ne derse olur.

كُنْ فَيَكُونُ (يس:٨٢)

(*Kün feyekûn*) "Ol derse, olur." (Yâsin, 36/82)

Ol dedi bir kerre, var oldu cihân;
Olma derse, mahvolur ol dem hemân!

Yaşayan onun hükmüyle yaşıyor, ölen onun hükmüyle ölüyor. Olan onun iradesiyle oluyor, olmayan da istemediği için olmuyor... Ne dilerse o olur. Ama ne diyor:

"—Allah'ın yardımcıları olun ey mü'minler!" diyor.

Kendisi yardıma muhtaç değil ama, demek ki Allah'ın dinine yardım edildiği zaman, bu yardımı kendine yardım gibi bir şerefle şereflendiriyor, o rütbeyi veriyor kullarına... Ne kadar güzel!..

Onun için, bu ayet-i kerimeyi de bu arada hatırladım; sohbetimiz hem Kur'an-ı Kerim'li olsun, hem hadis-i şerifli olsun, kaymaklı kadayıf olsun diye.

d. Susuzlara Su Vermek

Devam ediyoruz hadis-i şerife:

يَا ابْنَ آدَمَ ، اسْتَسْقَيْتُكَ فَلَمْ تَسْقِنِي ! قَالَ : يَا رَبِّ ، كَيْفَ أَسْقِيكَ ، وَ أَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ قَالَ: اسْتَسْقَاكَ عَبْدِي فُلاَنٌ ، فَلَمْ تَسْقِهِ ! أَمَا عَلِمْتَ إِنَّكَ لَوْ سَقَيْتَهُ ، وَجَدْتَ ذٰلِكَ عِنْدِي ؟ (م. عن أبي هريرة)

(*Ye'bne âdem, isteskaytüke felem teskınî*) "Kulum ben senden bir kere su istemiştim, sen bana su da ikram etmemiştin, vermemiştin."

(*Kàle*) O yine diyecek ki: (*Yâ rabbi, keyfe eskîke ve ente rabbü'l-àlemîn?*) "Yâ Rabbi, ben sana nasıl su ikram edeyim, su vereyim, sulayayım ki, sen alemlerin Rabbisin?.."

(*Kàle*) Buyuracak ki Allah-u Teàlâ Hazretleri kıyamet gününde o kula: (*İsteskàke abdî fülânün felem tüskıhî*) "Senden bir kulum su istemişti de, sen ona su ikrâm etmemiştin. (*E mâ alimte enneke lev sekaytehû levecedte zâlike indî*) Bilmez misin ki, bilmedin mi ki, eğer sen ona su ikram etseydin, bunun sevabını bugün karşında bulacaktın." buyurmuş.

Aziz ve muhterem kardeşlerim! İşte bizim Allah rızası için yaptığımız bütün amellerin, ibadetlerin böyledir durumu... Evet, bir kula bir şey verildiği zaman, Allah onu büyük sevapla taltif

eder. Bir yemek, ziyafet verir, bir açı doyurur; Allah onu böyle taltif eder. Bir yiyecek veririz, giydiririz; Allah onu böyle taltif eder. Bir bardak su ikram etsek, onun bile faydası var... Hani bir hurma ile bile olsa, böyle bir oruçluya ikram etmek konusunda hadis-i şerifleri duymuşsunuzdur.

Onun için sevgili kardeşlerim, hani Yunus Emre'nin bir dörtlüğü var... Yunus'u çok seviyorum, siz de seviyorsunuzdur. Onun için, sohbetlerimde ondan bir şeyler anlatıyorum. Hatta içimden geçiyor; bir Yunus'un divanını elime alsam, şiirlerini karşıma koysam, her gün bir şiirinden vaaz versem diye hatırımdan geçiyor. Çok hoşuma gidiyor Yunus. Bir söz söylemiş, çok hoşuma giden bir söz o da, diyor ki:

Dürüş, kazan, ye, yedir,
Bir gönül ele getir,
Bin Kâbe'den yeğrektir,
Bir gönül imâreti...

Ne demek?.. Bazı kelimeleri eski Türkçe olduğu için bilinemeyebilir. "Dürüş kazan, ye, yedir," Kazanmak, yemeği yedirmeyi biliyoruz. *Dürüşmek* ne demek? *Dürüşmek*, gayret etmek demek. "*Dürüş, kazan, ye, yedir*"

"Ey insan diyor Yunus Emre şiirinde, sen dürüş; yâni gayret et, yâni tembel olma, yâni çalış. Kazan; dükkânından, ziraatından, sanatından bir şeyler kazan. Tamam, bir üretim ortaya koyuyorsun, bir emek sarf ediyorsun, bir iş üretiyorsun, hizmet yapıyorsun. Amelelik bile olsa tabii oradan bir kazanç olacak. Dürüş, kazan, kendin kazan, ye, hem kendin ye, kimseye muhtaç olma! Tilki gibi aslanın avının artıklarını yalayacağına, aslan gibi kendin avcı ol, kendin ye, başkasına da yedir.

"*—Bir gönül ele getir*."

Yedirmekten de maksat nedir muhterem kardeşlerim?.. Gönül kazanmaktır. "Bir gönül kazan, bir gönül ele getir, birisinin hayır duasını al!" Böyle diyor Yunus Emre ki, çok önemlidir.

e. Gönül Kazanmanın Önemi

Sonra ne buyurmuş, büyük bir söz söylemiş arkasından:

Bin Kâbe'den yeğrektir,
Bir gönül imâreti.

Yeğ kelimesini biliyoruz, iyi demek. *Yeğrek*, daha iyi demek. "*Bin Kâbe'den yeğrektir*." Yâni, bin tane Kâbe'den daha iyidir, "*Bir gönül imâreti*..." bir gönlü imar etmek...

Yâni, Kâbe tamir edilse, bir sevap kazanacak tabii insan, sevabı var. Ama bir gönül tamir edilse, kırık bir gönül, yıkık bir gönül, mahzun bir gönül, üzgün bir insan, yoksul bir insan... Gönlü tamir edilse, yâni gönlü yapılsa, hoşnut edilse, sevindirilse, "Allah râzı olsun!" diye duası alınsa, ne olur?.. Bin Kâbe'den daha iyidir diyor.

Bu söz biraz iddialı geldi size, böyle biraz düşünceye daldınız gibi geliyor bana, gözümün, hayalimin önüne... Ama, Peygamber SAS Efendimiz'in bir hadisini hatırlatacağım size...

Abdullah ibn-i Ömer RA anlatıyor:

رَأَيْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ وَيَقُولُ: مَا أَطْيَبَكِ وَأَطْيَبَ رِيحَكِ ! مَا أَعْظَمَكِ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكِ ! وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ ، لَحُرْمَةُ الْمُؤْمِنِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ حُرْمَةً مِنْكِ

(ه. عن ابن عمر)

(*Raeytü rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve selem, yetùfü bi'l-kâ'beti ve yekùlü*) "Rasûlüllah SAS'i gördüm, Kâbe'yi tavaf ediyordu ve şöyle diyordu:

(*Mâ atyebeki ve atyebe rîhaki*) 'Ne kadar güzelsin ve kokun ne kadar güzel!.. (*Mâ a'zameki ve a'zame hurmeteki*) Ne kadar büyüksün ve hürmetin (saygınlığın, kıymetin) ne kadar büyük!.. (*Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedihî*) Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin olsun ki, (*le-hurmetü'l-mü'mini a'zamü inda'llàhi hurmeten minki*) Allah indinde mü'minin hürmeti (saygınlığı, kıymeti) senin hürmetinden daha büyüktür.'"

Kâbe'yi ne kadar seviyoruz! Hacerü'l-Esved'i öpmek için ne kadar izdiham oluyor! Kâbe'nin etrafında nasıl melekler gibi dönüyoruz, tavaf ediyoruz... Nasıl Kâbe'yi ziyaretten mutluluk duyuyoruz, anlayın!

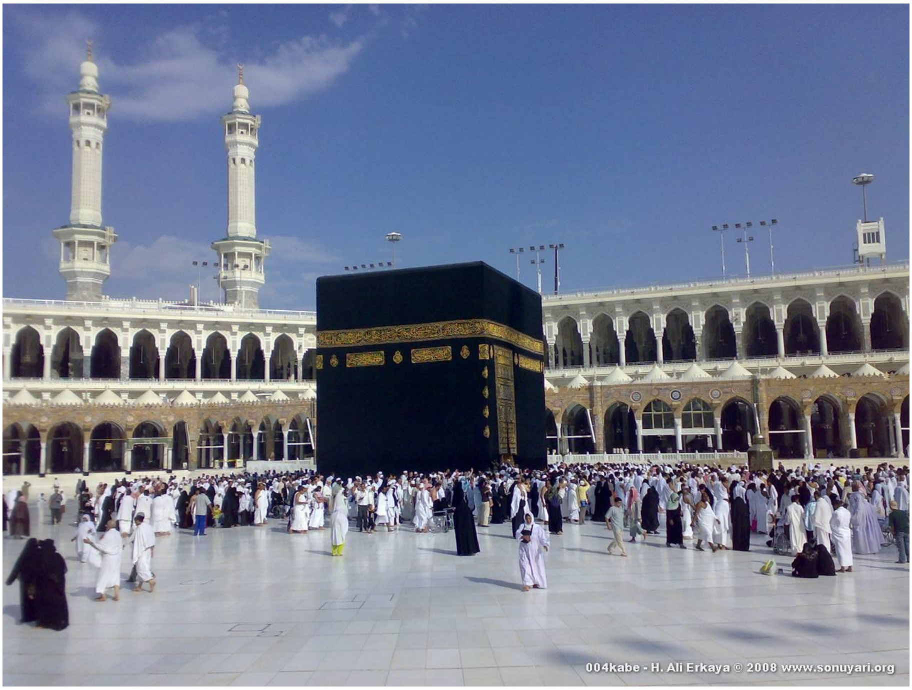
Böyle bir benzetme niçin yapılıyor muhterem kardeşlerim?.. Bilinenden bilinmeyen anlaşılsın diye... Bir şeyin güzelliğini anlatmak için ne yaparız? Bildiğimiz bir güzelle mukayese ederiz. Mukayese, karşılaştırma bir şeyin kıymetinin ortaya çıkmasına sebep olur.

"—Kâbe kıymetli mi?.."

Elbette... Çok kıymetli, çok mübarek, çok güzel!.. Mübarek olduğunu Kur'an-ı Kerim bildiriyor, çok kıymetli bir yer!

Ama bu güzel, kıymetli şeyin güzelliğini ortaya koyduktan sonra, oradan bir başka mukayeseyle, bir başka güzel hüküm çıkartıyor dinimiz, Peygamber Efendimiz'in hadis-i şeriflerinden:

"—Mü'minin gönlünü yapmak, Kâbe'yi tamir etmekten de daha güzel!"



Aksini söyleyelim biz bu sefer... Hani aksiyle, meseleyi bir de tersi ihtimali düşünerek ortaya koyalım sevgili kardeşlerim:

"—Gönül yıkmak nedir?.."

Buyurun, cevabını vereyim:

"—Gönül yıkmak da Kâbe'yi yıkmak gibi korkunç bir şeydir... Gönül yıkmak da Kâbe'yi yıkmak gibidir."

O halde içinizde kin vardır. Yâni, ister namaz kılsın, ister kılmasın. Hani kusurlu müslüman oluyor, eksikli oluyor ama elini kalbine koyuyor:

"—*El-hamdü lillâh*, müslümanım!" diyor.

Açık hanımları görüyordum ben İstanbul'da, gülerek şey yapıyorum. Açık, mini etekli bilmem ne... Otobüse binecek, tutuyor otobüsün kapısını, "*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*" diyor. E biliyor.

"—Mâdem böyle Allah'ı biliyorsun, besmele çekiyorsun be kadın, başını da örtsene!.. Bu mini etek filan ne oluyor? Allah'ın emrine uysana..." diyorum içimden ama, bir taraftan da şöyle bakalım ki, mü'min, besmelesiz iş yapmıyor.

Açık da olsa, belli olmuyor. Yâni, belki böyle, hani dinleyicilerimizin içinde Almanya'dayım diye, biraz kültümüzden uzak kalmış, belki dini vazifelerini ihmâl edenler varsa, tabii bu ihmâli hoş görmüyoruz, ikaz ediyoruz, bunları bırakın diye tavsiye ediyoruz. Çünkü, dünya fanidir ve ahiret bâkîdir, ahirete hazırlanmak lâzım!..

Ama görüyorsunuz ki sevgili dinleyiciler, aziz kardeşlerim... Yâni hiç biriniz ben tahmin etmiyorum ki, eline kazmayı alıp Kâbe'ye vurmak ister... Hiç biriniz Kur'an-ı Kerim'in yere konulmasına bile râzı olmaz. Yerde bir ayet olsa, onu öpüp başına koyar, başımıza koyarız. Böyle bir hürmet vardır bizim milletimizde, böyle bir sevgi vardır dînî konulara...

Kâbe'yi hiç yıkmayız da, kazma kürek Kâbe'ye saldırmayız da, niye birbirimizin kalbini kırarız?.. Buyurun bakalım, bu sorunun cevabını verin!..

Bu sorunun cevabı verilmez ama bir şey yapılır, ne yapılır:

"—Bundan sonra tevbe yâ Rabbi, kimsenin kalbini kırmayacağım, gönül yapmaya çalışacağım, böylece kulların

gönlünü yaparak, senin rızanı kazanmaya çalışacağım yâ Rabbi!" denilir.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, sizleri ve bizleri sevdiği işleri yapmağa muvaffak eylesin... Eğer bizim üzerimizde, sizin üzerinizde Allah'ın sevmediği haller varsa, sıfatlar varsa, durumlar varsa, onlardan Allah cümlemizi kurtarsın... Sevdiği haller ile hallendirsin... Sevdiği sıfatlarla sıfatlandırsın... Sevdiği güzel amelleri işlemeye muvaffak eylesin... Sevdiği yollarda yürütsün... Sevdiği kullarla dost eylesin... Sevdiği kul eylesin... Sevdiği, râzı olduğu bir kul olarak huzuruna varmayı, cennetiyle, cemâliyle müşerref olmayı nasîb eylesin... Âmîn...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

13. 01. 1995 - AKRA

33. HAYRI İŞLEMEK, ŞERDEN SAKINMAK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Sevgili Akra dinleyicilerim!

Size bugün yine cuma konuşmamda, bir hadis-i kudsînin mealini açıklamaya gayret edeceğim. Geçtiğimiz haftalarda, eski İstanbul müftülerinden Fikri Yavuz kardeşimin hazırladığı, "*Kırk Kudsî Hadis*" isimli bir kitabı elime geçmişti. Onun da ruhu şâd olsun diye, bu hadis-i şerifleri oradan okuyorum. Allah bütün geçmişlerimize, şu mübarek cuma gününde rahmet eylesin... Kabirleri nur dolsun... Gönderdiğimiz hediyelerle ruhları şâd olsun, makamları a'lâ olsun... Allah onlara da, bizlere de dünya ve ahirette hayırlar ihsân eylesin...

İşte sevgili dinleyiciler, bir zaman sonra insanın dünyadaki ikàmeti sona eriyor, arkasında bıraktığı eserler kalıyor. İyi eserler kalmışsa, kabirde o iyi eserlerinin, bıraktığı hayrın, hasenâtın, yazdığı kitapların, yetiştirdiği talebelerin, evlatlarının, hayırlı dostlarının, kendisi için dua edenlerin hayrını görüyor. Tabii, Allah saklasın, ömrünü yanlış geçirenler, yanlış yollarda hebâ edenler, ifnâ edenler de sonra çok pişman oluyorlar. Bu da bir ibret...

Bu hadis-i kudsî kitabının, kırkıncı hadis-i şerifinden başlamak istiyorum. Uzun bir hadis-i kudsî bu... Tabii her zamanki gibi, Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri'nin mübarek sözlerini de, Arapça ibareyi de okumak istiyorum. Çünkü Arapça'yı bilen ve takip edebilen sevgili dinleyicilerim vardır, onlara faydası olur. Tabii o mübarek sözlerin, o güzel Arapça aslının okunmasının ayrıca bereketi var.

Prof. Hamidullah[160] Bey çok güzel bir nükte söylemiş, benim çok hoşuma gitmişti. Kur'an-ı Kerim'de biliyorsunuz, Peygamber Efendimiz'in zevceleri için:

---

[160] Prof. Dr. Muhammed Hamidullah (1908-2002): 1908 yılında Hindistan'ın Haydarabad şehrinde dünyaya geldi. Sekiz çocuklu bir ailenin en küçüğüydü. Ailesinden aldığı ilköğrenimin arkasından medrese öğrenimine başladı. Daru'l-Ulum Medresesi'nden sonra, Osmaniye Üniversitesi'nde hukuk tahsil etti.

وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ (الأحزاب:٦)

(*Ve ezvacühû ümmehâtühüm*) [Onun zevceleri, onların anneleridir.] (Ahzab, 33/6) Yâni, "Peygamber Efendimiz'in hanımları mü'minlerin anneleridir." buyruluyor. O bakımdan, onlar Arapça konuştuğuna göre, Arapça bizim ana lisanımız olmuş oluyor.

Tabii güzel bir nükte bu... Evet biz Türkiyelilerin ana dili Türkçe ama, bir bakımdan da bütün müslümanların ana dili Arapça olmuş oluyor. Binâen aleyh, eğer ana dillerini bilmiyorlarsa, biz de yavaş yavaş, adım adım öğretmeye de yardımcı olmuş oluruz. O faydası da var.

Ayrıca tabii o mübarek sözlerin, her şeyin aslı tercümesinden daha kıymetlidir. Kendisinin büyük değeri var. Belki bir ilmi nakleden bir insandan, dinleyen bir insan daha bilgili, kavrayışlı olabilir. Peygamber SAS öyle buyurmuş:[161]

Devletlerarası İslâm Hukuku'na ilgi duyarak Paris'e gitti. Paris Üniversitesi'nden "Peygamberimizin Savaş Mektupları" başlıklı teziyle doktor unvanını aldı. Almanya'nın Tübingen Üniversitesi'nde "Devletlerarası İslam Hukuku" alanında ikinci bir doktora çalışması daha yaptı (1933).

Çalışmalarını Paris Üniversitesi'nde sürdürdü. Bu arada Kuzey Afrika ülkelerinin kütüphanelerinde incelemeler yaptı. Hindistan'a dönerek Osmaniye Üniversitesi'nde çalışmaya başladı. Bu üniversitede devletler hukuku profesörüyken, görevle yurtdışında bulunduğu bir sırada, Haydarabad'ın Hindistan hükümeti tarafından işgal edilmesi (1948) üzerine geri dönmedi. Siyasal mülteci olarak Fransa'ya yerleşti.

Beş dilde (Arapça, Urduca, İngilizce, Fransızca ve Almanca) binden fazla makale ve onlarca kitabı bulunan Hoca'nın ismi 1950'li yıllarda uluslararası akademik çevrelerde duyulmaya başlandı. Başta Fransa, Mısır, Pakistan ve Türkiye olmak üzere birçok ülkenin üniversitelerinde dersler, konferanslar verdi. 1952'de İstanbul Üniversitesi'nde çalışmaya başladı, uzun yıllar Edebiyat Fakültesi İslâm Araştırmaları Enstitüsü ile Erzurum'da Atatürk Üniversitesi İslâmi İlimler Fakültesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Bu sırada, birçok süreli yayında bilimsel makaleler yazdı.

Muhammed Hamidullah, 17 Aralık 2002'de ABD'nin Florida eyaletinde 96 yaşındayken vefat etti.

[161] Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.346, no:3660; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.33, no:2656; Neseî, *Sünen*, c.III, s.431, no:5847; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.267, no:226; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.183, no:21630; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.86,

نَضَّرَ اللهُ امْرَأً سَمِعَ مِنَّا حَدِيثاً ، فَحَفِظَهُ حَتَّى يُبَلِّغَهُ غَيْرَهُ ؛ فَرُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ إِلٰى مَنْ هُوَ أَفْقَهُ مِنْهُ ، وَ رُبَّ حَامِلِ فِقْهٍ لَيْسَ بِفَقِيهٍ

(ت. د. ض. عن زيد بن ثابت)

(*Naddara'llàhu'mreen semia minnâ hadîsen, fehafizahû hattâ yübelligahû gayrahû*) "Allah o kimsenin yüzünü ağartsın ki, benden bir söz işitir, onu hafızasında tutar ve başkalarına nakleder. (*Ferubbe hàmili fıkhin ilâ men hüve efkahu minhu*) Nice kendisine söz nakledilen kimse vardır ki, sözü nakleden râvîden daha anlayışlı, daha geniş kavrayışlıdır." buyurmuş.

O bakımdan ayetlerin, hadis-i şeriflerin ve kibâr-ı kelam dediğimiz güzel sözlerin, sahibi belli kibâr-ı kelâmın, büyük sözlerin, şiirlerin aslını vermeyi daima ben tasvib ederim, yayınlarda öyle olmasını temennî ederim. Onun için, burada da okuyorum sevgili dinleyiciler:

يَقُولُ اللهُ تَعَالٰى: يَا ابْنَ آدَمَ ، اِفْعَلْ خَيْراً فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ ،

---

no:229; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.454, no:680; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.V, s.143, no:4890; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.273, no:1736; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.1, no:14-1; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.505, no:618; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.143, no:1381; Ahmed ibn-i Hanbel, *Zühd*, c.I, s.33; Temmâmü'r-Râzî, *el-Fevâid*, c.II, s.175, no:1461; Zeyd ibn-i Sâbit RA'dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.34, no:2657; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.85, no:232; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.436, no:4157; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.271, no:69; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.233, no:5179; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.382, no:2014, 2019; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.273, no:1738; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.85, no:231; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.80, no:16784; Hàkim, Müstedrek, c.I, s.162, no:294; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.6, no:3416; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IV, s.144; Cübeyr ibn-i Mut'im RA'dan.

Dârimî, *Sünen*, c.I, s.87, no:230; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.272, no:5292; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IX, s.170, no:9444; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.400, no:29165, 29166, 29200; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.236, no:24760-24762.

وَيَقُودُ إِلَيْهَا ؛ وَاجْتَنِبِ الشَّرَّ فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ النَّارِ ، وَيَقُودُ إِلَيْهَا .

(*Yekùlü'llàhu teàlâ*) Peygamber SAS Efendimiz bu hadis-i kudsîye şöyle başlıyor: "Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurur ki..."

Allah-u Teàlâ Hazretleri onu kendisine Habîbullah edinmiş, peygamber seçmiş, ona vahiy göndermiş, Kur'an-ı Kerim'i indirmiş. Ayrıca da her zaman onun gönlü pırıl pırıl, Allah-u Teàlâ Hazretleri ile daima irtibatlı. Tabii Allah-u Teàlâ Hazretleri ona isteklerini her zaman bildiriyor. O da bize naklediyor. "Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurur..." diyor Peygamber SAS Efendimiz. Allah cümlemizi şefaatine erdirsin, cennette ona komşu eylesin...

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu!.." Burada Ademoğlu dediği zaman, sadece erkekler anlaşılmaması lâzım! Yâni, Adem AS'dan türeyen bütün insanlar Hazret-i Adem'in evlatları olduğu için, hepsi bu hitaba muhatap olmuş oluyor. Bu hitap bütün müslümanlara, hatta bütün insanlara, yâni müslüman olsa da olmasa da hitap böyle... Ama İslâmiyet'i uygulamıyorsa, hitabı duyuyor da dinlemiyorsa; o zaman vebali kendisine ait olur.

Bizim dinimize göre, biz bütün insanları Ümmet-i Muhammed olarak görüyoruz. Yâni şu dünyadaki hâl-i hazırda yaşayan insanların hepsine baktığımız zaman, onların hepsi Ümmet-i Muhammed'dir.

"—Neden?.."

Çünkü, Peygamber SAS Efendimiz'in peygamberlik devresinin insanlarıdır.

"—Pekiyi, bir kısmı Kur'an-ı Kerim'i anlamamış, öğrenmemiş, Peygamber Efendimiz'e şehadet getirmemiş, bağlanmamış, eski inançlarda devam ediyor veya yanlış inançlarda, beşerî, sapık itikadlarda... Buna ne diyeceğiz?.."

Onlar henüz müslüman olmamış ama, belki olabilir. Yâni, potansiyel olarak içinde müslüman olma ihtimali var. Onların durumları böyle bir şeye açık... Eğer müslüman olurlarsa, Ümmet-i Muhammed'in *ümmet-i icâbet*'i olurlar. Yâni İslâm'a, dâvete

icabet etmişler, hak yola gelmişler, adım basmışlar, doğru yolun, selâmet yurdunun içine adımlarını atmış oluyorlar.

Eğer icabet etmezlerse, *ümmet-i dâvet* oluyor. Yâni, kendilerine davet hitabı vâki olan, davet edilme durumunda olan insanlar demek oluyorlar.

"—Ey Ademoğlu!.." Yâni, ey insanlar; yâni şu anda ister müslüman olsun, ister müslüman olmasın, bütün insanlar!.. Müslüman olmayanlar İslâm'a davetliler, Kur'an-ı Kerim'e uymakla vazifeliler. Peygamber SAS Efendimiz'i kabul etmekle mükellefler.

Severek bunu yapmaları lâzım! Yahudilerin, hristiyanların, başka dinlere mensub kimselerin bunları severek yapması lâzım!.. Çünkü, onların zamanında o peygamberlere tâbî olunacaktı; Allah onlardan sonra onların kardeşi olan, ama *Seyyidü'l-enbiyâi ve'l-mürselîn* olan bizim Peygamberimiz'i göndermiş. Binâen aleyh, devir Devr-i Muhammedî olduğundan, elbette severek uymaları lâzım!..

Hazret-i Mûsâ'yı sevenlerin Hazret-i Muhammed'e uyması lâzım! Çünkü, Hazret-i Mûsâ ahirete irtihal etmiş, devresi kapanmış. Hazret-i İsâ'yı sevenlerin Hazret-i Muhammed'e tâbi olması lâzım!.. Çünkü Hazret-i İsâ'nın devresi kapanmış. Ama hepsine salât ü selâm olsun, hepsi büyüğümüzdür, seviyoruz. Göğsümüzde, gönlümüzde sevgileri var, yerleri var. Ama devir, Devr-i Muhammedî... Hepsi aynı kaynaktan peygamber gönderilmişler. O halde, insanların hepsinin uyması lâzım!..

a. Hayırlar İnsanı Cennete Sevk Eder

Peygamber SAS Efendimiz'in bu hadis-i şerifte naklettiğine göre, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyormuş ki bizlere:

اِفْعَلْ خَيْرًا فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ الْجَنَّةِ ، وَيَقُودُ إِلَيْهَا ؛

(*İf'al hayran, feinnehû miftâhü'l-cenneh, ve yekùdu ileyhâ*) "Hayır yap, hayır işle; çünkü o cennetin anahtarıdır ve insanı cennete sevk eder."

Hayır yapmak, hayır kelimesi çok geniş bir kelime; iyilik demek... *Şer*, kötülük demek Arapça'da; *hayır,* iyilik demek. İyi olan şeyler de çoktur tabii. Sonsuz derecede iyiler vardır. Bir liste yapmak istersek bitmez. Ama iyiliklerin en başta geleni, en başta gelen iyilik, baş iyilik; insanın bütün hayırların başı olan imana sahip olmasıdır ve İslâm'a girmesidir. İlk önce Allah'ı ve Rasûlüllah'ı tanımasıdır tabii. Bütün hayırlar ondan sonra başlar.

Tabii, iman ettikten sonra da, insan hayırlı bir insan olmalı!.. Yâni iyilik üreten, her tarafa kendisinden iyilik yayılan, elinden iyilik çıkan, dilinden iyi söz çıkan, ömrü iyilikle geçmiş bir insan olması lâzım!..

"—Ey Ademoğlu, iyilik yap; çünkü o cennetin anahtarıdır."

Allah-u Teàlâ Hazretleri insanları iyilikleriyle, bu dünyada yaptığı faaliyetlerle denediğine göre, imtihan yeri olduğuna göre bu dünya; bu dünyada imtihanı kazanmanın şekli de iyilik yapmak olduğuna göre, hepimizin daima iyi şeyler düşünmesi ve "Nasıl bir iyilik yapabilirim?" diye düşünmesi lâzım!.. "En geniş iyilik hangi iyiliktir, onu yapayım!" diye en geniş iyiliği öne alması lâzım!..

Yâni diyelim ki, iyiliğin bir ölçüsü olsa, yâni uzunluğu metreyle ölçüyoruz, ağırlığı kiloyla ölçüyoruz, daha büyük ağırlık varsa tonla ölçüyoruz. İyiliğin bir ölçüsü olsa meselâ ton diyelim. İnsanın elinden yüz tonluk bir iyilik yapma imkânı geliyorsa, varsa, o yarım kilo iyilik yaparsa, çok az bir iyilik olur tabii. Yüz ton olanı yapmaya çalışmalı... Daha fazla yapma imkânı varsa, miktarı daha fazla olan iyiliği yapması lâzım!.. Öyle bir iyilik yapmalıyız ki, miktarı çok olmalı... Öyle iyiliği tercih etmeliyiz ki, daha çok insana sevinç vermeli, fayda götürmeli...

O halde, muhatabı çok olan, istifade edeni çok olan iyilik öne alınır dâimâ. Miktar olarak çok olan ve çok insanı mutlu edecek olan iyilikleri tercih etmeye çalışmalıyız.

Burada yine bir sıralama yapalım: En büyük iyilik tabii iman etmektir:

أَشْهَدُ أَنْ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ ،

(*Eşhedü en lâ ilàhe illa'llàh*) diyecek bir insan, Allah'ın varlığına inanacak. Allah'ın varlığına inanınca da, Allah'ın gönderdiği elçisi Muhammed-i Mustafâ'ya tâbi olacak. Çünkü Allah elçi göndermiş, haberi onunla vermiş, kitabı ona indirmiş.

Ondan sonra ne demesi lâzım:

وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

(*Ve eşhedü enne muhammeden abdühû ve rasûlühû*) demesi lâzım!..

Evet, en büyük hayrı yaptı. Şimdi ayrı bir aleme girdi. Tehlikeli bir alemden kendisini kurtardı. Dalgalı bir ummanda, kayalık bir sahilde, azgın dalgaların kendisini kaldırıp kayalara vurup parçalayacağı bir yerde, birden kendisini sahil-i selâmete sâlim bir şekilde ulaştırmış oldu. Tamam, selâmet kıyısına erdi, ayağını bastı. O korkunç dalgalardan, ahtapotların olduğu, köpek balıklarının olduğu, tehlikeli dalgaların olduğu, boğulma tehlikesi olan yerden kendisini kurtardı. Güzel... En büyük hayır iman etmek.

"—Ondan sonra?.."

Ondan sonraki en büyük hayır, sevgili dinleyicilerim başkalarının imana gelmesine, irfana ermesine sebep olacak çalışmalar yapmaktır.

Onun için, en üstün hizmet irşad hizmetidir. En büyük hizmet mürşidlerin hizmetidir. Peygamber SAS Efendimiz'in varisleri olan mübareklerin, mürşid-i kâmillerin hizmetidir. Çünkü onlar insanların toptan, kökten kurtulmasına sebep oluyorlar.

Yâni, bir insanın zihniyeti değişirse, kalbi tertemiz olursa, o insanın bütün bilgisiyle bütün ömrü boyunca yaptığı faaliyetlere siz ayrı bir yön, güzel bir yön vermiş oluyorsunuz, en güzel şeyi yapmış oluyorsunuz. Bundan daha güzeli olamaz. Binâen aleyh, insan yetiştirmek, insan irşad etmek, insan kazanmak, insanları mü'min yapmaya çalışmak, insanlara İslâm'ı anlatmak çok önemli bir hayır olmuş olur.

Tabii bu hususta, İslâm'ı çok iyi bilen insanların önde gelen çalışmaları var, olmalı... Fakat herkese de kendi seviyesinde, kendi tahsilinde, kendi yaşında ve kendi mevkî, makam ve sorumluluk seviyesinde bir yük düşer. Meselâ, insanları irşad etmek mürşid-i kâmillere, Peygamber Efendimiz'in varisi olan mübarek evliyâullaha vazifedir ama, sen de evinin reisi isen, sen de hanımına ve çocuklarına karşı elbette birtakım görevlerle görevlisin. Onları sevk etmek, onları doğru yola çekmek, onları iyi yetiştirmek zorundasın.

Onun için Kur'an-ı Kerim'de:

قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا (التحريم:٦)

(*Kù enfüseküm ve ehlîküm nâran*) “Kendinizi ve aile efradınızı cehennemden koruyun!” (Tahrim, 66/6) buyrulmuş.

Demek ki, aile reislerinin evlatlarını, hanımlarını, yakınlarını, akrabalarını; evinde bulunan, misafir olan teyze, hala, yeğen, kuzen ne ise onları cehennemden koruyacak çalışmalar yapması lâzım!..

Bunu hepimiz yapmak durumundayız. Yâni, bir anne evlâdını iyi müslüman yetiştirmeli... Bir baba evlâdını iyi müslüman, iyi mü'min yetiştirmeli ve iyi mü'min yetişmesi için de elinden gelen her türlü gayreti göstermeli. her türlü çalışmayı yapmalı, her türlü dikkati sarf etmeli!.. Bu güzel bir çalışma...

Ondan sonra, yâni insanların irşad edilmesi, doğru yola gelmesinden sonra yapılacak hayır nedir?.. Bir insanı sevindirecek olan herhangi bir jest ve hareket, ona verilecek bir şey... Tabii bu da bir hayırdır. Onun için, İslâm'ın ibadet anlayışı sadece insanın kendi şahsî, derûnî hayatına bırakılmamıştır. Biraz da insan, İslâm'da cemiyete döndürülmüştür.

“—Haydi bakalım, biraz da gözünü içinden dışarıya çevir de, biraz da etrafındaki insanları düşün!” diye İslâm'ın beş büyük emirlerinden birisi de zekât olmuştur.

Malının bir miktarını çıkartıp fukaraya vermesi, zenginlere Allah tarafından bir farz olarak, önemli bir hizmet olarak, önemli

bir dini görev olarak yüklenmiştir. Tabii, bu da çok önemli... Bu hayırlarla birçok daha güzel çalışmalar yapılabilir.

Tabii bir insanın yemesine, giyinmesine, korunmasına yardımcı olmak güzel bir çalışmadır. Aç bir insana bir şey verdiğin zaman teşekkür eder:

"—Karnım doydu, sağ ol, çok acıkmıştım." der.

Susamışsa, tam susadığı zamanda, dudaklarının kuruduğu zamanda, hararetle içinin yandığı zamanda bir meşrubat verdiğin zaman;

"—Teşekkür ederim, çok makbule geçti." der.

Ama asıl güzel çalışma, insanların eğitimi için birtakım müesseseler kurmaktır.

Onun için, biz de şahsen bakın size Akra mikrofonlarından, Ak-Radyo'muzun mikrofonlarından sesleniyoruz. Bu radyoyu niçin kurduk?.. Vakfımızın bir aktivitesidir bu. Bizim camiamızın, cemaatimizin bir aktivitesidir. İnsanları eğitmek için okul kuruyoruz, kolej kuruyoruz, dergi çıkartıyoruz, yayınlar yapıyoruz. Yayınların size en yakın, en samimi, her zaman yanınızda bulunan bir çeşidi de radyo yayını...

Radyo çok güzel bir araç oluyor eğitimde. Çünkü insanın wolkmeni olabiliyor, kulağına takıyor; kimseyi üzmeden, gürültü, patırtı çıkartmadan radyo yayınını dinleyebiliyor.

Bisiklete biniyor, bir yere gidiyor veya yolda yürüyor, yürürken dinleyebiliyor. İş yerinde radyoyu karşısına koyuyor, iş yaparken birtakım şeyler öğrenebiliyor. Vaktini çifte faaliyetle kârlı geçirebiliyor. Hem eli iş yapıyor, iş üretiyor, maddeten kâr sağlıyor; hem de kulağı hayrı dinliyor, bir şeyler öğreniyor, ahiret yönünden kâr ediyor, sevap kazanıyor. Binâen aleyh, eğitim müesseseleri kurmak çok önemli...

Şu radyoyu kurmuş olmaktan son derece mutluyuz el-hamdü lillâh. Ve radyomuzun şubeleri arttıkça da sevincimiz artıyor. İnşâallah yarın da, Ankara'daki radyomuzun açılış merasiminde olmak için, oraya gideceğiz. Ondan dolayı da mutluyuz.

Balıkesir'deki kardeşlerimiz link hattı kurdukları için, yayınlarını o çevreye de taşımış oldular. Onlara da çok teşekkür ediyoruz. Demek ki, bu güzel bir hayır...



Bunun dışında, hayırlar sadece insanlara yapılmaz muhterem kardeşlerim! Hayrı bütün canlılara yapar olgun bir müslüman... Bizim evliyâullah büyüklerimiz insanlara hizmet ettikleri kadar, hayvanlara da hizmet etmişler, çevreye de hizmet etmişler. Hasta hayvanlara bakmışlar, göç edemeyen leylekler için vakıflar kurmuşlar. Kuşlar için köşklerinin köşelerine, yaptırdıkları taş binaların köşelerine kuş köşkleri, küçücük evcikler yapmışlar. Serçeler, kuşlar orada yuva yapıyorlar, cıvıl cıvıl ötüşüyorlar. Yaralı köpeklere, hasta kedilere bakmışlar. Yâni karıncayı bile ezmemek, bizim dilimize bir tabir olarak girmiş. Ne kadar güzel duygular!..

Ayrıca tabii çiçekler, bitkilerle ilgili çok güzel emirleri var İslâm'ın. Meselâ, hacı ihrama giriyor. Bir sürü yasaklar var. Mukaddes yerlere vardığı zaman, yapmaması gereken birçok şeyler var. Onlardan birisi de, Harem-i Şerif'in otlarını yolmamak, ağaçlarını kırmamak, koparmamak, kesmemek; yâni yeşilliği yok

etmemek... Bakın, hac gibi önemli bir hizmette, ne kadar güzel, ince bir şey!..

Bundan insan çok dersler çıkartabilir. Yâni, ben haccı yaparken, İslâm'ın beş emrinden birini yaparken Harem-i Şerif'in otlarını bile yolamıyorum, ağaçlarını kıramıyorum, kesemiyorum. Demek ki, onları yapmamam lâzım her zaman diye, ders çıkartabilir insan.

Biz de onun için, sevgili dinleyicilerim!.. Tabii biraz bu konuşmamda biz diye fazla kelimeler geldi. Ama siz de bizden olduğunuz için, sizi de biz saydığımız için bunun da mahzuru yoktur. Çevre dernekleri kuruyoruz. Daha Çevre Bakanlığı kurulmadan, Türkiye'de çevre dernekleri kurduk biz... Çünkü çevrenin güzel olmasını, bitkilerin korunmasını, ağaçların çok olmasını, yeşilliğin olmasını çok candan istiyoruz. Yeşillikler içinde görmek istiyoruz çevremizi.

Yeşili seviyoruz. Yeşilin bir de İslâm diniyle özel bir ilişkisi var. Yeşil sanki İslâm'ın sembolü gibi oluyor. O bakımdan, hayır sadece insanoğluna olmaz, başka mahlûklara da hayır yapar insan. Atına iyi bakar, döğmez. Koyununa, kuzusuna iyi bakar; kedisine, köpeğine iyi bakar. Çevresine ağaç diker ve o ağaçların çok sevabı var. Meyvesi yendikçe, gölgesinde oturuldukça, diken insan sevap kazanıyor.

Böylece insandan başlayarak insanın çevresindeki canlı varlıklara, bitkilere, ağaçlara, çevreye yayılan bir uzun, geniş liste, sonsuz liste, dibi bitmeyen bir liste halinde hayırlar yapmağa çalışacağız.

Ayet-i kerimede de:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ

لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (الحج:٧٧)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenü'rkeù ve'scudû va'budû rabbeküm*) [Ey iman edenler! Rükû edin, secdeye varın, Rabbinize ibadet edin!] diye başlayan bir ayet-i kerimede de, (*ve'f'alü'l-hayra leallekûm*

tüflihûn) “Hayır yapın ki felâh bulasınız!” (Hac, 23/77) diye buyruluyor.

Bu bazı alimlere göre, aynı zamanda bir secde ayetidir. Durumu müsait olan kardeşlerimiz tabii secdeyi yapar. Şu anda müsait olmayanlar da, ben bir secde ayeti dinlemiştim diye sonra bir namazın arkasından bir secde yapsın, secde yapmayı da öğrensin! Secde ayetleri dinlendiği zaman secde yapılır. (*Ve'f'alü'l-hayra leallekûm tüflihûn*) "Hayır yapın ki felâh bulasınız, felâha eresiniz, iflah olasınız.” buyruluyor.

Onun için, aziz ve sevgili dinleyicilerim, amacınız, kalbiniz hayır yapma duygusuyla dolu olsun... Kafanız hayırlarla dolu olsun, hayırları iyi planlayın!.. Biz de planlamaya çalışıyoruz. Hayrın planlı yapılması çok önemli... Hayırları planlama komisyonu var zaten ama, inşâallah daha derin bir şekilde çalışarak, her türlü hayrı çok güzel yapacağız. Ve Türkiye içinde ve dışında beş kıtada, deryalarda, karalarda, havalarda inşâallah çeşitli hayırlar yapacağız. Allah'tan dileğimiz, bizi hayırları yapmaya muvaffak eylemesidir. Çünkü, gücün kuvvetin sahibi odur. O nasib ederse, hayır yapabiliyoruz.

Tabii, bu hayır yapmanın insana sağladığı pek çok faydalar var. En önemlisi, (*feinnehüm miftâhu'l-cenneh*) hayırlar cennetin anahtarıdır. Cennetin kapısı anahtar gibi hayırla açılıyor, hayır yapan insana açılıyor. Hayırlar yaptığı zaman, o cennetin muazzam kapısı güzel bir şekilde, tatlı sesler çıkartarak, nağmeler çıkartarak açılıyor. Mü'minin oraya girmesi iyi oluyor. (*Ve yukùdü ileyhâ*) Ve hayır insanı cennete sevk eder. Hayır insanı alır, cennete götürür. Cennete girmesine sebep olur.

b. Şerler Cehennemin Anahtarıdır

Evet, bu güzel hitabın arkasından, Rabbimizin güzel hitabı, hitâb-ı müstetâbının arkasından:

وَاجْتَنِبِ الشَّرَّ فَإِنَّهُ مِفْتَاحُ النَّارِ، وَيَقُودُ إِلَيْهَا.

(*Ve'ctenibü'ş-şer*) buyurmuş Mevlâmız, Efendimiz SAS'in bize bu hadis-i kudsîde bildirdiğine göre. "Ey Ademoğlu hayrı işle. Çünkü hayır cennetin anahtarıdır ve cennete sevk eder. (*Ve'ctenibü'ş-şer*) Kötülükten de sakın, kendini koru, ictinâb eyle; (*feinnehû miftâhü'n-nâr*) Çünkü o da cehennemin anahtarıdır. (*Ve yekùdü ileyhâ*) O da insanı cehenneme götürür."

Aziz ve muhterem kardeşlerim, şer de çok çeşitlidir. Şerlerin de listesi sonsuzdur. Dibi görünmeyen uzun bir liste halindedir. Ama bütün şerlerin başı, tabii küfürdür, Allah'a inanmamış olmaktır. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

إِنَّ اللَّهَ لاَ يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ

(النساء:٤٨)

(*İnna'llàhe lâ yağfiru en yüşreke bihî ve yağfiru mâ dûne zâlike limen yeşâ'*) [Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz; bundan başkasını, (günahları) dilediği kimse için bağışlar.] (Nisâ, 4/48) Allah her günahı affeder, ama kendisine şirk koşulmasını affetmez!

Yâni, gene bir inanç var. Biliyorsunuz insanlar inanç bakımından çeşitli kategorilerdedir, durumlardadır. Bir kısmı vardır, dini kabul etmez, Allah'ın varlığını kabul eder. Yâni, "Ben ahkâm, şeriat, meriat tanımam! Sadece şunu tanırım..." filan gibi, böyle bir her şeyi elinin tersiyle iten bir inatçı tavır içinde.

Agnostikler var, laikler var... İnanç bakımından sapık inançlara sahip olanlar var... Sonra bir de ateistler var, yâni Allah'ı da tanımayanlar var. Hiç bir çeşit inanca asla yanaşmayan tipler var, çeşit çeşit...

En büyük kötülük, Allah'ı kabul etmemektir. Allah bunu affetmeyeceğini bildiriyor. Çünkü, Allah'ın varlığı o kadar aşikârdır ki, her şey Allah'ın varlığına şahitlik ediyor aslında... Kendi kendine olmayan her şey, mutlaka onu olduranın eserini gösterir. Yâni çiçek, tohum, ağaç, yaprak, kuş, böcek, canlı, cansız, molekül, yer, gök, yıldız, ay, güneş... Her şey Allah'ın varlığını

gösteriyor. Çünkü bunlar kendi kendilerini meydana getirmiş değil.

Biz de kendi kendimizi meydana getirmiş değiliz. Biz de mahlûkuz. Biz de başımızın ne olduğunu bilmiyoruz, sonumuzun ne olduğunu bilmiyoruz. Evvelimiz ne idi, sonumuz ne; bizce meçhul... Bizi birisi, bir büyük kudret böyle yaratmış, hem de ne güzel yaratmış. Hamd ü senâlar olsun... Ne güzel kabiliyetler vermiş, kâinâta sahip insanoğlu... Havalara, denizlere, karalara, yerin altına, üstüne, suların altına, üstüne elini uzatıyor ve erişebiliyor. Muazzam bir zekâ ile, yaratan onu takviye eylemiş.

Tabii, her şey böyle planlı ve programlı... Fizik mühendislerini hayran bırakan, kimyagerleri şaşkına çeviren, astronomları hayretlere düşüren, alimleri aşık eden, bayıltan, bu kadar mükemmel kanunlar... Kâinâtın, makrokozmozun, mikro-kozmozun bu kadar güzel bir düzeni varken, her şey dakik, her şey tıkır tıkır çalışmaktayken; onu yaratıcısını bilememek, bulamamak, tabii çok büyük bir mahrumiyet olduğundan, çok büyük bir ayıp olduğundan, çok büyük bir küstahlık, çok büyük akılsızlık olduğundan, Allah-u Teàlâ Hazretleri bunu affetmiyor.

Burada şunu hissediyorum sevgili dinleyicilerim: Şimdi bizim Türkiye'deki insanların, yâni İslâm diyarında, böyle az çok İslâm'ı tanıma imkânı olan insanların yaşadığı bir yerde bir insanın ateist olması, inançsız olması Avrupa'dakinden çok çok daha ayıp, çok çok daha kötü bir şeydir. Çünkü bizim inancımız hak inançtır, doğru inançtır. Avrupa'dakileri, Japonya'dakileri, Eskimoların arasındakileri, İnkaların arasındakileri, Güney, Kuzey Amerika'dakileri, Afrika'daki insanları... Yâni bâtıl inançların yaşandığı, inanıldığı toplumlarda yaşayan bir insanın, kendi toplumunun batıl inançları dolayısıyla, okuduğu ilim irfan dolayısıyla, o inanca gönlünün yatmaması normaldir. Yâni bir insan, bir puta inanmaz, bir haça inanmaz, bir mantık dışı, ilim dışı şeye inanmaz. Tamam, o bir bakımdan, aslında kendi ülkesindeki batıl inanca reaksiyoner durumdadır. Belki aklı, mantığı sıhhatli bir şekilde çalışırsa, o reaksiyoner durumu onu gerçek inanca götürecektir.

Biliyorsunuz, İbrâhim AS böyle bir bozuk toplumun içinde yetişmişti. Toplum aya, güneşe, yıldızlara tapıyordu. Onun

geceleyin göklere bakıp da, o güzel tefekkürünü Kur'an-ı Kerim anlatıyor. Yıldızlara baktığını, aya ve güneşe baktığını ve insanların buna tapmalarının doğru olmadığını, onların yaratıcısına ibadet etmek gerektiğini kendisinin bulduğunu, Kur'an-ı Kerim anlatıyor. Bu güzel bir şeydir. Yâni, insanlar elbette bâtıl olan şeyleri reddetmeli ama, hak olan şeyi kabul etmelidir.

Binâen aleyh, bâtılı reddetmek de hakka doğru bir adım gelmek olduğundan, Avrupalı veya Afrikalı veya Amerikalı veya Eskimo veya Japon veya Hintli veya bizim bildiğimiz, bilmediğimiz çeşitli kültürlerdeki, çeşitli şirk ve küfür toplumlarındaki insanların inkârı, belki hakka biraz yaklaşmadır da; tam İslâm'ın yaşandığı, böyle kalesi olan bir yerde, böyle tek Allah'a inanılırken, bütün kâinâtı yaratan, Esmâ-i Hüsnâ'nın sahibi, Hàlik-ı Teàlâ Rabbü'l-Àlemîn'e inanılan bir yerde inançsız olmak, emin olun çok korkunç bir gaflettir, dalâlettir, sapıklıktır, şaşkınlıktır ve çok gayr-i ilmî bir şeydir.

Bir üniversite profesörü olarak bunu çok rahatlıkla ilan ediyorum, ikaz ediyorum, bizim kardeşlerimiz bunu söylesinler ilgili yerlere diye söylüyorum. Yâni, bizim radyolarımızı dinlemeyenlere onlar söylesin. Radyomuzu dinleyenler de, kendilerinde bu durum varsa farklılığı anlasınlar. Yâni Türkiye'deki bir ateistin durumu, Fransa'daki gibi değildir, Güney Amerika'daki gibi değildir. Türkiye'deki çok daha büyük vebal altındadır. Çünkü Hakk'ın hâkim olduğu bir yerde, taklit yoluyla, Fransa'daki kendi dinine karşı çıkıyor diye, burada hakka karşı çıkması çok büyük bir yanlışlıktır, sapıklıktır. Öyle bir şey olmaz.

En büyük kötülük küfürdür. Küfürden mutlaka insanların yakasını kurtarması lâzım!.. Şirkten, yanlış inançtan kendisini mutlaka kurtarması lâzım!.. En büyük şer bu... Bütün şerlerin de kaynağı budur. Ondan sonra merhametsizlik başlıyor, insafsızlık başlıyor, sömürü başlıyor, zalimlik başlıyor, sırf kendisini düşünmek başlıyor... Hayat mücadelesi diye her şeyi meşrû gören bir zihniyetle herkes, insanlar birbirlerine saldırıyorlar, kurtlar gibi birbirlerini yiyorlar...

Bütün şerrin kaynağı bu inançsızlık oluyor. İnançlı insan, sorumluluk duygusu taşıdığı için bunları yapmıyor. İlk önce bu şer, en önemli ikaz edilmesi gereken şer bu, bundan uzak olması lâzım insanların... Bu cehennemin anahtarıdır ve oraya götürür insanları...

Ondan sonraki şerler de çeşit çeşittir. İnsanlara zarar veren çeşitli faaliyetler şerdir. İnsanları zulme maruz bırakan, üzen, ağlatan, inleten, yaralayan, kıran, döken, öldüren faaliyetler, onlara sebep olan işler şerdir. Şerrin çeşitlerini de insan düşünmeli, kimseye zarar vermemeye çalışmalı!.. Şerri işlememeye çalışmalı, güzel ahlâka sahip olmaya çalışmalı!..

Bu iki cümle bizim için, biz müslümanlar için çok önemli iki hedef gösteriyor. Biz hayatımız boyunca bütün bilgimizle, bütün kalbimizle, bütün müktesebâtımızla sevgili dinleyicilerim, hayırları kafamızla bulup, aklımızla bulup, araştırıp, duyduklarımızı, işittiklerimizi süzgeçten geçirip, hayırları bulup işlemek durumundayız. Çünkü cennetin anahtarı budur.

Şerleri tesbit edip, şerlerden kendimizi uzak tutmak ve şerlere bulaşmamak zorundayız. Bir de şerli insanlarla da, onları doğru yola getirme gayreti içinde olmak lâzım! Onları serbest bırakmamak lâzım!.. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor, bir misal veriyor bir hadis-i şerifinde:

"—Bir gemidesiniz, siz üst katta kalıyorsunuz. Ambarda da bazı insanlar var. Yukarıdan su almak için merdivenlerden çıkıyorlar, suyu alıyorlar, aşağıya götürüyorlar. Fakat yukarıya çıkmayalım deseler, aşağıdan gemiyi delmeye kalksalar, hemen su bizim yanımızdan gelsin deseler, müsaade eder misiniz?..

Etmezsiniz. Gemiyi parçalamasına müsaade edemezsiniz. Çünkü gemide herkes var. Binâen aleyh, o geminin tahribinden, kırılmasından, içinin su almasından, sonunda gemi batacağı için herkes zarar göreceğinden, böyle bir şeye kimse müsaade etmez."[162]

---

[162] Buhârî, *Sahîh*, c.II, s.882, no:2361; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.470, no:2173; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.268, no:18387; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.X, s.91, no:19975; Nu'mân ibn-i Beşîr RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.144, no:5533.



Toplum da bir gemi gibidir. Toplumda hayırlı insanlar hayrı yapacak ama, şerli insanların da şerri yapamaması için engeller konulması lâzım, yasaklar konulması lâzım!.. Bunları ben trafik kuralları gibi görüyorum. Devletin ve milletin selâmet ve emniyeti için konulmuş birtakım yasaklar olarak görüyorum. Yasaksız olmaz. Yâni, kötülüklerin yasaklanması lâzım, yapılmaması lâzım!..

Bir de, iyi bir insanın sadece iyilik yapmakla yetinmemesi lâzım; kötülüğü engellemek konusunda şuurlu olması lâzım ve bu hususta da aynı ideali paylaşan insanlarla iş birliği yapması lâzım!.. Çünkü kötülerin faaliyetlerinden gemi batarsa, herkes zarar görür. Kötülere müsamaha etmek İslâm'da yasaktır. Ve eski milletlerden, ümmetlerden misaller verilmiştir hadis-i şeriflerle, ayet-i kerimelerle. Eski milletlerin alimlerinin şerli, kötü insanların şerlerine mâni olmadıkları için, onları nasihatle doğru yola getirme çalışmaları yapmadıkları için, onlarla beraber helak oldukları bildirilmiştir. Âd kavminden, Lût kavminden, Semud kavminden Kur'an-ı Kerim'de pek çok misaller verilmiştir.

O halde sevgili ve değerli Akra dinleyicilerim, hayrı işlemeğe çalışacağız, hayrın çeşitlerini düşüneceğiz, arayacağız, bulacağız... Tek başımıza da yapabiliriz ama, hayrı topluca yapma konusunda bir kolektif çalışma, daha büyük hayırların yapılmasına sebep olacağından, kolektif çalışmayı da çok faydalı ve önemli gördüğümüz için, biz vakıflar kurduk: Hakyol Vakfımız, İlim Kültür Sanat Vakfımız, Sağlık Vakfımız gibi vakıflar, hayrın kolektif yapıldığı zaman ne kadar büyük eserler ortaya konulduğunu gösteren misallerdir. Onlara katılmaya sizleri davet ederiz. Hayırları kolektif yaparsanız, hayrın şümûlü, yâni tesir alanı genişler.

Aynı zamanda, sadece böyle hayrı yapan insanlar yarım insan demektir. Şerri de engelleyen bir yapıya sahip olacak, ve geminin batmaması için şerlilerin de faaliyet yollarını kesmek ve tıkamak lâzımdır. Şerleri de hayra döndürmeye çalışmak lâzımdır. Bu da bir irşadın öbür tarafıdır. Yâni ne kadar kötü insanı iyi yapabilirsek, ne kadar kötü yolu engelleyebilirsek, ne kötü fiili yaptırtmayabilirsek o kadar iyi bir şey yapmış oluruz.

Onun için, İslâm'ın farzlarından birisi de (*el-emru bi'l-ma'ruf*) iyi olan şeyi emretmek, (*ve'n-nehyü ani'l-münker*) kötü olan bir şeyi de yaptırmamaktır. Bu yaptırmamak ya pazu kuvvetiyle olur, ya dille söyleyerek olur, ya da kalbinden hiç olmazsa onları tasvib etmemek derecesi vardır. O da imanın en aşağı derecesidir deniliyor.

Konuşmamın sonunda, şu güzel cuma gününde geldik dua faslına... Sevgili dinleyicilerim! Allah cümlemizin basîretini açsın... Hakkı hak olarak görmemizi nasib eylesin... Ona uyup, onu uygulamayı, hayatımızı hayırla geçirmeyi nasib eylesin... Bir de bâtılı bâtıl olarak, şerri şer olarak görüp şerden korunmayı, şerden uzak durmayı ve şerri yeryüzünden kaldırmak için de organize, güzel çalışmalar yapmayı nasib eylesin...

Cumanız mübarek olsun. Nice cumalara Allah sevdiklerinizle beraber sizleri eriştirsin... Bu cumanın güzel ikramlarından, nimetlerinden, sevaplarından azamî istifade etmenizi nasib eylesin...

Her zamanki gibi yine hatırlatıyorum, belki ilk defa beni dinleyen dinleyiciler olabilir diye: Biliyorsunuz cuma günü erkek



mü'minlere cuma namazı farzdır, oraya gitmesi lâzım!.. Üç cuma namazına gitmezse, kalbi mühürlenir:[163]

---

[163] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.300, no:22611; İmâm Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.111, no:246. Hàkim, *Müstedrek*, c.II, s.530, no:3811; Ebû Katâde RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.357, no:1126; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.332, no:14599; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.430, no:1081; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.175, no:1856; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.I, s.91, no:273; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.247, no:5781; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.102, no:3004; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.516, no:1657; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.194, no:2689; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Tirmizî, Sünen, c.II, s.327, no:460; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.III, s.440, no:1115; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.26, no:2786; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.176, no:1857; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.III, s.175, no:1600; Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.II, s.176, no:975; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.366, no:917; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.172, no:5356; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.193, no:2688; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.154, no:5576; Ebü'l-Ca'd ed-Damrî RA'dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.154, no:5579; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.102, no:2712; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

مَنْ تَرَكَ الْجُمُعَةَ ثَلاَثَ مَرَّاتٍ مُتَوَالِيَاتٍ ، مِنْ غَيْرِ ضَرُورَةٍ ، طَبَعَ اللّٰهُ عَلٰى قَلْبِهِ (حم . ك. ض. عن أبي قتادة ؛ حم . ن. ه. ع. ك. ق. ض. عن جابر)

RE. 412/12 (*Men tereke'l-cumuate selâse merrâtin mütevâliyâtin*) "Kim cuma namazını peş peşe, arka arkaya üç defa terk ederse..." Yâni bu cuma kılmamış, hemen onun arkasındaki cuma yine kılmamış, onun arkasındaki cuma yine kılmamış... (*Min gayri darûretin*) "Zarûret, mecburiyet, elinde olmayan sebepler, mânîler filân yok iken, eğer üç cumayı terk ederse..." Ne olur? (*Tabaa'llàhu alâ kalbihî*) "Allah onun kalbini mühürler, kapatır." Kalbi, gönlü çalışmaz, işlemez hale gelir. İnsanın iç âlemi kararır, mânevî bakımdan mühürlenir, kapatılır, çalışmaz hale gelir. Yâni, Allah tarafından kendisine hayırlar gelmemeye başlar, çok kötü duruma düşer.

Onun için, cuma namazınızı kılınız. Başka namazları kıldığınız gibi cumayı da kaçırmayınız; bir...

Cumaya giderken en temiz elbiseyi giymek lâzım! Cuma günü ne kadar temiz ve pırıl pırıl yeni elbiseleri giyerse, cuma gününde israf yoktur deniliyor. Yâni güzel giyinmek lâzım, güzel kokular sürünmek lâzım! Cumaya gitmeden önce güzel bir boy abdesti alıp, artık modern tabirle gerekirse güzel kokulu şampuanlarla, güzel deodorantlarla koltuk altlarımızı ve sâireleri kokulayarak, tırnaklarımız kesilmiş, tertemiz elbiselerimizle pırıl pırıl bir şekilde cumaya gitmeliyiz.

Tabii, cuma günü en önemli şey, cuma namazına gitmektir beyler için... Anneler de çocuklarını buna alıştırsınlar. Benim rahmetli annem beni giydirir, kuşatırdı.

"—Haydi evlâdım, cuma namazına git!" derdi.

İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.I, s.413, no:464; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.1251, no:21136; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.141, no:21729.

Ben daha belki o zaman, cuma ile mükellef de değildim ama, bir de kurnazlık yapardı rahmetli annem:

“—Evlâdım iyi dinle de hatibi, hocayı, ne söylediğini bana anlat, ben çok seviyorum.” derdi.

Ben de anneme anlatacağım diye, pür dikkat dinlerdim cuma günü hocaların sözlerini...

Biliyorsunuz, cuma günü hoca ne zaman minbere çıksa, vaiz kürsüye çıksa, insanları bir uyku tutuyor. Oturdukları yerde başlıyorlar uyuklamaya... Sanki gece hiç uyku uyumamışlar gibi. O şeytanın bir aldatmasıdır. Dikkatle dinlemek lâzım! O kadar dikkatle dinlemek lâzım ki, yanındaki gürültü yapsa, sus demek bile olmuyor. Gayet sakin bir şekilde dinlemek lâzım!..

Allah-u Teàlâ Hazretleri bu cumaların güzel feyizlerinden, sevaplarından cümlemizi istifade ettirsin... Mutlu bir ömür sürmenizi nasib eylesin... Cennetin anahtarı olan hayırları işleyip, cennetin kapısını açıp cennete girmeyi nasib eylesin... Cehennemden azâd ettiği, cehenneme sokmadığı, azab göstermediği, gazabına uğramayan kullarından olarak, huzuruna sevdiği, râzı olduğu kul olarak varmayı nasib eylesin... Cennetiyle, cemâliyle sizleri ve sevdiklerinizi müşerref eylesin, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

20. 01. 1995 - AKRA

34. KENDİNİZİ HESABA ÇEKİN!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtüh!

Cumanız mübarek olsun, aziz ve muhterem Akra dinleyicileri!

Peygamber SAS Efendimiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin şöyle buyurduğunu naklediyor:

يَا ابْنَ آدَمَ ، اِعْلَمْ أَنَّ الدُّنْيَا بَيْتُ الْخَرَابِ ، وَعُمْرُكَ لِلْخَرَابِ ، وَجَسَدُكَ لِلتُّرَابِ . وَمَا جَمَعْتَهُ لِلْوَرَسَةِ ، فَالنَّعِيمُ لِغَيْرِكَ ، وَالْحِسَابُ عَلَيْكَ ، وَ الْعِقَابِ لَكَ ، وَالنَّدَمُ لَكَ . وَالصَّاحِبُ لَكَ فِي الْقَبْرِ الْعَمَلِ ، فَحَاسِبْ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبْ ، وَالزِم طَاعَتِي ، وَاحْذَرْ مَعْصِيَتِي ، وَارْضَ بِمَا أَعْطَيْتُكَ وَ كُنْ مِنَ الشَّا كِرِينَ .

(*Ye'bne âdem*) "Ey Âdemoğlu! (*İ'lem enne'd-dünyâ beytü'l-harâb*) Bil ki dünya harap olacak evdir, harap evidir! (*Ve umruke li'l-harâb*) Senin ömrün de haraba gidecektir, ömrün de sona erecektir. (*Ve cesedüke li't-turâb*) Ve vücudun, etin kemiğin de toprağa gidecektir."

(*Ve mâ cema'tehû li'l-vereseh*) "Senin hayatında topladığın, çalışıp kazandığın mallar, mülkler, paralar, varlıklar, onlar da vârislere gidecektir, onların olacaktır, onlarındır. (*Fe'n-naîmü li-gayrike*) O halde görülüyor ki, nimetlerle safa sürmek senden başkasına ait olacak! (*Ve'l-hisâbu aleyke*) Ama onlar senin miras mallarınla sefa sürerlerken, hesap da sana sorulacak, hesap senin boynunda olacak.

(*Ve'l-ikàbu leke*) O miraslık mallar günahlı yollarla haramdan kazanılmışsa, onların cezası sana yüklenecek, ikàbı sana verilecek! (*Ve'n-nedemü leke*) Ve pişmanlığı da sen duyacaksın."

(*Ve's-sâhibu leke fi'l-kabri el-amel*) "Kabirde sana arkadaş olacak olan şey senin amelindir!" Kabirde başka arkadaş olmaz, bir kabirde bir kişi olacak. İşlediğin işler, yaptığın fiiller, hayatındaki yapmış olduğun çeşitli faaliyetlerdir. O halde; (*Fehâsib nefseke kable en tuhâseb*) "Nefsin hesaba çekilmeden önce sen kendini bir hesaba çek! Bakalım kârda mısın zararda mısın, durumun ne tarafa doğru gidiyor; onu anla!"

(*Ve'lzem tâatî*) "Bana ibadet ve taate yapış! (*Va'hzer ma'siyyetî*) Bana âsî olmaktan, isyandan sakın! (*Va'rda bimâ a'teytüke*) Sana vermiş olduğuma rıza göster, verdiklerimi kanaatle, gönül hoşluğuyla karşıla; aç gözlülük ve tatminsizlik gösterme! (*Ve kün mine'ş-şâkirîn*) Şükreden kullardan ol!"

a. Cesedin Toprağa Gömülmesi

(*Enne'd-dünyâ beytü'l-harâb*) "Dünya harap evidir!"

Dünyayı harap olacak olan bir ev gibi düşünebiliriz. Hani şu sırada içinde bulunuyoruz ama bu ev harap olacak, sonunda insanlar âhirete gidecek. Harap olacak; fâni, biz de fâniyiz.

(*Ve umruke li'l-harâb*) "Ey Âdemoğlu! Senin ömrün de harap olacak." Ömür de yok olacak, o da fânidir. İnsanoğlu dünyada ebedî, sermedî kalmıyor. Bir miktar kalıyor, bir ömrü var. Bu ömür ne kadar uzun olsa sonunda bitiyor, ecel geliyor ve insan -genç veya yaşlı- bir zaman sonra hayata veda ediyor, sevgili yakınlarının arasından ayrılıyor.

(*Ve cesedüke li't-turâb*) "Senin vücudun da toprağındır." Toprağa gidecek, toprağa gömülecek mânâsına…

Tabii bu da bir ilâhî emir.

Hz. Âdem Atamızın evlatları zamanından bu böyle başlamış; insanoğlu toprağa gömülüyor, dışarıda bırakılmıyor. Bizim dinî bilgilerimizde, Hz. Âdem AS'ın evladının öteki öldürülmüş olanı nasıl toprağa gömeceğini, bir kuşun gelip kendisine tarif ettiği, işaret ettiği anlatılır. Demek ki, gömülmesi ilâhî olarak iyi…

Ben kardeşiniz, davet edildiğim için başka şehirleri, ülkeleri görüyorum. Meselâ, Avusturalya'da bir yer gösterdiler. Onlar cemetery diyorlar, kabirlerin olduğu yer. İnsanları öldükten sonra

yakıyorlarmış. Bir kaşık, bir avuç kül; onu bir yere koyuyorlarmış, mermerden bir yazı yazıyorlarmış.

Bu yakma işini Hindistan'dan da duyuyoruz. Hintlilerin de ölülerini yaktığını, kendi dinlerindeki kültürlerinde böyle bir şey olduğunu okuyoruz.

Bizde, tabi böyle değildir. İnsanoğlunun her şeyi muhteremdir. Eti, kemiği, saçı, sakalı, dişi, tırnağı... her şeyi muhteremdir. Bizim muhterem büyüklerimiz tırnaklarını kesince toplarlar, bir torbaya koyarlar. Ayak basmayan münasip bir yere, toprağa gömerler veya ömrü boyunca biriktirip de saklayanlar da vardır. Ya da dişleri çıktığı zaman bir cami kovuğuna, öyle bir yere koyarlar. Diş, tırnak insandan ayrıldıktan sonra bile onun bir değeri vardır. Berberden saçlarını alırlar. Bu kadar titiz olan insanlar vardır.

Dinimizin genel emri, insanoğlunun çok muhterem olduğu istikametindedir. İnsanoğlu hayattayken de muhteremdir, vefat ettikten sonra da muhteremdir ve kabri de muhteremdir. Onun için Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki;

لاَ تَقْعُدُوا عَلَى الْمَقَابِرِ

(*Lâ tak'udû ale'l-mekàbir*) "Kabirlerin üzerine oturmayınız!" Kabirlere, kabirlerin üstüne basmayınız! Kabre oturan, ateşten bir şeyin üstüne oturmuş gibi olur.

Kabre dahi hürmet etmek icap ediyor. Onun için İslâm'da kabristana hürmet vardır; kabristanın ağaçlandırılması vardır, bitkilerinin kesilmemesi vardır. Kabirlerin böylece hürmete mazhar olması, çiğnenmemesi meselesi vardır.

Ayrıca dinimiz; insanın etinin, kemiğinin başka hiçbir şekilde kullanılmasını uygun görmemiştir. Bu insanın şerefinden dolayıdır, bu bizim dinimizde güzel bir şeydir.

İnsanoğlunun ömrü fânidir. Cesedi de toprağa gömülecek. Toprağa gömülünce, topraktan gelmiş olan bu ceset yine toprağa girecek, toprak olacak.

Bazı insanların cesetlerinin toprak olmadığı hadîs-i şerîflerde bildirilmiştir. Aynen kaldığı hakkında menkıbeler vardır, bazı

kimselerin rivayetleri vardır. En yakın rivayeti ben size nakledeyim:

Hocamız cennet-mekân Mehmed Zâhid Kotku Hazretleri'ni çağırmışlar.

"—Biz Süleymaniye Camii'nin ön tarafındaki kabristanda bir düzenleme yapacağız. Şuradaki kabirleri şu tarafa alacağız. Burada sizin kendisinden feyiz aldığınız hocanız varmış. Gelin de kabrinin nakil işinde bulunun!" diye Hocamız'ı çağırmışlar.

Kabirler, Kânûnî Sultan Süleyman Hazretleri'nin türbesinin kapısına yönümüzü döndüğümüz zaman, sol taraftaki türbenin yanındaki geniş alanda, oradaki kabirleri biraz daha ilerdeki diz boyu yüksek duvarın ötesine almışlar. Bu arada Hocamız'ın hocasının, Tekirdağlı Mustafa Feyzi Hazretleri'nin kabri de açılmış:

"—Aradan o kadar uzun seneler geçtiği halde, aynen hiç bozulmadan kalmıştı!" diyor.



Eski kitaplarda okumuştum: Abbasî hükümdarlarından birisinin yanında, “Adaletli hükümdar ile ilmiyle âmil olan; ilmini yaşayan, söylediğini tutan, dürüst, mübarek, Allah’ın sevdiği alimlerin vücutlarını toprak yemez.” diye bir hadîs-i şerîf okunmuş. O da demiş ki:

“—Müslümanın kabrini açamayız ama, şu Sasanîler’in hükümdarı Enûşirvan var. (Nuşirevan da diyorlar, telaffuz olarak doğrusu Enûşirvan’dır. Enûşirvan adaletiyle tanındığı için, Enûşirvan-ı Adil derler.) Adaletli diyorlar. Şunun kabrine bir bakalım, acaba bu çürümüş mü çürümemiş mi? Bakalım adaletli mi, değil mi?”

Çürüyüp çürümediğinden, adaletli olup olmadığını anlamak için kabrini açmışlar. Aynen gömüldüğü gibi, çürümemiş olarak bulmuşlar. Bu da işin bir başka tarafı...

Böyle birçok mübarek alimlerin, şehidlerin bir vesile ile kabri açılırsa, kabirlerinde çürümeden durduğu görülüyor. O durumlara mazhar olmayı Allah cümlemize nasip eylesin, diyelim; güzel temennide bulunalım!

İnsanoğlunun ömrü fâni, cesedi de toprağa gömülecek ve belki de toprak olacak. Belki evliyâ ise öyle kalır ama toprağa gitmiş olacak, toprağın malı...

b. Malların Varislere Gitmesi

Buradan bir adım daha ileri... İnsanın ömrü fâni, vücudu toprak altında! Pekiyi, hayatı boyunca kazandıkları, benim dediği mallar, evler, tarlalar, bahçeler, mülkler, paralar vs. ne olacak?

(*Ve mâ cema’tehû li’l-vereseh*) “O da varislere gidecek.”

Tabii gitsin. İyi bir insan varislerini de kollar. Hatta vefatını bekletmeden çevresindeki insanlara hayırlı hizmetler yapar, bağışlarda bulunur, gönüllerini hoş eder. O daha güzel!

Miras olarak kendilerine kalmasını beklemeden, kalmasına lüzum kalmadan, o vakte tehir etmeden, insan varislerini dünyadayken böyle memnun ederek, zengin ederek duasını alabilir; o daha iyi...

Öldükten sonra, mal nasıl olsa varisin olacak ama hayattayken kendisi bağış yaparsa, sevabı kendisine gider. O halde insan, varisi olacak kimselere hayattayken hayır hasenât yapar da onları

memnun ederse, iyi olur. Bir de vefatını gözettirmemiş olur. O da bir bakıma iyi!

Eski zamanda bir vezir varmış. Fukarâya borç para verirmiş.

“—Borcu ne zaman geriye vereceğiz?”

“—Hükümdar ölünce verirsiniz.” dermiş. Kime borç verdiyse “Hükümdar ölünce geriye verirsiniz.” dermiş.

Tabii bu söz yayılmış, duyulmuş, ne maksatla böyle dendiğini anlamamışlar, gitmişler; hükümdara da söylemişler.

“—Senin bu vezirin herkese borç veriyor, sizin ölümünüzden sonra borcu verebileceğimizi söylüyor.” demişler. O da sebebini anlamamış, kızmış. Çağırmış:

“—Bre nankör! Ben sana vezirlik verdim, sana bunca imkânlar sağladım, mevki makam verdim. Sen benim ölümüme borç veriyormuşsun... ‘Hükümdar ölünce borcu geri verirsiniz.’ diyormuşsun. Bu ne biçim iştir!” diye gazapla bağırarak söyleyince;

“—Evet hükümdarım, öyle. Ben sizin vefatınıza tehir edilmesi şartıyla ödenmesi, vefatınızdan sonra olmak şartıyla birçok fukarâya borç para veriyorum ama, bunda kızılacak bir şey yok... Size söyledikleri gibi bunun kötü tarafı yok. Benim niyetim, o fakirlere sizin uzun yaşamanız için candan dua ettirmek!” demiş.

Adam; hükümdar yaşasın da borcu vermesin, borcu ödenmesi geciksin diye düşünüyormuş. Bu da bir nükte ve şaka olarak bu arada hatırınızda olmuş olsun.

Eğer kendin hayır, hasenât yapmazsan kazanılan paralar pullar varislere gidecek, onların malı olacak. Onlar istediği gibi kullanır.

“—Ölüm hak, miras helâl!” derler.

Ölüm haktır, İslâm’da miras vardır. Mirasın taksimatının usulü vardır. Mirasın taksim usulüne ferâiz ilmi diyorlar. Peygamber SAS Efendimiz, ilm-i ferâizi de öğrenmeyi tavsiye etmiştir.

Yine şaşılacak bir şey: İlm-i ferâizi en iyi bilenlerden birisi de mü’minlerin annesi, sevgili validemiz Âişe-i Sıddîka RA imiş. Herkes hayret edermiş. Ferâiz ilmini çok güzel bilirmiş.

Mirasın taksimi, biraz matematik bilgisi istiyor: Kesirler var, bayağı kesirler, onların paydalarının eşitlenmesi, payların tayin edilmesi, miktarlar… Bu bayağı bir matematik bilgisi gibi ciddi bir bilgi... Aişe Annemiz RA, onu da güzel bilirmiş.

Ölüm hak, miras helal; mallar mirasçılara gider. Bu normal bir şey… Ama gerçek manzara şudur:

(*Fe'n-naîmu li-gayrike*) "O mallardan mutlu bir yaşam geçirmek, nimetlenmek, istifade etmek senden başkasına, varislere nasip olacak. (*Ve'l-hisâbu aleyke*) Ama malın hesabı sana sorulacak!"

"—Gel bakalım: Bu malı nereden kazandın? Bu parayı kimden aldın, nasıl kazandın? Helal bir ticaret mi yaptın, haram bir ticaret mi yaptın? Yemin mi ettin, aldattın mı, eksik mi tarttın? Yetim malı mı yedin, dul malı mı yedin? Tüyü bitmedik yetimlerin malını mı yedin?"

Bu devlet memurlarının maaşları… Herkes hazineden paraları alıyor ama bilmiyorum kaç kişi düşünüyor? "Burada tüyü bitmedik yetimin hakkı vardır!" diye kulaklarda dolaşır. Tüyü bitmedik yetimin, dulun, zavallı, kimsesiz insanların o hazineden hakkını düşünüp de hazineyi çarçur etmemek güzel bir şey...

Bizim fakültemizin sekreteri vardı; Fevzi Bey, rahmetli, nur içinde yatsın. Toplu iğne yere düşse, devletin malı diye kaldırırdı. Bir kâğıdı ziyan etmezdi. Bir tarafını kullanırsa, "Bunda yetimin, dulun hakkı vardır!" diye arka tarafını gene kullanırdı.

Bu, İslâm'ın devlet maliyesine bakış açısını göstermesi bakımından güzel bir jesttir. Evet, toplu iğne çok büyük bir şey değildir, bir kâğıt çok önemli değildir ama, bu zihniyet, kimsenin hakkını yememeye çalışmak çok önemlidir, çok güzeldir!

Mal mirasçılara gider; onlar nimetlenir, safa sürerler, eğlenirler, nimetler içinde yaşarlar. Hesabı sana sorulur. Onlara helâldir. Çünkü ölüm hak, miras helâl... Eğer haramdan kazanmışsan, (*ve'l-ıkàbu leke*) hesap sanadır.

c. Kazancın Allah Yolunda Harcanması

Bir haramdan kazanmak var: Bu önemli! Kazanma; faiz olmayacak, haram, zulüm, hak yeme tarzında, aldatmaca, eksik tartma, yalan yanlış sözlerle yutturmaca olmayacak…

“—Hayır, ben hiç böyle yapmadım. Çok temiz bir yoldan çok helâl bir şekilde para kazandım…” diyen bir kimsenin tehlikeleri nedir?

O da tehlikede! Ona da “Acaba kendisinin bu mala sahip olması dolayısıyla üzerine terettüb eden dinî, malî vazifelerini yaptı mı? Malının zekâtını verdi mi?..” bunu sorarlar.

Zekâtını vermediği zaman, onun da azabı olur. Sadaka-i fıtrını verdi mi, hayrını hasenâtını yaptı mı, cihada parayı sarf etti mi, etmedi mi?..

İslâm orduları mağdur, perişan ve teçhizatsız. Kâfirler müslümanlara saldırıyor; ordunun kuvvetlenmesi lazım. Bu parasını depo etmiş, harcamıyor.

وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلاَ يُنفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ

فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (التوبة:٣٤)

(*Ve’llezîne yeknizûne’z-zehebe ve’l-fiddata ve lâ yünfikùnehâ fî sebîli’llâh*) “Altın ve gümüşü yığıp da, onları Allah yolunda harcamayanlar yok mu, (*febeşşirhüm bi-azâbin elîm*) işte onlara elem verici bir azabı müjdele!” (Tevbe, 9/34) diye âyet-i kerîmede bildiriliyor.

Malların Allah yolunda sarf edilmesi lazım! İnsanın canıyla, malıyla İslâm’a hizmetkâr olması, hizmet etmesi lâzım! İslâm’da bu çok önemli bir şey! Malî ibadetler de bedenî ibadetler gibi; namaz gibi, oruç gibi zekât da çok önemli bir ibadettir. Allah-u Teâlâ Hazretleri bunların yapılıp yapılmadığını da sorar.

Onun için, insanın İslâmî konularda cömert olması, İslâmî faaliyetlerde eli açık olması lâzım ve buralara bol bol yardım yapması, fazla fazla yapması lâzım. Asgarî seviyede değil de garantili, yüksek miktarlarda, borcu olandan fazlası miktarında yapması lazım.

Ebû Bekr-i Sıddîk Efendimiz RA, her şeyini vermiş de Peygamber Efendimiz sormuş:

"—Yâ Ebâ Bekir! Sen ordunun teçhizi için cihada, hayra hasenâta her şeyini çıkarttın verdin. Peki, çoluk çocuğuna ne bıraktın?"

O da Peygamber SAS Efendimiz'e cevabı gayet güzel vermiş:

"—Allah'ı ve Rasûlüllah'ı bıraktım!"

Allah; kâinatın sahibi, her şeyi veren alan o!

Rasûlüllah; Allah'ın sevgili kulu elçisi…

İnsan Allah yolunda, Rasûlüllah yolunda olunca, harcadığı parayı gözü mü görür! Allah-u Teâlâ Hazretleri elbette ve elbette kat kat fazlasını vermeye kàdirdir. İsterse verir isterse vermezse bile harcananlar Allah yoluna gitmiş oluyor.

Peygamber Efendimiz yemin ederek söylüyor:

"—Vallahi zekât, sadaka vermekten mal azalmaz, vallahi azalmaz!" diye bildiriyor.

Demek ki Allah infak edene, sadaka verene, zekât verene, hayır verene kat kat fazlasını telafi olarak veriyor ve ana ölçüler itibariyle malı eksilmiyor; artıyor.

Bu şuna benzer; gördünüz mü bilmiyorum, ziraatçılar bir ağacı budadığı zaman orasını burasını keserler. Kış günü bütün dalları, kolları, kanatları kesilmiş ağaca acırsınız.

Kışın, "Bu dalı da kesti. Eyvah, şu dalı da kesti…" diye acırsınız. Fakat baharda dallar büyür, ağaçlar yapraklanır, yazın bol bol meyve verir. Güzel budanmış bir asma, güzel budanmış bir ağaç çok güzel, çok iyi meyve verir. Kıyamadığın kesemediğin dallar da meyve vermez veyahut meyveler cılız olur. Ağaç gittikçe ihtiyarlar.

Bunu ben kendim denedim. Bizim almış olduğumuz bir arazide 50-60 tane elma ağacı vardı. "Bunlar ihtiyar, bunları keselim." dediler. Ben kıyamadım. "Kesmeyin, budayın!" dedim, budadılar. O kadar güzel, iri elmaları oldu ki…

Biz ondan sonra budatamadık. Ondan sonraki senelerde dalları çok olduğu halde meyvesi az oldu.

Bu misali niye verdik?

Ağaç budandığı zaman, meyvesi nasıl kaliteli ve çok oluyorsa insan malından da zekât, sadaka ve hayır ve hasenât yapıldığı zaman mal daha çok bereketlenir, daha çok meyve verir, daha çok faydalı olur. Bu bir ilâhî kanundur. Ve bu hususta Peygamber SAS Efendimiz yeminle buyurmuş ki;

"—Vallahi, hayırdan, sadaka ve zekâttan mal eksilmez!"

Evet, biraz verirsin eksilir ama yine fazlası gelir, malın daha çok olur.

Ben çevremdeki hayır sahiplerine bakıyorum. Hakikaten, Allah yolunda parasını sarf eden, hayır hasenât yapan insanlara Allah çok daha fazla veriyor. Tanıdığım çok sevgili dostlarım var çok cömert; Allah milyonlar veriyor, milyonlar az geliyor milyarlar veriyor, daha çok veriyor! Onun için hayır yapmaktan; Allah yolunda başkalarına, mü'minlere, İslâm'a faydalı olacak harcamalar yapmaktan asla kaçınmayın ve bunun yolunu, çaresini arayın!

"—Hangi hayrı yaparsam daha çok sevap alabilirim, hangisi daha önemli, nereye daha çok para vereyim?" diye insan düşünüyor. Biz bunun zor bir iş olduğunu biliyoruz. Nereye hayır yapılacak ve ne yolla yapılacak, hangi işe öncelik verilecek, kime verilecek… Bu önemli bir husustur, bunun düşünülerek taşınılarak yapılması lazım ve bu hususta çalışma yapmak lazım. Onun için vakıflar kurduk.

Meselâ, bizim Hakyol Vakfımızı ele alalım. Hakyol Vakfımızın amaçlarından bir tanesi eğitim, bir tanesi dostluk, bir tanesi yardımlaşma... Ama bu yardımlaşma derken, zekâtı çıkart şuraya ver. Onu düşünüyoruz ve mesela zengine diyoruz ki;

"—Bakın şurada üç tane fakir var, bu fakirlerin adreslerini al! Onlara hayrını, hasenâtını yap!" diyoruz.

Parayı ille bana verme ama, ben hayrı organize etmiş olayım. Meselâ, "Şu gerçekten fakirdir. Al bu çocuğu okut; her ay gelsin senden bursunu alsın, sen takip et ve bu çocuğun tahsilini sağla!" demiş oluyoruz. Bu bir planlama...

Ayrıca bir de hayırların çeşitlerini düşünmeyi ve hayır müesseseleri arasında koordinasyon yapmayı da düşünmüştük. Biz bu vakfı kurduğumuz zaman, bakmıştık; filanca kuruluşun falanca yerde yedi katlı büyük apartmanı var. Yurt olarak

yapıldığı halde öğrenci bulamamışlar, boş duruyor. Beri tarafta da yurt arayan, ama yurt bulamayıp açıkta kalan bir sürü öğrenci var. Demek ki bir kompüter sistemiyle biz hayırları tespit edersek ihtiyaç yerlerine ihtiyacı olanları sevk edebiliriz ve bir de yığılmaları engelleriz. Meselâ, herkes yurt yaparsa, yurtlar boş kalır. Bir iki tanesi yurt yaparsa, ötekisi başka bir şey yapsın, daha ötekisi daha başka bir hayır yapsın... Hayırların planlanması da önemlidir diye düşünmüştük.

Onun için, mirasçılar da neticede sizin yakınlarınızdır ama, asıl güzel olan mirasçıları da dâhil olmak üzere, insanın hayrı hayatındayken yapmasıdır. Çünkü hayatındayken yaptığı bütün iyiliklerin sevabı mirasçısına, çoluk çocuğuna akrabasına verdiği de dâhil olmak üzere kendisine gelir.

Bir hadis-i şerifte Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:[164]

أَرْبَعٌ مُسَبِّعَاتٌ: نَفَقَتُكَ فِي سَبِيلِ اللهِ ، وَنَفَقَتُكَ عَلٰى أَبَوَيْكَ ، وَنَفَقَتُكَ عَلٰى أَهْلِكَ ، وَذَبِيحَتُكَ شَاتَكَ يَوْمَ فِطْرِكَ لِأَهْلِكَ (أبو الشيخ في الثواب عن أبي هريرة)

RE. 69/11 (*Erbaun müsebbiâtün*) "Dört amel vardır, güzel ibadet vardır ki, iş vardır ki bunların mükâfatını Allah bire yedi yüz verir. Dört güzel iş vardır ki bunların mükâfatını Allah yedi yüz misli olarak verir." Bayağı büyük bir kat sayısı var. Kat kat fazla mükâfat veriliyor.

Bunlar nelerdir?

1. (*Nafakatüke fî sebîli'llâh*) "İnsanın Allah yolunda harcadığı paraların mükâfatı bire yedi yüzdür."

2. (*Nafakatüke alâ ebeveyke*) "İnsanın anne ve babasına yaptığı hayır bire yedi yüzdür."

---

[164] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.374, no:1509; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.XV, s.1319, no:43454; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.IV, s.215, no:3081.

Anne babasına hayatında yaptığı bire yedi yüz… Tabii eğer kendisi erken ölürse, anne-baba da mirasçıdır.

3. (*Nafakatüke alâ ehlike*) "Sonra ehline, ıyaline, ailesine, çoluk çocuğuna hayatındayken getirdiği nafaka, yiyecek içecek, evdeki bolluk bereket, giyim kuşam, rahatlık onlara yapılan masraf; o da bire yedi yüzdür."

Bu da ne kadar güzel! Anne babasına çoluk çocuğuna hayatındayken yaptığı şeyler bire yedi yüz sevap oluyor.

Ondan sonra:

4. (*Ve zebîhatüke şâteke yevme fıtrike li-ehlike*) "Ramazan Bayramı'nda bir insan ailesi için kurban keserse..." Kurban Bayramı'nda herkes kesiyor. "Ramazan Bayramı'nda bir insan kurban keserse, onun da sevabı bire yedi yüzdür."

Onun için bu hayırları hayatınızda istediğinize, gözünüz göre göre, sevine sevine yapmanızı tavsiye ederiz.

Böyle yapmayıp cimrilik yapanlar ne duruma düşer?

Topladığı mal varislere gider; varisler mutluluk içinde onları afiyetle yerler, içerler, rahat ederler ama miras kalan malın mülkün hesabı, "Bunu nereden kazandın, bununla ilgili vazifeleri yaptın mı?" diye onu kazanan kimseden, yani ölenden sorulacak. Eğer yapmamışsa, durumu negatifse, o zaman hadîs-i şerifte; (*Ve'l-ıkàbu leke*) "O zaman cezası bu miras malı bırakana tahakkuk edecek." buyuruluyor.

Hem mal var, hem başkaları faydalanıyor; kendisi faydalanmıyor, hem de ikàbını kendisi çekiyor! O halde ne yapacak? Dünyadayken vazifelerini yapacak.

Peygamber SAS Efendimiz bir hadîs-i şerifinde —çok güzel bir hadîs-i şeriftir— buyurmuş ki;

"—Kendi malını başkasının malından daha çok sevmeyen hanginiz var? Hep siz başkalarının malını daha çok seviyorsunuz kendi malınızı sevmiyorsunuz!" demiş

Şaşırtmacalı bir soru… Niçin şaşırtmacalı soru sorulur? Dinleyen pürdikkat kafasını toplasın; "Allah Allah, bu nasıl şey!" diye sebebini araştırsın diye sorulur.

Demişler ki:

“—Yâ Rasûlallah! Herkes kendi malını sever. Kendisinin tarlası olsa, o tarlasını korumaya çalışır. Başkasının tarlasından daha fazla kendi malına sahip çıkar ve onu sever. Bu ne demek?”

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

“—Ey mü’min! Senin dünyadayken hayır hasenât yaptığın, harcadığın kendi malındır; harcamayıp, biriktirip biriktirip, depo edip, depo edip de hiç bir şey yapmadan ölüp gittiğinde geride kalan mirasçıların malıdır!”

Demek ki harcamadığın, hayır hasenât yapmadığın, bir biriktirme illeti içine düşüp de cimrilik yaptığın zaman, aslında başkasının malının koruyuculuğunu yapmış gibi bir durumuna düşülüyor. O halde insan helâlinden kazanmalı, helâl kazandığından hayrını hasenâtını hayatında yapmalı!

Yunus Emre çok güzel söylüyor:

Dürüş kazan ye yedir,
Bir gönül ele getir;
Bin Kâbe’den yeğrektir,
Bir gönül imâreti…

“Kendin gayret et, çalış çabala, alın teriyle helalinden kazan; kendin de ye çoluk çocuğun da yesin, başkalarına da yedir. Arkadaşlarını çağır, ziyafet çek. Hayır hasenât yap. Başkalarına da yedir, giydir, hayrını yap; bir gönül ele getir.” diyor.

Yunus Emre’miz gayeyi iyi yakalamış, Allah bizleri mübarek zâtın şefaatine erdirsin ve diğer bütün mübarek evliyâullahın sevgisine, şefaatine erdirsin. Ne güzel söylüyor!

Bir gönlü ele getirmekten maksat, “Ele getir.” demekten maksat; bir gönül kazanmak, gönlünü hoş etmek, duasını almak.

“—Bir gönlü memnun etmek, bin Kâbe’den daha iyidir. Bin tane Kâbe tamire muhtaç olsa bir gönlü hoş etmek sevindirmek, bin defa Kâbe’yi tamir etmekten daha iyidir.” diyor.

Beriki hadisinde; harcamadığın mal varisinin malıdır, sanki sen onu daha çok seviyorsun bekliyorsun, gibi oluyor. Harcadığın kendi malındır; çünkü senin defterine yazılıyor, âhirette sevabına ereceksin. Yine mirasçıya ver ama, hayatında ver, böylece hayatında iyilik yapmanın sevabını kendin kazan!

İyilikleri, vazifeleri, dinî, malî vazifelerini yapmazsan, ikab senin olur. (*Ve'n-nedemü leke*) "Pişmanlık da senin olur."

"—Ah niye öyle yapmadım, ah niye hayır hasenât yapmadım? Niye cimrilik yaptım, niye paraları harcamadım, niye cihada, müslümanların hayrına hasenâtına sarf etmedim, niye hocalarımızın söylediği istikamette kullanmadım…" diye sonradan pişmanlık olur.

O bakımdan, hayrınız hasenâtınız bol olsun, hayırsever insan olun! İslâm'a yarayacak, şuurlu hayır yapın! İslâm gelişsin, müslümanlar rahat etsin, çevrenizde hayır dua edecek insanlar çoğalsın! Siz öldükten sonra da sizi hayır duadan hiç unutmasınlar. Kabrinize nur yağsın, sevaplar aksın; yüzünüz gülsün, kabriniz cennet bahçelerinden bir bahçe olsun...

d. Kabirde Yoldaşın Ameller Olması

(*Ve's-sàhibû leke fi'l-kabri el-amel*) Kabirde sana kim yoldaş olacak? Annen mi kalacak, baban mı, kardeşin mi çocuğun mu gelecek; kimse gelemez! Kabrin içine kimse giremez. Bir kişi gömülür, orada kabirde tek başına kalır.

Kabirde arkadaşı kim olacak? Ameli… İyi amelliyse, iyi arkadaş; kötü amelliyse, o zaman vaziyet çok fena… İnsanın dünya hayatındaki âmâli, işlediği fiiller kabirde yoldaş olacak."

(*Fehâsib nefseke kable en tuhâseb*) "Onun için, ahirette mahkeme-i kübrâdâ mizan kurulup Allah; 'Defterini açın, hesap edin, hayırlarını, günahlarını, sevaplarını tartın!' demeden önce, nefsin hesaba çekilmeden önce, sen nefsini kendin hesaba çek!"

Günün nasıl geçiyor, ömrün nasıl geçiyor. Tevbekâr mısın, ibadetkâr mısın, itaatkâr mısın, hayırkâr mısın, lütufkâr mısın?.. Nasıl bir insansın, kendin kendini bir tart!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin sözü:

(*Ve'lzem tâatî*) "Benim taatime, benim kulluğuma, bana itaate yapış; ömrünü benim kulluğum yolunda geçir! (*Va'hzer ma'siyetî*) Bana isyan etmekten çok sakın!"

Allah'a itaat etmekle ömrümüzü geçirmeliyiz. Bir göz yumup açıncaya kadar bile Allah'a isyandan, Allah'ın rızasına uygun olmayan bir işe bulaşmaktan sakınmalıyız! Harama

bakmamalıyız, harama el uzatmamalıyız! İbadetleri yerine getirmeliyiz, haramlardan sakınıp kaçınmalıyız! Kendimizi Allah'a isyan durumuna, günahlı pozisyona düşürmemeliyiz!

(*Va'rda bi mâ a'teytüke ve kün mine'ş-şâkirîn*) "Benim sana verdiğime gönül hoşluğuyla razı ol, şükreden kullardan ol!"

Allah bize nice nice nimetler vermiştir; haddi hesabı yoktur, saymakla bitiremeyiz. Âyet-i kerîme de öyle söylüyor:

وَإِنْ تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ لاَ تُحْصُوهَا (النحل:١٨)

(*Ve in teuddû ni'meta'llàhi lâ tuhsùhâ*) "Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız sayıp tüketemezsiniz!" (Nahl, 16/18)

Çok nimetler vardır. Kompleks nimetler, tek tek saymaya kalksak olmaz! Bir öğle yemeği yiyorsunuz sofranızda kaç çeşit nimet var! Bir nefes alıyorsunuz hayatınız uzuyor, bir nefes veriyorsunuz içiniz rahatlıyor; her nefeste bile en aşağı iki hayır var! Kalbiniz çalışıyor, aklınız çalışıyor, sıhhatiniz iyi, ağrınız sızınız yok, başınız dinç, çoluk çocuğunuz rahat, çevreniz… Sizinle ilgili her şey nimet, milyarlarca nimet içindeyiz!

O halde, Allah'ın verdiklerine teşekkür duygusunu bilmeliyiz.

Hani çocuğa annesinin yanında bir şey veriyorsunuz. Annesi hemen çocuğa arkadan;

"—Teşekkür et bakayım, bak sana bunu verdi. Teşekkür et!" diyor.

Teşekkür edince, "Aferin!" diyor. Çocuğa teşekkürü öğretiyor.

Bizim kul olarak, Rabbimizin bize verdiklerine de şükredici, teşekkür edici, memnun olucu, memnuniyetimizi belirtici, Allah'a hamd edici kullar olmamız lâzım geldiğini pek çok kimse düşünmüyor, nimetleri küçümsüyor:

"—Bu da ne? Başkasında daha çok!"

Bir başkasında daha çok olabilir. Belki sana da sıra gelecek, seninki de bir zaman sonra ondan fazla olacak!

Ben kendi hayatımı düşünüyorum: Talebelik çağımı, evlendiğim çağı, fakülteye asistan girdiğim ilk zamanı, profesör olduğum zamanı, şimdiki zamanı… İnsanın hayatında çeşitli

mevsimler gibi çeşitli durumlar oluyor. Zenginlik, fakirlik, bolluk, darlık, sıhhat, hastalık, ameliyat, iyilik, kötülük… Hepsi insanoğlu için...

Belki sana ondan daha iyisi nasip olacak ama şu anda edebini takınman, şu anda Allah'ın sana verdiğine müteşekkir olman lâzım! Çünkü, sana verdiği kadarını da vermediği başka kullar vardır. Sana vermiş olduğuna müteşekkir olman lâzım!

Şükür de İslâm'ın çok önemli duygularından birisidir, bir ibadettir. Mü'minin aynı zamanda şükretmeyi bilen bir kul olması lazım. Kendisine yapılan iyilikleri bilen, Allah'ın kendisine yaptığı lütufları fark eden ve Allah'a şükreden bir kul olması lâzım!

Allah bizi; elde ettiği malları hayra sarf eden, helâlinden kazanıp, dinî vazifelerini yapıp hayra sarf edenlerden, hayatın fâni olduğunu bilip de âhirete hazırlananlardan eylesin. Malı dolayısıyla âhirette azap ve ikab görenlerden, pişman olanlardan eylemesin…

Bize kabirde, dünya hayatında yaptığımız işlerimiz yoldaş olacağından, ömrümüzü hayırlı, güzel, sevimli, sevaplı, Allah'ın sevdiği işlerle geçirmeyi, çok faydalı işler ortaya koyup, eserler bırakıp ömrümüzü değerlendirmeyi nasip etsin. Her zaman "Kârda mıyız zararda mıyız, dünyamız nasıl âhiretimiz nasıl?.." diye nefsini muhasebe edenlerden eylesin. Allah'a taat ve ibadet yolunda yürütsün...

Allah; isyandan sakınan, verdiklerine razı olup şükrünü eda eden, zikrinde, şükründe tevfîkât-ı samedâniyeye mazhar kullardan olmayı cümlemize nasip eylesin…

Ömrünüzün güzel geçmesini, iki cihanda bahtiyar olmanızı hepinize ve sevdiklerinize temenni ediyorum.

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtüh!

27. 01. 1995 - Akra

35. GÜNAHLAR VE ALLAH KORKUSU

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve muhterem Akra dinleyicileri!

Mübarek Ramazan ayına girmiş olduk, Allah hepinize hayırları fetheylesin... Şu Ramazan ayının bütün güzelliklerinden istifade etmeyi cümlenize nasib eylesin... Sevabınız, ecriniz bu Ramazan ayında çok olsun... Allah bu gufran ayında günahları mağfiret olup, süedâ, bahtiyarlar zümresine dâhil olanlardan olmayı, iki cihanda aziz ve bahtiyar olmayı cümlemize nasib eylesin...

a. Gülerek Günah İşleyen Kimse

Bu cuma konuşmamda, bu Ramazan ayının ilk haftasındaki, ilk cumasındaki bu konuşmamda, Peygamber SAS Efendimiz'in hadis-i kudsîsinden okuyorum. Efendimiz'in bize bildirdiğine göre, Allah-u Teàlâ Hazretleri şöyle buyurmuş:[165]

يَا ابْنَ آدَمَ ، مَنْ أَذْنَبَ ذَنْبًا وَهُوَ ضَاحِكٌ ، أَدْخَلْتُهُ النَّارَ وَهُوَ بَاكٍ.

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu! (*Men eznebe zenben ve hüve dàhikün, edhaltühü'n-nâre ve hüve bâkin*) Kim güle oynaya günah işlerse, ben de onu ahirette ağlaya ağlaya cehenneme sokarım. O bu dünyada günahı güle güle işler ama, ben de onu ahirette ağlaya ağlaya cehenneme atarım."

يَا ابْنَ آدَمَ ، كَمْ مِنْ غَنِيٍّ يَتَمَنَّى الْفَقْرَ إِذَا أَدْخَلْتُهُ النَّارَ بَاكِيًا ،

وَ مَنْ جَلَسَ بَاكِيًا مِنْ خَشْيَتِي أَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ وَهُوَ ضَاحِكٌ.

---

165 *Kenzü'l-Ummâl,* c.IV, s.218, no:10237; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXXI, s.407, no:45495.

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu! (*Kem min ganiyyin yetemenne'l-fakra izâ edhaltühü'n-nâre bâkiyâ*) Nice zengin insan var ki, cehenneme atıldığı zaman, ağlaya ağlaya fakir olmayı temenni ederdi." Yâni, parasıyla burada eğlenmiş, günahlara girmiş. "Keşke fakir olsaydım da, onu yapmasaydım." diye cehenneme ağlaya ağlaya girerken, fakir olmayı temenni ederdi.

(*Ve men celese bâkiyen min haşyetî*) "Buna mukàbil kim benim haşyetimden, hafvullahtan, haşyetullahtan, Allah korkusundan, Allah sevgisinden oturup ağlar vaziyette tefekkür eder, zikreder, ibadet ederse; (*edhaltühü'l-cennete*) ben de onu cennete sokarım, (*ve hüve dàhikün*) güle sevine, oynaya onu cennete sokarım." diye buyuruyor.

Şimdi sevgili kardeşlerim, bunların üzerinde biraz bilgi vereyim. Bu iki cümle fevkalâde önemli! Biliyorsunuz, günahlar tatlı şeylerdir. Yâni insanlığa, topluma, insanın vücuduna, ailesine, sıhhatine zararlı olduğu halde, tatlı olduğu için, o zararlı şeyleri insanlar yapıyorlar. Meselâ içki... İçki içmek günahtır. Vücuda zararlıdır. İnsanın sıhhatini harab ediyor, karaciğerini mahvediyor. Alkolik ediyor, ayyaş ediyor, sarhoş ediyor. Paralar boşa gidiyor. Sıhhatler bozuluyor. Tamam zararlı, ama içiyor millet. Büyük paralar da vererek içiyor.

Neden içiyor? İçenler niye içiyor?.. Bir tadı var herhalde kendine göre, tatlı olduğu için içiyorlar. Bütün günahlar böyledir. Bir tatlı tarafı var ki, günah olduğu halde insanlar buna gidiyorlar, kapılıyorlar, bu günahı işliyorlar. Bir hoş tarafı var, o anda keyif veriyor, zevk veriyor. Afyon içiyor, keyif alıyor. İçki içiyor, keyif alıyor. Zina ediyor, zevk alıyor... Kumar oynuyor, heyecan;

"—Aman ne kadar heyecanlı bir gece geçirdik, şu kadar yuttum, bu kadar yutuldum..." filân.

Bu kumarı oynamak için Avrupalara, Monte Karlo'lara, bir yerlere gidiyorlar diye duyuyoruz. Yâni çeşitli günahlar, hangisini düşünseniz, niye işliyor insanlar bunu?.. Tatlı, keyifli, neşeli, hoş, heyecanlı... İnsanlar da böyle şeyleri aradıkları için yapıyorlar bunları. Ama bu hadis-i şerifte de, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bir şamarı hakkında bilgi var:

“—Kim güle güle günahı işlerse, ben de onu ağlaya ağlaya, ağlar bir vaziyette cehenneme sokarım!” buyuruyor Allah-u Teàlâ Hazretleri...

Evet, günahlar tatlı ama, ahirette ahiri, sonu fenâ ve sonunda Allah’ın azabına, cezasına, belâsına uğramak var.

Allah günahları niye günah eylemiş, niye yasak eylemiş “Şunları yapmayın!” diye?

Bizim faydamız için... Toplumun faydası için, bizim sıhhatimiz için. Allah kötü şeyleri emretmez; iyi şeyleri de insanlara haram etmez, yasaklamaz. Neyi yasaklamışsa, mutlaka onun insana bir zararı vardır, onun için yasaklamıştır. İşte içkinin zararı, işte kumarın zararı, işte zinanın zararı, işte diğer İslâm’ın büyük günahlar diye sıraladığı hırsızlığın, adam öldürmenin zararları... Hepsi ortada, gün gibi âşikâr.

Binâen aleyh, yasaklanmış, elbette bir hikmeti var. İnsanın Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne itaat etmesi lâzım!.. İtaat edildiği zaman da, bundan kişi hem sıhhat kazanacak, hem aile kurtulacak, hem toplum kurtulacak; hem dünya hayatı, hem ahiret hayatı iyi olacak.

Allah, insanların iki cihanda saadete ermesi için bu ahkâmı koşmuş olduğundan, onları çiğnememesi lâzım akıllı insanların... Hele hele mü’minse...

Mü’min nasıl olur da, müslüman nasıl olur da hem Allah’a inanıyor, hem isyan ediyor?.. Hem Kur’an’a inanıyor, hem Kur’an’ın ayetlerine aykırı hareket ediyor... Hem Peygamber SAS Efendimiz’e inanıyor, şehadet getiriyor; hem de Efendimiz’in tavsiyelerini tutmuyor... Böyle şey olur mu?.. Olmaması lâzım!.. E pekiyi olmaması lâzım olan şeyi yaparsa, ne olur?.. Güle güle günahı işleyeni, Allah-u Teàlâ Hazretleri ağlayarak ahirette cehenneme sokar.

İşte burada, bir şey çıkıyor karşımıza muhterem kardeşlerim:

İbadetler biraz sabır isteyen, biraz cana, nefse ağır gelen, tatsız, tuzsuz gelen şeyler olabilir. Günahlar da nefse çok hoş gelen, keyifli, zevkli, kahkahalı şeyler olabilir.

Ama biz ne yapacağız?.. Allah’ın emrini tutacağız, aklımızı kullanacağız. Sonu kötü olan günahları, kötü olduğu için, öncesi

tatlı gibi görünse bile yapmayacağız. Sonu hayırlı ve iyi ve faydalı ve güzel olan ibadetleri de, şu anda biraz sıkıntılı, meşakkatli gibi olsa bile yapacağız. Bu bir imtihandır.

Fuzûli bunu şiirinde güzel ifade etmiş. Diyor ki o meşhur şâir bir şiirinde:

Rahat ister tab'ı mihnettir ibâdet serteser,
Terk-i rahat rağbet-i mihnet kılan mümtâz olur.

“İnsanın içi rahatlığı sever, keyfi sever, neşeyi sever. Ama ibadetler de mihnettir, meşakkattir, sıkıntıdır. Rahatını terk edip de mihnetleri göze alan, Allah’ın sevgili kulu olur, evliyası olur, sevapları o kazanır.”

Ol sebeptendir ki küfr âsân olur İslâm sa’b,
Arsa-i àlemde mülhid çok muvahhid az olur.

“Bu sebeptendir ki küfür kolaydır, herkes küfre düşüverir. Bir adım attı mı, cump küfrün içine düşer. Ama müslüman olmak zordur. Şu yeryüzünde mülhidler çoktur, kâfirler, müşrikler çoktur. Muvahhidler, mü’min-i kâmiller azdır.” Neden?.. İslâm biraz meşakkatli olduğundan...

Allah niye böyle meşakkatli eylemiş?.. Tabii Allah’ın hikmetini düşünürsek, anlamaya çalışırsak, bu imtihan hayatında imtihan sorusu bu.

“—Bakalım meşakkatli şeyleri yapabilecekler mi?” diye Allah emrediyor.

Ama sonunda hayır var.

“—Ver bakalım paranın bir miktarını fakirlere!”

“—Ayy, nasıl vereyim?”

Zor geliyor insana ama, verdiği zaman sevap kazanıyor.

“—Kalk bakalım gecenin şu vaktinde! İbadet et, zikreyle bakayım!”

“—Ayy, ben rahatımı nasıl bırakacağım. Yatak da çok sıcaktı, dışarısı da çok soğuktu, su da buz gibiydi vs.”

Ama, “Kalkayım, Allah rızası için bir namaz kılayım! ” diyen sevap kazanıyor. Gönül gözü açılıyor, basîreti güşâde oluyor. Kalbi

nur doluyor, ma'rifetullaha eriyor. Allah'ın sevgili kulu oluyor... Ondan sonra, elde edilen büyük nimetlerin haddi hesâbı yok. Allah'ın sevgili kuluna verdiği nimetleri tarif etmek mümkün değil. Sonu güzel oluyor.

O bakımdan, güle güle günah işleyen cehenneme sokulacak. Nice zengin insan vardır ki, parasını harcamış, eğlenmiş ama, "Keşke fakir olsaydım!" diye temenni edecek, cehenneme atılıp, ağlaya ağlaya azab göreceği zaman...

b. Mal İnsanları Azdırır

Muhterem kardeşlerim! İnsanları biraz da para azdırıyor. Para insanı şımartıyor. Mevki, makam, mal, mülk insanı şımartıyor. Çok terbiyeli, çok edepli, çok mütevâzi bir insan, bakıyorsunuz biraz para kazanmış; ah şımarmış, mütekebbir, böbürlenen, kibirlenin bir insan hâline gelivermiş.

"—Bunu mal şımartmış biraz... Ne oldum delisi olmuş, zenginlik budalası olmuş." filân diyoruz.

Nasıl olması lâzım?.. Ahlâkını değiştirmemesi lâzım! Tatlı dilli, güleç yüzlü olmaya, mütevâzi olmaya devam etmesi lâzım!

Zenginin en güzeli, mütevâzi olandır, zenginliğinden şımarmayandır tabii. Onun için nice zenginler var, ahirette "Keşke param olmasaydı, zengin olmasaydım da, o haramları işlemeseydim, o günahlara dalmasaydım! Hep o zenginlikten dolayı şımardım, şaşırdım, yaptım." diyecek. Pişman olacak.

Yunus Emre, tabii biraz insanların paradan azdıklarını, saptıklarını bildiği için:

"—İnsanın haram yemediği, ele girince imiş" diyor.[166]

---

[166] Şiirin tamamı:

Erenlerin yolları inceden ince imiş;
Süleyman'a yol kesen, şol bir karınca imiş.

Ol karınca söyledi, Süleyman'a yol dedi;
Ol karınca söylediği, cevap alınca imiş.

Götürmedi kimesne, kimesnenin göçünü;
Göç götürdüm diyenler, eli erince imiş.

Yâni, eline fırsat geçtiği zaman insanın, o zaman belli olacak babayiğitliği, iyi müslümanlığı. Bakalım, o zaman yapmayacak mı?.. Fakirken yapmıyor. Yapamıyor zâten, elinde parası yok. Oraya giremiyor, onları alamıyor, o kadar masrafı yüklenemiyor. O keyif yerlerine gidemiyor fakir olduğundan... Bakalım olunca yapmayacak mı?.. Mühim olan o.

Ama insanı azdıran maldan, insanı Allah'ın rızası yolunda tutan fakirlik daha iyidir. Neden? Neticede ahiret önemlidir de ondan. İnsanın zenginlik geldiği zaman azacaksa, o zaman o zenginlik gelmesin. Daha iyi, fakir kalsın da hiç olmazsa azmasın, ahirette Allah'ın sevgili kulu olarak mükâfata ersin. Ama azmayacaksa, zenginliği helâlinden kazanıp, zenginliğin vazifelerini de yaparak Allah'ın rızasını kazanabilecekse, Allah hayırlı kimseye hayırlı parayı versin diye temenni ediyoruz tabii.

"—Helâlinden versin... Çok verip azdırmasın..." diye de büyüklerimiz dua etmişler.

Biz de dua ediyoruz.

c. Allah Korkusundan Ağlayan Kimse

Kim kime ne der ise, eğer hayr u eğer şer;
Allah verir cezasın, gele yol ince imiş.

Gönlüm bana aydırdı, seni severim derdi;
Gönlün beni sevdiği, dosta erince imiş.

Aşıkın gözü yaşı, dün gün dökülür durmaz;
Aşık kan ağladığı, maşuk sorunca imiş.

Dört kitabın mânâsın, okudum tahsil ettim;
Aşka gelicek gördüm, bir ulu hece imiş.

Ben dervişem diyenler, haramı yemeyenler;
Haramın yenmediği, ele girince imiş.

Aydırlar filan öldü, mülk ile malı kaldı;
Ol malın irkildiği, ıssı ölünce imiş.

İki kişi söyleşir, Yunus'u görsem diye ;
Biri aydır ben gördüm, bir aşık koca imiş.

(*Ve men celese bâkiyen min haşyetî*) [Buna mukàbil, kim benim korkumdan oturup ağlarsa…] İnsanlar, hani tenhalarda oturup da tesbih çekerken, Allah korkusundan ağlarlar.

"—Niye ağlıyorsun kardeşim?" diye gitsen yanına meselâ, bakıyorsun, gözyaşları içinde... Secdeye kapanmış, secde mahalli ıslanmış.

Niye ağlıyor?.. Allah korkusundan. Yâni:

"—İyi kulluk edemedim, acaba Rabbim beni affedecek mi?.. Acaba Rabbimin lütfundan mahrum kalırsam, hâlim nice olur?.. Allah'ın bütün sevgili kulları cennete gitti, cennete girecek. Ben cennete giremezsem, yazık değil mi bana?.. Bu hasretlik beni mahvetmez mi, kahrolmaz mıyım?.." diye çeşitli güzel duygularla, karanlıkta gözlerini kapatmış, secdeye kapanmış teheccüd vaktinde, sahur vaktinde, seher vaktinde, şimdi Ramazan'da...

Bakın Ramazan ne güzel! Bizi ne güzel vakitlerde sahura kaldırıyor, ne güzel ibadetler yaptırıyor! Teravihler, sahur vaktinde teheccüd namazları, mukàbeleler... Ne kadar güzel şeyler!..

"—Allah korkusundan kim oturup ağlarsa, ağlayarak oturursa, ben de onu güle güle cennete sokarım." buyuruyor bu hadis-i kudsîde Rabbimiz Teàlâ.

Yâni, burada ağlıyor Allah korkusundan, cennete girerken de güle güle girecek. Allah çünkü onu havfullaha sahip, haşyetullaha sahip, àrif kulu diye, kendisine aşık kulu diye, kendisi için gözyaşı dökmüş diye, seve seve, sevindire sevindire, gönlünü hoş ederek, gözünden perdeler kaldırılıp da cennetteki mükâfatları, köşkleri, hizmetçileri, hûrileri, gılmanı göre göre, tabii sevine sevine cennete sokacak.

Bu çok önemli, aziz ve muhterem kardeşlerim! Evet, ibadetlerde biraz sıkıntılar vardır. Ama sonunda büyük faydalar olacak. O sıkıntılara katlanmak lâzım!

Tahsil biraz zordur. Ama çocuklar tahsili yapacak ki, yüksek tahsil yapsınlar, iyi bir iş sahibi olsunlar, ömürleri boyu rahat etsinler diye.

Ameliyat zordur, ama ameliyat olduktan sora hasta rahat edecek, ağrıları dinecek, sıhhat olacak, gezecek diye... Evet, ibadetin de kendine göre sıkıntıları olabilir.

Veyahut da, bir kulun böyle tefekkürler dolayısıyla, kendisindeki kusurları görmesi dolayısıyla, "Rabbime iyi kulluk yapamadım!" diye üzülmesi; veyahut eski işlemiş olduğu günahları, "Acaba Allah affetti mi, affetmedi mi?" diye endişe etmesi dolayısıyla, "Allah'ın verdiği nimetlere hakkıyla şükredemedim!" diye düşünmesi dolayısıyla gözyaşı dökmesi... Veya hasretinden, sevgisinden ağlaması... Bu da mümkün... Aman yâ Rabbi!.. Hani,

Göster cemâlin şem'ini
Yansın oda pervâneler...[167]

---

[167] Şiirin tamamı:

Göster cemalin şem'ini,
Yansın oda pervâneler;
Devlet değil mi âşıka,
Şem'ine karşı yânalar

Ey âli çok a'lâ güzel!
Yağmaladın gönlüm evin;
Pek bağla aşkın zencirin,
Boşanmasın divaneler!

Ben meye tövbe etmezem,
Ağyar elinden içmezem,
Kudret eli ile sun bize,
Dolu dolu peymâneler…

Mescid ile medreseyi,
Ismarladık zâhidlere;
Hakk'a ibadet etmeğe,
Yeter bize meyhàneler…

Cevrü cefâ etmek ile,
Şemsi seni terk eylemez;
Sen sanma ki seni seven,
Senden hâşâ usanalar.

diyor Şemseddîn-i Sivâsî Efendimiz Hazretleri. Çok seviyorum. Ne diyor? "Cemâlin şem'ini göster de, pervane gibi biz de ateşe yanalım!" diyor.

Süleyman Çelebi'nin ifadesinde de:

Gece gündüz durmayıp istediğin,
N'ola kim görsem cemâlin dediğin...

Hani, Rasûlüllah Efendimiz'in bu sözü söylediğini naklediyor Süleyman Çelebi:

"—N'ola kim görsem cemâlin!" dediği Mevlâsına kavuştuğu zaman Mi'rac'da;

"—Gel Habîbim, gece gündüz durmayıp istediğin, 'N'ola kim görsem cemâlin!' dediğin Mevlâm benim, gel!" diye seslendiği gibi.

İnsan Mevlâsına hasretinden, ona kavuşmak iştiyâkından, onu görmek arzusundan, sevgiden dolayı da ağlar. Sevgi de ağlatır insanı... Kavuşamamak, sevgisine vâsıl olamamaktan dolayı da àşık-ı sàdık ağlar.

İşte her ne şekilde olursa olsun, haşyetullahla, Allah korkusundan da ağlar insan... Allah korkusundan gözünden şöyle bir damla yaş damlayan kimse, çok büyük sevaba nâil olur, bir damlacık bile olsa... O Allah korkusundan gözünden dökülen göz yaşı damlaları, cehennemin ateşini söndürür. Yâni, onun için söndürür. Yâni, o kimse cehenneme girmeyecek, onun için cehennem ateşi bahis konusu olmayacak, kurtulacak demek. Allah-u Teàlâ Hazretleri, haşyetullahtan ağlayan, gözyaşı döken gözü cehenneme atmayacak; cehennemde yanmayacak, cennete girecek demek.

d. Ramazan'da Tevbe Edelim!

Onun için, aziz ve muhterem ve sevgili dinleyicilerim! Ramazan gufran ayıdır, yâni Allah'ın insanları mağfiret ettiği aydır. Ama bir taraftan da irfan ayıdır, ma'rifetullaha erme ayıdır. Ramazan çok güzel bir aydır. Güzelliklerini yıllarca konuşsak, anlata anlata bitiremeyiz. Ramazan çok muhteşem, çok güzel bir aydır.

Bir kere bakın, Ramazan'da gündüz nefsinize hâkim oluyorsunuz. Oruç tutuyoruz, haramlardan, günahlardan kendimizi koruyoruz. Aç kalmanın acısı var. Fakat, aç kalınca kalbin pırıltısı, nûrâniyeti artıyor. İnsanın irfan kapıları açılıyor, mâneviyat damarları çalışmaya başlıyor. Hâli güzelleşiyor. Muhakkak çok sevaplara nâil oluyor. Allah'ın çok sevdiği bir duruma geliyor.

Sonra gece namazları... Gece namazı çok kıymetlidir. Yatsıdan sonra uzun teravih namazları kılınıyor. Ondan büyük sevaplar olur. Sonra sahura kalkıyor. Sahur vakti çok kıymetlidir. O vakitte yapılan dualar kabul olur, kılınan namazlar çok çok sevaplıdır:

رَكْعَتَانِ مِنَ اللَّيْلِ، خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا.

(*Rek'atâni mine'l-leyli*) "Geceleyin kılınan iki rekât namaz, (*hayrun mine'd-dünyâ ve mâ fîhâ*) dünyadan da, dünyanın içindeki her şeyden de daha hayırlıdır."

O halde bence, bir bakıma, diyorum ki, sahura yemek için kalkmaktan, baklava börek için kalkmaktan ziyade, iki rekât namaz için kalkmak lâzım!.. Yâni isterse bir zeytin ile, bir yarım bardak suyla insan sahur yapsın ama, mühim olan sahur vaktinde abdestini alıp, şöyle teheccüd namazı kılsın... Çünkü Efendimiz SAS ne buyurmuş:

"—Geceleyin kılınan iki rekât namaz, dünyadan da, dünyanın içindeki her şeyden de daha hayırlıdır."

Düşünün ki, dünyada neler var?.. Dünyanın üzerinde ne kadar güzel yerler var. Sana bir adayı verseler, meselâ İstanbullular bilirler, "Büyükada'yı sana verdim!" deseler, ada onun olsa... Büyükada'yı bile istemez, kendisinin küçücük şöyle bir müstakil adası olsa, ona bile razı olur. Bir arsa verseler, bir apartman verseler, veyahut "Boğaziçi'nde bir yalı verdik!" deseler, ne kadar sevinir insan... Dünyadan ve dünyanın içindeki her şeyden daha hayırlıdır iki rekât namaz!.. O halde sahura kalkmalı, önce abdest alıp teheccüd namazı kılmalı!..

Bazıları da:

"—Efendim, sahura kalkınca uykum bölünüyor. İşte ben dayanabiliyorum, akşamdan yediğimle iktifâ ederim, oruca başlarım." diyebilir. İyi ama Peygamber SAS Efendimiz:[168]

---

[168] Buhàrî, *Sahîh*, c.II, s.678, no:1823; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.770, no:1095; Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.88, no:708; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.141, no:2146; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.540, no:1692; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.99, no:11968; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.11, no:1696; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.213, no:1937; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VIII, s.245, no:3466; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.295, no:2028; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.58, no:60; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.V, s.235, no:2848; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.IV, s.227, no:7598; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.274, no:8913; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.408, no:3908; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.236, no:7902; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.75, no:2456; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.35; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.215, no:1425; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.395, no:677; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.55, no:2310; İbnü'l-Cârud, *el-Müntekà*, c.I, s.104, no:383; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.127; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.354, no:283; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.305; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IIL, s.230; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.177, no:2737; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.III, s.238; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.140, no:2144; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.213, no:1936; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.138, no:10235; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IX, s.7, no:5073; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.217, no:1821; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.75, no:2454; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.305; Kudàî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.395, no:675, 576; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.IV, s.69; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIV, s.515; İbn-i Hacer, *Tehzîbü'l-Tehzîb*, c.IX, s.62; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.300, no:510; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.103; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.67, no:712; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.178, no:2745; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.141, no:2147-2151; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.377, no:8895; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.175, no:4990; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.162, no:253; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.IV, s.228, no:7601; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.275, no:8914; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II,s.75, no:2457; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.322; İbn-i Hibbân, *Tabakàtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.20; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.233, no:2719; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.15; Dâra Kutnî, *İlel*, c.XI, s.103; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.178, no:2744; Ebû Hüreyre RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.32, no:11299; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.91, no:8064; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.275, no:8920; İbn-i Esir, *Üsdü'l-Gàbe,* c..I, s.1185; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.90; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.III, s.111, no:1116; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.98; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.60, no:1126; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.849, no:23966; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.361, no:976; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.262, no:10736.

تَسَحَّرُوا ، فَإِنَّ فِي السَّحُورِ بَرَكَةٌ (ط. حم. خ. م. ت. ن. ه. حب. عن أنس ؛ ن. حل. حم. خط. ض. عن أبي هريرة ، و أبي سعيد ، وجابر)

RE. 251/7 (*Tesahharû, feinne fi's-sahùri berekeh*) "Sahura kalkın, sahurda bereket vardır, mübareklik vardır." buyurmuş.

O mübareklikler kaçıyor. Onun için, sen gene yat, kalk sahura... Sahurda Rasûlüllah'ın sünneti yerine gelsin diye bir zeytin, bir hurma, küçücük bir şey de olsa, birazcık çorba, pilav da olsa, bir kere sahuru yap ama; sonra da kalkmışken o iki rekât namazı, teheccüd namazını kaçırma!.. Onun da çok büyük sevabı var. Biraz da hele eline tesbihi alır da, şöyle bir tenha köşeye çekilir de, evinde tesbih çekersen, o Ramazan'ın büyük feyizlerinden sana nice nice nasibler gelir. Kalbin nur dolar, için dışın feyizlenir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin sevdiği kulları zümresine dâhil olursun.

Onun için, bu cümleler hatırınızda iyi kalsın sevgili Akra dinleyicileri! Evet, günahlar keyiflidir, zevklidir amma, güle güle günah işleyeni Allah ahirette ağlayarak cehenneme atacak. Evet, nice zenginler vardır ki, o zenginliklerden, o paralardan azdılar, o günahları yaptılar. Cehenneme ağlayarak girdikleri zaman;

"—Keşke dünyada fakir olsaydım, param olmasaydı da bunları işlemeseydim!" diye temenni edecekler.

Ama Allah için, Allah korkusuyla ağlayan kimseyi de Allah, dünyada ağladı, gözyaşı döktü diye güle güle cennete sokacak.

O halde günahlarımızı tefekkür edelim!.. Mazimizdeki hatalarımızı tefekkür edelim!.. Pişmanlık duyalım, tevbe edelim!.. Ramazan gufran ayıdır. Tevbe edelim, Allah günahlarımızı afv ü mağfiret eylesin... Geçmiş günahlarımıza ağlayalım... Boşa geçen ömrümüze ağlayalım... Yapmamız elimizde imkân dahilindeyken, yapmadığımız hayırları kaçırdığımıza ağlayalım... Ağlayalım, hem affolsun; hem de bundan sonraki ömrümüzde o fırsatları

kaçırmamağa, bundan sonraki ömrümüzü Allah'ın rızasına uygun geçirmeğe azmimiz bilenmiş ve kendimiz de hazırlanmış olalım!..

O bakımdan, şöyle biraz insanın Rabbi ile, Mevlâsı ile baş başa kalmaya alışması lâzım! Kimseler bunu yapamıyor. Yalnızlıktan çok korkuyor insanlar. Bakıyorsunuz eve gelmiş adam; gündüz çalışmış, yorulmuş. Yemeğini yiyor, ondan sonra kapıyı vuruyor, gidiyor. Hanım sesleniyor:

"—Nereye gidiyorsun yâ!"

"—İşte canım sıkılıyor, arkadaşlara gideceğim. Evde canım sıkılıyor..."

Canı sıkılıyor. Yâni, evde hanımının yanında, çocuğunun yanında veya yalnız kaldığı zaman canı sıkılıyor. Halbuki, yalnız kaldığı zaman Mevlâsıyla baş başa kalabilir. Onun zevkini alamamış, o eğitimi görememiş.

Bu, tasavvuf eğitimiyle oluyor tabii. Mutasavvıf hemen fırsatını buldu mu, tesbihi çeker. Hatta bazı kimseler:

"—Bana müsaade edin, vazifelerim var!" diyorlar.

Yâni, bir kenara çekilmek için, sohbet ederken bile sizden ayrılıp bir kenara çekiliyorlar.

"—Kusura bakmayın, birtakım vazifelerim vardı; günlük dinî vazifeler, tasavvufî vazifeler, tesbihler... İşte onları yapmak için izninizi istiyorum!" diyor, çekiliyor meselâ bir kenara...

Tabii, insan aşık oldu mu, sevgilisiyle buluşmak için fırsat arar, can atar.

"—Aman fırsat olsa da, herkes gitse de sevgilimle baş başa kalsam..." diye düşünür.

Tabii, Allah'ın sevgili kulları da yalnızlığı bir ganimet bilir, Mevlâsıyla baş başa olmak için. Baş başa olduğu zaman, istediği gibi ağlayacak, istediği gibi dua edecek, el açacak, secde edecek...

"—Aman yâ Rabbi!" diyecek, yalvaracak, yakaracak, gözyaşı dökecek; Allah kendisini affetsin diye.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Bu güzel ayda biz de Mevlâmıza daha yakın yaşayalım, kendimizi muhasebe edelim, tefekkür edelim! Mâzimizi tefekkür edelim! Kendimizi nasıl düzelteceğimizi düşünelim! Geçmiş günahlarımıza gözyaşı dökelim! Cenâb-ı Mevlâ'nın bizi afv ü mağfiret eylemesini

dileyelim! Çünkü, Allah-u Teàlâ Hazretleri af dileyeni affediyor, cenneti isteyeni cennetine sokuyor. Cehennemden sığınanı cehennemden uzak ediyor, baîd ve berî eyliyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, şu Ramazan ayının hikmetlerini anlayıp, ibadetlerini en güzel tarzda yapmayı cümlemize nasib eylesin... Mağfûrîn zümresine cümlemizi dâhil eylesin... Ramazan'ın feyzinden, bereketinden hissesini, nasibini en fazla miktarda almayı; bu güzel ayı en güzel müslüman olarak, en iyi şekilde değerlendirmeyi nasib eylesin... Sevdiği kulları arasına bizleri dahil eylesin. Dünyada, ahirette bahtiyar eylesin... Cennetiyle, cemâliyle cümlenizi, cümlemizi müşerref eylesin... Ramazanınız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

Bir son ricam da... Tabii, mü'minin kendisi için çalışması çok normaldir. Çünkü herkes yaptığı a'mâl-i sàlihasıyla derece alıyor, cennete giriyor. Yaptığı günahlarla da cehennemde cezayı hak ediyor. Amma mü'minin mü'min kardeşine duasının da çok faydası vardır, çok sevabı vardır. Onun için, birbirimizi duadan unutmayalım! Arkadaşlarınızdan, sevdiklerinizden, anneniz babanız akrabanız dışında dost olduğunuz kimselerden, kimler olduğunu düşünün, onları da duanızda anın! Çünkü mü'minin mü'mine gıyâbında yaptığı dua, çok sür'atle Allah tarafından kabul olunur.

O bakımdan ben de Hocanız olarak, bir mü'min kardeşiniz olarak, sizin bir yakınınız olarak, sizi seven bir kimse olarak ibadetlerinizin kabul olmasını diliyorum. Beni de duadan unutmamanızı sizlerden ricâ ve istirham ediyorum...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

03. 02. 1995 - AKRA

36. RAMAZAN'IN FAZİLETLERİ

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Ramazanınız ve cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi de dünyada, ahirette üzerinize olsun...

Bu mübarek ayın aşr-ı evvelini, ilk on gününü tamamlamış bulunuyoruz. Size bu sefer Konya'dan hitab ediyorum. Ramazan münasebetiyle çıktığımız gezide Konya'dayız.

Selman RA rivayet eylemiş. Buyuruyor ki Selmânü'l-Fârisî Efendimiz:[169]

خَطَبَنَا رَسُولُ اللهِ صلى الله عليه وسلم فِي آخِرِ يَوْمٍ مِنْ شَعْبَانَ ، وَقَالَ: أَيُّهَا النَّاسُ ! قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرٌ عَظِيمٌ ، شَهْرٌ مُبَارَكٌ ، شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ؛ شَهْرٌ جَعَلَ اللهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً ، وَقِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا ، مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ أَوْ أَدَّى فَرِيضَةً ، كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ.

(*Hatabenâ rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem, fî âhiri yevmin min şa'bân*) "Şa'ban ayının son gününde Rasûlüllah SAS Efendimiz bize hutbe irâd etmişti, hutbeye çıkıp konuşmuştu. (*Ve*

[169] İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.412, no:321; İbn-i Şâhin, *Fadàilü Şehri Ramadàn*, c.I, s.18, no:16; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXIII, s.176, no:25782.

kàle) Ve şöyle demişti." diyor. Ramazan'la ilgili uzun bir hadis-i şerîf. Size onu nakletmek istiyorum.

(*Eyyühe'n-nâs*) "Ey insanlar!" buyurdu Rasûlüllah SAS Efendimiz Hazretleri. (*Kad ezallekûm şehrun azîmün*) "Sizin üzerinize muazzam, ulu bir ay gölgesini saldı, sizi gölgeledi, yâni üzerinize geldi yukarıdan. Ramazan ayına geliyorsunuz, gölgesi üzerinize düştü." Şa'ban'ın son gününde olduğu için böyle buyuruyor. "Gölgesi üzerinize geldi, yâni yarın Ramazan olacak!" diye önceden haber veriyor sevgili Peygamberimiz.

(*Şehrun mübârekün*) "Bu mübarek bir aydır." Yâni, Ramazan ayı. *Mübarek* demek; içinde hem kutsallık olan mânâsına geliyor, hem de bereket olan mânâsına geliyor. Her bakımdan bereketle doludur Ramazan ayı... İnsanların hayırlara ve bereketlere erdiği bir aydır.

Bu arada tabii, bu *şehir* kelimesini de izah edeyim. *Şehir* kelimesi Arapça'da ay mânâsına geliyor. Bizde şehir dediğimiz zaman, bir belde, meskûn mahal hatırımıza gelir. Bu, Farsça'dan geçme başka bir mânâdır. Arapça'da şehir, ay demektir. (*Şehrun mübârekün*) "Mübarek bir aydır."

a. Kadir Gecesi ve İ'tikâf

شَهْرٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ ؛

(*Şehrun fîhi leyletün hayrun min elfi şehr*) Peygamber SAS Efendimiz, ilk önce bu vasfıyla başlıyor ve buyuruyor ki: "Bu öyle bir aydır ki, içinde bin aydan daha hayırlı bir gece vardır." Bu, ayet-i kerimeyle sabit olan Kadir Gecesi'dir. Bu gece hakkında;

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (القدر:٣)

(*Leyletü'l-kadri hayrun min elfi şehrin*) [Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.] (Kadir, 97/3) diye Sûre-i Kadir'de bildiriliyor. Bir gece var Ramazan'ın içinde, bu gece bin aydan daha hayırlı... Yâni matematik hesaba vurursak işi, on ikiye bölersek bini, 83,3 ediyor. Demek ki 83 küsür yıllık bir ömre bedel diyelim. Çünkü, insanın

normal olarak o kadar yaşadığını düşünelim! Bir ömre bedel bir mukaddes gece var içinde, bu da çok önemli...

Peygamber SAS Efendimiz, Ramazan'a çok önem verirdi. Ve Ramazan'ın tesirini ve şevkini, tâ iki ay önceden Receb ayında ifade ederdi. Duasını biliyoruz:[170]

اَللَّهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبٍ وَشَعْبَانَ، وَبَلِّغْنَا رَمَضَانَ (طس. هب. حل. كر. والديلمي عن أنس)

(*Allàhümme bârik lenâ fî recebe ve şa'bân, ve belliğnâ ramadàn.*) "Yâ Rabbi bize Receb ayını, onun arkasından gelecek olan Şa'ban ayını mübarek eyle, bereketli eyle, hayırlı eyle, kutsal eyle... Ve arkasından bizi Ramazan'a eriştir." buyururmuş. Yâni, esas itibariyle Ramazan'a iştiyakını ifade ediyor. Böyle bir ay.

Kendisi, bu aya çok mükemmel bir hazırlıkla girme nümûnesi veriyor bizlere... Receb ayında oruçlarını arttırırdı Peygamber SAS Efendimiz. Şa'ban ayında devam ederdi ve Ramazan'a girinceye kadar, iki ay içinde çok muazzam bir değişme görülürdü hayatında Peygamber SAS Efendimiz'in.

Sonra, Ramazan'ın son on gününde de artık, evi camiye bitişik olduğu halde, kapısı camiye açıldığı halde, evinde durmayıp tamamen camide yatıp kalkmaya başlardı. Yâni *i'tikâf* ederdi.

İbadet maksadıyla camide kalmaya, biliyorsunuz *i'tikâf* deniliyor. Ramazan'ın son on gününde Efendimiz, i'tikâfa niyet edip i'tikâfa girerdi, camide yatıp kalkardı; tüm vakitlerini ibadetle, hayırla, zikirle geçirmek ve değerlendirmek için.

---

[170] Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.259, no:2346; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.189, no:3939; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.375, no:3815; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.269; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.290, no:6494; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXX, s.57; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.485, no:1985; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.161, no:309; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.138, no:18049; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.211, no:554; RE. 532/10; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXXIII, s.24, no:35704, 36125.



Biliyoruz ki, bu i'tikâf sünneti bizler için de çok önemlidir ve bir beldede müslümanların hiç olmazsa bir tanesinin bu sünneti yerine getirmesi lâzım! Getirmezse, bütün belde halkı, "Niçin bu sünneti terk ettiniz?" diye itaba maruz olurlar.

Onun için biz de bu sünneti, şimdi tam hatırlatma, ikaz zamanı oluyor bu günler, önümüzde daha sekiz, dokuz gün var. Ramazan'ın son on gününde durumu müsait olan kardeşlerimiz Rasûlüllah Efendimiz gibi yapsınlar, camilerde i'tikâf eylesinler. Evlerden camilere gelip, camide yatıp kalkarak, ibadetle son on günü değerlendirsinler.

Tabii buradan şu fayda da çıkacak: İ'tikâf her zaman yapılabilir. Hatta bazı camilerin girişlerinde görürsünüz. Ben Mescid-i Nebevî'yi hatırlıyorum, Peygamber SAS Efendimiz'in Medine-i Münevvere'deki o mübarek mescidinde, Bâbu'r-Rahme'den içeri girdiğiniz zaman, karşınıza, yeşil bir zemin üzerine güzel yaldızlı bir hatla yazılmış;

نَوَيْتُ الْإِعْتِكَافَ

(*Neveytü'l-i'tikâf*) [İ'tikâfa niyet ettim.] yazısı çıkıyor. Yâni, insan camiye girerken bile, adımını atarken, (*Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm. Neveytü'l-i'tikâf*) yâni, "Burada i'tikâfa, ibadete niyet ettim." diye girer içeriye ve böyle bir camide bir müddet bulunması i'tikâf olur.

Bu her zamanki i'tikâf, ibadet maksadıyla camide bulunmak. Ama Ramazan'ın son on gününde *i'tikâf*; artık geceli gündüzlü camide bulunmak sûretiyle, şer'î bir özür olmadan dışarıya çıkmamak sûretiyle, tamamen kendisini camiye vakfetmesi ve zamanlarını ibadete tahsis etmesi halidir. Çok güzel, çok yoğun, çok tatlı, çok feyizli bir ibadet...

Tabii bunun bir sonucunda ne oluyor?.. İnsan bu i'tikâfı yaptığı zaman, Kadir Gecesi de arada değerlenmiş oluyor.

Allah-u Teàlâ Hazretleri çeşitli hikmetleri sebebiyle Kadir Gecesi'ni belli etmemiş, saklamış. Ramazan'ın son on gününde aramamızı tavsiye buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz.

"—Muhtemelen Ramazan'ın son on günündedir." diye bir rivâyet var.

O da bir kuvvetli rivâyet olmuş oluyor. Tek günlerde aranması tavsiyesi var ama, tek günlerini de bizim tam tesbit etmemiz yine şüpheli. Çünkü bakıyoruz, muhtelif beldelerde, muhtelif zamanlarda başlayabiliyor Ramazan. O beldenin ahalisi yanılmış olabilir ama, bu sefer tek ve çift olma meselesi kaymış olabiliyor.

O bakımdan, Ramazan'ın son on gününde i'tikâf etmek, Kadir Gecesi'ni de ihyâ etme ihtimalini ihtiva ettiğinden, bu fırsat da girmiş olduğundan, çok önemli bir ibadettir. Ve bizim kardeşlerimiz, ihvânımız, Allah râzı olsun, zaten bunu camilerde coşkuyla, gruplar halinde yaparlar. Bütün dinleyicilerime de bu güzel sünneti, kuvvetli sünneti tavsiye ediyorum. Bu hadis-i şerifin burasındaki ifadeden parantez açıp, bu açıklamayı yaparak, onları Ramazan'ın son on gününde i'tikâf yapmaya, Cenâb-ı Mevlâ ile baş başa kalarak, halvet halinde, devamlı Mevlâ'ya ibadet etmenin ne kadar tatlı olduğunu tatmaya davet ediyorum!

b. Teravih Namazı

Şimdi hadis-i şerîfe devam edelim: Evet, içinde bin aydan daha hayırlı olan bir gece var. Sonra:

شَهْرٌ جَعَلَ اللهُ صِيَامَهُ فَرِيضَةً ، وَقِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا ،

(*Ceala'llàhu sıyâmehû farîdatan ve kıyâme leylihî tatavvuà*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayın gündüzlerinde, yâni Ramazan ayının gündüzlerinde oruç tutmayı *farîza* kılmıştır, farz kılmıştır, Kur'an-ı Kerim'de bildiriliyor bu. (*Ve kıyâme leylihî*) Geceleyin kalkıp namaz kılmayı, gece ibadetini de *tatavvu'* kılmıştır. Yâni bir nafile, sevaplı, kârlı, güzel ibadet kılmıştır."

Şimdi, burada bir mesele de karşımıza geliyor: Biliyoruz ki bu (*kıyâme leylihî*)'den maksat, *terâvih namazı*'dır. *Teravih namazı* sünnettir ama bakın, Peygamber SAS Efendimiz'in ifadesinden yakalayın inceliği:

"—Allah-u Teàlâ Hazretleri bu ayın gündüzlerinde oruç tutmayı farz kılmıştır. Gecelerinde de hayır ve sevap kazanmak maksadıyla namaz kılmayı tatavvu' kılmıştır. Yâni, farz değildir; Allah böyle bir namaz kılmayı sevaplı kılmıştır, teşvik etmiştir." deniliyor.

Sünnettir diyebilir bazı kimseler. Şimdi buradan anlıyoruz ki, farz değildir ama, sünneti de Rasûlüllah Efendimiz'e Allah emretmiş oluyor. Ve kaynak yine Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin tavsiyesi olmuş oluyor. Bu da ince bir nokta tabii...

Demek ki, biz gündüzleri oruç tutarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin farz tavsiyesini yerine getirmiş oluyoruz. Teravih kıldığımız zaman da, farz olmayan, tatavvu' olan emrini yerine getirmiş oluyoruz, Efendimiz'in sünneti olarak... Çünkü Efendimiz, kendisine emrolunan şeyleri önce kendisi yapardı. Ümmetine nakletmeden önce, kendisi bu teravih namazını kılmış, sünnet. Biz de o sünnete ittibâen camilerde sevgiyle, coşkuyla, sabırla, şükürle, tatlı bir şekilde, aşk ile, şevk ile teravih namazlarını kılıyoruz. Demek ki, onun da kaynağı, Mevlâmız'ın tatavvu' olarak bunu emretmiş olması.

c. Hayırlara Yetmiş Kat Karşılık Verilmesi

مَنْ تَقَرَّبَ فِيهِ بِخَصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ أَوْ أَدَّى فَرِيضَةً ، كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً فِيمَا سِوَاهُ.

(*Men tekarrabe fîhi bi-hasletin mine'l-hayri ev eddâ farîdaten, kâne kemen eddâ seb'îne farîdaten fîmâ sivâhu*) Burada, hadis-i şerîfin bu cümlesinde, çok büyük bir müjdeyle karşı karşıyayız, sevgili Akra dinleyicilerimiz:

"Kim bu ayda iyiliklerden bir çeşit ile, iyilik bâbında olan hareketlerden, hasletlerden, işlerden, ibadetlerden birisiyle Allah'a kurbiyet için böyle bir hayrı yaparsa, veyahut bir farizayı edâ ederse; başka yerlerde, başka aylarda, başka zamanlarda aynı şeyi yapmış olsa, onun gibi yetmiş tane edâ etmiş gibi olur." Yâni, başka aylarda yapılandan Ramazan ayında yapılan hayır, edâ edilen bir farîza yetmiş kat daha sevaplı...

Şimdi meselâ, Ramazan'da namaz kılıyoruz, teravih namazı kılıyoruz, yirmi rekat kılıyoruz. Efendimiz'den çeşitli rivayetler var. Bu da Ramazan'ın dışında, meselâ Şa'ban ayında, yatsıdan sonra böyle yirmi rekât kılmış olsa, ki kılabilir insan... İstediği kadar kılabilir her zaman, nafile, tatavvu namazlar kılabilir. Bir sevap alacak muhakkak ki. Allah sevecek, bir sevap alacak. Fakat Ramazan'da o işi yapınca, yetmiş kat daha fazla sevap oluyor.

Bir farizayı, meselâ diyelim ki farizalardan bir tanesi nedir?.. Zekât vermektir. Zekât tabii belli bir zamana bağlı değildir. Elindeki maddî imkânın elinde bulunuşunun üzerinden tam bir yıl geçince, o maddî varlık üzerinden zekât vermek icab ediyor. Demek ki, ne zaman eline geçmiş?.. Meselâ, Zilhicce ayında eline geçmiş. Bir dahaki Zilhicce ayına kadar zekât mecburiyeti yok... Bir dahaki Zilhicce ayı geldikten sonra, bir sene tamamlanınca, *havelân-i havl* deniliyor buna... Bir yılın müddeti tamam olunca, zekât gerekiyor.

O zaman verebilirdi. Ama erkene alarak, zamanını kaydırarak, hani geciktirmek değil de biraz kısaltarak, bu farîzayı Ramazan

ayında yaparsa ne olacak?.. Evet zekâtını vermiş oluyor, vazifesidir ama, öteki ayda vermiş olmasından yetmiş kat daha büyük sevap alacak.

Buradan da sevgili dinleyicilerim, size kârlı bir hususu hatırlatmak istiyorum: Zekâtlarınızı Ramazan ayında vermeğe çalışın!.. Her ne kadar, Ramazan'dan sonraki falanca ayda zekât verme mecburiyetiniz olsa bile, işi biraz öne alarak, bu vakti kaçırmayın ve Ramazan'da zekâtlarınızı verin, hayırlarınızı verin! Çünkü yetmiş kat daha fazla oluyor. Bu da güzel bir fırsattır.

Gerçekten de dînî konuları iyi bilen zenginler, dindar ve bilgili kimseler, bu gibi fırsatları değerlendiriyorlar. Ben hatırlarım. Arabistan'a umreye gittiğimiz zamanlar, Ramazan ayında o zenginlerin ne kadar böyle hayır hasenât yaptıklarını, ne kadar güzel böyle örnek davranışlarda bulunduklarını görürüm ve hayran olurum. Hakîkaten çok cömertlik var. Ve çok güzel ikramlar ve hayırlar ve sadakalar yapılıyor. Mescid-i Nebevî'de, Mescid-i Haram'da, her yerde...

Herhalde başka beldelerde ve camilerde de öyle oluyor. Sofralar açılıyor, ikramlar, iftarlar, sahurlar... Keseler açılıyor, hayırlar veriliyor... Neden?.. Bunların hepsi, Ramazan'da ibadetlerin yetmiş kat daha fazla sevaplı olmasından...

Bunu biz de kaçırmayalım! Ramazan'da ibadetlerimizi arttıralım! Başka aylardaki yapacağımız işleri de Ramazan'a çekelim! Ve bu sevapları biz de elde edelim sevgili dinleyiciler!..

d. Sabır ve Bereket Ayı

Hadis-i şerîfe devam ediyoruz. Ne kadar güzel müjdeler geldi karşımıza: İ'tikâf müjdesi geldi, yetmiş kat sevaplı olduğu müjdesi geldi... Devam ediyoruz:

وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ ، وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ ؛ وَشَهْرُ الْمُوَاسَاةِ ، وَشَهْرٌ

يُزَادُ فِيهِ فِي رِزْقِ الْمُؤْمِنِ ؛ فَمَنْ أَفْطَرَ فِيهِ صَائِمًا ، كَانَ مَغْفِرَةً

لِذُنُوبِهِ وَعِتْقُ رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ ، وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ.

(*Ve hüve şehru's-sabr*) "Ramazan sabır ayıdır." Sabrediyoruz. Karşımızda su duruyor, yemek duruyor, güzel meyvalar duruyor, tatlılar duruyor diyelim, hayalimizi çalıştırarak. Hadis-i şerîfte yok ama bunlar... Sabrediyoruz, yâni tahammül ediyoruz, nefsimize hakim oluyoruz.

İşte bu nefse hakim olmak, en önemli işlerden birisi. Çünkü Peygamber Efendimiz bildirmiş ki: "Bizim en büyük düşmanımız, bizim kendi nefsimizdir." Nefs-i emmâresi insana her türlü kötülüğü yaptırıyor. Günahları işlettiriyor, yapılması gereken güzel işleri ihmâl ettiriyor; yanlış bir ömür sürmeye, bir sürü vebal yüklenmeye sebep oluyor. Nefsin hevâsı, arzuları, şehevâtı insanı çok mahcup duruma düşürüyor dünyada, ahirette... Sabretmek çok güzel, nefse hakim olmak çok güzel!..

Bu şehir, bu ay, Ramazan ayı, *şehrü's-sabr*'dır, sabır ayıdır. Yâni, biz sabır idmanı yapıyoruz. İdmanın batı dillerinde karşılığı egzersiz diyorlar. Sabır egzersizi yapıyoruz. İdman denilirdi eskiden buna... Sabır tâlimi yapıyoruz, yâni sabrı öğreniyoruz.

Arkasından SAS Efendimiz'in bir müjdesi daha vârid oldu: (*Ve's-sabru sevâbühü'l-cenneh*) "Sabrın da mükâfâtı cennettir." buyuruyor Efendimiz. Evet, bu ay sabır ayıdır, sabrın da mükâfâtı cennettir.

Demek ki, sabrımızı güzel yapsak; Ramazan'da yemeğe karşı, içmeye karşı, diğer şeylere karşı olduğu gibi, midemizi yemeyip, oruç tutarak koruduğumuz gibi, gözümüzü de harama bakmaktan; dilimizi gıybet, iftira, yalan, dolan, kalp kırıcı söz gibi şeyler söylemekten tutabilsek; elimizi harama, günaha uzatmasak... Döv, söv, vurup çarpmasak kimseye; ayağımızla yasak, günah yerlere varmasak; kulağımızı haram yerlere tutmasak, onları dinlemesek... Yâni bütün âzâmızı takvâsına uygun kullansak, yâni bütün âzâmızı korusak günahlardan... Tabii o da bir sabırdır. Bunun mükâfâtı da cennet oluyor.

Ne kadar güzel! İçimize bir şevk geliyor. Her sinirli, sabırsız insan da bu mükâfâtı duyunca, artık bundan sonra, "İnşâallah ben de bundan sonra sabırlı bir insan olacağım!" diyecek. O üzerindeki, hani cibillî oluyor bazı şeyler, insan yaratılıştan böyle olabiliyor. Asabî mizac diyoruz, *asabîyyü'l-mîzac* diyoruz. Olabilir. Ama işte sabredecek, kendisini tutacak. Çünkü mükâfât büyük... (*Ve's-sabru sevâbühü'l-cenneh*) "Sabrın da sevabı cennettir."

(*Ve şehrü'l-muvâsâh*) *Muvâsâti*, yâni sonundaki *te* harfi üzerinde durulduğu zaman he okunduğu için, (*şehrü'l-muvâsâh*) okunuyor. *Muvâsâh*; mâli bakımdan bir insanın karşısındaki bir insana ikramlar vermesi, hediyeler vermesi, hayırlar vermesi demektir. Yâni para olsun, eşya cinsinden buğday, hurma, yiyecek, içecek ve sâire... Karşısındaki insanı kollayıp, onun ihtiyacını karşılamak, ihtiyacı olan şeyleri vermek demek. Bu ay böyle bir aydır. Evet; fakirleri sevindireceğiz ve onlara böyle hayırlı şeyleri vermeye gayret edeceğiz. Çünkü, zaten bu ayda mükâfat yetmiş kat fazla olduğundan, bu hususta çalışmaları arttırmamız gerekiyor.

Şehrü'l-muvâsâh; bu da hatırımızda olsun... Kesemizin ağzını açalım, gözümüzü açalım, hayır fırsatları arayalım! Tabii ziyafetler verelim, evimizde iftarlar verelim!.. Veya camide olabilir, başka bir yerde, lokantada olur. Bizim vakıflarımızın teşebbüsü olan güzel mahaller de var... Oralarda da olabilir tabii. Ev bazen dar geliyor, dostların sayısı çok oluyor. O zaman tabii daha geniş yerler aranıyor.

(*Ve şehrün yüzâdü fîhi fî rizkı'l-mü'min*) Bir müjde daha Efendimiz SAS'den: "Bu öyle bir aydır ki, içinde mü'min kulun rızkı ziyadeleştirilir, arttırılır."

Bu da güzel! Yâni hakikaten bunu da müşahede ediyoruz. Hani bir hadis-i şerîf okunduğu zaman, (*Sadaka rasûlü'llàh*) "Rasûlüllah ne doğru buyurmuş!" deriz. (*Ve şehrün yüzâdü fîhi fî rızki'l-mü'min*) *Sadaka rasûlü'llàh.* Evet, mü'minin rızkı hakîkaten arttırılıyor. Soframız bereketlendi akşamda, sahurda... Soframızın üstüne nimetler dolup taşıyor, koyacak yer kalmıyor. Meyvalar, tatlılar, çeşit çeşit yemekler... Neden?.. Tabii Allah

rızkını arttırıyor mü'minin. Onun için başka aylarda olmayan bir güzellik var sofralarımızda; bereket, bolluk var...

Hocamız cennetmekân, Mehmed Zâhid Efendimiz Hazretleri (Rh.A), Allah derecesini a'lâ eylesin:

"—Evlâdım, rızık insanın boğazından geçendir, kasasında duran değil..." derdi.

Hocamız'ı rahmetle anıyoruz. Allah evliyâullah büyüklerimizin şefaatine nâil eylesin bizleri.. Yâni cimri olmamaya işaret... İnsan yemiyorsa, ne kadar zengin olsa, milyarları olsa, yemiyor, yedirmiyorsa, olmaz. Rızkı az demektir, kısık demektir. Eğer boğazından geçiyorsa, tamam rızık odur, o da güzel bir ölçü.

e. Oruçluya İftar Ettirmenin Sevabı

فَمَنْ أَفْطَرَ فِيهِ صَائِمًا ، كَانَ مَغْفِرَةً لِذُنُوبِهِ ، وَعِتْقُ رَقَبَتِهِ مِنَ النَّارِ ، وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يُنْقَصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْءٌ.

(*Femen eftara fîhi sàimen*) Burada şimdi başka bir konuya geçti Efendimiz: (*Femen eftara fîhi sàimen*) "Kim bu ayda bir oruçluyu iftar ettirirse..." Yâni akşamleyin, "Gel bakalım, oruç tutmuşsun, soframızda yemeği beraber yiyelim!" diye iftar ettirdi. O oruçluyu doyurdu akşamleyin. "Kim bir oruçluyu iftar ettirirse..." Ne olur?.. (*Kâne mağfiretün li-zünûbihî*) "Günahlarına mağfiret sebebi olur, Allah günahlarını mağfiret eder bu ziyafetiyle... (*Ve ıtku rakabetihî mine'n-nâr*) Ve cehennemden boynunun bağının çözülmesine sebep olur." Yâni, boynuna bağlanmış bir bağ, cehenneme doğru onu çekip, cehenneme gidip azab görmesine sebep olacakken; boynundan bu bağ çözülüyor, kurtuluyor yâni, cehenneme gitmiyor. Cehennemden kurtuluşuna vesile olur, günahlarının afv u mağfiretine vesile olur iftar ettirmek.

Bu iftar ettirmek çok tatlı bir şeydir, güzel bir şeydir. Yine Hocamız cennetmekânın bir sözü hatırıma geliverdi. Misafiri çok severdi Hocamız, kendi sofrasında misafir eksik olmazdı. Misafir davet etmeyi severdi, hep misafirle yemek yerdi. Ziyafetleri de

teşvik ederdi. Mü'minin, ihvanın birbirine, evine insanları çağırıp ziyafet çekmesini, yemek yedirmesini teşvik ederdi:

"—Bu ziyafet ve ziyaretler olmasa, elimizde sevap kazanacak neyimiz var?" diye söylemişti. Ben de şaşırmıştım.

Evet, ziyaret de sevap, ziyafet de sevap…. Hem de halis muhlis sevap bunlar... Niyet halis olunca gerçek bir sevap oluyor. Onun için, biz de muhabbetin artmasına sebep olacak garantili sevap olan bu ziyafetleri, ihvanın arasındaki muhabbet bağlarını takviye sadedinde, Allah'ın mağfiretine ermek için, cehennemden âzâd olmak için bu ziyafetleri yapalım!..

(*Ve kâne lehû mislü ecrihî, min gayri en yünkasa min ecrihî şey'un*) "Oruçlunun sevabının, ecrinin bir benzeri, bir o kadarı, bu oruçluya iftar ettiren kimseye verilir." Ama telaş edilmesin, oruçlunun sevabından hiç bir şey eksiltilmeden, Allah öbür taraftan iftar ettirene o miktarda veriyor. Bu da çok güzel!.. Yâni, oruçlu yemeğini yiyecek, tabii oruç tutmasının sevabını alacak ama, oruçluya iftar ettiren kimseye —onun sevabından değil, onun sevabından hiç bir şey eksilmeden, Allah'ın fazl u kereminden— oruçlunun kazandığı sevap kadar da sevap verilir. Oh, ne kadar güzel!..

İnsan istiyor ki, çok geniş bir meydan olsun; oraya bütün müslümanları çağırsın, yedirsin, içirsin her akşam... Anlıyorum şimdi ben, o zengin paşa efendilerin, Osmanlılar zamanında padişahların, paşaların, sadrazamların, Ramazan gelince konakların kapısını açıp da, civardan, hanlardan, mahallelerden insan toplayarak, "Buyurun bize!" diye, onlara evlerinde, konaklarında ziyafet vermelerinin sebebini şimdi daha iyi anlıyorum.

Bir de mübarekler, *diş kirası* derlermiş. Zarif insanlar, latîf insanlar. *Diş kirası* ne demek?... İftar ettirdikleri insana bahşiş veriyor. Neden?.. Yâni, "Zahmet ettiniz, geldiniz, burada yemek yediniz, çiğnediniz, dişiniz yoruldu. Buyurun, diş kirası..." diye bir de böyle şakası, latîfesi var Osmanlıların... Ne kadar güzel! *Rahmetu'llàhi aleyhim ecmaîn...* Çok seviyorum. Onların çok güzel İslâmî adetleri var.

قَالُوا : لَيْسَ كُلُّنَا يَجِدُ مَا يُفَطِّرُ الصَّائِمَ. قَالَ: يُعْطِي اللهُ هَذَا الثَّوَابَ

لِمَنْ أَفْطَرَ صَائِمًا عَلٰى تَمْرَةٍ ، أَوْ شَرْبَةِ مَاءٍ ، أَوْ مَذْقَةِ لَبَنٍ.

(*Kàlû: Leyse küllünâ yecidu mâ yuftıru's-sàim*) Evet, tabii ashab-ı kiramın halini düşünelim, o devri düşünelim, mahrumiyetleri düşünelim! Fukarâ-ı sàbirîn, o mübarek ahiret ehli insanları düşünelim!.. Allah şefaatlerine erdirsin... Paraları yok, yerleri yok, yurtları yok, giyimleri yok... Koyun postlarına bürünmüşler, aşk ile, şevk ile Rasûlüllah'ın etrafına toplanmışlar. Dünyayı gözleri görmüyor, karınları içine çökmüş, fukara insanlar. Kimisi mescide sığınmış, Ashab-ı Suffa... E şimdi herkes zengin değil ki... Onun için dediler ki, bazı kimseler:

"—Yâ Rasûlallah, hepimiz oruçluya iftar ettirecek bir yiyeceğe sahip değiliz ki..."

Doğru. Yâni, o kadar mahrumiyetler çekerlerdi ki mübarekler, bazen bir hurmayı bile yutmazlardı; biraz birisi emerdi, sonra ötekisine verirdi. Evet, başkasının ağzından bir şey almak doğru değil ama, ne yapsınlar, başka hurma yok... Biraz birisi emerdi şekerini, biraz birisi emerdi. Bir hurmayı bile yutmazlardı.

Biz şimdi orucu tutunca, sırf iftariye olarak kaç tane hurma yutuyoruz!.. Kaç tane iftariye masanın üstüne çeşit geliyor, onlardan alıyoruz. Daha yemek yemedik diyoruz, iftar ettik diyoruz, gidiyoruz akşam namazını kılmaya... Ondan sonra da dönünce artık, masanın üstünde muazzam şeyler oluyor.

Onlar tabii sormuşlar: "Hepimiz böyle iftar ettirecek mâli imkâna sahip değiliz. Şimdi ne olacak yâ Rasûlallah?" demişler. Onlar da özenmişler, imrenmişler. "Ah bizim de paramız olsa, biz de ziyafet çeksek, ama yok!" diye sormuşlar.

(*Kàle*) Fakirleri Allah mahrum bırakır mı?.. Peygamber Efendimiz müjdeliyor onlara da, diyor ki:

(*Yu'ti'llâhu haze's-sevâbe li-men eftara sàimen alâ temretin, ev şerbete mâin, ev mezkata lebenin*) "Allah bu sevabı, bir oruçluya bir hurma ikram edip, veya bir içim su verip, veya bir tadımlık süt ikram eden kimseye de verir."

Sütleri olabilir. Çünkü bir keçisi vardır mübarek zavallının. Bir kaba biraz sağar, oruçluya verir. Süt o zaman bol... Bizim şimdi kıt elde ettiğimiz pahalı bir metâ ama, o zaman en bol olan o... O da yoksa bir bardak, bir tas su ikram eder, "Buyur, orucunu açıver!" der. Çünkü, orucu açmakta acele etmek de sünnettir, Efendimiz'in tavsiyesidir.

Demek ki su ikram etse, yahut bir tane hurmacık verse, veya birazcık süt içirse bile, bu sevabı Allah ona da verir. Neden?.. Çünkü miktarlardan ziyade gönüldeki duygular önemli! Hani,

"—*Az veren candan, çok veren maldan.*" demişler büyüklerimiz.

Yâni az veriyor, çünkü kendisinde az... Ama olsa, daha çok verecek. Gönlü güzel, ondan Allah o sevabı veriyor.

f. Evveli Rahmet, Ortası Mağfiret...

وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ ، وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ ، وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ.

(*Ve hüve şehrun evvelühû rahmetün ve evsatühû mağfiretün, ve âhirühû ıtkun mine'n-nâr*) "Bu Ramazan öyle bir aydır ki, evveli rahmettir." Yâni Allah'ın rahmetine kavuşma vesilesidir, Allah'ın acımasının insana teveccüh ettiği zamandır, merhametinin yöneldiği zamandır kullara...

(*Ve evsatühû mağfiretün*) "Ortası günahların mağfiret olduğu zamandır." Tabii oruç tutmaya başladı, teravih kılmaya başladı, hayırlar yapmaya başladı, ilk on günü geçti... Biz de şimdi ilk on günü geçirdik. İkinci on günde, artık bu ilk on günün meyveleri toplanmaya başlanıyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri günahları mağfiret ediyor, siliyor, affediyor.

Silmese, affetmese, tabii ne olacak?.. Her birinden muazzam cezalar gelecek. *İzâ zülzile* Sûresi'nden bilmiyor muyuz?.. Ne buyuruyor Mevlâmız:

فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْراً يَرَهُ . وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرّاً يَرَهُ

(الزلزال:٧-٨)

(*Femen ya'mel miskàle zerretin hayren yerah. Ve men ya'mel miskàle zerretin şerren yerah.*) "Zerre ağırlığı kadar bir hayır yapan, onun karşılığını ahirete görecek. Zerre ağırlığı kadar da şer gizli kalmayacak, onun da cezası, karşılığı görülecek." (Zilzâl, 99/7-8) diye bir tehdit var. Yâni inceden inceye bir hesap var.

Zerre nedir ki?.. Güneşin vurduğu yerde, havada uçuşan küçücük bir şey... Yâni, onun ağırlığı ne olacak?.. O bile hesaba girecek derken, insan dehşete düşer tabii bu ifadeden... Ödü patlar, korkar, telaşa düşer, terler. Ama burada bir müjde var:

(*Ve evsatühü mağfiretün*) "Ramazan'ın ortasında mağfiret var. Allah kullarını mağfiret ediyor, günahlarını örtüyor, affediyor.

(*Ve âhirühû ıtkun mine'n-nâr*) Sonu da cehennemden âzad olmaktır." Ramazan'ın sonunda, kul cehennemden âzad oluyor. Böyle güzel bir ay.

وَمَنْ خَفَّفَ عَنْ مَمْلُوكِهِ فِيهِ ، غَفَرَ اللهُ لَهُ ، وَأَعْتَقَهُ مِنَ النَّارِ.

(*Femen haffefe an memlûkihî fîhi, gafara'llàhu lehû, ve a'tekahû mine'n-nâr.*) Tabii Efendimiz, köleleri de düşünüyor. O devirde kölelik vardı. Şimdi bizim Türkiyemiz'de yok, bazı yerlerde gene var... Köleleri çok düşünürdü. Azad olması için teşvikleri vardır, onlara iyilik yapılması konusunda teşvikleri vardır. Diyor ki burada da:

"—Kim kölesine vazifeyi, hizmeti hafifletirse bu ayda, Allah onu mağfiret eder ve onu cehennemden âzad eder."

Yâni kölesine acıdı diye, Ramazan'da hizmeti hafifletti diye, onu çok yormadı diye, efendiyi mağfiret eder ve cehennemden azad eder." diyor. Köleleri de kayırıyor Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri... Rauf ve Rahim sıfatlarına sahip ya, onlar önemli sıfatlar, Kur'an-ı Kerim'de ona verilmiş sıfatlar...

g. Ramazan'da Zikir ve Dua'yı Çok Yapın!

وَاسْتَكْثِرُوا فِيهِ مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ: خَصْلَتَانِ تُرْضُونَ بِهِمَا رَبَّكُمْ ، وَ خَصْلَتَانِ لاَ غِنٰى لَكُمْ عَنْهُمَا. فَأَمَّا الْخَصْلَتَانِ اللَّتَانِ تُرْضُونَ بِهِمَا

رَبَّكُمْ: فَشَهَادَةُ أَنْ لاَإِلٰهَ إِلاَّ اللهُ وَتَسْتَغْفِرُونَهُ. وَأَمَّا الْخَصْلَتَانِ اللَّتَانِ

لاَ غِنٰى لَكُمْ عَنْهُمَا : فَتَسْأَلُونَ اللهَ الْجَنَّةَ ، وَتَتَعَوَّذُونَ بِهِ مِنَ النَّارِ.

(*Ve'steksirû fîhi min erbai hisâlin*) Evet şimdi Peygamber Efendimiz'in tavsiyesine geldik hadis-i şerifte. Diyor ki Peygamber Efendimiz:

"—Bu ayda dört şeyi arttırın, çok yapın!"

Şimdi merakla bekliyorsunuz, ben de size söyleyeceğim. Bu dört şey nedir Efendimiz'in çok söylenmesini istediği:

(*Hasletâni turdûne bihimâ rabbeküm*) "Bunlardan iki tanesi ile Rabbinizi kendinizden râzı edersiniz. Yâni, Allah'ın rızasını kazanırsınız, Allah sizden râzı olur iki tanesiyle. (*Ve hasletâni*) Diğer iki tanesi de, (*lâ gınâ leküm anhümâ*) sizin ihtiyacınız olan şeylerdir. Onlardan müstağni kalamazsınız, size mutlaka lâzım olan iki şeydir."

Merak ettik. Şimdi onları, meraklandığımız şeyleri söyleyelim, bilelim:

(*Feemme'l-hasletâni'l-letâni turdûne bihimâ rabbeküm*) "Rabbinizi kendinizden razı edeceğiniz iki şey nedir? Allah'ın rızasını kazanmanıza sebep olan, Allah'ı sizden razı edecek olan iki iş:

(*Feşehâdetü en lâ ilâhe illa'llàh*) 'Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet etmek, yâni *Eşhedü en lâ ilàhe illa'llàh* demektir; *Lâ ilàhe illa'llàh*, *Lâ ilàhe illa'llàh* demektir. Yâni *eşhedü en* sözünü söyleyerek de, söylemeyerek de olabilir. Kelime-i tevhid çok önemlidir muhterem kardeşlerim!

Size tabii radyoda böyle, seyahat intibalarımı anlatmak isterdim. Bize Ramazandan önce nasib oldu, Mısır'da ziyaretler yaptık. Firavunların müzelerde, piramitlerde, tapınaklarda yaptıklarını gördük. Şirkin, müşrikliğin, putperestliğin ne kadar çirkin olduğunu, çok rahat görüyor insan. Uzun boylu onları ayrı bir programda anlatalım!..

Timsaha tapmışlar. Kumumba diye Nil kenarında bir şehre gittik. Bu timsah tanrılarının tapınağıymış, eski Mısırlıların. Yâni

timsaha tapınıyorlar, timsah kafalı bir insan resmi var... İğreniyor insan. Şahin başlı, insan vücutlu başka bir putları var, tanrıları var sözde... Yâni eski insanlar ne kadar boş şeylerle uğraşmışlar, güneşe, öküze, şahine, timsaha böyle tapınmışlar. Halbuki hepsini yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri.

Onun için "*Eşhedü en lâ ilàhe illa'llàh*" sözü çok önemli bir sözdür. Yâni bütün müşriklere karşı, bütün kâfirlere karşı bir bayrak açıyoruz ve haykırıyoruz: "Allah'tan başka ilâh yok, bırakın boş şeylere tapınmayı!.." demiş oluyoruz.

"—Acaba bunlar sırf tarihte mi?.." diye bir an düşünün!..

Hayır, 20. Yüzyıl'ın, medeniyetin bu kadar ilerlediği şu zamanında hâlâ güneşe tapan insanlar var. Buyurun işte şu Japonlar, Çinliler güneşe tapıyorlar. Hâlâ öküze tapanlar var. Buyurun Hintliler, Budistler ve sâireler... Ne kadar yalan yanlış şeylere tapan insanlar var. Hatta, kendilerine ilâhi kitap indirilmiş hristiyanların bile, puta tapması ne kadar ayıp, ne kadar yanlış!.. Ondan sonra üçleme yapması, *teslis* dediğimiz *trinite* ne kadar yanlış!..

Onun için, biz diyoruz ki:

"—*Lâ ilàhe illa'llàh*; Allah var, şerîki, nazîri yok... O tektir. Allah'tan gayrı mâbud yoktur." diyoruz.

İşte bunu deyince, Allah râzı oluyor kulundan. Allah'ı râzı etmek için, söylenmesi gereken bir söz. Onun için *Lâ ilàhe illa'llàh*'ı çok söyleyin!..

Muhterem kardeşlerim! Bu arada ben de şimdi taşı gediğine koyayım. Biliyorsunuz, bizim *İslâm Dergisi*'nde, *Kadın Aile Dergisi*'nde makàlelerimiz çıkıyor. Tasavvufa karşı insanlar da var Türkiye'de... Ben de onlara,

"—Ramazan tasavvuf ayıdır!" demiştim.

Tabii Kur'an-ı Kerim'den, hadis-i şeriflerden delillerini gösteriyorum da, sözlerimi onun için söylüyorum. Ramazan tasavvuf ayıdır demiştim, buyurun işte Ramazan tasavvuf ayı!.. Yâni Rasûlüllah Efendimiz, çok *Lâ ilàhe illa'llàh* demeyi teşvik ediyor, tavsiye ediyor. "Bunu yaparsanız Allah'ın rızasını kazanırsınız, Allah'ı kendinizden râzı etmeye sebep olur." diye teşvik ediyor. İşte gördünüz mü, nasıl Ramazan tasavvuf ayıymış, çıkıyor ortaya!..

Yapılacak şeylerden birisi; *Lâ ilàhe illa'llàh* demek veya *Eşhedü en lâ ilàhe illa'llàh* demek, çok demek... Evet bir de dervişin tesbihine de çatarlar, çok söylemesini de hoş görmezler ama, Rasûlüllah Efendimiz tavsiye ediyor ve çok hikmetleri var. (*Fe'steksirû*) "Çoğaltın, çok yapın yapabildiğiniz kadar..." diyor.

İkincisi: (*Ve testağfirûnehû*) "Ve Allah'tan mağfiret isteyeceksiniz, tevbe ve istiğfar edeceksiniz. Bunu da Allah çok sever." buyuruyor. *"Estağfiru'llàhe'l-azîm ve etûbü ileyh*" demek, "Affet beni Allah'ım!" demek, "Beni mağfiret eyle yâ Rabbi!.." demek, "Affetmeyi seversin, beni afv u mağfiret eyle yâ Rabbi!" demek...

Bu da Allah'ı sizden râzı edecek olan bir ifade, bir söz. Bu da çok güzel!.. Neden?.. Kul hatasını anlıyor, Mevlâsını biliyor ve ondan af diliyor. Ne kadar güzel bir şey...

Bizim kardeşlerimizden, bakanlık filân da yapmış olan bir kardeşimizdi gàlibâ; yeğenini Hocamız'a getirmiş, elini öptürmüş. Demiş ki:

"—Hocam, yalnız bizim bu yeğenin bir kusuru var!.."

"—Nedir?.." demiş Hocamız.

"—Bu sadece imtihan vakitlerinde abdest alır, namaz kılar. Yâni imtihanları geçeyim diye, o zaman namazı kılar." demiş.

Yâni ayıp... Neden ayıp?.. Her zaman kılmıyor da, başı sıkışınca kılıyor. Namazı muntazaman kılması gerekirken, sadece imtihan zamanlarında kılıyor diye ayıpladığı için, düzeltsin diye; yâni Hocamız'ın karşısında mahcup olsun da, yeğeni bu kusuru bıraksın diye, düzeltsin diye böyle söylemiş.

Ama Hocamız'ın cevabı çok hoşuma gitti. Hocamız buyurmuş ki:

"—Aferin, bak, başı sıkıştığı zaman nereye müracaat edeceğini nasıl biliyor!.."

İmtihanda tabii başı sıkıştı, geçmesi lâzım, heyecanlı bir iş. Geçerse sınıfı geçecek, mezun olacak, iş güç sahibi olacak... Geçemezse, sınıfta kalacak. Okuldan atılırsa, anası babası ne kadar üzülür. "Bak, başı dara gelince nereye müracaat edeceğini bilmesi ne kadar güzel!" demiş.



Tabii, bu da Hocamız'ın kemâlâtından bir nümûne. Yâni, mahcup etmedi o kişiyi... Evet, ayıptır. Doğrusu, bir insanın alaca namaz kılması, bazen kılıp bazen kılmaması yanlıştır. "Mâdem namaz kılmak güzel, o halde niye devamlı kılmıyorsun?" derler insana... Ayıptır ama, Hocamız mahcup etmiyor artık onu, teşvik ediyor. Bir de güzel tarafını, haklı tarafını söyleyerek teşvik ediyor. Yâni, "Bak, başı sıkıştığı zaman nereye müracaat edeceğini nasıl biliyor, aferin!" demiş.

Evet, işte kul da başı sıkışınca nereye müracaat edeceğini bilmiş olduğundan, *Estağfiru'llàh* demekle hatasını itiraf etmek, tevâzùdur.

"—*Kişi noksanını bilmek gibi irfân olmaz.*" diye, bir şairin mısrası var.[171]

Noksanını biliyor, hatasını anlıyor, boynunu büküyor, Mevlâsına yöneliyor. Allah-u Teàlâ Hazretleri seviyor bunu, râzı

---

[171] Şiir Bursalı Tabip Muhammed Bey'e ait. Beytin tamamı:

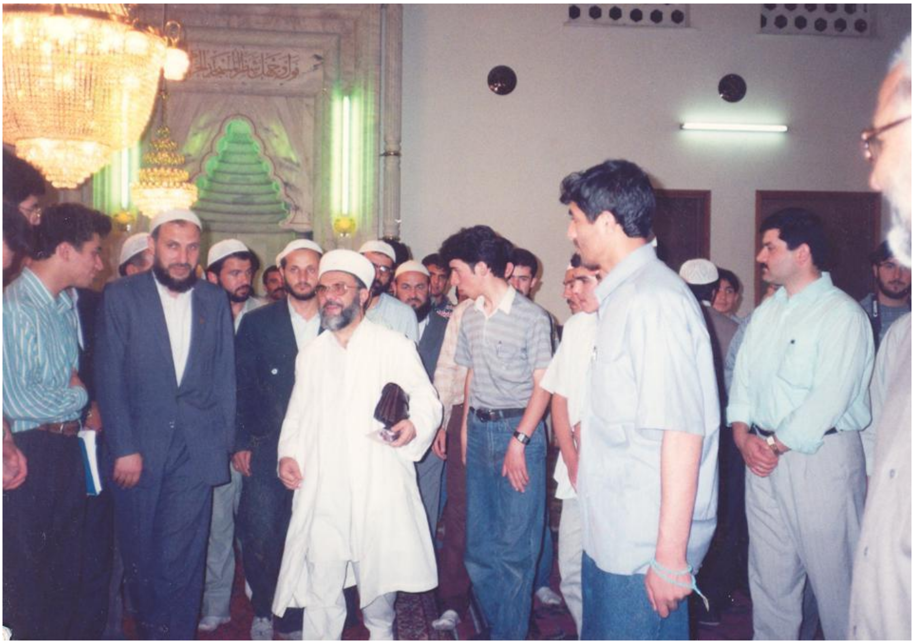
Çeşm-i insaf gibi kâmile mizan olmaz,
Kişi noksanını bilmek gibi bir irfan olmaz.

oluyor kulundan... E kul günahlıydı, ondan afv u mağfiret istiyor, ortada bir suç var da affını istiyor... Olsun, işte suçluluğunu anlayıp da, Allah'ın affettiğini bilip de ona yönelmesi, Allah'ın rızasını kazanmasına sebep oluyor.

Demek ki, özetleyecek olursak bu son izahlarımızı: Bu ayda ne tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz?.. Dervişlik tavsiye ediyor:

"—Çok *Lâ ilàhe illa'llàh* deyin, çok *Estağfiru'llàh* deyin!" demiş oluyor.

Sonra, (*ve emme'l-hasletâni'l-letâni lâ gınâ leküm anhümâ*) kendisinden vazgeçemeyeceğiniz iki tanesine gelince: (*fetes'elûna'llàhe'l-cenneh ve teteavvezûne bihî mine'n-nâr*) Evet, vazgeçemeyeceğimiz iki şey nedir? Onlar da, "Allah'tan cenneti istemek, cehennemden Allah'a sığınmak..." Tabii vazgeçemeyiz bundan... Cenneti istiyoruz. Cennete girmeden olur mu?... Yâni cehenneme girmemeyi istemek, o da öyle... Girip cayır cayır yanmak ne kadar fenâ bir şey... "Aman yâ Rabbi, beni cehenneme atma yâ Rabbi, cennetine dahil et..." diye istemek.



Sonra, son cümleyi okuyorum. Cenneti isteyip, cehennemden Allah'a sığınmaktan sonra, Efendimiz bir kere daha dönmüş o konuya:

وَمَنْ أَشْبَعَ فِيهِ صَائِمًا ، سَقَاهُ اللهُ تَعَالَى مِنْ حَوْضِي شَرْبَةً ، لاَ يَظْمَأُ بَعْدَهَا أَبَدًا.

(*Ve men eşbaa fîhi sàimen*) "Kim oruçluyu doyurursa Ramazan gününde, (*sekàhu'llàhu teàlâ min havdî şerbeten*) Allah-u Teàlâ Hazretleri ona benim Havz-ı Kevser'imden öyle bir kadeh sunar, öyle bir kâse sunar, öyle bir içer ki, (*lâ yazmeü ba'dehâ ebedâ*) bir daha ebediyyen susuzluk duymaz. İliklerine kadar lezzet dolar, suya kanar. Kevser şarabını içtikten sonra, artık bir daha dudak kuruması, susuzluk çekmesi, iç yanması olmaz."[172]

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlemizi cennetine dâhil eylesin... Cehennemden âzad eylesin... Peygamberimiz SAS Efendimiz'in o mübarek Havz-ı Kevserinden, nurdan kâselerle doya doya nûş etmeyi, sizlere de, bizlere de nasib eylesin sevgili Akra dinleyicilerim!..

Bir de burada şimdi bu konuşma İzmir, İstanbul, Ankara ve Maraş'taki radyolarımıza bağlantılı olarak yapılabildi. Bu da kardeşlerimizin bir başarısı... Bu bağlantıları sağlayan bütün radyolardaki kardeşlerimize, belki saymayı unuttuğum da olabilir, mikrofon heyecanı deyin, hepsine teşekkür ediyoruz. Çalışanların sa'yi meşkûr olsun... Allah râzı olsun... Kendilerini taltif eylesin...

Ama şimdi, Maraş'taki Kahraman Radyomuz da yeni açıldığı için, bu Ramazan gününde onları ayrıca selâmlıyoruz ve onları tebrik ediyoruz. Öteki illerde de, —bekleyen iller var— kardeşlerimiz gayrete gelerek bu güzel haberleşme ve bilgi nakli vasıtası olan radyo şebekelerimizi, sistemimizi, ağımızı bütün illere yaymalarını temennî ediyoruz. Öbür illerde de böyle güzel atılımları, teşebbüsleri diliyoruz, temennî ediyoruz. Yakın

---

[172] *Abdü'l-kàdir-i Geylânî, Gunyetü't-Tàlibîn*, s. 4.

zamanda, onlar da faaliyete geçsinler diyoruz. Faaliyetlerini başlatmış olanları tebrik ediyoruz.

Allah-u Teàlâ Hazretleri cümlenizin Ramazan'larınızı mübarek eylesin... Oruçlarınızı, teravihlerinizi, hayrât ü hasenâtınızı, iftarlarınızı, ziyafetlerinizi, ibadet ü taatlerinizi kabul eylesin... Cehennemden âzad olan, rahmetine nâil olan, mağfiretine mazhar olan kullarından olmayı nasib eylesin... Nice nice nice Ramazan'lara sıhhat ve âfiyetle ulaşın... Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi sevdiklerinizle beraber bahtiyar eylesin... Her şey gönlünüzce, muradınızca, Allah'tan dilediğiniz şekilde olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim!..

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

10. 02. 1995 – Konya



37. SABIR, ŞÜKÜR VE TEVÂZU

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Seher vaktiniz, sahurunuz hayırlı ve mübarek olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri şu çok güzel, çok bereketli Ramazan ayının hayrından, feyzinden, ikramlarından cümlenizi a'zamî derecede istifade edenlerden eylesin...

Allah'a hamd olsun ki müslümanız ve İslâm'dan daha büyük bir nimet olamaz. Çünkü İslâm insanlara hem ahirette, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rızasına erdirerek cennetin sonsuz nimetlerini kazandırıyor, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin hatırında tahayyül etmesi bile imkânsız olan sonsuz nimetlere erdiriyor; hem de dünyasını tanzim ediyor, dünya saadetini sağlayacak güzel, kıymetli prensipler ihtivâ ediyor. Onun için en büyük nimet olan İslâm nimetine ve Allah'ın üzerimize saçtığı sonsuz nimetlerine hamd ü senâlar olsun...

Bu arada tabii, bu güzel radyo hizmetini Ramazan'da sizin hizmetinize sunmuş, sunmayı başarmış olan Ankaralı kardeşlerime de candan tebriklerimi ve en iyi dileklerimi, teşekkürlerimi arz ediyorum.

a. Sabrın Önemi

Allah-u Teàlâ Hazretleri bir hadis-i kudsîde buyurmuşlar ki, sevgili dinleyiciler:

يَا ابْنَ آدَمُ ، اصْبِرْ وتَوَاضَعْ أَرْفَعْكَ ، وَاشْكُرْنِي أَزِدْكَ ، وَاسْتَغْفِرْنِي أَغْفِرْ لَكَ ، وَصِلْ رَحِمَكَ أَزِدْ عُمْرَكَ.

(*Ye'bne âdem, ısbir ve tevâda' erfa'ke, ve'şkürnî ezidke, ve'stağfirnî ağfir leke, ve sıl rahimeke ezid umrek.*)

Bunların izahını kısaca yapmak istiyorum, bu güzel mübarek vakitte:

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu!" diyor Allah-u Teàlâ Hazretleri, hepimize hitab ediyor: (*Isbir*) "Sabret, (*ve tevâda'*) ve tevâzu göster; (*erfa'ke*) ben de o zaman seni yücelteyim, yüceltirim."

Muhterem dinleyiciler! Biliyorsunuz birtakım huylar, birtakım ahlâk, birtakım davranış şekilleri, düşünüş şekilleri, içimizdeki duygular... Bunlar da eğitim ister, bunların da bir eğitimi vardır ve bir eğitimle gelişir ve değişir. Onun için, Allah-u Teàlâ Hazretleri bize yine bizim faydamız için, yine bizim saadetimiz için, iki cihanda mutlu olmamız için emirler buyurmuştur. Bütün bu emirlerin îfasından sonra, yapılmasından sonra ortaya çıkacak hayırlar yine bizim içindir, bizim hayrımızadır, bizi mutlu edecektir.

Onun için, İslâm'ın bütün emirleri birer ilaç gibidir, birer emsalsiz şifa kaynağı, deva membaı demektir. Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerini biz ibadet olarak yapıyoruz, sadece Allah rızası için yapıyoruz, başka bir şey düşünmüyoruz. İbadeti ibadet olarak yapıyoruz, Allah'a itaat etmek istediğimiz için, onun emrini tutmaktan mutluluk hasıl olacağı için yapıyoruz ama, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin emirlerinin hepsinden çıkacak hayırlar da, bizim dünya ve ahiret saadetimizi sağlıyor.

İslâm'ın bir güzel tarafı, sonsuz güzelliklerinden bir güzelliği de şudur ki, İslâm hiç bir emri havada bir kuru emir olarak söylememiştir. O emrin insana uygulatılabilmesi için, insanın o emri yapabilmesi ve yaşayabilmesi için, en basit insanların dahi kolaylıkla uygulayacağı pratik birtakım hareketler hazırlamıştır. Onlar yapılır, sonucunda o emir uygulanmış olur.

Misalle açıklayayım bu duygumu… Meselâ,

"—Hemcinsine, senin gibi olan kardeşlerine, insanlara iyilik et!" diye, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi dinimizde iyiliklere teşvik ediyor.

Ama bu iyiliğin nasıl yapılacağı hakkında, insan tabii tereddüde düşebilir. Her insan bir başka şey düşünebilir, bir başka şey yapabilir. Bunun ölçüsünü getiriyor, şeklini getiriyor dinimizin emirleri. Diyor ki:

"—Kazancından para ise, en aşağı kırkta birini zekât olarak ver!"

Zekât tabii hayrın asgarî ölçüsüdür. Yukarıya doğru, âzamîsine doğru hudut kişinin mürüvvetine kalmıştır. Hani bizim Anadolu'muzda güzel bir söz vardır, Anadolu'da söylerler bunu birbirlerine:

"—*Ağanın eli tutulmaz!*"

Yâni, "Sen yapma, bırak ben yapayım!" denmez. Ağadır, tabii istediği kadar ikramda, cömertlikte bulunacak demektir. Hayrın ve iyilik yapmanın, ihsânda, bağışta, ikrâmda bulunmanın da hududu yoktur. İnsan yukarıya doğru, üst derecesine doğru, yapabildiği kadar yapabilir. Ama alt derecesi, zekâtını vermesi lâzım bir zenginin!..

Tamam, "Herkese iyilik yap, malından yardım et!" diyor dinimiz ama, bunun şeklini de koymuş. Yâni, herkesin uygulayacağı bir şekli beyân etmiş:

"—Para ise, altınsa, gümüşse; bunun kırkta birini ver!" diyor.

"—Şu kadar koyunun varsa, o koyundan şu kadar ver! Şu kadar deven varsa, şu kadar deve için şu kadar koyun; bu kadar deve için şu kadar deve yavrusu... "diye birtakım müşahhas, elle tutulur, anlaşılır tavsiyelerde bulunuyor.

Yönetim için, yönetim ve işletme prensiplerindendir bu. Yâni, bir sözü söylediğiniz zaman, altınızdaki, aşağıdaki, emrinizdeki insanlara, onun nasıl uygulanacağını da düşünmeniz ve uygulanacak şekilde söylemeniz lâzım! İşte İslâm bunları yapıyor.

Tabii, iyi insan olması lâzım insanın, güzel ahlâkı kazanması lâzım! Bu güzel ahlâkı kazanmak da, "Güzel ahlâklı ol!" demekle olmuyor. Bal, bal demekle insanın ağzı tatlanmıyor. Fiilî birtakım hareketler yapması lâzım!..

İşte bu içinde yaşadığımız şu güzel ay, Ramazan Ayı o kadar muazzam bir takım hikmetleri ihtivâ ediyor ki, insan derinden incelediği zaman görüyor. İnsan her seferinde İslâm'a daha dikkatli baktığı zaman, daha güzel detay görüyor, daha başka hikmetler görüyor ve bir başka yönden bir kere daha aşık oluyor, aşkı artıyor.

Evet, şimdi Allah-u Teàlâ Hazretleri:

"—Ey Ademoğlu!" buyurmuş biz kullarına; "Sabret ve tevâzu göster, ben de seni yükselteyim." buyurmuş.

Sabrı nasıl yapacağız?.. Bu bir emirdir, ahlâki emirdir. Sabırlı olmak çok önemlidir ve hayatta başarı için de bu lazımdır. Öğrenci derslerine sabredecek, çalışacak, başarı kazanacak. İş yapan insan işi yaparken ter dökecek, sabredecek ve sonunda işinin sonucunu alacak, üretim ortaya çıkacak. Hani,

"—*Sabırla koruk helva olur*." deniliyor.

Tabii koruk üzüm olacak, sıkılacak, pekmez olacak... O pekmezden çeşitli tatlılar yapılacak, helva olacak, karşımıza gelecek. Tabii, bir sabır işi... Sonra, çeşitli ibadetlere de insanın tabii sabretmesi lâzım geliyor.

İşte bu sabrın nasıl olacağını şaşırsa bir insan, düşünse, hayrette kalsa... Hani talebeye imtihanda hocası,

"—Bildiğin yeri anlat!" deyince, zor gelir.

"—Hocam siz sorun!" der.

Çünkü hakikaten, hangisini anlatması gerektiğinde, bu sefer kendisinde çeşitli ihtimallerin zihnine hücumundan dolayı şaşkınlık meydana geldiği için, ne yapacağını şaşırır.

"—Evet, sabredeceğiz ama neye sabredeceğiz, nasıl sabredeceğiz?" desek, Allah-u Teàlâ Hazretleri bizim dinimizde bunun da formunu koymuş:

"—Ramazan ayında, gündüz, çok arzu edilen ve vücuda çok gerekli olan şeyleri yapma, sabret!.. İşte su içme, yemek yeme, diğer arzularını firenle!" diye, bize sabrı fiilen öğretiyor.

Yâni, biz bir ay sabır tâlimi yapıyoruz ve sabır çok önemli bir duygu ve ahlâk. Peygamber SAS Efendimiz:[173]

اَلْإِيمَانُ نِصْفَانِ: فَنِصْفٌ فِي الصَّبْرِ ، وَنِصْفٌ فِي الشُّكْرِ

(هب. والديلمي عن أنس)

[173] Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.123, no:9715; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.127, no:159; Harâitî, *Fadîletü'ş-Şükr*, c.I, s.39, no:18; Cürcânî, *Târih-i Cürcân*, c.I, s.410, no:712; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.I, s.111, no:378; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.26, no:61; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XI, s.64, no:10261; RE. 193/8.

RE. 193/8 (*El-îmânü nısfâni*) “İman iki kısımdır, yarı yarıya iki yarımdan meydana gelir, iki yarımdır: (*Nısfun fi’s-sabr*) Yarısı sabırdadır. (*Ve nısfun fi’ş-şükür*) Yarısı da şükürdedir.” buyurmuş.

Onun için, bu güzel vasfı, sabırlı olmak vasfını kazanabilmek, ağır başlı, engin, iradeli, sebatlı böyle bir insan olabilmek için; yâni başarının en önemli şartlarından birisi olan bu güzel ahlâkı kazanmak için, bir eğitim görmüş oluyoruz. Bir aylık eğitim... Hem de her sene bu eğitim tekrarlanıyor. Ve müslüman yaşlandıkça, kemâlâtı böylece ortaya çıkmaya başlıyor. Çünkü dinin emirlerini tutuyor.

b. Tevâzu Göstermenin Faydası

Sonra, tevâzu göstermeyi de tavsiye etmiş. Tevazu gösterince yükseleceğini bildiriyor bir insanın:

اِصبِرْ وتَوَاضَعْ أَرفَعْكَ ،

(*Isbir ve tevâda’ erfa’ke*) “Sen sabır gösterir, tevâzu edersen; ben seni yükseltirim.” diye vaad ediyor.

Hakikaten, bir insan tevazu gösterdiği zaman, hani alçak gönüllü olduğu zaman, “Acaba bir şeyler kayıp mı ediyor?” diye düşünebiliriz. Ama öyle olmuyor. Öteki insanlar, onun o tevazu göstermesinden dolayı rahatlıyorlar, ona karşı duyguları yumuşuyor ve sevgileri artıyor. Netice itibariyle, bu tevâzu göstermesi onda kayıp meydana getirmiyor, çevrenin sevgisini kazanıyor; toplum düzene giriyor, insanlar muhabbetli oluyor ve sonunda o yükseliyor.

Tabii, bu maddî tarafı işin... Mânevî yönden de, insan kibir göstermeyip başkalarına tepeden bakmadığı için, bütün davranışlarına bu gizliden gizliye tesir ettiğinden, iyi bir şey yapmış oluyor ve Allah-u Teàlâ Hazretleri, ondan dolayı da ayrıca manevî mükâfatlar veriyor.

Evet, bu güzel ayda, bu güzel sıfatları yâni sabretmeyi ve tevazu göstermeyi biz de edinelim. Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi

de maddeten, mânen, bedenen, sıhhaten yükseltsin, büyük sevaplar ihsân eylesin...

c. Şükür

Sonra buyurmuş ki hadis-i kudsînin devamında:

وَاشْكُرْنِي أَزِدْكَ ،

(*Ve'şkürnî ezidke*) "Bana şükret, ben arttırırım."

Evet, bu bir ilâhi kanundur. Allah-u Teàlâ Hazretleri her şeyimizi veriyor bize. Ömrümüz ondan, sıhhatimiz ondan, hayatımız ondan... Verdiği evlat, mal, mülk, zenginlik ondan... Yâni o ihsân ediyor her şeyi.

O halde, biz de ona şükredersek, yâni bunların Allah'tan geldiğini bilir ve ona teşekkür duyguları dolu olursak, minnet duyguları dolu olursak; Allah-u Teàlâ Hazretleri Müsebbibü'l-esbâb olarak, esbâbını ihsân eder, esbâbını ihyâ eder, hazırlar, ihzar eder ve çeşitli yönlerden bize nimetler gelir ve artar. Bu artmak, her yönden Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin va'didir. Ve hakikaten insan, şükrettiği zaman bunu görüyor.

d. İstiğfar

وَاسْتَغْفِرْنِي أَغْفِرْ لَكَ ،

(*Ve'stağfirnî ağfir leke*) "Benden mağfiret iste ey Âdemoğlu, ben de seni mağfiret edeyim." buyuruyor.

Sevgili dinleyiciler! Peygamber SAS Efendimiz Ramazan ayını anlattığı bir hutbesinde, Şa'ban ayının son gününde minbere çıkmış, hutbe îrad eylemiş, orada hutbenin sonunda buyurmuş ki:

"—Bu ayda dört şeyi yapın: Bir: *Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh*'ı çok söyleyin. Yâni, Allah'ın birliğini îfade eden kelime-i tevhidi veya kelime-i şehadeti çok söyleyin!"

Lâ ilàhe illa'llàh... Eşhedü en lâ ilâhe illa'llàh... Allah'ın varlığını bildiren, "Yâ Rabbi senden başka ilâh yok, ben ancak

sana ibadet ediyorum!” diye son derece asil, son derece yüce, eşsiz, emsâlsiz en güzel inanç tabii... Bunu Ramazan’da çok söylemeyi tavsiye ediyor Peygamber Efendimiz.

“—Kelime-i şehadetin yanı sıra, bir de istiğfarı, yâni Allah’tan mağfiret istemeyi çok yapın!” diye tavsiye buyuruyor. Bunları ziyadeleştirin diyor.

Burada da hadis-i kudsîde:

“—Bana istiğfar eyleyin, yâni benden mağfiret taleb edin, ben de sizi afv u mağfiret edeyim!” buyuruyor.

Sevgili dinleyiciler!

Ekremü’l-ekremîn olan Mevlâmız, kul ne isterse veriyor. Demek ki, kulun içindeki şiddetli arzular, dualar, istekler sonunda Allah tarafından kendisine ihsân ediliyor. Kanun-u ilâhîsi böyle... Onun için, biz kendimizin affolunmasını, kusurlarımızın bağışlanmasını istemekte dikkatli olmalıyız ve ısrarlı olmalıyız, devamlı olmalıyız.

Onun için tasavvufta,

“—Her gün, hiç olmazsa yüz defa istiğfar eyleyin, Allah’tan mağfiret isteyin!” diye bir vazife veriliyor.

Herkes tabii bunu tekrar ede ede, kendisinde bir alışkanlık haline geliyor. Ve tabii böylece, Allah’ın rahmetine ermesinin kapısı, yolu önüne açılmış oluyor.

e. Sıla-i Rahim

Sonra, Allah-u Teàlâ Hazretleri buyurmuş ki:

وَصِلْ رَحِمَكَ أَزِدْ عُمْرَكَ .

(*Ve sıl rahimeke ezid umrek*) “Yakınlarına bağlantını sağlamlaştır, alâkanı devam ettir; ömrünü arttırayım.”

Tabii bu rahim dediğimiz şey, akraba demek. Yâni insanın doğum dolayısıyla çeşitli kimselerle olan yakınlıkları var; teyzelik, halalık, amcalık, dayılık, çeşitli şekillerde... Tabii, bu insanlar bizim yakınlarımızdır, akrabamızdır. Bunlarla ilişkimizi devam ettirmeyi, akrabalık bağlarının iyi sürdürülmesini Allah-u Teàlâ

Hazretleri emrediyor. Ve bunun sonunda mânevî mükâfat olarak ömrün arttırılacağını vaad ediyor hadis-i kudsîde Allah-u Teàlâ Hazretleri, Rabbimiz, alemlerin Rabbi Mevlâmız.

Onun için, bu kadar cümleyle bu hadis sohbetimi tamamlamak istiyorum. Bu hadis-i şerifte bildirilen şeylere devam edelim! Rabbimizin tavsiyesi, emri, bizlerden istediği şeyler; bunları yapınca hangi mükâfâtları alacağımızı da öğrenmiş oluyoruz.

Sabredelim; işte oruçla yemeğe sabrediyoruz, karşılaşacağımız çeşitli davranışlara sabrediyoruz, tevâzu gösteriyoruz. Bunun mükâfâtı yücelmek, rif'at; yâni, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin bizi daha yüksek makamlara çıkarması; dünyevî ve ilâhî, mânevî bakımdan...

Allah'ın bize verdiklerine şükredeceğiz, Allah-u Teàlâ Hazretleri verdiklerini arttıracak. Onun mükâfâtı da o, şükredince nimetler artacak.

Allah'tan mağfiret isteyeceğiz;

"—Bizi affet Allah'ım, günahlarımızı mağfiret eyle!" diyeceğiz; Allah bizleri bağışlayacak.

Biliyorsunuz, Ramazan Ayı özellikle mağfiret ayıdır:[174]

أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ ، وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ ، وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ

(خز. هب. عن سلمان)

(*Evvelühû rahmetün, ve evsatuhû mağfiretün, ve âhiruhû ıtkun mine'n-nâr*) "Ramazan'ın başı rahmet, ortası mağfiret, sonu da cehennemden azadlıktır, kurtulmaktır." diyor Peygamber Efendimiz.

Tevbe ve istiğfar edeceğiz ki, Allah bizi mükâfât olarak mağfiret eyleyecek.

---

[174] İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.412, no:321; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276.

Akrabamızı da gözeteceğiz. Onlara hem ziyaretler suretiyle, gönlünü almak suretiyle, akrabalık bağlarında vazifemizi göstereceğiz, güzel yapacağız; hem de mâlî durumdan sıkıntıları varsa, tabii maddî mânevî sıkıntılarına da destek olacağız, yardımlarda bulunacağız.

Hattâ biliyorsunuz, bu ay biraz da zekâtların verildiği aydır. Çünkü bu ayda yapılan bütün hayırları, Allah-u Teàlâ Hazretleri yetmiş kat mükâfâtlandırıyor. Zekât verilirken de, önce akrabadan başlamak adeti vardır. Akrabamıza da iyiliklerimizi yapacağız, hayırlarımızı vereceğiz. Allah-u Teàlâ Hazretleri ömrümüzü ziyade eyleyecek.

Allah-u Teàlâ Hazretleri, kendisine mutî kullarından olmayı cümlemize nasîb eylesin... Mükâfâtlara, ilâhî ikramlara ermeyi nasîb eylesin... Dünyanız ve ahiretiniz mâmur olsun... İki cihan saadetine Mevlâmız sizleri, bizleri erdirsin, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

15. 02. 1995 – Ankara
(Sahur Sohbeti)

38. RAMAZAN'IN SON GÜNLERİ

Cumanız mübarek olsun, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

Şimdi Ramazan'ın son cumasına geldik bugün. Son cumasını yaşıyoruz. Bundan sonraki cuma, bayrama isabet edecek. Onun için, ben bu konuşmamda size Ramazan'la ilgili bir takım önemli şeyleri hatırlatmak istiyorum.

a. Ramazan'ı Nasıl Geçirdik?

Sevgili dinleyiciler, bir Ramazan'ı yaşadık. Peygamber SAS Hazretleri buyuruyor ki:[175]

هُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ ، وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ ، وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ

(خز. هب. عن سلمان)

(*Hüve şehrun evvelühû rahmetün, ve evsatuhû mağfiretün, ve âhirühû ıtkun mine'n-nâr*) "Bu Ramazan öyle bir aydır ki, evveli rahmettir, ortası mağfirettir, sonu cehennemden azad olmaktır; cehenneme düşmemek konusunda Allah'ın kendini bağışlaması, cehennemden kurtarmasıdır." buyuruyor.

Şimdi, bizim Ramazan Ayı'nın sonuna yaklaştığımız şu günlerde, bu hususlara dikkat etmemiz ve kendimize bir dönüp bakmamız lâzım! Ramazan'ın büyük bir kısmı geçti. Ramazan'ın ilk başı rahmetti, Allah'ın rahmeti cûşa geldi, rahmetine daldık, rahmeti içinde yaşadık, heyecan içinde ibadetler yaptık... Oruçlarımızı tutuyoruz, teravihlerimizi kılıyoruz, Kur'an-ı Kerim'i

---

[175] İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.III, s.191, no:1887; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.305, no:3608; Heysemî, *Müsnedü'l-Hàris*, c.I, s.412, no:321; Selmân-ı Fârisî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VIII, s.757, no:23714 ve s.961, no:24276; Câmiü'l-Ehàdîs, c.XXIII, s.176, no:25782 ve c.XXXV, s.105, no:37946.

okuyoruz, tesbihler çekiyoruz, ziyafetler, iftarlar veriyoruz, sadakalar veriyoruz, zekâtımızı veriyoruz... Yâni, her türlü ibadeti yapıyoruz ve Peygamber Efendimiz'in tavsiye etmiş olduğu bir şekilde hayatımızı geçirmeğe çalışıyoruz. Rahmete erecek bir durumda yaşadık mı?.. Bir...

İkincisi: Allah'ın mağfiretine mazhar olacak bir şekilde davrandık mı?.. Yâni, mağfireti ne demek? Kulların suçları vardır. Bilerek bilmeyerek işlemiş oldukları suçlar var. Bu suçların mağfiret edilmesi, yâni affedilmesi, silinmesi, örtülmesi, gösterilmemesi, hesaba girmemesi, hesaptan düşürülmesi... Bu husus, mağfiret olunmak acaba tahakkuk etti mi ve sonunda Allah-u Teàlâ Hazretleri bizi affetti de, "Artık sizi cehennemden azad ettim, cehenneme girmeyeceksiniz!" dedi mi?.. Bu çok önemli. Bu hususu kendi kendimize sormalıyız:

"—Acaba ben bunları kazanabilecek şekilde Ramazan'ı geçirdim mi?.."

Tabii insan, Allah'ın rahmetine erip ermediğini bilemez. Allah'ın kendisi hakkında ne hüküm verdiğini bilemez. Ama yine de hayatının nasıl cereyan ettiğini bilir ve yaptığı şeylerin iyi mi, kötü mü olduğunu bilir. Allah'a ibadette ne kadar gayret gösterse, yetmeyeceğini; ne kadar güzel ibadet yapılsa, o dergâha yine de layık olmayacağını bilir. Tabii:

سُبْحَانَكَ ، مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ يَا مَعْبُودَ !

(*Sübhàneke, mâ abednâke hakka ibâdetike yâ ma'bûd*) der. Yâni, "Seni tenzih ederiz, sana tesbih ederiz ey İlâhımız, Rabbimiz, Mevlâmız; sana hakkıyla ibadet edemedik!" der. Ama, yine de insan ibadet yolunda olmuşsa;

"—Karınca kararınca ya Rabbi, elimden geldiğince, aklımı kullanarak, acizliğime rağmen bütün gücümü kullanarak emirlerini tutmağa çalıştım, yasaklarından kaçınmağa çalıştım. Peygamber SAS Efendimiz'in sünnet-i seniyyesine uymaya çalıştım. Tavsiye edilen ibadetleri yaptım, camilere gittim, hocaları dinledim, tavsiye edilen bütün şeylere riayet ettim. Elimden geldiğince..." diyebilir.

Tabii yine kusurumuz vardır. Şairin dediği gibi:

Her dem hatâdır kârımız!

Kâr, iş demek eski dilde. İşimiz her zaman hata etmektir. İyi bir şey yapmak istediğimiz zaman dahi, çok hatalarımız olur hatalarımız olur.

"—Hatalarım vardır, beni affet ya Rabbi!" diye boyun bükeriz. Ama hiç olmazsa biliriz ki elimizden geldiğince Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin yolunda gittik.

Fakat bir de insan düşünür bakar kendisine

"—Yâhu namaza gidemedim. Cumaları kaçırdım. Bazı günler oruç tutamadım. Teravihe hiç gitmiyorum. Şöyle oldu, böyle oldu. Zekâtımı vermedim. Ramazan'dan önceki durumumla, Ramazan'ın içindeki durumumda bir değişiklik olmadı. Camilere herkes gidiyor, mahallede herkeste bir değişme var, bir mutluluk, bir canlılık var. Ben böyle ayak uyduramadım!" diye, insan kendisi bilir kendisinin hatalı olduğunu, gevşek olduğunu, tembel olduğunu; nefsinin kendisine oyun ettiğini, şeytanın kendisini kandırdığını, Ramazan'da yapmaması gereken işleri yine yaptığını filan düşünür, bilir.

İşte böyle durumlar varsa sevgili dinleyiciler, böyle bir durum varsa, bir hususu size mutlaka, çok iyi hatırlatmam gerekiyor. Peygamber SAS Efendimiz,

"—Ramazan geçip de, Ramazan'ın feyzinden, bereketinden bir insan istifade edememişse, o *şakî*dir." buyuruyor.

Şakî, yâni Allah'ın verdiği nimetlere erememiş, Allah'ın dünyada, ahirette sağladığı mutluluğa kavuşamamış, cehennemlik demek. Eşkıyâ demek, şakî demek, yol kesen mânâsına gelmiyor; cennete girmek mutluluğunu yakalayamamış, cehenneme atılacak insan demektir. Bu çok büyük bir mahrumiyettir. Gerçekten Ramazan gelip geçtiği halde, istifade edememişse insan, müthiş bir durumdur bu...

"—Buna oturup bir çare bulmak lâzım!" diye, insanın kendi kendisi hakkında acı acı, kesin kesin düşünmesi lâzım! Yâni böyle bir ay geldi geçti, bütün insanlar nice sevaplar kazandılar, ben niye böyleyim?" diye kendisine soru sorması lâzım!..

يَقُولُ اللهُ تَعَالٰى: يَا ابْنَ آدَمُ، انْظُرْ إِلٰى نَفْسِكَ وَإِلٰى جَمِيعِ خَلْقِي!

فَإِنْ وَجَدْتَ أَحَداً أَعَزَّ عَلَيْكَ مِنْ نَفْسِكَ، فَاصْرِفْ كَرَامَتَكَ إِلَيْهِ،

وَإِلاَّ فَأَكْرِمْ نَفْسَكَ بِالتَّوْبَةِ وَالْعَمَلِ الصَّالِحِ.

(*Yekùlü'llàhu teàlâ*) Diyor ki Allah-u Teàlâ Hazretleri bir hadîs-i şerifte, ne güzel bir soru… Kendi kendine herkesin sorması gereken bir soru:

(*Ye'bne âdem*) "Ey Ademoğlu! (*Ünzur ilâ nefsike*) Kendi nefsine şöyle bir bak, kendine bir bak, (*ve ilâ cemîi halkî*) bütün başka mahlûkata da bak! (*Fein vecedte ehaden eazze aleyke min nefsike, fa'srif kerâmeteke ileyhi*) "Sen kendine, senin kendinden daha kıymetli bir başka varlık gözüne çarptıysa, kendine ikram etme ona ikram et ama; (*ve illâ feekrim nefseke*) kendin kendine hoş geliyorsan..." Tabii insan kendi canını sever, nefsini kurtarmak ister, kendisi rahat etmek ister. Herkes *nefsî nefsî* diye, kendi canı için çalışır dünyada, ahirette... Para kazanmak öyle, diğer güzel şeyleri almak için yarış, kapışma...

Böyle insanın kendisi, kendisi için kıymetliyse, o halde insanın kendisine ikram etmesi lâzım, kendisine acıması lâzım! Kendisi için bir şeyler yapması lâzım!.. Bu nasıl olacak?..

(*Feekrim nefseke bi't-tevbeti ve'l-ameli's-sàlih*) "Tevbe ederek kendini kurtar, kendine acı, kendini bu tehlikeli durumdan çıkar! Amel-i sàlih işleyerek yani sevaplı, ibadetli güzel şeyler yaparak nefsine taltif etmiş ol, nefsini selâmete çıkarmış ol, Allah'ın mükâfatına ermiş ol!"

Bu çok önemli bir nokta... Yâni, eğer sen Ramazan gibi bir ayda kendini toparlayamamışsan...

"—Senin halin ne olacak?" diye insan kendisine sormalı. Bu soruyu ciddi olarak sormalı! "Bu işin sonu, bu günahkâr gidişin sonu bilmem nereye varacak?" diye insan sormalı!

Bu Ramazan'da olmadı, Ramazan büyük bir fırsat idi. Ramazan'ın mânevî bakımdan öteki aylardan çok büyük farkı var.

Cennetin kapıları açılıyor, cehennemin kapıları kapanıyor. Göğün kapıları açılıyor, dualar kabul oluyor. Şeytanlar bağlanıyor, insanların günah işleme meyli azalıyor. İnsanı günaha sürükleyecek güçlerde zayıflama meydana getirtiliyor, hayır işleme tarafı kuvvetleniyor.

Şimdi ortam bu kadar, güzel insan olmaya doğru ayarlanmışken... İlâhi bir hikmetle ve çok büyük bir ikram olarak ortam hazırlanmış. Yani, "Kullarım doğru yolu bulabilsinler, tevbe edebilsinler, iyi insan olabilsinler, iradelerini terbiye edebilsinler, faziletleri kazanabilsinler, insan-ı kâmil olmayı başarabilsinler!" diye Allah ortam hazırlıyor, zemin hazırlıyor, şartları hazırlıyor ve mü'minler bu ortamın içine girdiği zaman, ortamın tabii şartları dolayısıyla, herkes kolaylıkla ibadete, taate düşüyor.

Bunu gözlerimizle görmedik mi Ramazan'da?.. Yâni herkes, hiç tahmin edilmeyen insanlar bile, bakıyorsunuz oruç tutuyor.

"—Allah Allah! Hiç ummazdım; bizim komşu, oruç tuttu, camiye geldi." diyoruz.

Camiler doluyor, eskiden dolu olmayan camiler doluyor, biraz geç kalıp gittiğiniz zaman, son cemaat yerinde bile yer bulamıyorsunuz. Tabii, bundan memnun oluyor insan. Camiler doluyor. Demek ki, herkes rağbet ediyor hayırlara. Neden?.. Çünkü şartlar kolay... Yâni, şartlar hazırlanmış Allah tarafından. Bilerek, hikmetli olarak hazırlanmış ve insanlar böylece doğru bir yola girebiliyorlar.

Şimdi bu çok güzel bir şey... Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmetinin eseri. Allah-u Teàlâ Hazretleri, zamanın akışını, senenin akışını olağanüstü değişikliklerle bir başka tarafa çeviriyor. İnsanlar alışkanlık belâsıyla, "Böyle geldi, böyle gider" derken... "Battı balık yan gider." diye bir söz var biliyorsunuz halk arasında... Halkın söylediği söz var. "Ona bir kere alışmışız." derken, böyle olmuyor; Allah alışkanlığı kırıyor, ortamı değiştiriyor, şartları değiştiriyor. Bakıyorsunuz, en kötü insanın bile iyi insan olması için bir düzen, ortam meydana gelmiş, şartlar müsaitleşmiş. Tamam...

b. Cehenneme Düşmemeye Çalışın!

Şimdi Allah'ın bu kadar kolaylaştırmasına, çevrenin bu kadar güzel olmasına karşılık, sen hâlâ kendini toparlayamamışsan, bu gidişin sonu felâket demektir. Bunun arkası felâket demektir. Hem dünyada hem ahirette büyük bir felâket işaretidir bu... Onun için iki elini şakaklarına dayayıp, başını iki eline alıp, şunu senin sormam lâzım:

"—Yâhu ben nefsime acımıyor muyum?.. Benim canımın kıymeti yok mu?.. Ben kendimi düşünmeyecek miyim?.. Ben mü'minim, ahirete inanıyorum, ahirette hesaba inanıyorum, iyilerin cennete gireceğini biliyorum. Cennet; gözlerin görmediği, kulakların işitmediği kimsenin hayal edemeyeceği güzelliklerle dolu ve bu güzellikler ebedî... Bütün güzel insanlar cennette, bütün sevdiklerimiz cennette; peygamberler, evliyâlar, sàlihler, meşhur mübarek insanlar cennette... Bütün nimetler cennette... Oraya girmek lâzım, orayı kaçırmamak lâzım!

Bütün azablar da cehennemde... Korkular, korkunç ızdırablar var... Cehenneme bir defa düşen insan, senelerce kalacak. Biz hesabını yaptık. Çünkü hadîs-i şerîflerde bazı ipuçları var. Tabii biliyorsunuz ilk soru şu:

"—İnsan mü'min olur da cehenneme girer mi?"

Evet, Peygamber SAS Efendimiz bir hadis-i şerifinde buyuruyor ki:[176]

---

[176] İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.363, no:151; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.392, no:169; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.60, no:444; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.172; Ebû Zerri'l-Gıfârî RA'dan.

Hàkim, *Müstedrek*, c.IV, s.279, no:7638; Ebû Talha el-Ensàrî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.313, no:790; Taberânî, *Dua*, c.I, s.434, no:1477; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LXVI, s.290; Ebû Şeybe el-Ensârî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.48, no:6348; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.328, no:2124; Seleme ibn-i Nuaym el-Eşcaî RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.205, no:2932; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.III, s.214, no:2113; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VIII, s.493, no:3369; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.VI, s.447, no:1929; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.68, no:1622; Ebü'd-Derdâ RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.49, no:82; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.34, no:3941; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VII, s.174; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.,397; Ebû Hüreyre RA'dan.

Mizzî, *el-Fevâid*, c.I, s.191, no:445; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXXVI, s.436; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

مَنْ قَالَ: لاَ إِلَهَ إلاَّ اللَّهُ ، دَخَلَ الْجَنَّةَ (حب. عن جابر ؛ حب. ط. حل. عن أبي ذر ؛ ك. عن أبي طلحة ؛ طب. ع. حل. عن معاذ)

(*Men kàle: Lâ ilâhe illa'llàh, dehale'l-cenneh*) "Kim *Là ilâhe illa'llah* derse, cennete girecek."

Bütün mü'minler cennete girecek ama, nasıl girecek? Cehenneme girip de, cennete girenler de olacak.

Neden?.. Dünyada günah işlemiştir. Haram yemiştir, suçları vardır. Cezasını çekmesi gerekir. *Lâ ilâhe illa'llah* diyen bir insan olduğu halde cehenneme girer.

Şimdi, cehenneme girince bir müslüman ne kadar kalır?.. Bu hususta bir hadis-i şerif var. Benim zihnime takıldı, ben de oturdum hesabını yaptım bu işin. Size de kısaca şöyle anlatayım, sevgili dinleyiciler!.. Peygamber Efendimiz buyuruyor ki:[177]

وَاللهِ لاَ يَخْرُجُ مِنَ النَّارِ ، مَنْ دَخَلَهَا حَتَّى يَكُونُوا فِيهَا أَحْقَابًا ؛ وَالْحُقُبُ بِضْعٌ وَثَمَانُونَ سَنَةً ، وَالسَّنَةُ ثَلاَثُمِائَةٍ وَسِتُّونَ يَوْمًا ، كُلُّ يَوْمٍ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (الديلمي عن ابن عمر)

RE. 456/3 (*Vallàhi lâ yahrucü mine'n-nâri, men dehalehâ hattâ yekûnû fîhâ ahkàben)* "Vallàhi cehenneme bir adam girmeye görsün, kim oraya girerse, orada *ahkàben* kalmayınca çıkamaz. (*El-hukubü bid'un ve semânûne seneh*) *Hukub*, birkaç seksen senedir. (*Ve's-senetü selâsü mieti ve sittûne yevmen*) Bir senesi üç

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.61, no:208 ve s.298, no:1425; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXI, s.172, no:232334 ve c.XXXVIII, s.393, no:41734.]

[177] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.358, no:7029; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.106, no:350; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.X, s.725, no:18632; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.633, no:39543; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XXII, s.430, no:25239.

yüz altmış gündür; (*küllü yevmin keelfi senetin mimmâ teuddûn*) ve her bir günü ise, sizin bildiğiniz bin senedir.”

Deylemî, Hz. İbn-i Ömer RA’dan rivayet etmiş.

Ahkàben, hukublarca demek. *Hukub* da Arapların bir zaman birimi. Bir ömür kadar olan zamana *hukub* diyorlar. *Ahkàben*, yâni seksen küsür senelerce kalacaksınız demek. Senelerce, hukublarca, yâni çoğul. Şimdi bu en aşağı üç tane seksen küsür senedir veya daha fazladır. Çok daha fazla olabilir. Şimdi en aşağısını hesaplayacak olursak; üç kere seksen küsür, yaklaşık iki yüz elli sene eder. Bir kere cehenneme düşen iki yüz elli yanacak.

İki yüz elli sene az bir zaman değil. Biliyorsunuz, insanın ortalama ömrü ne kadar, cehennemde ne kadar yanacak?.. Ama, daha büyük bir felaket var, daha müthiş bir tüyler ürpertici bir gerçek var... Kur’an-ı Kerim’de Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

وَإِنَّ يَوْماً عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ (الحج:٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) (Hac: 47) Yâni, dünyada tabii gece gündüz zamanı, dünyanın dönüşüyle ilgili bir olay. Ahirette dünyadan başka bir zaman var. Tabii o zamanda bir gün ne kadar? (*Keelfi senetin mimmâ teuddûn*) "Sizin saydığınızın bin yıl kadar olanı... Ahiretin bir günü, sizin bugünkü hesaplarınızla dünyada bin yıl dediğiniz zaman kadardır."

O zaman ne oluyor?.. Bir günü, bin yıl oluyor. Bir senesi üç yüz altmış bin yıl oluyor. Pekiyi, bir senesi üç yüz altmış bin yıl olunca, iki yüz kırk senesi ne kadar oluyor? Şöyle arkadaşlar hesap makineleriyle buldular, çarptılar, topladılar; doksan bir milyon küsur sene [doksan bir milyon üç yüz on iki bin beş yüz sene] oluyor sevgili dinleyiciler.

Yâni, bir insan *Lâ ilâhe illa’llàh* diyen bir insan olmasına rağmen, suçu, günahı dolayısıyla, cehenneme düştü mü, kurtuluş kolay değil! Doksan bir küsur milyon sene yanacak en aşağısı... Tabii yukarısını, daha fazla miktarları günahın çeşidine göre, bilmiyoruz. En aşağısı doksan bir küsur milyon sene yanacaksa,

bunun tasasını şimdiden çekmek lâzım! Terlemek lâzım, korkmak lâzım, titremek lâzım ve bunun tedbirini almak lâzım!..

İnsanın kendisine acıması lâzım; yazıktır. Yâni, insanın kendi nefsine zulmetmemesi lâzım! Kendisinin cehenneme girmesine lâkayt kalmaması lâzım! Kendisini cehennemden kurtarmağa çalışması lâzım!

c. Son Fırsatı Değerlendirin!

O halde, bu kırmızı bir sinyaldir, korkunç bir alarmdır. Ramazan geldi geçiyor, kişide bir değişiklik yok... İbadetleri yapamamış. Ramazan'da Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin rahmeti cûşa gelmiş, rahmet deryası taşmış. Mü'minler gark olmuş, rahmete batmışlar, nimetlere mazhar olmuşlar, sevapları kazanmışlar. Herkes memnun, mesrur, bayram edecek... Ramazan gelmiş geçmiş, bu gafiller, bu cahiller, hiç Ramazan'dan haberleri yok...

"—Bu günahkâr gidişin bilmem ki sonu ne olacak?" diye, bunu kendisine sorması lâzım!

Bir de kendisine acıması lâzım! Kendi nefsi herkesten daha önemlidir. Acıması lâzım!..

O halde, şimdi Ramazan'ın yirmi dördü ise, biraz daha zamanı vardır. "Hâlâ elimizde fırsat vardır." diyerek, bu durumda olan insanlar da bir gayret sarf etsinler, uçuruma düşmekten kendilerini kurtarsınlar! Doğru yola gelsinler, tevbe etsinler, dönüş yapsınlar! Tam uçuruma doğru gidiyorlar, kuvvetli bir dönüşle dönüş yapsınlar. Son bir fırsattır, daha dönüş imkânı var... Allah'ın sevdiği kul olmaya girişsinler, ağlasınlar, yalvarsınlar!

Siz belki öyle değilsiniz sevgili dinleyiciler, ama çevrenizde böyle insanlar vardır. Seviyorsunuzdur, istiyorsunuzdur ki o da cennete girsin, o da mutlu olsun, o da Allah'ın rahmetine mazhar olsun... Acıyorsunuzdur, iyi insan diyorsunuzdur. Yanında konuştuğunuz zaman, arkadaşlığı iyi, komşuluğu iyi, dostluğu iyi, iyi bir insan ama, neden böyle yapıyor; onu kurtarayım diye bunları söyleyin! Bu doksan bir milyon seneyi söyleyin ve toparlasınlar kendilerini...

Belki de Kadir Gecesi'ne rastlarlar. Bilmiyoruz ki... Hani Kur'an-ı Kerim'de ne buyruluyor sevgili dinleyiciler:

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ (القدر:٣)

(*Leyletü'l-kàdri hayrun min elfi şehrin*) "Kadir Gecesi bin aydan daha hayırlıdır." (Kadir, 97/3) Yâni o ne demek? Bir ömür demek... Bir ömre bedel bir gece var, belki önümüzdeki gecelerden birisidir bu; bilmiyoruz. Çünkü saklamış Allah. Yâni, bilirler de ben Kadir Gecesi'ni ihyâ ettim diye güvenirler, gevşerler diye; herhalde hikmeti bu olsa gerek, saklamış. Peygamber Efendimiz SAS'e ashabı sormuşlar:

"—Ya Rasûlallah, bu ayette bildirilen bin aydan daha hayırlı olan Kadir Gecesi, sadece bu yıla mahsus, bizim hayatımızda senin hürmetine olan bir olay mıdır? Yoksa her zaman olacak mı bu ileriye doğru?.."

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:

"—Her zaman olacak!.."

"—Nasıl bilelim?.." demişler.

"—Ramazan'ın son on gününde arayın! Son on günün de tek gecelerinde arayın!" buyurmuş.

Ama, tek geceleri pek iyi bilinemiyor. Çünkü Araplar bizden bir gün önce başlıyor, biz onlardan bir gün sonra başlıyoruz. Tek-çift işi karışıyor sevgili kardeşlerim. Her zaman tek-çift işinden belki bir şey yakalayamayız ama, "Son on gününde arayın Kadir Gecesi'ni!" diye SAS Efendimiz'in bize bir ip ucu vermesi, bir tavsiye vermesi çok şâyân-ı şükran bir durum, el-hamdü lillâh... Son on gününde bir gayret etmek lâzım o zaman...

"—Hiç olmazsa, bu son günün gecelerini ihyâ edeyim! Şimdiye kadar gaflet ettim, bundan sonra toparlayayım kendimi... Bundan sonra bir sımsıkı sarılayım!" demek lâzım!..

Biliyorsunuz yarış bitmedikçe, yarışı kimin kazanacağı belli olmuyor. Bir çok insan koşuyor koşuyor, ama en son anda —ona bir isim veriyorlar, *depar* mı diyorlar unuttum— bakıyorsunuz bir koşuyor arkadaki koşucu, öne geçiyor, ipe o göğsünü değdiriyor, alkışlar kopuyor. O birinci olmuş oluyor.

Şimdiye kadar Ramazan'ın günlerinin kıymetini bilememiş, bu Ramazan'ın günlerini gàfil geçirmiş insan varsa, belki böyle yapabilir. Bu son günlerde kendisini derleyip toparlar ve ipe göğsünü değdirip birinci olabilir. Temenni ederiz tabii herkesin başarmasını, iyi olmasını...

d. İbadetler Devamlı Olmalı!

Bir başka hususu daha, bu Ramazan'ın son gününde sizlere hatırlatmak mutlaka gerekli bizim için... Hatırlatmamız gerekiyor, bizim vazifemiz:

Muhterem kardeşlerim, ibadet muvakkat değildir. İbadet, yâni Allah'a kulluk etmek, belirli zamana mahsus olup, ondan sonra yapılmamak gibi bir durum bahis konusu değildir. İbadet dâimîdir. İnsanın Allah'a dâimî kulluk etmesi lâzım gelir, ömür boyunca devam eder. Ramazan'a mahsus değildir.

Ramazan'da ibadetleri yap, Ramazan'dan sonra bırak... Kadir Gecesi denilen günde camide toplan, sabaha kadar çalış, öteki günler bırak... Böyle olmaz! Bir zaman yapıp bir zaman bırakmak olmaz. Mühim olan istikrarlı olmaktır. İstikrar çok önemlidir. Dengelilik çok önemlidir, dengesiz olmamak lâzım! Parlayıp, yanıp sönmemek lâzım! Hevesin gelip geçici olmaması lâzım! Çünkü insanın fazileti, kâmil insan olması, devamlı bir sıfat olmalı, yani böyle gelip geçici olmamalı!..

"—Bir saat kâmil, olgun ve iyi bir insan olacağım; ondan sonra korkunç bir ejderha olacağım! O zaman haydut olabilirim, yol kesici olabilirim!" denir mi?

Olmaz böyle bir şey. Yani kemâl, olgunluk, güzellik dâimî olmalı... İnsanın kazandığı güzellikleri elden kaçırmaması gerekiyor. İşte bu çok önemli bir nokta...

Şimdi Ramazan bizim için bir eğitim ayı. Tamam, güzel, eğitildik; sonra... Eğitildikten sonra eğitimi bırakmak olmaz. Eğitimde kazanılmış olan vasıfları kaybetmek olmaz. Kayıp olur. O halde Ramazan'da öğrendiklerimizi, Ramazan'dan sonra ömür boyu devam ettireceğiz ve faziletli bir insan olacağız.

مَنِ اسْتَوٰى يَوْمَاهُ فَهُوَ مَغْبُونٌ .

(*Meni'stevâ yevmâhü fehüve mağbûnün*)[178] "İki günü müsavi olan ziyandadır." İkinci günü birinci gününden kötü olana ölüm layıktır. Ölse daha iyi.... Çünkü gittikçe ziyan olacak, perişan olacak, sermayeyi bitirecek... Ölmesi daha iyi, çünkü fenâya gidiyor. İki günü beraber olan ziyanda olunca, ne olacak? İkinci günü birinci gününden daha üstün olacak, daha iyi olacak. Günden güne yükselecek ki;

Yüksel ki yerin bu yer değildir!

diyor şair [Namık Kemal].[179] Yani insanın yeri şu durduğu yer değildir. Daha yükselmeli ve o yüksekliğin merdivenlerinin sonu

---

[178] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.611, no:5910; Hz. Ali RA'dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VIII, s.35; Hasan-ı Basrî Rh.A'ten.

İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *el-Menâmât,* c.I, s.116, no:243. Hatîb-i Bağdâdî, *İktizâü'l-İlm*, c.I, s.112, no:196.

Keşfü'l-Hafâ, c.II, s.1403, no:2406.

[179] Namık Kemal (1840-1888): Şair, romancı, tiyatro yazarı, gazeteci ve idare adamı. 1840 yılında Tekirdağ'da doğdu. Dedesinin terbiyesi altında özel eğitimle yetişti. Tercüme Odası'nda çalışırken Şinasi ile tanıştı. Küçük yaşta şiire başlamıştı. Şinasi'nin Tasvîr-i Efkâr adıyla çıkardığı gazetede yazarlığa başladı. Yeni Osmanlılar Cemiyeti ne girdi. 1867'de Paris'e, oradan da Londra'ya kaçtı. 1870'ten sonra İstanbul'a dönerek Gelibolu Mutasarrıfı oldu. 1888 yılında Sakız Mutasarrıfı iken öldü.

Şiirin tamamı:

Yüksel ki yerin bu yer değildir
Dünyaya geliş hüner değildir

Yüksel ki boyun kadar kalırsın
S'ay eyle ki bîhüner kalırsın

Yüksel, hünerinle kaani olma
İhsanı Hûda'ya ma'ni olma

Yüksel ki cihan sefil ü dûndur
Rağbet ona adeta cünûndur

yoktur. Çok çok yükseklere doğru insan yükselir. Ne kadar faziletler varsa hepsini iktisab eder, eder... Her gün bir fazilet iktisab etse, yine ömür biter, faziletler bitmez. Onun için, her gün bir güzel şey öğrenip, günden güne daha iyi insan olmak lâzım!..

Kısaca söylemek gerekirse: Ramazan'dan sonra gevşememek lâzım! Ramazan'da kazandıklarını devam ettirmek lâzım!.. İradesi kuvvetli, sabrı yerinde, takvâyı kazanmış, sakınan, çekinen, iyi, àbid, zâhid, kâmil bir insan olmak lâzım!.. "Ramazan'dan önce neydi, Ramazan'dan sonra mâşâallah ne oldu!" diye, herkesin hayran kaldığı bir insan olmak lâzım!

"—Bu çocuğu görüyor musun, bu delikanlıyı görüyor musun, bu adamı görüyor musun, bu kadını görüyor musun?.. Ramazan'da bir kapandı, bir örtündü, bir namaza başladı, bir oruca başladı; şimdi bak mâşâallah devam ediyor!" dedirtmek lâzım.

Ramazan biter bitmez, bayramdan sonra her şey değişmişse; olmadı. Bu Ramazan'ın kabul edilmediğine alâmettir.

Şimdi biliyorsunuz, Suudî Arabistan'da kadınlar örtünüyorlar ve hakîkaten çok güzel örtünüyorlar. Tabii Mekke'den, Medîne'den görüyoruz. Cidde'de, Riyad'da maalesef karışık vaziyet, bizdeki gibi. Şimdi benim en çok dikkatimi çeken şeylerden birisi, Suudî Arabistan'da uçağa biniyoruz. Herkes kapalı, kadınlar filân kapalı... Ondan sonra Türkiye'de uçaktan inerken bakıyoruz ki:

"—Aaa, hiç kapalı insan kalmamış. Araplar açılmışlar, saçılmışlar, saçlar böyle... Aaa, Cidde havaalanındaki insanlar nerede? Havada buhar mı oldu bunlar? Uçaktan düştüler mi, ne oldu?.."

İnince bakıyorsunuz —bazıları tabii— değişmişler. Böyle olmaz!.. Bunların yanlış olduğunu herkes anlar. Böyle olmamak lâzım! Allah neyi seviyor, onu anladıysa insan, onu devamlı

Yüksel ki bunun da fevki vardır
İnsanlığın ayrı bir zevki vardır

Yüksel, bu da şîvei Hudadır
Esrarını sorma kim hatâdır

yapmalı! Öyle bir yerde yapıp, diğer yerde bırakmamalı; bir zamanda yapıp, öbür zamanda bırakmamalı!..

Bu da Ramazan'ın sonundaki en önemli şeydir. Peygamber Efendimiz, bunu bir işaret olarak bize bildiriyor. Yâni, Ramazan'daki ibadetlerimizin kabul olmasının alâmeti, işareti; Ramazan'dan sonra insanın iyi bir müslüman olarak hayatına devam etmesidir. Ama iyi olarak, iyiye değişmiş bir kul olarak devam etmesidir.

Ramazan'daki bütün bu gayretlerin hebâ olduğunun, boş olduğunun alâmeti nedir?.. Ramazan'dan sonra insanın eski kötü haline tekrar dönmesidir. Ramazan'ın onda bir iz bırakmamasıdır. Demek ki maya tutmamış, yapılan şeyler boşa gitmiş. Bu bir göstergedir.

Onun için, aman Ramazan'dan sonra haliniz bozulmasın... Ramazan'da sabır öğrendik, takvâyı öğrendik, Ramazan'dan sonra sabırlı, şükürlü, müttakî, takva ehli, güzel bir müslüman olarak, iyi bir müslüman olarak sabırlı; camiye devam eden, Kur'an okuyan, hayır yapan, zekat veren, sadaka veren; dili Allah'ın zikriyle meşgul, gönlü Allah sevgisiyle dolmuş, böyle pırıl pırıl, tertemiz, yepyeni bir müslüman devam etmeli!.. Bunları temenni ediyorum.

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Hepinize ve sevdiklerinize, çevrenize dilerim ki Ramazan'dan sonra İslâm aleminde, Türkiye'de, beldelerimizde insanlar değişmiş olsun, yenilenmiş olsun...

Ben Almanya'ya çok seneler önce gitmiştim, 1976'da. Mahallelerde bombardımandan kalma harabeler vardı. Yollar bozuktu. Arabalar eskiydi. Son senelerde bir daha gittim. Almanlar para kazanmışlar, zenginleşmişler. Evler yenilenmiş, boyanmış, her taraf güzelleşmiş. Çalışmışlar. Arabaların hepsi de yeni. BMW'ler, Mercedes'ler, böyle güzel güzel arabalar... Dedim:

"—Eski arabalar ne oldu?"

"—Onların hepsi Doğu Avrupa ülkelerine gitti dediler. Ucuz ucuz, Macarlar aldı, Romenler aldı. Bunlar da kazandıkları

paralarla hayat standartlarını yükselttiler, yenilediler. Pırıl pırıl arabalar, pırıl pırıl caddeler, sokaklar değişti.” dediler.

Tabi bu, insanların bir çalışmasının sonucu böyle olmuş.

Bizim de içimiz harab kalmasın, harabeler, mâmureye dönsün; gönüllerimiz aydın olsun, gönlümüzün pası gitsin. İçimiz dışımız nurlansın... Mâneviyatımızın, mânevî gözümüz olan basiretimizin önünden perdeler kalkmış olsun. Allah’ı bilmiş ve tanımış ve sevmiş olarak, Allah dostu olarak, Allah’ın sevgili kulu olarak yaşayalım... Faziletleri kazanmış olarak, Ramazan’da edindiğimiz, öğrendiğimiz güzellikleri, Ramazan’dan sonra yaşayarak, şöyle bir Türkiye’nin çehresinin değiştiğini görelim... Rüşvet kalmasın, yalan kalmasın, düzensizlik kalmasın, pislik kalmasın, çirkinlik kalmasın; Türkiye değişsin...

Neden?.. Ramazan geldi geçti, her kötülük silindi, pırıl pırıl her taraf güzel oldu. Türkiye de böyle olsun, tüm İslâm alemi de böyle olsun. Bütün müslümanların da görünen suretleri ve görünmeyen iç alemleri suretleri böyle olsun, pırıl pırıl olsun, nurlu olsun...

Sevgili Akra dinleyicileri, Allah-u Teàlâ Hazretleri hepinizi rahmetine erdirsin... İçinizi dışınızı nurlandırsın... Kâmil müslüman eylesin... Sevdiği kul olarak yaşamayı nasib eylesin... Sevdiği işleri, amelleri yapmayı nasib etsin... Arkanızdan sizin rahmetle anılmanıza sebep olacak güzel eserler bırakmanızı nasib etsin...

Ramazan’dan sonraki ömrünüz mutluluklarla dolu olsun... Allah-u Teàlâ Hazretleri sizi mutlu bayramlara erdirsin. Bayramlarınız şimdiden kutlu ve mutlu olsun ve Allah-u Teàlâ Hazretleri, asıl büyük bayram olan ahirette rahmetine erip, cennetine girme bayramını da cümlenize, cümlemize, sevdiklerimizle beraber nasib eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llàh, aziz ve sevgili Akra dinleyicileri!..

24. 02. 1995 - AKRA

39. MÜ'MİNİN YARDIMINA KOŞMAK

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Akra dinleyicileri! Cumanız mübarek olsun... Allah cümlenizden razı olsun... Nice cumalara, nice güzel günlere, bayramlara, Allah'ın rızasına, rıdvân-ı ekberine eriştirsin... İki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin cümlenizi, sevdiklerinizle beraber...

a. Mazluma Yardım Etmek

Size Bursa'dan hitap ediyorum. Peygamber SAS Efendimiz'den Enes RA'ın rivayet etmiş olduğu bir hadis-i şerif ile başlıyorum. Peygamber SAS bu hadis-i şerifinde buyurmuşlar ki:[180]

مَنْ أَغَاثَ مَلْهُوفاً كَتَبَ اللهُ لَهُ ثَلاَثاً وَسَبْعِينَ مَغْفِرَةً منها ؛ وَاحِدَةٌ فِيهَا صَلاَحُ أَمْرِهِ كُلِّهِ ، وَ اثْنَتَانِ وَسَبْعُونَ درجَاتٌ لَهُ عِنْدَ اللهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (خ . في التاريخ ، و ابن أبي الدنيا في قضاء الحوائج ، عق. والخرائطي ، خط. كر. عن أنس)

RE. 407/2 (*Men egàse melhûfen, keteba'llàhu lehû selâsen ve seb'îne mağfireten minhâ; vâhideten fîhâ salâhu emrihî küllihî, ve'snetâni ve seb'ûne derecâtün lehû inda'llàhi yevme'l-kıyâmeh.*)

---

[180] Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.255, no:4266; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.120, no:7670; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.359, no:7470; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Kadàu'l-Havâic*, c.I, s.41, no:29; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.III, s.350, no:1184; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VI, s.41, no:3061; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.194, no:695; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.I, s.306, no:360; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.76, no:524; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIX, s.138; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.746, no:7215; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XX, s.18, no:21379.



Buhàrî'nin *Târih-i Kebîr*'inde ve diğer kaynaklarda var. Buyuruyor ki Peygamber SAS Efendimiz:

"—Kim bir melhûfa yardım ederse..." *Melhûf*; mazlum, mağdur demek. Böyle sıkıntıda olan, perişan kimse mânâsına. *İgàse* de, imdat ve yardım mânâsına geliyor. "Kim böyle bir kimseye yardım ederse... Yâni, mü'min bir kimsen, sıkıntılı bir zamanında, mazlum ve mağdur olduğu, ihtiyacı olduğu bir zamanda mü'min kardeşinin yardımına koşarsa…"

Bu yardım çok çeşitli şekillerde olur. Çünkü insanın yardıma ihtiyacı çeşitli şekillerde tezâhür edebilir. Çamura düşmüş olabilir, yükü ağır olabilir, etrafındakiler kendisine baskı yapıyor olabilir... Bir takım böyle sayısız, sonsuz olaylar insanın başına gelebiliyor dünyada. Kendisinin güç yetiremeyeceği olaylar... Sağına, soluna bakınıyor ki:

"—Birisi bana yardım etse... Yâni burada mağdurum işte, yardımcı olsa..." filân diye.

İşte mü'minin, böyle mü'min kardeşine yardımcı olması lâzım! İmdadına koşması, yetişmesi lâzım! Her çeşit ihtiyacı neyse, ona göre o ihtiyacını sağlaması lâzım!..

"Kim böyle bir mağdur, mazlum, perişan kimsenin yardımına yetişirse..." diyor Peygamber Efendimiz. Onun ne kadar mükâfat alacağını bildiriyor. Onu okuyalım! Müjdeli tabii, yardım edenler için müjdeli bir hadis-i şerif. Mükâfatı şu:

(*Keteba'llàhu lehû selâsen ve seb'îne mağfireten*) "Allah ona yetmiş üç mağfiret yazar, mükâfat olarak... 'Sen o perişan, mazlum, mağdur insanın imdâdına koştun; merhamet ettin, acıdın, kardeşlik duygusuyla imdâdına yetiştin, yardımcı oldun, destek verdin, ihtiyacı anında onun ihtiyacını giderdin. Tamam.' der, yetmiş üç tane mağfiret yazar Allah o yardımcı olan kula."

(*Minhâ vâhidetün*) "Bu yetmiş üç mağfiretten bir tanesi..." Yâni, yetmiş iki tanesi geride kalıyor. "Yetmiş üçün bir tanesi, (*fîhâ salâhu emrihî küllihî*) bu yardıma koşan insanın bütün işlerinin hepsinin iyi olmasına, düzelmesine, ıslah olmasına yeter. O yardımcı olan kimsenin ihyâ olmasına, bütün işlerinin düzene girmesine, hâlinin güzel olmasına yeter."

Sonra, (*İsnâni ve seb'ûne*) "Geriye kalan yetmiş iki tane mağfiret, (*derecâtün lehû inda'llàhi yevme'l-kıyâmeti*) kıyamet gününde Allah'ın huzurunda, divanında, yanında, katında onun için derece olur." buyuruyor Peygamber SAS Efendimiz, Enes RA'dan rivayet edilmiş olan bu hadis-i şerifte.

Aziz ve muhterem kardeşlerim, sevgili Akra dinleyicileri! Müslümanın müslümana yardımcı olması, kardeşliğinin gereğidir. Biliyorsunuz, Allah-u Teàlâ Hazretleri mü'minleri birbirleriyle kardeş eylemiştir:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ (حجرات:١٠)

(*İnneme'l-mü'minûne ihvetün*) buyrulmuş Kur'an-ı Kerim'de. (Hucurat, 49/10) *İnnemâ* kelimesi, Arapça'da edât-ı tahsis derler buna; yâni, "Bir şey sadece odur, başka bir şey değildir." mânâsına. Bir şeye tahsis edildiği zaman bu edat kullanılır, bu kelime kullanılır Arapça'da. (*İnneme'l-mü'minûne ihvetün*) demek, "Mü'minler sadece ve sadece, yalnızca kardeşlerdir, kardeştir." Bu sıfata sahiptirler. Yâni, aralarındaki münâsebet başka bir şekille

düşünülemez. Uzak olduğu, yabancı olduğu düşünülemez. Sadece ve sadece onlar birbirleriyle kardeşlerdir.

"—Efendim işte annesi ayrı, memleketi ayrı, ırkı ayrı, dili ayrı..."

Öyle şey yok. Sadece ve sadece kardeşlerdir. Başka hiçbir şey yakışmaz. Kuvvetli bir kardeşlik bağıdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri bu kardeşlik bağını, mü'minlerin arasında bağlamış, koymuş, birbirlerine mü'minleri rabtetmiştir. Ve bu bağ, Allah indinde riâyet edilmesi gereken çok önemli bir bağdır. Lâfla, nezâketen söylenmiş zayıf bir bağlantı değildir. Çok önemli bir bağdır. Allah-u Teàlâ Hazretleri buna çok önem vermiştir. Mü'minin mü'mini gerçek bir kardeş olarak görmesi lâzım!..

Tabii bir insan, annesi babası bir olan bir kimseyle küçüklüğünden beri beraber büyüyor, annesinden, babasından aldığı terbiye gereği; kan kardeşi, can kardeşi, aynı yerde büyümüşler, aynı aileden büyümüşler diye... Tabii hem annesini seviyor bir insan, hem babasını seviyor, hem tüm ailesini seviyor. Ailesi onun için en yakın çevresi oluyor. Etrafa karşı ailesini koruyor.

Ama bu koruma İslâm'da birtakım şartlara bağlanmıştır. Meselâ, Kur'an-ı Kerim'de ayet-i kerimeler vardır. Allah-u Teàlâ Hazretleri Kur'an-ı Kerim'de emrediyor. Açıkça beyan ediyor. Muhteşem bir emir! Tabii herkesin parmağını ısıracağı, hayran bırakacak olan bir emir. İslâm'ı bilmeyenlerin, duyduğu zaman şaşıracakları bir emir... Allah-u Teàlâ Hazretleri buyuruyor ki:

"—Adaletten ayrılmayın ey mü'minler! Adaletle hükmedin!"

Yâni dengeli, ölçülü, hukuk saygılı. Karşısındakinin haklarını kabul eden, kimsenin haklarını çiğnemeyen bir şekilde adaletle hareket edin ey mü'minler. Nasıl?.. Önemli olan nasıl olduğu:

وَلَوْ عَلَى أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالأَقْرَبِينَ (النساء:١٣٥)

(*Ve lev alâ enfüsiküm evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) "İsterse kendinizin aleyhine olsun, isterse annenizin, babanızın aleyhine olsun, yine de adaletten ayrılmayın!" (Nisâ, 4/135)

Yâni meselâ, adalet yaptığın zaman, doğru, dürüst hareket ettiğin zaman kendin mağdur olacaksın... Kendin mağdur olsan bile, adaletli olacaksın! Adaleti söyleyeceksin, adaleti yerine getirmeğe çalışacaksın. Adalete uygun hareket edeceksin. Sözün, hareketin, işin, şahitliğin, yaptığın iş adalete uygun olacak. İsterse kendin zarara uğra, isterse senin aleyhine olsun... "Yâhut, (*evi'l-vâlideyni ve'l-akrabîn*) annenin babanın aleyhine olsa bile, yahut akrabanın aleyhine olsa bile..."

İşte İslâm böyle bir muhteşem adalet kàidesi getirmiş, ortaya koymuştur. Yâni herkes adalete riayet etmek zorundadır. Hakkàniyete uymak zorundadır. Karşısındakinin hakkını çiğnememek zorundadır. Hakkını vermek zorundadır. İki kişi karşısına geldiği zaman, "Bunlardan hangisi bana daha yakın?" diye düşünmez müslüman. İsterse bir tanesi gayrimüslim olsun... Yâni, birisi müslüman olsun, birisi gayrimüslim olsun... O zaman bile yine adaletle hareket eder.

İslâm tarihinde bunun misalleri çok. Yâni, o kadar çok misâli var ki, sahabe-i kiram zamanından, Peygamber SAS zamanından başlamış bu adalet misalleri. Tâ bizim ecdadımızın zamanına kadar gelmiş, günümüze kadar yaklaşmış. Temenni ederiz ki günümüzde de olsun. Fakat maalesef, onu ayrıca söyleyelim, o tarzda olmadığını görüyoruz.

b. Peygamber SAS Efendimiz'in Adaleti

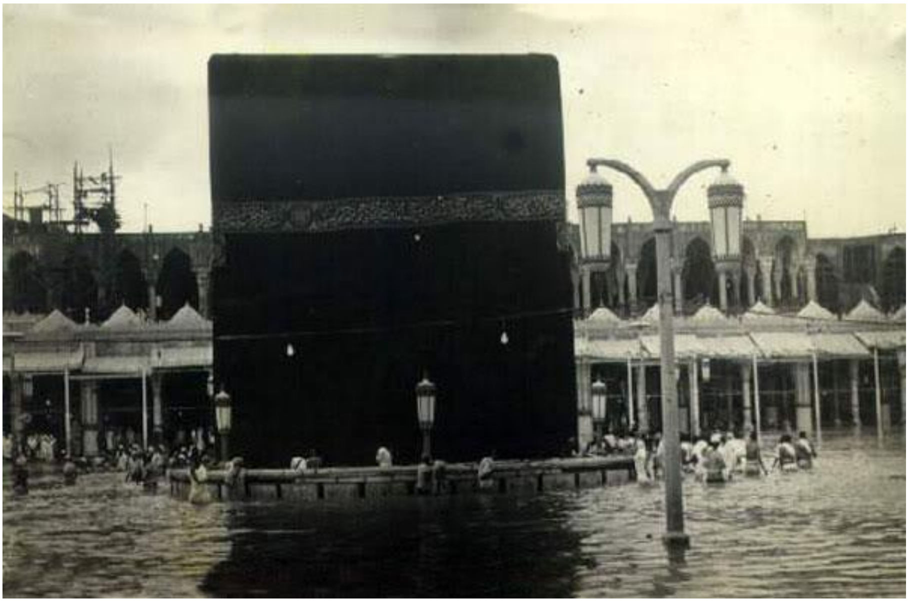
Peygamber SAS Efendimiz zamanında, Peygamber Efendimiz'e bir gayrimüslim ile bir müslüman geliyor. Ve Peygamber Efendimiz ikisinin davasını dinlediği zaman, gayrimüslime, "Sen haklısın!" diyor; müslümana "Sen haksızsın!" diyor. Peygamber Efendimiz'in bütün hareketleri böyle. Yâni müslüman da olsa, başkası da olsa hakkı, adaleti hükmediyor. Nasıl yapılması gerekiyorsa onu söylüyor.

Onun için, zaten peygamber olmadan önce Peygamberimiz SAS Efendimiz Mekke ahâlisi arasında *el-Emîn* diye tanınmış. Yâni güvenilen, kendisine itimad olunabilen kimse, emniyetli kimse diye zâten tanınmış. Oradan biliyoruz. Bir de problemleri çözmekte tatlı, güzel usüller bulmayı da bilen, böyle herkesin

gönlünü de kollamaya gayret eden bir mizâcı olduğunu, Kâbe'nin tamirinden biliyoruz:

Hacer-i Esved'i Kâbe'nin köşesine yerleştirmek gerekmiş. Mekke'nin eşrâfı, âyânı Kâbe'yi tamir etmişler Peygamber Efendimiz'in gençliğinde... Kâbe'ye muazzam hürmet ediyor herkes, ödleri patlıyor ona bir şey olacak diye. Tabii duvarları çatlamış, *mâil-i inhidâm* diyoruz eski tabirle, yıkılacak hale gelmiş, sellerden dolayı… Çünkü seller Mekke'nin öbür taraflarından geldiği zaman, çok kuvvetli sel gelirse Kâbe'ye gelirdi, Kâbe'nin üzerine doğru gelirdi, duvarlarına zarar verebilirdi eskiden. Şimdi artık onlar yok ama, bizim yakın zamanımıza kadar da böyle büyük seller geldiği zaman Kâbe'nin içinin su dolduğunu biliyoruz.

Hatta bir mühendis kardeşimiz, Mekke'de yaşayan bir mühendis kardeşimiz [İsmâil Turan Hoca], yıllar önce rüyasında bir gece Kâbe'yi görmüş. Kâbe'nin etrafında yüzerek tavaf ediyor diye görmüş kendisini. Kendisi anlatıyor bize. Ertesi gün bir yağmur başlamış gerçekten, uyandıktan sonra ertesi gün, muazzam bir yağmur...



Tabii o Peygamber Efendimiz'in doğduğu mübarek ev tarafına Şi'b-i Ebî Tàlib diyorlar; Cebel-i Ebû Kubeys'in o tarafından bu tarafa doğru, oradan da Misfele veya Mesfele denilen tarafa doğru gidiyor seller. Tabii Kâbe'nin etrafından geçerken menfezlerden kâfi miktarda boşalamayınca Kâbe'nin etrafına dolmuş. O bizim mühendis kardeşimiz de çok da güzel yüzerdi, yüzmeyi de severdi, saatlerce yüzerdi denizde... Hakikaten kapının boyuna yakın böyle sular dolunca, atlamış sel suyunun içine, Kâbe'nin etrafından yüzerek tavaf etmiş. Yâni, dünyada sayılı insana nasib olacak —kim bilir başka kim yapmıştır böyle bir işi— bir işi yapmış.

Yâni, oralara çok sel gelirdi. Tabii Kâbe'nin duvarı da bu gibi durumlarda zarar görmüştür. Zaman zaman tamir edilmiştir.

Biliyorsunuz İbrâhim AS da Kâbe'nin duvarını yaparken,

وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ (البقرة:١٢٧)

(*Ve iz yerfeu ibrâhîmü'l-kavâide mine'l-beyti ve ismâîl*) [İbrâhim AS ve İsmâil AS, Kâbe'nin temellerini yükseltiyordu.] (Bakara, 2/127) ayet-i kerimelerinden anlaşılıyor ki orada duvarlar vardı, temeller vardı. O temelleri yükseltti İbrâhim AS.

İbrahim AS'dan önce orada Beyt-i Muhterem vardı. Yâni hürmet gören Beyt-i Muazzama, kutsal mâbed, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin hürmet verdiği, izzet ve itibar verdiği, heybet verdiği o muazzam mâbed o zaman da vardı. Ne olmuş?.. Sellerden, tabiat olaylarından, asırların geçmesiyle, eski peygamberlerin zamanından İbrâhim AS'ın zamanına gelinceye kadar yıkılmış, temelleri kalmış. Tabii İbrâhim AS, İsmâil AS ile tamamladı Kâbe-i Müşerrefe'yi. Ondan sonra da çeşitli zamanlarda tamirler oldu.

Kureyş'in zamanına gelince, duvarları çatlamış ve başlamış tehlike arz etmeye. Demişler ki: "Tamir edelim!" Ama herkes fevkalâde hürmetinden dolayı korkuyorlar. Yâni Kâbe'ye el değdirmek, Kâbe'yi yıkmak... Tamir niyetiyle bile olsa, Kâbe'yi yıkmaktan ödleri patlıyor. Kimlerin patlıyor ödleri?.. Daha henüz İslâm gelmemiş, müslümanlığı bilmeyen Mekkelilerin yürekleri

küt küt atıyor, ödleri patlıyor. Kâbe'nin tamir için bile olsa yıkılmasını, korkunç bir olay olarak görüyorlar.

Ben burada şimdi bir köşeli parantez açayım sevgili dinleyiciler! Size çok mühim bir noktayı, beş yıldızlı önemli bir şeyi söyleyeyim hatırınıza iyice girsin diye: Peygamber Efendimiz bir keresinde Kâbe'ye bakarak buyurdu ki:[181]

مَا أَطْيَبَكِ وَأَطْيَبَ رِيحَكِ ! مَا أَعْظَمَكِ وَأَعْظَمَ حُرْمَتَكِ ! وَالَّذِي

نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ ، لَحُرْمَةُ الْمُؤْمِنِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللهِ حُرْمَةً مِنْكِ

(ه. عن ابن عمر)

(*Mâ atyebeki ve atyebe rîhaki*) "Ne kadar güzelsin ve kokun ne kadar güzel!.. (*Mâ a'zameki ve a'zame hurmeteki*) Ne kadar büyüksün ve hürmetin, kıymetin ne kadar büyük!.. Ne kadar muhterem ve ne kadar muhteşemsin!" diye sevgisini böyle diliyle ifade etti. (*Ve'llezî nefsü muhammedin bi-yedihî*) "Ama, Muhammed'in canı elinde olan Allah'a yemin ederim ki, Allah'a and olsun ki, (*le-hurmetü'l-mü'mini a'zamü inda'llàhi hurmeten minki*) Allah indinde mü'minin hürmeti, mü'min kulun izzeti, kıymeti, senin hürmetinden daha büyüktür." dedi.

Yâni, hepimizin kalbi var ya, mü'min insanların kalbleri, yâni gönülleri var ya, içleri var ya. "Kalbim kırıldı" diyoruz hani. Mü'minin kalbi Kâbe'den daha muhterem oluyor.

Şimdi ben soruyu yapıştırıyorum bütün dinleyicilere, —bantların içinde de kalacak, herkes duyacak bundan sonra— diyorum ki:

---

[181] Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.337, no:1955; İbn-i Mâce, c.XI, s.418, no:3922; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIII, s.76, no:5763; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.396, no:1568; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.327; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.37, no:10966; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.296, no:6706; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.143, no:401; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1673, no:2676; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVIII, s.417, no:19774.

"—Mekke'nin daha müslüman olmamış olan ahâlisi tamir kasdıyla bile Kâbe'nin duvarlarını, yeniden yapmak üzere yıkıp da indirmekten ödleri patlarken, korkarken, hürmet ederken, tir tir titrerken; mü'min olan, Allah'a, Peygamber'e inanan insan, öteki mü'minin kalbini bu devirde nasıl kırar?.. Yâni, nasıl olur da mü'minin kalbini kırıcı bir şey yapabilir, nasıl ona ezâ, cefâ edebilir?.. Nasıl silah çeker, nasıl kan davası olur?.. Nasıl malına, canına yan bakmak olur?.. Nasıl aldatmak olur, mağdur etmek olur?.. Olacak şey değil... Yâni, ne kadar yanlış bir şey olduğunu oradan anlayın!.."

Dönelim hikâyemizin, rivâyetimizin kaldığımız noktasına. Şimdi o duvarlar çatlak olduğu zaman indirmişler ve o Kâbe'nin duvarlarını yeniden yapmışlar Kureyş'in eşrâfı. Daha İslâm yok ortada, müslüman değiller. Kureyş müşrik ama, Kâbe'ye hürmet ediyor. Duvarları tamamlamışlar. Tam o hizaya gelince, Hacer-i Esved'i yerine koyacaklar. Her kabile demiş ki:

"—Ben Mekke'nin şöyle hürmetli, böyle hürmetli, şöyle itibarlı kabilesiyim. Bu kabilenin reisi olarak bu mübarek taşı bu köşeye benim koymam lâzım!"

Karşısındaki durur mu, o da böbürlenmiş, demiş:

"—Ben senden daha kıymetliyim, hürmetliyim. Benim koymam lâzım!"

Ötekisinin de damarı kabarmış:

"—Hayır benim koymam lâzım!"

Herkes bir iddia ile ortaya çıkıp:

"—Bu şeref bana aittir, o taşı, inşaat dolayısıyla yerinden alınmış olan Hacer-i Esved taşını o köşeye koymak bana aittir!" filân demiş.

Ama tabii büyük bir ihtilâf çıkmış. Neredeyse kılıçlarına sarılacaklar. Büyük bir kavga olacak bu hususta. Demişler ki en sonunda:

"—Durun, kavga etmeyelim. Beyt-i Harâm'ın, yâni Kâbe'nin etrafındaki muhterem duvarlarla çevrili olan —o zaman duvarları şimdiki kadar geniş değil tabii— Kâbe'nin Bâbü's-Selâm'ından, yâni o Mescid-i Haram'ın Bâbü's-Selâm'ından kim gelirse biraz sonra, kapıdan ilk girecek kimseyi hakem yapalım! O bizden bir

tanesini seçer. O zaman kavga etmeyiz, onun seçtiği de taşı koyar.” demişler.

Böyle beklemeye başlamışlar. “Bakalım kim girecek kapıdan?” diye dönmüşler kapıya. Hacer-i Esved ortada, onlar da kapıya bakıyorlar. Peygamber SAS Efendimiz, o gül yüzüyle, selvi boyuyla diyelim, o güzel endâmıyla görünmüş. Herkesin gönlüne bir sevinç yayılmış. Demişler:

“—Tamam, Muhammed giriyor!..”

Yâni tesâdüfen, tevâfukan, Peygamber SAS Efendimiz giriyor içeriye, Beyt-i Harâm’ın Bâbü’s-Selâm’ından... Yâni, duvarlı olan kısmından içeriye bir girişi var, oradan giriyor.

“—Muhammed giriyor, tamam!” demişler, “Muhammed’in olması çok iyi. Onun hükmüne hepimiz râzıyız.” demişler.

Peygamber SAS’i çağırmışlar. Peygamber SAS Efendimiz yanlarına gelmiş ve demiş ki:

“—Nedir mesele? Yâni ihtilâfınız nedir?..”

Onlar da anlatmışlar:

“—Bu Kâbe’nin bu esnâda, kenarına Hacer-i Esved taşını koyacağız ama, ‘Bu şeref bana ait... Bu şeref bana ait!’ diye, herkes iddia ediyor...”

Dinlemiş Peygamber Efendimiz hepsini. Sonra demiş ki:

“—Bana bir örtü getirin!”

Getirmişler, örtüyü yaymışlar. Merak ediyorlar. Peygamber Efendimiz örtünün üstüne Hacer-i Esved taşını koymuş. Bütün oradaki insanları, birbirleriyle ihtilâf eden, “Kâbe’ye bu Hacer-i Esved’i ben koyacağım!” diye ortaya atılmış olan, bütün o itibarlı kimseleri yanına çağırmış.

“—Her biriniz bu örtünün bir yanından tutun!” demiş.

Herkes tutmuş.

“—Kaldırın!” demiş.

Herkes örtüyü beraberce kaldırmışlar. Hacer-i Esved de kalkmış oluyor. Böylece Hacer-i Esved’i hepsi kaldırmış oluyorlar. Ne kadar güzel bir çözüm!.. Tabii herkes bu işten fevkalâde memnun... Kimse mağdur değil. Fevkalâde sevinmişler bu olaya. Hacer-i Esved taşı münasip bir mertebeye yükseltildiği zaman da, Peygamber Efendimiz onu yerine oturtmuş. Böylece en güzel



insan tarafından, en güzel şekilde yerine oturtulmuş. İşte bir adalet örneği...

Tabii adalet her zaman, bu kadar herkesi memnun edecek tarzda olmaz. Birisi haklı olur, birisi haksız olur. O zaman ne olacak?.. Hak tutulacak, haklı olan tutulacak. O desteklenecek.

"—Bu benim yakınım. Bu benim kavmim, kabilem. Bu benim arkadaşım. Bu benim hemşehrim. Bu benim dostum. Bununla selâmımız, sabahımız var, menfaatim var..."

Böyle şey yok İslâm'da... Kendisinin aleyhinde bile olsa adalet edecek. Ana babasının aleyhinde bile olsa, onların aleyhinde hüküm verebilecek. Akrabasının aleyhinde bile olsa, hüküm verebilecek. Allah adaleti emrediyor. Bu çok önemli bir husustur. Adaletin zıddı da, adaleti yerine getirmemeye de zulüm derler İslâm'da... Zulüm de İslâm'da haramdır.

c. Görünmeyen Haramlar

Şimdi ben kardeşlerime her zaman hatırlatıyorum sevgili Akra dinleyicilerim: Bizim millette, daha doğrusu diyelim ki ümmette, yâni bütün insanların tabiatı bu, herkes böyle; görünen günahlardan titiz bir şekilde kaçınma var:

"—Aman Allah saklasın, tövbe tövbe, estağfirullah!" diye kaçınıyorlar.

"—İçki içer misin?.."

"—Ne biçim söz! İçmem hocam..."

"—Faiz yer misin?.."

"—Yemem hocam..."

"—Yetim hakkı yer misin?.."

"—Yemem hocam..." vs.

Tamam, güzel; haramlardan kaçınıyor. Ama görünmeyen haramlar var. Allah'ın yasak kılmış olduğu, o da haram. Onları yapıyorlar. Meselâ, nedir görünmeyen bir haram?.. Gıybet... Müslümanın müslümana onun olmadığı yerde arkasından çekiştirmek, onun kusurunu söylemek haram. E hacı babalar, müslüman hanımlar, güzel hacı teyzeler... yapıyorlar. Müslümanlar bu hataya düşüyorlar. Neden?.. Orada görünen bir şey yok. Yâni, görünmeyen bir şey bu günah. Göze görünmez oldu mu, dilden oldu mu, fikirden oldu mu, davranıştan oldu mu, kanıyor müslümanlar, aldanıyor. Yapmamayı beceremiyor, yapıyorlar. Halbuki günahın âşikâresinden ve gizlisinden, (*mâ zahara minhâ ve mâ batan*) görüneninden, görünmeyeninden müslümanın kaçınması lâzım!

Başka haram nedir meselâ?.. Hemen dinleyicilerime burada fırsatı bulmuşken hatırlatayım da, herkes biraz kendi kusurunu bilsin: Mü'minin mü'mine üç günden ziyade dargın kalması da haram!.. Peygamber Efendimiz haram diyor. E bir sürü dargın insan var. Birbirine şu sebepten, bu sebepten darılmış, kendisini haklı görüyor.

"—Bunların en sevaplısı, karşısına dargın olduğu insan geldiği zaman, selâmı ilk verendir, eli ilk uzatandır." diyor Peygamber Efendimiz.

"—E ötekisi hocam ben bir iki defa barıştım da, selâm verdim de, elimi uzattım da almadı."

Tamam, o zaman kusur almayana gidiyor. Yâni, sen dargın değilsin. Tamam, selâm verdin. Ötekisini inat etti, kusur ona gidiyor.

İşte bunun gibi haramlardan birisi de, sevgili dinleyiciler, zulümdür. Zulüm ne demek?.. Adalet etmemek demek. Adalet olmayan her yerde, her işte zulüm var demektir. İnsan kendisine karşı da adaletli olacak, kendi nefsine karşı da. Onu yapmadığı zaman kendisine karşı zàlim olur, *zàlimün li-nefsihî* olur. O da günah... Yâni, insanın kendisine zulmetmesi de, adalet etmemesi, o da günahtır. Başkasının hakkını çiğnemesi, o da günahtır. Zâlim olmayacak, âdil olacak herkes.

Tabii bu bir genel kàide, âdil olmak kàidesi. Bunun yanında, bu okuduğumuz hadis-i şerife bir kere daha dönelim. Orada Peygamber SAS Efendimiz, mü'minin mü'min kardeşinin imdâdına yetişmesini söylüyor, emrediyor ve bunun sevâbını bildiriyor. Sıkışmış, perişan, ihtiyacı olan bir mü'minin yanında olmak, yetişmek, onun işini görüvermek... Bu da çok önemli bir husustur.

Muhterem kardeşlerim! Dün akşam da burada kardeşlerimizle, cuma akşamıdır diye hadis okuduk, sohbet ettik, orada da geçti. Taze taze zihnimde fikirler duruyor. Şimdi Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin, Rabbimizin, alemlerin Rabbinin azabından herkesin korkması, tir tir titremesi lâzım! Neden?.. Çünkü Allah-u Teàlâ Hazretleri, azametinden, celâlinden bazen bir suçtan dolayı, tek bir suçtan dolayı perişan edebilir. Bunu bilmesi lâzım!

Misâl: Bir kediyi bir kadın tıkmış bir yere, kapalı bir yere, salıvermemiş, yemek vermemiş, su vermemiş... Kedi orada bağıra bağıra ölmüş. Peygamber Efendimiz hadis-i şerifle bildiriyor; bundan dolayı cehenneme girmiş. Yâni kediyi öldürdü, kediye zulmetti diye, merhametsizlik etti diye cehenneme girmiş. Bir kediden dolayı insan cehenneme girebilir.

Sonra ganimet malından çalmış birisi... Daha doğrusu, gaziler savaş yaptığı zaman ne olacak? Ganimetler ortaya yığılacak. Ondan sonra komutan tarafından veya bir heyet tarafından dağıtılacak. Beşte biri devlete ayrıldıktan sonra, hazineye, beytü'l-mâle ayrıldıktan sonra dağıtılacak. Şimdi ondan önce:

“—Ben falancayla çarpışırken işte onda bir kese altın buldum, bu benim cebimde. Falancanın yüzüğü...”

Öyle şey yok! Yâni, taksimden önce savaştan elde edilmiş malı alan, buna ne deniliyor? Hırsızlık deniliyor, *gulûl* deniliyor, g harfiyle gulûl deniliyor.

وَمَنْ يَغْلُلْ يَأْتِ بِمَا غَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ (آل عمران:١٦١)

(*Ve men yağlül ye’ti bimâ galle yevme’l-kıyâmeh*) [Kim emanete (ganimet malına) hıyanet ederse, kıyamet günü, hainlik ettiği şeyin günahı boynuna asılı olarak gelir.] (Âl-i İmran, 3/161)

İşte o ganimet malından çalan, kıyamet gününde onunla beraber mahşer yerine gelecek ve ondan dolayı cehenneme atılacak, ateşe atılacak, cayır cayır yanacak.

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

“—Yanınızdaki bir ayakkabı bağcığı, nalın bağcığı bile olsa, ateşten bir bağcıktır. Yâni, her şeyi getireceksiniz. Hiç bir şeyi saklamak, yanında tutmak yok!” diyor.

Tabii savaşlarda bunlara herkesin dikkat etmesi lâzım! Yâni, küçük bir şeyden insan cehenneme yuvarlanabiliyor.

Yine bir hadis-i şerifte bir müjde vardı, eskilerde okumuştuk, belki size de bir sohbette bir cümle halinde söylemişimdir:

“—Bazen makbul olan bir hasenesinden, bir iyiliğinden dolayı da insan cenneti kazanabilir.”

Allah’ın işi böyle... Yâni, bazen saman kadar bir şeyden, bize göre, bir insan cehenneme gidebiliyor. Hadislerden, ayetlerden okuyoruz; bazen de küçük bir jestten dolayı Allah’ın rızasını kazanıp cennete gidebiliyor. İşte hani bir köpeğe, kuyudan su çekip de bir adamcağız —veya bir kadıncağız, iki rivayet var— su vermiş. Çölde kuyuya inmiş, köpek susamış diye. Oradan cenneti kazandığını Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Onun için, hiç bir iyiliği küçük görmez müslüman. Zâten o da hadis-i şerifte emirdir bize:[182]

---

[182] Müslim, *Sahîh*, c.IV, s.2036, no:2626; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.173, no:21559; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.214, no:468; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*,

لاَ تَحْقِرَنَّ مِنَ الْمَعْرُوفِ شَيْئًا (حم. م. ت. عن أبى ذر)

(*Lâ tahkıranne mine'l-ma'rûfi şey'en*) "Hiç bir iyiliği hakir görmeyin, hor görmeyin, küçümsemeyin!" diye emir vardır.

Onun için, her türlü iyiliği her zaman yapmaya gayret edeceğiz de, koşturacağız da, tabii iyiliğin şümûlü de önemli. Yâni, kaç kişi bu iyilikten faydalanıyor. Kaç kişi bu iyilik dolayısıyla rahatlıyor. Tabii önemli. Bin kişiyi memnun edecek bir hayır ile, bir kişiyi memnun edecek bir hayırın sevabı derece olarak aynı olmaz. O da bir kàide, o da hatırımızda olacak.

Ama mü'minin, mü'minin yardımına koşması fevkalâde önemli bir olay. Mü'min, mü'mini sever. Onun sevincine katılır. Onun üzüntüsünde de ona ilgisiz kalmaz. Perişan durumunda, muhtaç olduğu durumda da onun imdâdına yetişir, koşar. Hızır gibi diyorlar ya; Hızır servis var, bilmem işte böyle hastaları çabuk hastaneye götürmek için. Yâni, mü'minin Hızır Servis gibi, böyle mü'min kardeşinin imdâdına yetişmesi lâzım!

Sohbetimizin başını dinleyemeyenler vardır. Hadisimizi bir kere daha hatırlatarak sohbetimizi tamamlayalım:

Bir müslüman, muhtaç ve perişan bir müslümanın, mazlum ve mağdur bir kimsenin imdâdına yetişirse, mükâfatı neymiş? Allah ne mükâfat veriyor:

---

c.III, s.220, no:3376; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.188, no:7613; Ebû Zer el-Gıfârî RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.63, no:20652; Buhàrî, *Edebü'l-Müfred*, c.I, s.403, no:1182; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.279, no:521; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.62, no:6383; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.167, no:1208; Begavî, *Şerhü's-Sünneh,* c.VI, s.315; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.252, no:8050; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.486, no:9691; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.454, no:3100; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VII, s.397, no:2854; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.II, s.196, no:1489; Ebü'ş-Şeyh, *Emsâlü'l-Hadîs*, c.I, s.87; Şeybânî, *el-Âhàd ve'l-Mesânî*, c.II, s.363, no:1181; İbn-i Abdi'l-Ber, *el-İstîàb*, c.I, s.67; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XIX, s.270, no:3758; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.199; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.360, no:1017; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Samt*, c.I, s.119, no:166; Ebû Cürey Süleym ibn-i Câbir el-Hüceymî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.685, no:16445; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.43, no:83; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVI, s.63, no:16216-16221; RE. 469/4.

“—Allah ona yetmiş üç mağfiret yazar.” buyuruyor Peygamber Efendimiz. “Yetmiş üç tane mağfiret yazar. Bunun bir tanesi, onun bütün işlerinin düzelmesine, dünyada bütün işlerinin güzel olmasına sebep olur, yeter. Ondan sonra da geriye kalan yetmiş iki tanesi de, Allah’ın huzurunda, Allah’ın divanında, ahirette, kıyamet gününde ona derece olur.”

E bir tanesinden o kadar büyük dereceler, mükâfatlar, hayırlar kazanınca, ahirette de kim bilir ne kadar yüksek mertebelere erecek bir insan.

O halde sevgili Akra dinleyicileri, sevgili mü’min kardeşlerim! Mü’minliği, imanı, İslâm’ı sadece kendimize mahsus, özel ibadetlerimizden ibâret sanmayalım! Sadece namaz, sadece oruç sanmayalım! Sadece zekât ve sadece hac sanmayalım; mü’min kardeşlerimizin yardımına koşalım!.. Maddeten yardımına koşalım, mânen yardımına koşalım!.. Etrafımızdaki mü’min kardeşlerimize ne türlü vesile ile, ne yapıp da yardımımız dokunabilir, nasıl olur da onun hayır duasını alabiliriz diye fırsat kollayalım!..

Şimdi bugün bakın, ben büyük endişeler ve korkular içindeyim. Mü’min mü’minin, mazlum olduğu halde yardımına yetişmediği zaman, kabirde azab da görecek. Bir hadis-i şerifte bildiriliyor ki:[183]

أُدْخِلَ رَجُلٌ قَبْرَهُ ، فأتاهُ مَلَكَانِ ، فَقَالاَ لَهُ: إِنَّا ضَارِبُوكَ ضَرْبَةً ، فَضَرَبَاهُ ضَرْبَةً امْتَلأَ قَبْرُهُ مِنْهَا نَاراً ، فَتَرَكَاهُ حَتَّى أفاقَ وذَهَبَ عَنهُ الرُّعْبُ ، فقال لَهُما : عَلاَمَ ضَرَبْتُمَانِي ؟ فَقَالاَ : إِنَّكَ صَلَّيْتَ صَلاَةً وَأَنْتَ عَلَى غَيْرِ طُهُورٍ ، وَمَرَرْتَ بِرَجُلٍ مَظْلُومٍ فَلَمْ تَنْصُرْهُ

---

[183] Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XII, s.443, no:13610; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Mecmaü’z-Zevâid, c.VII, s.528, no:12140; *Kenzü’l-Ummâl*, c.XVI, s.31, no:43758; *Tergîb ve Terhîb*, c.III, s.132. no:3380.

(طب. عن ابن عمر)

Kabre girdiği zaman bir mü'min, başına azab melekleri muazzam ateşten bir tokmak vuracaklarmış ki, öyle müthiş bir vuruş, öyle bir azab; kabre daha yeni gömüldüğü zaman, hemen kafasına öyle bir azab tokmağı vurulacakmış ki melek tarafından, azap meleği tarafından. Kabrin içi ateş dolacakmış. O kişi itiraz edecekmiş veya kendisini savunmaya çalışacakmış, feryad edecekmiş:

"—Yâhu ben müslümanım, beni niye azaplandırıyorsunuz?! Yanlışlık mı oldu, yâni ben kâfir değilim, ben '*Lâ ilâhe illa'llàh*' diyen müslüman bir insanım! Niye bana vuruyorsunuz?.." diyecekmiş.

Melekler de diyeceklermiş ki ona:

"—Evet, sen müslümansın amma senin hâl-i hayatında, ölmeden evvel, falanca zaman, filânca yerde bir mazlum kula zàlimler zulmediyorlardı da sen onların yanından geçiyordun, mazluma yardım etmedin. Bu onun cezasıdır." diyeceklermiş.

Onun için, aziz ve sevgili dinleyiciler, ben çok korkuyorum. Bazıları diyor ki:

"—Biz namaz kıldık, hacca gittik, oruç tuttuk, Ramazan geçti, zekâtımızı verdik… E daha ne var?.."

Rahmetli bir arkadaşım vardı;

"—Hocam, ne kadar hayır varsa hepsini yapmaya çalışıyoruz, hiç bir tanesini eksik bırakmadık. Varsa söyle, sırala, liste ver!" diyordu.

Yâni, kendisinin bütün hayırları yaptığını düşünüyordu. Halbuki dünya üzerinde bu kadar müslüman var, bu kadar mağdur var, bu kadar mazlum var, bu kadar aç var... Afrika'yı bilmiyoruz, burnumuzun ötesini görmüyoruz. Somali'nin perişanlığını işte biraz öğrendik. Afrika'da birçok yerde insanların açlıktan, kuraklıktan, hayvanların, otların nasıl perişan olduğunu biliyoruz. Kâfirlerin hücûmuna uğramış, haksız bir şekilde... Hani adalet vardı insan hakları vardı, insanların kendisini idare etmek hakkı vardı?.. Hani zulüm yoktu, baskı yoktu.



“—İşte ben müstakil olmak istiyorum, hürriyet istiyorum!” diyen insanlara baskı ve evlerini yıkmak, şehirlerini perişan etmek, harabeye çevirmek; delikanlıları almak, işkenceyle öldürmek, kadınlara kötülük etmek... Bin bir türlü, Yirminci Yüzyıl’da insanoğlunun yüz karası olayları duyuyoruz. Bunların hepsine bizim yardımcı olmağa çalışmamız lâzım!..

Hiç bir şey yapamazsak, tabii bunun derdini içimizde tutmamız lâzım!.. Yâni, mü’minlerin derdiyle dertlenmeyen gerçek mü’min sayılamaz. Mü’minler bir vücut gibidir, birbirlerinin acısından üzülürler, sevincinden sevinirler ve yardıma koşmaya çalışırlar. Ekmelerini bölüşmeleri lâzım, imkânlarını bölüşmeleri lâzım, çalışmaları lâzım!..

Ben hatırlıyorum, Düzce’de bir hafız kardeşimiz, ben orada vaaz verdiğim zaman yanıma geldi, çok takdir ediyorum kendisini:

“—Hocam, ben Gürcüyüm!” dedi. Gürcü, Kafkasyalı, Gürcistanlı yâni. Hafız kendisi, emekli olmuş. “Gürcü kökenliyim. Emekli oldum burada. Şimdi mütebâkì ömrümü, bundan sonraki ömrümü gidip Gürcistan’da ecdadımın diyarında Kur’an öğretmekle geçirmek istiyorum! Ama imkân bulamıyorum.” dedi.

Dedim ki:

"—İmkân bizden. Hemen sen gel, pasaportunu hazırla, sen oraya git!" dedim.

Sonra da duyuyorum, nice nice gruplar, müslüman kardeşler, Kafkasya'da, dünyanın birçok yerinde nice nice güzel hizmetler yapmaya başlamışlar. Neden?.. İşte bu hadis-i şeriflerden. Mü'minin, mü'minin imdâdına koşması lâzım!..

Rahmetli Hocamız'ı hatırladım. Nur içinde yatsın, Allah makàmını a'lâ eylesin... Şu mübarek cuma gününde cümle mevtâmızla beraber, müstesnâ ikramlar ile taltif eylesin... O öyle söylerdi. Şimdi mü'min, mü'minin yardımına koşacak. İşte bu hafız efendi gibi, onun ihtiyacını görmeye gidecek. Derdi ki Hocamız, Hocamız'ın dediği özel cümle şu:

"—Bir insanın mânevî ihtiyacı, maddî ihtiyacından çok çok daha önemlidir. Çünkü bir insana sen sofra kurarsan, yemek yedirirsen, midesi dolar. Bir dahaki öğüne kadar açlığı gider, ondan sonra gene acıkır. Üstüne bir şey giydirirsen, elbise yıpranır, gene, bir zaman sonra gene üstüne palto ister, elbise ister. Amma en önemlisi, onu doğru yola sevk etmektir, ona imanını öğretmektir, İslâm'ı öğretmektir, hidayetine ermesine vesile olmaktır."

Onun için, en güzel hizmet budur. Çünkü, ebedî ve sonsuz nimet olan cenneti kazanmasına yardımcı oluyorsunuz. Yâni, insanı mü'min eylediğin zaman, küfürden çekip imana gelmesine vesile olduğun zaman, dalâletten hidayete gelmesini sağladığın zaman, gafletten uyanıp hak yola girmesini sağladığın zaman, onun ahiretini kurtarmış oluyorsun.

En büyük hizmet bu... Bütün gayretimiz ondan. Yazdığımız yazılar, makaleler, konuşmalar onun için... Grubumuzun yaptığı, vakıflarımızın yaptığı çalışmalar hep onun için. Tabii önce hidayet, doğru yol İslâm'ı, imanı tam öğrenmek... Ondan sonra da maddî, manevî her türlü ihtiyaca koşmak...

O Düzceli hafız kardeşimiz, kim bilir belki şu anda Gürcistan'da Kur'an öğretiyordur, nice talebeler yetiştirmiştir; Allah razı olsun... İşte hepimizin aynı duygular içersinde olmamız lâzım ve dünyanın her yerine yayılmamız lâzım!

Sahabe-i kiram bizim büyüklerimiz, onlar bizim örneklerimiz. Hepsi Peygamber Efendimiz'in hayatından sonra ne yaptılar?.. Dünyanın her tarafına dağıldılar. Hepsi İslâm'ı yaymağa, öğretmeye koşuştular. Bizim de bu devir, şimdi o devirdir. İslâm'ı yaymak için dünyanın her yerine yayılmamız gerekiyor. Her yerdeki müslümanların hem maddeten, hem mânen, hem imânen imdâdına yetişmemiz, onların iyi bir müslüman olmasına çalışmamız; refahına, saadetine, mutluluğuna, karnını doymasına, tehlikelerden kurtulmasına da yardımcı olmamız gerekiyor.

Allah bizi, ömrünü rızası yolunda geçiren kullarından olmaya muvaffak eylesin... Tevfîkini refîk eylesin... Bize yardımcı olsun... Ömrümüzün bir saniyesini bile boşa geçirmeden, değerlendirerek yaşayalım!.. Rabbimizin huzuruna sevdiği, razı olduğu kul olarak varalım sevgili Akra dinleyicileri!..

Cumanız tekrar mübarek olsun... *Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

24. 03. 1995 - AKRA

40. ALLAH GÜZELLİĞİ SEVER

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàh!..
Sevgili Akra dinleyicileri!
Cumanız hayırlı, mübarek olsun!.. Bu günün sevaplarından, ecirlerinden, nimetlerinden, ikramlarından, Allah cümlenizi en yüksek derecede, azami derecede istifade ettirsin...

a. Allah Güzeldir, Güzelliği sever

Cuma sohbetimde bugün, üç hadis-i şerif-i size açıklamak istiyorum. Birincisi şu: Peygamber SAS Efendimiz Hazretleri buyurmuşlar ki:[184]

إِنَّ اللهَ تَعَالَى جَمِيلٌ ، يُحِبُّ الْجَمَالَ ، وَ يُحِبُّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدِهِ نِعْمَةً أَنْ يَرَى أَثَرَهَا عَلَيْهِ ، وَيَبْغُضُ الْبُؤْسَ وَالتَّبَأُّسَ ، وَلَكِنَّ الْكِبْرَ أَنْ تَسْفَهَ الْحَقَّ وَتَبْغُضَ الْخَلْقَ (هناد عن يحيى بن جعدة)

RE. 87/11 (*İnna'llàhe teàlâ cemîlün, yühibbü'l-cemâl, ve yuhibbü izâ en'ame alâ abdihî ni'meten en yerâ eserehâ aleyhi, ve yebğudu'l-bü'se ve't-tebe'üse, ve lâkinne'l-kibre en tesfehe'l-hakka ve tebğuda'l-halk.*)
Mânâsını önce kısaca, şöyle umûmî olarak, kuşbakışı bir açıklayayım:

---

[184] Hünnâd, *Zühd*, c.II, s.421, no:826; Yahyâ ibn-i Ca'de Rh.A'ten.
Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.163, no:6201; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.II, s.143, no:1067; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.
Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.951, no:17191; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.224, no:688; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.VIII, s.13, no:6778.

(*İnna'llàhe teàlâ*) "Hiç şüphe yok ki yüce Allah, (*cemîlün*) güzeldir; (*yühibbü'l-cemâl*) güzelliği de sever. Allah-u Teàlâ Hazretleri hiç şüphe yok ki güzeldir, güzelliği de sever.

(*Ve yühibbü izâ en'ama alâ abdihî ni'meten en yerâ eserehâ aleyhi*) Ve bir kulunun üzerine bir nimet vermiş olduğu, bahşetmiş olduğu, ihsan etmiş olduğu zaman, o nimetinin tezâhür etmesini, o nimetinin eserinin, sonucunun kulun üzerinde görülmesini, bâriz olmasını, tezâhür etmesini de sever. Verdiği nimetin eserinin kulu üzerinde görünmesini sever.

(*Ve yübğudu'l-bü'se ve't-tebe'üs*) Ve Allah-u Teàlâ Hazretleri derbederliği, perişanlığı; daha güzel olabilecekken kendisini salıverip, perişan, hırpânî görünümlü olmayı ve hırpânîliği sevmez. Böyle bir özenle, isteyerek o tarzda taklîden yapmayı sevmez. Öyle olmayı da sevmez, öyle bir tavır takınmayı da sevmez.

(*Ve lâkinne'l-kibr*) Fakat kibir, (*en tesfehe'l-hak*) hakkı anlamamaktır, kabul etmemektir, (*ve tebğuda'l-halk*) halka kızmaktır."

Şimdi bu hadis-i şerifte, niye böyle bu kelimeleri ifade buyurmuş Peygamber SAS Efendimiz. Bunun bir sebebi var. Bir keresinde buyurmuşlar ki:[185]

لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ ، مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

(م. ت. حم. عن ابن مسعود)

---

[185] Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hàkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.477, no:5066; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.75, no: 10000: Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.258, no:1512; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.IX, s.89, no;7110; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Tahàvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.XII, s.225, no:4836; Buhàrî, *Târih-i Kebîr*, c.V, s.2, no:3; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.280, no:4762; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.372, no:3117; *Câmiü'l-Ehàdîs*, c.XVII, s.107, no: 17689-17693; RE.486/2.

(*Lâ yedhulü'l-cenneh, men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibrin*) "Kalbinde zerre kadar kibir olan insan, cennete girmeyecek!" diye bildiriliyor.

Bu kibir kötü bir huy... Onun için, kalbinde zerre kadar kibir olan bir kul cennete giremeyecek. Kibri bırakması lâzım! Kibirsiz olması lâzım! Mütevâzi olması lâzım! Öyle burnu kaf dağında olmaması lâzım."

Bunun üzerine sahabeden bir zât sormuş ki:

إِنَّ الرَّجُلَ يُحِبُّ أَنْ يَكُونَ ثَوْبُهُ حَسَنًا ، وَ نَعْلُهُ حَسَنَةً ؟

(م. عن ابن مسعود)

(*İnne'r-racüle yuhibbü en yekûne sevbühû hasenen, ve na'lühû haseneten?*)"Yâ Rasûlüllah! İnsan elbisesinin güzel olmasını sever, ayakkabısının güzel olmasını sever. Bu da kibir midir?" diye sormuş.

Onun üzerine bu hadis-i şerif ifade olunmuş, vârid olmuş. Bu hadîs-i şerîfin sebeb-i vürûdu bu olmuş oluyor.

Şimdi bu kelimelerin izahına geçelim:

إِنَّ اللهَ تَعَالٰى جَمِيلٌ ، يُحِبُّ الْجَمَالَ ،

(*İnna'llàhe teàlâ cemîlün, yühibbü'l-cemâl*) "Allah-u Teàlâ Hazretleri güzeldir ve güzelliği sever."

Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin güzelliğini ancak evliyâsı müşahede edebilir. Müşâhede makamına çıkmış olan, Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin güzelliğini anlayabilir, o makamda olan insanlar, yükselmiş olan insanlar anlayabilir. Allah-u Teàlâ Hazretleri göze görünmez.

لاَ تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ (الأنعام:١٠٣)

(*Lâ tüdrikühü'l-ebsàr*) "Gözler ona bakamaz, onu kavrayamaz, onu algılayamaz, onu idrak edemez. (*Ve hüve yüdrikü'l-ebsàr*) O

gözleri ve gözlerin faaliyetlerini dahi idrak eder. Her şeyi kuşatır, bilir görür.” (En’am, 6/103)

Pekiyi o güzellik nasıl anlaşılır?.. Tabii o bir tariflere sığmaz olaydır. Yalnız şu kadar söyleyelim ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri kâinâtı yaratmıştır. Her şeyin hàlikı, musavviri ve bârii odur, *hàliku’l-bâriü’l-musavvir* odur. *Bedîu’s-semâvâti ve’l-ard*, yerin göğün yoktan var edicisi odur. Yaratıyor, şekli de kendisi tasavvur ediyor, modeli de kendisi yaratıyor ve ortaya koyuyor.

Şimdi çevremize ilim gözüyle, irfan gözüyle dikkatli bir şekilde baktığımız zaman, ne kadar muhteşem güzellikler görüyoruz. Bir kere tek tek olayları ele aldığımız zaman, varlıkları ele aldığımız zaman; meselâ, bir çiçekler âlemi var, ne kadar güzel çiçekler var!.. Şekilleri farklı, boyları, renkleri farklı çiçekler var. Kokuları birbirinden güzel çiçekler var... Tabii, bunları yaratan Allah... Bu çiçeklerdeki bu güzelliği sanat olarak, Allah-u Teàlâ Hazretleri işte öyle yaratmış. Bulan o, icad eden o, ihtirâ eyleyen, tasavvur eden, onu düşünen, o şekilde yaratan Allah-u Teàlâ Hazretleri... Yâni bütün güzelliklerin tasavvur edicisi ve yaratıcısı Allah-u Teàlâ Hazretleri. Oradan anlayalım ki bizim görebildiğimiz mahlûkàtından, yaratıklarından, güzel olan şeylerden görebildiğimizden, Allah-u Teàlâ Hazretleri’nin her yönden ne kadar en güzel sıfatlara sahip olduğunu, ne kadar güzel olduğunu tabii o zaman idrak edebiliriz belki.

Tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni kullar görebilecek mi? Yâni bu güzel olduğunu Peygamber Efendimiz’in bildirdiği Rabbimizi acaba görebilecek miyiz?.. Peygamber SAS Efendimiz hadis-i şeriflerinde müjdeliyor:

“—Cennette mü’minler Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni hepsi görecekler!”

“—Yâ Rasûlüllah nasıl göreceğiz?” diye böyle merak edip sordukları zaman da buyurmuş ki:

“—Hani dolunay gökyüzünde olduğu zaman, siz Ay’ı görmekte birbiriniz mâni oluyor mu görmeye? Olmuyor. Nasıl öyle hepiniz baktığınız zaman görebiliyorsanız, o zaman görebileceksiniz.”

Allah-u Teàlâ Hazretleri cennet ehline görünüp cemâlini, yâni güzelliğini, kendi zât-ı pâk-i tecellisini gösterdiği zaman onlara diyecek ki:

“—Ey ehl-i cennet, size selâm olsun!”
Bu da Yâsin Sûresi’ndeki,

سَلاَمٌ قَوْلاً مِنْ رَبٍّ رَحِيمٍ (يس:٥٨)

(*Selâmün kavlen min rabbin rahîm.*) [Onlara merhametli Rabbin söylediği selâm vardır.] (Yâsin, 36/58) ayet-i kerimesinden isbat ediliyor, biliniyor ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri söz olarak, kavlen, söz olarak “Selâm!” diyecek kullarına; “Ey cennet ehli, selâm olsun size!” diyecek.

O zaman herkes, cennet ehli tabii, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne nazar edecekler, bakacaklar ve cennetteki öbür nimetlerin hiç birine bakmayacaklar. Sadece Allah-u Teàlâ Hazretleri’ne bakacaklar mest olarak... Allah-u Teàlâ Hazretleri tecellisini kaldırıncaya kadar, ona bakmaya mest olarak devam edecekler. Tabii, o tecellinin kalkışından sonraki halleri de, devam edecek evlerinde... O cemâlullaha bakmaktan hasıl olan güzellikler, hoşluklar üzerlerinde devam edecek.

Yâni, buradan anlıyoruz ki, Allah-u Teàlâ Hazretleri’ni cennette mü’minler görecek. Allah cümlemizi cehenneme düşmeden cennetine dahil eylesin...

Tabii her mü’min, mü’min olarak “*Lâ ilâhe illa’llah*” diyen herkes cennete girecek ama burada mühim olan nokta, mü’min olan insanın cehenneme düşmeden cennete girmesidir. Biliyorsunuz kâfirler cehenneme gidecek, dinimizin emirlerine göre; (*hüm fîhâ hàlidûn*) ebediyyen cehennemde kalacaklar. Mü’minler cennete girecek. Ama mü’minlerin bir kısmı, işledikleri günahlardan dolayı cehennemde uzunca yıllar yanıp, ceza çektikten sonra cennete girecek. İşte tehlikeli olan taraf burası...

Yâni evet, Allah’tan dua ediyoruz, istiyoruz ki Allah-u Teàlâ Hazretleri imanımız korusun, imanımızı kaybettirmesin.

Yâ ilâhî, saklagıl îmânımız!
Verelim îmân ile tâ cânımız...

O *Mevlid*'in sahibi Süleyman Çelebi Hazretleri, cennetmekân, rahmetu'llàhi aleyh, duasında, *Mevlid*'in dua bölümünde en mühim şeyi istiyor Allah-u Teàlâ Hazretleri'nden:

"—*Yâ ilâhî, saklagıl îmânımız!* Ey Allah'ımız, Rabbimiz, ilâhımız, imanımızı koru, imanımızı kaybettirme... İmanı elinden kaçırmış kullardan eyleme... *Verelim îmân ile tâ cânımız...* Böyle bizi koru da, nasib et de, iman ile şu can emanetini teslim edelim; ahirete sevdiğin mü'min bir kul olarak göçebilelim yâ Rabbi!" diye dua ediyor Süleyman Çelebi.

İşte en mühim mesele tabii, insan sahip olduğu bu imanı korumasıdır. Çünkü bir insan mü'min yaşar yaşar da, ondan sonra sonunda kötü bir duruma düşebilir. Bu mümkün... Bu olabiliyor ve olmuş olan hadiselerden de dehşetle, korkuyla, titreyerek bazı olayları müşahede ediyoruz, gazetelerde okuyoruz. Meselâ; adamcağız hastalanmış, ızdırabı çok olmuş. O ızdırabın çokluğundan dayanamamış, kendisini yüksek bir yerden atmış aşağıya... Parçalanmış, ölmüş. Şimdi ne oldu? İntihar eden ebedî cehennemde kalacağı için, işte bak o acıya dayanamaması dolayısıyla ne oldu?.. İşte en sonunda vaziyet kötü bir duruma geldi.

O bakımdan, imanın en son nefese kadar, en son nefesi verinceye kadar muhafaza edilmesi çok önemli sevgili dinleyiciler!.. Tabii gece gündüz yalvarıp Allah-u Teàlâ Hazretleri'ne, Erhamü'r-rahimîn olan Mevlâmıza yalvarıp diyelim ki:

"—Yâ Rabbi, bizim imanımızı sen koru... İmandan bizi mahrum etme... Son nefesimizi verirken, imanımızı kaybetmeden, mü'min olarak ahirete göçelim!"

Bunu söylemek çok önemli oluyor, sağlamak çok önemli oluyor. Allah'ın bir kuluna bunu nasib etmesi çok önemli oluyor. Bu bir...

b. Cehenneme Düşmemek Önemli

Şimdi iman ile ahirete göçmüş olduğumuzu düşünelim! Bunun ötesinde ikinci bir husus var: Evet iman ile ahirete göçtük amma, dünyada yaptığımız işler var. Ömür boyu yaptığımız işler acaba iyi mi, değil mi?.. Yâni mahkeme-i kübrâ yok mu?.. Allah-u Teàlâ

Hazretleri, kullarını huzuruna alıp onlara sormayacak mı, bu dünyada işlediklerinin hesabını?.. Soracak. Bunu da biliyoruz. Hesap vardır. Ahirette muhakeme olacak insanlar ve bazıları müslüman da olsa, yaptıkları işlerden mahkûm olacak... "Sen bunu yapmayacaktın, niye yaptın?" denilecek, cezasını çekecek tabii. Günahları sevapları tartılacak. Ondan sonra işlediği günahların cezasını çekecek.

Yâni, ikinci tehlikeli durum, imanla göçmüş olduktan sonra cehenneme düşmektir. Ve Peygamber Efendimiz SAS bu duruma düşmemeyi bize nasihat ediyor, diyor ki:

"—Aman cehenneme düşmemeye, hiç düşmemeye, cehenneme hiç girmeden doğrudan doğruya cennete girmeye çok dikkat edin! Çünkü, cehenneme insan bir düştü mü, orada yüzyıllarca kalacak."[186]

Hadis-i şerifler var. Onu uzun uzun, ayrı bir sohbette anlatırım. En aşağı yüzyıllarca kalacak cehennemde... Çok korkunç bir azab görecek tabii, mü'min de olsa... O bakımdan ikinci nokta azab görmemektir.

Azab görmemek için ne yapacağız?.. Niçin çırpınıyoruz muhterem kardeşlerim?.. Azab görmemek için, Allah'ın emirlerini tutmak, ibadetleri yapmak; Allah'ın yasaklarından sakınmak, günahlardan korunmak gerekiyor. İki kelime ile bu anlatılabilir ama, insan bu iki kelimedeki kuralı, kàideyi, esası ömrü boyunca devam ettirmeli!.. Yâni günahlara düşmemeli; vazifelerini bilmeli, yapmalı!..

Vazifelerini bilip yapması uzun bir iş... Yâni bilgi istiyor. Cahillerin hâli çok fenâ. Bazı insanlar bu işin önemini pek anlayamıyorlar ama, dinî bakımdan cahillik çok fena. Şimdi herkes gayret ediyor; diploma almaya, yüksek tahsil yapmaya, çocuğun okutmaya, koleje vermeye dikkat ediyor. Güzel... Niçin yapıyoruz bunları?.. Hepimiz çocuğumuz iyi bir tahsil görsün diye gayret ediyoruz. Niçin yapıyoruz?.. Dünyada rahat etsin diye...

---

[186] Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.IV, s.358, no:7029; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.III, s.106, no:350; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan. *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.725, no:18632; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XIV, s.633, no:39543.

Dünyada rahat etsin diye bu kadar ciddî müesseseler kurup, bu kadar büyük paralar harcayıp, çocuğumuzu iyi yetiştirelim diye düşünüyoruz ama sonsuz, ebedî, sermedî, dâimî olan ahiret hayatının güzel olması için, bir gayret göstermiyoruz. Ona bir bilgi vermiyoruz.

"—Dünyada cahil kalma evlâdım!" diyoruz, "Aman evlâdım oku da, cahil kalma da dünyada rahat et, mutlu ol, para kazan" diyoruz.

"—Aman evlâdım, ahirette cehenneme düşme, şu dinî bilgileri öğren!" demiyoruz.

Öğrenmeye kendisi de heves etmiyor bazı kardeşlerimiz. Yâni gazete okur her gün. On tane gazeteyi gözden geçirir. Roman okur, resimli romanları takip eder. Televizyonun karşısından kalkmaz. Kahveden dışarıya çıkmaz. Futbol maçlarını kaçırmaz... Yâni, çok zamanı var mâşâallah. O zamanı böyle har vurup harman savuruyor. Bir zaman da, "Şöyle şu dinî bilgilerimi güzelce öğreneyim!" diye çalışmıyor.

E bilmeyince, cahil olunca tabii o zaman;

من لم يعرف الشر يقع فيه .

(*Men lem ya'rifiş-şerre yaka' fîhi*) demiş. Bir Arap sözü bu.., Arapça bir söz. Yâni, "Şerri bilmeyen, günahı, kötülüğü bilmeyen insan farkına varmadan, bilmeden pat diye düşer günahın içine, kötülüğün içine, tuzağın içine..." O bakımdan tabii, bilgi lâzım!..

Dinî bilgi, dünyevî bilgiden daha önemli... Benim şimdi gözümün önüne bazı sevgili, kıymetli, saygılı, aziz, değerli dostlar geliyor. Onlara hayranlık duyuyorum. Meselâ; hafız olmuş, Kur'an-ı Kerim'i ezbere biliyor. Arapça öğrenmiş, imam-hatip okulundan mezun olmuş, dinî bilgilere sahip. Ondan sonra gitmiş tıp fakültesine, tıp fakültesini de bitirmiş, doktor da olmuş... Veya teknik üniversitelere gitmiş, teknik üniversiteyi bitirmiş, mühendis olmuş. Bakıyorsunuz hem hafız, hem mühendis; hem hafız, hem doktor; hem hafız hem falanca yerde profesör... Çok hoşuma gidiyor. Demek ki anneleri, babaları, Allah razı olsun, onların ahiretlerini de korumayı; ahiretleri de mutlu olsun,

ma'mur olsun, mes'ud olsun diye tedbir almayı ihmal etmemişler o anneler, babalar. Bunlar da güzel yetişmişler.

Şimdi bu çok önemli!.. Yâni, cehenneme düşmemek için şerlerin, günahların ne olduğunu bilecek bir liste hâlinde, onları yapmayacak. Cenneti kazanmak için güzel şeyler nelerdir, bir liste hâlinde bilecek, onları yapacak. Ben hatırıma geliyor ki, evimizin çıkış kapısına, sokak kapısına, dairenin çıkış kapısına, arka tarafa, kocaman iki tane liste asalım aşağıya doğru... Bir listede yapılması gereken sevaplı işler aşağı doğru sıralansın. Öğrendikçe altına 29, 30, 31, 32... böyle sıralayıp yazalım!.. Bir tarafa da günahlar, şöyle aşağı doğru: "Şu günahtır, bu günahtır..." diye yazılsın. İnsan çıkarken şöyle bir baksın onlara. Ondan sonra çıksın. Her sabah okusun, "Ha bunları yapmayım!" diye çıksın.

Tabii işte bilecek hayrı, şerri, sevabı, günahı; öyle çıkacak. Ve hayatı boyunca bütün amelleri, yâni faaliyetleri, işleri, fiilleri hep bu bilgilere uygun olacak. Yâni sevaplı olacak, günahlı olmayacak... İyi olacak, kötü olmayacak... Buna göre yapması lâzım! Şimdi bunları yaparsa insan, tabii cennete girer. İmanlı olduğu için, amel-i sàlih işlediği için...

Zâten ayet-i kerimelerde bu sıralanıyor:

مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا (الكهف:٨٨)

(*Men âmene ve amile sàlihan*) Yâni, "İman eden, sàlih amel işleyen..." (Kehf, 18/88) diye. amel-i sàlih de ayet-i kerimelerde şart olarak zikrediliyor. Amel-i sàlih işleyen cennete girer. O zaman, demin sözümün başında bu hadis-i şerifin birinci cümlesini açıklamak için söylediğim, o cennetteki güzel müşahedelere nâil olur. Dünyada da, Allah onu evliyâsından eylerse, sevgili kulu eylerse, yakın kulu eylerse, dünyada da müşahede makamına ulaşabilir. Tamam.

Hadis-i şerife dönelim:

"—Hiç şüphe yok ki Allah-u Teàlâ Hazretleri güzeldir ve güzelliği sever."

Sevgili dinleyiciler, Allah-u Teàlâ Hazretleri güzelliği seviyor. Onun için her şeyimizin güzel olması lâzım! Sözümüzün güzel olması lâzım! İşimizin güzel olması lâzım! Aklımızın güzel olması lâzım! Ahlâkımızın güzel olması lâzım! Duygularımızın güzel olması lâzım! Her şeyimizin güzel olması lâzım!..

Ben buna, halka halka çevremizi de katıyorum: Evimizin güzel olması lâzım, bahçemizin güzel olması lâzım, beldemizin güzel olması lâzım!.. Emin olun elimdeki bir paketi açıyorum, kağıt veya iplik veya küçük bir şey... Onu camdan savurup atmaya çekiniyorum, istemiyorum. Niye?.. Bu belde benim beldem, bu şehir benim şehrim. Ben bunu attığım zaman, bir çöpçünün bunu temizlemesi lâzım gelecek. İstemiyorum, atmıyorum. Siz de atmayın! Yâni kimse atmazsa o zaman tertemiz olur. Hepimiz temizliğe dikkat edersek, kirletmemeye dikkat edersek temiz kalır. Bir de, "Herkes kendi evinin önünü temizlerse" diye biliyorsunuz hadis-i şeriflerde, size geçtiğimiz sohbetlerimde hatırlatmıştım, "o zaman belde pırıl pırıl olur, sokaklarımız muntazam olur, her şeyimiz güzel olur."

Bu güzellik Allah tarafından seviliyor. Allah güzelliği sevdiği için, her şeyimizin güzel olmasına dikkat etmeliyiz.

Onun için biz, dinî bir gurup olduğumuz halde çevre dernekleri kuruyoruz. "*Tarih, Kültür, Dostluk, Çevre Dernekleri*" kuruyoruz. Niçin?.. Yâni, çevremizin de güzel olması lâzım!

Bir Bursa'yı düşünün, bir Manisa'yı düşünün, bir eski Anadolu, Osmanlı şehrini düşünün, mahallelerin arasını düşünün!.. Yüksek duvarlı bahçeler vardır. Bahçe kapılarını şöyle açtığınız zaman, veya açık bir kapıdan şöyle içeriye bir göz attığınız zaman, pırıl pırıl çiçeklerle yemyeşil, gayet güzel olduğunu görürsünüz. Yâni estetik var, güzellik var... Ecdâdımız güzelliğe çok önem vermiştir.

Tamam, Allah güzeldir. O güzelliği görmeyi Allah bizlere nasib etsin, sizlere nasib etsin... Güzelliği sever. O halde biz de üzerimizde, çevremizde, bizim sorumluluğumuz, imkânlarımız altında olan yerlerde güzelliği sağlamaya dikkat edelim! Tamam...

c. Allah Derbederliği Sevmez

Sonra hadis-i şerifin öbür tarafında yürüyelim adım adım:

وَيُحِبُّ إِذَا أَنْعَمَ عَلَى عَبْدِهِ نِعْمَةً أَنْ يَرَى أَثَرَهَا عَلَيْهِ ،

(*Ve yühibbü izâ en'ama alâ abdihî ni'meten en yerâ eserehâ aleyhi*) "Allah bir kuluna bir nimet bahşettiği zaman, o nimetin eserinin, sonucunun o kulu üzerinde görünmesini ister, sever; tezâhür etmesini sever."

Diyelim ki, Allah bir kuluna zenginlik verdi. "Al kulum sana helâl tarafından şu kadar mal! Buyur, işte seni zengin eyledim." Çünkü zengin eden Allah'tır. *Ganî* ne demek?.. Zengin demek. Allah'ın Esmâ-i Hüsnâ'sından birisi *Ganî*'dir. Birisi nedir?.. *Muğnî*, yâni zengin kılan. Zengini zengin kılan Allah'tır tabii. Veren Allah'tır, zengin kılan Allah'tır.

Tamam, zengin etti bir kulu... Şimdi Allah o zenginliğinin eserinin tezâhür etmesini ister o kulu üzerinde. Güzel olmasını ister. Eserinin o kul üzerinde görünmesini sever. Verdiği nimetin eseri görülmeli, onun zengin olduğu belli olmalı. O nimet tezâhür etmeli üstünde... Onun için, onu gören de gelip:

"—Sen mâdem zenginsin, ben de fakirim. Yardımını istiyorum!" diye isteyebilsin.

O da versin sevap kazansın. Tamam.

وَيَبْغُضُ الْبُؤْسَ وَالتَّبَاؤُسَ ،

(*Ve yebğudu'l-bü'se ve't-tebe'üs*) "Yâni böyle derbederliği, pasaklılığı, perişanlığı; daha güzel olabilecekken kendisini salıverip hırpânî görünümlü olmayı ve hırpânîliği sevmez."

Geçenlerde unuttum rakamını ama, fakirin birisini almışlar, yakalamışlar veya hastaneye götürmüşler. Üzerinden kaç kat elbise çıkmış. Bir tane daha, bir tane daha, bir tane daha, bir tane daha, bir tane daha... Rakamı unuttum ama çok büyük bir rakamdı. Üst üstüne giymiş. Tabii onların hiç birisini de çıkartmıyor demek ki... O giydikleriyle yatıyor. Böyle hırpânî eşyalar topağı gibi, topu gibi kocaman bir şey oluyor.

Allah böyle kimseleri sevmez. Yâni, fakir olabilir bir insan. Eski elbise giyebilir. Yamalı elbise giyebilir. Ama Allah-u Teàlâ Hazretleri derbederlik ve hırpânîliği, öyle pisliği, pasaklılığı sevmez.

(*Vet-tebe'üs*) Yâni böyle fakirmiş gibi davranmayı, böyle kendisini mahsustan salıvermeyi de sevmez. Gayret edecek. Kendisini mümkün olduğu kadar tertemiz, pırıl pırıl yapmaya çalışacak. Fakir de olsa, derede yıkayacak elbiselerini, giyecek. Çorabını yıkayacak, giyecek. Çorabı yoksa yalın ayak gezecek ama, yırtığı varsa yamayacak, yırtık gezmeyecek. Yâni gayret edecek.

d. Kibir Hakkı Kabul Etmemektir

Şimdi bunları böyle söyledikten sonra, (*ve lâkinne*) diye başlıyor hadis-i şerifin üçüncü kısmı:

وَلٰكِنَّ الْكِبْرَ أَنْ تَسْفَهَ الْحَقَّ وَتَبْغُضَ الْخَلْقَ .

(*Ve lâkinne'l-kibre*) "Bunlar değil, fakat kibir..." Nedir kibir?.. (*En tesfehe'l-hak*) "Senin hakkı anlamamandır, aptallık edip hakkı kavramamandır ve (*ve tebğude'l-halk*) halka kızmandır. Halka buğz ile, kızgın bir tavırla muamele yapmandır ve bir de hakkı kabul etmemendir. Hakkı anlamakta kalın kafalı olmandır, onu kavrayamamandır." diyor.

İnsanın hakkı şıp diye anlaması lâzım! Hak söylediği zaman, hak göründüğü zaman, "Şu taraf haklı..." diye, insanın hakka tâbi olması lâzım! Hakka saygı göstermesi lâzım, hak sözü kabul etmesi lâzım!.. Bunu kabul etmiyor. Neden kabul etmiyor? Kibirli de ondan. İşte kibrinden, hakikat belli olduğu halde hakikati kabul etmiyor. Hakikat kendisine söylediği halde, burnunu havaya kaldırıyor. İşte kibirli insan bu... Hakikati kabul etmiyor. Anlamıyor, anlamazlıktan geliyor.

Bir de, (*tebğudü'l-halk*) halka kızıyor, halkı beğenmiyor, halka buğz ediyor. İşte kibir bu... Ne kızıyorsun! Allah'ın mahlûkàtı, fakirse fakir, zayıfsa zayıf, aklı biraz daha azsa az... Öyle

yaratmış. Allah herkese aynı miktarda vermiyor bu nimetleri. Bazısına çok veriyor, bazısına az veriyor. Kızmağa hakkı yok.

Demek ki böyle yapmak, hakkı kabul etmemek ve halka kızmak kibirdir. Halkı sevmek, hakkı kabul etmek tevâzudur. Yumuşak davranmak gerekir. Böyle olunca, Allah-u Teàlâ Hazretleri bir insanı sever.

O halde sevgili dinleyiciler, sevgili Akra dinleyicisi kardeşlerim! Üç tane hadis-i şerif söyleyeceğim dedim. Tabii hadis-i şerifler cümle cümle, iç içe girmiş oluyor. Yâni bir hadis-i şerif kutusunu açıyorsunuz, mücevher kutusunu; içinden üç tane mücevher çıkıyor. Bir güzel keseyi açıyorsunuz, içinden üç tane mücevher çıkıyor. Ben aslında iki hadis-i şerif daha okuyacaktım ama, bu hadis-i şerifin içinden üç tane, dört tane, beş tane ayrı hadis-i şerif çıktı.

Ben hatırlıyorum, (*İnna'llàhe teàlâ cemîlün yuhibbü'l-cemâl*) diye böyle levhalara yazılmış, böyle gözümün önünde... Bu hadis-i şerifin bu kısmının levhâ hâlinde yazmışlar. Bu bir hadis-i şerif tabii, "Allah güzeldir, güzelliği sever." Bizi Allah'ı sevmeye teşvik eden, güzel olmaya, Allah tarafından sevilecek bir kul olmaya teşvik eden bir cümle... Bunu ezberlemeliyiz hepimiz. Bu önemli bir hakikat...

Bizim bütün hareketlerimizde, ben her zaman söylüyorum, bugünün kelimeleriyle söylüyorum. Sevmiyorum aslında, batıdan gelen kelimeleri, niye kullanalım? Kendi kelimelerimizi kullanmak daha iyi ama, artık *estetik* deyince biraz daha böyle herkes "Aaa!" diyor gözlerini açıyor, tesiri fazla oluyor. Tamam, İslâm'da bir estetik boyut var. Yâni, yaptığımız şeyin bir de estetiğinin olması lâzım!.. Bir şartı da estetik, yâni güzel olacak. Cemîl olacak. Arapça'da *cemîl*, güzel demek, cemâl sahibi; *cemâl* de güzellik demek. Tamam, güzel olacak, bunu düşüneceğiz; bir...

Bir de Allah-u Teàlâ Hazretleri'nin cemâlini düşüneceğiz, güzel olduğunu düşüneceğiz. Ona karşı sevgimiz, aşkımız, şevkimiz artacak. Yanıp yakılacağız Yûnus Emre gibi, Rh.A… Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hazretleri gibi, Rh.A… Eşrefoğlu Rûmî gibi, Rh.A... Allah sevgisini ne kadar güzel ifade etmişler,

nasıl yanıp yakılmışlar, nasıl àşık-ı sàdıklar olmuşlar... Tabii, biz de öyle olmaya gayret edeceğiz.

İkincisi, Allah kulunun üzerinde, vermiş olduğu nimetinin tesirini, sonucunu, eserini görmek ister. Nimeti saklamayacağız, nimeti kullanacağız ve yaşayacağız.

"—Vermiş, el-hamdü lillâh, çok şükür! İşte bak Allah'ın vermiş olduğu nimet..."

Başkaları bunu görecek. Bu da güzel! Bu da bir hadîs-i şerîf. Sonra, Allah-u Teàlâ Hazretleri hırpaniliği, fakirlik taklidi yapmayı sevmez. Fakirmiş gibi kendisini salıvermeyi sevmez.

Sonra Allah-u Teàlâ Hazretleri kibri sevmiyor. Kibirli insanı yere batırır, sonunda mahveder. Mütevazi insanı yükseltir. Onun için kibirli de olmayacak. Kibirliliği de, Peygamber SAS Efendimiz bu hadîs-i şerîfte, bize çok güzel anlatmış, tarif itmiş oluyor. Bizim kibrin bu tarifi üzerinde durmamız ve ona göre hareket etmemiz lâzım!..

Hakkı hakikati gerçeği anlamamazlıktan gelmek yok. Hakkı anlayacağız. Hakkı küçük de söylese, kabul edeceğiz. Hakkı düşman da söylese kabul edeceğiz. Çünkü hak muhteremdir. Söyleyen önemli değil. Nereden gelirse gelsin, hakkı kabul etmek lâzımdır. Hak sözü kabul etmemek, hak işi anlamazlıktan gelmek olmaz. Kibirdir. Allah sevmez. Böyle kalbinde kibir olanı da Allah cennete sokmayacak. Onun için hakkı tutacağız, hakkı gözeteceğiz, hakkı bulmaya çalışacağız. Hakkı bulduğumuz zaman da hakka tâbî olacağız. Bu bir.

İkincisi: (*Ve tebğuda'l-halk*) "Halka kızmak."

Halk deyince, biz ilk başta insan topluluklarını anlıyoruz ama, *halk* yaratıklar demek. Allah'ın yarattığı her şey halktır. Yâni, Allah halk etmiştir onu. Dağlar, taşlar, çiçekler, ağaçlar, her şey Allah'ın yaratığı olduğundan halktır. Sadece insanlar değil, her şey halktır. Tabii bu geniş mânâsıyla da düşünebiliriz. Dar mânâsıyla da; insanlara kızmayacağız. Tabii halka da kızmayacağız. Allah'ın yarattığı çeşit çeşit yaratıklar var. Hepsinin sebebi var, hikmeti var, faydası var kendine göre. Kızmamak lâzım, buğz etmemek lâzım. Halkı hor, hakir görüp tepeden bakmamak lâzım! Sert ve haşin muamele etmemek lâzım!

Zâten mü'min öyle değildir. Zâten mü'minin ahlâkı çok güzeldir, yumuşaktır, tatlıdır. Mü'min kimsenin kalbini kırmaz. Kimseye tepeden bakmaz. Kimseyi üzecek tavır ve hareket sergilemez, öyle tavrı takınmaz.

Sevgili Akra dinleyicilerim!

Allah-u Teàlâ Hazretleri, bizleri bu hadis-i şeriflerde ifade edilen gerçekleri iyi kavrayıp, iyi uygulamaya muvaffak eylesin... Kendi cemâlini müşahedeyi dünyada, ahirette ihsân eylesin... Güzelliklerden, her şeyin en güzelinden bizleri ayırmasın... En güzelini yapmayı nasib etsin... Nimetlerini üzerimize ihsân eylesin... O nimetlerinin fazlalıklarıyla da sadakalar, hayırlar, güzel şeyler yapmayı cümlemize nasib eylesin...

Sonra, böyle kendimizi salıvermek, çirkin, pis, pasaklı olmamak hususunda dikkatli olmak nasib eylesin... Kibre düşünmesin, hakkı inkâr ettirmesin. Halka karşı, halka tepeden bakan, sevmeyen, kötü duygularla dolu, tatsız tuzsuz insan hâline kimseyi düşürmesin...

Hatalı yolda olanları da lütfuyla, keremiyle ıslah eylesin... Kahrıyla, gazabıyla değil de, lütfuyla, keremiyle ıslah eylesin, iyi kul eylesin... Hidâyete dâhil eylesin... Şaşırdığı yerden döndürüp doğru yola sevk eylesin... Sonunda bizi, sizi, bütün mü'minleri hayırlara erdirsin. Bütün insanları, bütün halkı... Herkese iyi duygular besliyoruz. Herkesi hayırlara erdirsin... Cennetiyle, cemâliyle müşerref eylesin...

Allah cumanızı mübarek etsin... Nice cumalara, mübarek günlere sizleri mutlu ve bahtiyar olarak, sıhhat ve afiyetli olarak erdirsin, bahtiyar eylesin...

Aziz ve sevgili Akra dinleyicilerim, *es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llàhi ve berekâtühû!..*

07. 04. 1995 - AKRA